

12 2.

L. XXIV. 12

5
3

K

3edem

2 B

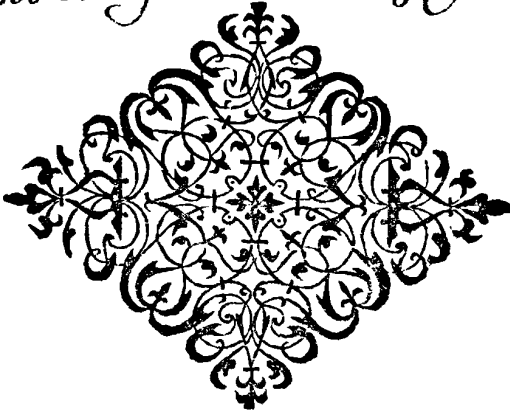
IO. BODINI
ANDEGAVENSIS
DE MAGORVM DÆMO-
NOMANIA LI-
BRI IV.

NUNC PRIMVM E GALLICO
in Latinum translatis

PER

LOTARIVM PHILOPONVM.

Conventus Bambergensis Ord. Praed.

BASILEÆ
Per Thomam Guarinum,
M. D. LXXXI.

CLARISSIMO VIRO
ET DOMINO CONSULTISSIMO,
D. CHRISTOPHORO THVLLENSI,
Equiti, Domino Cæliano, primo Præ-
sidi Parisiensis Parlamenti, &
Consiliario in priuato
consilio Regis.

*Q*uod tibi, clarissime vir, hoc munus
exhibeo, non ideò facio, ut mea erga
te obligatione solutus sim, sed potius ut
hoc documēto testatum faciam quan-
tum in summa illa Iustitia schola, cuius
tu caput es, & in qua optimam mee

etatis consumpsi partem, didicerim: ubi melius quàm vs-
quã alibi vera legum iurisq; peritia & iustus decisionum
quas omnes à seculo Doctores tradiderunt vsus videtur,
auditur, atq; cognoscitur ex principũ qui in Europa sunt
oratorum concertationibus, summorum Iurecoß. colla-
tionibus, sententijsq; optimorum iudicum: quibus planè
modis germana iustitiæ species velut meric'ana luce ape-
ritur, cum voluptate eorum & utilitate in edibili qui
ita discunt narrare doctè, sapienter expendere, & subli-
mes quaestiones iuris in singulis causis argutè soluere cum
in hoc aut in illo foro, tum in toto cõfessu Iudicum & cau-

) (ij

P R A E F A T I O .

fidicorum illius Parlamenti, omnium quæ Sol in omnibus orbis terrarum imperijs & Rebus publ. viderit illustrissimi. Nam in eo demum vera prudentia (quam optimè ducem lucemque humanæ vitæ appellaueris) perdiscitur, quum digito commonstrantur & oculis tanquam in excelso theatro spectanda proponuntur actiones abstrusissimæ, & ἄξιότης, artesq; hominum vel astutissimorum, quas nulla hominis vita (ut fuerit longissima omnesque terras peragrauerit) fuisset compertura. Et quamquam in elegante illo Iustitiæ templo spectatissimus est splendor atq; amplitudo singularum ipsius partium, refulget tamen in capite ipsius maximè: ut quod alios ad tantum honoris fastigium prouectos superauerit literaturæ humanæ scientia, infinita memoria historiarum omnium, & diligentia ad iudicandas partium lites incredibili, quæ certissima singulorum Iurisprudentiæ capitum peritia coniunctæ sunt. Hæc autem non eo dico, vir clarissime, ut decantem laudes tuas, cùm iam in alio argumento verfer: Et si lex ait Præsidem prouinciæ non grauatè suas laudes audire oportere, & plurimum quoq; interest Reipub. ut veræ illustrium virorum laudes passim exarentur incidanturq; ad horum exemplum, illorum incitamentum, & imitationem omnium: cùm alioqui eorum honor qui virtutem colunt minimè flagitet ut ad illustrationem sui laudibus extollatur. Atq; hoc quidem ipsum de te fuisset factururus, cùm quia me honoris leges religioq; obstringunt propter singularia tua in me beneficia (officiæ enim cur dixerim? quæ apud te non sum promeritus) tum quia bonos omneis

PRÆFATIO.

omneis qui literas humaniores colunt singulari studio semper prosequutus es. Sed hoc in alium locum reijcio, & dignius argumentum. Mihi satis est in præsentia, si munusculum hoc tibi obtulero: quod si grato animo acceperis, confido si quis adhuc mihi restabit maleuolus, eum maiore saltem vsurum cautione atq; prudentia quàm ille nuper vsus est (nomen reticeo ut honori ipsius consulam) qui libellum suum cõtra libros de Republica à me in lucem editos dicauit Regi. Nam simulatq; animaduertit Rex hominis calumnias, in vincula rapi iussit, decretum subscripsit manu sua, et pœna capitali indicta cauit ne veni darentur libri. Euasit tamẽ hac lege ut honorẽ quem sublatum putabat redderet: qui homo si iudicio magis ualisset, par supplicium fuisset meritis ac olim de pari munere à Ptolemæo Philadelpho Ægypti Rege Zoilus reportauit. Equidẽ spero neminẽ contra hoc opus scripturũ esse, nisi qui Magus sit patronus causæ suæ: quem ego si percepero, verbum illud DVBITO, quod in permultis huius regni partibus magna voce aduersus homines Magicarum artium suspectos sine alia contumeliæ formula procul exclamari solet ad amolienda ipsorum carmina & maleficia, illud inquam verbum in eum hominem adhibebo. Laoduno, xx. Decembris, M. D. LXXIX.

Tu shumillimus studiosissimusq;
seruus I. Bodinus.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΑΕΛΩΟ ΕΤ
erudito Lectori S. D.

ΕΤσί hunc de Dæmonomania Commentarium cum iudicij quadam acrimonia legentibus non sine causa in mentem venire possit illud vetus, *φάρμακα πολλά μὲν ἑσθλά μεμιγμένα, πολλά δὲ λυγρά*: tamen cùm in eodem multa præclarè dicta aduersus consceleratissimũ illud & pijs omnibus detestandum Lamiarum & Magorum cum Satana cõmercium: multæ etiam historiæ & cognitione dignæ asperse sint: Censores nostri editionem huius operis non inhibẽdam esse *ὁμοθυμαδὸν* decreuerunt. Eã tamen, quæ in allegorijs & Sacrosanctæ scripturæ testimoniorum allegationibus detortis, in lib. arbitrij hominis non renati, & astrologiæ diuinatricis defensione, & aliorum quorundam dogmatum assertione, seuerioris doctrinæ Theologi & Philosophi iurè desiderare possunt, neutiquam probantes, censuræ eruditorum & piorum dextrè iudicantium, omnia subijciunt. Nam & in hoc genere scripti, omnia esse probanda, & bona retinenda, rectè persuasum habent. Bene
vale.

IOANNIS BODINI
IN LIBROS DE MA-
GORVM DAEMONO-
MANIA

P R A E F A T I O .

IUDICIUM contra Magam mulierem latum,
ad quod vocatus fueram pridie Calend. Ma-
ias 1578. mihi occasionem scribendi præbuit,
vt argumentum de Magis, quod omnibus
summè admirabile, non paucis incredibile vi-
detur, illustrarem. Istius Magæ nomen erat
Ioanna Haruillera Verberij ad Compendien-
ses nata, necis multis hominibus pecoribusq̃

oblatæ accusata: quod maleficium et̃i primò negabat pertinacissi-
mè, post sermones tamen subinde commutatos animi nutantis indi-
ces, sine quæstione & equuleo confessa est. Agnuit quoque se dia-
bolo (qui specie hominis atr̃i apparebat staturam humanam exce-
dentis atr̃isque vestibus induti) inde à duodecimo suæ ætatis anno
fuisse oblatam à matre dicente se cùm primùm nata esset filia, eam illi
quem nominabat diabolum sponondisse: illum promississe optima
fide curaturum esse se & beaturum filiam: ipsam ex illo tempore Deo
renunciassè, operamq̃ diabolo addixissè, rem cum illo iam tum
habuissè, & exinde ad ætatem vsque illam qua capta fuerat (erat au-
tem fermè quinquagenaria) in eo consortio perrexisse. Addidit præ-
tereà diabolum se cùm ipsa annueret illicò sistere eodem amictu
& specie qua primùm se exhibuerat, ocreatum, instructum calca-
ribus, accinctum gladio, equo præ foribus expectante, quem equum
nemo præter ipsam animaduerteret: eumq̃ interdum ita rem cum
ipsa

P R Æ F A T I O.

ipsa habuisse vt maritus ipsi ad latus cubans nihil perciperet. Quamuis autem ex communi sermone omnium pro infami Saga habetur, rusticique ægrè impediri possent ne ipsam tradendam igni manibus Iudicum adimerent (grauitè enim metuebant ne mulier ista effugeret) antequàm tamen ad ferendam capitis sententiam veniretur, consilio placuit in natalem illius pagum Verberium miti & in vicos alios in quibus habitauerat, vt de illius vita ampliùs cognosceretur. Itaque compertum est illam ex eodem crimine ante annos triginta virgis fuisse cælam & matrem igni damnatam ex Aresto Curia Parlamenti sententiam Iudicis Sanlissiani confirman- te : nomen suum sedemque tegendis facinoribus mutare solitam, vbiq; tamen magicarum sortium cuictam esse. Quapropter videns illa se teneri maleficij, dari veniam sibi postulauit, & rerum gestarum se finxit pœnitere, licet maleficia quamplurima à se perpetrata quæ antè confessa fuerat, pernegaret. In postremum tamen homicidij quod commiserat confessione perstitit, se pulueres quosdam à diabolo præparatos in eum locum iniecisse quæ transiturus fuerat is qui filiam ipsius pulsauerat : alterum verò quem non odert illac transeuntem acerbo dolore per totum corpus illicò affectum esse : Cùm autem vicini omnes qui in illum sortium coniectarum locum ingressam viderant, hominem animaduertent tam repente cum morbo conflictari, eos inclamasse fuisse magicas sortes ab ea immixtas : ideoque sanitatem eius spondidisse, & durante morbo languentem hominem curauisse. Adhæc confessa est se die Mercurij antequàm prehenderetur orauisse diabolum vt decumbenti homini restitueret valetudinem, quo renuente & negante posse fieri, se cum diabolo exoptulasse quòd semper ipsam falleret, atque mandauisse ne se ampliùs inuiferet : respondisse diabolum se deinceps non esse venturum, & biduo post hominem extinctum esse : itaque se confestim in aream illam vbi comprehensa est abdidisse. Qui consilio aderant, dignam quidem morte esse iudicabant omnes : sed quidam natura mitior & procliniior ad misericordiam satis arbitrabatur fore si vitam finiret laqueo : alij verò cùm detestabilia maleficæ istius crimina, tum supplicia æquè diuinis ac humanis legibus instituta expendent, vniuersamque totius CHRISTIANI orbis consuetudinem iam olim in florentissimo hoc regno obseruatam, censuerunt damnari & viuam igne cremari oportere : quæ sententia lata & sine prouocatione pridie Calendas Maias effecta est, instante D. Claudio Doszo Regis apud Ribemontæ

Ribemontium procuratore. Pronuntiata condemnatiōe, eadem confessa est se à diabolo in Magarum cœtus exportatam esse, postquàm certis pinguibus ab eo traditis delibuta esset, & tanta leuitate tam procul agitatum vt defessa planè & quasi cōfesta ex labore esset: in illis cœtibus permagnam hominum turbam vidisse, atrum hominem in excelso positum, trigenarium fermè, quem vocabant Belzebub, adorantium, deinde verò inter se coeuntium: hoc factò Principem concionem apud ipsos habere vt fidem in ipsum habeant, se vlturum inimicos omneis ipsorum, & ipsos deniq; beatorum. Rogata annon daretur pecunia, respondit non dari: & opilionem quemdam imbricariumq; tectorem Genlisianum magicæ artis incusauit, confessaq; respuit à peccatis suis & veniam à Deo postulauit. Nobis autè placuit librum hūc cōponere, quē Dæmonomaniā Magorum inscripsimus à furore manico quo diabolos miseri prosequuntur, vt omneis qui ipsum viderint commoneficiat, & quasi digito spectandum ante oculos monstret nulla esse crimina quorum tam horrenda sit constitutio, quæ tam graues pœnas mereantur, aut quæ ad hęc proximè videātur accedere: præterea vt iis respondeam qui modis omnibus in illud incūbunt vt libris palàm tueantur magos, adeò vt Satanas eos inspirasse promulgandis tam bellis libris & in suam nassam videatur perduxisse. Talis fuit Petrus de Apono medicus, qui persuadere volebat nullos esse spiritus, cū tñ postea fuerit comprobatū eum fuisse Magorū omniū quos habebat Italia facile principem. Sed ne cui mirum videatur quod dico, homines existere à Satana subornatos qui scribant, propalent, doceantq; id omne quod de Magis prædicatur fabulosum esse, memorabile exemplum afferam, quod Petrus Mamorius in libello de Lamiis, de M. Guilhelmo Linensi Doctore Theologiæ annotauit accusato Magicarum artium condemnatoque duodecimo die Decembris 1453. Hic ergo cū respicientia tandem afficeretur, confessus est se per noctem cum Magis aliis persæpe deportatum esse vt diabolum adoraret modò humana specie, modò hircina conspicuum, & religioni toti renuntiasse. Quinetiam penes ipsum instrumentum obligationis contractæ cum Satana fuit deprehensum, quo sponsiones reciproq; cōtinebantur: inter alias autem hæc, Doctorem obligatum esse vt publicè concionetur quicquid de Magis prædicetur fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus

*

PRÆFATIO.

istis haberi oportere : atque his concionibus augebatur mirū
 in modum Magorum numerus & se confirmabat, dum ab illis
 persequendis cessarent Iudices. Hinc certè apparet Satanę ex
 omnibus ordinibus & conditione qualibet suos esse fideles
 ministros : quemadmodum Cardinalis Beno, Platinaque
 scripserunt complures esse Papas, Cæsares, & alios Principes
 viros, qui se à Magis inescari passi sunt, tandemque miserimè
 à Satana deturbati : & Tolero quoque (vbi Magorum schola ha-
 bebat̃ur olim) nunquam existimasset quisquam eos homines
 eiusdem criminis affines esse, qui effusè ridebant siquādo que-
 stio de Magis haberetur, totius coronæ risum suis vrbanis di-
 ctis salibusq; commouebant, constanter affirmabant fabulas
 esse, *ἀπίστατα*, itaq; frangebāt & mitigabant Iudicum animos vt
 Magi omnes euaderent: prout nuper Alciarus fecit, Inquisito-
 ris offensus factō, quòd in Pedemōrana regiōe Magos amplius
 centum comburi curauisset. Queritur Bartholomæus Fayus
 quęstionum Curialium Pręsēs in suis operibus, quod cōnuen-
 tes multi Iudices non fuerint ausi Magos igni addicere, vt Par-
 lamentum omnibus seculis & alię gentes quælibet factitarūt,
 id causam maximis calamitatib. quas Deus immisit attulisse.
 D. verò Auētonius Consil. in Parlam. Piçtonū præses deinde fa-
 ctus (cui in Piçtonicis honorib. successit Saluertus) Magos 4.
 viuos Piçtauij cremari iussit anno 1564. neglecta ipsorū pro-
 uocatione, affirmans indignè factum quòd aliquot Magi antè
 ad prouocationem ipsorum fuissent absoluti, qui ex eo tempo-
 re totam regionem contaminauerint, populumq; seditionib.
 mouendis excitatum inflammauerint : Et si multa homicidia
 carminibus suis fortibusque commissa fatebantur, ideoque iu-
 dicatū in ipsis (vt lege dānatis) iubebar fieri nihil obstante ap-
 pellatione, quia plus est, ait lex, occidere veneno quàm gla-
 dio. Ac Magorum quidem impunitas quæ fuit illis temporibus,
 admirabile ipsis in regno hoc attulit incrementum, quò
 omni ex parte confluxerunt, Italiaque maximè : inter quos
 Neapolitanus quidam existit Conferuator dictus, Magorum
 princeps, & rebus gestis plus satis celebratus. Ex eo verò tem-
 pore ita perrexerunt, vt Cenomannus ille Magus Triscalanus,
 cū iudicio capitali in ipsum lato veniam hac lege impetrasset
 si indicaret conscios, dixit in hoc regno supra centum mil-
 lia Magorum esse, idque fortasse falsò, vt impietatem suam tan-
 ta comitatus frequentia eleuarer, Quocunque modo res ha-
 beat,

l. 1. mab. sic. C.

P R Æ F A T I O .

beat, non mediocrem numerum indicauit: sed huic rei tam bene prouisum est vt plerique omnes euaserint, licet confite-
rentur execranda scelera quibus cœlum ipsum inficitur, & qui-
bus exacerbarus Deus summisit terribiles persecuciones,
prout Lege comminatus fuerat se eos populos exterminaturum
qui Magis vitam permetterent. Quamobrem Augusti-
nus in libris de ciuitate Dei testatur omnes sectas, quæcun-
que tandem fuerint, supplicia in Magos decreuisse. Epicu-
reos solùm excipio, quos Plutarchus in libro de Oraculo-
rum defectu, & Origenes contra Celsum Epicureum scri-
bens refellerunt, eosque sequuti Academici, Iamblichus, Por-
phyrius, Proclus familię Epicureorum fundamenta euerterunt.
Etiam iam satis Aristoteles Metaphysicis suis principijs ea
conuellerat necessaria, concludens argumentatione totidem
cœlos esse quot sunt intelligentiæ mouendis cœlis, aut
intelligentes spiritus: has autem intelligentias à corporibus
separatas esse: Angelosque ita moueri in cœlesti motu, vt
anima hominis in humano motu. Ex quibus verbis demon-
stratur planè quæstionem de Angelis dæmonibusque Phy-
sicè tractari non posse, eosque non mediocriter falli qui ne-
gant posse id nunquam fieri quòd est natura *ἀσώματος*. Nam
tactus, motus, & locus (si Physicè egeris) corpori solùm
conueniunt, idque in corpore: verumtamen ex rei verita-
te (quæ sibi semper & vbique constat) de tactu quoque, mo-
tu, & loco fatendum est eos spiritibus æquè ac corporibus
conuenire: quod Aristoteles de Angelis aut intelligentijs
cœlos mouentibus in Metaphysicis demonstrauit. Quamquã
Plutarch. & Apuleius testes sunt Aristotelem scripsisse quod
nusquam in libris qui ad manus nostras peruenerunt offen-
deris (amplius enim dimidia parte desideratur de scriptis
illius) mirari Pythagoricos siqui homo inter mortales ex-
stet qui nunquam Dæmonem cognouerit. Idemque Aristoteles
Thasium quemdam à se visum narrat, cui indefinenter
spiritus specie humana adhærebat, quam nemo alius quàm
ipse cerneret: hoc autem Magorum omnium commune est.
Et nuper etiam Franciscus Picus Mirandulanus Princeps à se
visos fuisse scribit Magos Sacerdotes duos, quib. duo Hyphial-
tæ muliebri specie comites aderat, eosque amplius quadraginta
annis ad muliebri consortiũ succubis istis abusos esse: prout
antè confessi sunt quàm traderentur igni, & nos suo loco ostē-

Leuit. 20.

Arist. lib. 4. c. 6.
φυσικὸς ἀσώματος.
Metaphys. lib. 8.
Plutarch. lib. de
Dæmon. Socratis.

Arist. lib. de Deo
Socræ.

libro τῶν ἑβδωμάτων
ἀσώματος καὶ ἀσώματος.

R R Æ F A T I O.

demus. Ibidem quoq; scribit Aristoteles Aeolidum insularum vnam admirabilibus tympanorū cymbalorumq; sonis & carchinnationibus personare nemine comparente: quod etiam non rarò in locis compluribus ad Septentrionē fieri narrauit Olaus, & in Atlante monte Plinius Solinusq; testantur. Hi autem sunt Magorum cœtus & saltationes cum spiritibus impuris ordinariæ, vt quæstionibus innumeris fuit confirmatum. Eodem libro ait Aristoteles Tenæ in Thessalia fuisse Sagam quæ conceptis verbis circulisq; ductis basiliscum incantabat: quæ efficacitas non à natura est, vt suo loco demonstrabimus, sed à vi & facultate spirituum: qui spiritus (Aquinas inquit) non possent facere actiones insolentes illas quæ cernuntur oculis, nisi in loco essent vbi suas actiones exhibent. Absurdum enim profectò fuerit, si Angelis mouentibus cœlos à quibus separati sunt tactum locum morumq; tribueris, quod Peripatetici omnes, Academici, & Stoicum Hebræis & Arabibus statuerunt: spiritibus verò per elementa fuis easdem proprietates ademeris. Hæc autem eò pertinent vt non ij solùm informentur qui credunt vnum esse Deum, & plures intelligentias (quæ duo ab Aristotele demonstrata vniuersa Scriptura sacra confirmauit) sed vt aliorum quoque barda & torpentia ingenia reuincantur. Et si non est propterea singularum actionum quas Dæmonum intellectus parit reddenda ratio, quod nemo homo præstare potest: nam quisquis rationem omnium rerum explicare posset, is Deo qui nouit omnia, foret persimilis. ~~Quemadmodum autem Deus ita vt est à nemine cognosci aut comprehendi potest, nisi idem qui sic cognoscit & comprehendit sit Deus: quia non potest is qui essentia, potestate, amplitudine, æternitate, sapientia, & bonitate infinitus est ab alio comprehendi quam qui fuerit infinitus, infinitum autem nihil est nisi vnus Deus: ita etiam confiteamur necesse est Deum solum posse rationes rerum omnium exponere. Infinitate enim scientiæ opus est, quæ neque in hominibus, neque in angelis, neque in re vlla creata potest subsistere. Ideoque Aristoteles Methaphysicorum primo de spiritibus agens intelligentibus fatetur eam esse humanæ mentis imbecillitatem vt cognoscere nequeat veritatem, eoque pacto *καθ' ἑαυτὴν* cernit ignorantiam omnium, nec videt *εἰ μὴ αὐτὴν* suam, cum eodem libro dicat vbi non est ratio ibi non esse inuestigandam rationem.~~ Hæc illius verba, quæ Plinius

*lib. 6. Physic. c. 8.
Metaphysic.*

PRÆFATIO.

nus libro 37. naturalis historiæ capite quarto imitatur dicens, Non vlla in parte ratio, sed voluntas nature querenda. *lib. 4. 6. et 7. De cõ*
~~Indignum verò sermonem philosopho, eorum quæ videntur~~ *aphysic.*
 causas si ignorabuntur negari potius quàm ignorationem humanam profiteri. Atqui laus nunquam maior Dei tribuitur quàm si propriam ignorationem fateamur: contrà verò iniuriam Deo facimus nisi tenuitatem ingenij nostri agnoscimus. Quamobrem post omnes sermones à Iobò & amicis vltro citroque habitos, factaque Dei in disceprationem reuocata, cum veritatem sibi videretur attigisse, Deus visione apparens effari cœpit in hanc sententiam, Quis ille ignarus homo est qui sermonibus suis inanibus obscurat opera excelsi? tum de cœlorum altitudine agens, magnitudine, & motu admirabili, de vi astrorum, de cœli in terram legibus, de terra aquis innidente, de aquis in medio mundo pendentibus, aliisque miraculis quæ ante omnium oculos versantur scientiam humanam docere ignorantia abundare. Multi scientiæ primas tribuunt Aristoteli, quem certè multa nouisse constat, sed ne millesimam quidem partem rerum naturalium tenuisse. Etenim Hebræi omnes philosophi & Academici ostenderunt eum nihil vidisse *de cõ rãis vnois,* & naturalium quoque pulcherrimas non paucas ignorasse. Verbi gratia, ne cœlorum quidem cognouit numerum in Scriptura decem auleis tabernaculi (quo figurabatur mundus) adumbratum, & his verbis expressum, cœli sunt opera digitorum tuorum: vt ram deni cœli q̄ digiti intelligerent (alibi. n. Scriptura semper opera manuû Dei nominauit) q̄ omnes Philof. & Mathematici nesciuerunt donec à Ioan. Realmótano fuit demonstratũ. Imò ne Planetarũ quidem ordinem didicit Aristoteles, aut vnicum astrorum motum, qui Venerem Mercuriumque supra Solem collocauit, contra quàm à Ptolemæo post fuit ostensum. Sed ne ad res altas semper contendamus, aut ex Aristotele veritatem Dæmonum earum uerum quæ naturam superant sciscitemur, bonam rerum naturalium partem videmus ipsi fuisse incognitam, vt maris saluginem, quã Mirandulanus Princeps (qui Phœnix sui temporis dicebatur) soli Dei prouidentia tribuit. Origo tamen fontium quam statuit Aristoteles magis est absõna, cum dicit ex putrefacto in terra specubus meatibusque aere progigni fontes: maxime enim & inexhaustæ featurigines fontes, & perennes riuifunt, nec totus aer corruptus qui in mundo est centum annorum

R. Maymoni lib. 2.
 More nebocim,

*p̄ a me extrahi vob in quarto
 vltimũ et priorũ totus tũtõ apud Aristoteli
 Inuiz, in nam e. s̄t mas quãd corry hĩstõ:*

PRÆFATIO.

*Et Bessarij
primus usque
septimo.*

spatio eam aquam generaret quæ vel vnico die profunditur. Hebræi verò Philosophi ac imprimis Solomo docuerunt vt ve-
nas humani corporis ab hepate, sic aquas orbis nostri à mari
proficisci. Quinetiam sæpenumero in natura rerum effecta cer-
nuntur præter omnem rationem naturæ consequentia: vt à
niue (quæ aqua glaciata est) terram calefieri sementemque
contra iniuriam gelu conseruari, à pruina (vt est frigidissima)
torreri segetes, & aduri tâquam in furno pampinos: quamob-
rem Festus pruina à perurendo arbitratu dictam, neque
scriptura sancta inter admirabilia Dei opera hanc quoque re-
tinet Psalmo 147. Qui dat niuem, inquit, sicut lanam, & prui-
nam sicut cinerè spargit: què locû Buchananus sic interpretat.

*Ioan. Picus in po-
sition.*

*Qui niuibz celsos operit ceu vellere montes,
Densas pruinas cineris instar discit. Et Beza,
Qui couure les monts & la plaine
De nege blanche comme laine,
Et qui vient la bruine espandre
Tout aussi menu comme cendre.*

~~Hi verò in signe illud miraculû nõ artigerunt: bona autem pars
lanarum nigra est, & pruinae cum cineribus nulla interuenit
similitudo. Quamobrem non incommodè hoc pacto verteris.~~

~~— Qui niuibz campos resouet ceu veste iacentes,
— Torret pruina, ardente vt foco, pampinos.~~

De iride quoque Albertus Aristotelis errorem demonstraui
negantis de nocte cõspici: hoc enim planè falsum est, ac proin-
de rationem Aristotelis vt alienam à ratione atque veritate
concidere: cùm eodem argumento foret necessarium vt nu-
bes omnes vnus eoloris essent. Taceo mille naturæ miracula,
quorum obscuræ sunt adhuc & ignotæ causæ: quæ Cardina-
lem Cusanum virum suis temporibus insignem, & ante hunc
Cardinalem Bessarionem adduxerunt vt Aristotelis doctri-
nam velut variam, & ambiguam, & incertam perstringerent.
Inter alios verò Cardinalis de Alliaco defendit rationibusque
certis confirmauit nullam existare in Aristotele demonstratio-
nem necessariam præter eam quæ demonstraui vnicum esse
Deum & alias perpaucas quas idem annotat. Æternitatis ve-
rò mundi demonstratio, quam Philosophorum primus & so-
lus Aristoteles tuebatur, plena est ignorantia: quod Plutarchus,
Galenus, Stoici, & Academici docuerunt, & ipsi Epicurei lu-
dificati sunt: Ex Hebræis quoque Rabbi Maymon, (qui ob
præstan-

*lib. 1. sentent. q. 3.
lib. 1. de celo.
Plut. lib. πβι ριϑ
τῷ τιμαίω ψυχῶν
vias.
Gale. lib. de pla-
cit. Hippoc.
Plut. in Placitis
philos.
Plato in Timeo.
Philopon. lib. 14.
contra Proclum.
Lucret. & Plut. in
plaut.*

P R Æ F A T I O.

præstantiam doctrinæ aquila magna vocabatur) doctissimè ostendit Aristotelis demonstrationem *ὡς τοῖς ἀδωδράσι* reponendâ esse, itemque Philoponus libris quatuordecim quos Græcè de eodem argumento scripsit contra Proclum Academicum planè dignos qui donentur sermone vernaculo: Aquinas denique demonstrationem illam accipi non posse argumentis alijs docuit, quæ in præsentia ut annotata alibi præteribimus. Quid verò, quòd ipse Aristoteles sicubi offendit locum unde se ipse nequiuit expedire, tam bellè agit Oedipodem ut nemo ipsius mentem diuinare possit? Demonstrant illud caput primum Physicæ & liber de anima, vbi Scotus inter argutos philosophos locum non postremum obtinens rationes contrarias Aristotelis & pugnantes inter se annotauit: & quibus alij corruptione animæ tentarūt eruere, ut Aristotelis ipsius tempore Dicaearchus, Atticus Epicureus, Aphrodisæus, Simon Portius & Pomponatius: alij verò Theophrastus, Themistius, Philoponus, Simplicius, Thomas, & ipsi quoque Arabes, & Mirandulanus princeps immortalitæ eius confirmarūt. Auerroes enim ex iisdem locis vnitatè humani intellectus non dubitauit asserere. Quibus ex rebus statuimus elegantiæ naturæ arcana ab Aristotele nò fuisse visa: quod ~~vereres quoque obserauerūt post signū Aristotelis fingentes mulierè velatâ facie cui nomè est Physis, id est natura: atque hoc pacto innuerūt dignitatè naturæ suis se rectam Aristoteli, & vestè solum externâ quodammodo fuisse ab eo visam. Atque hanc ob causam præcipit se in mare, ut Procopius, dedisse dicunt, cum nò potuisset inuestigare causam eum reciproco fluxu Hellesponti fretū mearet per diè remearetque septies.~~ Quòd si præstantissimi naturæ thesauri nobis sunt abditi, ecqui tandè eas res supra naturâ sunt & in intellectu posita pertingemus? Ideoq; Heraclitus primus, Plutarcho teste, & post eum Theophrastus dixit res mundi pulcherrimas ab arrogancia hominū ignorari dum nihil statuūt credere nisi humana mens orationè illius perceperit: quo in genere admirabilia Spirituum impurorum Magorumque facta, quæ humani ingenij aciem & naturaleis causas transcendunt, meritò numeranda sunt. Verùm quemadmodum stultus & excors, neque iniurja dicendus est is qui Cadmiâ Magnetæ negauerit impressione sui Boreâ versus gnomonè obuerrere, quia ignorat causam: aut qui faceri noluerit à torpedine retibus inclusa manū primū, dein brachia tū ipsum piscatorū corp⁹ totū obtorpere, quia

Li. 2. more hane-
bocem.

li. 2. dist. 1. q. 3.
lib. de methodo hi-
storiarum. cap. 6.

lib. 4.

PRÆFATIO.

quia nescit causam : ita etiam stulti dementesque habendi sunt qui vtut admirabilia Magorum facta spirituumque videant, nihil omnino credendum putant, siue quia eorum causas mente non possunt comprehendere, siue quia sunt naturæ lege *ἀλύτα*. Nam ipse Aristot. raptus admiratione multarum rerum ignotis causis oboriētium, ait quisquis id quod videt in dubium reuocauerit hunc nihil melius quam cæteri faciant allaturū. Videmus autem Orpheum, qui antecessit Christum quasi mille ducentis annis, deinde Homerum autores è Gentibus antiquissimos artes magicas, necromanticas, & carmina quæ hodie in vsu sunt literarum monumētis tradidisse. Videmus in lege Dei quæ amplius ducentis annis antè promulgata est quam Orpheus viueret, Pharaonis Magos opera Dei effinxisse: Euocatos spiritus à Saga illa Saulis & sermonē cum eis habitū legimus: Exstant interdicta Legis à Deo data, ne qui diuinos, magos, pythonas consulat: vbi recēsentur omnia magiæ diuinationumq; genera, propter quæ Amorrhæos & Chananæos à se fuisse exterminatos è terra declarat Deus, & propter quæ Iehu Reginam Iesabelam præcipitem ex arce datam canibus exposuit deuorandam. Supplicia quoque in Magos lege xij. tabularum instituta exstant, quas tabulas Legati Romanorum de Græcis legibus deprompserant: quin acerbissima omnium quæ legantur in constitutionibus Cæsarium aduersus Magos decerni legimus, vbi hostes naturæ, inimici humani generis, & malefici propter grauissima ipsorū crimina appellantur: quibus adde horrendas imprecationes expressas legibus, quales imprecationes nusquā in legibus, nisi cōtra Magos inueneris, Quos feralis pestis, ait Lex, absumat. Exstant Græcæ, Latinae, prisca, nouæ, omnium regionū populorumq; historiæ, in quib. describuntur res gestæ à Magis, effectaque eadem varijs in locis, excessus animi, & Magorū corpora cum animis in longinquas terras à spiritibus impuris deportata pauloque momento eodem à spiritibus iisdem reportata: quod Magæ omnes fatentur vno ore, vt German. Itolorum, Gallorum, aliorumq; populorū testantur libri. Nouimus quid scriptū reliquerint Plutarchus de Aristeo Proconesio & Cleomede Astypalæo, Herodotus de atheo quodam philosopho, Plinius de Hermotimo Clazomenio, Philostratus de Apollonio Tyanæo, & Romanæ omnes historiæ de Romulo, qui ante oculos totius exercitus in aera sublatus est: quod item Matifconca-

in Ethic. Nicom.

Exo. 6. & 7.

1. Sam. 28.

Leuit. 20. & 21.

Deut. 18.

Ierem. 17. 19. et 50.

Nabum 3.

2. Reg. 9 & 2.

Paral. 33.

Esaï 34. 8. & 47.

Num. 23.

2. Reg. 23.

toto it. de malef. C.

l. 3. de malef. C.

l. neminem, de ma

l. 6.

Plutarch. in Romulo.

Idem Floriacis.

P R Æ F A T I O .

tifconensi cuidam Comiti in Chronicis nostris legimus accidisse. Præterea ex varijs quæstionibus habitis & illud comper tum est multos cùm imitati fuissent Magos momento ad centesimum aut ducentesimum milliare à domo sua abfuisse, aspe ctis Magorum conuētibus Dei opem & auxilium implorasse, conuentū nefariorum spirituum Magorumq; statim euauuisse, illos qui soli relictī erant magnis itineribus domum reuertisse. Deniq; ad manum, ante oculos sunt quæstiones de Magis in Germania, Gall. Italia, Hispaniaq; habitæ & scriptis consi gnatæ: nec dies vllus præterit quin testimonia innumera & re petitiones eorum, collationes, conuictiones & confessions exscriptas videamus, in quibus ad mortem vsque perstiterunt damnati, quorum pars maxima aut imperitissimorum homi num aut vetularum fuit, qui neque Plutarchum, Herodotum, Philostratum, aliorum'ue populorum leges nouerant, neque cum Germaniæ aut Italiæ Magis communicauerant, vt ipsis tā bellè inter se de rebus singulis conueniret. Nesciebant Augu stinum libro 15. de ciuitate Dei dicere non esse dubitandū, & impudentiã videri si quis negauerit Dæmonas & impuros spi ritus coire cum hominibus, quos ideo Græci Ephialtas & Hy phialtas Latini incubos, succubos, & Syluanos, Galli Dufios (ait Augustinus) nuncupant hos virili specie, illos muliebri. Ac de hoc quidem congressu constans est Sagarum omniū cō fessio eum non dormiendo sed vigilando fieri: quo argumen to ostenditur non esse illam Medicorum *τίφλω* aut nocturnam suppressionem, quam agnoscunt illi dormientibus solūm ac cidere: tum etiam hoc altero quòd non posset res eadem Suc cubis atq; incubis accidere. Nec minus dignum admiratione est, quod omnium quoq; Magarum communis docet consen sio, malignos spiritus cùm se forma humana exhibent, pluri mūm atros esse aut proceriores alijs, aut exiliores, vt nanos: quod Georgius Agricola non mediocri eruditione vir scriptis demonstrauit. Nostri autem Magi non viderant illud quod Va lerius Maximus libro j. de Calsio Parmensi tradit, procerum hominem & atrum valde ei se obtulisse, qui rogatus se *nanodό λυρα* esse responderit: neq; similiter Magæ historias Plinij iu nioris in epistolis, Plutarchi, Flori, Appiani, & Taciti legerant de Curtio Ruffo Africæ Procōsule, de Dione & Bruto, quibus vigilantibus visiones eædem oblatæ sunt: aut historiam illam memorabilem Athenodori philosophi, cui vigilanti consimile

Sprægerus in Mal leo.
Paulus Grilædus.

Lib. de Spiritibus subterraneis.

Plinius secund. in epist.

PRÆFATIO.

visum obuenit maligni spiritus humana specie, procera, nigra, catenis vincita, qui in ædibus propter allatas à maligno spiritu molestias. iamdiu desertis indicauit locum vbi prostrata erant cæsorum quinque corpora: aut quod apud Suetonium post cædem Caligulæ, quod apud Plutarchum post cædē Damonis & Remi legimus accidisse, post quorum cædem horrentia & inhospita loca effecta sunt per eos spiritus quos Latini à Remo Remures, & mutatione vnus liquidæ Lemures appellabant. Initio autem diximus Ioannam Haruilleriam confessam esse humana semper specie, procera, & atra diabolum à se conspectum. Historiam hîc placet apponere, quæ anno 1578. quarto Nonas Februarias gesta est. Catharina Darea agricolæ cuiusdam vxor Coparis in Suefsionensi agro habitantis, ab Hunautio Copararum Præfesto interrogata cur puellis duabus quarum altera ipsius, altera vicinæ filia erat, caput abscidisset, respondit à se diabolum humana specie visum altum atrumq; valde, qui oblata viri falcula ad hoc facinus ipsam incitauerit. Hæc iudicio Compendiis lato morte affecta est. Denique perpetuam historiarum quæ apud varios populos variis seculis acciderunt conuenientiam & similitudinem cum rebus Magarum gestis & confessionibus earum suo loco demonstrabimus. Non est igitur, non est pertinaciter cum veritate pugnandum, si tot effecta quorum obscura causa est videntur apertissimè. Nam vbi humana mens causam rei, id est, *τὸ αἴτιον* nequit pertingere, tum certè iudicium oportet inhiberi, & in eo quod fit, id est, *ὁ κατὰ τὴν ἀνάγκην* consistere. Itaque maximus ille Plato & agnomine diuinus appellatus, de Sagarum actionibus (quas studiosè perquisiuerat & diligenter expenderat) loquens vndecimo libro de legibus rem affirmat difficilem esse cognitu, & quam si noueris difficilior alteri persuaseris: Rident plerique, inquit, si quando cereis sigillis vti dicuntur Magi ad sepulchra & compita, sub ianuas apponendis, aut carminibus, incantamentis, atque ligaturis res admirabiles efficere. Ac Magæ quidem nostræ Græciam non viderunt, Platonem non legerunt, vt imagines cereas facerent, per quas adiectis suis coniurationibus ope Satanæ homines occidant, quod infinitis iudiciis (vt dicturi sumus) fuit confirmatum, inprimis verò Magarum Alenconiarum quæ inimicorum suorum quærebant necem. Itaque Enguerrandi Margignij iudicium maximè constitutum est de coniuratis imaginibus

In Caligula in vita Cimonis.

Lib. 12. de legib.

P R Æ F A T I O.

nibus cereis quibus accusabatur Regis exitium procurasse: & nuper etiã Magus Sacerdos Anglus Curio vici Istin-tonij (qui vicus Londino abest fermè quingētos passus) deprehensus est cum tribus cereis imaginibus (vt vocant) coniuratis, quibus Reginam Angliæ & duos alios Reginæ proximos è medio tolleret: sed dum hæc quæstio ad nos ex Anglia perferretur, amplius erat de ea cognoscendum. Quamuis autem istarum rerum causam Plato ignorauerit, eas tamen pro certis & indubitatis habuit, & in legibus suæ Republicæ pœnas capitales constituit in Magos qui istis artibus homines pecora ue sustulissent, quod homicidium ab alijs quæ sine Magia committuntur optimè distinxit: pariterque Hebræus Philo in libro *πρὸς τὸν ἀνατολίαν ἄρχοντα Ἰσραὴλ*. Imperiti homines fieri non posse iudicant: Athei & quicumque fœuentur ~~scientiæ nolunt id quod vident confiteri, quia ignorant causam, ne quid nescire videantur~~: Magi ludificantur duabus causis, tum vt seipso eximant suspitione istius maleficij, tum vt hoc pacto regnum Satanæ stabiliant: stulti & curiosi facere volunt periculum (quemadmodum Comi in Italia nuper, teste Syluestri Prieræ, cum officialis & Inquisitor fidei turbam Magarum in vinculis detinentes non possent fidem habere admirabilitati rerum quas illæ narrabant, ipsis placuit experiri & se vni Magæ ducendos permittere: itaque abducti cum seorsim in locum aliquem starent, res quidem abominandas prospectarunt, fidem dari diabolo, saltari, coiri, sed tandem diabolus qui eos à se non videri sinxerat tam strenuè verberauit eos vt post dies quindecim morerentur) alij fenuntiarunt Deo, seque periculi faciundi gratia Satanæ deuouerunt, sed illis perinde euenit ac illis bestijs quæ speluncam leonis ingressæ non reuertebantur? Quicumque verò ducuntur reuerentia Dei, cognitio Magorum historijs, miraculis Dei quæ in toto orbe sunt exploratis, lectaque diligenter lege & sacra scriptura, eò adduci non possunt vt res istas in dubium vocent quæ humanæ menti videntur incredibiles: sed ita statuunt si res naturales plurimæ sunt incredibiles, nonnullæ ἀνεπίληπτοι, multo magis potentiam actionesque spirituum intelligentium captū animi nostri excedere. Videmus autem res multas quæ à natura sunt admirabiles frequenter & de more fieri, puta terrâ & mare à mercatorib. nostris circumdari, pedibus sursum uersus de-

P R Æ F A T I O.

curri equis pegaseis (quod Lactantius & Augustinus riferunt negantes esse Antipodas, rem tam certam & ita clarè demonstratam vt est lux meridiana Solis) & similia. Et ij quoque ipsi qui fieri non posse contendunt vt impius ille Spiritus exportet hominem ad centum aut ducenta milliaria, non animaduertunt cœlorum cœlestiumque corporum (vt sint maxima) cōuersionem fieri horis viginti quatuor, id est, si milliari bis millenos passus tribueris, tam breui spatio 245791440. milliaria decurrere. Quòd si dixerint quotidie videri ista, & sensibus standum esse, fateantur ergo pariter credi actiones spirituum quæ præter ordinem naturæ sunt oportere, si ne ipsius quidem naturæ miracula quæ in oculis quotidie versantur possumus comprehendere, maximè cum inter Philosophos non satis conueniat in quo *μητιμίον τῆς ἀληθείας* veritatis index sit positum. Nam Dogmatici regulam diiudicandi verum à falso in quinque sensibus constituunt ad rationem singula perfectibus: Plato & Democritus repudiant sensus, & solam iudicem veritatis ponunt intelligentiã: Theophrastus sensibus & rationi intermedium fecit communem sensum, quem *σοφιστικὸς* nominabat: animaduertentes autem *Sceptici* nihil ad rationalem animam peruenire quin illud autè sensus perciperent, & nos à nostris sensibus decipi, nihil sciri posse contenderunt. Aiebant enim si Aristotelem illud axioma ex Platone verum est, animam intelligentem similem esse tabellæ albæ imponendis figuris accommodæ, & nihil inesse animæ quod non fuerit prius in sensibus, fieri non posse vt sciamus quicquam. Sensum enim omnium potentissimum & argutissimum esse visum, oculos autem falsos testes esse, qui (vt bonus Heraclitus inquit) Solem centies sexagies sexies ampliozem terra sic nobis exhibent vt si vnus duumve pedum esset, qui in aqua res longè maiores quàm sint, & baculos tortos qui recti sunt videntur aspicere: Cæteros verò sensus planè in iuuenibus senibusque, vt vegeti sint, variare: huic enim calidū videri quod illi frigidum, & (quod omnes vident) eundem hominem vario tempore de iisdem rebus cum admouentur sensui variè iudicare. Primus hanc viam aperuit Socrates, se dicens hoc vnū scire quòd nihil sciret: cuius secta deinde aucta est per Arcesilã principem Academiae, quem Aristo, Pyrrhus, Herilus sequuti sunt, & Cardinalis Cusanus memoria nostra in libris quos fecit de docta ignorantia. Quemadmodum autem primi illi se honoris

Ptolemæus in Almagest. lib. 5.

P R Æ F A T I O.

honoris causa Dogmaticos, id est, Doctores, sic etiam postremi Scepticos siue Ephecticos tanquam dubitatores sese nuncupabant. Et si hos tamen pudebat cōfiteri se nihil scire, quod fatebatur Socrates: fatendo enim se optimè scire quoddam nihil scirent, nos posse aliquid scire pariter fatebantur. Itaque roganti scirent ne calidum esse ignem aut clarū Solem respondebant cogitari de hac re oportere, ut Socrates respondebat se vtrum homo bestiāne esset ignorare: & Polyænus Mathematicorum sua ætate princeps auditis super hoc argumento Epicuri sophismatis Geometriam totam falsam esse confessus est: cum tamen hæc pro verissima omnium habeatur & minimè sensibus innitente, quos Aristot. fundamenta esse statuit scientiarum omnium, & quibus ita standum esse dicit ut ex collectis rebus singularibus catholica axiomata componantur ad consequendas scientias & eam quæ inuestigatur veritatem. Quoddam si sensibus solum stari oporteret, falsa esset regula Aristotelis (omnes enim homines etiā Lyncei agnoscent ampliorē esse Solem, & res in aquamersas breuiores quàm videntur, neque baculum in aqua fractum, ut omnibus videtur, esse) falsa item Platonis & Democriti sententia indicium veritatis intelligentiæ soli vindicantium: neque enim cæcus de coloribus potest, neque surdus de concētib. iudicare. Amplectenda igitur nobis est opinio Theophrasti inter sensus & intelligentiam velut interpretem adhibentis communem sensum, & ad rationem tanquam ad Lydium lapidem quicquid videmus, audimus, gustamus, & odoramur perferendum. Quoniam verò plurimæ res existant quarum excelsa constitutio à nobis ægrè comprehendi potest & à paucissimis qui ad eas percipiendas fuerint idonei, hic verò perito cuique in scientia ipsius oportet haberi fidem. Itaque etiam si omnibus certissimum videretur Solem & Lunam æquales esse, prout in speciem videtur cum vnus in occasu, alter in ortu situs est, peritis tamen huius scientiæ fides habebitur, qui Solem demonstrant centies sexagesies sexies terra maiorem esse & amplius octauis tribus, eundemq; maiorē Luna sexies millies quingēties quadragies quinquies, prætereaq; octauis septē: qua ratione Iurecōss. in rebus medicis accipiunt Medicorū placita, neq; secus definitum purant. At non sunt profectò Magorū arcana tam recta, quin à trib. annorum millib. per totum orbem terrarum innotuerint. Primùm lex Dei *ἀπολύτως* ea declarauit expressitq; mi-

*in Analytic poster.
li. 4. 6. 7. Metaphy.*

*l. 7. de stat. hom. ff.
l. 2. de sum. & leg.
ff. Auth. de rest. sic
decom. & ea que
parit xi. mens. l.
Aediles aiunt, de
ædil. ed. ff. l. 2. de
ventre inf. ff.
Leuit. 20.*

PRÆFATIO.

lib. 23. de civ. Dei.

nutatim, qua perditionem interminantur populis qui Magos non castigauerint. Hic ergo sistendus gradus est, non de ijs quæ nescimus cum Deo contendendum. Deinde Græci, Romani, aliique populi antequàm de lege Dei audiuisent quicquam, Magos consimiliter & facta eorum abominati sunt, eosque supplicio ultimo (vt suo loco dicemus) affecerunt. Denique, ait Augustinus, quotquot in mundo fuerunt sectæ, pœnas in Magos decreuerunt. Quòd si ad consequendam veritatem periti requiruntur, an peritiores ipsis Magis inueniri possunt? qui inde à ter mille annis actiones suas, sacrificia, saltationes, nocturnas exportationes, homicidia, carmina, ligaturas & artes magicas indicauerunt, confessi sunt, ad mortem usque confirmarunt. Præterea quotquot in Italia, Germania, & Gallia cremati sunt, eorum concursus est vbique confessio omnium testimonijs. Si igitur legis Dei communis consensus, humanarum legum, populorum omnium, iudiciorum, conuictionum, confessionum, repetitionum, collationum, executionum, si communis sapientum conuenientia non est satis quæ amplior, obsecro, probatio desyderabitur? Demonstraturus Aristoteles ignem esse calidum, ita est, inquit: Nam sic Indi, Galli, Scythæ, & Mauri agnoscunt. Argumentis quæ in contrariam sententiam adducuntur speramus nos ita responsuros, postea vt singuli acquiescant: interea verò sapientes istos dubitandi autores omittimus quibus incertum est sit ne Sol clarus, glacies frigida, calidus ignis, & qui rogantibus teneant nomen ipsum respondere cogitari de eo oportere. Certè impietatis ferè eiusdem est reuocare in dubium possint ne Magi esse, & sitne Deus dubitare: nam qui vnum, idem etiam alterum confirmauit Lege. Omnium autem errorum cumulus ex eo processit, quòd multi qui facultates Spirituum & Magorum facta pernegabant, putauerunt Physicè de rebus metaphysicis quæ supra naturam sunt disputandum esse. Hoc verò planè absurdum est. Nam scientiæ cuiuslibet sua principia & velut fundamenta sunt, alia ab alijs diuersissima. Statuit Physicus atomos esse corpora quæ nequeas diuidere, hoc erroribus grauissimis deputat Mathematicus, docens & demonstrans quodcunque minimum corpus in orbe terrarum extiterit id posse in infinita corpora diuidi: demonstrat Physicus nihil infinitum esse, Metaphysicus primam causam statuit infinitam: Physicus præteritum ac futurum tempus numero moruum di-

sterminat,

2. Physic.

PRÆFATIO.

sterminat, Metaphysicus æternitatem spectat carentem numero tempore & motu: Physicus demonstrat in nulla mundi parte exstare quicquam quod non sit corpus, non posse motum nisi corporib. accidere, sola se corpora inter se cōtingere, Metaphysicus Spiritus & Angelos esse mouēteis cælos & cælorū motu sentienteis motū *κατὰ συνθέταν*, vt confiteſt Aristor. proinde illos spiritus vbiq; eodē tēpore minimè subsistere, sed ibi necessariò esse vbi apparet ipsorū actio: Physicus demonstrat naturalē formā nō esse ante subiectū aut extra materiā, & corruptiōe omnino intercideret: hæc. n. Aristoteles vniuersè de omnibus naturalib. formis enūtiat, Metaphysicus verò formas suas disparatas permanere sine corruptiōe & mutatione vlla: eod; amplius idē autor & Metaphysicis ait formā hoīs, id est, intellectu extrinsecus aduenire (*θύραθεν ἐπιπίπτει* ait) & permanere post corruptionē corporis. Præterea Physici omnes principiū istud retinēt cōstantis. nō inesse formas duas in vno subiecto, depelli semper alterā ab altera, neq; vnquā ab vno corpore in alterū cōmigrare: Dæmonas aut cōtrā malignosq; spir. quos Peripatetici formas separatas nuncupāt, euidentissimū est se insinuare in hominū pecorumq; corpora, in corporib. effari, siue os hoīs clausum siue lingua ad laryngas vsq; proiecta habeat, idq; varijs linguis & ipsi dæmoniaco incognitis, & (quod amplius est) modò ventre modò pudēdis eloqui, quamobrē eos veteres & *ἰγγραφομίθες, ἰγγραφομαύτες & ἀνυκλίας* appellabāt. Si cui aut cū Academicis placebit statuere dæmonibus sua esse corpora, tum admirabilius sane futurum est & magis à principijs naturæ alienum, quæ corpus vnum in alterum penetrare negant: cum illud tamen fuerit ab omni antiquitate visum & in compluribus hominibus quos dæmones infestant sæpe videatur. Ideoque ait Aristoteles non placuisse priscis vt Physica disputatio commisceretur scientiæ Metaphysicæ, sed Mathematicas disciplinas interposuisse, vt eo pacto indicarent non esse ex rationibus Physicis de Magis & de actionibus quibus cum Dæmonibus spiritibusque malignis communicant faciendum iudicium. Nostrum autem hoc argumentum (quod alioqui ex se difficile atque obscurum est) vt fiat euidentius, torum opus in quatuor partes diuisimus. Primo libro de natura spirituum agimus, de eorum cum hominibus consociatione, de modis tum diuinis tū etiam humanis ad res occultas cognoscendas. Secundo Magorū artes & modos illicitos quàm breuissimè

lib. 4. c. 6. φυσικῆ ἀκρίβειας.

lib. 8. τὴν μετὰ τὰ φυσικὰ.

lib. 2. de generat. animal.

PRÆFATIO.

breuissimè fieri potuit attingimus, idque tam sobriè vt nemo vllam ex eo occasionem abutendi inuenturus sit, atque in hūc finem vt singulis pedicæ retiaque monstrarentur à quibus cauendum est, & ijs Iudicibus leuamen afferretur quibus non vacat ista excutere, quamuis ad iudicia bene ferenda desyderent informari. ~~Tertio modos licitos & illicitos exponimus ante-~~uertendis aut amoliendis fortibus occupatos. Quarto agimus de forma quæstionis habendæ & constituendi iudicii aduersus Magos, & de probationibus necessarijs vt pœnæ legibus in eos lancitæ decernantur. Adieci denique Ioannis Vvieri confutationem, & solutionem argumentorum quæ in hanc causam afferri possent, sermones meos regulis conformans & axiomatis priscorum Theologorum atque determinationi quam facultas Theologiæ fecit Parisiis xix.

Septembris M.CCC.XCVIII. Quapropter nos illam disertis verbis hic apponi curauimus.

DETER-

DETERMINATIO PARI-
SIIS FACTA PER ALMAM FACUL-
tatem Theologicam. An. Domini M. CCCXCVIII.
super quibusdam superstitionibus no-
uiter exortis.

PRÆFATIO.

VNIVERSIS orthodoxæ fidei zelatorib. Cancellarius
ecclesiæ Parisiensis & facultas Theologiæ in alma U-
niuersitate Parisien. matre nostra cum integro diuini
cultus honore spem habere in domino: ac in Vanita-
tes & insanias falsas non respicere. Ex antiquis late-
bris emergens nouiter errorum sæda colluuiò recogitare commonuit:
quòd plerumque Veritas catholicam apud studiosos in sacris literis a-
pertissima est: quæ ceteros latet, nimirum cum hoc proprium habeat
omnis ars manifestam esse exercitatis in ea, sic ut ex eis consurgat illa
maxima, cui libet in sua arte perito credendum est. Hinc est orationũ
illud quod Hieronymus ad Paulinum scribens assumit, Quod medi-
corum est, promittunt medici: tractent fabrilia fabri. Accedit ad hæc
in sacris literis aliud speciale quod nec experientia & sensu constant
ut aliæ artes, nec possunt ab oculis circumuolutis nube vitiorum faci-
le deprehendi. Excæcauit enim eos ma'itia eorum. Ait siquidem A-
postolus quòd propter auaritiã multi errauerunt à fide: propterea nõ
irrationabiliter idolorum seruitus ab eodem nominatur: alij propter
ingratiitudinem qui cum cognouissent Deum: non sicut Deũ glorifi-
cauerunt in omnem idololatriæ impietatem (sicut idem cõmemorat)
corruerunt. Porro Salomonem ad idola, Didonem ad magicas artes
pertraxit dira cupido. Alios postremò misera timiditas tota ex crassi-
no pendens in obseruationes superstitionisissimas impiasq; depulit: quæ-
admodum apud Lucanum de filio Pompeij Magni, et apud historicos
de plurimis notum est. Ita fit ut recedens peccator à Deo declinet in Va-
nitates & insanias falsas, & ad eum qui pater est mendacij tandem,
impudeter palamq; apostatãdo se conuertat. Sic Saul à Domino de-
relictus Phytomissam cui prius aduersabatur consuluit, sic Ochozias
Deo Israel spreto misit ad consulendum Deum Acharon. Sic deni-

que eos omnes qui fide vel opere absq; Deo vero sunt, ut à Deo falso ludificetur necesse est. Hanc igitur nefariã pestiferam mortiferamq; insaniarũ falsarum cũ suis hæresibus abominationẽ plus solito nostra ætate cernentes inualuisse, ne forsitan Christianis. regnũ quod olim monstro caruit & Deo protegẽte carebit inficere valeat tã horrẽda impietatis & perniciosissimæ cõtationis monstrũ: Cupientes totis conatib. obuiare, memores insuper nostræ professionis: proq; legis zelo succẽsi paucos ad hac rẽ articulos dãnationis cauterio (ne deinceps fallat incogniti) notare decreuimus: rememorãtes inter cetera innumera dictũ illud sapientissimi doctoris Augustini de superstitionis obseruationibus, Quod qui talib. credit aut ad eorũ domũ eũtes aut suis domib. introducũt aut interrogãt, sciãt se fidẽ Christianã & baptismũ præuicasse, & paganũ & apostatam, id est, retro abeuntẽ & Dei inimicũ & irã Dei grauiter incurrissẽ, nisi Ecclesiastica poenitẽtia emẽdatus Deo recõcilietur? Hec ille. Neq; tamẽ intensio nostra est in aliquo derogare quibuscunq; licitis & veris traditionib. sciẽtijs & artib. sed insanos errores atq; sacrilegos insipientiũ & ferales ritus pro quãto fidẽ orthodoxã & religionẽ Christ. lædũt & contaminãt: inficiũt, radicitus quantũ fas nobis est extirpare satagimus: & honorẽ suũ sincerũ relinquere veritati.

EST autem primus articulus quòd per artes magicas & maleficia & inuocationes nefarias quærere familiaritates & amicitias & auxilia demonum non sit idololatria. Error. Quoniam demon aduersarius pertinax & implacabilis Dei & hominis iudicatur: nec est honoris vel domini cuiuscunq; diuini verẽ seu participatiuẽ vel aptitudinaliter susceptiuus ut aliæ creature rationales non damnatæ: nec in signo ad placium instituto, ut sunt imagines & templa Deus in ipsis adoratur.

Secundus articulus, quòd dare, vel offerre, vel promittere demonibus qualemcunq; rem ut adimpleant desiderium hominis, aut in honorem eorum aliquid osculati vel portare non sit idololatria. Error.

Tertius, quod inire pactum cum demonibus tacitum vel expressum nõ sit idololatria vel species idololatriæ vel apostasiæ. Error. Et intendimus esse pactum implicitum in omni obseruatione superstitiosa.

CHIVS

cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Quartus, quod conari per artes magicas demonas in lapidibus, annulis, speculis aut imaginibus nomine eorum consecratis, vel potius execratis includere, cogere & arctare vel eas velle vivificare, non sit idololatria. Error.

Quintus, quod licitum est vti magicis artibus, vel alijs quibuscunque superstitionibus à Deo & Ecclesia prohibitis pro quocunque bono fine. Error: quia secundum Apostolum non sunt facienda mala vt bona eueniant.

Sextus, quod licitum sit aut etiam permittendum maleficia maleficijs repellere. Error.

Septimus, quod aliquis cum aliquo possit dispensare in quocunque casu, vt talibus licite vtatur. Error.

Octauus, quod artes magicæ & similes superstitiones & earum obseruationes sint ab Ecclesia irrationabiliter prohibita. Error.

Nonus, quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere demones suis inuocationibus obedire. Error.

Decimus, quod thurificationes & suffumigationes quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio sint ad honorem Dei & ei placeant. Error & blasphemia, quoniam Deus alias non puniret vel prohiberet.

Vndecimus, quod talibus & taliter vti non est sacrificare seu immolare demonibus, & ex consequenti damnabiliter idololatrare. Error.

Duodecimus, quod verba sancta & orationes quedam deuota & ieiunia & balneationes & continentia corporalis in pueris & alijs, & missarum celebratio, & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiusmodi artes excusent eas à malo & non potius accusent. Error: nam per talia sacræ res immo ipse Deus in Eucharistia demonibus tentatur immolari, & hæc procurat demon, vel quia vult in hoc honorari similis alijsimo, vel ad fraudes suas occultandas, vel vt simplices illaqueet facilius & damnabilius perdat.

Decimustertius, quod sancti propheta & alij sancti per tales artes habuerunt suas prophetias et miracula fecerunt aut demones expulerunt. Error et blasphemia.

Decimusquartus, quod Deus per se immediate vel per bonos angelos talia maleficia sanctis hominibus reualuerit. Error et blasphemia.

Decimusquintus quod possibile est per tales artes cogere liberum homines arbitrium ad voluntatem seu desiderium alterius. Error & hoc conari facere est impium & nepharium.

Decimussextus, quod ideo artes præfata bonæ sunt & à Deo, & quod eas licet obseruare: quia per eas quandoque vel sæpe euenit sicut utentes eis quærunt vel prædicunt, quia bonum quandoque prouenit ex eis. Error.

Decimusseptimus, quod per tales artes demones veraciter coguntur & compelluntur, & non potius ita se cogi fingunt ad seducendos homines. Error.

Decimusoctauus, quod per tales artes & ritus impios, per sortilegia, per carmina & inuocationes demonum, per quasdam insultationes & alia maleficia nullus vnquam effectus ministerio demonum subsequatur. Error. Nam talia quandoque permittit Deus contingere: patuit in magis Pharaonis & alibi pluries: vel quia utentes, seu consulentes propter malam fidem & alia peccata nephanda dati sunt in reprobum sensum, & demerentur sic illudi.

Decimusnonus, quod boni Angeli includantur in lapidibus et cõsecrent imagines vel vestimenta aut alia faciant quæ in istis artibus continentur. Error & blasphemia.

Vicesimus, quod sanguis vrpæ vel hoedi vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum vel corium leonis & similia habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos demones ministerio huiusmodi artium. Error.

Vicesimusprimus, quod imagines de ære plumbo vel auro, de cera alba vel rubea vel alia materia baptizata exorcizata & consecrata seu potius execrata secundum prædictas artes et sub certis diebus habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. Error in fide & philosophia naturali, & astronomia vera.

Vicesimussecundus, quod vii talibus & fidem dare non sit idololatria & infidelitas. Error.

Vicesimustertius, quod aliqui demones boni sunt, alij omnia scientes, alij nec saluati nec damnati. Error.

Vicesi-

Vicesimus quartus, quod suffumigationes que fiunt in eiusmodi operationibus conuertuntur in spiritus, aut quod sint debite eis. Error.

Vicesimus quintus, quod vnus demon sit rex Orientis & presertim suo merito, & alius Occidentis, alius Septentrionis, alius meridiei. Error.

Vicesimus sextus, quod intelligentia motrix coeli influit in animam rationalem sicut corpus coeli influit in corpus humanum. Error.

Vicesimus septimus, quod cogitationes nostrae intellectuales & volitiones nostrae interiores immediatè causantur à cœlo, & quod per aliquam traditionem magicam tales possint sciri, & quod per illam de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. Error.

Vicesimus octauus articulus, quod per quascūq; artes magicas possimus deuenire ad visionem diuinæ essentiæ vel sanctorum spirituum. Error.

Acta sunt hæc & post maturam crebramq; inter nos & deputatos nostros examinationem, conclusa in nostra congregatione generali Parisijs apud S. Marurinum de mane super hoc specialiter celebrata. Anno domini M. CCC. XCVIII. die 19. mensis Septembris. In cuius rei testimonium sigillum dictæ facultatis presentibus literis duximus apponendum.

Originale huius determinationis est sigillatum magno sigillo facultatis Theologicæ Parisijs.

* * ij

INDEX CAPITVM.

Libro primo.

- CAP. I. Agi definitio.
CAP. II. De spirituum cum hominib.
consoaiatione.
CAP. III. De bonorum spirituum malorumq;
differentia.
CAP. IV. De prophetia alijsq; diuinis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. V. De naturalibus & humanis modis ad
res occultas cognoscendas.
CAP. VI. De modis illicitis ad perueniendum
eò quò intenditur.
CAP. VII. De teratoscopia, aruspicina, orneomā
tia, hieroscopia, alijsq; similibus.

Libro secundo.

- CAP. I. De Magia vniuersè, & generib. ipsius.
CAP. II. De tacitis malignorum spirituum in-
uocationibus.
CAP. III. De expressis malignorum spirituum
inuocationibus.
CAP. IV. De ijs qui expressa conuentione Deo
renuntiant, & vtrum corpore à dæmo
nibus exportentur.
CAP. V. De Magorū ecstasi & raptu, & de or-
dinaris ipsorum frequentationibus
cum dæmonibus.
CAP. VI. De Lycanthropia, & possintne hoīes
à spiritibus in bestias commutari.

CAP.

- CAP. VII. An Magi cum dæmonib. copulent̃.
 CAP. VIII. Possintne Magi morbos, sterilitatē,
 grandines, tempestates immittere, &
 homines bestiasve morte afficere.

Libro tertio.

- CAP. I. De modis licitis ad carmina & magi-
 cas artes præuertendas.
 CAP. II. An possint Magi valentiũ incolumi-
 tatem cõfirmare, & curare affectos.
 CAP. III. An Magi suis artibus conciliare pos-
 sint gratiam procerum, formam, volu-
 ptates, honores, diuitias, scientiam &
 fertilitatem afferre.
 CAP. IV. An his plus quàm illis Magi nocere
 possint.
 CAP. V. De modis illicitis ad carmina malefi-
 ciaꝝ præuertenda, & curãdos morbos.
 CAP. VI. De ijs q̃ obsident̃, cogunt̃ à malignis
 spiritib. & quibus modis propulent̃.

Libro quarto.

- CAP. I. De Magorum inquisitione.
 CAP. II. De probationibus ad euincendũ Ma-
 giæ crimen necessarijs.
 CAP. III. De voluntaria & coacta Magorum
 confessione.
 CAP. IV. De præsumptionib. aduersus Magos.
 CAP. V. De supplicijs quæ merentur Magi.
 Confutatio opinionũ Ioan. Vvieri.

DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber primus.

Magi definitio. CAPUT I.

MAGVS est, qui sciens prudens diabolicis modis ad aliquid conat̄ peruenire. Hāc definitionem ponimus vt necessariam, nō ad huius operis solūm intelligentiam, verumetiam ad iudicia quę contra Magos ferenda sunt. Est autem ab omnib. adhuc prætermiſſa, qui de Magis instituerunt scribere: quamuis huic fundamento tractationem totam oporteat incumbere. Nunc ergo definitionem nostram minutatim exponamus. Primum vocibus illis, *Sciens prudens*, vsus sum: quia non videntur (ait lex^a) vllō pacto consentire, qui errāt. Ægrotus itaque medicinam diabolicam à Mago, quem virum bonū putabat, sibi ministratam bona fide sumēs, non est magus: iustam enim causam habet ignorantie. Sin autem indicauerit Magus, aut malignos spiritus corā inuocauerit, vt nonnunquā accidit: ratio diuersa est. Hoc autem exempli gratia solūm apponimus, suo

^a l. nihil cōsensui, de re gu. iur. ff. l. si stuprū, de adulte. ff. l. aut facta, de poenis, ff.

loco ampliùs explicaturi. Iam quĩnã modi sint diabolici, opus est cognoscere. Diabolus Græcè calūniatorem significat: quia semper explorat bonorũ facta, vt Scriptura ^a ostendit, & coram Deo appetit calūnijs. Modi verò diabolici sunt superstitiones & impietates quas excogitauit, & seruos suos docuit, ad perdendum humanum genus. Quamobrem illum Hebræi Satanam, id est, aduersarium nominarũt. quod Salomo ^b innuebat, dicens Deũ creasse hominem ad imaginem suam, qui in immortalis esset: inuidiã autem Satanæ mortem in mundum ingressam esse. & narratur compluribus Scripturę locis. Statuit enim his verbis Salomo, nõ solum existere eum qui aduersetur humano generi, sed à principio creatum esse: vt in libro Iobi ^c dicitur. Cum hac autem Scriptura sacra omnibus etiã Academicis, Peripateticis, Stoicis, & Arabibus, optimè cõuenit, spiritus existere: adeò vt quisquis hoc in dubium vocauerit (quod athei Epicuri faciunt) is principia totius Metaphysicæ negauerit, & substãtiam Dei, ab ipso Aristotele ^d demonstratam, corporumq; cœlestium motus spiritib. & intelligentijs attributos. vox enim Spiritus, de Angelis Dæmonibusq; enunciatur. Et quamuis Platoni, Plutarcho, Porphyrio, Iamblichõ, Plotinoq; placeat, demonas bonos & malos esse: Christianis ^e tamen appellatio Dæmonum, de spiritibus malis vbiq; accipitur, & Sorbonæ quoq; determinatio, confecta xix. Septembris, 1398. sententiæ veterum Doctorum cõformata, eos pro hereticis damnat, qui

^a Sapient. 3.
Eccles. 17.
Genes. 3.
Iob 1

^b Iob 4.

^c Libris Physic. & Metaphysic.

^d Aug. tract. 42. in Ioan. & libr. 8. de ciuitat. Dei, c. 22. & lib. de vera reli. c. 13. & lib. contra Maximian. ca. 33. & lib. 1. cõtra Pelagiũ.

qui Dæmonas bonos esse docet: vt contra Angelicorum spirituū nomine semper intelliguntur boni. quæ quidem resolutio est optima, & præcedens eorum excusationi & impietati apprimè necessaria, qui specie bonorum Dæmonum non dubitant inuocare diabolos, atq; accersere. De origine Dæmonum, vix inuenias quod possis affirmare. itaq; sic de illis in *Timeo Plato*: *πάλ᾽ ἵππῶν δαιμόνων ἡ ἀπειρία, καὶ γὰρ ἄνευ πλὴν ἁλόθεν ἢ μέτερος ἢ κενῆ ἡμῶν. πρῶτος δὲ ἔστιν εἰρηκόσις ἔμπροσθεν.* *i. de Dæmonibus* autem dicere, & eorum nosse originem maius est quàm vt à nobis præstari possit. Fides verò ijs est adhibenda, quæ à veteribus dicta sunt. Priscorum verò patrum sententiam amplecti licet, qui spiritus gratia præditos, exortésque peccati, à Deo creatos esse docuerunt: quorum alij, volentes in Deum insurgere, dati fuerint præcipites. Huic sententiæ accommodant Draconis casum, pertrahentis secum ingentem stellarum numerum in *Apocalypsi*^a: Dæmonumque principem cum subditis suis intelligunt. Ethnici verò ad *Gigantomachiam* olim retulerunt: atque in eam sententiam *Pherecydes* Draconem *Ophioneum*, caput rebellium Angelorum, *Trismegistus* in *Poimandro*, & *Empedocles*, Dæmonas cælo delapsos *ἑρανοποπίταις* appellarunt. Hoc sentit *August. lib. viij. ca. xxij. de Ciuit. Dei*: idemq; propter antiquitatem, autoritatemq; eorum qui ita senserunt, à Christianis receptum est. Verumtamen illis videtur Deus ab initio mundi magnum illum Satanam, quem Scriptura *Behem*

^a Apoc. 12.

^a ~~Iob. 40. et~~
~~41.~~
^b ~~Esaï. 54.~~
^c ~~Exo. 12.~~
^d ~~Psal. 74.~~
^e ~~Exod. 9.~~
^f ~~Ezech. 29.~~

moth & Leuiathan vocat, creauisse, ait enim Scri-
 ptura^a: Is prima rerū origine à Deo conditus est.
 atque vt eum confirmet fuisse à gratia in creatio-
 ne alienum, adducit^b Esaïæ^b locus, in quo sic effa-
 tur Deus: Feci & formaui Satanam, vt perdat, va-
 stet ac destruat. (Itaq; non rarò appellatur Asmo-
 dæus, à verbo רשע quod significat profligare) &
 Deus populo Hebræorum narrans, se in toto Æ-
 gyptiorum regno de omnibus tam hominū quàm
 iumentorum primogenitis vltionem sumpturum
 esse: Non sinam, inquit^c, destructorem intrare do-
 mos vestras. Orpheus ipse dæmonem magnum
 appellat vltorem, atque (vt erat Magorum prin-
 ceptus) ei decantat hymnum. Similiter hæc Psaltæ
 verba^d adducuntur, Magnum illum Leuiathanem,
 quem formasti vt triumphares de ipso: & illa in
 Exodo^e, Feci te, ô Pharaon, vt demonstrem meam
 potentiam in te. quæ præter nudum historiæ sen-
 sum, de Satana accipiuntur: vt ista in Ezechiele^f: Ec-
 ce me inimicum tuum, Pharaon magne, Leuiathan,
 Draco iacens in medio fluuiorū, qui dixisti, Meus
 est fluuius, & ego feci me, &c. Efficiam te escam vo-
 lucris cœli. Quibus in locis interpretes consen-
 serunt, Leuiathane, Pharaone, & Behemoth, signifi-
 cari magnum humani generis inimicum, regno
 Ægypti, carnem cupiditatemq;: & fluuiio, torren-
 tem naturæ fluxæ, continenter in corruptionē de-
 labentis: quæ corruptio destructori propria, Crea-
 tori verò omniū Deo aduersa est. vt enim ad crea-
 tionem & generationē Creatore patre & genito-
 re opus

re opus est, ita etiã corruptore ad succedentẽ elementaris huius mundi corruptionem opus esse. eadem quoq; ratione Prouerbiorum Salomonis xxx. capite dici allegoricè, coruos torrētis effodere. oculos illius qui deridet patrẽ, & contemnit doctrinam matris, his enim verbis diabolos elementaris huius torrentis intelligi, qui nigri plurimũ apparent vt corui, & rationis lumen in eis extinguunt, qui cõtemnunt naturæ legem, & Iudificãtur Deum. Quinetiam Hebræi affirmant, periturum Satanam, adductis locis ex Ezechiele xxi. & Esaia xxvij. vbi Deus dicit certo die Leuiathanẽ magnum occisurus, magnũ serpẽtem tortuosum qui est in mari: intelligentes maris nomine, materiã hanc fluxam & elementarem, quam Plato & Aristoteles, originem mali indagãtes, subiectum esse statuerunt malorum omnium, & quam Salomo in allegoriis parabolisq; vocauit mulierẽ, dicens nullam malitiã accedere ad malitiã mulieris: & paulo pòst (quod amplius est) meretricem. quę viros omnes admittit, vt materia formas. Atque hæc R. Maymonis^a interpretatio. Præterea dicunt, eos homines qui se cultui Dei in hoc mundo penitens addixerint, fore vt Angelos Dei: Erũt, inquit Scriptura, sicut Angeli Dei: ediuersò autẽ qui Deo renuntiauerint, & se in cultum Satanæ dederint, eos perpeffuros, seruituros vt diabolos & cornifices iusticiæ Dei, ac perituros tandem (huc enim adducunt Zachariæ locum: Auferam, ait Dñs, spiritũ immundum de terra) hæc deniq;

^a Lib. 1. Mo-
re nebocim.

^b Marci 13.

electorum Angelorum signa, reproborumq; diabolorum esse, quòd illi vitam, hi mortem æternam consequentur, cum tormenta suis sceleribus digna pertulerint, idq; eo tempore quod singulis fuerat destinatum arcano consilio Dei. Hæc ergo summam Hebræorū quorundam Theologorū opinio, qua prisci quoq; autores Græci imbuti

^a Libro πρι
ικηλοισπίτων
χρησιγίου.

^b Lib. de di-
uinatione.

^c Libr. πρι
δύλογίου φι-
λοσοφίας.

sunt. Nā Plutarchus^d causas exponens, cur oracula desuerint (quod Cicero^b iamdiu ante ætatem suam scribit contigisse) hac inter cæteras vitur, quòd vita Dæmonum circumscripta sit, & illis deficientibus defecerint oracula. Porphyrius^c quoq; hos versus citat ex Apolline:

Οἱ οἱ μοι τρίποδες σο: ἀχίετε· οἶχετ' ἀπόλλων,
οἶχετ' ἐπὶ φλογόου με βιάζει Ἰθραίνιον φῶς. id est:

Ua ua mihi, tripodes lugete, perijt Apollo,

Perijt, quoniam ardens mihi vim infert cæleste lumē.

Eusebius item Ecclesiasticus historiographus memorabilem narrat historiam^d, ad Tyberium Cæsarem fuisse perlatam, quæ apud Plutarchū etiam legitur: Multos cum Echinadas insulas præternavigarent, audiuisse in aere vocem sæpius inclamantem, Thamus (hoc autem fuit gubernatoris in nauis nomen) & huic edicentem, vt cum Palodes appulisset, magnum Pana mortuum esse indicaret. hoc facto, repētè magnos gemitus eiulatusq; per Palodes, nemine comparente, exauditos esse. Augustinus autē, Aquinas, Hebræorumq; Theologorum plurimi, Latinorumq; crediderunt ex Dæmonum cum mulierib. consortio (quod in Scriptura

^d Lib. 5. c. 1.
8. 9. πρι-
παρασπονδης
δυναμικης.

ptura ^a aiunt exprimi, & Magi semper confelsi ^{a Genes. 6.} sunt) diabolicos homines generari, quos Hebræi appellant Roschoth, id est capita, & diabolos esse putant humana specie: similiterq; Magos & Magas, qui liberos suos ab ipso ortu addicunt Satanæ, & detestadā parentū imitantur vitā, naturę diabolorum esse. Ac propterea Deus summam hanc impietatem abominatus, execrandæ maledictio-
 ni deuouit ^b eos, qui Moleco semē offerebant, ^{b Leuit. 20.} minatus se ipsos è terra eradicaturum, vt Chanangos qui vsi fuerant illis, eradicaauerat: quorū semen ait Salomo ^c esse à Deo maledictum, Hi enim persepe ^{c Sapient. 3.} liberos suos diabolo sacrificauerant, viuos cremauerant, maētauerantq;: vt maga Medea fecit, ad uiscendā filiā Creontis regis Corinthi, Iasoni suo amatori nuptā. Siue ergo Demones de gratia illa decidierint in qua creati fuerāt, & immortales sint (prout nos quidē statuimus) siue ppagatione (vt Hebræi volūt) multiplicati sint, & Deus Satanam malignū fecerit, vt destruyente ac perdēte illo generatio in corruptionē succedēs cōtinuet̃ in hoc elementari mūdo: non est propterea ferendū egs animis, & accipiendū istud, esse iniquitatē in Deo: neque illud qđ Manes Persa, Manich. autor, affirmabat, duo principia inter se potestate & origine æqualia ponēda esse, vnū boni, & mali alterum: qđ tñ à se dicebat poni, vt absurdū istud declinaret, si fateamur satanā naturā malignū à Deo creatū esse, malū igitur à Deo prouenisse: sin aut̃ perfectū, nō potuisse igitur peccare, & in selestam deprauatamq;

tâmq̃ naturam degenerare. Hæc enim hæresis supra omnes quæ vnquam extiterunt, abominanda est, eamque deseruit D. Augustinus hoc argumento, quòd malum nihil sit aliud quàm priuatio boni: cum tamen in ratione ista non possint illi conuiescere, quibus æquè vitia ac virtutes sunt habitus, & æquè actionib. dispositionibusq̃ comparant. Omnia verò Manichæorū argumēta, velut succisa radice, corruūt, si obseruabitur quod Dionysius ait libro de diuinis nominibus, in mundo nihil non bonum esse, nihil fieri quod non sit bonum aut per se aut relatione: vt optimè Magister sententiarum tradit. Quemadmodum enim plantas fecit Deus his venenatas, illis salutareis: & serpentes quoque ipsi ac viperæ (quas Manichei à diabolo creatas iudicabant) componendæ theriacæ, pharmaco omnium præstantissimo, sanandæq̃ elephantiasis, & immedicabilib. morbis sunt vtiles: ita etiam de actionibus illis dicendum est, quæ per se malæ sunt, per relationem bonæ. Verbi gratia: Prædo cum viatorem occidit, prædæ causa indignum commisit facinus atque capitale: fortasse verò nesciuerit parricidam à se interfectū fuisse, aut hominem Deo charum ex calamitatibus istius vitæ liberatum: vt in libro Sapientiæ ostendit Salomo: itaq̃ Deum quidem ipso vsum esse administro, se verò propter idem factum, vt prædonem peruestigari, præhendi, pœnas luere certissimo iudicio Dei, ac postremò gloriam Deo tribuere, lubebat quidem Pharaon, mares Hebræorum

orum

orum vt nascebantur, occidi: veruntamē Deus in Scriptura dicitur indurasse ipsum, rebellēm que sibi effecisse, vt illustraretur potentia Dei, quæ alioqui tanquam sepulta latebat, & prædicaretur in vniuersa terra. Quamobrem docet Salomo, improbum non rarò efferrī atque educari, solum vt seruiat gloriæ Dei, in die vindictæ. quicquid enim hic geritur, tandem oportet cedere in Dei gloriam. Atq; hac quidem in re innotescit maximè iustitia Dei, & sapiētia, ex turpissimis hominibus laudem suam, & ex crudelissimis sceleratorum factis, dum exequit̃ ultiones suas, gloriam euentis. An ergo faciendum est malum, vt ex eo eueniat bonum? Hoc argumento Paulus ad Romanos in eadem causavt̃itur: deinde verò subiicit, damnationem eorum iustam esse qui sic loquuntur. & sermonem concludens, ab admirabili Dei sapientia exclamat: ^o *ROM. 11.* altitudo diuitiarum sapientia & scientia Dei, quàm incomprehēsibilia sunt iudicia eius? Lutetia nuper vir quidam nobilis per falsos testes, nec infirmatos, euictus hominem quem nunquam viderat, occidisse, vbi animaduerit se Aresto Curiaē condemnatum, & mox ad necem rapiendum esse, patrem à se veneno sublatum confessus est. cuius rei testes sunt quàm plurimi. Infinita sunt exempla ad manum, & omnibus cognita: sed mihi sufficit breuiter indicasse, non debere quēquam Deo, velut iniusto, illud vitio vertere, quòd Satanam creauerit ad perdendum, aut Angelos siuerit cōcidere, perinde enim illud fore,

ac si quis emissaria, cloacas, latrinas, & alia for-
 dium conceptacula, in elegantissimo quouis pa-
 latio necessaria criminetur. Quicumque autem la-
 borat, vt calumnijs Deo imputeꝛ malum quod
 inest mundo, is proculdubio horribiliori maledi-
 ctioni deuouebitur, quàm illa Chanaanis fuerit,
 cuius pater Cham ludificatus fuerat pudēda Noë
 parentis sui, quæ fratres ipsius auersa facie conte-
 xerunt. Atque hæc quidem causa est, cur post nar-
 rationem creati mundi, elegantia, amplitudine &
 perfectione admirabili, dicat Scriptura sancta,
 Deum vidisse quicquid fecerat pulchrum esse, bo-
 numque valde. Etenim cloaca mundi, est minu-
 tissima hæc elementaris mundi particula vbi ver-
 samur, quam Proclus Academicus^a non digna-
 tur particulam mundi, sed appendicem aut apo-
 telefina appellare. & mare ipsum terræque (si
 cum cælo comparaueris) nihil est nisi punctum
 quod sensu vix perceperis : vt à Ptolemæo opti-
 mē demonstratur. Verumtamen in hac cloaca,
 foetorem & malum istius mundi continente, e-
 legantia Dei opera & admirabilia extant. Sicut
 autem Deus, qui solus natura sua bonus est, ne-
 que errare potest, neque rem vllam à natura non
 bonam committere : sic etiam diaboli, si natura
 maligni sunt, nequeunt rem vllam facere quæ
 ex se bona sit : sin autem non sunt à natura ma-
 li, possunt benefacere, vt Angeli possunt erran-
 do & offendendo malefacere. Dicitur^b enim Sol
 immundus in conspectu Dei, & iniquitatem in
 suis

^a οὗ τοῖς λό-
 γοις πρὸς τὴν
 μὲν.

^b iob 4.

fuis Angelis Deus inuenire. & alibi⁶ Angelus ad Lotum: Si peccauerimus, non cōdonabit iniquitatem nostram. Veteres porrò vno consensu docent, Angelos partim ad cœlorum motum cœlestiūmque luminum, & agitationem naturæ fuisse institutos, partim ad imperiorum & rerum-publicarum conseruationem, (hos Psellus & Porphyrius *νοσηύχους* vocant) & ad hominum moderationem, partim vt Deum singulariter colant & celebrent: etsi omnes simul in gloriam & laudationem Dei certum est conspirare. De malignis verò spiritibus, hi quoque gloriæ Dei inseruiunt, tanquam supremæ illius iusticiæ administri & carnifices, nihil efficientes, nisi iusta permissione illius. Quamuis enim maligni spiritus quicquam non faciant boni, nisi per accidens, & vt maius aliquod malum ex eo consequatur, vt si ægrotum curent, suæ religioni obstringendum: tamen certo certius est, nunquam passurum fuisse Deum, vt malum vllum committatur, nisi hoc cōsilio fieret, vt in maius aliquod bonum redundaret: vt Augustinus docuit sanctissimè. Hic autem definitionem Dæmonum, quæ apud Apuleium extat, Magorum sui temporis facile principem, definitionem igitur istam sequutus est: *Dæmones sunt genere animalia, ingenio rationabilia, animo passiva, corpore aerea, tempore aeterna. vbi vox, Aeterna*, pro perpetua aut diuturna sumitur: sicut in Scripturis persæpe. nam Deus vnus æternus est, principio carens, & nunquam sortitur finem:

siue (vt Esaias loquitur) fuit ante omnia, & post omnia futurus est. Quod autem Dæmonas esse tradit corpore aereos, id verò spirituū (qui puræ intelligentiæ sunt) naturæ aduerfatur. sed Dæmonas non esse puras intelligentias, placet Academicis. Hebræus Philo in locum Numerorum, Diuisit Deus de spiritu qui erat super Mosen, in electos septuagintaduos: ita esse scribit, vt est in lumine. Potius fuerim dicturus, è substantia quinta existere, vt de coelo dicitur: ad declinandum illud *ἄπρον*, de corruptione spirituū, quod cōsequuturum est, si elemētares dicantur esse. hanc enim vnicam ob causam defendit Cicero, non esse illos ex elementis constitutos. Apuleius, sint ne Dæmones boni an mali, dissimulat. quanquam apud veteres illud obtinuit, alios ex eis bonos esse, alios malos, & indifferenteis alios. Inter Christianos Psellus, inter Academicos Plotinus, & Iamblichus inter Ægyptios, ponunt tres differentias, omneisq; in vniuersum Dæmonas sex locis collocant, in coelo, in summa aeris regione, in regione media, in aquis, in terra, & sub terra. Nos autem definitioni Theologorum insistemus, omnes Dæmonas malignos esse. Enimverò ferri non potest, vt constitutio illa indifferens in natura intelligente statuatur: cum ipsi quoque veteres, duo ista solum epitheta Dæmonum vsurpauerint, *ἄστυμους*, & *κακόςτυμους*. His ita constitutis de origine, natura, & qualitate Dæmonum vel diabolorum, via ad primū nostræ definitionis caput munita est: vt diabolorum

rum actiones cognoscamus, & diabolicos modos, quibus ad labefactandum homines abutuntur. Huic autem capiti necesse est societatem & foedus cum Dæmonibus anteire. Videamus ergo possitne vnquam fieri, vt hæc ineatur consociatio.

De spirituum cum hominibus consociatione. CAP. II.

NVlla rerum potest esse societas atq; coniunctio, nisi similibus, aut quibus aliqua inter ipsas est conuenientia. Apes societatem inter se inuent, propter ipsarum inter se similitudinem, vt ex societate mutua vtilitatem capiant: formicæ quoque, & si qua sunt in animalibus ad societatem apta. Lupis autem cum ouibus (quibus impressit Deus *ὄπι πᾶσθεων* quandam, & *ἀπό. δ. ε. s* inimicitias ac capitales indidit) proiectis ad omne scelus cū sanctis hominibus societas non potest consistere, neque Angelis cum Dæmonibus. Inter homines vero inueneris qui nec boni sunt, nec mali: sed ita se his & illis accommodant, vt de homine non ineptè statueris, intelligentem ipsius animã inter Dæmonas & Angelos, tanquam in medio positam. Deum enim Opt Max. videmus res omnes à natura constrinxisse medijs quæ suis extremitatibus respondeant, & in rebus intelligentibus, cœlestibus, atque elemētaribus harmoniam mundi certis medijs & adamantinis vinculis compegisse. Quem admodum autem si contrarias voces medijs non

temperaueris, cōcidit harmonia; sic etiam fit mundo, & illius partibus. Contraria cœlorum signa, conueniente cum vtrisque signo colligantur. Inter lapidem & terram sunt argilla & tophus, terræ metallorūque intermedium obtinent pyrites lapidis, & fossilia multa: inter lapides & plantas genera sunt coralij, tanquam lapidescentes plantæ quæ radices, ramos & fructus afferunt: inter plantas & animalia habemus zoophyta prædita sensu, motu, & facultate ducēdi vitam radicibus quæ ad lapides adhærescunt: inter animalia terrestria & aquatica sunt amphibia, vt fibri, lutræ, testudines, cancri: inter aquatilia & volucria sunt volantes pisces: inter alias bestias & homines simijs & cercopithecis est locus: inter animantes brutas & naturam intelligentē, Angelos puta & Dæmonas, Deus hominem fecit mortalem corpore, immortalem intelligentia. Itaque homines sancti, qui spreta mortali & terrena parte in id incumbunt, vt suam intelligentem animam adiungant Angelis, hi mundum intelligentem cum inferiore colligant: quod quidem tum primū factum est, quando in conditione gratiæ creatus est Adam, coniuncto pariter libero arbitrio, vt bonus aut malus existeret. Atque hanc ob causam Hebræi tradunt, hominem postremum omnium à Deo creatum esse, adhibitis (inquit Philo Hebræus) Angelis: cum vt eum ostenderet intelligentis naturæ esse participem, tum vt superiore mundum cum inferiore compingeret.

De

Genes. 4.
Deuter. 30.

De cæteris enim animantibus, dicitur aquis præcepisse Dominus, vt volucres & pisces producerent: terræ, vt animantes alias: de homine verò minime, vt qui medium quodammodo vinculum inter mundum intelligentem & aspectabilem erat præstiturus: quod vinculum inter Angelos perstat & homines sanctos, quorum precibus atq; interuentu genus humanum fuit conseruatum. Idcirco in Psalmis.^a Deus hominem fecisse dicitur paulo minore Angelis (hîc enim voce Elohim non significatur Deus, vt quibusdã placuit: sed lxxij. interpretes ἀγγέλους reddiderūt, & Chaldæus אַנְגְלִים ducta voce ab Hebræa אַנְגְלִים angeli, ad equiuocū Elohim exponendū: & quod Marotus noster dixit,

^a Psalm. 8.

*Tu l'as fait tel que plus il ne luy reste:
— Fors estre Dieu.*

id commodius fuisset dicturus in hanc formam,

*Tu l'as si haut eleué de son estre
Qu'il est peu moins que l' Ange de ta dextre:*

& Hebræi^b Angelos pædagogos hominum nuncupant, sicut homines pastores dicuntur animalium. Quamobrem Plato^c vt ab Hebræis illud didicerat, caprarum custodiam dixit. non permitti capris, & bestiarum bestijs, sed hominibus hominum verò Angelis: Nos, inquit, sicut oues, mira diuinorum pastorum custodia semper egemus. Cum itaque boni sint Angeli, Diaboli verò mali, homines quoq; liberū habere arbitriū: vt boni sint aut mali: quemadmodū inquit in lege Deus,
Posui

^b lib. Pirke
aboth.^c in symposio
Protogora,
politico, Critica,
legibus,
& Epinomi
de.

^a *Deut. 30.*^b *Eccl. 15.*^c *Genes. 4.*^d *lib 3. More
hæneboctis.*^e *psal. 49.*

^a Posui ante oculos tuos bonum & malum, vitam & mortem: elige ergo bonum, & viues. & alibi ^b dicitur euidentius: Deus postquam creauit hominem, permisit eum libero arbitrio ipsius, & dixit ei, Si voles, seruabis mandata mea, & seruabunt te: ignem & aquam dedi tibi, potes manum in vnum aut in alterum immittere: habes bonum & malum, vitam & mortem, & vtrum voles, habiturus es. Vt autem ostendatur, homini post peccatum Adæ liberum arbitrium non intercidisse, verba illa haberi in lege Dei, & Caino fuisse dictum^c, penes ipsum potestatem esse faciendi bonum aut malum. Quo in loco Moses Maymonis inquit, idem sentire Hæbræos omnes, homini esse liberum arbitrium, de eo nihil dubitari: qua de re (inquit ille) ^d laudetur Deus. Hæc illius verba. Itaq; stat illa Theologorum sententia, omnes spiritus aut bonos esse, aut malos, & alios ab alijs disparatos. Quæ sententiam his verbis significari volūt Theologi: Deus diuisit aquas ab aquis. & ab hominibus interuallum mediū occupari. eorum. n. alij consociantur Angelis, alij Dæmonib. sunt etiam qui neq; hos, neq; illos curēt. Siue aut cum Angelis, siue cum Dæmonibus societas & amicitia ineatur, ea principium habet à tacitis aut expressis cōventionib. vt in eisdem verbis cum August. Thoma Aquinate, & alijs Theologis vtamur. Sunt quidē hōines, q. sese nunquā ^e *teis vniōis* contēplādīs occupāt, neq; animū aliū attollūt rostro, tanquam sues aut bruta animalia transigentes vitā, de quibus Scriptura^e:

Non

*Non generi nostro similes, in bruta videntur
Degeneres, animamq̄ vomunt corpúsq̄ sepulchro.*

Ac mihi quidem videntur cū spiritibus bonis aut malis nullo pacto consociari posse propter discrimen illud amplissimum quod inter sues istas intercedit, & spiritus, quorū incorporea & spiritalis est substantia. Qui autem suas cogitationes ad malum conuertens vtrò se in eo occupat, huius anima, inquit Iamblichus^a, in diabolicā naturam^{a lib. 3. c. 32.} degenerat, primū quidem tacitis conuentionib. (vt postea dicemus) deinde expressis. Econtrariò autem qui bonis rebus studens, animum suum ad Deum, bonum, virtutemq̄ extulerit, si purgata per Dei gratiam anima ipsius in virtutes morales primū, tum etiam ^{PHYSICAS} & spirituales incumbat, is cum Angelo Dei fortasse poterit eam societatem contrahere, qua ab ipso conseruabitur, præsentem ipsum sentiet, easq̄ res cognoscet quas ipse iussurus & vetiturus est. Hoc verò paucissimis accidit, idq̄ singulari Dei gratia & beneficio. quod Auerroes adeptionem intellectus vocat, in eo statuens maximam felicitatem omnium; & Græcorum primus Socrates percepit, vt apud discipulū eius Platonem in Theage legimus: *Adest, inquit, mihi diuina quadam sorte demonium quoddam, à prima pueritia me sequutum,* deinde vocem à se audiri addit, qua illud quod instituebat, faciendum sibi nō esse cognosceret. Atq̄ hoc quidem inter Hebræos frequenter accidit, è sacra Scriptura didicimus.

quæ mille exempla proponit gratiæ singularis, qua Deus per Angelos adstabat sanctis, eos non obscurè per Angelos compellabat voce, aut ^{ἠρώμα} signo. Eorum autem qui societate cum spiritibus bonis cõiuncti sunt, gradus sunt varij. Alios enim Deus adeò eccellente ornabat Angelo, vt prophetiæ & prædictiones eorum semper essent certæ, nec vlllo pacto eludi possent: prout de Mose, Elia, Samuele, & Elisæo dicit. Aliorum verò prædictiones non vsquequaque valuerunt, siue hi spiritus illis imperfectiores essent, siue minus accommodatum subiectum. Nam quemadmodum Sol non tam clarè in terra quàm in aqua respõdet, neque tam in aqua turbida quàm in clara, in agitata quàm in sedata: similiter etiam turbatæ animæ, ac minus quietæ perturbationes, non capiunt tam commodè claritatem quæ est intelligentiæ. Diximus autem, singulare Dei donum esse, quando spiritum bonum immittit ei quem diligit, vt ab ipso curetur, & in actionibus singulis dirigatur: quia fieri etiam potest, vt vir amans virtutis, & timens Dei, preces apud ipsum fundat assiduè, neque tamè à Deo donetur spiritu, sed ea solùm sapientia & prudentia, quæ fuerit opus: aut si fortè Angelum bonum ad custodiam ipsius addiderit (vt Theologis placet, & Scriptura de eo loquitur, qui sedet in latibulo Altissimi, ipsum præcepisse Angelis, vt custodiant eum ambulans in vñs suis:) Angelum tamen Dei præsentem nec cernet, nec sentiet. Sic quod Abraham Eliezeri dixerat^a, Deum præmissurum

^a Genes. 22.

surum esse Angelum suum ad ducendum ipsum, id verè factum est: quanquam nihil amplius percipiebat Eliezer, quàm puer aut demens aliquis, quos Deus sæpenumerò conseruat Angelorum operà, alioqui infinita mortis discrimina quotidie incurfuros. Si cui autem Deus singulare hoc donum contulit, vt presentem sibi Angelum sentiat, & distinctè difertèq; cum ipso communicantem, hic de maiore potest felicitate sibi gratulari; de maxima verò, si Prophetiæ donum habuerit, summum honoris fastigium, quò homo possit conscendere. Horum itaque numerus semper fuit paucissimus. Deo per desertum populum suum deducente, erant quidem supra sexcenta hominum millia vigesimum annum superantia, hanc verò gratiam septuagintaduobus solùm est largitus. & alio tẽpore solus Ieremias fuit gratia eadem p̃ditus, cui precepit Deus, vt Barachiæ donũ Prophetiæ petenti à Domino, indicaret rem nimis magnã ab ipso expetì. Huius cõmunicationis Angelorum cum sanctis exempla, in Scripturis extant quàm plurima. Non sum nescius, Atheos & Epicureos his velut fabulis reclamatuos, neq; verò efficere statui, vt isti sapiant: hoc tñ pro indubitato obtinuit apud omneis cuiuscunq; generis philosophos. Plutarc. in libello de dæmonio Socratis, & certissimam asferit spirituum cum hominib. consociationem, & Socratem, virũ optimum Græciæ iudicatum, narrat sæpe amicis dixisse, præsentem à se spiritum assiduè percipi, qui & à malefactis & à periculis

ipsum auerteret. Lōga est Plutarch. oratio, & quā-
 tum quisq; voluerit, tantum de ea crediturus est.
 Ego verò confirmare possum, me ex homine qui
 adhuc viuuit, audiuisse, spiritum quendam esse alsiduum
 ipsius comitem, quem tum demum cœperit agnoscere,
 cūm annum fermè trigessimū septimū ageret:
 putare quidē eundem spiritum sibi per totam vitam
 adfuisse, cūm ex antecedētibus somnijs, tum ex
 visionibus, quibus fuerat præmonitus, vt certa vitia
 periculaq; præcaueret: nunquam tamen ita percepisse
 planè, vt ab ea ætate fecerit. Hoc autem sibi
 narrabat accidisse, cūm prius non desuisset
 anno integro Deum orare ex animo vesperi & mane,
 vt bonum Angelum, futurum actionum suarum
 ducem, ad ipsum trāsmitteret: se antè & post
 quā orauisset, certum tempus in contemplantis
 operibus Dei occupauisse, binis interdum aut ternis
 horis confidentem, vt meditaretur, volutaret
 animo, legeretq; Biblia, & deprehenderet tandem,
 quæ nam ex omnibus religionibus tāto opere controuer-
 sis, cum veritate faceret: itaque hos versus à
 psal. 143. se non rarò pronuntiatos esse^d:

*Me Deus informa quæ sit tua sancta voluntas,
 Morigerâsq; manus præsta, gressusq; sequaces:
 Namq; eris ecce Deus semper mihi: tramite recto
 Spiritus ille tuus diuinâq; virgula ducat.*

Se itaque improbātem eorum factum, qui Deum
 orant vt in præcepta opinione confirmet ipsos,
 pergentem in oratione hac, & legentem Scriptu-

ras sacras, apud Hebræum Philonem reperisse in libro de sacrificijs, virum bonum & integrum, ac purificatū à Deo, non posse vllum maius aut Deo gratius sacrificium, quàm sui ipsius offerre Domino: obsequētem huic consilio, animam suam Deo obtulisse: ex eo tēpore (sic enim ille mihi) somnia ipsi & visiones monitorum plenas obuēnisse, modò huic aut illi vitio corrigendo, modò anteuertēdo periculo, modò huic aut illi difficultati soluendæ tum in diuinis, tum etiam in humanis rebus: inter alia verò dormientē se visum esse audire Dei vocem, dicentis, Seruabo animam tuam: ego sum qui ante apparui tibi. Postmodum quotidie sub horam tertiam aut quartam matutinam spiritum pulsasse fores, se verò cum surgēs aperuisset fores, vidisse neminem: ita perstitisse spiritum vnoquoque mane, & nisi surgeret, amplius pulsando, vsq̃ dum surgeret, excitasse. Tunc sibi demum obuēnisse metum, cogitanti (aiebat ille) spiritum aliquem malignum esse: propterea non destitisse, neque diem vllum intermisisse, quin oraret Deum, vt Angelum bonum ad se transmitteret, & sæpe Psalmos (tenebat enim memoriter plerosq̃) cecinisse. tum ergo vigilanti sese patefecisse spiritum, leniter pulsantem: quo die primùm sentu percepit illum, & sæpius tangentem vitreum baucalium: quo facto non parum fuit attonitus. Biduo post cum amicum quendam Regis Secretarium adhuc superstitem prandio excepisset, erubuisse illum, vt audiuit spiritum ita cēdentem scamnum quod ad

stabat sibi, & fuisse percussus metu, se verò dixisse illi, Ne timeto, nihil est: vt tamen hominem confirmaret, facti veritatem ipsi explicasse. Ab illo igitur tempore mihi cōfirmavit, spiritum semper sibi adfuisse, & signo afficiente sensus monuisse: putà modò aurem dexteram feriendo, si quid mali faceret, modò sinistram, si secus: si quis ad circumueniendum ipsum accederet, aurem dexteram fuisse pulsata: sinistram verò, si vir bonus, & ad rem bonā adueniret: si quid mali bibiturus aut esurus esset, si quid facere cunctaretur, aut aggredi, signum item fuisse datum: si quid mali cogitaret aut institueret, signo reuocatum esse: si quando Deum laudare Psalmis inciperet, aut facta eius admirabilia eloqui, spirituali quadam vi auctum fuisse atq; confirmatum. Atq; vt inspirata somnia à delirijs discerneret, quæ ex inualetudine aut animi perturbatione solent incidere, se sub secundam tertiamve horam excitari à spiritu, deinde redormiscere, tum sibi demum vera somnia de eo quod facturus aut crediturus esset, de ijs quæ dubitabat aut quæ ventura erant, obtingere: aded vt ex illo tempore nihil ferè sibi acciderit, cuius non sit præmonitus: nihil credendum dubitauerit, quin fuerit factus de eo certior. Se quidē quotidie à Deo petiisse, vt ipsum doceret voluntatem, legem, & veritatem suam, & vnum ex hebdomade diem occupasse (non autem Dominicum, propter luxum vitamque perditam, quam die illo dicebat agitari) legendis Biblijs, meditandis & expēdendis rebus lectis, Deo cum voluptate

luptate laudando Psalmodiū laudib. quo die feriē-
 bāt, domo nō exiuisse: verumtamē in suis actioni-
 bus reliqs satis esse hilarē, lætoq; animo: citabat eū
 ad hāc rem Scripturæ locū, *Vidi facies sanctorū lætæ.*
 Quod si versanti cū alijs contigisset non bonū ser-
 monem habuisse, aut diebus aliquot precari inter-
 misisset Deum, illicò dormientē fuisse monitū. Si
 librum malū legeret, fuisse librū percussū à spiri-
 tu vt eum deponeret. Ab eo qđ valetudini ipsius
 fuisset nociturū reuocatum esse, & in morbo cura-
 tum studiosissimè. Deniq; tā multa mihi narrauit,
 vt infinitum esset percurrere. Monebatur verò in
 primis vt manē surgeret, idq; hora fermè quarta, si
 bi dormiēti narrabat edī vocē q̄ dicebat, Quis pri-
 mus oraturus surget? Narrabat quoq; sæpe se cō-
 monefactū esse de erogāda eleemosyna: q̄ plus ero-
 garet, eo secūdiore suarū rerū successus percepis-
 se. Cū inimici appetentes vitā ipsius, aqua vectū
 iri cognouissēt, patrē sibi per somniū fuisse visum,
 adducētē equos duos, ruffum & albū, ideoq; cu-
 rauisse, vt duo equi conducerent, & quāuis de co-
 lore nihil indixisset, famulū duos illos ruffum & al-
 bū adduxisse. Mihi autē rogāti, Quid nō apertè spi-
 ritū cōpelleret? hoc qđ ē à se respōdit semel postu-
 latū esse, repētē verò spiritū tanq; malleo vehemē-
 ter fores pepulisse, vt istud sibi ingratū esse ostēde-
 ret. Cæterū se à Spiritu, ne diu legat aut scribat,
 impediri, vt quiescat animus, & meditetur solus,
 persæpè ad ipsius vigilantis aures subtilissimā
 quandam vocem & *αἰαθρον* peruenire. Quærenti
 etiam,

etiam, An formã spiritus vidisset vnquam? respon-
dit, se dum vigilaret, nihil vidisse vnquam, præter
lumen quoddam valde clarum, in orbem ductum.
Semel autem cum in extremo agens vitę discrimi-
ne, Deum orasset ex animo, placeret saluti ipsius
consulere, & sub diluculũ dormitaret: super lecto
cui incumbibat, animaduertisse puerulum veste
alba in purpureum colorem inclinante, vultu for-
maçq; admirabili: hoc ille plurimũ confirmabat.
Iterum versantem in graui periculo, & modò cu-
bantem, à spiritu impeditum esse, qui non cessaret
donec è lecto surrexisset, insomnem itaque totam
noctem in precibus consumpsisse: postridie se mi-
rabili ratione & incredibili, carnificum manus ef-
fugisse: hoc factò, se dormiẽtem audiuisse cum in-
clamaret vox, iam dicendum est, qui sedet in lati-
bulo Altissimi. Ne plura, narrabat ille se in omni-
bus difficultatibus, itineribus, institutis quæ ag-
gressurus erat, cõsilium à Deo petisse, & quadam
nocte cum benedictionem à Deo sibi donari po-
stulasset, visionem dormiẽti fuisse oblatam, in qua
ipsi benedicebat pater. Hæc de eo homine perspe-
cta placuit enarrare: vt ostendam, non debere mi-
rari quenquam malignorum spirituum consocia-
tionem, si Angeli boniçq; spiritus, societate huius-
modi & frequentatione cum hominibus commu-
nicent. Quod autem narrabat ille aurem sibi à bo-
no Angelo pulsata esse, idẽ optimè Iobi xxxiij.
& Esaiaë l. ostenditur, hic enim, *Dominus*, inquit,
rellecauit mihi aurem diluculo; ille verò longè apertius
secretum

secretum hominibus peritis reteggit, quo se paulatim Deus percipiendum sensibus exhibet. Similiter quod dicebat se tanquam malleo pulsantem audivisse. hoc primum legimus fuisse Prophetarum signum. De Manoha enim Iudicum libro legitur, coepisse Angelū Dei pulsare ante ipsum interprete Rabbi Dauide, vbi vox *רצוצ* pulsare & sonare, est à nomine *רצוצ* tintinabulum aut tympanum denotante. An suus autem cuiq; bonus sit Angelus, difficile est statuere. Nam etsi peruetus hæc sententia est, quod hi versus Græci non obscure docent,

ἀπ᾽ ἀρτὶ δαίμων αἰθεὶ τῶν γεννητῶν
ἀπ᾽ ἀρτὸς ἐστὶ μυσάργος τῶν βίης: id est,

Omni demon viro nato

Omnis est moderator vitæ, vel initiator.

contraria tamē magis videtur probabilis. Etenim Saulem videmus ^a, postquā benedictione per Samuelem consecratus, turbam Prophetarum instrumentis musicis ludentium in via offendisset, Spiritu Dei indutum esse, & se totum (ait Scriptura) sensisse commutari: proptereaq; mandasse ei Samuelem, tum demum faceret quicquid sibi in mentem venturum esset. Item cū dicitur Deus ^b cepisse de spiritu Mosis, quem in septuagintaduos homines diuideret, è sexcentis millibus electos, & illi quiescente super ipsos Spiritu Dei prophetasse: facile ex eo colligas, Spiritum Dei nondum ipsis adfuisse: hunc autem Dei spiritum esse tanquam lumen, quod sine sui deminutione communicatur, & in perpauca hominibus, idq; non semper esse.

^a 1. Sam. 10.

^b Num. 11.

d

Sic ediuersò Spiritus Dei Saulem reliquisse, & malignus Spiritus eum nonnunquam agitasse dicitur. legati quoque ab ipso ter ad Samuelem, Dauidem, aliòsque Prophetas missi, à Spiritu Dei, simulac propè aderant, occupati prophetabant. quin Saul ipse ^{2. Sam. 19.} eòdem veniens vt illos comprehenderet, mortiquè traderet, à Spiritu Dei comprehensus cepit laudare Deum, & vaticinari: discedentem verò à Prophetarum turba, Spiritus Dei reliquit, quem antea quoque Spiritus malus inuaserat, adèd vt furiosus factus prophetaret. Sic in Scriptura ^{1. Sam. 18.} passim prophetandi verbum in bonam & malam partem sumitur: quia malignus spiritus, diuinorum miraculorum simia, conatur ea imitari, & quòd res futuras nouerit persuadere. quanquam fieri potest (quemadmodum dixi) vt ab Angelo Dei homo ducatur & custodiatur, Quem Angelum neque percipiat, neque compellet *νοητῶς ἢ αἰσθητῶς* intellectuè vel sensitiuè: siue q̄ Angeli dignitate differant, vt de spiritu Moÿsis, Samuelis, Eliæq̄ diximus, Prophetas reliquos longo interuàllo superantium, siue quòd homo ineptus sit percipiendæ spirituali intelligentiæ. De bonorum spirituum cum hominibus coniunctione satis: de hominum verò cum Diabolis consociatione, in hoc opere dicturi sumus: sed tenenda est prius bonorum spirituum à malis differentia,

De

De spirituum bonorum malorumque differētia. CAP. III.

MAgum diximus eum esse, qui diabolicis modis ad aliquid conatur peruenire, tum de cōsociatione spirituum cum hominibus egimus: iam itaque cognoscenda est horum ab illis differētia, vt filij Dei à Magis discernantur. Hoc enim pernecessarium est ad pietatis ac religionis velum, lar uamq̃ luminis adimendam, qua non rarò diabolus hominibus fallendis abutitur. Veteres Græci & Latini annotarūt esse bonos spiritus & malos: quorū illos *εὐδαίμονας*, hos *κακοδαίμονας*, *ἀλάστορας καὶ πηλαμναίους*, Latini Lemures appellabant: quod imperiti non possunt: Athei nolunt credere, Magi ad tollendam de se suspicionem rident quidem in speciem, sed re ipsa plus satis intelligunt. Docemur autem exemplis non paucis, in hoc diabolus incumbere, vt Dei effingat opera, prout de Magis Pharaonis legimus. Hoc quoque legimus, malignos spiritus olim, vt hodie solent, fefelisse duobus modis: vno aperto expressis pactis (hoc autem rudes & imperiti solum ac mulierculæ decipiebantur:) altero idololatria & religionis specie, viris bonis studiosisq̃ circumueniendis accommodato. Ideoq̃ Satanus vt ab adoratione veri Dei ad sui adorationem homines abduceret, nolebat^a oracula responsaq̃ edere, nisi per virgines, & eos qui in precib. orationibusq̃ ad Apollinē Deo s̃q̃ similes cum ieiunij tēpus transigerēt.

^a Plutarch. lib. de oraculorum defectione.

Atque hunc quidem ritum tam bellè fouit Diabolus, vt in Occidentalibus insulis, antequam Hispani illis potirentur, fuerit compertum. Sacerdotes illarum gentium ieiunia maxima, preces, & supplicationes celebraſſe, Labaris idola circumgeſtaſſe, eorumq; honores decantaſſe, tum occupatos à ſpiritibus malignis res mirabiles pronūtiauiſſe quales in hiſtorijs Indiæ Occidentalis legimus: omnibus autem in vniuerſum vxores non eſſe præterquam ſi qui peccata audiebant, pœnitentiam imperabant, & confeſſionem ſub graui pœna non audebant retere: omnes perſæpe ieiunare, maxime ſi quando faciēda meſſis aut bellum, aut Deus ipſorum, id eſt, diabolus conſulendus: vt autē vehementius raperentur, oculos occluſiſſe aut eruiſſe ſibi cū ſacrificandi eſſent homines & omne genus animalia idolis ſuis: multa puellarum eſſe monaſteria quas homines caſtrati naſo labijsq; præciſis aſſeruarent, indiſta aduerſus inceſtam capitali pœna, vt Romæ Veſtalibus factum eſt: qui ambibant Sacerdotium, eos cum Sacerdotibus ſe in ſyluas albis veſtibus indutos vel candidatos abdidiffe, vbi annos quatuor aut quinque tranſigerent, hoc factō cum literis teſtimonialibus (ſyllabas Imperatores vocant) abire ſolitos: Maximum Deum ab ipſis adorari Solem quem vocant Guaca, & Paniacana Solis & Lunę filium. Omnibus autem notum eſt Amorrhæos aliosq; populos quos exterminauit Deus has artes magicas exercuiſſe, hominesq; diabolis ſacrificauiffe, quos compellabant adora-

adorabantꝑ: in primis verò Solem quem ^{קט' 350.} ^{חל' Hebræa} voce *Bahal*, id est, Dominum appella-
 bant: vnde processit nomen *Bahalzebub*, muscarum
 dominus, eo quòd nulla in tēplo illius musca de-
 geret, quemadmodum in Venetiano palatio nul-
 la esse dicitur, & in Toletano vnica. Hoc autem
 nec nouum nec inauditum est: Cyrenæos enim le-
 gimus cū Acaroni Deo muscarum sacrificauif-
 sent, & Græci Ioui quem Myrioden q. d. musca-
 rium nominabant, muscas omneis vna nebula e-
 uolasse, vt narrat Pausanias in Arcadicis, & Pli-
 nius libr. xxix. naturalis historiæ, cap. vi. à Magis
 quoque certis carminibus omnes angues è regi-
 one vna abigi animaduertimus: non est igitur mi-
 rum si omnes muscæ à Satana horū magistro ab-
 iguntur. Quòd si certa est de Toletano Veneti-
 coꝑ palatio fama, omnino statuimus idolum ali-
 quod sub palatij limine fuisse conditum: vt nu-
 per in quodam Ægypti oppido (vbi non erant
 crocodili vt in alijs oppidis secundum Nilum) in-
 uentum est plumbeum crocodili signum sub ædis
 limine conditum, quam Mehemed ben Thaulon
 cremari iussit: quo nomine expostularunt incolæ
 dicentes se ex eo tempore à crocodilis grauissimè
 infestari. Eadem ratione rex Iudææ Ezechias ser-
 pentem æneum comburi iussit, ne adorari posset.
 Extant libro tertio Mosis Maymonis Chaldæo-
 rum sacrificia & ceremoniæ excerptæ è libro zeu-
 zit (qui ceremoniarum illius gentis liber est) vbi
 sacrificia, preces, ieiunia, saltationes, & supplica-
 d iij

tiones describuntur illis per similes quas Occidentales Indi tenuerūt: apud quos etiā Bahalis sacerdotes erāt Prophetæ seorsim degētes à mūdo, colore fumido amicti (horret. n. iste color ut qui maximè) ex quo nominabant Camarin. Quinetiā (quod magis miramur) Indi Occidentales de Sole seu Apolline idē sentiebāt quod Amorrhæi, Græci, & Latini senserant, hūc Deū prophetiarū esse: quo argumento planè ostenditur Diabolū præclarā istam scientiā omnes docuisse. Itaque Ochozias rex Israelis maximus sua ætate Magus cum de fenestra cecidisset, legatos in ædem Bahalis misit victurusne à casu esset consulturos, quibus Elias causa itineris perspecta obuiam venit & dixit, an Deus non est in cœlo quem consulatis? Dicite Regi moriturum ipsum. Itaque nemini mirum videri debet si Occidentales populi à Satana precū, ieiuniorū, sacrificiorum, supplicationū, & prophetiarū specie fascinant, cum Palesine, Græciæ, & Italiæ populi hac religiōe essent & nihil celsius cognoscerēt. Dixit quispiam, non habuisse eis fidē sapiētissimos: ego verò summos philosophos video id pro re diuina certissimam habuisse. Quis inter Philosophos Platone diuinior? At cum Apollinis oraculū non de situram pestē Atheniensibus respondisset donec altare ipsius (quod omneis in partes quod ratū erat) fuisset duplicatum, & Plato ea tēpestate Geometrarū maximus aperta Physica & crassa duplicandi altaris ratione dixisset Atheniensibus Deo rē omnium que in Geometria sint difficillimā & que adhuc mi-

nime

nimè cōperta fuerit postulasse, vt eos ab auaritia, ambitione, inhonestisq; voluptatib. reuocaret, & ad contēplationē ^{τῶν} mirabiliumq; dei operū p̄traheret: diabolus maximè istius pestis occasiōe arrepta plurimū abusus est, & amplificauit opinionē de diuinitate oraculi. Secūdus à Platone Iāblichus Ægyptius tēporib. Iuliani apostatæ magnus ante omnes & summè diuinus est habitus, quē Porphyrius, licet Philosophus κατ' ἐξουσίαν dictus pro magistro agnoscebat. Verūtamen in istius libris de mysterijs (q̄ integra Romę traducta atq; impressa sūt) non in Marsilij Ficini fragmēto, videmus illorū impietate^a ab ipso reprobari q̄ imagines & characteras ad vaticinandū faciūt, affirmando^b prophetiā non esse naturale bonū, sed donū Dei maximū: à Deo. n. solū ad eos p̄manare quib. purificatę sunt animę: reprobari quoq; illorū factū q̄ Prophetiæ donū^c per δαίμονας παρ' ἐξουσίας. i. Dæmonas assessores vel comites & cōsiliarios (qs in annulis phialī sive gestare solēt) aucupant: etsi Prophetiā cōparari ait^d Hydromātia, Lithomātia, Actinomātia, Xylomātia. Rabdomātia, Orneomātia, & Alphitomantia, miraturq; Deos se ita demittere^e vt in cibus diuinitatē suā dignent̄ collocare (qd Porphyrius in dubiū reuocabat) & Deorū naturā in istis omnibus adorari iubet. Omnia aut̄ hęc facta impia Deū videmus detestatū esse grauissimè, atq; nominatim istud^f vetuisse ne lapis imaginationis adoretur: quem lapidem Chaldæus interpres vocat adorationis, multi statuā ἀπεροδίο: νόως interpretati sunt.

Iambli,

^a lib. 3. c. 30.^b 32. & 34.^c lib. 3. cap.

24. & 37.

Synesius πρὸς

τὴν ἐπιτομήν.

^d lib. 3. c. 13.e lib. 3. c. 14.^f lib. 3. c. 17.^g Leuit. 26.

^a lib. 3. ca. 2.
 & sequent.

Iamblichus præterea, de quo iam habetur sermo, scribit ^a animam interdum extra hominem sic rapi diuinitus, vt corpus maneat *ἀκίνητος*, necq̃ ictuū necq̃ punctiōnum sentiens: interdum verò corpus animamq̃ exportari, quod genus appellat *ἐκστασις*: atq̃ hoc Magorum commune est qui expressis pactis cum diabolo coniuncti sunt, vt modò spiritu deportentur dum sensus corpus fugiunt, modò corpore simul & spiritu, cū nocturnos coetus ob-eunt, vt quæstionibus infinitis (de quibus postea dicturi sumus) fuit comprobatum. Hic tamen animaduertens malignos spiritus subire bonorum locum, *θεσπιαν* dixit & sacrificia indignè facta displicere dñs, tum demum malignos spiritus se hominib. loco deorum exhibere: qua occasiōe Porphyrius, quamuis Christianorum hostis infensissimus, eò adductus est vt Deos omnes veterum esse *κινουμένους* & malignos spiritus affirmaret. Atq̃ hic quidem Iamblichus, qui de istis rebus, quàm accuratissimè potuit, disserabat, ea tempestate sanctissimus vir omniumq̃ maximus habebatur, adè vt Iulianus apostata literis quas sæpe ad ipsum mittebat inscriberet, Magno Iamblichō; sed postquam ipse cum alijs tentauit Alectryomantia cognoscere quis post Valentem imperio potiturus esset, Imperator Valēs de quatuor literis *θεοδ.* à gallo gallinaceo exaratis factus tandem certior morti addixit Magos innumeros, & Iamblichus veneno sibi ademit vitam vt suppliciū effugeret. Verùm vt demonstraretur industrios quosq̃ & sanctos viros nō

rardò

rarò deceptos esse à specioso illo pietatis prætextu, qui plurimum in rebus magicis potest: suo loco postea exponemus vt ad demonum inuocationem à sceleratissimis magis nostra memoria usurpatam orationes, ieiunia, cruces, hostiæq; soleant ab ipsis ad suum scelus occupari. Sic non ita pridē quædam Blesensis Maga fascinatam mulierem & decumbentem curatura mandauit vt media nocte Missa S. Spiritus in æde S. Mariæ virginis auxiliatricis caneretur, deinde postquam toto corpore incubuisset ægrotæ & occentasset voces aliquot, sanata est (quam ceremoniam à Satana mulieri traditam fuisse constat exemplo Eliæ Prophetæ, qui Sunamitidis potentia Dei è mortuis suscitauit.) Sed post duos menses eadem mulier, quæ curata fuerat, in morbum relapsa, obiit, & consulta de ea re Maga respondit se plus satis loquutam esse, vt Harduinus Blesensis hospes ad Leonis insigne mihi exposuit: sortes enim à malefica quæ hanc incantauerat in alteram dixit coniectas esse, quod Magorum omnium medicam artem fingentium commune est, vt postea dicturi sumus. Et Magorum ἰπὸς τοῦ ἰσῆου postquam orbis & nefarios characteras (quos hic de industria omissuri sumus) ad inueniendum thesauros posuit, fodiendo scribit Psalmos dicendos esse, *De profundis*, *Deus misereatur nostri*, &c, *Pater noster*, *Aue Maria*, &c. à porta inferi, *Credo videre bona Domini*, &c. *Requiem aeternam*, &c. & legendam Missam: Item vt aliud quippiam quod reciticebo consequantur, inscribi quatuor tabulis mē-

branzæ puræ, *Omnis spiritus laudet Dominum*, & ad quatuor parietes domus suspendi: ad alia quoque scelera quæ nolo scribere Psalmum centesimumoctauum pronuntiari. Quinetiam Hispani & Itali regionem Belgarum adituri ann. M. D. LXXII. amuleta fortilegiorum plena & sibi tradita gestabant vt tuti ab omnib. malis essent: Germani quoque nonnulli indusium necessitatis portant forma execrabili quam nihil opus est describere, & crucibus vbiq; figuratum: & Magorum princeps indignus cuius hic apponatur nomen, ad malignorum spirituum inuocationem prius ieiunari mandat, & S. Spiritus missam accurari. Quapropter difficile est Magos reterege & à viris bonis discernere, sed olim difficilius quàm nostro tempore: et si omnes populi omnesq; Philosophorū sectæ Magos condemnarunt, vt Augustinus inquit^a, sectus omneis Magiæ pcenas decreuisse, & Seruius apud Romanos narrat horrore semper fuisse Magos & incantatores, quod ex legibus xij. tabularum & Pandectis cōstat^b: cū tamen omnia oracula quæ pro sanctissimis habuerunt planè essent magica, vt antè diximus & post ampliùs declarabimus. Si quis igitur affirmet bonorum spirituum & malignorum signum ex operibus bonis aut malis petendum esse, verum quidem dixerit: sed in circumscribendis bonis operibus res tota vertitur: nam vtcunque ieiunia, preces & orationes, castitas pudicitiaque, solitudo, contemplatio, ægrotorūque curatio res per se bona sint, sitamen

propter

^a libr. 18. de ciuit. Dei.

^b l. itē iubeo. §. si quis astrologus. de iniu. toto ti. de maleficiis & math. l. si quis aliqd. de pcenis. ff.

propterea fiunt vt honor Satanæ idolo'ue habeatur, vt de rebus præteritis aut futuris oracula cognoscantur, hæc verò opera non iam bona sed detestabilia, damnanda, & diabolica censeri necesse est. Veteres autem hystoriæ docent hæc ab iisdem Ethnicis fuisse facta à quibus fascinatores & qui elementa (vt lex ait^a) turbabant fuerunt condemnati: eadem Amorrhæos fecisse, Indosq; similiter. Achorum quidem Magorum nonnulli fuerunt voluntarij: sed verum certumque iudicium tangendis & cernendis Magis spiritibusque bonis & malis inter se distinguendis Lex Dei exhibet, nam lege Dei^b omnes sortes seuerissimè prohibentur, & varia illarum genera adducuntur, vt alia quoq; similia statuamus eodem iure prohiberi. Neque verò Iosephi dictum libro Antiquitatum viij. oportet accipi, artem coniu-randi malignos spiritus à Solomone repertam esse: cum enim res longè minores de eo scriptæ sint, & in omnibus eius scriptis ne minimum quidem istius artis vestigium exstet, non est credibile Scripturam fuisse illud dissimulaturam: nisi fortè quispiam voluerit Solomonem illorum detestabilium librorum autorem facere, quos inscriptos Magi circumferunt ipsius nomine. Potuit verò sic Iosephus decipi vt Iamblichus deceptus est. Narrat. n. Eleazarum quendam Iudæum coram Vespasiano Cæsare annulo nares cuiusdã demoniaci attigisse, malignumq; spiritum vi radicis annulo inclusæ, quam à Solomone monstratam aiebat, abegisse.

^a li. 6. de mag.
lsfic. C.

^b Deut. 18.

Quod genus erroris perniciosissimum est ac sceleratissimum, licet multi squillam esse opinentur, & malignis spiritibus arcendis soleant præ foribus suis suspendere. Constat enim puluere quodam in ouile per Magum iniecto perituras oues, nisi auertat Deus; & quemadmodum fascinata pecora hominesq; interdum per Magos ministros suos restituit Satanas (sed ea lege ut sortes in aliū transferantur nequicquam sibi intercitat, ut postea demonstrabimus) sic etiam è dæmoniis malignos spiritus sæpe eijcere, artesque diabolicas ad istud facinus effingere. Sic iste de quo Iosephus narrat faciebat annulo, cui non radix inerat sed malignus spiritus, cuius facultate aut collusionem potius alter spiritus exhibat, ut fides Magiæ & idololatriæ, qua imperitos ludificatur Satanas, haberetur. Signis autem dixerit luporum morsus lupos non petere, nec malignos spiritus à malignis pelli, huic responsum sum non tam hac arte diuidi regnum Satanae quam confirmari, & his miraculis stabiliri fouerique idololatriam: neq; absolum est illud Augustini, Diabolos à diabolis pelli etiamq; euertere, ut improbi ferè non euertuntur nisi improborum opera per voluntatem Dei dicentis apud Ieremiam, *Ulciscar inimicos meos per inimicos meos*. Etenim si boni sæpe bello petunt bonos, multo magis improbos appetunt improbi, diabolosq; diaboli. In Daniele autem legimus Angelos imperijs & regnis præesse, bellaq; inter se gerere: Angelus enim Dei Danieli dicitur Angelum Michaelem Hebræorū principem

²Daniel. 10.

cipem cōtra Angelum Perfarum ad auxilium suū
 aduenisse: sed de huius loci interpretatione sapien-
 tes viderint. Sic Deus in cœlo disposuit cōtrarios
 stellarum planetarumq; motus & effecta, sic con-
 traria elementa, sic antipathiam hinc, illinc sympa-
 thiam in vniuersitate rerum, qua contrarietate &
 suauī concertatione harmoīna mundi continetur.
 Ista autem bonorum spīrituum & malignorum
 confusio ex illo nouorum Academicorum axio-
 mate profecta est, Cœlum cū terra copulari oport-
 ere, virtutesq; cœlestes cum terrestribus, & alia
 alijs coniungi, vt vis diuina elementaribus pariter
 ac cœlestibus modis attrahatur. Hæc Procli, Iam-
 blichī, Porphyrii, & aliorum Academicorum hy-
 pothesis: qua magister ille artium diabolicarum
 fretus, cuius libri cum magnificis priuilegijs excu-
 duntur, fundamento huic superstruxit omnes sor-
 tes & diabolorum inuocationes quæ cum priuile-
 gijs principum, pestilentissimo Rerumpubl. exi-
 tio, vbiq; excuduntur. Componit enim caracte-
 ras proprios dēmonum planetas singulos (vt ait)
 moderantium: hos caracteras in metallum plane-
 tæ cuiusq; proprium eodem momento incidi iur-
 bet, quo planeta in sua domo & exaltatione versa-
 tur cum aliqua signorum coniunctione grata: atq;
 tum præstò esse plantam, lapidem, & animal Pla-
 netæ destinatum: ita planetæ huic sacrificari om-
 nia: interdum verò planetæ imaginem & Orphei
 Magi hymnos adhiberi: quibus hymnis plus satis
 Mirandulanus hæsit specie Philosophiæ, cū ait

hymnis Orphei non minorem vim inesse ad Magiam quàm hymnis Davidis ad Cabalam (de qua dicemus suo loco) & à se primùm gloriatur^a arcanum hymnorum Orphei, qui Medææ maleficæ magister erat, fuisse reuelatum. Quin hymnos istos ad honorem Satanæ factos fuisse cernimus, quò spectant illa Pici verba, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit. Hac eadem ratione iste magorum magister discipulos suos in omni idololatria, impietate, artibusq; magicis informauit. Etsi quod illi Academici ignoratione per errorem sine dolo malo & bona fide rem bonam arbitrati faciebant, eo per detestandam impietatem Agrippa abusus est: fuit enim quamdiu vixit Magorum sui temporis maximus, quo defuncto scribit Paulus Iouius^a & complures alij canem atrum (quem ille vocabat dominum) è cubiculo illius exeuntem fuisse visum, qui se in Rhodanum immerferit, necq; ab eo tempore comparuisse. Verùm lex Dei prospiciens sapientissimè eorum impietatib. qui inferiorem mundi partem superiori volunt coniungere & connubio mundum sociare (vt Picus ait impietatem maximam specioso tegens velamine) & herbarum animantium, metallorum, hymnorum, characterum, sacrificiorumque opera Angelos & Deos primùm minorum gentium, tum per hos Deum maximum creatorem omniũ adducere; Deus igitur ipse impietati huic occur-

^b Exod. 20. surus disertè videtur vetuisse^b ne qui gradus fierent ad conscendendum altare suum, sed vt ad ipsum

^a lib. elegiorum.

^b Exod. 20.

psum rectà adiretur præcepisse: quod dictum Platonici non satis assequuti Dæmonum inferiorum & Semideorum opera superiores Deos perducendos esse, horumq; opera consimiliter supremum Deum. Ex his igitur Platonicos & alios Ethnicos statuimus fuisse quidem idololatrias, qui simplice animo per ignorantem Iouem adorauerint supplicauerintq; Saturnum, Martem, Apollinem, Dianam, Venerem, Mercurium, & alios semideos, viuendo sanctè, orando, ieiunando, quæuis iusticiæ, charitatis, & pietatis facta exercendo: sed Magos neq; hos esse credimus, neque eos qui errore pari detinentur, quamuis res futuras diabolicis modis conati sint prænoscere, quia rem Deo gratam à se fieri existimauerunt. Quamobrem etiam has voces, *sciens prudens*, in definitione Magi posuimus. Sed quisquis notitia legis diuinæ præditus intelligit omnibus istis diabolicis diuinationibus interdictum esse, & his tamen ad assequendum aliquid vititur, hic Magus dicendus est. Certissimum igitur notam internoscendæ bonorum spirituum à malis, & pietatis ab impietate differentiam sitam esse in eo animaduertimus, vt perspiciatur si fortè res creatæ Creatoris loco ad consilium adipiscendum adeuntur. Sed quia pleriq; in prædictionum argumento falluntur, & bona pro malis non infrequenter accipiunt, nunc de prædictionibus prælagis, quæ videamus.

De prophetia, alijsque diuinis modis ad res occultas cognoscendas. CAP. IUI.

Diuinum Græci appellant *μαύτις* ἢ *μαυτίω* *μαυτίω* *μαυτίω*, id est, diuinare, vel vaticinari: quod genus hominum quia fraudibus mendacibusque circumfluit, mendacem hominem Galli appellant *Menteur*, ut mihi quidem videtur, *πρωύμος*. Latini diuinum vocant, ineptè Magis nomen præstantissimum æquè ac Prophetis dantes. Illud autem est à voce *μαυτίω*, quasi *μαυεία* quædam dicta, quia Diuini fascinati & à maligno spiritu possessi furebāt plurimum: neque enim Pythias sacerdos diuinabat nisi furore ageretur. Quapropter etiam Hercules morbus appellatur sacer, quia abrepti Magi similes sunt hominibus ex eo morbo laborantibus. Hebræi diuinos primùm *Videntes* nominauerunt: ut cum saul amissis asinabus diuinum consulturus de ihs quæreret, ^a samuel Videns esse dicebatur: idem drachmam argenti quam videnti traderet à suo comite postulauit: & samuel roganti essetne *Videns* se esse respondit: nondum enim ^b ait scriptura, *Videntes* *נביאים* id est, Prophetæ dicebantur. Est autem hoc nomen à verbo *נבא*, quod plurimum passiuæ coniugationis est, ut ostendatur veram diuinationem à Deo percipi. Græcum autem *προφητεία* prædictionem significat, siue in bonam partem siue in malam acceperis. Quod verò eos qui pulueribus & pingui vtiuntur appellamus Magos, hoc scitè cum veteribus distinguens Aristoteles

Cicer lib. de diuinat.

³ *Sam. 9.*

^b *1. Sam. 10.*

Jerem. 26.

Zach. 13.

teles vernaculo sermone Magos dixit ^{ἐν τῷ τὰς}
^{φ. ἰσραηλίας,} & Magos ^{φαρμακίδας,} vt videre est libr.
vi. cap. xvij. & lib. ix. cap. xvij. historiæ animalium
cum hippomanes scribit ^{ἐν τῷ τῆν φαρμακίδας} vsurpa
ri. Verum vt cognoscatur quænam sit licita & que
illicita diuination, omnem diuinationē statuemus ^{diuination quadruple.}
aut diuinam esse, aut naturalem, aut humanam,
aut diabolicam, & de his quatuor generibus dice
mus ordine. Prima ergo quia à Deo extra ordinē ^{diuination diuina}
proficiscitur præter naturaleis causas, diuina dicitur ^{gust.}
tur. De hac extat testimonium Dei dicentis^a. Si
qui Propheta fuerit inter vos, ego visione appari
turus sum ei, & cum eo loquuturus somnio: De
Mose verò seruo meo fideli præ omnibus, non sic
futurum est, non ego facie ad faciem ipsum allo
quar. Quem in locum Hebræi ^b annotant Prophe
tiam esse munificentiam opera Angeli aut actiue
intelligentiæ à Deo collatam rationali primùm a
nimæ, deinde imaginationi, hinc Mosis solùm p
phetiam excipi oportere, quam Mosis Deum im
mediatè alloquenti sine alio modo traditum affir
mant, idçq; vigilantibus: atq; hoc ipsum significari cùm
Mosis dicit Dominus^c, Apparui quidem Abraha
mo Isaac & Iacobo nomine meo Schadai, sed ^c Exod. 9.
magnum nomen meum Iehouah non exposui eis,
item sub finem Deuteronomij, cùm dicitur nun
quam fuisse Propheta similis Mosis, qui Deum fa
cie ad faciem cognouerit. Quoscuque igitur ser
mones in Scriptura Deus cum Prophetis habuit,
per Angelos aut intelligentias somnij & visioni

^a R. Moses
M. Symonis
lib. 3. more
nebocim.

^b lib. π. ε. ι. ο. ν.
π. ν. ω. ς.

^c Libris Pir-
ke aboth.

bus fuerunt traditi : ac propterea Hebræorum Theologi ^a à quibus Prophetarum doctrina quasi per manus accepta est, omnia somniorum visio- numq; diuinarum genera diligenter expenderūt, quæ Augustinus breuiter formis quinq; comple- xus est, comprehensis putà humanis somnijs, quæ neque huius loci sunt, neque vllius pretij, vt in Ecclesiastico legimus. Nam eorum solùm ratio ha- benda est quæ diuinitus immittuntur: etsi omnia voce Hebræa *חֲזוֹן* & Græca *ὄρασις* contenta sunt, vt visa Hebræi *חֲזוֹן*, Synesius ^b *τὰ ἀπορθεάματα*, Latini visiones appellarunt. Inter hæc autem duo diffe- rentia insignis interuenit: primùm à perceptione vtriusque. Etenim diuinum somnium à dormien- te percipitur, visio à dormitante, idq; impressio- ne viua imaginationi adhærente, quæ instituen- dis hominibus res perinde exhibet ac si præsentis oculis cernerentur: itaque hæc ab humanis & bru- tis somnijs plurimum discrepant, quibus nihil aliud inest quàm naturalis impressio ita ad imagi- nationem accedens vt antea res à vigilantibus fu- erunt visæ. Modus autem diuina consequendi so- mnia & ad celsum illum prophetiæ gradum assur- gendi est, si primùm omnis arrogantia & *κρυδοφία* deponatur, & ab inhonestis voluptatibus auari- tiæq; abstinenceatur, deinde si vitæ bene instituendæ incumbatur, operaq; in contemplandis & cogno- scendis operibus ac Lege Dei consumatur. Præ- terea antiqui Hebræorum Theologi ^c à tristitia se- nioq; non mediocriter effectū prophetiæ tradunt
impe-

impediri, & Prophetas bona ex parte fuisse iuuenes. Hoc autem est totius rei pertingēdæ caput, si læto alacri integroq; corde laudetur Deus, & Psalmi sæpe ad laudes ipsius maximè verò ad instrumenta musica concinantur: ideoq; prophetizandi verbū etiam significat laudare Deum, vt 1. Sam. x. & xiiij. כהן־בא־תִּנְבֵא cum prophetizaret, id est, laudaret. Neq; verò ad visionum diuinarumq; prophetiarū vim intelligendam dicta Philosophorum oportet accipi, qui, ex coniectatione pura iudicantes, putant, si cuius natura est tēperatior huic veriora somnia accidere: virum enim qui florente ætate nunquam prophetauerit interdū videas in ipso mortis articulo, dū mors præstò est, prophetare. Itaq; non habens Aristoteles quod super hac re statueret, ait in libro de somnijs, nō exstare verisimilem aliquam causam diuinādi, nisi quæ diuina & occulta sit, captumq; nostri ingenij superet. Illud quoq; non est omittēdum, quod Num. xij. legimus Deū se cum hominib. (excepto Mose) non cōmunicare nisi dormientib. somnio & visione, idq; cum Prophetis solū, vt visionis à somnio discrimen, diuiniq; somnij ab humanis ostenderet, aut quæ à morbis importantur. Diuinorum autē somniorum atque visionū gradus sunt plurimi. Primus gradus prophetiæ est reuelatio facta per somniū de colendo bono & fugiēdo malo aut euitādis sceleratorū manibus: qua in specie (inquiunt Hebræi) homo sentit cum animo suo præceptorem quendam à q̄ instituitur, ideoq; de hoc Scriptura dicit S. Dei

*Diuinorum somniorum et visio,
non somnia.*

super ipso conqueuisse, aut Deum ipsi adfuisse, Secundus gradus est, cum homo vigilans aliquid percipit, quod animæ adhaerescens impellit ipsum ad laudationem Dei operumq; eius: quemadmodum Dauid Psalmos cōposuisse dicitur, Solomo Parabolas, quibus amplissima & elegant. arcana continentur allegorijs inuoluta. Etenim Dauid & Solomo (vt Hebræi notant) ad eundem gradū quo Esaias, Ieremias, Nathan & alij consimiles minimè peruenerunt: sed quoties in scripturis Deus alloquutus Dauidem aut Solomonem dicitur, id Hebræi per Prophetas accipiunt dictum, puta Gadem aut Nathanem, quibus exhibebantur ad Dauidem informandum visiones Dei, aut Ahiam Silonitem qui ad Solomonem missus est, & illud etiam quod Solomoni dictum est eum fore omnium qui vnquam extiterint sapientissimum, illud, inquam, non pro visione accipiunt, sed pro diuino somnio, quam in sententiam Scriptura narrat experefactum Solomonem percepisse id esse somnium: item quod Deus secundo apparuisse Solomoni dicitur, id visionem fuisse negant. Tertius gradus est, cum purgatus animus cernit figuram aliquam somnio, hominē, bestiam, aut aliud quippiam, & significationem visi eodem momento percipit: quod in Zacharia non rarè legimus. Quartus est cum nuda ab omnibus figuris & pura uerba intelliguntur. Quintus, cum homo loquens apparet, ac res diuinas retegens dormienti. Sextus, cum Angelum loquentem uidere sibi uidetur dormiens.

miens. *Septimus*, cùm dormientem Deus videtur alloqui vt *Esaïas* inquit^a, vidi Deum & dixit, &c. ^a *Esaï. 6.* sic apud *Ezechielem*, *Micheam*, & alios. *Octauus*, cùm visio Prophetica Dei verbo coniuncta aduenit: quo in gradu Hebræi prisca visiones Abrahæ posuerunt, excepta ea quæ obuenit in conualle Mambra: hanc enim visionem in nono gradu collocat. *Decimus* gradus est cùm Angelus videtur facie ad faciem colloquēs, vt in sacrificio Abrahæ.

Vltimus & supremus omnium est, cùm Deus in os alloquens sine alio modo videtur à vigile: qui gradus, vt ait Scriptura^b, *Mosis* fuit proprius. ^b *Num. 12.* Quod itaq; *Esaïas* Deum à se visum fuisse dicit capite vi. hoc visionis est quæ non vigilantibus offerretur: quod *Ezechiel* in campum inter cælum terramq; situm delatus dicitur, id obuenit dormienti: nam etiam murū templi Ierosolymitani *Ezechiel*, cùm in *Babylonia* esset, dicitur perforasse, & consimiliter *Ieremiæ* indicitur vt cingulum abdat in *Euphrate* fluuio *Babyloniæ*, & post dies aliquot cingulum dicitur computruisse, cùm tamen *Ieremias* nunquam fuerit in *Babylonia*, Sic de *Gedeonis* vellere: nam loca persæpe, tempora, personas, & alia singularia Prophetæ circumscripserūt, quæ ad visiones tamen referri necesse est. Quod cùm *Ethnici* & infideles multi non animaduertent, prophetias à Deo vigilantibus reuelatas fuisse putauerunt, & occasionem criminandi scripturam sanctam aucupantur: multa enim visionis sunt quæ vigilantibus non potuerunt accidisse, & ex Scri-

Daniel. 10.

² lib. de ora-
culorum de-
fectu.

ptura quocq; discimus Prophetas consultos die so-
lùm postero respōdisse, nisi anticipasset visio: qua
conditione Ahias Propheta reginę Samarię vxo-
ri Ieroboami respondit. Holda verò Prophetissa
legatos Regis Iosif in noctem iussit exspectare, &
Balaam legatos Balaci regis per noctem consiste-
re, quando per visionem asinam loquentem vide-
re sibi visus est, non autem (quod opinantur mul-
ti) audiuit vigilans. Diabolus quoque diuinorum
operum simia sacerdotes Apollinis in spelunca so-
porabat, & quicumque oraculum Mopsi consule-
bant, in æde ipsius dormiebant: ita enim Plutarch.
narrat^a præfectum quendam Asię cum Epicureo-
rum aliquot comitatu omnes religiones ludificã-
tium, puerum in ædem Mopsi misisse cum oclusis
litteris quæstionem hanc cōtinentibus, vtrum vel-
let Mopsus sibi à præfecto sacrificari, albūmne vi-
tulum, an nigrum: puerum autem, cum noctem
vnam in æde dormiuisset, reuersum dixisse dormi-
enti sibi visum esse hominem qui nihil amplius
quàm nigrum responderit, ex eo tempore Præfe-
ctum credentem Mopso sæpe sacrificauisse. Duo
tamen in discrimine prophetiarum Dei & incan-
tationum Satanę oportet obseruari. Vnum est
~~eos qui à dæmonibus inspirantur tum magis fu-
rere, qui autem à Deo sapere vt cum maximè.~~
Quamobrem Scriptura Saulem narrat, cum Spi-
ritus Dei incesset eum, studiosum fuisse, integrū,
sapientem, idq; per bienniū, cum verò Spiritus ma-
lus, amplius furiosum fuisse & prophetauisse (sic
enim

enim scriptura^a, cumq; in coetu prophetarum esset ^{1. Sam. 18.} spiritus Dei inuasit eum, cepitque prophetare & laudare Deum) & veteres Hebræi dixerunt solos sapientes prophetas esse; contra verò Sibyllæ et Apollinis Prophetissæ nihil nisi furentes & spumantes rabie prophetabant, similiterq; demoniaci prophetæ antequàm diuinent aguntur furore summo. ~~Alterum diuinæ prophetiæ incantationumq;~~ discrimen est, quod illa semper vera est, hæ à maligno spiritu profectæ aut semper falsæ sunt, aut pro vna veritate centū mendacia nectūt. Propterea in lege Deus, Hac re, inquit, ^{b Deut. 13.} Prophetas agnoscetis, cum quid dixerint ac non euenerit, ego non fuero alloquutus ipsos. Neq; tñ continuò Prophetas falsus aut improbus putādus est qui prophetiæ donum habuerit: hoc. n. interdū ac non semper obuenit: q; si postea humano somnio nec diuinitus immisso permotus venturum aliquid dixerit qd non eueniat, errat ille quidem, sed eo tamen nō desinit vir bonus esse & timēs Dei: verū Deus hoc pacto docet nō esse standū humanis somnijs, & Eccl. cauendū p̄cipit vt credat̄ somnijs nisi q̄ Deus immiserit. Ex omnib. itaq; Prophetis q̄ Sam. tēpore vixerūt^c nullus præter Sam. fidelis & certus appellat̄, ^{1. Sam. 3. Eccl. pen.} q̄ nihil q; non sit gestū p̄nunciauerit: & inter omnes q; theologos cōuenit nō semp̄ Prophetis fuisse donū Propbet. fuisse etiā cui vnica visio, aut duo tria ve sōnia obuenerint, interdū verò gratiā hāc diuinitus p̄ totā Proph. vitā obtingere, vt Sa. Elię, Eliſ. Ahię Silon. obtingit. quinetiā p̄phetia q̄ non

non euenit, aliquando Prophetis reuelatur, vt Micheas interminatus est Hierosolymis, Ionas Baby lonem mox euersum iri post xl. dies prædixerat; cū tamen istud non euenerit vbi pacatus est Deus pœnitentia. Hoc idem Ieremiæ xxvi. Ionæ xi. & Ezechielis xvij. animaduertimus. Sed prophetia ferè desistit senio: vt Ieremiæ quinquagesimo primo dicuntur Ieremiæ verba desinere, cū tamen deinde pertexat historiam, vbi Hebræi annotant prophetiam tunc in ipso desiuisse: & de sene Heli dicitur ipsum oculis fuisse captum, quod Hebræi accipiunt de visione prophetica: nam etiam Samuel admodum iuuenis visionem habuit, vt sacerdoti Heli iudicium Dei contra domum ipsius latum exponeret. Ideoq; apud Ioel legimus diebus vltimis iuuenes visuros esse visiones, & senes somniaturos somnia: hæc autem illis longè inferiora sunt. Nonnunquam etiam gratia prophetica rationali parti infunditur, ac non phantasiæ, for tē ob phantasiæ vel imaginationis imbecillitatem: aut contrà infusa imaginationi ad rationem non permeat, tum quia imbecilla est, tum quia homo in contemplando sese non occupat. Aliquādo ita infunditur vt ad exsequendum mandatum homo compellatur, quod Ieremiæ qui solus suo tempore Propheta fuit videmus contigisse. Huic enim iubente Domino somnijs & visionibus vt populo exponeret futurum vt Hierosolyma ab hostibus obfessa caperentur vi, Rex populusq; cæderentur gladio, templum conflagraret, oppidum euerteretur,

tur, rem imperatam à Deo non audebat explicare: sed ita sibi instituisse Spiritum Dei narrat, vt vi quadam prophetiam coactus fuerit pronuntiare: ac tum reclamante populo in foueam cœno refer-tam coniectus est & famem aliquantisper passus, donec clam à Rege euocatus veritatem rei declarasset. Etenim sæpenumero prophetia & somniū immittuntur vni vt moneat, minetur, aut declarat damnationem alterius, vt Eliæ de Achabo Rege, Nathani de Dauide, & Ahia de Ieroboamo inditum est: quamuis David Spiritu Dei fuisset præditus, sed aut visione prophetica quã alij prophætæ habebant oportuit caruisse, aut non fuisse tam excellenti præditum. Hoc ita esse eo demonstratur quòd si quando bellum aut magnum aliquid gerere cogitaret, visionem à Gade Propheta postulabat, aut Sacerdotem (qui comitabatur ipsum) iubebat Ephod induere vt voluntatem Dei ex Vrim & Thummim cognosceret. Hæ autem voces Vrim & Thummim Hebrææ sunt, quas LXXII. interpretantur declarationem & veritatem, Chaldeus (vt mos Hebræorum fuit mysteria condere) seruauit $\alpha\beta\gamma\mu\eta\theta\pi\rho\sigma$: Hebraicè vrim lumina, & Thummim perfectiones sonant. Hoc nomen fuit tabulæ in quam duodecim gemmæ erant insitæ, incisæq; duodecim filiorum Iacobi nomina, ex catenulis duabus impendentis maximi Sacerdotis pectori, vt in libr. Exodi legimus^a. Eleazar itaque Pontifex successor Aaronis iubetur in Numeris^b pro ratione Vrim consulere, vt res gerant ex ver-

^a Exod. 28.^b Num. 27.

bo & responsione ipsius. Si res quæ gerenda erat bene casura esset, quæstione proposita gemmæ uida micabāt luce, aut inspiratus à Deo sacerdos futura prædicebat: quemadmodum ex Scriptura discimus^a, & Iosephi antiquitatibus^b, ubi lumen istud ante ducētos annos quàm uiueret scribit de-
^a Esdræ 2.
^b Antiq. iu-
 daic. lib. 3.
 cap. 9.

siuisse. hic autem trigesimo anno à Christo natus est. Græci pectorale istud uocarunt λόγιον, id est, oraculū, quod vulgus ineptè vertit Rationale: Reges enim in causis omnib. grauissimis per Pontificem consulebant deū, & si non edebatur responsum hæc fuit iræ Dei significatio. Quãobrem Sauli
^c 1. Sam. 23.

cùm à Deo abiectus esset (ait Scriptura^c) nihil responsum est, neq; prophetia, neq; somnio, neq; vrim & Thummim: ille uero Sagam diabolico Spiritu instructam sibi præcepit inueniri, ut exitū prelii, quod postridie commisit & in quo cecidit, cognosceret. Dauidi contra^d aut Prophetæ uisione
^d 2. Sam. 2.
 5.

semper, aut somnio, aut per Vrim & Thummim responsum dabatur, atq; hic rem imperatam effici-ebat sedulo: Saul uero cum non paruisset, à Deo populoq; simul desertus, & ab hostib. occisus est:
^e 1. Sam. 17.

ad excusationem enim dicenti^e Regem Amalechitarum pecudesq; à se non fuisse carfas ut de ijs sacrificia pararet Domino, respondit Samuel idololatria artibusq; magicis peiorē esse ἀπειθείαν, & præ-
^f 10b. 33.

stare obsequiū omnib. sacrificijs. Apud Iobum^f q-que legimus Deum miserentem hominum eos commonefacere somnio aurēmq; vellicare docere quid facto sit opus ut eos humiliores efficiat,

ciat, idēq; ter: si enim tertio monēti morem non gef-
 ferint, tum eos abijci. Quod si is quem Deus bo-
 no Spiritu agendū instruxit, agenti non obsequa-
 tur, obiectionem comminatur Spiritus: si corrigi-
 tur, non abijcitur: si non resipiscit, abijcitur. Atq; hi
 tres modi sunt quibus olim Deus hominibus de-
 clarabat voluntatem suam, visio, somnium, & pe-
 ctorale sacrū. Quare Propheta Balaam à Deo in-
 spiratus cum Israelitis benediceret, Beatū, inquit,
 populum qui incantationes non habet, cui futura
 cum opus est reuelat Deus. Quamuis autem ex
 Lege Dei promulgata, tot prophetijs, visionibus,
 iudicijsq; Dei quæ in Scripturis historijsq; sacris
 consignantur, ita de veritate & voluntate Dei bel-
 lè informemur, vt non sit opus prophetijs: certum
 est tamen non eo minus somnia, visiones, & bo-
 nos Angelos diuinitus immitti hominibus ad ex-
 ponendam eis voluntatem Dei, ex qua seipfos re-
 gant & instituunt alios. Hebræorum itaq; Docto-
 res etsi oraculum Vrim & Thummim à tempore
 Babylonicæ reuersionis desuerat, confitentur ali-
 quam diuinam vocem semper fuisse exauditam,
 quam Iosue filius Leui ^a בַּח קוֹל, id est, filiam vocis,
 Græci ἡχώ appellarunt. De veris autem indi-
 cijs quibus homines his donis instructi agno-
 scuntur vt dicamus paucis, obseruanda sunt o-
 ptimè recognoscendaq; ipsorum facta, inprimis
 verò quem colant Deū. Nam fieri potest vt visio-
 nem aliquis & somnium habeat, futura prædicat
 prout accidēt, edatq; miracula, qui tamē adoratio-

^a Lib. Pirke
 aboth.

² Deut. 13.

nem aliorum Deorum prædicabit quàm eius qui fecit cœlum & terram: neq; propterea fides huic habenda est, cum hoc vnum sit è signis quæ Deus disertè præcauit Lege^a, dicens se hunc somniatorè prophetamq; mittere ad experiendum amemusne & reucreamur ipsum. Quibus ex verbis apparet non electis solùm & viris bonis à Deo immitti somnia, sed improbis quoq; & infidelibus, vt consternatos eo seuerius præcipitet. Huius rei plenæ sunt historiæ, vt de Pharaonis somnijs & Nabuchodonosoris legimus: ante omnes verò principibus viris accidisse, cum de Reipublicæ statu ageretur. Plerumq; tamen vsuuenit quod ait Solomo in libro Sapientiæ, vt improbis terribiles horrendæque visiones adsint: bonis verò, etsi nonnūquam somnijs consternātur, sua securitas & consolatio. Sic Vespasianus somnio monitus est se Imperatorem fore, cum Nero dentem vnum (quod postridie accidit) amisisset. Sic Antoninus Caracalla somnio Seuerum patrem stricto gladio audiuit dicentem, vt fratrem occidisti, ita te hoc ictu oportet mori. Sic Atheniensis tyrannus Hippias pridie q̄ occideretur somniavit se dextera louis in terram dari præcipitem. Artemidorus huiusmodi abundat historijs. Notandum porrò illud est maxima naturalium somniorum parte naturalem humorè aut morbum hominis indicari, vt Galenus experientiam docuisse scribit somnium de stellæ casu, aut fractione currus cui ægrotus insideat, mortem homini portendere. Somnià diluculo accidentia
 homini

homini cuius animus vacet perturbatione, veteres pro veris annotarunt. Scriptura sacra præstitit regulam, ne credatur somnijs nisi quæ Deus iniecerit. Eorum signum est, si ab homine bono & verace manant, aut si ab improbo cum agitur perditio eius. Magorum verò, Atheorum, & vita con-
sceleratorum turpiumque somnia à Spiritibus malignis infundi postea demonstrabimus.

De naturalibus modis ad res occultas cognoscendas. CAP. V.

Naturalis diuination est rerum futurarum, præteritarum vel præsentium anticipatio, quæ nihilominus occultæ sunt in cognitione causarum. quadam veluti catena inter ipsas dependentium, prout has inde à creatione mundi ordinavit Deus. Hanc definitionem statui, vt iudicium fieri certò possit quænam sit licita, & quæ illicita aut diabolica diuination: quod ex nostra Magi definitione est consecrarium. Inter omnes autem philosophos & Theologos cõuenit Deum primam æternamque causam esse, & omnia ab eo dependere. Licet enim Plato tria mundi principia posuerit^a, Deum, materiam & formam, in Timæo tamen, Theæteto, alijsque locis compluribus Deum supra omnes causas, & extra omnem consequutionem ordinemque causarum euehit. Demonstrat quoque Aristoteles^b necessariò oportere vt deus vnus sit, pri-

^aEpist. 7. ad Dionem.

^bLib. Physic. 6. & 8.

ⲉ ⲡⲓ ⲙⲉⲧⲁⲗⲁ
ⲡⲣⲟⲧⲏⲛⲁ 12.

ma causa de qua omnes reliquæ pendeant. Itaq; impietas Manichæorum euertitur duo principia esse confirmantiū, vnum bonum, & malum alterū, vnū elementaris mundi, alterum cœlestis & spirituum bonorum Creatorem. Quòd enim Marcionem tria Epiphanius, Basilidem quatuor principia statuisse narrat, opíniones fuerunt improbæ & detestabiles: nam πολυθεότης, inquit Proclus Academicus, pura ἀθεότης est, & qui plures Deos infinitasve statuit Deū verū conat̄ tollere, ἀπειρία γὰρ θεῶν ἀληθῶν. Sed de aliarum causarū consequutiōe philosophis cum theologis minimè cōuenit. Academici enim & Peripatetici docent Deum causam efficientem esse primæ intelligentiæ (Hebræi Metatron vocant) hanc secundæ causam esse, hanc tertiæ, sic deinceps ad causas usq; ultimas. Quamobrē Iulianus apostata Plat. errorē & Iamblichi præceptoris sui sequens in libr. quē aduersus Christianos scripsit^a in eadem est sententia, & Christianos eo nomine criminat̄, q̄ Deū affirmant principiū & originem esse rerū visibiliū & inuisibiliū sine alio modo: etsi hoc dogma nihil abludit ab ipso contextu historiæ sacre, dicentis, In principio creauit Deus cœlum & terram, tum creaturas singulas, ita vt ex ordine agatur de creatione Angelorum ne rerum creatio Angelis tribuatur: & homines quoq; arcanorum Legis peritissimi his verbis, Deus creauit cœlum & terram, materiam dicūt formamq; innui: vt opinionem eorum euertunt qui nō materiam sed formam solū à Deo factam fuisse putant & materiam

^a apud Cyril
lum contra
Iulianum.

riam confusam iam antè exstitisse, errore perniciosissimo. Origeni quidem & nonnullis placet Deum ex ordine semper infinitos mundos creauisse & cum visum fuit excidisse, puta elementarem mundum septies milleno quoque anno, cœlestem verò quadragies nonies milleno; tunc omnes beatos spiritus sibi adunare, & per annos mille materiam confusam informemque sinere; deinde virtute sua omnia in statum priorem dignitatēque reformare. Huic opinioni requiem terræ septimo quoque anno, & annum Iubilæi quadragesimo nono accommodant; ac propterea in creatione mundi aiunt Angelorum creationem reticere, vt ostendatur eos corruptis mundis antecedentibus immortalis permanuisse, q̄ Mirādulanus princeps in suis Cabalæ positionibus pro certo habuit. Hæc in arca sua philosophia Hebræi^a docent cum Origine: quæ opinio etsi omnib. Theologis non æquè accepta est, quia plus satis videtur in profundissima Dei secreta penetrare, eorum tamen impietatem refecat qui Spiridionem & alios Nicenæ synodi Episcopos ludificati sunt, dicendo mirum illud esse quòd Deus inde à tot centenis annorum millibus, ac potius ab æternitate infinita de mundo hoc tandem faciendo, & quidem breui perituro, ante tria aut quatuor demum annorū millia cogitauerit; etiamq̄ hoc pacto speciem habitura esset Rabbi Eliezeri sententia, dicentis Deum de lumine vestis suæ tanquam ex materia fecisse cœlos, quod

^a Rabbi Iuda, & Leo Hebræus, & alij. lib. πφ. i. αφ. χθ. ν.

^aLib. Sapiē. quod non ab simile est à Solomonis dicto^a qui ante creationem mūdi materiam confusam fuisse docet, & nihil noui sub sole factum. Verum tamen si infiniti mundi alij alijs successissent (quod dogma repudiandum est) fateri tamen oporteret materiā primam à Deo creatam esse: hoc enim sine impietate negari non potest. Alio qui sequeretur materiam æternam esse, causam efficiens æquandam effecto, & alia absurda necessaria, quæ alibi annotauimus^b sententiæ Aristotelis aduersari ostendētis non posse aliter fieri, nec posse à natura coherere ista, & vnicam primam causam esse demonstrantis: quemadmodum etiam Hebræi, Academici, & Stoici vno ore improbarunt ista, & Plutarchus^c, Galenus^d, adeoq̃ ipsi Epicurei deriserunt. Nobis igitur sic constitutum est, Deum ex nihilo materiā creauisse, quod מַמְרָא Hebræum significat: sin minus, נַחַשׁ facere, vsurpasset, vt cum Deus hominem de limo terræ fecisse dicitur, materia quæ antè comparata fuerat, desumpta: quibus verbis mysterium cellius innuitur, teste Rabbi Paulo Riccio, nempe ex anima intellectum à Deo fuisse factum. Atque hoc præterea in verbis istis obseruandum, dixit & ^ePsalm. 33. *facta sunt*, ^e verbum מַמְרָא ex propria significatione non, solū esse dicere, sed etiam velle, & sic Hebræos accipere: cum Deus sermonem ad res creatas, quæ nondum erant, non fuisset habiturus, sed inde à creatione rerum Angelos suos distribuerit, quorū opera res creatas instaurat & fouet. Deus autem si quando efficiens causa, forma, & materia

mun-

mundi nominatur, non propterea cœli aut alterius creaturæ formā esse intelligendus est, sed is qui omnibus dat ut sint & sine quo nihil potest subsistere. Angelum cum dico, omnem potentiam virtutū inq̄ in genere volo intelligi quam Deus rebus creatis donat, & spiritus boni & mali, homines, venti, ignisq̄ in Scriptura Angeli appellant^a. ^a *psalm.103*
~~Quod itaq̄ moveri cœlos cernimus cœlestiaq̄ lu~~ ^c *104.*
~~mina, id Angelorum sit ministerio qui propriē dicuntur angeli, prout Theologi omnes & philosophi confitentur, adeoq̄ ipse Aristoteles aiens ut cœli quinquaginta sint totidem inesse Angelos seu intelligentias: non quod Deus solo nutu nequeat sine alio modo regere omnia, sed quia magis decet ipsum rebus quas creavit uti. Ideoque in Scriptura legimus Deum esse in Angelorum cœtu, se ibidem spiritus malignos sistere, ut Propheeta Michæas narrauit Regibus Iudæ & Samariæ, & Deum Satanam in Angelorum cœtu compellare^b: ^b *Iob.1.*
 quæ Hebræi omnes de ministerio rerum creatarum accipiunt quibus Deus ad singula utitur. Diximus antea quemadmodum homines Deus nō alloquitur nisi per Angelos, sic nihil in rebus corporeis efficere nisi per corpora cœlestia, siue ordinaria potestate utatur, siue extra ordinem immediatē faciat: quod Zachariæ viso demonstratur lucernarum in candelabro septem^c (quod in Apocalypsin ^c *Zachar.4.* postea fuit translatum, & ibidem interpretatur Angelus septem oculos esse quibus videt Deus) & Angelorum fundentium oleum ex duabus oleis~~

h

ad dexteram Dei, quos aiunt Hebræi septem planetas esse quib. diuina virtus infusa est per totū orbē manatura. Licet igitur semp̄ꝛ licuit cœlestiū luminum virtutē inquirere, modò in causis naturalibus consistatur: nam in eo versatur Dei gloria quòd per creaturas suas res facit tam admirabiles. Hæc sententia Damasceni^a, hæc Thomæ Aquinatis in libro de sortibus, & altero de iudiciis astronomicis, hæc Scoti: neq̄ amplectēdus Lactātiij Firmiani error, qui Astrologiam, Necromātiā, Magiam, haruspicinā à malignis sp̄iritibus, inuentas asserit: nam hoc quidem de aliis verum est, sed Astrologia effectorumq̄ cœlestium notitia à Deo donata est. Et quamuis Calvinus^b certo (opinor) consilio, quia Melanchthonem animaduertebat in Astrologiam plus æquo incumbere eamq̄ magni facere, pro eo ac potuit Astrologiam depreferit, mirabilia tamē astrorū effecta fateri cogitur, hoc vnum addens esse Deum superiorem istis omnib. & qui confidit Deo hunc nihil ab istis debere metuere. Atqui tantumdem Ptolemæus dicit^c, imperare cœlo sapientē, & Abraham Aben Esra maximus inter ludæos Astrologus filius Israelis ait^k non subiici astris, de iis qui confidunt Deo intelligens: qui verò nō timet Dominū, inquit Solomo, transibit sub rota, cœlum proculdubio his verbis, virtutesq̄ & influētias cœlestes denotans. Eadem ratione Hebræus Philo allegorias Bibliorum explicans, vbi dicitur Cherubinus ante Paradisum gladio flammante rotam efficere, dicit hoc cœlum flam-

^a in Theologics sententijs.

^b lib contra Astrologos.

^c in decalogum.

^d Lib. pirke Aboth.

flammans esse luminibusq̄ abundant cœlestibus, quorum vi & influentia materialem hunc mundū tuetur Deus, hanc verò materiam homini bruto terrenisq̄ voluptatibus seruienti esse impedimento ne in contemplationem admirabilium Dei opertum assurgat, itaq̄ efficere vt tanquā in sepulchris, sic in corporib. suis sepulti iaceant: de quibus agit Scriptura Psalm. lxxvij. versu vij. dicens, Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorū non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt: q̄ locus complures nō attendentes ad Hebræorum allegorias torsit, à Chaldæo verò Paraphraste in hanc formam redditur, Sicut occisi gladio dormientes in sepulchris quorum non recordaberis amplius, & ipsi quidem à facie diuinitatis tuæ separati sunt, nempe gladio cœlum naturalemq̄ eorum influentiam intelligens qui conditionem quæ à natura est & brutam bestiarum vitam prosequuntur. Quapropter etiam Deus aquas quæ sub firmamento sunt, id est, cœlestes influentias dicitur ab iis diuisisse quæ supra cœlos sunt, id est, ab Angelorum & intelligentiarum mundo. Euidētissimum verò potentiæ quam Deus cum astris communicatam voluit habemus testimonium, vbi dicit Iob^o, Po^o ^{106.32.} teris ne ligare Pleiades, aut stellas maioris vrsæ diiungere? An produces Hyadas & poteris gubernare stellas Arcturi? Hic Deus astra totius cœli anotaui quæ maximam vim exerūt in hoc elementari mundo, prout singulis anni tempestatibus cognoscitur in ortu & occasu heliaco & chronico i-

psorum. Deinde verò vniuersè lobo dicit Deus, Scisne leges cœli? tunc potestatem cœlo daturus es quam habet in terram? Hi omnes loci amplam demonstrant potentiam quam Deus corporibus cœlestibus indidit in hunc elemētarem mundum. Quinetiam Deus creatis cœlorum luminibus edixit vt sint temporum annorū dierū, inque signa: q̄ ad commoditatem numerandi dies referre fuerit ridiculum, quia tot centena stellarum in illia futura essent inania. Atq̄ hæc quidem magna facultas & virtus admirabilis corporum cœlestium tantū abest vt minuat vlllo pacto potentiam Dei, vt eam contrā extollat euehatq̄ mirificè. Si enim virtute lapidis, herbę, animalis cognita laudamus Deum, quanto maius habituri sumus laudationis illius argumentum, si amplitudinem, vim, claritatem, celeritatem, ordinem, stupendumq̄ motum cœlestiū corporum animaduertamus? Ideoq̄ Psaltes laudato deo istarum rerum inferiorum nomine, cū ad vim astrorum annotandam venit, extra se raptus

^a Psalm. 8. exclamat in hanc formam^a:

*Suspiciens oculis tua celsa palatia cœlos,
Artifices digiti quos peperere tui,
Lucentemq̄ globum Lunæ, Titaniq̄ astra,
Quæ doctæ Domini constituere manus:
Ecquid homo est, dico attonitus, quem mente reuisas
Sollicita, cuius te meminisse iuuet?*

Enimuerò cœlum theatrum est laudis Dei elegantissimum, cuius luminum effecta quò magis agnoscuntur

scuntur, eò magis ad Deum celebrandum homo abripitur. Cernentes imperiti plenilunio nouilunioque abundare marinos fluxus, alio tempore breuioreis esse, fluxus quotidie spatio vnus horæ tar. lari, in eodem agro, regione, climate, sed varijs portubus reciprocari variè fluxus, obstupescunt. Vident piscatores omnia ostracina esse inania: similiter animalia, plantæ, elementaque omnia mirabilem sanguinis, humorum, medullarumque mutationem declinante Luna & augefcente sentiunt. Arborem ad ædificandam putatores non cædunt plena, sed decedente Luna, alioqui lignum ædificijs foret inutile. Eodem tempore inseritur, planta rumque radicibus accumulatur: grana & legumina vanno excutiuntur declinante Luna, aliæque obseruationes innumeræ à veteribus fuerunt annotatæ, quas videre est apud Plinium lib. xvij. cap. xxxij. Criticos febrium morborumque dies fatentur Medici à Luna gubernari, etiamque Galenus libros complures scripsit de hoc argumento, miratus id quod in horoscopo ægroti ferè animaduertitur, oppositum Soli aspectum Lunæ aut quaternam morbis afferre mutationem manifestam, itemque si Luna stationem oppositam aut quaternam assequatur ab eo loco vnde inuadente morbo profecta est. Cõsimiliter in lue pestilentiaque publica per singulos quadrantes Lunæ videmus innumeros subita morte concidere. Verumtamen Galenus ab experientia iudicabat quam ex veterum obseruationibus didicerat; nam ne verum quidem Lunæ motum co-

h iij

¹ De diebus
decretorijs
Hippoc. li. 1.
πυρρρησιμῶν.

gnoscebat, vt ex libris ipsius constat⁴. Quanto ma-
iore igitur admiratione fuisset traductus, si aliorū
Planetarum coniunctionū, reciprocantium aspe-
ctuum, fixarūmq; stellarum effecta etiam in corpus
& constitutionem hominum percepisset: Veteres
enim hæc axiomata ex multorum seculorū experi-
entia amotarunt, Saturno & Mercurio inter se in
bruto aliquo signo oppositis hominem qui tū na-
scitur balbum ferè aut mutum esse: Luna ad ortum
posita esse incolumem, defectum patiente non pos-
se infantē viuere; nec eum diu viuere qui tum nasci-
tur cū Luna in coniunctione est. Arabes deniq;
cognita cœlestiū influentiarum in corpora faculta-
te, inaugurari nolebāt medicū nisi peritum Astro-
logiæ, & Græci peritos vtriusq; scientiæ Iatroma-
thematicos appellabant. Ne plura, ex cœlestiū re-
rum profluentia & humores cognoscuntur, & na-
turalis corporū humorūq; cōstitutio: sed malè
audiuit hæc sciētia, in quiebat Melanchthon, apud
multos propter eorū qui ineptè de ea scripserunt
ignorantiam. Astrologos uerò iudicium facere de
animis, spiritibus, vitijs, virtutibus, meritis, & sup-
plicijs indignum est: de religione arrogare omniū
est indignissimū: q; multi faciūt, eos monetē adul-
teratores imitati q; è plantis quidē & metallis quin-
tam essentiā extrahunt, mirifica olei & aquæ gene-
ra faciunt valde salutaria, de virtute metallorū &
transmutatione acutissimè differunt, sed nihilomi-
nus adulterinā monetā conflant: sic istorū Astrolo-
gorū multi cū ex horoscopo humorē & natura-

lem

lem corporis affectionē explicarūt, ad ea impudenter transcendunt quæ corpus non attinent, vt conubia, dignitates, expeditiones, opes, & alia huiusmodi quibus nihil cū astris cōmune est, & si quous in eas res haberēt astra, impiū tñ foret stultissimū. quē omniū de eo peruestigando laborare. Etenim si Diuinus falsò prædixerit igne aut laqueo periturū quemquā, tum mille mortes obit ante mortē sine occasione miser: sin vera est prædictio, semp inquietus est geminato malo. Si cui diuinus falsò affirmauerit ipsum magnū fore & diuitē, hūc eò spe inani perducet, vt bona sua otiosus & iners dilapidet: Sin verè, spes dilata (ait Sap.) facit vt homo langueat, adè vt cū res adest, iamdiu absit voluptas. Et si in more habet Dñs vt eos qui scrutantur ista frustrari bono expectato sinat, & malo à quo sibi metuunt opprimi. Inexcusabilis verò illorū est impietas q̄ profluentijs cœlestib. assignāt religiōis dominatū: vt Iulij Materni scribentis eū cui Satur. in Leone est victurū p̄diu & post mortē in cœlos ascensurū: itemq̄ Albumazaris affirmantis eū qui orabit Deū quando Luna cum altero planeta (cuius nomen de industria placet reticere) in capite Draconis cōiuncta est, impetraturū petitionē suā: q̄d Petrus de Apono Magorū omniū qui fuerunt vnquam Coryphæus se expertum narrat, vt homines ad eandem improbitatem pertrahat, Qua in re gemina est impietas & ignorantia: cū caput & cauda Draconis nihil sint aliud quàm duo puncta intercurretis sectionis imaginariæ duorumq̄ orbium,

orbium, quibus nec stella nec planeta inest, singulis momentis variantium. Quamquam maioris ad huc impietatis tenetur Albumazar, quod ex profluentis cœlestibus religionum fines ausus sit circumscribere, Christianam religionem dicens anno M. CCCC. LX. desituram, quod tempus ante annos plus centum videmus effluxisse. Ineptè similiter Arnoldus Hispanus Antichristum anno M. CCC. XLV. venturum prædixerat; & Cardinalis de Alliaco, qui librum suum infarciuit mendaciis huiusmodi, de fine trium religionum agens sepius mille septingentos quinquaginta octo annos statuit à creatione mundi, aberrās à probato Christianorum Hebræorumq; calculo mille quingentis, annis: idemq; Horoscopum faciens creati mundi Solem ponit in Ariete, quem in Libra fuisse docet disertus Bibliorum textus^a. Primum enim mundi creati diem fuisse eum quem dicimus, septimi mensis decimum (in quo Libræ signum est) ex Bibliis sacris didicimus. Amplius insaniuit Cyprianus Leonicus memoria nostra: qui religionem Iesu Christi mundumq; finem habituros dixit anno M. D. LXXXIII. & tam grauitè confirmat vt dicat, *Proculdubio alterum aduentum filij hominis in sede maiestatis sue prænuntiat, idq; propter coniunctionē summā quę est in triplicitate aquatica Iesu Christi.* Hoc verò in Astrologia insignitè absurdum est, in causa religionis impium: nullus enim Planeta vnquam signum suum stationemq; euertit: Iupiter autem piscibus coniungitur in ea coniunctione
abs

^a Exod. 23.
Iosepho lib.
5. antiq. c. 3.
R. Abrahā
Abē esra in
cap. 7. Da-
nielis. initiū
mūdi in Tif-
ri constituūt
qui mēsis est
September.

abs qua iste metuit tantopere, Iouis cum Saturno, quod duo signa inter se amica sunt. Cum autem istud iam serio confirmauerit ut dubitari de eo nefas videretur, quam stultum illius est hominis factum qui Ephemeridas in triginta annos post consummationem mundi (quod iste fecit) conscripserit? Neque verò prudentius Cardanus iudicauit, rationes iniens horoscopi Iesu Christi & in Italia Galliaque excudi iubens, quibus Saturnum in statione nona significare purat desertam fore religionem, & Martem in domo septima coniunctum Lunæ genus mortis ostendere: ridicula omnia, cum Mars in signo proprio, id est, igneo versaretur. Verum summe impietatis est si quis religionem astris tentet subijcere: quemadmodum Abenefra fecit, qui magnū ducem (quē vocat Mesiā) Iudæis liberandis prædixit nasciturum anno M. CCCC. I X I I I. nec tamen illud accidit. ut igitur opiniones istas diuinationesque impietatis & ignorantia plenas omitamus, eas solum naturalibus prædictionibus accepturi sumus quæ profluētibus cœlestibus in corpora atque humores tribuuntur. Certum quidem illud est, ingenia & mores hominum ad humores sæpe accedere, ut Gallenus ait in libro, Quod mores humoribus obsequantur: sed non semper est necessarium, cum inclinatio sit à natura solum, ac non necessitas. Quum itaque lingua sancta (qua Adam, ut est in Genesi, omnibus rebus ex proprietate ipsarum, naturali indebat nomina) Saturnum שבת legimus appellari, id est quietum & tranquillum propter natura-

lem eorum inclinationem quorum Horoscopus Saturnus obtinet (vt ferè sunt melancholici, tranquillii, & contēplationū studiosi) aut Iouem יוֹד .i. iustū, quia iustitię ciuili studere videntur n̄ quibus Iupiter dominus est horoscopi, aut Martem מַרְתִּים id est, robustū, propter naturalem inclinationem qua eos afficit quorum præest horoscopo, vt eos quodammodo Martiales reddat aptosq; laboribus, & sic de ceteris: nō tamen continuò necessitatem poni opus est, sed inclinationem à necessitate liberam. Idem quoq; iudicium facimus de magnis superiorum planetarum coniunctionibus cū differentibus triplicitatibus, post quas cōiunctiones veteres permagnas mutatiōes in rebus pub. atque imperiis annotant accidisse: nullā. n. hic necessitatem adesse alibi demōstrauimus^a. Nam etiam fieri non potest vt à ter mille annis solūm ex quo obseruationes Astronomicæ fuerunt traditæ (antiquissima enim est Sennacheribi Assyriæ Regis) tanta capta fuerit experientia quanta ad iudicium certò faciendum est necessaria. Itaque Ptolemæum videmus & Firmicum Borealibus populis triplicitatem ignis tribuere: Albumazarem verò Orientalibus,^b & triplicitatem aquarum meridianis, & cum hoc Paulum Alexādrinum^c & Henricum Mechliniensem facere Alcabicium verò Capharem, Abenacram, Messahalam, & Zaelem Israelitam triplicitatem terre Meridianis assignare. Omnino certi nihil potest in futurū de mutatione rerumpub. constitui nisi fundamentum hoc fuerit confirmatum, prout^d

^a lib. de rep.
^b lib. de me
 thod. histor.

^c s. magni
 introductio-
 nij.
 In insit. ar
 tis Apoteles-
 tica.

prout amplius in libris de Repub. declarauī, ac proinde breuior hoc loco futurus sum. Nulla igitur fortuita prædictio statui, nulla vsurpari potest nisi quæ nitatur experientia: quæcunque autem rerum experientia teneatur, tamen dominatus omnium semper est Deo cōmittendus, qui Solis & Lunæ cursum potens est sistere, vt fecit postulate Iosua, & solem ad retrogrediendum impellere, vt fecit cū vitam regis Ezechiaë annis xv. prologaret: nec dubium est quin is qui fidem in Deo collocat superior sit quauis cœlesti profluentia. Quamobrem Platonius quidam dicebat olim quæ naturam sequitur eum se fato submittere & cursui nature singulis rebus elementaribus destinato: cū verò qui à bono spiritu agitur, omnib. fati potior esse. Vt autem maiestas Dei per illam scientiã nature astrorum cœlestiumq; luminū reuelatur, sic etiam contrà damnandæ sunt electionum Arabicarum fraudes, & illicitæ iudicandæ: & de iis oportet accipi decretum Concilij Toletani primi cap. 8. & Concilij quarti Carthaginensis cap. 89. Naturales diuinationes aliæ plus habent euidentiæ, quæ sūt extemporis cōstitutione, prout ordinaria est illarū experientia. Ex his tota *μετεώρων* scientia cōstat, id est impressiōum ignis in suprema regione, aut generationis imperfectorū corporū in media aeris regione: vt Luna rubēs significat vētos, imbres pallida, serenitatē clara. Fumida enim exhalatio quæ gignit vētos similis est fumo quorubescit flamma, & pruna ex atro carbone rubet, ait Theophrastus ga

nigrū & clarum inter se confusa sunt: humidus vapor efficiens pluuiā serenæ Lunæ claritatē adimit: claritas verò nitente aere sine impedimento cernit. Hæ autē naturales diuinationes eò certiores sunt quòd experientia conueniat causæ, quæ non perinde abstrusa est atque huius inuestigatio cur pluuiā hoc potius tēpore quàm illo decidat. Hic dicit Astrologus mōstrari obseruatione veterū vapores primum, deinde pluuiam à Luna Hyadibus, Pleiadibus, aut stellis Cancrī coniuncta excitari. Sed aliæ aliis sunt certiores in hoc argumento: cuiusmodi illa est ab antiquis omnib. probata & oculis omnium exposita, quarta & sexta Luna si serena fuerit, constitutionem Luna totius certissimè præmonstrare, nisi qua coniunctio insignis intercidat: sed tamen nunquam huius rei causa fuit explorata, quod Virgilius optimè annotauit⁴ dicens,

⁴ Georg.

*Sin ortu in quarto (namque is certissimus autor)
Pura non obscuris in cælum cornibus ibit,
Totus & ille dies & qui nascetur ab illo
Exactum ad mensem pluuiis ventisque carebunt.*

His rebus plenus est Arati liber, quas nihil opus est minutatim pertexere. Taceo naturalis medicorum prædictiones quæ in omnium oculis versantur, & ab Hippocrate Galenocq; libris singulis, maximè verò in libro de arte parua exponuntur: vt cum ait si quis debilitatem neruorum palpitationemque senserit, eo de podagra ventura confirmari: dysenteriam si à melancholia inceperit leth-

lethalem esse, & cætera. Est quoque Phytosco-
pia, id est, occultarum rerum ex plantis prædi-
ctio, vt virga è corylo per medium dissecta si tene-
tur manu, eò inclinatur vbi metalla sunt, quod om-
nes metallici plurimùm experti sunt: itaque ad au-
gendam corylũ metallica terra ipsi apponitur. Hæ
prædictiones omnes experientia cognitæ etsi cau-
sas occultas habent & incognitas, naturales sunt
tamen: quarum inuestigatione amplitudo operũ
Dei & admirabilis forma retegitur. Quemadmo-
dum autem naturales modi quos Deus cognos-
cendis occultis rebus & futuris dedit boni sunt &
laudabiles: ijdem quoque sunt modi quos Deus
nobis præmonstravit vt tueamur nos ipsos, nutri-
amus, induamus, incolumitatem vim & alacritate-
m conseruemus, & curemus morbos, modò ex
animo illud agnoscamus virtutem alimentorum
medicamentorumq; & alias occultas vires quæ ele-
mentis, plantis, lapidibus, metallis, animalibus
insunt à Deo proficisci, qui vires eis cū videtur adi-
mit frangitq; facultatem panis (vt in Lege Dei est)
inmittens famem. Qui enim rerum naturalium
viribus sic vititur vt si manarent ab eis, Deo ini-
uriam facit ad quem laus tota pertinet. Ac pro-
pterea Galenus xx. libros quos de vsu partium
corporis humani scripsit, postquam admirabilia
secreta quæ in eis sunt retexerat, hoc dicto termi-
nat, videmur nobis elegantem honoris cantum in
Dei laudem cecinisse: meliusq; Seneca reprehen-
dens eos qui aiunt, hoc aut illud natura fecit, Tu

naturæ (inquit) Deo nomen mutas : quanto pulchrius si dixeris, Deus hoc aut illud fecit ? In tota Scriptura sacra nō exstat istud Naturæ vocabulū sed vbiq; dicit̄, hoc effecit Deus, fecit Deus vt illud fieret, & transitiuū verbum Hebræū adhibet̄ לַיָּהּ, quod est (vt ita dicamus) fecit facere: sed hoc verbū Græci & Latini actiuo verbo reddiderunt, cuius verbi abusus errores nō paucos attulit eorū q̄ Deo res attribuerunt maiestate ipsius indignissimas. vt cūm dicit̄ Deus rotas ē Pharaonis curribus sustulisse, primogenitos Aegypti occidisse, eū nihil fecisse nisi per Angelos constat: nam populo suo præceperat vt superliminare ianuarum sanguine Paschalis agni obsignaret, vt videns (inquit) sanguinem vobis intactis prætereā, neque destructorem patiar venire in domos vestras. Ita solet Scriptura Deo rerum creatarum opera tribuere tā mala quā bona, vt cūm Esaias inquit, Nullum est malum in ciuitate quod non fieri fecerit Dominus, & Ieremiæ xxxij. Omne malū hoc venire feci super locum istum etsi: spiritus hominēsq; pessimi plerumque sunt illius administrī, vt est apud Malachiam, Increpabo deuoratorē ne perdat fructus vestros & vites vestras efficiat steriles: idque adeo quā ad Deum confugiatur, ne alius quā ipse timeatur, neue alteri præter ipsum agantur gratiæ, aut alterius laudes quā solius Dei prædicentur. Etenim nō fugit Hebræos operum Dei & naturæ differentia à Salomone non rarò annotata, vt cūm in Prouerbijs allegoricis ait, Filius sapiēs obsequit̄ man-

mādati patris, neq; obliuiscit legem matris, nēpe mandata Dei & legem naturæ intelligens. Nam horrenda omnes idololatriæ inde omnino proflexerunt quòd relictus fuit Deus, bonorum acceptorum honos exhibitus actq; gratiæ Soli luminibusq; cœlorum, tum spiritibus postremò inferioribus creaturis. Atque hoc pacto Aegyptij boues adorauerunt, quia maximum ex bobus emolumentū percipitur, Palæstini & Amorrhæi arietes quos vocabant *Estheroh*, & quibus vescebantur: qua in re falsus est Cicero^a cū ait, Nulla gens est tam stūpida quæ id quo vescatur Deum esse putet. Hæc igitur satis futura sunt ad demonstrandum naturalis modos quibus aliquid consequitur esse licitos & à Deo institutos, si ad ipsum non ad res creatas honor & laus eorum nomine referatur: siue futuris rebus abditisq; cognoscendis siue efficiendis aliis, vt si certorum lapidum plantarumq; indiciis ac non diabolicis artibus metallicæ venę peruestigabuntur. Præterire tamen silentio nō possum quod Ioannes Picus Mirandulanus Princeps scribit in magicis positionibus, naturalem Magiam nihil aliud esse quàm *μετέωρα* Physicæ quo reti Satanas nobilia multorum ingenia in nassam suam pertrahit, sic fore congitantium vt naturalium rerum facultate virtutes cœlestes non attrahantur solū, sed etiam vi quadam compellantur. Idem verò positione xxiiij. confirmat nihil figuris & characteribus in Magia esse valentius, & positione xxi. barbaris & *ἀόκυσ* vocibus plus inesse virium quàm ijs quæ aliquam

^a Lib. de natura Deorū.

aliquam habent significationem : quarum rerum vanitatem ac impietatem potius antè ostēdimus. Verùm vt fraudis istius arcanum retegatur quod idem autor aut quisquis fuerit abusus nomine illius conatur tegere, positione xxviij. in hymnos Orphei hæc verba legimus, Frustra naturam adit qui Pana non attraxerit, id est, Satanam non inuocauerit. Panos enim appellatione veteres omnes eum intellexerunt qui Hebræis est Satan, terrorē que Panicos dixerunt eos qui à diabolis afferuntur, & quibus dæmoniacy agitātur cū malignos spīritus ad vexandum se irruentes fugiunt: & Plutarch. libro de Oraculorum defectu principem demonum magnum Pana vocat, ad cuius mortē alij dēmones clamoribus magnis flebiliter eiulantes auditi sunt Tyberio Cæsare imperium obtinente: quam historiam Eusebius quoq; confirmat in libris de præparatione Euangelica. Similiterq; positione xi. per Leucotheam Lunam intelligit, quā Hebræi לבנה id est, albam vocant, & positione xix. dicens nihil esse quod in Magia effectum sine vesta consequatur, sacrificia igne confecta intelligit. Idem ex Cabala pestilentem Magiam efficit & fundamenta Legis Dei prorsus euertentem, vt facile agnoscat quisquis ad rem propiūs attēderit: Cū enim Cabala nihil sit quàm recta diuinæ Legis interpretatio quam litera adumbrat, hic cōtrā eo solum spectat vt literarum & characterum vi faciat miracula. Hanc fraudem placuit retegere, vt quicumq; Agrippam magorum magistrum legerint & qui

& qui idem sentiunt se porrò non sinant decipi, lapidibus, plantis, alijsq̄ rebus naturalibus abutentes ad virtutes & profluentias cœlestes attrahendas. Quamobrem Hippocrates libro de Morbo sacro Magos detestatur qui se eo tempore iactabant Lunam attracturos: hoc enim (inquit) foret Deos planis subiicere, & cœlum terramq̄ hominibus mancipare: quod & principijs naturæ & ipsi contextui sacræ Scripturæ in Iobo aduersatur, vbi Deus legum quas cœlo terræq̄ tulit mentionē facit. Quinetiam technam hanc demonstrant characteres ipsi & figurę diabolicæ, barbara vocabula, & quæ nusquam intelliguntur, quę nihil cum elementis commune materia formisve naturalibus aut qualitatibus habent, quæcunque tandem illæ sint. Non sunt igitur artes, vanitates, & superstitiones Ethnicæ idololatrarum Magorumq̄ velandæ naturæ nomine: vt pleriq̄ Magi olim persuadebant artes suas in sola plantarum, animalium, lapidum, metallorum, cœlestiumq̄ corporum facultate positas esse: quod Arabes quoq̄ docent vt scientiæ suæ dignitatem, Magis impunitatem comparent, Auicēna, Algazel, Alpharabius, & Agrippa memoria nostra: ac propterea opinio hæc quōdam inualuerat, vt est apud Plinium lib. xxvi. cap. iiii Æthiopide herba amnes ac stagna sicari coniecta, tactu clausa omnia referari: Achimenide coniecta in aciem hostium trepidare agmina, ac terga vertere: Latacen dari solitam à Persarum rege legis vt omnium rerum copia abundarent, id est, re-

gia diplomata quæ terrorem omnibus populis incuterent. In eodem numero ponimus quod Plinius de Verbenaca scribit (Græci *ισσαύ* *Βοτρίλω* dicunt) febres abigere, amicitias conciliare, nulli nō mederi morbo: quod Plinius ipse ridet omnesq; medici, quibus diuturna experientia constat nihil horum Verbenacam posse, neq; valentissimā omnium Cynocephaliam, neq; Homeri nepenthes, neque herbam Moly, quam Plinius nō iniuria ridet: nō quòd multi velut thesauri non sint in rerum natura conditi, qui in dies reteguntur, in primis verò igne quintam essentiam abstrahente: sed hæ vanitates, quas recordatur Plinius, non comparent vsquam. Simile quoq; iudicium de eo facimus quod Plinius ex Democrito narrat^a, aues quosdam esse quarum confuso sanguine serpēs gignatur, quem quisquis ederit intellecturus sit alitum colloquia: quid si etiam dixisset vitulorum? item de adamante aduersus incantationes, curalio rubro aduersus carmina, iaspide contra dæmonum umbras, Lycurio contra præstigias, & de eo quod Dioscorides lib. v. ca. xv. narrat pulueratū lapidem Memphiticum & cum vino & aqua potum stupidū planè hominē reddere. Diuinas prædictiones siue prophetias neq; à natura neq; ab humana voluntate diximus procedere, sed à pura Dei inspiratiōe sine modo vel Angelorū opera: Naturales verò prædictiones fieri per cognitionē causarum effecta sua antecedentium, & naturales rei alicuius assequendæ modos cōmuni ratione nosci, si à causis ad effecta venias.

^alib. 10. nat. hist. ca. 49. Gellius libr. 10. cap. 12. Philostratus Demnus.

venias. Humanæ autem prædictiones etſi quodã- modo à rerum natura pendent, humanę tamen eò dici poſſunt quòd neque ſemper certæ ſunt, vt natura eſt, neque ſemper incertas, ſiue propter cauſarum ignorantiam, ſiue propter ingenij humani imbecillitatem: & eas quiſque in ſua conditione facit ab experientia. Exempli gratia, Politicus videns in Republica impunè abire ſcelera & ſine præmio merita, prædicat illius caſum: cùm autem prædictio hæc neque ex cauſis naturalibus pendeat, neq; ſpeciatiim ſit ei à Deo expoſita, humana poteſt appellari, & ea quidem licita, ſed nō pro certa & indubitata affirmanda: hoc enim pacto inuolaretur in conſilium Dei, qui ſape contra vim omnium factam tectam ciuitatem bonorum votis precibusque præſtat: Itaque Deus Abrahæ promittebat ſi decem homines à ſcleribus Sodomæ integros offenderet, non eſſe regionē ab ipſo periturā. Verùm ſi quando bonos & virtutis ſtudioſos viros à Deo ſubinde recipi in cælū videris, tū ne dubites imperiū illud propediē grauiffimis procellis ruiturum. Quemadmodū aut̄ homini politico ſuæ prædictiones ſunt, ſic etiã procellas, ventos, imbres, tēpeſtates q̄ naucleri præuidēt ab ordinaria experiētia, vt cœleſtiū motuū ſint imperitiſſimi: paſtores quoq; ſi putre iecur leporinū viderint, luē ouiū prænūtiāt: ſimiliter q̄ agricolę cū ſinapi viderint, aut denſitatem baccarū quas *Ribes* vocant, aut quid ſimile animaduernerint quod experientia ſine cognitione cauſarum naturaliū & reuelatione

diuina didicerunt, fertilitatem anni præfagiunt. Hæ autem prædictiones, nisi quis eas pro indubitatis affirmare & teneri velit non sunt illicitæ, vt neq̃ in pari causa Metoposcopia, quæ ex sola vultus inspectione interiores hominis perturbationes diiudicat: è quibus aliæ sunt naturales, vt subitus rubor pudorem, pallor metum denotat, quibus sunt naturales causæ: aliæ humanæ potius quàm naturales, vt micantes bubonũ oculi crudelitatem plerunq̃ designant (quales Sylla & Cato Censorius habuit) & sanguine guttati: eademq̃ ratione simi dicuntur impatientes atque cholericici, nasones eõtrà plus valere prudentia & patientia. Atque hoc quidem epitheton inter cætera sibi Deus arrogat, qui Mosén alloquẽs ⁹ proprietatibus decem hanc adiicit אַרְז אַפַּיִם, id est, magno naso, vt Hispanica editio Complutensis & Antuerpiana ad verbum exprimunt, & alijs quoq̃ Bibliorum locis Deus magno naso vocatur, qđ omnes interpretes exponũt patientẽ, vt contrà קָרַר אַפַּיִם breui naso, Hebræi promptum ad iram vel iracundum interpretantur. Quæ res pariter ostendunt licere vti naturali Metoposcopia, cuius Orientales populi admodum periti sunt. Sed non continuo perpetua lex inde conficienda est: homines enim ita personatos inuenias tantoq̃ artificio & fuce ingenium suũ obuelantes vt eos non ineptè dominos suorum vultuum nominaueris, à quibus delusi multi locũ derunt prouerbio, Fronti nulla fides: qua ratione Alcibiades in cachinnum effusus est cum Zopyrũ
 physio-

⁹Exod. 34.

physiognomonem de Socrate dicentem audiret eum mulierosum, adulterum, & iracundum esse, quod Socrates quidem fatebatur, sed mutatum se amore sapientiæ. Itaque hominem videmus facie virginea, animo leonem esse, vt erat Alexāder magnus, & contrā qui leo videtur fronte, animo esse leporem. Humana igitur est Metoposcopia cum suis prædictionibus ob incertitudinem ipsius, licet Aristoteli liber Physiognomiæ Metoposcopiā continēs (qui nihil Aristotelem sapit) tribuatur. Chiromātiā verò vel Chiroscopiam in numero Physiognomicarum artium poni inuisum est, cū inter principia magistrorum qui de ea scripserunt non magis conueniat quàm inter ignem & aquam prætereāq; lineamenta mutantur plurimū, neq; exstent vnquam in puerili, virili, & senili eiusdem hominis ætate similia. Omitto populareis prædictiones cæteras, quia numero isto indignæ sunt vt si ranæ plurimū coaxauerint, si mergus in aquam inuolet, si grues ab aquis auolent, portendi pluuiam, & similia innumera quæ humana sunt & bona ex parte appendent causis naturalibus. Alię quoq; prædictiones humanę in vsu sunt quamuis re ipsa illicitæ, quia superstitiosam fidem, metum à rebus vanis, & diffidentiam à Deo velut comites adiunctas habent. Hoc enim certo est certius, quis prædictiones superstitiosas aut timet aut credit, eum semper potentiæ Dei diffidere: vt qui olim domo exiens ad limen offendebat pede, præcipiebat animo infortunium (quod Bruto euenis-

se aiunt quo die occidit Cæsarem) aut cui annulus excidebat cum sponsus in sponse digitum esset inferturus. Similiter apud antiquos fuit coniectatio (palmirum augurium dixerunt) ex palpitante membro, quod certè naturale est & naturaleis causas coniunctas habet. Sed hæc iustissima est à Deo ultio, quòd ñ ferè qui credunt ista, ac non ñ qui ludificantur ea opprimuntur malis. Quamobrem Cæsar nunquam rationem istarum vanitatũ habuit, & ipsi contrà successerunt omnia quàm diuini prædixerant. Nam cum è nauis descendens in Africam repente cecidisset, quamuis hoc argumento malè ominarentur augures, dixit, teneo te Africa, & tribus victorijs insignibus reportatis inimicos omneis post dies paucos profligauit. Similiterq; prælii Pharsalici (vbi Pompeium superauit, qui longè maiores habebat copias diuinosq; omneis ante prælium adhibuerat) exitum noluit vnquam à Magis percontari. Multorum principum historias annotauimus, qui cõsultis diuinis perierũt miserè. Ariouistus Germanorum Rex quadringentis hominum millibus instructus cum de die conflictus mulieribus Sagis haberet fidem, & inire prælium ante nouam Lunam ab illis vetaretur, Cæsar re (vt scribit) cognita statim commisit prælium atq; superauit. Sed ne longè exempla petantur, fuit qui per Magum exitum Patauini prælii voluit cognoscere, & visis hostium copijs, responsum par priscis oraculis reportauit: exitus verò toti Galliaë fuit luctuosus. Sed de his rebus seorsim

sim

ſim poſtea dicturi ſumus. Alterum noſtra memoria exemplū fuit in Rege Sueciæ: nā literis ad Principes Germaniæ ſcriptis anno M. D. LXIII. exponitur Henrico Sueciæ Regi Sagas fuiſſe quatuor, quæ ſe gloriabantur effecturas ne rex Danię victoriam conſequeretur: ſed vna iſtarum maleficarum capta non impediuit carnificem quin viua igne conſumeret, & Rex Sueciæ poſt annos quatuor à ſubditis interceptus, dignitate ſpoliatus, & in vincula, quibus adhuc tenet, coniectus eſt. Hactenus de humanis prædictionibus: nunc de illicitis modis videndum eſt.

*De modis illicitis ad perueniendum eò quò
intenditur. CAP. VI.*

Diximus eum Magum eſſe qui diabolicis modis atq; illicitis ſciens prudens ad aliquid conatur peruenire: iam igiſ modos illicitos cognoſci neceſſe eſt. Ac modos quidē eò quò intendit animus perueniendi (ſi licitū eſt) ope Dei, aut medijs quæ in rebus creatis exhibet tum naturalium cauſarū cōſequentione tum effectōrū inter ſe cohærentium, aut deniq; libera hominis voluntate, iam declarauimus. Sed ſi qui rem licitam conātes aſſequi ad quam neq; natura, neq; facultate humana adiuuentur, Deum qui omnia poteſt minimè acceſſerint, aut accedentes nō ritè ſed tentandi gratia fecerint, aut ſi bono quidē animo ſed rebus ſecūdis à Deo

^a Ier. 14.

^b Iona 4.

à Deo discesserint adeò vt in aduersis ab ipso deferantur, illiciti sunt modi: vt cùm Deus inquit apud Ieremiam, Si Moses & Samuel me nunc orarent vestra causa, non exaudirem eos (hi autem ante secula multa obierant, & dum in viuis essent, solebant iram Dei precibus suis mitigare) & alibi Prophetæ imperat^a, Ne ores pro isto populo in bonum, nam neq; ieiunijs neq; precibus & sacrificijs illorum exaudiam ipsos, sed fame & peste consumam. Eos enim oportuerat celos precibus perfrumpere, & in Dei fide persistere, qui minatur quidem vehementer sed repentè sedatus est, vt ait Ionas. Huic Deus prænuñtiauera se Niniuen intra quadragesimum diem euersurum esse: cùm autem populus, qui res creatas vt Solem & Lunam adorabat & omni idololatria magicisq; artibus circumfluebat, præ se ferret magnam resipiscenciam, Deū quoq; pœnituit: quod Ionas indignatus factum cùm Deo exostulauit dicens^b, Nonne sciebam te Deum esse mitem, misericordem & clementem præ omnibus, & vltionis, quam institueris, momento vno pœnitere? Vir autem impatiens desperat & diabolum ad opem aduocat, vt Saulem regem videmus cùm de euentu instantis prælii Deum, Prophetas, & Sacerdotes consulisset, ad cognoscendum suæ rei exitum ad Sagam abiuisse. Alij thesauris inueniendis, alij depellendo morbo, alij voluptatibus perfruendis, alij consequendis honoribus & dignitatibus, alij futuris rebus aut absentibus percipiendis, alij omnium pessimi hostibus

bus vlciscendis accersunt diabolum: qui vocatus non semper respondet quamuis sit præsens & propinquus non solùm quærentibus ipsum, verum etiam fastidientibus (vt alibi ostendemus) sed importuna frequentia rogari expetit. Qui autem ex Magis Deo renuntiant & ad Satanã conuersi dant expressa conuentione fidem de obsequio, seruitute, submissione, & adoratione huic exhibenda, hi Magi, vt qui maximè, sunt detestabiles. Sũt etiam qui vt illud sciant quod expetunt Satanam horrēt consulere, sed Magos adeunt intrepidè, modò nõ intersint sacrificiis: quo facto penè tam grauiter Deus offenditur^a quàm si Diabolus ipse adiretur: item qui Satanam non essent accessuri vt leuentur morbo, sed non dubitant tamen Magos consulere qui Diabolũ precantur coràm vt sanet ipsos: quem admodum nuper in Valle (hoc suburbij Laodunensis nomen) quædam malefica mulierem miserã grauissimè decumbentem fortibus liberauit, cum procidens in genua demisso in terrã vultu Diabolum magna voce sapius inuocasset vt curaret mulierem, & verbis aliquot enunciatis buccam panis dedisset ei comedendam: atque hoc modo curata est. Quod quidẽ planè tantidem est ac si ægrotans ipsa Diabolum de valetudine orauisset: itaq; præstaret vel crudelissima omnium quæ vnquam cogitari possint perire morte quàm eo pacto curari. Sunt item alij qui neq; cum diabolo neq; cum Magis consociari volunt, sed diabolicis modis abutuntur quos Magi ope diaboli soliti sunt exsequi:

^a Leuit. 19.
 & 20.
 Deuter. 38.

hic enim modos istos vsurpantibus preſto est cõ-
 ſiliãq; eorum dirigit. Atque hæc tacita cum Satana
 conuentio est, vt Auguſtinus ad diſtinguendam
 conuentionem expreſſam definiuit. Hic enim & i-
 tem Aquinas, Durandus, Ægidius Romanus, a-
 lijꝑ theologij vno ore duas eſſe cum Satana pacti-
 ones docent, vnã expreſſam quam faciunt Ne-
 cromantici & Magi illi qui adorãt ipſum, alterã
 tacitam ſiue implicitã qua tenent omnes idolola-
 trã & quicunq; ſcientes harret ſuperſtitioſis obser-
 uationib. naturali cauſa vacantib. Hæc illorũ defi-
 nitio. Certũ quidem eſt eum qui ex volatu auium
 ſucceſſum inſtituti ſui itineris cupit cognoſcere, vt
 religioſè v eteres factitarunt, Magum dici non poſ-
 ſe, neq; expreſſam tacitã me cum Satana conuen-
 tionem inuiſſe quãuis ſit idololatra, neq; tam gra-
 uiter offendere tẽp̃ ſi quis neſciens à Deo interdici
 fecerit curioſè: vt etiã qui curioſè aut per errorẽ fa-
 cit nõ ita offendit vt qui ſciuit vetitũ eſſe diuina le-
 ge, ac p̃pterea voces, *Sciens prudens*, ad definitionẽ
 Magi adiecimus. Sed ille omnino tenetur culpã q
 interdicto legis diuinã cognito & contẽpto ſe ad-
 dicit iſtis, ac p̃inde cõmuni cum Magis ſupplicio
 plectẽdus, etſi leniore quã eſſe illorũ debeat qui
 expreſſa conuentione cum Satana deuincti ſunt.
 Verũ vt Sortilegi vocabulum exponatur (hoc
 enim frequens Magorum genus eſt) is eſt propriẽ
 qui forte vtitur & in actionib. illicitis conijcit for-
 tes. Quãdam enim ſors lege Dei, quãdã politicis
 legibus probata eſt. Iofuam videmus cogniturum
 quiſnam

quisnam anathema cepisset Ierichunte fortē de toto Israelitarū exercitu cōiecisse, similiterq̄ Samuel cum Rex habendus esset cōiecta sorte dixisse Domine da sortē (quem morē amolientæ potestati & sorti diabolicę veteres vsurpabant) tum Beniaminis tribui sortē accidisse, deinde sortitione de principib. familiarum facta familiam Cis obuenerat, e cuius domesticis coniectam sortē Sauli accidisse, quem Deus regem in populum suū declarauerat: ne quis sceptrā regalē & coronas putaret fortuito obtingere: Saulem postea de toto exercitu ad cognoscendum quis ieiunij legem fecisset irritam sortitione facta deprehendisse Ionathanem, qui solus contra interdictum Regis mel comederat. In Leuitico^a quoque legimus sortem in duos hircos fuisse coniectam, vnum sacrificandum Domino, alterum Zazeli committendum: quod mysterium L X X I I . interpretes nolentes Ethnicis reuelare, Zazel ἀποπομπῶν reddiderunt, id est, emissarium, quia emittebatur in desertum neque inueniebatur amplius. In Actis quoq̄ Apostolorū legimus sortitionē Matthiæ & Barnabæ fuisse factam. Idem inter Ethnicos pariter fuit obseruatū. Etenim si qua tēpestas grauis incūbebat mari, sortem conijciebāt nautæ, & qui sorte obuenerat mittebāt in mare, vt longē factū est^b. Ordinariē itē frequentat̄ fors in successiōib. diuidundis^c & bonis cōmunibus, populorū legib. permessa, & valde necessaria rixis & contentiōib. quæ infinitæ forent euitandis. Sic Romani in causis publicis sortie-

^a Leuit. 16.^b Ionæ 1.^c i. sed cū am
bo. de iudic.
ff. l. si duob.
commu. de
leg. C. & c.
fors. & c. hi
qui. & cap.
illud. 26. q.
2. & ca. ult.
de sortileg.

^a *Asconius*
in Verrian as

bantur Iudices^a, & magistratus prouincias onerant, nisi inter ipsos aliter conueniret, quod Latini dicebant sortiri aut comparare inter se prouincias. Hinc sæuisissimi illius belli inter Marium & Syllam occasio, quòd bellum in Mithridatem sortitione obrigisset Syllæ, & Marius libello ad populum sortitionem voluit eripere. Ex his igitur constat ex se licere sortem si res merebitur, & verba illa, Domine Deus cedo sortem, quæ in Scriptura sacra sunt tenebuntur, non autem Mercurius (quod faciebant Græci) κληρωτής inuocabitur. Græci enim principio Hermem siue Mercurium (id folio nomen oleagino) immittabant in κληρωτίδα κάδοϋ, tum iniectis sortibus Hermem ante omnes è cado educebant: quæ ratio Ethnica vt corrigereetur Christiani cum sortiuntur Regem, primam Dei educunt sortem. Verumtamen ne hoc quidem satis est, ad sortitionem inuocari Deum, sed religionem oportet adhiberi ne alijs in rebus quàm necessarijs vsurpetur, vt sunt eæ quas modò diximus: alioqui si quis res leuæ sortiri, aut curiosa mēte experiri, aut in consilijs publicis bellu' nne suscipiendum aut aliquid magni sit instituendum volet cognoscere, sortes conijci indignum est: sic enim Deus tentatur, quòd disertè prohibetur lege. Itaq; in causis huiusmodi Dauid sanctique homines. consulebant Deum, qui voluntatem suam aut per Prophetas, aut per Sacerdotem Ephod & Pectorale (de quibus antè diximus) gestantem exponebat, aut per somnia & visa consulentibus reuelabat: cumq; in rebus

rebus omnibus grauissimis homines sancti consilium à Deo postulassent, si quando nō respondebat, letum tamen rei euentum dabat, si quidem res bona esset, rectusq; animus consulentis. Cumq; pacem Iosue Deo inconsulto cum Gabaonitis pepigisset, ab ijs deceptus est, quia Deum (ait Scriptura) non consuluerant. Quamobrem iustius adhuc fuerit diabolicas sortes reprobari in quibus Deorum exterorum inuocantur nomina, vt olim fuerunt Eliensium, Lyciorum, Prænestinorum, & Antiatium sortes, quas hic exponi non est opus, sed magis sepeliri obliuione sempiterna. Illicita quoq; est Astragalomātia, ex tesserarum & ossiculorum iactu inquirens quid fieri, quid mitti oporteat; etsi veteres non raro, & nostri hodie plurimum abutuntur: vt ter à Germanis sortem fuisse iactam testatur Cæsar ad cognoscendum Marcumne Valerium legatum ipsius necaturi essent, eumq; sorte euasisse. Eodēque iure par esset omnes sortitionis ludos omnemq; aleam exterminari, prout Martia lege & alijs antiquis legibus interdicitur. Similiter nefariū est & diabolicum omne sortis genus quo res aliter quàm quibus modis diximus perquiruntur: vt olim fuerunt Homericæ & Virgilianæ sortes, & cum primus versus ex aperto Homeri aut Virgilij volumine applicabatur sorte: item cum obseruatur apertura Euangelij, vt iam olim abiectis Homeri & Virgilij sortib. fuit factitatum (quod genus vocabant sortes Apostolorum & Augustinus ad Ianuarium scribens improbauit) & rece-

Αστρομαγία
μαγία.

ptum memoria nostra Dodecaedron, & ad præcipiendos casus Pastorū ludus: quæ omnes formæ improbæ sunt & diabolicæ. His sortib. illicitis Geomantiam annumerabimus aliam artem diabolicam quæ libris editis & excussis inualuit maximè, sitam in alea & fortuito illius iactu qui puncta signauerit è quibus figure quindecim conflantur. Idem iudicium de Tephramantia, quæ fiebat è cinerib. (vt è terra primùm Geomantia à qua hæc diuersa est) iam inusitata arte & quam nolim explicare vt sepulta maneat: item de Botanomantia & Sycomantia ineptioribus artibus & planè ridiculis, in quibus prout folia vento per noctem agitata inter se cœocurrebant fiebat coniectatio. Et si hæc ab illa discrepat cuius Virgilius^a & Liuius^b meminerunt, cum sacerdotes folijs super puluinaria positis inscribebant eorum nomina qui postquam idola adorauissent sciscitabantur veritatem: huic enim coniuncta semper est plana idololatria, illi verò minimè. In eodem genere sunt Onomantia & Arithmomantia, quæ fiebat ex eo numero quem literæ proprij alicuius nominis designabant in numerorum ordinem relatae, prout accommodari poterat aliqua significatio. Hæc autem Latinis solum recepta est, quamuis numerorum qui extant tabulæ non conueniat planè cum facultate literarum numeros significantium: nam litera M quæ designat mille, non amplius LXXVIII. in tabula efficit, & C designans centum, non amplius VI. Quibus tamen in pretio est ista diuinitio, ij

Γεωμαντεα.

Τεφραμαντεα

Βοτανομαντεα

Συκομαντεα

^a lib 6. Aen.^b lib. 22.

Ονομαντεα.

Αριθμομαντεα.

σακ.

tio, ij numeros bestiae in Apocalypsi^a ex his literis
 & quidem ita numeratis soltē interpretari. Nomi-
 num verò & cognominum anagrammatismi om-
 nino sunt ridiculi, cū significatiōes ex diametro
 aduersantes transpositio literarum afferat. Primus
 horū autor exstitit Lycophon Chalcidensis, qui
 bus si habetur fides, etsi à sorte non pendeant, ad
 sortem tamen pertinent illicitam. Veteres autem
 aliud fortis genus vsurpauerunt quod dixerunt
 Alectryonantiam, à gallo gallinaceo quem Solis,
 Dei diuinationum, alitem esse prædicabant. Hac
 vsus est Iamblichus vt cognosceret quis post Va-
 lentem imperio potiturus esset, & quatuor has li-
 teras Θεοδ, à gallo comperit exaratas: quod vbi re-
 sciuit Imperator Magos amplius centum occidit
 cū Iamblichus sibi vitam veneno ademisset, no-
 bilesq; viros omneis quibus Theodori, Theodo-
 ti, Theoduli, & similia fuerunt nomina, è medio
 sustulit. Sic diabolus seruis suis mercedem pendit,
 Formam diuinationis istius reticebo; vtinam verò
 authores eam omisissent: hoc enim planè impium
 est & diuina lege disertè cautum, Non inueniatur
 (ait lex)^b in te sortilegus, quia est abominatio Deo
 tuo. Quo in loco ponitur vox *Menabes*^c ducta à
 verbo Manah significante numerare aut caracte-
 ras inducere, quia sortilegia, omnesque sortes ma-
 gicæ (sunt autem infinitæ) ex characteribus nume-
 risq; pendēt: sic speciei frequentioris nomē generi
 scientiarū istarū *Λευανδοξινος* tribuitur. Alioqui p-
 pria fortis apud Hebr. appellatio est *goral, pur, soles,*
 quæ

^a numeri sūt
 666. et 1260
 ΑΥΟΥΡΑΜΜΗΝ
 ΤΙΟΥΣ.

ιδεντρυοναντ
 τεια.

^b Deut. 18.
 נבזר, suppu-
 tatio: vnde
 Arabicū Al
 menach, id
 est supputa-
 tio, vt Ara-
 bica lingua
 ex Hebræa
 nata est.

quæ non continentur interdicto legis, ob eas causas quas supra explicauimus. Notandus verò diligenter Scripturæ locus interdicta diuinationum genera complectens^a. Primum eorum est qui liberos per ignem transmittabant, quod Rabbi Maymonides sine eorum concrematione dicis causa scribit observari: cum tamen horrendis sacrificijs consumptos fuisse legamus Regis Manasis & Hyrcani tempore, & obsessum quoque Idumæorum Regem in muro coram hostibus filium suum immolasse, quo spectaculo percussos hostes obsidionem soluisse, ut apud Iosephum ostenditur. Secundum lege Dei vetitum est diuinus, וֹרֵךְ, à verbo quod lata significatione docere est, prout accipit Michæas cap. iij. dicens Iudices pecunia iudicant, & Sacerdotes diuinant argento: interdum verò bonam diuinationem denotat, ut Prouerb. xvi. sed in malam partem plerumque sumitur pro omnibus illicitis diuinationibus, ut Deut. xvij. Num. xxij. Ezech. xij. & 1. Sam. xv. quibus locis omnia genera comprehendit que speciatim postea enarratur: nempe וְרֵךְ מֵגוֹן *megonem*, id est eum qui dubitantibus de eo quod suscepturi sunt responsa dat, à verbo וָרַךְ respondere, hunc interpretes verterunt augurem, nostrates à Iudæis hanc vocem assequuti, incantatores pro *Megonim* appellant *Maistre gonim*. Tertium qui in lege dicitur וְרֵךְ מְנַחֵם *Menahes*, id est (ut propriè reddamus) calculatorem, quem Rabbinii vocant fortilegum, in sortes & numeros incumbentem. Quartum וְרֵךְ מְכַסֵּף *mecaseph*, præstigiatorum,

à ver-

à verbo *קסב* quod est oculos hominum fascinare (vt fit malignorum spirituum opera) quibus incantatores iungēdi sunt, Hebraicè *malehefim* à verbo *Zahas* murmurare & susurrare, quos lxxij. interpretes *ἰσαοιδῆς*, Hispani *Hechiezeros* vocant, Antonius de Turca meda lib. iij. horti sui definit eos q̄ tacitè inuocāt dæmonas & Magiā naturalē confundunt cum diabolica. Quintū *חובר* *chober* associatum, ea confociatione puta quæ in saltationib. magorum & conuentib. obseruatur, à verbo *חבר* associare: hūc nos propriè fortuariū appellamus. Hispani *Bruxo*, Germani *zauberer*: sextum *שאל אריב* *Schoelob*, rogantem spiritus, à dictione *אריב* lagenam aut vas cauum significante: malignorum enim spirituum oracula è specubus dehiscētis terræ petebantur, vnde vox *oraculi* sumpta pro foramine ab ore paruo terræ hiantis, quod Latini dixerunt *oraculum*: septimum *ידעני* *Iedehoni*, à verbo *ידע* scire, vt vocem *δαίμονα* sciētē, Eustathius in Homerū quasi *δαίμονα* ostendit fuisse dictam: hunc Interpretes exponunt Magum, quo sapiens & doctus Persarum lingua denotatur, Hebræi verò in libro sexcentorum tredecim mandatorū diuinæ legis, voce *Iedehoni* eos significari tradunt qui diabolum consulunt latentem in ossibus bestię quam vocant *Iadoha*, aspectu enecantis & quam eminus sagittis oportet transfigere. Athenæus eam *κατωβλιτάδα* nominat, quam instar vituli esse narrat, semper pascere, oculos vix posse attollere, & tum eos quos inspexerit enecare: Marius Consulem bellum in Numidia geren-

tem, post iacturam aliquot militum de capienda vna laborantium, è longinquo telis occidi curauit se, & pellem misisse Romam, quæ in æde Herculis fuit reposita: quod in nostris commentarijs ad Oppiani de venatione librum annotauimus: octauum אל המותם consulentem mortuos, id est, Necromanticum. Hæc omnia subiicitur esse abominationi Domino. Pharaonis Magi in Exodo appellantur *Quosemim* Hebraica voce, & *Chartumim* Ægyptia, quos interpretantur multi Genethliacos: sed nihil effectis Magorum Ægyptiorū cum Astrologia, nihil cum Astrologis, qui neque virgas serpentibus commutare, neque ranas formare possunt. Hactenus de sortilegijs quæ sorte fiunt, de alijs postmodum dicturi sumus. Sed hoc inter eà obseruandum, nostratibus propriè eos non dici Sortiarios qui cōiecta sorte bonum aut malum euentum præcipiunt animo (quamuis hoc quoque sit genus sortilegij) sed eos potissimū qui per vias ferunt, aut ad stabulorum limina feraleis infodiunt pulueres, ad eos qui supergressi fuerint extinguendos. Quamobrem non rarò sortes amicos sortilegorum inuadunt, aut eos quibus non malè cupiunt, vt suo loco demonstrabimus.

Iam verò percurramus alias artes & modos illicitos eò perueniendi quò intenditur, quos modos in Lege sua prohibuit Deus.

De

De Teratoscopia, Aruspicina, Orneomantia, Hieroscopia, alijsq̄ similibus. CAP. VII.

Teratoscopia est ars quæ obseruat miracula, eorumq̄ peruestigat causas, effecta, & significatōnes: Orneomantia, quæ auium intuetur motus ad res futuras prænoscendas: Hieroscopia, hostiarum & sacrificiorum contemplatio est ad explorandam rei futuræ veritatē. Latius patet Aruspicina, vt quæ aeris, fulminum, tonitruum, fulgurum, monstrorumq̄ obseruationes cōtinet, auguralēq̄ scientiam totam vniuersē, in qua nō omnia criminanda sunt, sed res bonæ à malis distinguendę. Etenim quæcunque monstra signaq̄ præter naturæ ordinem offeruntur, iis aliquam iræ Dei significatōnē exhiberi nemo negauerit, & homines admoneri vt resipiscentes se ad ipsum conuertant: nō autem pernicioſa Aristotelis opinio amplectenda confirmantis nihil in rerū natura mutari atque variari, monstraq̄ solum ob materiæ defectum accidere: quod dicto euertuntur opera & miracula Dei quæ adhuc acciderunt & præter naturam quotidie accidunt. Quamquam idem Aristoteles sui dissimilis conscripsit librū περί θαυμασίων ἀκροσμάτην. i. de miraculis, & terram quoq̄ agnoscit fuisse, velut grauiorē, aquis omni ex parte obruendam, sed partem eius ad terrestriū volucriumq̄ commoditatē reiectam esse: qua cōfessione se ipse iugulat seruiens gloriæ Dei & Scripturæ sacræ consentiens pro miraculo sexcentis locis illud adducenti quòd Deus super

m ij

aquas fundauit terram ita vt supernatet eis, prout ostendit Loffensis insulæ, aliarumq; multarum documentū. Quāuis enim terra inueniatur in fundo maris, in alto tñ naucleri bolide immissa terrā neq̄unt pertingere, & mare ipsū tanquā mōtem celsum assurgere videmus in littore, Deumq; virtute admirabili adstrinxisse & terminos aquis posuisse quos non transiliant. Cometas autem, quæ teste communi totius antiquitatis experientia sunt fueruntq; semper iræ diuinæ signa, Aristoteles ipse non negauerit nasci præter ordinarias naturæ leges: & quæcunque rationes de Cometarum ortu, lancearum, igneorumq; draconum ab ipso afferuntur, ab omnibus Philosophorum nationibus, vt inanes ridiculæq; fuerunt explosæ. Cometæ enim ordinariè durant nō minus diebus xv. vix amplius duobus mensibus, hi magni, illi parui, hi aduersus cursum mobilis primi nitentes, vt postremus ille Nouembri mense 1577. illi à meridie Septemtrionem versus contendentes, vt ille qui anno 1556. visus est, alii permanentes fixi, vt is qui in Nouembri 1573. apparuit. Quo autem alimento magnus ille & horrēdus ignis foueatur, cur pestes famas, bella sint horum consēctaria, nihil in hoc argumento vidit Aristoteles. Sunt enim signa Dei, in quibus oportet suam quemque fateri ignorantia laudēq; Deo tribuere, ac nō pestilente arrogantia tantum honorem ipsi eripere: quod proculdubio facimus, si tanti ignis & tam diuturni alimoniā ex fumis & vaporibus in purissima ætheris regione dicamus existere

existere. Adde quòd singulis annis mensibus, diebus nō defunt vapores & fumi, impressiones verò igneæ vix semel in regione ætheris spectantur decennio, quod veteres optimè obseruauerunt. Sed vt res miraculosas & præter naturæ ordinem contingentes omittamus, etiam deprehenditur ignorantia in rebus ordinarijs, quæ etsi quotidie spectantur sunt tamen nobis incognitæ: vt in stellarum magnitudine, quarum minima (si Lunam & Mercurium exceperis) decies est terra maior: & in homine quoque (vt ad res ppinquiores veniamus) pars operum Dei nobilissima ab hominibus ignoratur. Quo igitur modo posset de extraordinarijs Dei operib. & miraculis iudicari? Antequàm Xerxis copiæ octodecies centies mille hominum in Europam traiecissēt, insignis Cometes apparuit^a, paulo ante bellum Peloponnesiacū vnus, ante eadem ab Atheniensibus in Sicilia acceptam vnus, ante cæsos à Thebanis Lacedæmonios vnus: sic ante ciuile bellum inter Cæsarem & Pompeium flammæ igneæ in cælo visæ sunt: item Cæsare interfecto, & ante cædem eorum quos Augustus & M. Antonius proscripserant ingens Cometes fulsit, cuius signum ad honorē Cæsaris postea pecuniæ impressū est. Ante captā Hierosolymā toto anno supra templum igneam flammam fuisse visam Iosephus testis est. Ex quibus certe fatendum est naturalia nō esse aut ordinaria miracula quæ præter leges naturæ accidunt; sed iram Dei nobis portendere, quā nos precibus anticipare conuenit & resi-

piscencia. De insolentibus monstris quæ cōtra ordinem naturæ accidunt, iudiciū idem. Etenim si virio materiæ dicas accidere, continuo sequitur principia & fundamenta ex quibus Aristoteles confituit mundū, caduca esse atque vitiosa, in eis enim materia numeratur : & hoc quoque ex eo conficitur mundum minari ruinam, quod ab Aristotelæa æternitate mundi abest longissimè. Fateamur itaq; hæc nobis occlusa & abstrusa esse, & Deum solū, prout libuerit, ea disponere. Nam propterea mutari tempestates animaduertimus, pecudes emori, famem peruadere, sanguinem, lapides pluere, & inusitatas res quàm plurimas, dum Astrorum in suo ordine perstat conuersatio, & Deum benedictionem suam modò terræ, modò aquis, modò pecori adimere, famemque, pestem & bellum hominibus importare. Harum autem rerum prædictio ex miraculorum conspectu non est illicita, si Deo feratur accepta, ac non idolis, quod olim faciebant & adhuc faciunt Ethnici. Athenienses ait Plutarchus^a, eos olim tanquam hæreticos viuos trahebant igni qui interiecta vmbra corporis terræ aut Lunæ fieri Eclipsim affirmabant, eosque vocabant *μετεωρολογεῖς*, velut celsarum rerum diuinorumque arcanorum plus satis curiosos. Romani videntes^b eclipsim ea nocte quæ Persei Regis antecessit cladem, ad ciendum Lunæ splendorem galeas suas armæque quatiebant. Indi flebant putantes Lunam à Sole Deo suo lethale vulnus

^a in Pericle.

^b Plutarch.
in Amylio.
Tacitus in
Druso.

nus

nus accepisse. Hæ superstitiones vbicq̃ ferè exoleuerunt itémq̃ auguria ex volatu auium, quib. veterum libri pleni sunt. Populorum. n. conuentus nullus, nulla pax, nullúmque bellum inibat, quin aduocarentur augures ad constitutionem aeris auiumque obseruandam, & vanitates alias huiusmodi plenas superstitionis & impietatis, & lege diuina vetitas. Quò pertinet illud quod Iosephus^a narrat, ducem quemdam Iudæum occidisse auem ex qua Augures prædixerant, & affirmasse stolidum hoc planè videri quòd exitus belli à bruto animante sui exitus ignaro peteretur. Verùm altera quoque ratio afferri potest ad euincendam rerum istarum vanitatem: nempe quòd Latini ~~sinistrum volatum auium pro infausto~~, dexterum alij populi habuerint, vt in libris de diuinatione Tullius annotauit: ex quo omnino confirmatur puram putam fraudem & mendacium esse, siquidem principia horum illis aduersantur cum in aeris constitutione, tum in volatu auium exponendo. Auguralis enim scientiæ fundamentum in eo fuit positum, vt templum constitueretur, id est, definiretur regio aeris vnde contemplarentur Augures & dexteram mundi à sinistra distinguerent: qua in re omnes Græci, Latini, & Barbari inter se discrepant & ab Hebræis quoq̃ disidēt, vt alibi ostēdimus^b. Ieremias^b verò propheta hirundines quidem, turtures, & ciconias tempus reuersionis nouisse prædicat, bellorum verò exitus & similia multa ab eis teneri nusquam

^a in bello Iudaico.

^b in meth. do hist. 6. 5.

ἡπατοστυκία, nusquam fit mentio. Ante omnia verò admirabilis est hostiarum, hepatis, cordis, fellis, intestinorum obseruatio, ad præuidendum an instituta consilia bene cessura sint: qua in re duplex est impietas, veritatem in mendacibus istis rebus peruestigari, & sacrificia idolis exhiberi. Etsi qui his utebantur non propterea Magi dicendi sunt, cum illis hærent quàm optima fide poterant, & rem Deo gratam se opinarentur facere. Magum autem eum esse diximus qui sciens prudens diabolicis modis utitur ut ad aliquid perueniat, cuiusmodi futurus esset qui cognito diuinæ legis interdicto istis rationibus uteretur.

Nunc itaque de alijs technis diabolicis, quæ inter Ethnicos maiorem impietatis speciem habuerunt, porro dicendum est.

IOANNIS

I 2

IOANNIS BODINI

DAEMONOMA-
NI AE MAGORVM

Liber secundus.

*De Magia vniuersè, & generibus i-
psius CAP. I.*

MAGIA vox Persica est scientiam re-
rum diuinarũ & naturalium notans,
& Magus nihil est aliud quàm philo-
sophus: Sed quemadmodum philo-
sophiæ attulerunt vitiũ Sophistæ,
& sapientiam, quæ donum est Dei, corruptit Ethni-
corum impietas & idololatria, sic etiam Magia dia-
bolicis sortibus commutata est. Primus Satanæ
administer promulgandæ huic impietati in Per-
sida fuit Zoroastes: sed obducebatur ei pietatis ve-
lum, quod sibi Diabolus solet arrogare: Semper
enim viri boni à sceleribus istis abhorruerunt. Pli-
nius libro xxx. capite 1. sic de ea loquitur, Magica
fraudentissima artium plurimum in toto terrarum
orbe, plurimisque seculis valuit: autoritatem ei maxi-
mam fuisse nemo in reter, quando quidem sola ar-
tium tres alias imperiosissimas humanæ menti com-

plexa, in vnam se redegit. Natam primùm è medici-
na nemo dubitat, ita blandissimis promissis addi-
disse vires religionis ad quas maximè caligat hu-
manum genus, deinde miscuisse artes Mathema-
ticas. Ac ppter ealâblichus, Proclus, Plotin. Por-
phyrius & Iulianus apostata Magiã dixerunt esse bo-
norum Dæmonum inuocationem, Goetiam verò
malignorum, reprobata ab illis artem, quavtun-
tur ij qui nocte sepulchra adeunt, effosisq̄ cada-
ueribus spiritus inuocant. In eandem sententiam
cæcus ille Magus, qui accusatis amplius centum
quingenta locis Lutetiæ fuit suspensus anno M.
D. LXXIIII. viro cuidam nobili (ex quo rem co-
gnoui) semel dixit se albam Magiam ipsi, non autè
nigram demonstrare velle, & Leo Africanus scribit
albos dæmōas ab Africanis magis inuocari. Quin
etiam maximum illum doctorem artis diabolicæ,
cuius nomē præ desiderio sepeliendæ in æternum
impietatis ipsius reticebo, in prima librorum suo-
rum fronte non videmus alias res quàm Physicam,
philosophiam, virtutem abditam aquarum, plan-
tarum, animantium, metallorum, tum numerorū
& astrorum prædicare: sed libro demum quarto
(cuius tãquam clavis spem lectori fecerat, & quem
Magi discipuli ipsius ediderunt) venenum tartare-
um permiscere characterum, diabolicorum nomi-
num, spirituum, & inuocationis illorum. Eodem
errore implexi Auicenna & Algazel quicquid à
Magis efficitur id naturalibus causis contendunt
effici: qui certissimus est modus ad inescanda inge-
nia

*εὐδαιμονία ἀπὸ τῶν
 γούρῶν καὶ θεῶν.
 εὐαὶ ἀπὸ τῶν
 πάλαιων.*

nia quæuis illustria & omni magicarum sortium genere implicanda. Huc quoque pertinent commentitiæ illæ appellationes, familiaris spiritus, alborum dæmonum in Africa, in Græcia Sibyllarū, in Germania albarum Sibyllarum, & Fearum seu fatiferarum in Gallia: cuius rei lectores volui admonitos, ne circumueniātur ista nominum elegantium specie. Nam quomodo posset dictum boni illius doctoris consistere, singulis planetis etiamq; stellis æquè malum dæmonem adesse ac bonum? nam diaboli in cœlo non sunt, omne malum elementari mundo inclusum est, qui minima est vniuersitatis istius particula, & miliaribus amplius quin quagies mille à cœlo Lunæ est dissitus. Omnes autem Theologi & Philosophi consentiunt suā esse cuique intelligentiam siue Angelum ad motum & conuersionem. Sed vt demus vnicuique stellæ suam esse intelligentiam, nunquam tamen existit philosophus qui malignos spiritus in cœlo versari crederet: multo minus igitur inter duos aduersos dæmonas in reb. agendis cōueniret, maximè verò in motu cœlestium corporum stato & immutabili. Neque enim perinde vt homo liberè ad bene aut malè faciendum conuertitur, qui modò à maligno Spiritu agit cum in scelerib. seipsum occupat, modò à bono spiritu quādo ad Deū conuertitur. Preterea quomodo bonus Angelus aut albus Planetarū demon sine dānanda idololatria potest inuocari? nā aut planeta, aut demō adorāt, aut vterq; simul. In primis verò si ritum sacrificiorū animaduertamus

quæ insignis ille magister præcipit, lapidem, plantam, animal, numerum, characterem, metallum, aspectum, & proprium Planetæ tempus aptans carminibus, hymnis & inuocationibus, quomodo sine damnanda idololatria constabit hæc inuocatio: vndenam, obsecro, omnes Bahalis, id est, Apollinis vel Solis, omnesq; Lunæ (quã Reginam cœlorum vocat Ieremias^a) manarunt idololatrię, nisi ex isto fœtido commentorũ fonte? Atqui iurat apud Ieremiam Deus se igne, gladio, peste, fame eos omnibus absumpturum esse qui reginam cœli adorauerint: quapropter Septentrionales populi eã masculina voce nominabãt adorabantq;, vt memoria nostra Germani faciunt priscam maiorũ suorum superstitionem imitati, qui (vt Caracallam Imperatorem dixisse apud Spartianum legimus) eos solum vxoribus suis putabant dominari qui Lunam masculino genere nominarẽt. Sic Iamblichus respõdetur, sic Proclo, Porphyrioq;, sic magnis illis Diabologicæ artis doctoribus tam multa centena animarum multa ad impietatem suam pertrahentibus, qui dicunt adunari omnia oportere, & creaturis elementaribus stellis & planetas, his suos dæmonas, dæmonibus Angelos & cœlestes minorum gentium Deos, his deniq; Deum adipisci. Verum tamen isti proxenetæ quotquot sunt Satanam solum attrahunt, nec aliud Agrippa veteres Doctores imitatus præstitit. Ideoq; xxvi. articulo determinationis à Sorbona factæ anno M. C C C. X C V I I I. rescinditur & damnatur eorum impietas qui

qui vim facultatēq; intelligentiarum cœlestium in animam sic docet influere, vt cœlestium luminum facultas influit in corpora: verū amplius dānanda est atq; detestanda eorum impietas qui vnicuique stellæ malum Dæmonē adesse tradunt. Quāquam errorem istum Aphrodiseus philosophus, Porphyrius, Proclus, & Iamblichus reiecerunt, qui ieiunabant optima fide, & bonis dæmonibus, parvulis Dñs alijs & Semideis sacrificabant, Hercule, Baccho, Apolline, Æsculapio, Angelis, & consimilibus insuper cooptatis. Quamobrē in Lege multoties inculcauit Deus, ne alius præter ipsum colatur aut adoretur Deus. Vox enim Hebræa *Tistaneh* quæ in Decalogo habetur, & Chaldæa *Tisgod* nihil aliud significat quàm inclinare sese & quod Latini dicunt adorare: vt Plinius, Galli, inquit, adorando dextram ad osculum referunt, totūque corpus circumagunt, quod in leuam fecisse religiosius esse putant. Præuidens autem Dominus Ethnicos primū Stellas, planetas, aliāsq; res creatas adiuros, disertè pœna capitali id cauit fieri: eoque amplius gradus in altari suo vetuit ad ascendendum exstrui, vt rectā ad ipsum adiretur^a, non autem ijs gradibus quos Platonici, Pythagorici, & alij sequuti sunt. Istud enim interdictum ne gradus fiant quibus ad altare Dei conscendatur notandum est Decalogo & in eodem capite subiici, vbi nulla est expressa tacitæue templi aut altaris mentio: ac propterea de lapidib. solū accipi non oportere. Sed vt præclaræ illius Magiæ quam al-

Exod. 20.

ham vocant impietas demonstratur, quisquis ea ad rem optatam adipiscendam & fruendã vtitur, effigiem Planetæ solenni ritu affabrè factã gestat: qđ nobis idcirco visum est annotare, quia magnos viros & qui in magna opinione erant istis impietatibus addictos vidimus: etiam vni ex Christianorum principum potentissimis (cuius nomen præstat reticere) auream Iouis imaginem ex Theurgia fabricatam dari, quã ille circumgestabat vt maiore sibi amplitudinẽ compararet, & quæ de collo post mortem ipsius (mors autem fuit misera) pendens inuenta est. Nam etiã Neapolitano cuidam Mago, quo vtebatur & conseruatorem suum appellabat, mille ducentas libras francicas in stipendium annum numerabat. Atqui mandatum illud Dei, nõ sculpes tibi imaginem, habet Hebræum ^{לֹא תִּכְרַת} omnẽ imaginem fusam, cæsam, sculptam, cælatam significans: eorumq; idololatria qui imagines istas & characteras gerunt omnino longè maior est quàm illorum qui coram Deorum istorũ quos diximus simulachris procumbunt, quod tamen indicta capitali pcena in lege Dei prohibetur⁴. Sed Pythagoreorum, Academicorum, & infidelium gentium quæ istis rebus optima fide vtebantur insignis ab his est differentia. Illi enim vt fuerint idololatræ, cum eo pacto à se Deum adorari & dignè coliputauerint, non fuerunt Magi: hi verò qui interdicitum norunt, & quamuis diabolium autorem sciant esse ac inuentorem istorum scelerum eis nihilominus abutuntur, hi igitur Magi dicendi sunt.

⁴ Exod. 20.

¶ 21.

di sunt. Iam itaque minutatim illicitos modos quàm maxima religione poterimus ordine persequamur, tum vt caueatur ab illis, tum vt si quando iudicia de artificibus erunt facienda bene expendi possint. Quamquam in hoc argumento non mediocriter animi pendeo. Si enim oculis commonstrauero & palpandos digitis exhibuero ritus, modos, verba, quæ ad eam rem oportet adhiberi, equidem sic docuero id quod sepeliendum est obliuione sempiterna: sin autem obscure vno verbo impietatem rei perstrinxero, sic neque imperitis (quos vt ab isto præcipitio caueant præmoneri opus est) profuero, neque iudicibus. qui ne fortè ex communi errore defunctoriè iudicent de merito istius criminis cupiunt informari: idque præsertim hoc tempore, quo vrbes, vici, agri, adeoque elementa ipsa contaminata sunt, ac ne pueruli quidem ipsi exsortes sunt istius criminis. Fieri tamen non potest vt centesimam partem impietatum annotem quæ in hac causa committuntur, quas neque scire cupio, neque si scirem vellem exponere: sed aliquid solum exscribam quod aut in scriptis legero, aut ex quæstionibus habitis cognouero. Etsi maligni spiritus nouas artes, noua scelera comminiscuntur momentis singulis, vt Poeta inquit, tibi nomina mille, Mille nocendi artes, &c. Vveierus autem (qui de comparando Defensoris magorum nomine videtur satagere) non potest se excusare quin impietatis summæ teneatur, quòd formulas omnium quæ vnquam cogi-

cogitari possunt sceleratissimas & summopere detestandas in librum suum retulerit : adeo ut specie tenus diabolum & commenta eius criminetur, sed ea tamen doceat indicetque, etiam characteribus & verbis appositis, quæ præceptor ipsius Agrippa dum viueret publico noluit committere. Atque hæc quidem causa est cur res istas obliuione inuoluendas, quoad eius fieri potuit, celauerim : facturus enim mihi sum visus operæpretium, si iudices teneant quid supplicio dignum, & imperiti à retribus sibi caueant quæ bellus iste protector ipsis decipiendis & ad Satanam perducendis antè comparauit. Modi igitur quos antè explicauimus ex sorte ducti & in alea sola videntur positi: in sequentibus verò sunt verba, sunt motus quidam, sunt & imagines, ex quibus malignus adesse spiritus manifestò cognoscitur. Eiusmodi est cribri saltatio à veteribus passim vsurpata, ut apud Lucianum legimus : vnde prouerbium κοσκίνω μαρτυρίαδαι, & nomen diuini κοσκινόμαντις (quasi cribro uatem dixeris) apud Theocritum,

Εἶπε καὶ ἀγροῖών' ἀλαβία κοσκινόμαντις.

Hac arte multi vtuntur palàm. Memini me Lutetiæ ante annos xx. in domo clarissima videre adolescentem, qui intactum cribrum sine alio naturali & latente modo præsentibus multis honestis viris agitauit, enuntiatis solummodò & reiteratis sæpius oculis aliquot Gallicis quas hic placuit reticere. Huic autem malignum spiritum adfuisse eo demonstratur, quòd eo absente alter id ipsum enuntiat

tatis

atis iisdem vocib. tentauit facere, nec effecit quicquam. Equidem impietatem hanc affirmo esse, tū quia blasphematur Deus quando per alium iuratur quā per ipsum, ^d quod iste faciebat: tum quia ^a modus est diabolicus, vt qui à natura fieri nequeat, & prohibeatur diuina lege. Quòd autē verborū virtus aliquid præstare dicitur, technam esse diabolicam apertè vident omnes, eaq; malignos spiritus solere vti ad inescandos imperitos & ad scholam suam paulatim perducendos: nam etiam Ioannes Picus Mirandulanus ^b Princeps voces barbaras nec intellectas in Magia plus scribit posse quā eas quæ intelliguntur. Sed vt impietas apertius ostendatur, nemo iam rusticus nescit vno versu (quem nolo indicare) è Psalmis pronūtiato quando lac premitur, non cogi butyrum. Fui Chellis Valesiorum agro, cū paruulus à pedibus puer ancillæ impedimento esset ne butyrum cogeret: ea autem interminante flagrum à domino si cermen non eximeret, fecit eodem versu præposterè enuntiato ac velut retexto, vt butyrū (in quo totus ferè dies consumptus fuerat) cogeretur. Si ~~vel tantillū sacchari indatur, butyrum non coagulari constat:~~ hæc enim à natura est *αὐτιπώθειαι*: eademq; ratione si æris Cyprii aliquantulum iniiciatur in fornacem ferri, non liquatur ferrum sed abit totum in cinerē: quāobrem fusores accenso igne metuentes nequid immittatur æris, in illud incumbunt nequis proxime caminū veniat. Sed hic quæritur liceatne verbum Scripturæ sacræ pronuntiare verbi gratia, ver

^a Deut. 19.^b Ierem. 5. &

12.

^b in postionibus.

sum è Psalmis cùm itur cubitum, vt qua hora voles
 expergiscaris. Spectabat quidem versus vt Dauid
 ad orandum & prædicandum Dei laudes excitare
 tur: verumtamen non apponam eum, quia iniquè
 fit cùm verbis virtus tribuitur: vt nihil amplius sit
 quàm quòd verbis habetur fides, hoc tamen satis
 est vt homines prouehantur longiùs & ab his prin-
 cipiis in res superstitiosas & impias ferantur præci-
 pites. Imò ne quem circumueniant Magi, ipforum
 carmina abundant pulchris orationibus, Psalmis,
 nomine Iesu Christi vbique insperfo & sanctæ Tri-
 nitatis, cruce ad voces singulas, aqua lustrali, ver-
 bis è canone Missæ, Gloria in excelsis, Omnis spiri-
 tus laudet Dominum, A porta inferi, Credo vide-
 re bona Domini, & c. Quod eo detestabilius est,
 cùm sanctæ voces ad sortes magicas admittun-
 tur. Si qui itaque pronuntiat is aliquot versibus
 aut Psalmo bipennem rectà impingunt, ac tum eo-
 rum de quibus suspicio est nomina proferunt ad
 aliquid cognoscendū, si prolato illius qui reus est
 nomine mouetur bipēnis, ars diabolica est quam
 veteres *Ἀξινομαστεία* appellabant: similiter annulo
 super aquæ cyathum posito *δακτυλιδομαστεία*, quam
 famosa quædam malefica genere Itala exercebat
 Lutetiæ anno M. D. LXII. nescio quas voces ad-
 murmurans, & interdum rem diuinans, de qua cō-
 sulebatur: etsi plerisq; dabantur verba. Ioachimus
 Cameracensis narrat Hieronymum Moronem, ex
 quo Cancellarius Mediolani fuit, loquentem an-
 nulum ac potius diabolum habuisse, qui tandem
 mercedem

*ἄξινομαστεία
 δακτυλιδομα-
 στεία.*

mercedē repēdit hero suo dignam, & curauit eum
 abdicari. Sunt tamē qui genus istud ἰσομαντεία νο- ^{ἰσομαντεία}
 cent, Dactyliomantiam verò putent de illis annu-
 lis accipi in quibus Magi portant spiritus quos fa-
 miliareis dicunt, ^{δαίμονες πύλοισ} Græci. ἰσομαντεία δὲ ^{ἰσομαντεία}
 Βαγιομαντείας ex fontibus Numa Pompilius exer-
 cuiſſe dicitur. Etſi Hydromantiam Varro aliter
 accipit, narrans imaginem à puero, cuius opera v-
 tebantur Magi, fuiſſe in aqua viſam, quæ verſus
 quinquaginta de toto bello Mithridatico antè-
 quàm gereret pronūtiauerit. Incerta eſt ἀερομαντεία, ^{ἀερομαντεία}
 niſi fortè pars fuerit Auguralis ſcientiæ, q̄ ex aeris
 cōſtitutione coniectaret. Alia quoq; diuinationis
 ſpecies ex farina fuit ἀλευρομαντεία vel ἀλευρομαντεία, cu- <sup>ἀλευρομαν-
τεία vel ἀλευ-
ρομαντεία.</sup>
 ius meminit Iāblichus ſed ritū illius non exponit.
 Meminit quoque λιθομαντείας, ex lapidibus, nec eam <sup>lib. 3. c. 120
λιθομαντεία.</sup>
 explicat: nos autem ſuprà eam attigimus, inter-
 pretantes legis diuinæ locum qui lapidem imagi-
 nationis vetat adorari: vnde videtur lapis fuiſſe ad
 unguem expolitus, tanquam ſpeculum ex quo i-
 magines offerebātur & diuinationes petebantur.
 Illa quoque diuinationo facta ex lapide dici poſſet,
 cū digito fertur Amethyſtus, quem Hebræi &
 Arabes vocant ^{אבן חן} propter naturalem ipſius
 proprietatē in efficiendis ſomnijs: nam articulus
 Aleſt Arabum, reliqua vox Hebræorum, ſomni-
 um q̄ ſignificat. Diuinatiōis ex lauro, ^{λαυρομαντεία} ^{λαυρομαντεία}
 dicunt, ratio eſt eadem: quæ planta fuit olim
 ſacra Apollini, & ſomnia creditur gignere ma-
 gnasq; vires in Magia obtinere, ut inquit Proclus.

Ac somnia quidē per laurum effici concedo, quē admodum ab omni odorata planta & fumis omnibus generantur: sed vsum illius ad veritatem alius rei cognoscendam illicitum esse affirmo ac diabolicum: adit enim res creata, & creator deseritur ad diuinationem, quod prohibet seuerissimè.

Κεφαλινο-
μαστία.

Κεφαλινομαντείας, ex asinino capite, idem iudicium. Qui fieret, nondum legi: ab Ægyptijs profectam puto. Nam apud Iosephum legimus contra Apionem Grammaticum (qui legatione ad Caligulam Imperatorem functus est) illum Iudæos calumniatum esse quod in Dei templo caput asini habuerint.

Πυρομαντία
Καπνομαν-
τία.

Πυρομαντία & Καπνομαντία, præcepta ex igne diuinationis & ex seminum quorūdam fumo, præ alijs est diabolica: nam thymiana vel suffitum coniunctum habet, quo subiectum quoddam ac veluti corpus spiritui maligno subministratur: quo genere imperitos plerisque circumueniunt Magi, nihil aliud esse quàm albam Magiam affirmantes. Ab hoc malo cauendum studiosius quàm à pestilentia.

Ραβδομαστία

Ραβδομαστίας medicum Tholosæ exercētem vidi, & submissa voce aliquot verba murmurantem, ut ambæ vnus virgæ extremitates oscula iungerent: sed nihil profecit, eos causatus qui intererant carere fide. Hoc factō, duo frustula eiusdem virgæ accipiunt, eaq̄ de collo suspendunt curandæ quartanæ. Nefarium institutum, scelerata carmina, que sine ope Satanæ nihil omnino possunt.

Ξυλομαντία.

Ξυλομαντίας Hebræus quidam Doctor meminuit in libr. de sexcentis tredecim mandatis Dei, narrans è fragmen-

tis li-

tis ligni fieri in Illyrico: sed quid illud fuerit nescio, nec satis possum colligere. Thomas Aquinas^a genera^a Thom. 22. nera percurrit multa, sed ne centesimam quidem *distin. 95. &* eorum partem. Sufficiunt ista quæ diximus, vt de *26. q. 4. igitur. & q. 5. nec mirū. &* consimilibus secreta verba aut characteras ad rem *26. qu. 2. &* simplicem adiectos habētibus iudicari possit. An *Gasspar Peucerus.* nuda verba sine alia actione vlla quicquam possint, suo loco dicturi sumus. Ex omnibus autē sceleribus huiusmodi nullum exstat frequentius passim, nullum propè perniciosius eo impedimento quod nouis coniugibus affertur: hoc vulgus dicit ligare ligulam, quod pueri quoque exercent palàm summa impunitate & licentia, nonnulli etiam gloriantur. Neque verò nouum hoc institutum est: nam Amasin Ægypti Regem apud Herodotum^b *b lib. 2..* legimus fuisse vinctum & impeditum ne rem haberet cum Laodice vxore sua, donec carminibus solennibusque precibus solutus esset. Concubinas quoque Theodorici Regis huiusdem ligamentis aduersus Hermambergam vsas esse Paulus Æmilius in vita Clotarij secundi testatur. Rident quidem philosophi Epicurei istud miraculum: verum tamē hi nodandæ ligulæ artifices qui habentur passim illos reddunt attonitos, vbi se experti sunt nulla *c 33. q. 8.* arte mederi posse. Ideoque Canon^c, Si per fortitarias, inquit, & maleficas artes, occulto sed nunquam iniusto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non sequitur, ad Deum per humilem confessionem est recurrendum. Quo ex loco notari quatuor aut quinque axiomata necesse est:

Primum, copulationē arte malefica impediri posse, quod omnes Theologi agnoscunt vno ore, & ipse Thomas in librum quartum sententiarum, distinctione xxiiij. vbi dicitur vir respectu vnus solum mulieris ac non aliarum nodari posse, & cap. vltimo de frigidis; Secundum, id occulto fieri sed tamen iusto iudicio permittentis Dei: Tertium, id totum à diabolo præparari: Quartum, ad Deū ieiunijs & orationib. recurrentū esse. Qd̄ postremū caput apprimè notādum est, q̄a impietatis est in eo laborare vt (qd̄ multi faciunt) diabolicis modis soluat̄ nodus: sic enim ad diabolū & diabolicas superstitiones recurrit̄. In primis verò illud est admirabile, q̄ pueruli magicarū sortium imperitissimi hanc artem pronuntiat̄ quibusdam vocib. exercent, vinc̄taque ligula. De Riolo generali apud Blesenses legato me audire memini puerulum quemdam in templo nodationem ligulæ sub petaso suo facientem à muliere fuisse perceptum quo tempore coniugio duorum benedicebatur, eumque deprehensum cum sua ligula aufugisse. Pictauij quoque cū in magnis conuentibus vices regij Procuratoris gererem anno M. D. LXVII. acta cuiusdā quæstionis in Magos mihi sunt tradita: quam causam cū meæ hospita, mulieri honestæ & bona existimatione, narrarem, illa tanquam istius artis doctissima, me & Iacobo Bauualio relationum actuario præsentibus, explicauit esse formas nodadæ ligulæ amplius quinquaginta, siue ad virum coniugatum impediendū, siue

siue ad mulierē solūmodo, vt alter alterius fastidien-
 s infirmitatē adulterijs sese pollueret: plerumq;
 tamen virum illigari, vix mulierem: ligari aut posse
 in diem vnū, in annū, in eternū, aut quātisper dura-
 tura esset ligula nisi soluerent: esse nodationē qua
 vnus alterum deamet neq; redametur, sed odio sit
 vehementissimè: esse qua inter se amarent ardentis-
 simè, sin ad congressum veniretur alter alterum la-
 niaret vnguib. & cederet indignissimè: vt mihi fuit
 aliquando Tholose narratū eo pacto fuisse virum
 mulieremq; illigatos, qui post trienniū reconcilia-
 ti pulchram sobolem pgenuerint. Et qd amplius
 mirer, narrabat mulier dum vincta manebat ligu-
 la tumores ei adnascentes veluti verrucas spectā-
 ri, indicia (vt aiebat illa) liberorū qui fuissent editi
 nisi occupauisset nodatio: posse verò nodatiouem
 fieri ad procreationem intercipiendam, non ad co-
 pulationem præuertendam. Homines etiam affir-
 mabat esse quos nodare non possis: esse quos no-
 datio impediāt ante coniugium: esse quos im-
 pediāt coniugatos, sed difficilius. Præterea in
 hominibus aiebat eiectionem lotij impediri pos-
 se (cauillare dicunt artifices, quasi *Ἀφ' ἰνδουῶν* sub-
 scude infibulare dicas) ex eo non paucos emori.
 Sic comperi miserum quendā puerum propè ene-
 ctum esse, tū impedimentū per eū qui infibulaue-
 rat sublatū fuisse, vt mingentē palām puerū tradu-
 ceret: deinde verò post menses aliquot Magus iste
 decessit de vita maniacus. Narrabat quoq; mulier
 sermōes varios ad nodationē *ἄφρονητεῖς* (q; neq;
 Græci

Græci fuerunt, neq; Hebraici, neq; Latini, neque Gallici, neq; Hispanici, neq; Italici: ac ne cum alijs quidem linguis habuisse puto conuenientiam) & quo ex corio, quo colore ligulas esse oporteret. Nihil profectò ad nostram hanc Doctores omnes qui in titulum de frigidis & maleficiatis annotarunt. Cùm itaque in Pictonum agro hoc percerebruisset malum, Niorti capitalis Questor cùm vicinam suam noua nupta detulisset & accusauisset ligati viri anno M. D. LX. in obscurum carcerem eam rapi iussit, minatus ex eo nunquam egressurã esse nisi soluisset virum: itaq; post biduum captiua coniugatis concubitus imperauit, & ludex solutum esse audiens è vinculis dimisit illam. Vt autẽ verba ligulasq; nihili esse constet, sed rem totam arte diaboli malitiãq; peragi ab utentis hominibus & sceleratam ipsorum voluntatem adiuuantis, demonstrant illud Latina Maronis verba, quæ certo consilio omittimus: carmen enim quo ad impediendam copulationem vtitur, Latinum verbis, sensu apertum est, ex quatuor metricis vocibus cõstitutum: quæ autem dicuntur hodie, planè sunt barbara: deinde Virgilius nouem nodos imperat, vnico vtuntur nostri. Illud præterea obseruatione dignum est neq; penes Diabolum neq; penes Magos ipsius ministros esse vt alios sensus obligent, hominesq; à bibendo aut comedendo auertant intercepta eorum facultate: neq; similiter posse homini membrum vllum præter virilitatem adimere, quod in Germania faciunt pudendis abditis atq; in ven-

in ventrem contractis. Ita Sprengerus hominem Spiræ narrat, cum se pudendis orbatum esse crederet, Medicos & Chirurgos ad se inspiciendum aduocauisse, hos verò nihil omnino, ne vllum quidē vulnus percepisse: itaq; hunc pacata deinde ea quā offenderat malefica restitutum esse. Alterum quoque exemplum affert ciuis Ratisbonensis, qui Magam arripuit strangulaturus, eamque vi ad impedimentum soluendum compulit. In hoc autem Hebræi omnes consentiunt, Diabolum Deo permitte plurimum in genitalia & concupiscentiam posse, dicētes allegoricè Satanam à serpente ferri. Serpēte verò *δμνηροεικός* voluptatem quæ in ventrē incumbit significari Philo & Hebræi tradunt. In Tobia^a quoque legimus septem viros qui Rague^{Tob. 7.} filiam duxerant prima nuptiarum nocte à maligno spiritu fuisse occisos. Non debet autem videri mirum, si nodationibus istis diabolus plurimum abutitur: primùm enim generis humani quod totis viribus conatur perdere procreationē impedit; deinde augustum illud amicitiaē vinculum inter virum & vxorem tollit: postremò qui ligati sunt artibus, ad scorta & adulteria transuolant. Horrendæ igitur impietatis istud est atque capitale, vt suo loco demonstrabimus: plerique tamē qui nodationibus istis abutuntur expressam cum diabolo conuentionem nesciunt, neque inuocant eum: sed eū artificibus istis adesse constat. Iam igitur de iis videamus qui inuocant diabolum: nam Magorum conditiones diuersæ sunt.

De tacitis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. 11.

Insignis Magorum est differentia, quam ob varietatem suppliciorum necesse est cognoscere. Illi enim de quibus antè agebamus carent malignorum spirituum inuocatione: horum verò non mediocris est differentia. Nam alii quibusdam verbis & mysteriis abutuntur sine expressa inuocatione, quamuis eò pertineant verba vt spiritus dicat aut indicet rei illius quæ agitur veritatem, alii expressam inuocationem adhibent. *λεκηνομαΐται* prisci Assyrii & Chaldæi plurimum exercuerunt, inditis in peluim aqua plenã auri & argenti laminis gemmisq; certo caractere sculptis: qua ex pelui post sermones aliquot pronuntiatos exilis vox instar sibili exaudiebatur ex aqua responsa edens, sine expressa inuocatione. *Γυζρομαΐται* ex vasis vitreis rotundis aqua plenis coniciebatur, postquam accësis ce reis quædam voces effati fuissent Magi: neque audiebatur vox vlla, sed responsa ex notis quibusdam & signis percipiebantur Similiter è speculis *κατοπτρομαΐται*, *καλοσφρημαΐται*, è glacie aut è crystallinis *κρυσταλλομαΐται*: quemadmodum Ioachimus Cameracensis ciuem Noribergensem à se visum testatur qui crystallinũ annulum emerat, ex quo quidem annulo visionẽ eorum de quibus consulebatur percipiebat puerulus, sed postea emptor cum à diabolo infestaretur diffregit annulum. Ea quæ dicitur *ονυμαΐται* fit cum frica

fricato vngue aut cryftallo certis confectionibus nescio qui sermones pronuntiantur, ac tum puerulo integræ & incorruptæ pudicitiaë videndum exhibetur illud quod quæriur: persuadet enim diabolus à se virginitatem deamari, cum vt arte ista homines ab ineunte pueritia ad se pertrahat, tum vt humani generis impediatur procreationem, cum tamen suos ad nefarios concubitus & contra naturam prouocet & commixtionibus horrendis contaminet. Diuersa est Catoptromantia cuius Pausanias in Achaicis meminit, ab ea qua Magi nostri abutuntur. Cupiēs enim aliquis cognoscere an à morbo reualiturus esset, speculū in fontem ad Cereris indebat Patris, & si mortui hominis figura apparet iudicabatur moriturū, sin viuētis, reualiturum consultorem esse. Vide autem diaboli *νεβήαι* in magicis sortibus admirabilem: nam quia sunt viri boni & religiosi qui ne minante quidem morte grauissima diabolum essent inuocaturi, hoc ille persuadet verborum, characterum, herbarum, aut animantium, viribus affici, eoque pacto à vero abducit etiam consideratissimos: itaque Virgilius, qui non postremus inter Magos habebatur, inquit,

*Carmina vel cælo possunt deducere Lunam,
Carminibus Circe socios mutauit Ulyssis. Et alibi,
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &c.
Atq; satas aliò vidi traducere menses. Item,
Hec se carminibus promittit soluere mentes,*

*Sistere aquam fluuijs, & flumina vertere retrò,
Nocturnosq̄ ciet manes: mugire videbis .
Sub pedibus terram, descendere montibus ornos.*

Amplius verò Ouidius agens de malefica, cùm inquit,

*Quum volui, ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussaq̄ sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq̄ induco, ventos abigòq̄, vocòq̄.
Uipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Et syluas moueo, iubeòq̄ tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq̄, exigere sepulchris:
Te quoq̄, Luna traho, &c.*

Quæ omnia si vera essent, humanas mentes plurimum raperent admiratione: verumtamen magnū est quòd ita homines fascinantur vt illud quod nihil est, ad oculorum aspectum, putent esse verissimum. Et si hoc verborum vi non potest fieri, quicquid scribant homines scientiæ istius peritissimi, sed solus diabolus istorum fascinatorū autor est atque administer. Quam ad rem confirmandam illud argumentum pertinet quod antè diximus, homines à diabolo omni sermone per Græcas, Latinas, barbaras, & inauditas voces decipi, quamuis pro varietate nationum ad eandem rem vocabula artis suæ soleat commutare. Demonstrant illud poetæ Virgilius & Theocritus hic Græcus, Latinus ille, Marcellus & Nicolaus medici, & ipse quoque Plinius, qui multa istarum fraudum profert

fert vocabula ab ijs quæ Magi nostri scripserunt planè dissonantia. Cruces etiam ac hostiæ insperguntur passim, vt in iudicio cæci (qui Parisiis fuit suspensus) confirmatum est, & duorum aliorū qui euiçti fatebantur se hostiis, crucibus, & orationibus plurimis vsos esse. Maximã impietatem, cum Diabolus eo quod Magi putant sanctissimum ad res summo horrore & detestatione dignas abutitur. Etenim qui iudificatur & blasphemat Iouem quem putat esse Deum (prout Caligulam fecisse legimus) is tam reus est propemodum quàm si iudificetur Deum qui animos & voluntates hominum introspicit: quemadmodum primus ille Scæuola, qui Porfennæ Hetruscorum Regis vitam appetēs occidit legatum eius, non minus reus existit quàm si occidisset Regem. Hæc igitur illa mens, hoc consilium Satanæ, vt non veram solùm religionem ex animis humanis eximat, verum etiam omnem conscientiam metumq; maleficij: i deoq; imperitis persuadere nititur non à se ista geri, sed ex vi verborum proficisci. Dixerit quispiam Cabala (quæ Hebræorum est philosophia) vim quoq; verbis & characteribus tribui, vt in Reuchlino, Galatino, & Cabalisticis Pici positionibus legimus. Respondeo Cabalæ duas esse partes, vnam quam vocant Bereschit, in principio, à prima Bibliorum voce, eamque veram Physicam & naturalem philosophiam, in qua exponūt magnum istud opificium mundi & res arcanas inuolutas allegorijs, sententiasq; aliorum Philosophorū re-

prehendunt diuinę legi aduerfantes: Alteram quã dicunt Mercaua, id est currus, à viſo Ezechielis figurans maietate Dei & Angelorum comitatum, quæ celfa quidẽ & difficilis eſt, ſed tamẽ intellectũ in admirationẽ rapit & νοητὴ νόσμος contẽplationem. Hanc Hebręi aquarum ἐπεραναίωρ vel ſupercoeleſtiũ, illam (Phyſicã dico) inferiorum aquarũ appellant nomine. In Prophetis & Lege Dei animaduerti- mus ampliſſima & elegantiffima ſecreta operum Dei allegorijs Bibliſis occultari (vt quiſquis bene attenderit apud Philonẽ, Leonem Hebrẽũ, Orige- nem, & Salomonem comperturus eſt) eaſq; viros & Prophetas ſanctos quaſi per manus poſteris tra- didiſſe: At non ita curioſè atque ſubtiliter clauſu- las, voces, ſyllabas, literas, adeoꝛque ſingularum literarum puncta & characteras aucupabantur, vt poſteà recentiores Iudæi rimati ſunt. Hi enim mirificam ſubtilitatem in magno Dei nomine tra- ctando occupant, ex quo ſeptuagintaduo no- mina Dei componunt, & Angelorum totidem: argutias quoque adhibent ad numeros, quos vocant Sefhiroth: ex his nominibus numerisq; putant mirabilia præſtari poſſe, Sed iſta mihi non probantur admodum, maximè cum à magis A- grippa & conſimilibus maximum illud Dei no- men & auguſtiſſimum characteribus ipſorum in- termiſceri & contaminari video, ad quos ſermo-

^a Pſalm. 50.

nem David habebat, dicens^a,

At Deus irarum plenus ſic dicet iniquo

Quem cœli aut hominum non cohibet metus,

Quid

Quid celsum nomen, quid polluis improbe iussa?

Infandumq̄ agitant in manibus nefas,

Fæderis instituis crepitantes fundere laudes?

At tu quæ doceant vitium viam Spernis.

Reuchlinus & Agrippa falsò tradiderunt victori-
am aduersus Lyfiam & Antiochū Epiphanem Ma-
chabæo Iudæ accidisse quòd has quatuor literas
militari signo imprefsisset **בבבי** quibus significabañt
בבין באלים יחיה, q̄s est par tibi inter fortes, ô Ieho-
ua? Atque hæc quidē bellica fuit tessera militibus
imperata, sed per hos characteras victoriam repor-
tasse pernego. Itaque Dei nomina in ore, in tabu-
lis, in characteribus Magorum aut eorum qui
tentant Dominum non sanctificantur, sed pollu-
untur atq; blasphemantur. Dei autem lex præcipit
^a vt qui per contemptum nomen ipsius pronunti-
at lapidetur. Nō sum nescius malignos spiritus ab
hoc sacro nomine abhorrere, nomīnatoq; Iehoua
repentē fugam verti: sed Iehouæ nomen, quo æter-
nus significatur, quolibet sermone pronuntiatum
eundem effectum obtinet: imò solum Dei nomen
vtut commune & peruulgatum est, bono animo
enuntiatum diabolos statim propellit (quod to-
ties vsuuenisse nouimus q̄ties Magus aliquis in
cōmuni cœtu auxilium Dei implorauit) & q̄d am-
plius est, solus Dei metus & terror ab ipso propul-
sat diabolos, vt postea dicturi sumus. Paulus Gril-
landus ^b qui vixit anno M. D. XXXVI I. Sabinū <sup>b lib. 1. de ser-
tilegijs.</sup>
quemdam nō procul Roma fuisse scribit ab vxore
persua-

persuasum vt se exemplo ipsius certis vnguentis inungeret, eoque pacto cum Magis aliis exportaretur: credentem itaque illum à diabolo istud nō esse, sed ex vi vnguenti & enuntiati sermonis vxo-
 ri paruisse: tum delatum in Beneuentanum Comitatum optimum Papæ fundum, idque sub nucem vbi versabantur Magi innumeri epulantes, idem fecisse qđ faciebant alij: cumq; sæpius falem quem perhorrescunt diaboli petiisset, & sal tandem (vt videbatur) ei allatus esset, vernaculo suo sermone dixisse. *Laudato sia Dio pure venuto questo sale*, Laudetur Deus quando quidem hic aduenit sal: simulatque Dei noua a fuit pronuntiatum, omnem diabolorum Magorumque conuentum momento euauisse, miserum illum Sabinum solum aenudum remansisse, qui ~~per~~ raendicans ad centesimū ~~milliare~~ ~~ret~~ ~~eris~~ ~~per~~ ~~eris~~ ~~per~~ ~~eris~~ vxorem accusasse, quæ viua igni fuit tradita, & quam veritatē facti agnouisset aia que compluris accusasset, quæ euctæ similiter incendio fuerant sublata. Quo exemplo constat euidentissimè efficacitatem miraculorum nō in figuris, characteribus, syllabis, vocibus, sed in timore Dei positam esse, Diabolum verò suas celantem fraudes verbis, characteribus, & consecratis hostis abuti ad perficiendum voluntatem suam. Quod autem diabolum à sale diximus abhorre-
 re ratione optima nititur, quia sal æternitatis est & immortalitatis signum, neque putredine neque corruptione infestus vnquam, sed ipse à corruptione atq; putredine omnia vindicans; Diabolus ve-
 rò ni-

~~rò nihil procurat aliud quam rerum creaturarum~~
~~corruptionem & dissolutionem, vt generationem~~
 Deus. Quamobrem salem mensæ loci sancti om-
 nibusq; vniuersè sacrificijs apponi lex Dei impe-
 rat^a: quod mandatum ab Hebræis Plato videtur ^a *Leuit. 2.*
 didicisse cum salem à Dñs affirmat diligi. Contrà
 verò sacrificijs vinum aut mellex Dei vetat adhi-
 beri, quod faciebant Ethnici, innuens Deum sine
 adulatione attētè prudēter & sobriè accedendum
 esse. Atque hac in re falluntur qui vxorem Lo-
 ti in statuam salis mutatam putauerunt^b: sic enim ^b *Genes. 19.*
 Hebræi amplifsima naturæ arcana tenentes so-
 lent statuam salis pro perpetua nominare, vt Lex
 Dei inquit^c, pangam vobiscum fœdus salis, id ^c *Num. 18.*
 est, perpetuum. Si characteribus aut figuris no-
 minum Dei proprium esset vt res easdem effice-
 rent, non essent profectò Magi ad suas inuo-
 cationes illis abusuri, quibus tamen pleni sunt
 ipsorum libri. Ex his itaque conficitur Caba-
 lam^d, id est, sapientiam à Deo acceptam quasi ^d *Libris Pir*
 in manum, Angelorum Prophetarumque mi- ^{ke aboth se}
 nisterio, non esse in characteribus aut figuris po- ^{pe legitur}
 sitam, sed in secreta diuinorum miraculorum in- ^{Moses acce-}
 telligentia allegorijs per sacram Scripturam in- ^{pit quæ ta-}
 plicata passim. Nulla enim propemodum exstat ^{men scripta}
 oratio, præceptum nullum, cuius non sit du- ^{in libris Mo-}
 plex, aut etiam triplex intelligentia. Exempli ^{sis nusquam}
 causa, præceptum^e datum Sacerdotibus de in- ^{reperiuntur.}
 cludendo homine qui ex elephantiasis cepit labo- ^e *Leuit. 13.*
 rare cumprimùm malum cernit, & septeno quo- ^{14.}

que die, donec sanatus fuerit aut totus à capite ad pedes albus euaserit, reuifendo: tum de eo liberè dimittendo quia mundus est, inquit Scriptura: sin apparentem aliquam viuæ carnis partem habuerit, de eo ab aliorum conuersatione separando: præceptum igitur istud politicum miratur Philo, itaque moralem affert sensum, si bene meminim, dicens non posse eum qui prorsus cognitione Dei caret ac conscientia alijs damno esse: qui autem diuinæ legis & veritatis sensu præditus se aliunde finit nefarijs opinionibus depruari, hunc perniciosum esse, quia religionis specie venenum impietatis miscet, vt magi miscent Dei nominibus. Ad sensum illum politicum expressum lege Dei, & moralem Philonis alterum accedit elegantissimum naturæ mysterium quod nemo attigit: nempe quicquid corrumpitur id aerem quoque & accedentes propiùs corruptione inficere donec fuerit consummata, quod Theophrastus paucis libro de Odoribus exposuit dicens καὶ σαπρὸς καὶ ὀσφύς, quicquid corrumpitur fecidum exhalat odorem: vt ouum, suavis & salutaris cibus quem antiquas regum delicias vocat Horatius, si incubatu cæperit corrumpi fecet supra modum, aeremq; inficit donec perfecta sit corruptio & pullus excludatur: Ozimum quoque & Lauendula, quam veteres Nardum Celticam à naturali ipsius apud Occitanos ortu appellabant, quando tecta & compressa incipiunt corrumpi, fecent vehementissimè, sin corruptio ipsorum finitur

ntur consummari, oleum afferunt optimum & odoratissimum: Corruptum item genitale semen si in corruptione perstat, caneros, bubones, & varos horrendos efficit. Eadem igitur ratione elephantorum sanguis est foetidissimus quando corrumpitur, donec tota materia sanguinis plane conuerfa fit: quamobrem dum conuertitur, non sine periculo ad elephanticos acceditur: conuerso eo nihil periculi. Atque hæc genuina Legis sententia. Interdum historica solùm est sententia, vt cum Moses dicitur populum numerauisse, & similia: interdum allegorica, vt cum Lex præputia cordium circuncidi iubet: præputium cordi nullū est, & si inesset nunquam tamen circuncidi posset: Innuit ergo lex improbas cogitationes rescindendas esse, vindictæ appetentiã, auaritiã, cæteraq; vitia. Hoc pacto imperiti qui in Cabalam inuehuntur visuri sunt Deum nobis quasi palpandum & cernendum oculis istud exhibere, non solùm literalem sensum teneri à nobis oportere, cum verè Scriptura dicat, Litera occidit, Spiritus autem viuificat. Quamquam pulcherrimus in Lege Dei habetur locus ad rem istam demonstrandã, vbi Moses dicit^a è monte (in quo dies & noctes xl. fuerat) ^a Exod. 34. descendens velū faciei suæ imposuisse vt alloqueretur populū, quod velum cum ipse ad Deū reuertebat eximebat: id aut fecisse, quia non poterat diu populus splendentē ipsius faciē conspicerè, id est (vt è literalis sensu excedamus) non valebat mysteria & allegorias, quæ confertim habentur in

Lege Dei, animo percipere. Verumtamen populus Mosem resectum videns dicitur faciem ipsius quàm valde splenderet animaduertisse. Certè quicumque ex inconſyderata pertinacia expositiones istas improbant, quibus Hieronymi, Augustini, Basilij, præcipuè que Origenis, omnium quoque Doctorum Hebræorum scripta abundant, iniuriam Deo ac Prophetis faciunt, qui nunquam aliter loquuti sunt. Ac ne excelsa quidem illa Salomonis scripta sunt aliud quàm parabolæ & allegoriæ, eaque certo consilio in eam formam inscripsit vt demonstret singulis nō oportere vbique insistere in literalem sensum quem Hebræi *sensum passuk*, id est, versus nomināt: vnde barbari Latinitatis auctores ex versu facientes passum, *in hoc passu*, soliti sunt dicere. At Salomonē scribitur sapiētia fuisse cumulatam, Deumq; plus in eum contulisse q̄ in vllum hominem vnquam contulerit: hic tamen vt sapientum mentes supra terram altius erigat, docet cognitionem Dei esse arboris vitæ fructum. Non est igitur, quod plerique literæ insistentes tradunt, arbor intelligenda. Hinc enim accidit vt boni isti literalis sensus interpretes multa ^{ἀόριστα} centena millia pepererint, qui ex scripto illud de serpente in Gene
² *Genes. 3.* si⁴ loquente interpretati dicunt animantes brutas olim loquutas esse: vt faber quidam ferrarius in Gallia, postquam à celebri Prælato audiuiſſet in concione per Adamum (propterea quòd pomum ederat) totum genus humanum præter exiguum Christianorum manipulū in damnationem æternam

nam labefactatum esse, cum videret sibi contra disputanti Prælatum de sensu literalis non satisfacere, dixit tandem tam multas rixas pro re tantilla ineptè excitari: quod blasphemum dictum simulac nostrorum aulicorum pulsauit aureis in prouerbum abiit, non abiturum sententia mea si hic qui docebat alios bene intellexisset atque sapienter explicauisset locum. Eodè errore Porphyrius in libris quos aduersus Christianos scripsit, ex literalis sensu illud exagitant quod de arbore scientiæ boni & mali & de arbore vitæ in Mose legimus, innumeros homines à religione vera auocauit propter ea ^{ἄλογα} quæ nascuntur ex literalis sensu: desinunt verò ex diuina interpretatione ^ἃ Deus Mosis & Prophetis tradidit, & quam apud Philonem, Leonem, Mosem, Maymonis filium, Leu in, filium Iarri, Orientem, aliosque Theologos Hebræos & Christianos legimus. In hac sententiam ait Lex^a non ea solum animalia quæ non ruminant & quæ scissum non habent vnguem immunda esse, sed ea etiam quæ non sunt vngue fisso, ut cunque ruminant: quod Origenes de iis accipit qui sese in meditando & contemplanda Dei Lege occupant, sed inter literalem sensum & mysticum, inter carnem & spiritum nullam distinctionem seruant. Hunc autem (~~Origenem dico~~) ~~magistrum Ecclesiarum Christi post Apostolos vocat Hieronymus^b, omniumque Doctorum principem.~~ Cum itaque in Lege Dei legimus Pharaonem curauisse ut occiderentur mares & puellæ feruarentur incolumes, id præter constantem litera-

^a *Leuit. 11.*^b *in catalogo scriptor.*

lis sensus veritatem sapientes Doctores ita accipiunt, Diabolum quem figurat Pharaon hoc incumbere vt intellectum masculam hominis partē interimat vitamq; det concupiscentiæ. Item quod Abraham Sarę dominæ obsequutus dicitur ancillam eiusq; filium eiecisse, id Cabalistarū Theologi sapienter exponunt rationi vt dominæ obsequendum esse, & cupiditatem enūciendam ac peccatum ex ea genitum. Cū prohibetur ne fructifere arbores gerendo bellum excidantur, interdictū quoq; intelligendum est ne homines virtute præditi & opifices periti tollantur. Cū dicitur oletum terra obrui oportere ne inficiat aer, hoc quoq; est inde eruendum, dignius esse malum excusatione quod occultum est: ideoq; cauendum singulis vt propalent suam turpitudinem, ne cuiquam sit exemplū mali. Quando interdicitur ne aries aut ouis Deo offeratur nisi tota sit alba & sine macula, putandū est animam quoque sistendam Deo puram & mundam haberi oportere: quando interdicit ne clauda sit, rectè ambulandum significat in Lege Domini. Hebræus Philo in moralibus interpretationibus afferendis est mirificus, Leo & Maymonides in naturalibus, in vtrisque liber Zoar qui nondum fuit e Chaldeo sermone versus. Sicut autem de naturalibus prædictionibus, de Astrologia, & scientiis consimilibus antè dicebamus, sic etiam in Cabala à communi illo abusu quē suprā attigimus abstinendum: nihil enim est tam sanctum & inuiolatum quod non à Satana & ministris ipsius polluat. Ar-
tis est

tis est diabolicæ cùm Scriptura sacra tanquam ad carmina adhibetur, quod nunquam prisca Hebræi cogitauerunt. Atque hinc data fuit gentibus occasio ad calumnijs petendum verbum Dei Hebræorumq; Cabalam, de qua sic Plinius libro xxx. capite primo. Est alia, inquit, Magices factio à Mose & Iochabella ludæis pendens. Corruptit autem dictionem *Cabala* quæ significat Græcè *ἄρδαμα*, id est, ~~scientiam auditione comparatam nec literis exarata~~, à verbo *קבל* accepit, eo quòd Cabalam non licebat docere aliter quàm viua voce, & quidem eos qui quadragesimum ætatis annum superassent: vt autem verba concepta ad miracula edenda pronuntientur nulla mentio, quamuis id Reuchlinus & Galatinus voluerint: omnino certè abusus est. Si quis autem mihi obiecerit nihil hic inesse diabolici si quando certus Psalmorum versus aut ad expurgiscendum constituta hora, aut ad orandum Deum, aut ad conficiendas alias actiones bonas pronuntiabitur: Fatebor illud quidem non vltimum sapientiæ fundamentum esse vt quis mane oraturus surgat, credibile esse qui primi suas preces offerunt eos primarias benedictiones reportare, vt Iacob anteuertit Esau: propterea scriptura tota indice Prophetas summo mane ad laudandum Deum & primas suas actiones ei sacrificandum surrexisse, quemadmodum aiebat Dauid, *In matutinis meditabor in te.* Item, *Exsurge psalteriũ, exsurge cithara, exsurge diluculo,* & apud Iere. *Nisi ad vos Prophetas surgẽdo mane; & Deus q̄q; in deserto videt*
maximè.

maximè procurasse vt mane populus surgeret, quia Sole super Man radiante abibat in fumum & liquecebat illico, quamvis igne non liquefieret, vt gratiarum (ait Salomo) agendarum Deo monerentur : Nihilominus tamen illud affirmamus nō licere vti Scriptura sacra vt vis aliqua verbis tribuatur, quamuis ad finem optimum. Hęc recepta est Theologorum sententia Minorem itaq; veritatis speciem habuerit, si quis Magos verborū vī posse crediderit segetes & terræ fructus perdere : etsi xij. tabulis disertè cauebatur ne incantarentur fruges, *Qui fruges excantasset, aut qui malum carmen incantasset, & c.* non quòd magi suis carminibus fruges perdant aut tempestatem virtute verborum commoueant (vt alibi ostendemus) sed ope Satanæ : Sortilegus enim alter nō posset idem efficere, quamuis eadem verba pronuntians. Quapropter imperitum vulgus nō valde miratus sum, sed Catonem^a illum docere luxatis membris carmen auxiliari : Cæsarem quoque Dictatorem post vnum ancipitē vehiculi casum, semper vt primū confedisset carmine ter repetito securitatem itinerum solitum aucupari, cū tamen obseruationes istas ex more deriserit : & M. Seruiliū Nonianum principem ciuitatis, qui chartam duabus literis Græcis P & A inscriptam subnectebat collo metulippitudinis. Si qua fuisset radix salutaris herbaue medica, odore & proprietate naturæ mala hæc curatura, speciem aliquam habuissent : vt radicem Pæoniæ appensam collo certum est epilepticis

^a Plinius li.
28. cap. 2.

pticis adiumento esse plurimum, & confirmatum experientia: sed chartam aut characteras subnecti collo, quicquid inscribatur, cum Ioanne Chrystomo^a & Augustino statuimus meram esse idololatriam, si ignorantes fecerint: sortilegium verò, si istud illi commiserint qui nouerunt interdictum, nec eo minus fidem superstitionibus adhibent. Etenim hic quoque est idololatria, si vis curandi herbis, plantis, animalibus, metallis tribuitur, nisi eadem opera laus ad Deum tota referatur. Ideoq; Hebræi tradunt Salomonis librū de vi & proprietate animantium, plantarum, lapidum, herbarum; metallorumq; omnium ex mādato Regis Ezechiae crematum esse, ne ad idololatriam ratione ista homines adducerentur: vt serpentem quoq; æneum è deserto allatum Ezechias igni præcepit tradi, qd cum imperitus populus adoraret. Quāto æquius ergo futurum est censerī idololatriam si verbis & characteribus adhibetur fides, n̄s q; non formati à Deo (vt sunt res creatæ) sed per homines aut malignos spiritus inuentis: hoc verò non solū idololatria, sed purum putum est sortilegium. Idololatriam cum Augustino veteribusque & recentibus Theologis appello auersionem à creatore ad creaturam. Etenim videmus verba ad effectum suum nunquam perducī, nisi ipsis adhibeatur fides: tum peruigil Satanas seipsum ingerit & ad tempus cōpensat idololatriam, vt ex idololatra perfectū Magum Sortilegūmq; reddat, quod suo loco ostēdemus. Hic forte aliquis obiecerit vocem, sermonem

^a Homil. 43.
in Matth. 6.
23. licet fiant
periphta cū
inscriptione
Agnus Dei.
Lib. 1. de ce-
remonijs, &
distin. 7. c. 3.
de consecra.

Dei, duasq; tabulas manu ipsius exaratas tā esse o-
 pera Dei q; Solem, Lunā, aut ecelum: itaq; illa etiā
 naturalē vim obtinere: q; Mirandulanus Princeps
 & Reuchlinus sentiunt. Ego verò nullā his v̄bis
 facultatē mēsse dico, nisi ad eum effectū cuius cau-
 sa enuntiata à Deo ac digitis insculpta sunt: neque
 ad tempestatem serenitatē inue aut aliud efficien-
 dum, sed ad vitam æternam ihs qui morem gesse-
 rint tribuendā, sicuti scriptū est. Hoc fac & viues.
 Hominum autē Satanæq; verba nihil ampliùs pos-
 sunt, q; fructus picti, statuæ, & res artificiosæ eius-
 dem generis. Hanc demū potestātē satanas à Deo
 obtinet, vt eam aduersus Ethnicos, idololatras, in-
 fideles, & Dei contemptores exerat qui decipiuntur
 verborum fucis, ac eorum imprimis quæ ne-
 queunt intelligi, quia minorem (ait Plinius) fidem
 homines adhibent ihs quæ intelligunt. Quamobrē
 Galenus lib. vi. de simpli. pharmacis Xenocratem
 Aphrodisæum & Pamphilū quendam improbat,
 qui fraudibus istis instructi Medicos simulabant.
 Plinius quoq; septem primis capitibus lib. xxviij.
 his abundat ineptijs: & quāuis eas secundo capite
 dicat sapientissimi cuiusq; fide respui, Theophras-
 tum tamen, Catonem, & Cæsarem in quibusdam
 malis narrat fidem his nugis adhibuisse. Mirū autē
 est & ab omni antiquitate annotatū, serpentes in-
 cantari: Improbū enim Dauid cōparat Aspidi au-
 res ab incantatoris callidi voce obthuranti. Hi ve-
 rò plerumq; à serpentibus occiduntur: quamobrē
 aut Salomo neminem de incantatore occiso à ser-
 pente

pente capturum misericordiã. Sic Sortilegus quidam Salisburgensis cum in oculis totius populi serpentes omnes qui in ambitu ad milliare integrum fuerant in fossam vnã coegisset & tradidisset morti, à postremo eorũ permagno furiosè insultante enectus est. Atq; hac ratione constat, neque voce *hypokindox* quam Theophrastus Paracelsus affert, neq; alijs Psalmi xci. neq; vocum vllarum virtute, quicquid obtẽdatur, hæc præstari posse. Qui enim fuissent serpentes per integrum milliariũ ambitum vocẽ hominis audituri, & quidẽ profundẽ in terrã abditi? Quãquam Aristot. sub finem libri *τὸ δὲ θαυμασιώτατον ἀνεσώματόν* scribit Tenę oppido Thessaliæ fuisse maleficam quæ fascinaret basiliscum. Is ergo fuit diabolus, qui fidos suos ministros hoc compensat præmio. Ac propterea Canonem, nec mirum, xxvi. q. v. & Augustinum dicentes per Magos virtute carminum infici homines atq; enecari, sic intelligimus vt opera Diaboli istud effici statuamus. Docuit enim amplius millies experientia à verbis ab altero quàm Mago pronuntiatũ nihil esse consecrarium: Sin autẽ leuioribus in rebus nunquam visa sunt effectum suum habuisse, vt in ligaturis diximus, pro certo illud habendũ est diabolos (qui vbicq; præstò sunt) & voluntatis illius qui maleficium aliquod cogitat ministros esse, & ad hominem grauioribus malefactis ac impietatibus implicandum eam perficere.

De expressis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. III.

Q Vicinque rem bonam facere arbitrati malignum spiritum (quem pro Deo habent) inuocant ad cōsiliū aut opem aut consolationem suam (vt Ethnici prisca faciebant, & multi nostra memoria in Occidentalibus insulis faciunt) nihil amplius Magi dicendi sunt quàm illi qui Solē Lunam & res creatas adorabant: Idololatræ iure appellantur. An verò bonam ipsorum conscientiam accipiat Deus, id committo iudicio eius: nam qui hoc quæserit, is se in Dei arcana plus satis intulerit: vt n̄ qui Socratem, Phocionem, Aristidem iustum non dubitauerunt velut Magos turpissimos æternæ damnationi & supplicij paribus addicere, cum tamen Lex Dei pœnam pro delicti gravitate decerni imperet^a. Sed inter Ethnicos quicunque bonorum malignorumque spirituum discrimine cognito & sacrificabant liberos, & adulteria, præposteram libidinem, omniaque turpia, horrenda, & rectæ rationi (quam à natura in mentibus nostris ingenerauit Deus) aduersantia committebant vt institutū suum assequerentur, hi non solum fuerunt idololatræ, sed etiā Magi, eoque nomine à Philosophis omnibus & legumlatoribus condemnantur. Hæc illa causa est cur Deus populo suo dixerit^b se Amorrhæos aliosque populos fortilegia exercentes è regione extirpasset; cur etiam Rom. Senatus con-

^a Deut. 15.

^b Deut. 18.

tusconsulto Bacchanalia cognitis execrabilibus
 fortilegijs quæ noctu committebantur, ex vrbe &
 Italia tota eiecta sunt. Nullum autem lapidem non
 mouet Satanas vt sibi homines vindicet abducât-
 que à vera veri Dei adoratione: Cùm itaq; Deus
 non sit aspectabilis, sed admirabilem Solis elegan-
 tiam, cælestiumq; luminum conuersationem, vim,
 motum homines prospiciant, perfacile illuc dela-
 psi sunt vt Solem, Lunam, Iouem, & alia cœlestia
 corpora laudibus extollerent atq; supplicarent: &
 pro eo quod Noe liberos suos docuerat vt sacrifi-
 carent vbique Domino, facile fuit vota ad Solem,
 Lunam, cœlestiaq; corpora conuertere, quæ Noe
 & posteris per diu exhibebant Deo. Hoc Abram in
 Chaldæa videns indignè fieri pronuntiauit, & eo
 nomine malè exceptus est, vt Philo, Iosephus, &
 Moses Maymonis vno ore docent: Deus verò i-
 psum ex Chaldæa exire iussit, vt in ipso & posteris
 verum Ecclesiæ signum conseruaret. Hoc conse-
 quutus Satanas, cœlestium inquam corporum a-
 dorationem, elementorum quoq; sensim inuexit
 cultum: primùm ignis, cui omnes gētes honorem
 permagnum habuerunt, deinde terrę velut matris
 & genitricis hominum honorumq; omnium; nec
 spectantibus altiùs hominibus, nec contemplatio-
 ne intellectus ad Deum vsq; rerum omnium auto-
 rem & creatorem euolantibus. Ab elementis ad a-
 lias res creatas vētum est: adorauerunt itaq; Deos
 panis & vini inuentores Bacchum & Cererē mul-
 ti, etiamq; bouem Ægyptij quem vocabant Apin,

eo quòd videatur animalium omnium quæ in orbe terrarum degunt esse vtilissimum^b: Quam opinionem vt confirmaret Satanas, aliquando specie bouis apparebat, eoq̃ mortuo lamentationes fiebant maxime. Atq̃ hæc Apidis superstitio adeò Iſraelitarum animos incesſerat, vt ad figurandum Deum qui eduxerat ipſos è terra Ægypti vitulum fuſilem confecerint, Deum cœli & terræ quem adorabant forma vituli putantes fingi oportere, cum tamen Deus indiſta capitali pœna vetuiſſet^d formam vllam aut figuram ſibi aſſignari: quam obrem incenſus ira populum grauiſter caſtigauit. Sed ne his quidem acquieuit Satanas: principes enim viri (ait Salomo) amiſſorum liberorum quos deamauerant memoriam conſeruaturi, eorum curabant pingi & incidi vultum, ſtudioſè imagines aſſeruabant, oſculabantur ſæpe, honorem exhibebant: quemadmodum Auguſtum Cæſarem Capitolio exeuntē legimus^b defuncti nepotis imaginem forma expreſſam Cupidinis ſolitoſculari. Idem quoq̃ factum Principib. potentiffimis. Nam apud Herodotum legitur in ſumma Babylonis turri fuiſſe templū dicatum Belo regi Aſſyriæ quem vocabant Iouem: cumq̃ illius cultum Aſſyrii & Chaldæi cœpiſſent inſtituere, procedētiſſorum imperio ad omnes Aſianos bonamq̃ partē Africæ, ſacrificia quoq̃ & ſuperſtitiones ipſorū inualuerunt per imperiū totum q̃ fuit ampliſſimū (capiebat. n. cxxvij. præfecturas, & in ijs Ægyptū duplo ampliorem q̃ ſit regnum Galliæ) & paulatim in

^dUrod. 20.

^bSuet. in Au
guſto.

tim in Græciam transmearūt. Ideoq; Deus per Esaiam abominatur Babylonem, quòd sortilegia & superstitiones suas in populos transmiserit: & Porphyrius ad Boethū scribens, Theodoricus^a, & Iamblichus consentiūt omnes antiquas superstitiones à Chaldæis manauisse. Ex quo in Deorum numerum ceperunt homines cooptari, infinitus Deorum numerus existit. Fuerunt enim minimum tri-
 cies sexies mille, vt veteres annotarūt, præter deos manes, id est, parentum & consanguineorum spiritus, quos pro Dñs habebant, quibus sacrificabant, & ad quorū sepulchra comedebant: in quos Scriptura inuehens ac detestans eorum maleficia, inquit: Et comederunt sacrificia mortuorum. Horum sacrificiorum specie animę defunctorum primum fuerūt inuocata: atque hæc *νεκρομαντεία*, haud scio an prima sortium magicarum & vetustissima. Esaias enim detestans impietatem istam capite octauo, an non quisque, inquit, mortuos pro viuís consulturus est? Et Saul exitum postremi in Philistæos prælii cupiens^b cognoscere Magam Endore consuluit, quæ euocatum Samuelem aut Samuelis imaginem sola vidit, Saule non vidente eum. Itaq; rogauit eum samuel quamobrē turbaret quietem suã, cum à Deo relictus, & Deus ipsi inimicus esset, adiecit eum Dauidi regnum tradidisse quòd verbo eius s aul nō obsequutus esset, ipsumq; & liberos fore secū die postero. Non sum nescius placere quibusdam Theologis diabolum fuisse istum, ac non Samuelem: sed bona pars refraga-

^a Lib. de curatione hæreticorum, lib. 1. c. 11.

^b 1. Sam. 28.

~~refragatur freta loco Ecclesiastici cap. xlvi. qui nar~~
 rat in Samuelis laudibus, ipsum post mortē pro-
 phetasse prænuntiata morte Regis & Philistæorū
 victoria. In eadem sententia est Iustinus Martyr,
 Rabbi Sædias, Haias, & Hebræorum plerique: &
 ijs obseruandum est illud suffragari quòd respon-
 sio per Samuelis imaginem, quem diabolum pu-
 tant, Sauli facta magnum Iehouæ nomen habet

scriptis repetitur

quinquies repetitum, quod etiam audire dæmo-
 nes perhorrescunt. Ideoq; iudicium R. Davidis

*Tunc etiam q scriptura perperis uia
 cum samuelis, tunc q sancti dicit
 intellexit non a. locustis, q
 sancti salua pcedit qnd dicit
 non facit. si si sermone est quod Ra-
 binus scribitur, uolunt morderi quod
 magis artis querantur capis dicit
 sima uerbo asandine: Samuel a. p. 17
 figura ascendit ex primis capis dicit
 de pectus et pectus emere in ijs
 Samuel erat uita non Satan, et iho
 de pytham'sam perhorram p. 171.*

Kimhi in hunc locum, neq; Tertulliani libro de a-
 nima neq; Augustini amplecti possum statuentiū
 hunc fuisse diabolum, nec aduersantem huic sen-
 tentiam planè confirmare. Deinde verò si eo dam-
 netur Saul quòd Regem Amalecitarum, captiuos,

& pecora ex mandato Dei non interfecerit (nam
 hanc solam causam Scriptura sacra adducit cur
 Deus Sauli infensus fuerit) altius quidem certè in

1. Sam. 28.

consilium Dei penetratur: maximè cum huius pec-
 cati nomine tantisper dum vixit pœnas luerit non
 mediocreis, vexatus à Satana & plerumq; in sum-
 mum furorem actus. Paulus autem i. Corinth. v.
 consilium dat vt qui incestum perpetravit eijciat
 ex Ecclesia, vt corpore ipsius tradito Satane quod
 affligeretur, spiritus seruetur die iudicij: quo spe-
 ctat illud Samuelis, *cras mecum eris*, nimirum post-
 quàm iustè afflictus à Deo & desertus fuerat eam
 ob causam quòd in Amalecitis omnibus pecori-
 busq; occidendis morem non gessisset Domino.

Sic etiam in pari causa i. Regum xiiij. Prophetæ ad

Ieroboa-

Ieroboamum misſo dicitur non fore vt ſepeliatur in ſepulchro maiorum, quia cibum contra quam ipſi fuerat indictum in Samaria ſumpſerit: deinde à leone paulo poſt occiditur, qui tamen corpus ipſius cum aſino reliquit intactum donec in ſepulchrum efferretur. Qua ex re manifeſtum eſt Prophetæ animam ob peccatum iſtud nō fuiſſe à Deo damnatam, cum præſertim cadauer eius non ſuerit à leone deuorari. Vt ergo damnationē iudicio Dei permittamus, Deus æquè poteſt voluntatem ſuam per fortilegos & improbos atque per electos exponere, vt ſomnijs Nabuchodonozoris, Pharaonis, & Balehami demonſtratur: ſic etiam tradunt Theologi in locum illum Euangelij, Expedi vnū hominem mori pro populo, atque hanc eſſe prophetiam ex ore Caiphę docent. Deinde quid illud dici prohibet, Deū fuiſſe vt veniret Samuel poſtquam defunctus eſſet, ad ruinaſ Saulis & ſtatuſ euerſionem prædicendam? Audiui ex Inſulano Abbate Noualliorū Domino, qui iam legatione Cōſtantinopoli à Rege fungitur, & ex nobili Polono cui nomen eſt Pruinſki Legato in Galliam, vnum ex maximis Chriſtiani orbis Regibus auidum ſui exitus cognoscendi Iacobitam Necromantem ad ſe accerſuiſſe, qui confecta miſſa & ſacrata hoſtia primogenitum quendam decennem puerū ad hoc comparatum truncari iuſſit capite: eo hoſtiæ impoſito certis voces pronūtiāſſe, characteras quos ſcire non attinet adhibuiſſe, ac tum roganti quid vellet caput duobus verbis reſpōdiſſe, *Vim patior:*

illicò furibundum Regem indefinēter clamauisse,
 tollite caput istud, & in eo furore exspirasse. Hæc
 historia in toto regno vbi gesta est pro certa & in-
 dubitata habetur, etsi quinque homines solum nego-
 tio interfuere. Non dissimilis huic historia Theo-
 doricæ Imperatoris legitur, qui postquam Symma-
 cho ceruices præscindi curauisset, appposito ad mē-
 sam ingente pisce visus est sibi videre caput Sym-
 machi, & furore correptus paulo post vita defun-
 ctus est. Quod si ita est, quæ duas illas voces in os pu-
 eri inditas fuisse à Deo dubitet? Græcè. n. Latineque
 puer nesciuerat, & repentina tam horrendi sceleris
 ultio certè à Deo sumpta est: nisi quis fortè dix-
 rit spiritum pueri aut Angelum proloquutum es-
 se, & Regem excarnificasse ad vindictam sceleris:
 nam quò innocentior est sanguis, eò vindicta gra-
 uior. Atque hac quidem in re conspicua est ex-
 ecrabilis impietas, quòd innocens, mas, & pri-
 mogenitus (quem Deus Lege sibi sanctificari iu-
 bet) capitur & præsciendis futuris sacrificatur di-
 abolo: eaque non noua sed peruetus impietas, vt E-
 lias Leuites annotauit, qui istud sermone suo ap-
 pellat Theraphim. Etsi hic cruentum caput scribit la-
 minæ aureæ imponi solitum cum nomine dæmo-
 nis certisque characteribus, quos omissurus sum, ita
 eum adorari conceptis verbis, quæ neque dici opus
 est neque scribi, sed præstat reticere prout institui fa-
 cere: cum tamen sit necessarium probè teneri quan-
 ta sit istorum damnatorum hominum impietas, vt
 ab ipsis caueatur. Hominum intersectorum animas
 plerumque

plerumque instare vindicandis occisoribus veteres affirmarunt. Pausaniam Lacedæmoniorum regem in Plutarcho legimus, cum esset Constanti-
nopoly, generosam adolescentulam munere accep-
tisse: ut autem puellam virginem ad ipsum pude-
bat accedere nisi digressis omnibus, solam cubi-
culum ingredientem noctu lucernam abiecisset
cuius casu Pausaniam repentè excitatum & tan-
quam si vita ipsius in tenebris peteretur attonitū
arripuisse pugionem, & incognitam adolescentu-
lam occidisse: ex eo tempore sine intermissione
Pausaniam à spiritu vexatum esse ad mortem vs-
que, quem spiritum adolescentulæ narrabat esse
per similem. Hominem in vinculis vidi anno mil-
lesimo quingentesimo sexagesimo nono, quod ira
percitus uxorem occidisset, qui data sibi & confir-
mata venia maleficij conquerebatur sibi nullam
quietem esse: se enim singulis noctibus ab ea cædi.
Sed hoc tamen homicidis omnibus non vsuveni-
re constat. Existimant quidē nonnulli si homo oc-
ciscus sine vindictæ studio decesserit, id non accide-
re: verumtamen notavit antiquitas, & Plato scri-
psit libro de legibus 1. animos eorum qui occubu-
erunt in occisores insistere: quod Marsilius Fici-
nus libro xvi. de animarum immortalitate. Lucre-
tius, & Virgilius Æneid. iij. verum esse dicunt, &
infinitis iudicijs probauerunt iudices, homicida
super cadauer (etsi non attingat) transeūte statim
è vulnere manare sanguinē. In hanc rem non pauci
quoq; Doctores ciuilib & canonici iuris cōsentiūt,

& præsumptionem hanc argumentum esse conie-
 cturamq̃ violētam in reum statuunt^a, ex qua legi-
 timè ad quæstionē rapi possit: nam etiā hoc mo-
 do persæpe innotuerunt fontes. Id Plutarchus de
 Damone scribit, Sueton. de Caligula. Aiunt con-
 similiter animam quæ de hoc mundo non inuita
 migrauerit aut saltem brutis cupiditatibus se non
 immerferit, vestigijs corporis non amplius hære-
 re: vt n̄ faciunt qui bestiarum vitam vixerunt, de
 quibus Horatius,

Et affigit humo diuina particulam auræ.

Horum itaque animas desyderari à Necromantis
 & sortilegis, sepulchra de nocte circumeuntibus
 carnemque corporum edentibus: quemadmodū
 in Thessalia Magi exstiterūt qui mortuorum per-
 quirebant corpora, eaq̃ (nisi accuratè per vigiles
 obseruarentur) erosis naribus, ore, genis, alijsq̃
 partibus inueniebantur^b. Potius crediderim eò
 impietatis à Diabolo perducī Magos persuaden-
 te sic defunctorū animas attrahi. Et si Græci Necro-
 mantem appellauerūt ψυχαγωγός quasi animæducū
 dixeris: Thessalis quoque & Arcadibus fuit istud
 palàm vsitatissimum, apud quos Pompeio placuit
 ex Erichthone Maga exitum Pharsalici prælii Ne-
 cromantica arte cognoscere, quo in prælio (vtcun-
 que de victoria fuisset cōfirmatus) fusus est, prout
 omnibus accidit qui viam istam sequuti sunt. Nu-
 per nostrorum patrum temporibus siquando eos
 qui sancti habebantur indigitari oportuit, quidā
 liber inuocationum plenus publicè legebatur no-
 ctu. Li-

^a Paris de pu-
 teo insyndi-
 cat. verbo
 tortura. Hip
 polyt. cons.
 24. nu. 2 vo.
 1. & cōf. 90.
 nu. 3: & cōf.
 91. nu. 4. &
 cōf. 100. nu.
 4. & consil.
 110. num 4.
 70. 2. Angel.
 in tractat. de
 homic. Ioan.
 de Neuisa. in
 sylua nupt.
 ve. cadauer.
 Boerius de-
 cif. 619. nu. 1
^b Apulei. in
 asino aureo.

Etu. Libro nomen erat *Grimorium*, quod asseruatur
 in abdito ; itaque de eo aut de re sanctè & in rem
 bonam facta nequeo iudicare. Hoc solùm affirmo
 damnandum esse vsum Necromantiæ, qua diabo-
 lus pater mendaciÿ de veritate, de rebus abditis, eti-
 amq; de salute hominum consulitur. Etenim ani-
 mæ quas Necromantæ sacrificiis à se adduci pu-
 tant ferè sunt diaboli ; ac proptereà quicumque ca-
 pita mortuorum seruant, nisi medicinam aut chi-
 rurgicã faciant, ñ plerumq; exercent Necromanti-
 am, vt Ioachimus Camerarius à se visos narrat nõ
 ita pridem, qui diabolo per caput mortui loquen-
 te vtebantur. Sed quoniam homines bene institu-
 ti & quicumque sunt meticulosi perhorrescunt no-
 ctu sepulchra accedere & in artes istas incumbere,
 alias rationes excogitauit Satanus vt hos ad sui a-
 dorationem pertraheret: insinuabat enim se in ea-
 rum corpora quæ frequentes in templis erant, &
 per eas loquebatur. Id autem plurimùm virginib.
 accidebat fortilegis ad impietatis opus adornatis,
 quæ ieiunantes religione maxima orabant in spe-
 cu Apollinis somnumq; in ea capiebant (nam quo
 grauior est impietas, eo honestiore pietatis & reli-
 gionis velo obtegitur) tum diabolo in illius cor-
 pus ingresso quæ ita noctem transegerat, illa po-
 stridie diuinabat & de rebus quæsitis responsa da-
 bat plerumq; amphibola: atque hæ sacerdotes Py-
 thæ, nonnunquam etiam Sibyllæ dicebantur. Sic
 Virgilius Sibyllam Cumanam nominat, quæ pre-
 cibus ad Satanam in specu habitis furore correpta

spūmabat, & nouo sermone loquebatur, ac tum prædicabatur Deum ad ipsam aduenisse. Quamobrem in Lege Dei præcipitur vt lapidibus obruatur mulier prædita spiritu Pythonico. Hebræi apellant ^{אִשׁ}, LXXII. interpretes ^{ἐγγασπίμουδος ἢ ἐπυθιδεύ,} quasi dicas in ventre aut vase loquentem: quod Magi cum suis phialis vitreis peluibuscq; faciunt. Vulgata versio Græcos in trāsferendo sequuta est Apollinis Pythij oracula consulentes. Narrat Cælius Rhodiginus puellam nuper in regione sua à se visam, cuius in corpore spiritus erat Pythonicus res præsentēs & occultas verè per pudenda respōsans, & de futuris persæpe mētiens. Verūm quod ex Apolline Delio responsa plurimūm petebātur, id eo factum est quod euidētiora essent: quamobrem Delius dicebatur ^{ἐκ τοῦ δελφῶν}. Scribit Chrysostomus Sacerdotem in specu prostratam Pythonicum spiritum solitam accipere & despumare furore correptam, ac tum plerumq; dæmonem (quem Ethnici colebant pro Deo) per eius pudenda respondisse: quod Origenes aduersus Celsum Epicureum deridet grauitē, & Plutarchus etiā (quāuis Ethnicus) extremi esse furoris testatur quod Deus in scēminas istas intrare creditur, imò & religionem & naturam Dei sic traducendam polluendāque propinari. De Sibyllis iudicium permitto sapientioribus: videtur tamen Lactantius & quicumque tantifecere Sibyllarum oracula, non satis originem vnde processerunt ista attendisse. Etenim Virgilius ^a testis est Sibyllam

Cuma

^a Virg. G. Aeneid.

Cumanam omnium celeberrimam Sacerdotem Pythiam fuisse ac dæmoniacam: & bona pars istorum oraculorum Saturno solùm, Ioue, Venere, Neptuno personant. Præterea Ethnicæ fuerunt Sibyllæ omnes & à fide nostra alienæ, quarum neque Scripturæ meminerunt vnquam, neque vllam confirmationem aut approbationem dedit Conciliorum (fuerunt autem amplius sexcenta) autoritas. Verùm Lactantius videns apud Ethnicos nihil maiestatem Bibliorum posse, Sibyllinis oraculis tentauit id quod volebat ostendere: quamquam hæc oracula quibus illis adhibebant fidem fortè pro libito fuerunt concinnata. Hos autem Sibyllinos versus qui excusati extant & Latini per Castallionem facti, nihil quàm summam historiæ Biblicæ continentes. hos ergo Sibyllarum esse ridiculum est credere: cum ne vnus quidem versus eorum compareat quos à Sibyllinis Cicero, Liuius, Porphyrius, Plutarchus, & Græci authores adduxerunt. Verumtamen benefactum eo tempore putauerunt Patres, si Ethnici quocunque modo pertrahi ad religionem Christianam possent: quæ opinio impura est ac iure damnata, cum Prophetias diuinitus inspiratas cum ijs sit nefas coniungere, quas apud infideles Ethnicos Satanas Sibyllis inspirauit. Aristoteles^a huius diuinationis & furoris peruestigans causam admirat̃ vehementissimè: lib. de insp. do ad Alex. tãdemq̃ statuit ex antrorũ vapore fieri, vt in Lebada specu, Trophoniana, Corycia, Pythia, & alijs:

sed

**lib de ora-
culi. defec.*

sed hæc causa ratione nulla nititur. Nam cur hæc potius quàm illa ediderit? cur ex tot centenis specuum millibus ne sex quidem ediderunt? cur etiam centum annis aut centum viginti ante Ciceronis tempora (vt in libris de diuinatione legimus) edi in suis antris desuerunt? nec penim permutata fuerunt antra: qua occasione Plutarchus⁴ eorum Dæmonas defendit obijisse. Præterea an istud aliquam veritatis causam habuerit, eo vapore fieri vt spiritus ingrediatur in sceminam, in stomacho eius loquatur occluso ore, aut ore loquat exerta lingua, aut deniq; pudendis? Et veritas tamen cum mendacio sæpe confusa deprehendebatur, & cum oraculum dixit apud Iustinum Martyrem, & Eusebiū,

*Μουῶοι χάλδαοι ἑφ' ἡλώχολος, ἢ δ' ἀπ' ἰβραῖοις,
Α' ὑβόλις ἡβόλις ἀπ' ἀκτα σέβαζομνοι θεός ἀγιώς.*

id est, Soli Chaldæi sapientiam sortiti sunt, & Hebræi Ex se genitum Regem colētes Deum sanctè. Taceo mysteria & sacrificia quæ obseruabātur ad exoranda responsa, & apud Diodorum & Pausaniam legimus. Quid verò quòd eos interdum diabolus occidebat qui suas adibant specus, nisi aliquid postularēt? Fernelius historiam recitat cuiusdam magi, quem, cum accersiuisset dæmonem, superueniens occidit dæmon: roganti autem sortilego sodali istius quare occidisset eum, id à se factū respōdit diabolus propterea quòd à se nihil postulauisset. Ab hominibus enim rogari, orari, & adorari Satanas percipit, & nonnunquam veritatem profert vt mētienti sibi habeatur fides, aut si igno-
rat

rat verum, ambages responfat atque ænigmata. Deus autem alium præter fe de rebus futuris Legge prohibet confuli, aut alteri haberi fidem, licet id euenerit quod malignus ſpiritus & diuini prædixerint. Non tamen eam ob cauſam prohibetur, quæ ſpiritus rerum multarum ignari ſint, cum ipſi dæmones quaſi *δαίμονες* id eſt, ſcientes, Euaſthio teſte, appellentur (qua ſignificatione Hebræi veræ lingue & naturalis magiſtri appellant *ידעיה* à verbo *ידע* nouit, ſciuit) contra quæ Euaſthius dæmonas à timore quem injiciunt hominib. dici *מפני דם דæμονίων* cenſet: quorum tamen bona pars familiaris eſt agiturque familiariter, quàm ob cauſam Græci *δαίμονες* *μικροί* nominabant. Ex his itaque concludimus nihil in prophetiarum cauſa accipi aut credi oportere, niſi verbum Dei aut quod omnino cum verbo Dei conſenſerit, ne ſi Angelus quidem è cælo dixerit, nedum quod Satanæ inſpirauerit. Quamuis autem Chriſtiani Ethnicorum templa ipſamque ædem Apollinis exſpilauerint atque euerterint, non tamen Satanæ continuò deſtitit vires ſuas nouis idololatrijs artibusque magicis exercere, frequentibus nunc vt cum maximè. Ac olim quidem religionis ſpecie rogabatur: iam verò accurrit non vocatus, & ſe ratione cæca intrudit in omnes partes inſcandis & peſſumdandis hominibus. Qui autem diabolus non accerſit neque inuocat, ſed exhibentem ſe accipit, is certè non eſt tanta improbitate omnino quanta ille qui eum aduocat, orat & accipit: verum tamen vterque morte dignus eſt, vterque ſortile-

gus. Non ita est homo *δαμονιάλαππτος*, qui neq; ro-
gato neque inuocato diabolo possidetur ab eo at-
que obsidetur: cuiusmodi in Italia inuenias mul-
tos, plerasq; sceminas, pauciores viros, quos tan-
quam furiosos & agitados rabie oportet neci. Sic
anno M. D. LIV. Romæ octoginta duæ inuentæ
sunt, quas Gallus quidã monachus Benedictino-
rum ordinis voluit eiurare, sed frustra. Scribit D.
Fayus^a Consiliarius in Parlamento, qui tum age-
bat Romæ, postero die rogatos diabolos cur eas
inuasissent respõdisse se fuisse in corpora scemina-
rum istarum (quæ bona ex parte Iudææ erant ge-
nere) à Iudæis missos, indignè (aiebant illi) ferenti-
bus quòd fuissent baptizate. Quã ob causam The-
atinus Papa capitali odio Iudæos prosequens fuis-
set relegaturus illos, nisi Iesuita quidam liberè de-
fendisset nõ posse hominem quemquam in vllius
hominis corpus diabolos immittere. Certum illud
quidem, ac ne diabolũ quoq; ipsum nisi Deo per-
mittente posse: hoc permittente potest. Sic in Ger-
mania fortasse Kentorpeni monasterio euenerit
vt moniales omnes à spiritibus malignis obside-
rentur: quibus dicentibus per coquam monaste-
rij Elisabetham Kamam effectum esse, illa agnouit
factum, se sortilegam facta est, & improbis suis
precibus sacrificijsq; diabolos in earum corpora
fuisse missos: atq; hoc nomine fuit igni tradita. At
Romanus ille diabolus Iudæorum accusator nul-
lius nomen detulit. (Non potuerunt autem in tan-
to virorum mulierũ puerorumq; numero omnes
rei esse)

^a in lib. Encr-
gumen.

ei esse) licet dæmoniâci diuersis linguis quas nunquam didicerant loquerentur. Spiritus autem modò fatur velut in stomacho dum os mulieris occlusum est, modò exerta semipedali lingua, modò pudendis: qua in re omnes Athei qui diabolos esse negant coguntur obmutescere. Etenim aut occluso ore, aut exerta & rigente lingua, aut pudendis fari neminem fatentur posse: & mulierem quæ nihil vnquam didicit, doceri à melancholia Græcè Hebraicè Latinèque non ausint dicere: quæ tamen in dæmoniâcis inesse constat. Huc pertinet quod Fernelius medicorū nostra memoria princeps cap. xvi. de abditis rerum causis ignarum furiosumq; puerulū à se visum fuisse scribit q; Græcè loquebat: ac se tum dixisse eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam quæ à diabolo sic ligantur vt solui non possint vincula, sed ea rumpi aut secari sit opus. Est Menilij ad Dammartinum mulier domina Rossa nomine, quæ inde ab octauo suæ ætatis anno à maligno spiritu ligari cœpit ad arborem, ad pedem lecti, ad præsepe stabuli, aut altera manu alteri imposita, fune, vimine, seta equæ caudæ, cannabe: idq; tanta celeritate vt factò diabolus velocissimum quemque oculorum iactum anteuertret. Puellam Parisios ductam anno M. D. LII. viderunt Doctor Picardus aliq; Theologi, omnesq; artes suas ad liberandā ipsam consumperunt: sed nihil effectū. Hos medicus Hollerius ridēs dicebat primū morbū esse melācholicū: postea verò c̄ oculis suis in frequēte corona vidit

miraculum, puellam inter duas trēsve mulieres stantē exclamare, & illicò sic vinciri ambabus manibus vt solui non possset vinculum ac secari opus esset, malignum spiritum confessus est. Nemini ap-
parebat quicquam, sola puella albam videbat nubem, cùm spiritus vinciturus accederet. Eadem ratione quod Magi & Magæ sibi copulationem carnis cum maligno spiritu fatentur intercedere, id cõ plures Medici Ephialtas aut Hyphialtas, Incubos aut Succubos esse aiunt vel lienteriam: sic ementiuntur legem Dei, homines in cæca ignorantia continent efficiuntq̃, vt grauissîma omnium scelera impunè abeant. Similiter diuinationes pro delirijs habent, quarum tamen euenta spectantur a deo mirifica vt nemo non rapiatur in admirationem. Si bene Platonem euoluissent isti, comperissent ab eo statui duo diuinationis vel *θιομαντείας* genera, vnum morbo accidens, alterum dæmonum inspiratione. Quod enim scribit Aristoteles nullã foris diuinationem accedere, id philosophorum omnium explosit cõsensio, certissîmaq̃ euertit experientia, prætereà ab opinione ista discessit idem in libro de mundo quem Alexandro magno dicauit. Non sum nescius Platonem, quia legem Dei ignorauerat (nondum enim ac ne post quinquaginta annos ab illius tempore sermone Græca donata fuerat) prædictionem diuinam à diabolica minimè distinxisse, sed generatim diuinationē vel *μαντικήν* definiuisse *κοινωνία τινά πρὸς θεὸν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους καὶ δημιουργοῦ τῆς θεῆας καὶ ἀνθρώπων φιλίας*, id est,
Diuina

Diuinationē esse modum inter Deos & homines communicandi, eorūque amicitiae effectricem, quod prophetiae diuinæ non malè conuenit. Diabolica autem prædictio modò ab expressa conuentione & diaboli atq; hominis consensu nascitur, modò à diaboli violentia sine morbo hominē obfidentis adeò vt diuinet: quēadmodum Saul à Dæmone agitatus & in furorem versus eo autore diuinabat: nam scriptura (vt antè diximus) prophetiae uoce utitur. Non rarò etiam malignus spiritus magum immorigerum vexat, in furorē agit, & nonnūquam occidit. Sic nobilem à biennio uirū cognoui ad Villerios Costeretanos habitātem, qui in annulo quem ab Hispano percarè emerat familiarem habebat dæmonem, cui ex sententia animi sui uolebat imperare & uelut mancipium subiicere: cūque mendacia plerumq; effaretur dæmon, annulum in ignem iniicit homo tanquam si eodem iniici potuisset dæmon & annulo hæere teneretur: sed ex eo tempore furiosum hominem effectum diabolus exagitat. Iudicium legi latum in Ducatu Geldriae xiiij.

M. D. XLVIII. contra magum quemdam Iacobum Iodocum à Rosa nomine, Cortraci natum, qui dæmonem sibi esse inclusum annulo fatebatur: sed addebat se quino quoque die fuisse coactum dæmonem compellere atq; consulere. Multis etiam Sagis mulieribus accidit, si promisso foedere & fide data Satanæ ipsas aliquando consortij istius tæduerit, necsèria resipiscencia ad Deum conuertantur, vt tun-

dantur & vexentur nocte mortemq̄ expetant, vt Iacobus Sprangerus Coloniensis Inquisitor fidei, cuius operâ Magæ non pauca igne perierunt, literis consignauit. Equidē cognoui hominem (cuius nomen quia in viuis est reticebo) qui mihi indicauit ipse se à persequente spiritu & varijs modis se ipsum obtrudēte plurimū infestari, de nocte vellicari naso, excitari, per sepe percuti, & quamuis rogantem vt se sineret quiescere non dimitti tamen sed continenter agitari, dicente spiritu, aliquid mihi impera: idēq̄ se putantē fore vt à spiritu sineretur Lutetiā aduenisse specie litis suæ quam procuraturus venerat, si fortē malo suo remedium comperturus esset. Cū itaq̄ animaduertērem non audere hominem singula mihi retegere, rogauit quam vtilitatem ex seruitute domino huic præstita percepisset: Ad hæc ille, se existimasse futurū vt fortunas atq̄ honores adipisceretur, & res abditas cognosceret, se autem semper à spiritu falli cū rem veram semel protulerit tria mendacia enuntiantē, se ne obolo quidem à spiritu ditatum esse, neque amata potitum, qua occasione præcipuē ad eum inuocandum venerat, se de plantarum animalium lapidumq̄ viribus, deq̄ scientiis abditis (pro ut sperauerat) ex eo nihil didicisse, vrgeri solum verbis vt inimicos vlciscatur, technam cōsuat, aut scelus perpetret. Dixi facile esse ab isto domino liberari, videndum vt eo adueniente statim Dei nomen ad auxilium suum inuocaret, & se mente pura optimēq̄ animo seruituti Dei addiceret. Ex eo

tempo-

tempore non vidi hominem, neqꝫ an pœnituiffet potui cognoscere. Hic spiritum paruum suum dominum appellabat : nam Satanas decipiendis hominibus blanda sibi arrogat vocabula, familiaris spiritus, albi dœmonis, parui domini, qꝫa in odio est Satanae & diaboli appellatio : itaqꝫ plerique Magorum appellant paruum dominum, vt in libro Pauli Grillandi Itali (qui multos adiudicauit morti) memini legere. Diximus de ijs qui malignorum spirituum accersunt opem vt ijs imperent eosqꝫ in sua potestate habeant, & qui vtendos comparant, etsi emptores isti seruitutem miserrimã deprehendunt sibi impositam : tum etiã de ijs qui inuocationes faciunt ceremonijs, sacrificijs, & orationibus ad eam rem accommodis, quarum orationum verba nolui exscribere, cum tamen plus satis de scripto excusacqꝫ adiectis priuilegijs habeantur, quorũ autores cum suis operibus iustum esset concremari. Quamobrem in hoc nostro opere satagemus vt quicquid mentibus curiosis occasionem experiundi ista scelera præbiturum esset id tectum & occultum permaneret : id solũ quod ad informandos Iudices pertinet, eosqꝫ præmonendos qui in foueam technis Satanae incisuri essent, placuit exponere. Iam dicamus de ijs qui præter inuocatiõem expressis verbis Deo creatori totiqꝫ religioni renuntiant, & seruitute diabolo additi ab eo obsignantur.

De

De ijs qui expressa conuentione Deo & religioni suæ renuntiant, & an corpore à Dæmonibus exportentur. CAP. IIIII.

Discrimen inter Magos obseruari optimeq̄ intelligi pernecessarium est propter iudicia quæ variè de eis ferenda sunt. Hi autem præ omnibus sunt abominandi qui Deo & cultui eius renuntiant, aut qui (siquidem non Deum verum, sed superstitionis aliquam religionem coluerint) suæ religioni renuntiant vt se conuentione expressa dant Diabolo. Nulla enim est religio tam superstiosa, quæ homines non coerceat quodammodo in legis naturæ repagulis, vt parentibus & magistratibus coniuncto nocendi metu obsequantur: quem nocendi metum ex hominum mente conat̄ Satanas eximere. Expressa aut̄ conuentio modò fit verbis sine scripto modò scriptura confirmat̄: cum Satanas (vt suos obstringat sibi antequàm impetrent postulata sua) iubet eos, si nouerint, instrumentum obligationis conficere atq̄ subscribere, interdum etiam ipsorum sanguine, prout veteres in fanciēdis coniurationibus scæderibusq̄ utebantur^a, vt apud Liuium libro secundo, & apud Tacitum de Regibus Armeniæ legimus. Sic ergo cum suis experitur Satanas. Theophilū quemdam narratur se ita diabolo obligasse, & quidē obligatione sanguine exarata. Et nuper etiam anno M. D. LXXI. inter eos quos ille cæcus Lutetiæ suspensus detulit, fuit causidicus cuius prætereo nomen, qui se fa-

^a Plutarch.
in Valerio
Publicola.

se fatebatur obligatione diabolo facta renūtiauisse Deo, & obligationem sanguine suo conscripsisse. Multis præterea iudicijs compertum est reciprocam inter diabolum & Magum obligationem interdum esse ad anni spatium ad biennium, aliudve tempus; item esse qui postulent sibi facultatem dari curandi dolores dentium, quartanam, aut aliud malum, ea lege vt alios occidant aut abominanda committant sacrificia. Quòd si ab ijs qui se in totum addixerunt diabolo vt aliquid consequantur ipse metuerit vt cultum suum deferant, tum nō satis habet si disertis verbis Deo renuntiauerint, sed notam eis insuper imprimit, vt Danæus in dialogo de fortiorijs obseruauit: qui autem ex animo se tradunt ipsi & quos stare nouit promissionibus, his non indit signum, vt idem autor ostendit. De notis autem quod dicimus tam certum est quàm quod certissimum, & ordinariè ludicum oculis cōpertum, nisi in locis abditissimis occultentur: vt ex Valesio quodam nobili audiui his inter labia notam esse, illis sub palpebris (vt Danæus inquit) alijs in sede si metuunt reteri, plurimùm ad dexterū humerum, sceminis verò ad femur, sub axilla, aut in genitalibus. Narrauit mihi Albertus Picto Ad-uocatus in Parlamēto se quæstioni de veterinario quodam Mago in Theoderici castello adstitisse, in dextero cuius humero comperta est nota, postridie verò à diabolo obducta deleta. D. item Claudius Deffayus Procurator regius Ribemontij affirmauit notam Ioannæ Haruilleriæ Magæ à

se fuisse visam, sed deletam die postero. Cenomanus ille Triscalanus nomine qui à Præfecto prætorio damnatus veniam hac lege impetrauit vt affines eiusdem criminis indicaret, cū in populareis conuentus ducebatur, aut de facie agnoscebat eos quos in Sabbathisimis viderat, aut ex alia nota quā ipsi inter se nouerant: atque vt dictum confirmaret, signatos aiebat esse notis quæ in nudis deprehendi possent. Excussi itaque illi quos accusauerat signati deprehendebantur quodam quasi vestigio leporis, sed ex sorte sensus ad eò vt vel ad ossa vsq; intima in loco vestigiij punctim percussi magi nō perferentiscerent. Sed tam multi diuites ac pauperes in isto numero comperti sunt, vt alij effugium alijs comparauerint: itaq; serpsit hoc malum semperq; dissipauit se latius, vt reorum impietatem in æternum testatam faciat & conuētiam Iudicum, quibus habendæ quæstionis iudicijq; perficiendi munus fuerat commendatum. Hoc verò mirabilius, quòd pleriq; Magi non satis esse ducunt Deo renuntiauisse, nisi se iterum in nomine diaboli baptizari curauerint & vocari altero nomine, ex quo fit vt Magis ferè duo sint nomina. Neq; dissimulandum sit, ad efficiendum quingentos Magos vnum sufficere: nā ei qui se addixit diabolo nihil est expeditus ad gratiā eius ineundam & habendā pacem q̄ vt multos subditos pertrahat: itaq; persepe vxor perducit virū, mater filiā, & iustæ familiæ sic aliquādo perstāt in multa secula, vt infinitis iudicij fuit cōprobatum. Cuiusmodi familiæ olim in

Africa

Africa Italiâq̄ exstiterūt, quæ solo aspectu vel laudatione homines enecabant, vt Solinus, Mēphodorus, Plinius, Gellius, & Isigonus scripserant, & in Problematis Aristoteles annotauit xx. sectione, Problemate xxiiij. veteres ante laudationem præfari solitos eam nocituram nemini: & Itali quoq̄ dicunt, vbi aliquem plenis buccis laudari audiunt, *Digratia no gli diate mal d'ochio*: & Magi denique opportunè importunèq̄ faciunt. Prout enim laus propriè ad Deum solum pertinet, certum est, si quando sic laudat homo vt non referatur ad Deum laudatio, plus æquo exultare eos qui laudantur & gloriam sibi arrogare, eoq̄ pacto Satanam plenis velis in præcipitia ruinae ineuitabilis eos perducere. Sed ad alia veniamus. Doctor Grilladus Italus & quinq̄ illi inq̄sitores, qui de multis Magis in Germania Italiâq̄ cognouerūt, nihil aliud dictum fuisse tradunt quàm id ipsum quod rei euicti in hoc regno confessi sunt, idq̄ nominatim Lugduni Lochijs, apud Cenomānos, Pictauij, Sanlisij, Lutetia. Ioan. Charterius, q̄ Caro. 7. cōscripsit historiā, Guilhel. Edelinū Sorbonæ Doctore narrat Magi carū sortiū fuisse damnatum pridie natalis Christi 1453. confessum se per noctē sæpe in Magorū cōuentus exportatum Deo ibidem renuntiauisse, diabolum hirci figura visum adorasse, & podici eius oscula dedisse. Hoc aut̄ insignibus exemplis oportet demonstrari, vt intelligatur Canon Episc. xxvi. q. v. Concilij Aquileiensis, à cuius intelligētia abluferunt quāplurimi: etsi neq̄ à Concilio generali

profectus est, neq; à Theologis approbatus. Vtigitur id quod diximus illustretur, nullum iudiciũ fuisse puto insignius quàm illud de Maga Lochiana recentissimum. Vir quidam tenuis cum vxorẽ interdum abesse noctu perciperet, bonamq; noctis partem emanere, prætereà dicentem se aut ad deonerandam aluum egredi aut ad lauãdum cum vicina sua aliquoties falsi euicisset, suspicionẽ concepit de perfida eius libidine, & necem interminatus est nisi locum quò proficiscebatur indicaret. Illa sibi à periculo metuens rem vt erat confessa est, atq; vt explores & videas hæc ita se habere (inqt illa) si volueris, eodem venies : tunc tradidit ei vnguentum quo se vterq; inunxerunt, & pronuntiatũ aliquot vocibus diabolus eos Lochijs in arenas Burdegalenses (quæ à Lochijs minimũ quindecim dierum absunt) exportauit. Vidẽs itaq; vir se in ignota Magorum, Magarum, & diabolorum (humana specie aspectus tamen horrifici) frequentia versari, dicere cœpit, Deus mi, vbinam sumus? Hoc dicto, repente cœtus disparuit : ille verò cernens nuditatem sui corporis oberrauit per agros nudus, donec manè rusticos inuenit qui ipsum in viam deduxerunt. Reuersus Lochias ad Quæstorem rerum capitalium contendit rectà, qui audita probe historia fœminam prehendi iussit : illa verò minutatim omnia quæ diximus confessa est, & vtrò agnouit peccatum. Lugduni quoque ante paucos annos mulier potens comperta est, quæ surrexit de nocte accendit lucem, arrepta pyxide

inun-

inunxit sese, & post voces aliquot elata est: hos ritus fieri obseruans mœchus qui cum ea cubauerat lucernam capit, peruestigat vndique: & ea non inuenta cum solam vnguenti pyxidem reperisset, curioso animo exploraturus quid vnguentum posset fecit prout fieri animaduenterat, ita statim elatus comperit se cum Magorum cœtu esse in agro Lorharingiæ, & consternatus est: Sed cum primum Dei opem implorauit, euanuit totus cœtus, ille verò solum nudumq; sese comperiens Lugdunum reuersus est & maleficam accusauit, quæ confessam rem totam igne perijt. Idem quoq; nobili cuidam viro non ita pridem ad Melodunum accidit, qui & molitoris verbis & sua ipsius curiositate adductus cœtum maleficorum adiit: sed quoniam perhorrescebat metu, quamuis non inuocaret Deum, Diabolus maxima voce inclamauit, quisnam hic metuit? Sic volente nobili viro discedere, ex oculis abscessit cœtus. Atq; hic reuersus indicare Magum statuerat, ille verò præmonitus sibi cōsuluit fuga. Quod de timore diximus, ex iudicio magarum Valerianarum in Sabaudia commodè potest intelligi: vbi fatebatur filia cum parētes primò ad cœtus suos essent ipsam deducturi, vt momento efferrētur baculum sibi ab eis fuisse datum quē femoribus subderet, eosq; indixisse vt ante omnia sibi caueret à metu: sic cum parentibus statim exportatam esse. Hoc iudicium in postrema editione libri Danæi fuit excusum typis, quod anno M. D. LXXIIII, fuerat confectum, vt postea demō-

strabimus. Sunt qui sartagine[m] aut æneum vas a-
 liquod argenteumve deferant ad festa sua solen-
 nius celebranda: quo spectat ille articulus Salica-
 rum legum capite lxxij. *Si quis alterum horeburgium
 clamauerit, hoc est, strioportium aut qui æneum portare di-
 citur ubi stria concinunt, & convincere non poterit, soluat
 solidos lxxj.* hic enim stria & striges vocabula designat
 magas quæ dæmonas prosequuntur. Olaus ma-
 gnus libro iij. cap. xi. scribit apud Boreales popu-
 los locis compluribus istas Magorū dæmonum-
 que saltationes cōspicuas esse. Idem in monte At-
 lante plerumq[ue] fieri tradunt Mela libr. iij. Solinus
 lib. xxxvij. cap. xliij. & Plinius lib. v. cap. i. Nec
 absimile est quod apud Paulum Grillandum Iure-
 col. Italum legimus, qui de multarū maleficarum
 factis cognouit atq[ue] iudicauit: anno M. D. XXVI.
 non procul à Roma rusticū extitisse, qui postquā
 nudam vxorem suam se inungentem vidisset no-
 ctu, sublata[m]que oculis domi nō inuenisset, eam
 postridie arrepto baculo non destitit percutere
 donec rem ex veritate fateretur, quod illa faciens
 veniam sibi dari postulauit. Hic veniam ea lege
 dedit vt se in cœtum vxor deduceret. Ea postero
 die virum vnguento suo curauit oblini, sic vter-
 que insidentes hircis peruenerunt in cœtum velo-
 cissimè. Virum autem vxor præmonuerat à no-
 mine Dei planè abstinendum esse, nisi per ludi-
 brium blasphemiamve diceretur. Nam hac in re
 omnes consentiunt, eum qui baiulatur si Deum
 nōminauerit in media via repentè deseri: vnde
 ostendi-

ostenditur nihil vnguento effici, sed Diabolum cœ-
 cyus Euro deportare (prout August. inquit, Dæ-
 mones auiū volatus incredibili celeritate vincūt)
 ac multo etiam velocius Angelos, quib. propterea
 ad pernitatē eorū maximā & ἀκατάληπτοι figuran-
 dam senæ alæ in Scriptura sacra tribuunt. Hūc igitur
 in cœtu versantē mulier seorsim aliquantisper
 iussit cōsistere, vt mysteriū totum cerneret, donec
 ipsa caput illius cœtus salutauisset ornatum Princi-
 pis amictu magnificentissimo, maximāq; virorum
 & mulierum corona cinctum, qui honorem clientel-
 arē singuli exhibuerunt domino. Hoc facto saltationē
 institui in orbem vidit ore extrorsum ob-
 uerso, ita vt non viderent alter faciē alterius, quod
 in popularib. saltationibus receptū est: fortē eo cō-
 silio vt alij non possint alios commodē obserua-
 re atque agnoscere, quos illi indicent si ad iudi-
 cum manus peruenerint. Quod etiam Triscala-
 nus Magus cui Rex Carolus ix. Veniam dedit vt
 socios indicaret, adstante magna procerum turba
 exposuit Regi: Magos in suos cōuentus exporta-
 ri, innumeras eorum adesse copias qui adorāt hir-
 cum & posteriores illius partes osculant: tum ad-
 uersis tergis non videntes inter se saltare: deinde
 cum diabolis virili & muliebri forma coeuntib. co-
 pulari. Post saltationē instratæ fuerunt mensæ, ci-
 bi appositī. Mulier tū admouit virum vt Principē
 salutaret: deinde vt cum alijs accubuit mense
 videns cibos insulsos esse & in mensis desydera-
 ri salē, clamauit continēter donec sal (vt videbat)
 alla

allatus esset, quem antequam gustauisset dixit, *hōn
laudato sia Dio par e v' nuto questo sale*, iam laudēt De-
us, cum hic tal aduenerit. Hoc dicto abierunt sta-
tim ab oculis omnia, homines, cribaria, mēsa: ipse
solus remiit nudus, affectus ingenti frigore, nesci-
ens vbi locorum esset: cumque illuxisset dies, pa-
stores nactus est, à quibus rogans vbinam esset co-
gnouit se in Comitatu Beneuentano agere opima
ditione Papæ. Hæc sub nuce gesta ad centesimum
milliare ab vrbe Roma: vnde proficiscens ille panē
& amictum coactus est mendicare, & octauo de-
mum die macer atq; exhaustus peruenit domum,
vxorēmq; detulit, abs qua accusatæ aliæ & verita-
tem confessæ viuæ igni fuerunt traditæ. Idem au-
tor est anno M. D. X X X V. adolescentulam in
Spoletano Ducatu tredecim annos natā à vetula
quadam in Magorum cœtum sic perductam esse,
miratāmq; conuentum adeò numerosum dixisse,
Dio benedetto, che chosa e questa. Deus benedicte, quid
hoc rei est? Simul atq; pronuntiaffet ista, euanuisse
omnia: miseram diluculo à quodam rustico inuen-
tam ei rem totam enarrasse: eum deinde ad suos
puellam remisisse, & Magam ab ipsa accusatam i-
gne sublatam esse. Quod autem hic narrat conuē-
tus sub nuce ingente habitos, ex historijs complu-
ribus annotaui & ex iudicijs, loca à Magis ad suos
conuentus destinata aut certis arboribus aut cru-
cibus plurimum insigniri. Sic in Magarum Picto-
nicarum iudicio fuit deprehensum conuentus ad
cruce[m] quamdam tota regione celebrem haberi
solitos,

solitos, quò ante annos centum olim cõuenerant, vt Saluertus Præfes ex actis veteribus & centena rijs se mihi narrauit comperisse. Malberij quoque ad Lomagnienfe Bellomontium octauo ad Tholo sam milliari Magorum cœtus & saltationes com pertum est ad crucem artocreatis haberi solitas, vt alijs locis fuit factitatum: & Magarum vna Beron da nomine, cum propè esset vt igni traderetur, contendens cum nobili quadam scœmina quæ ne gabat se interfuisse, dicebat huic, *No sabes pas tu que le derrain cop que nous hemes le baran a la Croux do pastis, tu portaos lo topin des poudoux?* An ignoras cum postre mò saltationem faceremus ad crucẽ artocreatis te portasse poculum venenorum? Hæc autem Beron da viua exusta est. De exportatione autem, post vnctionem transfuchi Magos legimus, vel sine vn ctione sape, hurco, pegafo, scopis, baculo, vel sine baculo & iumento vilo, alios nudos (vt plerosque ad se inungendum nudos esse ostendimus) alios amictos, hos noctu, illos interdiu, plurimũ tamen de nocte, idẽq; ea nocte quæ inter diem Lunæ & Martis interuenit: cuius rationem suo loco dice mus. Huc pertinet quod Paulus Grillandus libro de fortilegijs scribit se anno M. D. XXIIII. à no bili quodam viro fuisse rogatum vt in castellum S. Pauli, (quod Spoletani Ducatus est) veniret, & de tribus Sagis mulieribus cognosceret. Earum mini mam fretam sponfione suæ liberationis fuisse con fessam se iam ante annos xv. à vetula Saga in Ma gorum cœtum deductam esse, vbi Diabolus in-

terfuit, quo autore Deo, fidei, & religioni suæ renuntiauerit, iuramento cauens se fidelem fore & diaboli mādatis obsequuturam, idē manu libro obscurissimam scripturam habenti imposta: item se ad solēnitates nocte & ad ferias cū imperabūtur venturam, & quoscūq; posset eodē adducturam: diabolū ipsi vicissim lætitiā æternāq; se licitatem spondidisse. Ampliūs confessa est se ex eo tempore necem hominibus quatuor intulisse, pecori sarpenero, & fruges calamitate deuastasse: Si quando ipsam die statō contigisset ad cœtus nō accedere sine vera certaq; excusatione, se ita de nocte fuisse vexatam vt nec somnum caperet nec quietem vllam: Cū proficiscendum illuc fuit, se viri vocem audiuisse, quem paruum dominum, aut etiam interdum magistrum Martinetum appellabant: itaque simulac se vnguento quodam obliuisset, hircum qui præstō ad portam aderat conscendisse quem tenebat pilo, eoque hirco sub magnam illam Beneuentanam nucem vbi innumeros offendebat Magos transuectam esse: ibi fide Principi data saltari, tum mensis accumbi, postremō quemque dæmonem cum eo eāve cuius præerat custodiæ copulari: Hoc facto singulos suo dæmoni insidentes reuolare: priuatim verō diabolū intra parietes domesticos adorare. Hæc vbi fuisset confessa & cum duabus alteris comparata, aliæ prætereā fuerunt accusatæ, quæ confessæ culpam cum suis pulueribus & vnguentis viuæ fuerunt concremataæ. In libro quoq;

quoque tertio, Antoni de Turquameda Hispani aliam inter cæteras historiam recentem legimus, voluisse Magum quemdam socio suo persuadere fore ipsum beatissimum omnium, si crederit ipsi & magorum conuentus adiuerit: vt autem consensit socius, Magum de nocte post aliquot vuculas manum socijprehendisse, & vtrumque elatum in aera procul fuisse in cœtū tranſuectos, in quo viri & mulieres innumere circūstabant thronū cui maximus insidebat hircus: ad hūc osculādum omnes accessisse *en la parte mas suzia que tenia* (qui sciunt Hispanicè, eam partem esse intelligunt quæ honestè non potest nominari) Nouitiū cum videret istud, socio dixisse, amitto patiētiam, & in clamasse repentè *Dios a muy grandes bozes*, ait autor. i. Deum voce quæ maxima: tunc irrupente turbine procellaque vehemētissima disparuisse omnia, illum solum substituisse, & triennium totum consumpsisse antequam in agrum suum reuerteret. Apud Cenomānos nuper cremati sunt plurimi, qui se in sabbatha sua persæpe abiuisse & ea quæ antè diximus commisisse fatebantur: his acta forensia plena sunt, & iudicia recens huc illuc transmissa, quæ ita nota sunt vt breuiter contentus indicasse præterire malim ad cætera: Minimum enim triginta magi inuidia inter se perciti alter alterum incusarunt, quorum confessiones vno ore testificabantur transuectionem, adorationem diaboli, saltationes, & religionis abiurationem. Recens quoque iudicium existat in Valerianas Magas

Sabaudix̄ confectum anno M. D. LXXIV. cuius historiam summam Danæus copiosè satis perrexit, vnde similem sui diabolum semper esse constat: nam ex earum confessionibus & comparatis earum sermonibus inter se commissarum videtur corporis exportatio baculo solùm innitentis sine vnctione, tum abiuratio Dei, diaboli adoratio, epulum, pudendorum Satanæ (qui apparebat specie pecudis) deosculario, obligatio de perpetrandis malis innumeris, pulueris in quemq; subministratio: ab vna nefariam hanc artem triginta annis fuisse exercitam: interdum se diabolum tetrū horrificumq; valde humana forma ostendere. De cibarijs autem hominibusq; euanescentibus habemus apud Philostratum Lemnium Græcum autorem testimonium, Tyanæum illum Apollonium domum quandam ingressum vbi hilaria sua exercebant Magi, eis interminatum esse, omniaq; disparuisse illico, mensas, cibaria, homines, suppellectilē, & adolescentem vnicum quem Magi recens deceperāt in eo loco substituisse. Ne procul abeamus, viuunt adhuc in memoria nostra plurimi qui Comittem quendam Aspremontensem norunt omnes domum ad se venientis tractare magnificè excipereq; solitum, adeò vt accurati cibi, officia, omniumq; rerū copia summopere turris eò diuertentibus satisfacerent, sed homines illos & equos, cū primùm ab eo exhibant, fame & siti oppressos esse: quod de multis adhuc superstitionibus me audire meministi. Ita fuit Matisconensis Comes Magorum sua
 ætate

ætate facile princeps, quem historia nostra ^a aiunt
 excipientem prandio frequentem conuiuiarum nu-
 merum ab homine foras euocatum esse, atque (vt
 non audebat homo Satanæ refragari) equum ni-
 grum præ foribus expectantem reperisse, quo ille
 statim cum suo homine transuectus disparuit, nec
 vnquã ex eo visus est. Idem Romulo ad Capreas
 paludes accidisse Plutarchus autor est, eum irruen-
 te turbine è medio sublatũ esse, nec deinde visum,
 vt procerum turba, quæ illi ad latus adstabat, con-
 firmavit: quod vt Plutarchus probet, similia duo
 exempla adijcit, Aristæ Præconnesij & Cleome-
 dis Astypalari. Nec aliter Apollonio Tyanço fuis-
 se factum scribit Philostratus, vt hoc pacto eum
 dijs accenseat qui maximus ætatis suæ Magus ha-
 bebatur. Sed quoniam hoc factum multi authorita-
 te nat.onalis Concilij, ac potius Conciliabuli A-
 quileiensis volunt defendere cuius antè memini-
 mus, placet iam Theologos annotare, qui vno cõ-
 sensu docent Magos à diabolo corpore exportari.
 Multas complurium populorum atq; nationum
 auctoritates apponimus, vt illustretur amplius ve-
 ritas tam multis totiesq; probatis exemplis, id quæ
 non per somnia & deliria, sed per iudicia contradi-
 ctoria, per mutuas conreorum accusationes, ^{αὐτῶν}
 τῆς αἰτίας, repetitiones, euictiones, cõparationes, con-
 fessiones, condemnationes, & executiones iuridi-
 cas. In quibus vnum habuit Germania exemplum
 memorabile, quod Ioachimus Cameracensis nar-
 rat libro de natura dæmonum. Cũ fortè Ianus

^a Hugo Flo-
riacensis.

^b August. lib. 10. & 21. de ciuitat. Dei.
 Thomas in summa secũda secũda q. 95. artic. 5. tit. de supe. & in tract. 40. pri. par. q. 8. ii. de mi. ra. & q. 16. arti. 5. & 6. & tit. de Dæ mō. Bonauē. m. 3. sent. di. 19 q. 3. Pau. Guillãdus li. de sortu sic. 7. nu. 4. Syl. uster: Prier. in tractat. de st. 121. d. m. lib. 1. c. pen. & lib. 2. c. 1. Sprenger in malleo ma- leficarum.

quidam per syluam de nocte iret, strepitum & sale-
 tationes exaudiuit: re itaq; peruestigata accedens
 pocula vidit argentea quæ, vt magi & diaboli di-
 sparauerunt illico, accepit lanius & postridie ad ma-
 gistratum detulit: sic illi quorum signa poculis in-
 erant accusauerunt alios citati in ius, & omnes sup-
 plicio digno affecti sunt. Alterum exstat exemplū
 insignius executionis illius quæ facta est Pictauii
 anno M. D. L X I I I I. cuius executionis histori-
 am cum à multis in eodem loco, tum etiam à Picto-
 num Præside Salueto didici (qui tum ad iudicium
 ferendum cum Dautionio Pictonum Præside &
 iudicibus alijs fuerat accitus) & omnes in ea regio-
 ne tenent. Tres viri cum foemina vna Magi damna-
 ti & igne concremati sunt viui, cum fuissent eucti
 necis hominibus plurimis pecudibusq; importa-
 tæ opera (vt fatebantur) diaboli subministrantis
 puluere quos humi stabulorum, ouilium, domo-
 rumq; limini subdebant. Narrauerunt autem isti
 se ter in conuentum maximum solitos proficisci,
 quò conueniebant Magi innumerabiles ad com-
 pitalem quamdam crucem quæ ipsis vsu præba-
 bat signi: ibi præesse hircum ingentem nigrum, ad-
 stantes ratione humana compellantem, in eius am-
 bitum saltare omnes, tum vnumquemq; postero
 res illius partes cum ardente candela osculari:
 hoc facto, hircum absumi igne, de cuius cinere sin-
 gulos capere, vt eo bouem inimici necarent, huius
 ouem, illius equum, hunc hominem languore, illū
 morte afficerent: postremò diabolum voce terri-
 bili

bili hæc verba intonare, vlciscimini vos, aut mor-
 tem appetetis: ita singulos ope diaboli redire quã
 venerãt. Non est aut leuiter prætereundũ illud, q̃
 ter quotannis sacrificiũ istud diabolo tenent facere: i-
 mitantur enim sacrificiũ hirci lege diuina impera-
 tum, Leuit. xvi. & præceptũ illud vt mares singuli-
 ter quotannis solennibus ferijs compareant corã
 Domino. Amplius dicebat Præses Saluertus vir
 clarissimus, apparere ex actis veteribus Magos iã
 ante annos centũ de eadem causa fuisse damnatos
 & parib. confessionib. idq̃ eodem loco ad crucem
 eandẽ gestum Horũ duo resipuerunt, & duo in p-
 uicacia sua cesserunt vita. Iudiciũ quoq̃ legi in Ma-
 gas Potezanas latũ, q̃ mecum Adrianus Ferreus
 generalis vicarius Regis apud Laodunenses com-
 municauit. In eo cõfessio illarũ exstat eiusmodi, se
 propè Logniũ ad Frenquisanũ pistrinũ certis vo-
 cib. quas reticebo, pronũtiatis cũ scopis delatas ef-
 se: ibiq̃ alias scopis ad manũ instructas & cũ eis sex
 diabolos quorũ habent nomina inuenisse: postq̃
 Deo renũtiauissent, diabolos humana forma sed
 tamen aspectu teterrimos osculatas adorasse, tum
 habentes in manibus scopas saltauisse, postea dia-
 bolos rem cũ foeminis habuisse, ipsas verò pulue-
 res enecando pecori postulasse: postremò consti-
 tutum fuisse vt eodem post octiduum ineun-
 te nocte conuenirent ad diem Lunæ, cumque tres
 horas illic substitissent fuisse reportatas. Vnum o-
 miseram, teneri Magum quemque malefacto-
 rum suorum rationes exponere, aut cædi, nisi
 fecerit,

fecerit, grauissimè. Hoc mihi Bouin⁹ Castelli rufsi præfectus Biturigū nomine delegatus apud Blesenses affirmavit, Magam se iudice crematam fuisse, quam filia acculauerat quòd ipsam in conuentus deduxisset mater & diabolo instituendam obtulisset: hæc inter alia scelera istud confessa est se saltasse in hirci ambitum, & tandem singulos rationes rerum à postremi cœtus tempore gestarū reddidisse, & qua in re puluerem occupassent. Hic enectum à se infantem aiebat, alter equum, ille arborē. Vna autem nihil ab eo tempore fecisse comperta frequentes ictus accepit baculo ad plantā pedum, & ab alijs omnibus derisa est. Addebat illa puluerem sæpe recentum haberi oportere. Huic simile est quod in altero Magæ iudicio legimus, quæ se fatebatur minimè quiescere nisi quid mali quotidie committeret, saltem vt vasculum diffringeret: sed cum hera ipsius fragentem de industria vas terreū deprehendisset, tum rem confessa est & ad dicta morti, quia dicebat nullam sibi omnino quietem esse nisi aut enecto homine aut perpetrato malo: Quibus ex rebus apparet nō puluerem, sed Satanam esse qui ruinam solū generis humani appetit, & coli frequenter atque adorari cupit: cum plerumque puluis vnum duos ve pedes in terram demergatur. Memini Furnerium virum doctum Aureliensem consiliarium mihi dicere vulgò sermonem esse & quidem compertum Magarum conuentus haberi ad Clériacum, & diabolos illic quicquid varijs in regionibus agitur nuntiare, quia

quia singula hominum facta referunt velut in commentarios: atque hic diuinandi modus quo vtuntur Magi. Illa autem Maga cuius meminimus à sententia lata noluit prouocare, dicens se mortem anteponere tantis diaboli cruciatibus, à quò non poterat vel momento quiescere. In primis verò illud obseruandū est nullum haberi conuentum in quo non saltetur: sic Longuianæ Magæ inter saltandum canebant, har, har, diabole, diabole, ~~fali huc, fali illuc, lude hic, lude illic: dicebāt alia, Sabbath Sabbath, id est, dies quietis festus, elatis sursum manibus & scopis, tum vt testificarentur certò quanta alacritate animi studioq; colerent diabolum atq; adorarent, tum vt adorationem quæ debetur Deo effingerent.~~ Priscos enim Hebræos in tēplū apportantes munera cū prope altare accederent saltauisse cōstat, vt optimè Dauid Kimhi ⁴ de voce ^{in Psal. 41} ~~אין~~ significante festum & saltationem annotauit: Dauidē quoq; ad testificandam lætitiā animi sui cū præiret arcæ canentem Psal. xlvii. & psallentē saltauisse. Saulem etiam legimus à Samuele ad prophetas ablegatū esse saltantes & laudātes Deum instrumentis musicis, prout musica hominib. ad Dei laudes læto & hilari animo potissimūm effēdas fuit attributa: sed corporis motus nihil habebat insolens, quin potius lenitas illius animum in cælum quodammodo extollebat, quod officiū est Deo acceptissimum. Nō potest enim quisquis Dei laudes ista alacritate prædicat, non abripi amore & zelo honorandi Creatorem suum. Ita sin-

gulis Psalmorum locis vbi legitur Sela (legitur autem sæpissime) qui canebāt illud, vnā cum corpore attollebant vocem, vt Dauid Kimhi Hebræis commentarijs in Psalmos notat: etsi eandem vocē Chaldæus æternitatem exponit, Symmachus & Theodotion *διάψαλμα*. Abrahā Abben Hezra *מזמור* id est, verè: vt ut sit, cantores tamen ad vocis huius enuntiationem assurgebant. Priscarum autem saltationum vestigia quædam hodiernæ supplicationes videntur ostendere, quibus populi etiam omnes in suis sacrificijs & solennitatibus vtebātur. Scribit Moses Maymonis Persarum filias nudas saltare, & instrumentis psallere. Magorum verò saltationes homines furiosos reddunt, & scæminis abortum faciunt: quemadmodum de saltatione illa ex Italia in Galliam per Magos inducta, quam voltam nominant, optimo iure potest prædicari, huic saltationi præter insolentes ac impudicos motus hoc inesse mali, quòd homicidia & abortus innumeri ex ea accidunt: quod in republica in primis consyderari oportet, & seuerissimè prohiberi. Itaque Satanas, eo quòd Geneuæ saltationes ante omnia sunt odio, puellam Geneuensem sic instituerat, vt quoscunque virga ferrea ab ipso tradita attingeret eos ad saltandum compelleret: atque hæc iudices ludificabatur dicens se necari ab ipsis non posse, neque vnquam voluit resipiscere donec ad mortem damnata esset. Hoc factum ab homine didici qui interfuit: addebat autem eam simulatque

que fuit comprehensa, metu & trepidatione maxima fuisse consternatam, dicendo se ab hero suo desereri, ab eo promissionem de morte non appetenda accepisse, eumque ab ipsa sed sola percipi. De furore autem, omnino constat non alios quàm furiosos & vassanos homines tripudiationibus istis & saltationibus violentis vti, neque magis expeditam eis curandis rationem esse quàm vt sedatè grauitè cogantur saltare, vt Germania facit insanis ex eo morbo laborantibus quem sancti Viti & Modesti vocant. Vt caput absolvam, conclusionem cuiusdam disputationis apponam factæ coram Sigismundo Cæsare, quam Vlricus Molitor in libello ea de causa conscripto retulit: nam in ea ex infinitis exemplis iudicijque fuit constitutum Magos verè à Satana corpore animoque deportari. Historia quidem Euangelij exponeretur ludibrio si vocaretur istud in dubium, an diabolus de loco vno in alterum deportet Magos: cùm in Euangelio dicatur Satanas Christum in cacumen templi, ac deinde montis transtulisse. Plerique enim Theologi ac eruditissimi sentiunt corpore & animo verè Christum exportatum esse: Abacuc item Prophetam fatentur & corpore & animo translatum fuisse in Babyloniã, similiterque Philippum Apostolum utroque vectum. Ex quibus Thomas Aquinas eruit, si id in vno potuit, in alijs eiusdem naturæ & ponderis fieri potuisse: hoc illius argumentum in caput Matthei quartum.

Apud Philostratum etiam Græcum autorem legimus, Apollonium Tyanæum à Nilifontibus in Æthiopia fuisse breui spatio Romam exportatū, id est (vt rectà contendas) in bis millesimum quingentesimum milliarem: item Roma Corinthum, Smyrnāq; Ephesum. Ioannes Theutonicus sacerdos Halberstadiensis Magus eo tempore celeberrimus, anno M. C C. L X X I. media nocte tres Missas cecinit, vnam Halberstadij, alteram Moguntiaci, tertiam Coloniae. Pythagoram item narratur transuectum fuisse Metapontum Thurij. Quin Vierus ipse Magorum defensor affirmat verum esse certitudine quadam scientiæ, scire se multos homines ex vna regione in alteram momento sic translatos esse. Hæc ipsius verba libr. ij. cap. viij. de prestigijs demonum, & lib. iij. cap. xij. Sed quia nonnullis videtur spiritu solum translationem fieri, nunc de spiritus raptu dicendum est.

De ecstasi aut raptu Magorum, & ordinaria illorum cum Daemonibus frequentatione.
C A P. V.

EX ijs quæ de translatis corpore animoq; Magis docuimus, & ex tam frequente experiētia exemplisq; memorabilibus, cernitur velut meridie, & palpatur eorum error qui Magorum translationem statuunt esse imaginariam, nec aliud definiunt quàm ecstasin, exempli gratia visum Ezechielis,

chielis adducentes, cuius spiritus è Babylonia abreptus est Hierosolyma: quod visum aut vera animi separatione fieri potuit, aut sine separatione accidere. Ac Hebræi quidem in arcana sua Theologia animas electorū Deo per Angelos offerri tradunt quadam abstractione, homine tamen superstite: atq; huc adducunt locum Psalmi cxvi. pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, quam iucundam mortem in Phædone dicere videtur Plato. At non propterea veram corporis & animi translationem per bonos spiritus & malos fieri negandum est. In exemplum Eliam & Henocum corpore abreptos adducimus, & Abacuc opera Angeli in leonum foueam corpore importatum. Quod si in antecedentibus exemplis non verè fieret corporis exportatio, qui potuisset Lochianus ille à lecto in Burdegalensib. arenarijs se deprehendere? Lugdunensis in Lotharingia? Græcus ille Plutarchi Crotone ad Neapolim, vbi miliaria amplius centū oportet transfretari? qui sexcenta alia huiusmodi perfici? Thomas Aquinas, Durandus Heruæus, Bonauentura Tarantasijs, & Geraldus Odetus, qui in secundum librum distinct. viij. Magistri sententiarum quæstionē hanc explicarunt, omnino confirmāt corpora à Diabolis naturali potentia de loco in locum transportari. Quāquam raptus ille, vt vocant, ecstasticus plus habet admirabilitatis iudicio meo, quā corporis exportatio. Etenim si potest diabolus, vt fatentur illi, extra corpora sua animos abripere: nonne fa-

cilius est corpus animumque sine distractione & dis-
 paratione partis ratione pregita devehere, quam
 alterum ab altero nec interueniente morte diuide-
 re. Quamuis autem immortalitatis animarum certis-
 sima testimonia & indubitata demonstrationes sup-
 petant, hoc tamen in validissimis & maximis nu-
 merari mihi videtur oportere, adeoque sufficere si
 bene probatum fuerit (vt profecto historijs, iudi-
 cijs, repetitionibus, testium comparationibus,
 conuictionibus, confessionibus, & executionibus
 infinitis fuit comprobatum) sufficere igitur reuin-
 cendis Epicureis & Atheis: aded euidenter docet
 humanum spiritum essentia immortalis esse. Hy-
 pothesis enim Aristotelea libro secundo de anima
 sic optimè demonstratur, animam siquid sine cor-
 poris adiumento potest immortalem esse: & altera
 hæc similiter, animam immortalem esse si à corpo-
 re potest separari. Isti autem infidi, qui neque pote-
 statem Dei neque spirituum naturam credunt,
 eam quam vocamus animam esse dicunt vincu-
 lum harmonicum formamque catholicam ex sin-
 gularibus humorum aliarumque humani corpo-
 ris partium formis resultantem: quod certè planè
 absurdum est, hominis formam (quam omnes Phi-
 losophi puram & simplicem fatentur esse) ex com-
 pluribus formis componere. ~~Estasim verò defi-
 niunt somnum melancholicum, quo vires animæ
 ita sepultæ sunt vt mortuus homo videatur: rem
 ridiculam, cum plures Magi, Olao magno teste, in
 Noruegia, Liuonia, Borealibusque partibus quam
 in reli~~

in reliquo orbe terrarum existent: & quod de Satana apud Esaiam prædicatur, ~~Ascendam super Aquilonem, ero similis Altissimo, ad eam potestatem referri possit quam Satanas in Boreales præcipuè populos exercet, famosos Dæmonum Magorumquæ nomine: prout etiam in tota Scriptura legimus venturum ab Aquilone malum, Sapientia ij. Esai. xiiij. xli. & xlix. Ierem. xxxiiij. iiij. vi. xiiij. xv. xxiij. xxv. xlvj. xlvij. l. & li. Ezech. viij. xlvij. Dani. xi. Zachar. ij. at populus iste minus quam quisquam alius habet melancholiæ: sunt enim omnes flauo capillo aut coloris ruffi. Quam obrem istos necesse est ignoratiam suam agnoscere; nam Solenem quendam Plutarch. Plinius Hermotimum Clazomenium, & Præconnesium philosophū atheon Herodotus ita abreptos fuisse tradunt in excessum mentis, vt corpora eorum mortua & sensus expertia subsiderint, itaq; prostratum Hermotimi corpus ab inimicis captū, occisum, & crematū esse^a. Scripsit Hieron. Cardanus^b se cū luberet, p̄ ecstasin extra corpus raptū adeo vt corpus maneret ^{αὐχνοῦ πτόν}, Ego verò eos qui volūtariè inter vigilandum patiuntur istud Magos esse cōfirmo: & Cardanus ipse fatetur^c patrem suum triginta annos familiarē spiritum habuisse. Sic plerumq; patres sortilegī informant liberos vt in mentis excessum rapiantur: quò pertinet illud Virgilianum de Maga Æneidos sexto, quæ se promittit soluere mentes. Nam reuera anima vegetatiua, vitalis, & animalis permanet, quamuis soluti sint sensus,~~

motus,

^a Plin. lib. 2.
cap. 52.
^b in sua Gen.

^c in lib. de rerum variet. ad finem.

motus, & ratio. Exstat recens historia Magiæ naturalis à Neapolitano, qui rem narrat à se in muliere Saga fuisse exploratam, quæ postquam se vni-
 xisset nudam *λεπροθυμῶσα* & sensu destituta cōcidit, reuersaq; post trium horarum spatium in corpus suum multa è regionibus varijs nuntiauit, quæ vera deinde comperta sunt. Sed autor libri digni incendio rationem rei istius gerendæ explicat. Hac arte Satanas erga eos vtitur qui nolunt retegī, siue propter familiæ amplitudinem siue propter alias causas non audeant magnos conuentus accedere. Ex Turettano Præsīde audiui Magam à se in Delphinatu visam quæ viua fuit concremata: hanc ergo cubantem ad ignem, manente domi corpore in ecstasi abreptam esse, & quia nihil intelligebat, grauisimis virgæ ictibus ab hero percussam, tum etiam vt viderent an de hac vita decessisset, ignem partibus quæ maximè valent sensu, fuisse subiectum, nec propterea euigilauisse: eam itaque iacentem ab hero heraq; mortuam esse existimantibus ibi derelictam esse: manè iacētē in lecto inuentam: quod cum miratus herus quæsiuisset quid rei contigisset ipsi, exclamantem suo sermone dixisse, Ah, here, quàm verberasti me? Id hero apud vicinos narrante aliquem dixisse, Saga est: idēq; nō destitisse herum, donec illa rem falsa indicauisset se animo cœtum Magorum adiuuisse. Sic alia insuper scelera quæ perpetrauerat agnouit, & igni fuit tradita. Iacobus Sprangerus Inquisitor, qui de per multis Sagis quæstionem habuit, eas scribit confiteri, se,

fieri se, cum visum est, spiritu abripi, sin aliter vi-
 deatur etiam corpore. Exemplum nostra memo-
 ria apud Burdegalenses alterum habuimus anno
 M. D. LXXI. cum in Magos Galliaë instituta esset
 persecutio. Vetula quædam Burdegalensis Ma-
 ga apud Iudices confessa est se cum alijs per hebdo-
 madas singulas fuisse exportatam, vbi magnus
 hircus adorat, quo autore abnegabant Deum, se
 Diabolo seruituras spondebant, singuli pudenda
 illius osculabatur, & post saltationes pulueres ac-
 cipiebat quisq;. Tum D. Belotus libellorum sup-
 plicum magister, dicente Maga se nihil posse nisi è
 carcere educta esset, volens rei veritatem explora-
 re, eam educi iussit: & illa cum se nudam certo a-
 dipe inunxisset, velut mortua expersq; sensus cor-
 ruit, deinde post horas quinq; reuerfa exurgensq;
 permulta narravit quæ varijs in locis ita habere vt
 dixerat comperta sunt Hanc historiam mihi qui-
 dam Comes equestris ordinis narravit qui adhuc
 viuit & isti ex: erientiaë interfuit. Id in Borealibus
 partibus frequentari Olaus testis est, & amicos ec-
 statici studiosè corpus obseruare donec cum dolo-
 re ingente reuertatur, & anulum, literas, cultel-
 lumve eius qui milliaribus trecentis abest ab eo
 reportari. Æquè admirabile est iudicium illud Ma-
 gorum septem quod anno M. D. XLIX. apud Nã-
 netas didici. Cum igitur isti coram multis se indica-
 tuos recepissent ante horam, quid per milliaribus
 decem in ambitum ageretur, exanimis conciderunt
 illicò, & tres horas defecti animo iacuerunt: postea

exsurgentes renuntiauerūt quicquid in toto Nan-
 netū oppido & ambitu longiore perceperant, lo-
 cis, factis, & hominibus obseruatis: que omnia sta-
 tim comperta sunt. Itaq; omnes isti accusati & ma-
 leficiorum multorum comperti, ad ignem fuerunt
 damnati. Dixerit fortasse quispiam nō abripi ani-
 mam, sed visum & illusionem à diabolo præstari:
 at effecta huic sententiæ aduersantur. Possunt qui-
 dem homines mandragora & narcoticis potioni-
 bus soporari ita vt mortui esse videantur: sed horū
 alij ita soporantur vt nunquam euigilēt, alij epotis
 eis ad triduū quadriduū ue indefinenter dormi-
 unt: prout ijs faciunt Turci quos castraturi sunt, &
 Vasconi cuidā ex inferiore Occitania captiuo qui
 post fuit redemptus, accidit. At nihil tale eporant
 Magi, & qui narcoticis soporantur nullius rei me-
 minerunt: Magi verò impressionem viuam habēt
 saltationum sacrificiorum, adorationum, & aliarū
 rerum quas in conuentibus viderunt feceruntq;
 obseruant eos qui adsunt, qui cum illis commissi
 fatentur culpam: & Iacobus Sprangerus ex male-
 ficarum quas igni damnauit cōfessione id Magos
 confiteri narrat se in ecstasi easdem res percipere
 quas, si corpore adfuissent, pariter percepisset. Au-
 gustinus quoque libro xviii. de ciuitate Dei ait
 Præstantij patrē tanta ecstasi sæpe abreptū esse, vt
 reuerso spiritu se fuisse versum in equū affirmaret,
 cōmeatumq; in castra cū eqs alijs importasse: cū in
 ipsius corpus exanime iaceret domi. Atq; hæc for-
 tasse fuerit ratio cur Lycanthropia illa & hominū
 in pe-

in pecora commutatio (de qua pòst agemus) fuerit tãtopere ab antiquis celebrata, & adhuc in Orientis partib. frequentetur. Sunt etiam morbi qui hominem orbant sensibus ac propè exanimant, vt sunt epilepsia & apoplexia. Sic Iulius 11. Papa spatio bidui pro mortuo habebat: & Ioannem Scotum viuum fuisse humatum creditur cum existimaret mortuus: cœpisse enim dicitur conflictari cum precluderetur anima, cuius cõflictantis motum percipientes vespillones qui iniiciebant humum retraxerunt quidem, sed sanguine offusum & agentem animam inuenerunt. Non insunt ista mala sortilegis, syncope, epilepsia, apoplexia: nã si quando placuerit, ita affecti sunt, neq; aliã ob causam patiunt ista quàm vt se à conuentibus adeundis excusent si metuunt retegì, nec eo minus dant fidem diabolo, & cum volunt eum alloquuntur domi. Sic Raziorum Baro (qui apud Nannetas magicarum sortiũ damnatus supplicium pertulit) nō tantum fassus est se octo puerulos occidisse, & in animo habuisse occidere & diabolo sacrificare nonum, suum ipsius filium, idq; in matris utero, vt summopere gratificaret Satanam, verum etiã se in cõclauis suo procidentem in genua Satanam adorare humana specie cõparentem, eiq; adolere: q; detestabiliũ sacrificiorum ritus apud Amorrhæos olim & Canan. obtinebat. Huic res admirabiles Satanam spopoderat, ac nominatim! ipsum fore magnũ. Tandem verò se videns captiuum & acerbissimis malis oppressum, oĩa confessus est vltimũq; supplicium passus, & lis adhuc sub iudice heret de

bonorum eius publicatione. Apud Sprangerum legimus, cū de quadam malefica quam damnavit igni cognosceret, eam cōfessam esse (vt erat obstetrix) se pueros suscipientem è matris utero Diabolo obtulisse in aerem extollendo, deinde in caput eorum aciculam magnam ita vt non proflueret sanguis indidisse; tum ijs in sepulchrum elatis abeuntem de nocte eos eruisse, furno coxisse, carnes comedisse, pingue ad suū vsum asservasse: hoc pacto quadraginta puerulos à se interemptos esse. Hæc Danensis fuit ad Basileam. Alteram quoque Argentoratensem innumeris occisis crematam esse. Istius summè præ omnibus quas vnquam audiverim detestandæ crudelitatis & idololatriæ placuit lectorem admonere, vt bene ad obstetrices attendatur. vesci autem istos humana carne est certo certius: nam eam post omnem hominum memoriam sic appetuerunt Sagæ* vt ægrè mortuorum corpora seruari aut cōcludi etiam possent, quin illæ ingressæ ad ossa vsque abroderent: quamobrè lxxvj. capite legum Salicarum dicitur, Sortilegam, si hominem ederit, atq; euincatur, solidos |ducentos soluturam. Philostratus Lemnius autor est Lamiam, quæ sic humanis vescitur carnibus Corinthi, ab Apollonio Tyanæo resectam & eiectam esse: quò spectans Horatius & velut crudelissimū facinus abominatus inquit,

*Apule. lib.
*asini.

Neu pranse Larie puerum viuum extrahat aluo.
atqui hoc Magis in more est positum, vt cibo isto aleretur. Apud Ammianum Marcellinū lib. xxix.
legi

legimus Pollentianum Tribunum conuictum & confessum fuisse quòd viuæ mulieris exsecuisset ventrem, vt intempestiuo partu extracto de futuro Imperatore consuleret. Quibus locis omnibus ea quæ in iudicijs nostrorum temporum vidimus confirmantur. Imò complures Magi existimant se à Dæmonibus ad crudelia hæc facinora adduci, vt hac ratione ex animi sui sententia aut spiritu aut corpore rapiantur. Et ne longè abeamus, Rondeletus doctissimus medicus & celeberrimus, Magū quendam in Montepessulano sepulchris hærentē obseruauit, qui ad sepulchrum profectus vbi mulieris corpus fuerat pridie conditum, ex eo rescidit femur, quod imponens humeris carnem dentibus mordicus auellebat. Hoc mihi quidam Rondeleti discipulus, qui tum eum prosequabatur, narravit. Lycanthropiam morbum Rondeletus dicebat esse, qua homines furiosi facti se verti in lupos putant, eoq; cibo vescuntur. Iam itaq; dicamus possint ne homines verè in lupos & alias bestias verti, an verò sic imaginatione aut morbo sibi videant.

De Lycanthropia, & an spiritus vertere hominem in bestiam possint. Cap. VI.

PERMULTIS exemplis, & diuinis humanisq; autoritatibus, itemq; accusationibus, euictionibus, confessionibus, iudicijs, & executionibus antè ostendimus, viros & mulieres via diabolica modo

spiritu & corpore, modò spiritu solùm exportari
nec paucis Satanam persuadere ista verborum vi
& vnguentorum quæ tradit effici, eumq; plurimū
hircina specie apparere. Ex quibus demonstratio-
nem effectorum nobis esse constat, quam Dialecti-
ci appellant ^{δ71. 881}; quæ demonstratio etsi non eque
habet euidentiā ac ea quæ ex causis nascitur, non

^a Arist. in po-
sterioribus
analyticis.

minus tamē habet certitudinis^a. Cū autem no-
stram in causis ignorationem confitemur, amplissi-
mam Deo laudem tribuimus, aduersus quem si in-
firmitatem mentis nostræ attendimus nefas est de
eo quod fieri non potest contendere. At illud pro-
fectò mirum est Satanā (qui se quocunq; lubet cor-
pore induit) sæpissime ac propè ordinariē secun-
dum formam hominis hirci figuram assumere, nisi
eo fortasse nomine q̄ hircus fetidus est & falax.

^b Esa. 13. 2
34.

Videmus enim diabolos in Scriptura sacra hircos
appellari^b, vt in Esaiam Chaldæus interpres expo-
nit vocem ^{רעש} qua significatur hircus. Ait. n. Esa-
ias saltaturos Babylone dracones & hircos, & Sa-
tyrum vnū in clamaturum alterū. Zoroastes hirco-
rum nomine Demonas intelligit, quia putidum &
lasciuum esse in proprietatib. hirci numerat: quod
Mirandulanus Princeps obscurè xij. positione in
Zoroastem significauit his verbis, Quid sit intelli-
gendū per capros apud Zoroastē, intelliget q̄ lege-
rit in libro Bair quæ sit affinitas capris cū spiritib.
Propria aut Dæmonū est in lasciuam brutamq; cu-
piditatē dominatio, vt Hebræi annotant in lib ^{מבא}
^{מבא} dicētes Satanam portari à serpente. i. (vt Phi-
lo He-

lo Hebræus interpretat̃) à voluptate, qua Architas ille sapientissimus aiebat nullã pestẽ capitaliorem hominib. à natura datã, Catone Censorio teste apud Tulliũ. Quamobrem Dæmonib. figurandis Græci salaces Satyros semiuiros atque semihircos depinxerunt: & in libro Leuitici postquam mandauit Deus animalia certa à populo sibi sacrificari & sanguinem ad altare fundi, tandem inquit, Neq; vnquam in posterum sequamini hircos vestros & Satyros vt sacrificetis eis: quẽ in locum Rabbi Moses Maymonis ex libris, quos de mysterijs & sacrificijs Chaldæorũ Sabæorũq; legerat, ^atradit in more fuisse positum vt sacrificaturi diabolis in deserta concederent, effossaq; fouea sanguinẽ in eam inijcerent, ad eam epularent, & in honorem malignorũ spiritũ dies festos celebrarent. Leuitici quoq; xvi. cap. Aaroni præcipit vt sumptis duobus hircis fortiatur vnum pro Deo, pro Zazele alterum, & vt hircus ille qui Zazeli forte acciderit super q̃ Sacerdos peccata populi confitetur in desertũ emittatur, Deo sacrificetur alter: quem tñ hircũ Hebræi nuncq; fuisse inuentũ annotarũt. In Deut. ^beui dentiore legis interpretatiõẽ maligni spiritus propria significatione vocant̃ לשרים, oēs exponũt demonia: itaq; fieri potuit vt vox Lacedæmõ ex Hebræa voce & Græca cõponeret̃ idẽ significãte. Scribit. n. Ioseph. Hebræis iã olim cũ Lacedæmon. fœdus intercessisse; etsi postremã hãc interpretationẽ nõ moror. Quicq; aut̃ de Satyris vulgò prædicet; quorũ frequẽs est in vita eremitarum Antonij & Pauli.

^alib. 3. Mo-
re nevocim.

^bDeu. 32.

Pauli mentio, non dubium est quin maligni fuerint spiritus. Non raro etiam figura hominis proceri & nigri Satanas seipsum exhibet, vt de eo diximus qui Catharinæ Darcæ visus est, Dioni Platonis amico, Cassio Parmensi, Athenodoro philosopho, Magdalenæ Crucix, Ioannæ Haruillierix, quæ sibi annos duodecim natæ confessa est ostensum à matre fuisse diabolum forma hominis proceri & nigri, atrati, ocreis & calcaribus instructi, qua specie cōpellat momentoq; accedit ipsam pro voluntate ipsius: id toto vitæ suæ curriculo fuisse factitatum. Sed nihil omnino tam incredibile & admirabile, quàm hominis in bestiam & corporis in corpus transmutatio. Verumtamen hoc iudicia in Magos constituta, & diuinæ atq; humanæ populorum omnium historiæ probant certissimè. In libro Quæstorum quinq; aduersus Magos, cuius sæpe memini, legimus Stasum quendam Magum in Beinatum agro è medio inimicorum (quos habebat quamplurimos) repētè ac multoties effugisse, nec aliter quàm inter dormiendum occidi potuisse. Hic duos reliquit discipulos, Hopponem & Stadlinum summos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempestates, fulmina & procellas maximas excitasse. Et ne procul ab hoc regno discedamus, exstat quæstio in Parlamēto Dolenfi habita, & sentētia lata die xviij. Januarij M. D. LXXIII. contra Ægidium Garnerium Lugdunensem: quod iudicium nihil hic attinet exscribere, cum Aureliut apud Eligium Giberium Parisijs apud

apud Petrum Hayanum, & Senonibus fuerit typis commendatum: præcipua solum capita quorū accusatus & euictus fuit, annotabimus. Et quòd Garnerius iste die Michaelis festo ad Serranā syluam in vineis Chastenoyanis (quæ à Dolensi oppido quadrante milliaris absunt) puellam decem aut duodecim annos natam ceperat, manibus que luporum pedibus consimiles videbantur dentibusque occiderat, femorum & brachiorum carnem deuorauerat, & de ea ad vxorem detulerat: quòd item post mensem eadem forma alteram puellam ceperat occideratque voraturus, nisi tres homines (vt ipse fatebatur) impedimentum attulissent: quòd etiam post dies quindecim puerum decennem in Gredisanorum vineis strangulauerat, carnemque crurum, tibiarum, & ventris comederat: quòd denique puerum alium hominis, non lupi specie quasi tredecim annos natum in vici Perusani saltu occiderat comedendi animo (vt ipse sponte ac non coactus aiebat) nisi fuisset impeditus: his ergo de causis ad ignem viuus est damnatus, effectaque sententia. Alia quoque habetur causa Vesontione cognita à Ioanne Boino Inquisitore anno salutis millesimo quingentesimo vigesimoprimo, Decembri mense, in Galliam, Italiam, & Germaniam missa, quam Vierus Magorum defensor libro sexto de Præstigijs, capite decimotertio exponit copiosè, itaque percurram paucis. Rei Petrus Burgotus & Michael Verdunus se Deo renūtiā-

A

se fidemque dedisse diabolo confessi sunt. Burgotum igitur Michael duxit in vicum castelli Carlonij, vbi candelam virentis ceræ obscura flamma & coloris Veneti habebant singuli, ita saltabant & sacrificabant diabolo. Postea se vnguento oblitos falsi sunt lupos fuisse factos celeritate summa excurrentes: tum versos in homines ab subinde in lupos, eaque specie lupas iniuisse eadem voluptate qua cum mulieribus rem habere sunt soliti. Præterea confessi sunt Burgotus quidem se puero septenni lupinis pedibus dentibusque mortem attulisse, voraturum nisi rustici abegissent: Verdunus verò se puellam in horto quodam pisa carpentem occidisse, & à domino Cuuee depulsum esse: ab vtriusque puellas quatuor voratas esse certo tempore & loco, quarum ætatem exponebant: se puluere quodam tacto necem hominibus importare. D. Bordinum generalem Procuratorè Regis aliud exemplum mihi narrare memini ad se è Belgis missum cum iudicio toto à Iudice & aclusarijs obsignato, de lupo sagitta ad femur trāsfixo, qui postea in hominē versus decubuit in lecto cū sagitta, quā auulsam agnouit ille qui fuerat iaculatus, tēpore & loco ex confessione hominis cōprobato. Iobus Fiñcelius lib. xi. de mirabilibus scribit Paduæ Lycanthropum fuisse deprehensum, cui lupini pedes resecti sunt, & momento manibus pedibusque truncatus homo exstitit. Quo exemplo iudicium Magarum vernonij confirmatur⁴, quæ frequenter felium innumerabilium specie in castellū peruetus

peruetus solebant conuenire. Ibi constituentēs vīri quatuor aut quinque pernoctare multitudinē felibum se inuadentem experti sunt, quorum vnus occubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felibus vicissim læsis quæ postea in scæminas versæ grauiavulnera cõper te sunt accepisse. Sed quæ res incredibilis videbatur, iudicia siluerūt. Quæsitores autē quinque huiusmodi *in Malles malefic.* caufarū pitissimi de scripto tradūt tres Magas ad Argëtoratū forma triū ingentiū felium agricolā adortas esse, qui defendēdo se vulnerauit depulitque feles, deinde verò momēto mulieres decubentes fuerunt cõpertæ & grauiter vulneratæ: qua de re cū interrogatæ eum accusauissent à quo vulnus acceperant, ille iudicib. horam & locum indicauit que feles appetiuerant ipsum easque læserat. Petrus Marmorius in libello de Sortilegis mutationem istam hominum in lupos dicit à se in Sabaudia visam: Henricus Colonienſis in libello de Lamiis pro indubitato affirmat: Ulrichus item Molitor in libello quæ dicauit Sigismūdo Cæsari, disputationē cõscribit corā Imperatore factā, & certissimis rationibus exemplorumque innumerabiliū experientia cõstitutum fuisse docet transmutationem istam verā esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat Constantiæ, qui accusatus, euictus, damnatus, & à confessione morti fuit traditus. Multis quoque libris in Germania editis ostenditur vnum ex potentissimis Christianorum Regibus qui nuper vita defunctus est, in lupum saepe fuisse versum, vt Magorum omnium facillè princeps ha-

A ij

bebatur. Verumtamen hæc pestis Græciam Asi-
 amque amplius peruasit quàm Occidentis popu-
 los, vt aũt mercatores nostri eos illic cippo & car-
 cere contineri qui in lupos conuertuntur. Itaq; an-
 no M. D. XLII. Sultane Solymãno imperium ob-
 tinente, tanta fuit luporum vis Constantinopoli,
 vt armatus Imperator cū prætoriano milite pro-
 cedens ad centum quinquaginta simul compule-
 rit, qui vniuerso populo prospectante ex vrbe
 disparuerunt. Hæc historiam narrat Iobus Fince-
 lius libro ij. de mirabilibus, atq; in hanc rem popu-
 li omnes consentiunt. Hos lupos Germani dicunt
vvervvolff, Galli *loups garous*, Picardi *loups vvarous*, ac si
 lupos varios dixeris (g enim in locum vv sufficiũt
 Galli) Græci *λυκανθρώπος & μορμολυκίας*, Latini varios
 & *versipelles*, vt Plinius agens de hac transmuta-
 tione annotauit. Franciscus Phœbus Fecensis Co-
 mes in libro de venatione voce *garous* ait. significa-
 ri *gardez vous*, cauete vobis, cuius rei me Fauchetus
 Præses admonuit. Hoc mihi quidem est verisimi-
 le: nam alij naturales lupi pecudes persequuntur,
 hi plerumq; homines: itaq; meritò dici potest, *gar-
 dez vous*. Pomponatius & Theophrastus Paracel-
 sus principes sua ætate philosophi certissimã esse
 confirmant hominum in lupos transmutationem.
 Gaspar Peucerus homo doctus gener Philippi
 Melanchthonis scribit has sibi semper visas fuisse
 fabulas, sed coactum fuisse credere ex quo istud si-
 bi mercatores plurimi fide digni negotiãtes in Li-
 uonia confirmarũt, multos etiam fuisse accusatos,
 cui-

euictos, & à confessione adiudicatos morti: itaq; describit modum qui in Liuonia obseruatur: nempe quotannis sub finem Decembris nebulonem esse qui Magos omneis citat vt loco indicto compareant: si defuerint, eos à diabolo ictibus ferreæ virgæ cogi adeò vt vibi ces exstet: præire ducem, myriadas sequi tranantes fluuium: eo traiecto mutari in lupos, in homines & in pecora inuolare, & innumerabilia damna importare: post dies duodecim eodem fluuiio remeare, & humanam formã recipere. Languetum Burgundum vidi sæpenu-merò virum doctissimum agentem in rebus Ducis Saxonix, dum pro Domino suo cū Rege Gallix ageret: hic ergo similem historiam narrauit mihi, & se in Liuonia agentem dixit cognouisse id toti populo haberi exploratissimum. Habeo apud me Germani cuiusdam literas qui stipendiarius fuit Henrici ij. Regis scriptas ad Cōnestabilem Gallix, quibus certiozem facit Cōnestabilem de Liuonia à Moscho capta: deinde subiicit, In illis locis Herodotus Neurios collocare videtur, apud quos dicit homines conuerti in lupos: quod est adhuc vsitatissimum in Liuonia. Multa autem dicta ab Herodoto, quæ incredibilia olim videbantur, posteritas comprobauit. Idem enim autor est exstitisse Magos qui certis incisionibus tempestatem illã sedauerunt qua iamq; naues Xerxis amplius quadringintæ fuerant submersæ: & apud Olaum magnum libro iij. cap. xvij. legimus Lappos Magos secundos ventos & procellosos vendere solutis

A iij

quibusdã funibus, quod ab experiētia frequentissīma omnes nauatæ sciunt. In historia quoq; Ioannis Tritemij legimus anno D C C C C. L X X. Iudæum quendam Baianum nomine Simeonis filium in lupum se cū placuit transformauisse, & oculorum aciem effugisse factū *ἀόρατος*. Mirum quidem istud sed hoc meo iudicio est admirabilis cōplures nō posse credere, cū populi oēs terræ & tota antiquitas id vno ore agnouerint. Neq; enim solum ante annos bis mille ducentos id scripsit Herodotus, & ante hunc Homerus xl. annis, sed etia Pomponius Mela, Solinus, Strabo, Dionysius Afer, M. Varro, Virgilius, Ouidius, & sexcenti alij; atque in hanc sententiam Virgilius,

— has herbas atq; hæc ponto lecta venena
 Ipse dedit Maris, nascuntur plurima ponto.
 His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis Marin.

lib. 8. ca. 22 Miratus autem Plinius^a de hac re autores consentire, Homines, inquit, in lupos verti rursūq; restitui sibi falsum existimare debemus, aut credere omnia quæ fabulosa seculis comperimus. Hoc ille non audet confirmare, metuens vt sibi habeatur fides: nam inter principes Græcos autores adducit Euanthem ipsum, qui ait in Arcadia ex gente Antæi vnum tranare quoddam regionis stagnum transfigurariq; in lupum, deinde post aliquot annos reuerti ad idem stagnum, & cū tranauerit effigiem humanam recipere. Antè notauimus perdendæ iustæ familiæ toti Magam vnam sufficere:

& A.

& Agriopas qui Olympionicas scripsit narrat Demænetum Parrhasium degustatis pueri Ioui Lycæo immolati extis in lupum fuisse conuersum: quod M. Varro omnium Græcorum Latinorumque, Tullio teste, doctissimus adducit & pro indubitato confirmat. Olaus magnus de gentibus Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermaniæque loquens (sunt autem hæ gentes Ethnicæ adhuc, & malignorum spirituum Magorumque plenæ) in historia narrat homines vulgò in bestias ab eis commutari: & qui infinita exempla, quæ breuitatis ergò omittimus, desiderauerit, is Olaum, Saxonem Grammaticum, Fincelium, & Guilhelmum Brabantinum potest consulere. Taceo Metamorphosin Ouidij, quia res veras confudit cum fabulosis multis: sed quod de Lycaone Rege Arcadiæ scribit in lupum verso non est incredibile,

*Territus ipse fugit, nactusq; silentia ruris
Exululat, frustra q; loqui conatur:*

cùm Rex quidam memoria nostra exstiterit transfiguratis in hanc formam, & id ubiq; sit adhuc vfitatum. Neq; fabulosum est quod Homerus narrat de Circe malefica, Vlyssis comites ab ea in porcos fuisse transformatos: cùm August. ipse in libris de ciuitate Dei^a historiã eandẽ adducat (quãuis opinione ipsius mirã) & illam de Arcadib. in Alpib. quoq; memoria sua frequens fuisse dicat vt stabulariæ mulieres imbutæ malis artib. in caseo darent viatorib.

^alib. 18. cap. 17. & 18.

viatoribus vnde in iumenta illicò verterentur, vt necessaria quæq; portarent, póstq; perfuncta opera iterum ad se redirent. Huic perfimilem historiam legimus apud Guilhelmum Tyri archiepiscopum, quam eandem Sprangerus Inquisitor narrat, iuuenem Anglum militem in Cypro fuisse à faga transformatum in asinum, qui cum in nauem ad socios volens remeare fustibus abactus esset ad Magam redijt: itaque illam eo vsam esse, donec asinus in Ecclesia visus est in genua procidere eaq; facere que ab animante bruta nequeunt proficisci: tum Magam quæ agebat ipsum ex suspitione ad iudices raptam eum triennio elapso restituisse, & morte affectam esse. Idem de Ammonio philosopho Peripatetico legimus, asinum ordinariè lectioni eius interfuisse. Nihil in Ægypto magis frequentari tradunt mercatores nostri; & ipse Belonius in suis obseruationibus Lutetiæ excusis histriionem ait in suburbio Cayri oppidi in Ægypto à se fuisse visum, qui cum asino suo sermones conferebat & confabulabatur quàm familiarissimè: asinùm verò signis, gestibus, & voce indicauisse optimè accipi à se quicquid dicebatur: Si herus iuberet asinum pulcherrimam de cœtu sceminã deligere: contemplatum eum in omneis partes ad vnam tandem solitum, cui gratularetur. certo iudicio accedere: si herus ediceret hordeum asino afferri, tum eum aliter quàm soleant asini exultasse, & alia id genus innumera: quibus copiosè enarratis subdit Belonius, Amplius etiam dicturus essem, sed

sed metuo vt eis haberetur fides: quemadmodum nec ego credidiffem, nisi meis oculis spectante vniuerso Cayri populo percepiffem. Huic adstipulatur quod scribit Vincentius, ²duas in Germania ²in Speculo lib. 3. ca. 109 & Fulg. li. 8 cap. 11. hospitas fuisse Sagas quę hospites solebant in bestias interdum vertere: cum itaq; histrionicum adolescentem in asinum conuertiffent, qui (vt erat rationis compos) voluptates mille viatoribus exhibebat, hunc magno fuisse à vicino emptum: illas tamen dixisse se non esse præstituras, nam eum si flumē accederet amissum iri: asinum itaq; diē quodam elapsum in lacum proximum abijisse, & simul ac fuisset immersus formā recepisse. Id Petrus Damianus vir sua etate inter primos numerāndus cum rem sciscitatus esset diligētissimè ex hero, ex asino, ex mulieribus Sagis confessis factum, & ex ijs qui asinum elapsum ac restitutum viderant, Leoni vii. Papæ narrauit, & postquam diu in vtramq; partē coram Papa fuit disputatum, hoc tandem posse fieri fuit constitutum. Atq; hoc quidem pacto confirmari posset illud quod apud Lucianum & Apuleium atheos homines in asinum versos legimus, qui hoc sibi aiunt à Lariffæis mulieribus Sagis accidisse, quas ideò inuiserāt vt cognoscerēt an istud ex veritate esset. Fuit autē vterq; & ἀθεϊστής & artis magicæ accusatus: quamobrem Apuleius omnes machinas admouet in Apologia, vt istam sortilegij & veneficij accusationem diluat. Verum vbi de hac sua transformatione loquitur, obseruandū illud est quod ait, Minus hercule calles prauif-

B

simis opinionibus ea putari mendacia, quæ vel auditu noua, vel visu rudia, vel certè supra captum cogitationis ardua videntur: quæ si paulò accuratius exploraris, nō modò compertu euentia, verum etiam factu facilia senties. Et paulo pōst, Prius deierabo Solem istum vidētem Deum me veta & cōperta memorare, ne vos vlteriùs dubitetis, &c. Potuit quidē ille narrationem suam faceretis historijs locupletauisse: sed historia nihil amplius habet admirabilitatis quàm illæ habent quas suprà attigimus. Nam ipsam Apuleij transformationem Augustinus lib. xvij. de ciuitate Dei, cap. xvij. neq; negare audeat, neq; affirmare: putat quidē & iudicat fascinationem esse: alij verò cōtendunt istud & vera & naturali ratione posse contingere, & mutatione puellarū sceminarum in masculos comprobari, de qua legimus apud Hippocratem libro Epidemion, cap. viij. Plinium libro vij cap. iij. Gellij libro ix cap. iij. & Amatium Lusitanum centuria ij. curatione xxxix. Huius rei exempla octo meis cōmentarijs in Oppianum poetam Græcum de venatione annotaui: sed omnes mutationes sunt sceminarum in mares, pudendis videlicet quæ prius in ventris sinu latuerant tunc primùm erumpentibus. At Lycanthropiæ cum hac nulla intercedit similitudo, neq; naturalem habet causam, sed supra naturam omnia. Illud tamen certum est historia sacra Nabuchodonozoris regis confirmari, quem ait propheta Daniel fuisse mutatum in bouem, & septennio fœnum & gramen duntaxat comedisse.

Hoc

Hoc fieri posse confirmant Arabes: et si Pythagoræ μετεμψύχωσης multo plus à iudicijs nostris videtur abhorrere, quam Platonici omnes, Chaldæi, Persæ & Aegyptij defenderunt. Complures autem Medici rem adeò mirificam, at non causam animaduertentes, ne quid nescire viderentur, sermone & scriptis tradiderunt Lycanthropiam morbum hominum ægrotorum dici cogitantium se lupos esse atq; in syluis oberrantium, qua in sententia est Paulus Aegineta: verùm permultis rationibus & testibus fuerit opus ad ementiendos populos omnem terræ, omnes historias, adeoq; historiam sacram, cùm Theophrast. Paracelsus, Pöponatius, & Fernelius ipse medicorū suæ ætatis non vltimū, & alij multis seculis Lycanthropiam certissimam esse, veram, & indubitata duxerint. Præterea illud ridiculum est quòd res naturales æquantur ijs quæ naturā superant, & actiones animantiū actionibus spirituum dæmonumq; cōparant. Absurdius verò illud hic causari morbum: malū enim Lycanthropæ in effecti soli, non eos afficeret qui hominem in bestia verri deinde restitui vident. Maleficam Circen ait Chrysostronus sic brutis voluptatibus comites Vlyssis inescasse vt si fuissent porci: quibus verbis videt innuere non mutatum corpus, sed rationem solū abiectā fuisse brutamq; factā. Quicunq; tamen veteres & noui autores de Lycanthropia scripserunt, vno ore confirmant mutari humanam formam spiritu & ratione integra permanente: quod Homerus in Odyssæa optimè,

^a Fernel. lib. de abditis rerum causis.

οἱ ἰσὺν Μῆχον κεφαλὰς φανῶ τε, δέικτες τε,
καὶ τεύχας· αὐτὰρ ὁ νῆς ἠὲ ἔμπεδ' ἔσθ' ὡς ἰὸ παύροισιν,

Hi verò suum quidem habebant capita, vocem-
que Et pilos, sed mens erat integra vt antea.

& disertis verbis exprimit Boetius, voce & corpo-
re perditis sola mens stabilis, quæ semper monstra
quæ gemit patitur. Itaq; Lycanthropia neq; ad-
uerlatur canoni Episcopi, xxvi. q. neq; Theologo-
rum sententiæ, quorum pleriq; docent omnia à
Deo creata esse adeò vt ne maligni quidem spiri-
tus formam eorum mutare possint, cum non essen-
tialis forma hominis, id est ratio, sed figura solùm
permutetur. Quòd si facultatem hominibus esse
fatebimur efficiendi vt rosas proferat cerasus, &
brassica poma, si ferrum vertendi in chalybem, ar-
gentum in aurum, si mille artificiosas lapidum for-
mas cum naturalibus gemmis venustate concer-
tantium faciendi: an illud mirum videbitur quòd
Saranas (cui per magnam vim in hunc elementa-
rem mundum concessit Deus) figuram vnus cor-
poris alterius figura cõmutat? Hæc omnia à Tho-
ma Aquinate in secundum librum sententiarum^a
confirmantur, cum ait, Omnes Angeli boni & ma-
li ex virtute naturali habent potestatem transmu-
tandi corpora nostra: atq; huc pertinet Esaiæ^b lo-
cus, Babylonem euersum iri, & striges ibi saltatu-
ras, lemures, darmonas, & quos appellat *ערררר*, q̄s
vulgata Bibliorum interpretatio apud Plātinum
Antucrpiæ excusa Gallicè semiuiros & semiasinos
vertit: hoc autem non fuisset interpret dicturus, si
de mor-

^a dist. 7. ar. 5

^b Esai. 34.

de morbo solùm aut illusione accipi oporteret: nã hos sermonis vsu omnino carere constat omnium testimonijs. Verumtamẽ fieri etiam interdum potest, vt Magus illusione diaboli faciat vt homo alius quàm lit esse videatur: vt in S. Clementis historia legimus per Simonem magum effectum esse vt Faustinianum amicorum nullus agnosceret: item Neroni Imperatori dixisse vt sibi ceruices iuberet abscindi, se enim tertio die resurrecturũ esse, quod cum Nero (vt videbatur) fecisset, eum die tertio reuertisse, Neronem verò miratum ei statuat Romę posuisse cum hac inscriptione, *Simoni mago. Deo:* Neronẽ ex eo tempore in artes magicas incubuisse totum. Simon autem Neronis oculos & totius coetus sic fascinoerat vt arietem Simonis loco decollarent. Simile est quod narrat Apuleius de tribus hominib. quos à se putabat occisos, cum tres hircinas pelles à Pamphila Saga fascinoatus confodisset. Sed momẽtanea est ista fascinoatio: hominis verò in animantem brutam transformatio nonnũ quam durat septennium, vt apud Danielem Nabuchodonozoris. Deinde verò actiones & asinus labor quem tres homines perferre nequeant, magnitudo, incessus, eibus gramineus, cardũ humano corpori nequeunt conuenire. Nam & Propheta Daniel & quicunq; de hac transformatioe scripserunt non alio tradunt vsos fuisse cibario: et si Apuleius ait se cum inuenire potuit: vitã humanis cibus (vt erat integratione) tolerasse. Accedit luporum celeritas, cursus, morsus yncorũ den-

tium ab homine alieni. Quòd autem aiūt quidam humanum corpus à Satana soporari phātasiamq̃ abripi, eoq̃ illius mutationē persuaderi (quam in sententiam propterea ueniunt quòd ñ quorū brutam corpus fuit vulneratum postquā restituti sunt (vt antè diximus) se vulneratos esse humano corpore cōpererunt) & hoc interdum fieri & illud potest: potest etiam Satanus eodem momēto vulnus humano corpori inflixisse. Neq̃ speciem habet veritatis quod quidam afferūt, non esse has vires Satanæ à Deo attributas: etenim neq̃ Dei consilium ab hominibus comprehendī, neq̃ potestas diabolo data cognosci potest, cū in libro Iobi dicatur, non esse potestātē vllam in terra quæ possit ei ob-
 sistere. Præterea dicūtur Magi Pharaonis easdem res fecisse quas facit Moses, id est, baculos in virgas vertisse, & ranas produxisse: quod minimè fuisset dicturus, si qua fuisset oculorū fascinatio: nihil enim Moses per illusionē fecit, neq̃ Mosi serpens baculos fuisset digestura, si Magorū serpētes meri fuissent baculi. Et quisquis spirituū actiones cū humanis comparat, is perinde fallit ac si defenderet nō posse pīctores aliosq̃ artifices politissima opera & dignitate cum operib. naturæ concertantia facere, quia id vituli mulive nequeūt. Deus enim singulis reb. à se creatis pro ipsarū captu res suas admirabiles impertiuit. Si qua autē exponenda est ratio cur homines præcipuē in lupos asinosque vertantur potius quàm in formas alias, hæc mihi probat ratio, quòd qui primi in lupos fuere transformati

mati humanas carnes comedebant in sacrificio Iouis, quē ideo Lycæū, quasi lupinum dixeris, appellabant: quemadmodū eum qui Dolę pœnas dedit in lupum verti solitū, & Sabaudos diximus ex confessione ipsorū pueris multis cibatos esse. Deus itaq; iusto iudicio finit eos humanam formam amittere, & lupos sicut merentur fieri. Nam post omnē hominum memoriā famosi fuerūt Magi & Magæ hoc nomine quod cibus vescatur huiusmodi, mortuorum corpora effodiant & abrodāt ad ossa vsq; quod Pausanias annotauit dicēs à dæmone terrestri factū, Apuleius ait fecisse Sagas. Qui autē asini fiūt, eo transformant, q̄ detestabilia Magorū arca na expetiuerint cognoscere: quemadmodū ij q̄ maleficam amarunt Circē, iusto Dei iudicio fuerāt in fues transformati, & in Liuonia affirmat eos q̄ Magos & Lycanthropos frequētant ijs tandē conformari. Euiuerò quæcunq; afferatur causa: & diuinis humanisq; historijs, & bonæ Theologorū partis cōsensione, & experiētia tot seculorū atq; populorū & doctissimorū hominū iudicijs cogunt vel pertinacissimi veritatē agnoscere: q̄ iustissimę Theologorum sentētiæ, etsi in hoc nostro argumēto à Canonistis dissidentiū, statui permittere. Vt sit, homines in bestias verti cōstat forma & ratione integra permanente, siue potētia Dei sola efficiente, siue per Satanā effectorē atq; administrū voluntatis eius. Nā si veritatē historiæ sacrę apud Danielē (q̄ in dubiū vocari non potest) si vxoris Loti in saxū immobile versę cōfitemur, certū est æquē posse hominem

hominem in bouem, lapidem, aut animantes alias transformari. Atque hoc Thomæ argumentum agentis de corpore Christi super montem & templum exportato, si in vno fieri potest, posse in omnibus: id enim per Satanam gestum fuisse dicitur.

An Magi rem cum Demonibus habeant. Cap. VII.

PRincipio huius operis diximus Ioannam Haruilleriam Verberij ad Compendienseis natam inter cætera fuisse confessam, ex decreto Curiaë sententiam Iudicis Sanlissiani confirmante matrem ipsius viuam fuisse adiudicatam igni: se verò annos duodecim natam à matre oblatam fuisse diabolo specie hominis atrii, an tu atro, ocreis & calcaribus instructi, gladio accincti equum nigrum habentis præforibus, vtente his verbis, Ecce filiam meam quam sponondi tibi, ad ipsam verò dicente, Ecce amicum tuum qui beabit te: ex eo tempore Deo & religioni renuntiauisse, & illum sic concubuisse secum vt viri cum foeminis solent, nisi quòd frigidum erat semē: id octonis postea diebus aut quindenis fecisse, nec percipiente viro cum simul in lecto essent: etiam diabolum semel ex ipsa quesuisse an grauida ex ipso vellet fieri, se autem renuisse. Sūmam quoque interrogationum Potezanis Magis ad Lognium propositarum (quæ igne quoque sublata fuerunt) à Domino Adriano Ferreo generali Regis

Regis vicario apud Laodunenses traditam legimus, ex qua confessions aliquot hic visum est apponere. Margarita Bremontia vxor Noelis Laureti dixit se die Lunæ proximo nocte ineūte cum matre Maria in conuentum, qui ad Franquisanū pistrinum prope Lognium in prato habebatur, iuisse: matrem inter femora scopas habētem dixisse (verba hic placet omittere) & statim vtramque eò exportatam esse, vbi inuenerunt Ioannam Robertam, Ioannam Guillemīnam, Mariam vxorem Simonis Agni, & Gulielmā cuiusdam Grassi vxorem cum suis scopis singulas: eodem sex diabolos humana specie aduenisse, aspectu horridos, & c. facta saltatione Diabolos concumbentes rem cum ipsis habuisse: eorum vnum qui saltātem duxerat, cepisse ipsam, bis osculatum esse, & amplius semihoram cum ipsa concubuisse, perfrigidūmq; semē eiecisse. Ioāna Guillemīna huius assentitur dictis, semihoram fuisse copulatos falsa & perfrigidum semen ab eo excreatum. Taceo confessions alias huic persimiles. Legimus item libro xvi. Ioannis Meyeri, qui historiam Flandricam scripsit accuratissimè, an. M. CCCC. LIX. ingentē virorum seminariūque numerum in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter se accusantes fatebātur se noctu ad saltationes fuisse transfuētos, & cum diabolis, quos adorabant humana specie, copulatos. Iacobus Sprangerus, & collegæ 4. Magarū q̄sitores se de innumeris Sagis cognouisse scribunt, plurimāsq; Sagas supplicio vlumo addixisse in Ger-

mania, nominatim verò in Constantiensi & Ratisbonensi agro anno M. CCCC. LXXXV. quæ omnes fatebantur Diabulos cõcubuisse secũ, postquam Deo & religioni suæ, Diabolo autore, renũtiassent. Amplius scribant non paucas extitisse quæ nec accusatæ respuerint & à consortio isto discesserint, easq; idem confessas esse, nempe diabulos tantisper dum fuerunt sagæ cum ipsis rem habuisse. Hanc opinionẽ confirmans Henricus Coloniensis ait nihil in Germania tam vulgatum esse, adeoq; in tota Græcia & Italia notissimũ. Nam Fauni, Satyri, Syluani dæmones sunt & maligni spiritus: & illud quod vulgo dicitur σατυριζων nihil est aliud quàm scortari. August. lib. xv. de ciuitate Dei istam diabolorum cum mulieribus copulationem scribit adeo certam esse vt contradicere magnæ sit impudentiæ. Hęc illius verba: Et quoniam creberima fama est, multiq; se esse expertos vel ab eis qui experti essent & de quorum fide dubitandum non est audisse confirmant, Syluanos & Innos, quos vulgo Incubos vocant, improbos sæpe extitisse mulieribus, & earum appetisse & peregisse concubitum: & quosdam dæmones quos Galli Dufios nuncupant hanc assiduè immunditiem & tentare & efficere, plures talisque asseuerant ut hoc negare impudentiæ esse videatur. Geraldus Lilius & Isidorus lib. viij. rem eandem narrant: sed omnes in voce Dufios errant, legendum em̃ Drufios quasi Syluestres diabulos dixeris, vt Latini Syluanos. Quòd igitur August. ait, verisimile est dæmonas illos

los

los à maioribus Drufios fuiffe dictos, vt inter hos & Druidas fyluarū incolas difcrimen ponerēt. Ad hæc Sprangerus adijcit perſepe ſagas in agris & fyluis ſeſe retegere & clara die coire cū diabolo, & ſæpe reſectas in agris viſas, interdū etiam herēteis diabolis (quos homines eſſe exiſtimabāt) à viris ſuis eſſe deprehenſas, eoſq; gladio cedenteis nihil eſſe ciſſe. Paul. Grillādus Iurecoſ. Italus (qui de ſagis plurimis cognouit) narrat in lib. de fortilegijs ſe anno 1526. ſeptēb. menſe à S. Pauli ad Rom. Abbatē rogatū eſſe vt de tribus Sagis cognofcetet: eaſq; inter cætera conſeſſas eſſe Magas ſingulas cum diabolo copulari. In hiſtoria S. Bernardi legimus Sagam exiſtiſſe quæ marito ſuo nec percipienti accubans ſæpenumerò diabolo commiſcebatur. Hæc quæſtio, an iſti coitus fieri poſſint, coram Sigismundo Cæſare fuit agitata, & an ex ijs aliquid naſci: tandemq; fuit conſtitutum contra iudicium Caſſiani poſſe copulationē iſtam & generationem exiſtere: q; gloſſæ ordinariæ placet & Thomæ Aquinati in vi. cap. Gene. dicenti, quicumq; ex iſto coitu procreantur eoſ aliter à natura comparatos eſſe quàm qui naturæ lege. Libro quoq; primo hiſtoriarū de Occidentali India, c. xxvij. legimus apud Indos pro certo haberi Deū ipſorū Cocoto ſcæminis concūbere: nā illorū dij planè iunt diaboli. Sed neq; hac in re inter Doctores cōuenit: ex quib. nōnulli putant Dæmonas Hyphialtas ſiue Succubos virorū ſemen accipere, & Ephialtas ſiue Incubos eodē in mulieres abuti, vt Aquinas:

quod tamen videtur incredibile. Vt cunq; res habeat, scribit Sprangerus Germanorum (qui Magos ab omni antiquitate frequentiores quam aliae gentes experti sunt) hanc opinionem esse, nō nunquam ex isto coitu nasci liberos quos appellant *vvechfel kind*, mutatos liberos, hos alijs longè grauiores esse, macros, & qui ne tribus quidem nutricibus exsuctis pinguescerent: alios esse diabolos specie puerorum, qui cum nutricibus Magis congregiuntur & plerumq; in incertum abeunt. De hac autē copulatione Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & Gregorius Nazianzenus contra Lactantium & Iosephum asserunt nihil ex ea procreari: si fiat, diabolum in carne, non hominem fore. Qui se omnia naturæ arcana rimatos putant cum nihil planè in Dei mysterijs & Spirituum intelligentium videant, copulationem cum diabolo esse negant, sed ex oppilatione morbum: qui tamen dormiēdo solum ex consensu medicorum omniū accidit. At ex earum quas antè diximus confessione constat ipsas non potuisse hoc morbo infestari, postquam certo die locoq; antea indicto saltauissent. Præterea quàm ridiculè philosophantur isti: nam hic morbus non potest homini Mago accidere cum diabolo vt cum scemina concumbenti, id est, non cum Incubo aut Ephialte, sed cū Hypthialte aut Succubo. Nam apud Sprangerum legimus Germanum hominem robustum & Magū fuisse Confluentiæ, qui coram vxore & socijs hac ratione vtebat; & illos hominem huic actioni incumben-

cumbentem vidisse nulla foemina cōparente. Ioannes Franciscus Picus Mirādulanus Princeps^a Mag^a ^aPicus maior in libris de prenotione. gnum Sacerdotem nomine Benedictum Bernam octogenariū scribit à se visum, qui se amplius quadraginta annis dicebat cum Demone muliebrem formam habente coiuisse, eumq; sibi nemine cernente fuisse comitem, quem vocabat Hermionem, fatebatur item puerulorum multorum sanguinem à se fuisse hauſtum, horrendaq; scelera non pauca commissa: ideoq; viuum crematum esse. Item vidit se alterum Sacerdotem septuagenarium, fatentem se itidē cum diabolo muliebri specie amplius quinquaginta annis coiuisse, & fuisse igni traditum. Et (vt recētius aliquid afferamus) anno M. D. XLV. Magdalena Crucia Cordubæ in Hispania nata, monasterij cuiusdam Abbatissa, cū in artis magicæ suspicionem apud religiosas venisset, eoq; ab igne si accusaretur sibi metueret, anticipandi consilium cepit veniamq; à Papa impetrandi: Se itaq; duodecimo ætatis anno facta est à maligno Spiritu qui Mauri nigri præ se ferebat speciem, ad incestum sollicitatam ei consensisse, & ab eo tempore annis amplius xxx. ei concubuisse: illius opera secūm in Ecclesia esset, in editum fuisse sublatam, & monialibus communionem sumpturis post consecrationem hostiam in aere ad se perferri solitam cæteris videntibus, à quibus sancta habebatur, & vidente Sacrificio qui tum hostiam vnam desiderari animaduertebat, interdum etiam parietē quodammodo fuisse diuisum vt hostia videnda exhi-

beretur. Huic respicienti (vt aiebat) Paulus III. Papa veniam dedit. Verumtamen hanc inde ab vtero dicatam Satanæ à parentibus fuisse puto: dixit enim Satanam sibi cum sextum annum ætatis ageret apparuisse, quæ iusta ad noscendū ætas puellarum est, & duodecimo ætatis anno, qui puerum annus est, sollicitauisse: quod Ioannā Haruilleriam de eadem ætate confessam esse ostendimus. Hęc historia in toto Christiano orbe puagata est. Recentiore alteram legimus, in Germania monasterio quod vocatur Nazareth, Coloniensis diocesis accidisse: Monialem adolescentulam Gertrudem nomine agentem annum decimum-quartum collegiatis suis indicauisse vt adueniens Satanus cum ipsa singulis noctibus concumberet: cuius rei periculum facere volentes cæteras à spiritibus malignis fuisse occupatas. Ioann. Vvrius qui historiam scripsit ait se presente multisque claris viris in eo monasterio anno M. D. LXV. amatoria literas ad Dæmonem scriptas in Gertrudis cista repertas esse. In horto florido Antonij de Turquameda Hispani (quem librum non esset indignum donari sermone Gallico) aliam historiã reperi de Hispana foemina nobili quæ se per vetulam Sagam cum annum ageret duodevigesimalam perductam fuisse narrabat, & rem ex eo tempore cum Dæmone habuisse: hæc viua & impœnitens crematã est, Cerdenas genere. Alteram idem respuisse narrat & in monasterio fuisse collocatã. Adamus Martinus Laodunensis confessus Procurator

rator mihi narrauit se de Saga Biebræ (hic vicus est duobus milliariis. Laoduno distans) quæstionem habuisse in iurisdictione D. Boani Veromanduorū Præfecti ann. M. D. LVI. quæ cum ad strangulationem primū deinde ad ignē fuisset damnata, viua tamē igni tradita est culpa carnificis, ac potius iusto iudicio Dei: qui sic demonstrauit oportere vt noxiæ par pœna sit, neq; maleficiū esse quod ignem magis mereatur. hanc igitur confessam esse Satanam (quem socium suum appellabat) rem secum habere solitū, & se frigidum semen illius persensisse. Atque haud scio an illum in Lege Dei locum, Maledictus qui dabit Molocho semen suum, de his possit intelligi, itemq; de ijs qui liberos suos (quos Hebræi denotant voce שׂוֹט) dicant diabolo: quod scelus supra omnia quæ cogitari possunt est execrabile, & cuius causa Deus furorem suum contra Amorrhæos & Cananæos ait exarsisse, eosque propter flagitia huiusmodi de terra deletos esse. Illud etiā fieri potuit vt ex familie, de quib. Plin. lib. vii. c. ij. in Africa & Illyride versantes Pphylli & *serpens*. i. serpentibus. geniti, q̄ in serpentes potestatem habent, & oculorū aspectu fascinant atq; enecant, ea igitur sint ex illorū numero qui à pueritia dicati & inde ab vtero deuoti sunt Satane, aut saltē ab ortu: quemadmodum in Thessalia ex q̄ malum istud per Medeam Circes agnatam fuit importatū, non potuit vnquā enīci. Parētes. n. liberos antequā essent editi dicabāt Satane, & in hoc flagitio posterī tāq; hæreditario pergebant: etiā primogenitos solebāt offerre

offerre Satanæ, vt Ezechiel. capite xx. scriptum est: nonnulli etiam inde à matris utero, vt nobilis Germanus in vxorem exardescens cùm imprecatus esset vt diabolus pareret, illa peperit monstrū aspectu horridum: nam ille Magnus insignis existimabatur. In agro quoq; Valefiorum & Picardiæ genus Sagarū est quod vocant *Coche-mares*: & Nicolaus Nobletus prædiues agricola in Altofonte Valefiorum agro mihi dixit se puerum sæpe de nocte sensisse Incubos aut Ephialtas eiusmodi quos vocant *Coche-mares*, postridie verò mane Sagam illam vetulam abs qua metuebat, post eam noctem qua hoc sibi contigisset venire solitam, vt ignem aut aliquid aliud postularet: cæterum se quàm optima fuisse valetudine. Hoc non ille solùm, sed complures alij confirmarunt. Consimilem huic historiam libro octauo Scoticæ historiæ legimus, ita fuisse quemdam singulis noctibus à Saga oppressum vt neque exclamare, neque se expedire posset, tandem verò precibus & orationibus liberatum esse. Innumera quidem alia possemus exempla adhibere: verùm hæc videntur sufficere vt demonstraretur illud quod diximus, copulationes istas neque illusionibus neque morbis annumerandas esse. Iam verò dicamus an Magi morbos, sterilitatem, grandines, tempestatesque immittere, & homines atq; pecora enecare possint.

An

*An sit penes Magos facultas morbos, sterilitatem,
grandines, procellasq; immittendi, & homines
ac pecora occidendi. Cap. VIII.*

INTER philosophos omnes Theologos, & Hi-
storicos conuenit Dæmonas plurimum posse,
hos plus, illos minus, hos illis mendaciores esse, a-
lios improbiore alij: atq; (vt vno verbo dicam)
hæc opinio apud veteres inualuit, terrestres &
subterraneos dæmonas alij crudeliores impro-
biores & mendaciores esse: quod Græcus inter-
pres Synesij libro $\alpha\delta\delta\iota\ \alpha\upsilon\tau\omega\gamma\iota\omega\nu$ inquit, $\text{οἱ} \delta\prime\ \chi\alpha\lambda\delta\alpha\iota\text{οἱ}\ \mu\epsilon\delta\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\varsigma$
 $\text{φασὶ}\ \tau\epsilon\varsigma\ \pi\epsilon\sigma\sigma\gamma\epsilon\tau\epsilon\varsigma\ \delta\alpha\iota\mu\omicron\nu\omicron\nu\epsilon\varsigma,$ $\omega\varsigma\ \pi\acute{o}\tau\epsilon\rho\ \epsilon\omega\ \theta\epsilon\acute{\iota}\omega\varsigma\ \acute{\alpha}\chi\alpha\iota\kappa\iota\omega\delta\omicron\tau\omicron\varsigma\ \gamma\acute{\iota}\omega\sigma\iota\omega\varsigma.$
id est, Chaldæi autem mendaces dicunt terrestres
Dæmonas, quasi longè à diuina cognitione deie-
ctos. Nos autem suprâ diximus singulos Dæmo-
nas malignos, mendaces, planos, & humani gene-
ris inimicos esse, ac nihil amplius posse quàm Deus
ipsis cōcesserit: etsi Magi sibi omnia videntur pos-
se, vt de Erichthone Arcade Saga in Lucano, &
de Pamphila Thessala in Apuleio legimus. Saga,
inquit Apuleius, diuinipotens cœlum deponere,
terram suspendere, fontes durare, montes diluere,
manes sublimare, sydera extinguere, tartarum i-
psum illuminare. Et paulo pòst de inimicis loquēs
ipsam cogitantibus lapidibus obruere, precibus,
inquit, & sepulchralibus deuotionibus in scrobē
procuratis cunctos in suis domibus tanta numinū
violentiâ clausit, vt toto biduo non claustra per-

D

fringi, non fores euelli, non deniq; parietes ipsi potuerint perforari, quoad deierarint se non ei manus admolituros: & sic illa propitiata totam ciuitatem absoluit. Atq; hoc quidem postremum caput verè potest fieri, vt August. lib. de diuinatione, Accipiunt sæpe, inquit, potestatem morbos immittere, & aerem vitiano morbidum reddere: nam pene Deum mille habentur modi hominibus castigandis & maximi vltionum thesauri, ait ille, modò per seipsum, modò per Angelos suos, modò per diabolos, homines, bestias: tota deniq; natura ad vlticendum iniuriam Deo factam est cõparata. Verùm omnis impietatis fundamētum quo nituntur magi & quo freti dedunt se diabolo est promissio, num eius exspectatio, cùm diabolus promiserit se potestatem hanc in eos collaturū esse, aut demonstraturū pulueres, verba, characteras, quibus amorem, honorē diuitias cõparare, deliciari & inimicos euertere possint, vt ex multarum sagarum confessione compertum fuisse ostendimus. Hæc ille miseris Deo renuntiantib, promissa facit: & quia princeps mendacię author est, puræ deprehenduntur fraudes in omnibus promissis eius, præterquam in vltione, idq; in homines certos solū, & quantum permittit Dominus. Exstant exempla in scripturis sacris innumera, momentisq; singulis docet experientia. Itaque Deo inter Angelos (in quibus aderat Satanus velut effectõr iudiciorū eius)⁴ roganti an quisquam esset integrior lobo et qui plus timore Dei ageretur, respondit Satanus, immeritò foret

⁴ Job. 1. 2.
 3.

foret aliter, cū protegas eum & velut præalto muro circummunias ipsum, familiam, pecora, domos & quicquid ipsius est, ad eò vt attingi non possint: sed si vel tantillum ab eo discesseris, te momento petet plasmemys. Tum permisit Deus calumnia: tori Satanæ vt vires suas in omnia quæ habebat lobus præterquam in ipsum exerceret: momentoque Satanæ eum euertit rebus omnibus, nec paulatim sed vno impetu, omnibus primùm sublatis facultatib. (quãuis orientaliũ esset locupletis) singulas ædes deturbās, liberos, familiãq;, & pecora perdens vt eũ statim pessundaret, solamq; ei vxorẽ capitalẽ eius aduersariã relinquens ad vexandũ & ludificandũ eum: Aquibus omnib. incõmodis lob immotus dixit, nudus veni, reuertar nudus, Deus bona mihi dederat & repetijt, in omnib. laudetur Deus. Hac firma constãtia cõsilioq; stabili puocatus Satanæ, q; Deũ laudaret in tantis calamitatib. iterũ eum corã Deo calumniaẽ dicens, nihil esse q; homo non sit traditurus ad redemptionẽ vitę suę: si ergo Deo videretur vt affligeretur lob corpore, eum breui nomẽ Dei blasphematurum esse. Tum permittente Deo vt Satanæ potestatem suam in affligendo lobo occuparet modò ne vitam adimeret, statim illius corpus à vertice ad talos Satanæ affecit apostematis & scabie foetidissima: neq; tamen propterea, vt maximas fuderit querimonias, blasphemauit deũ. Quamobrẽ Deus animo ipsius & integritate cognita, incolumitatem, vires, alacritatem & duplum bonorum restituit ei, dedit

D ij

septem filios & filias tres, & annos CXL. in vitam tranquillam & suauem largitus est. Dignam historiam consideratione, vt tota Iobi cum amicis confabulatio & decisio eius est, elegantissimam, & inter omnes planè diuinam: ex qua constat euidentissimè non posse Satanam vires suas exercere, nisi quantum & quia permittit Deus, cui si semel habenas permiserit, mirabilia Satanæ effecta spectari. Hic uerò neſtunt quæſtiones multi, etiamq; iudicant ea quæ cernuntur oculis non fieri à Satana, Deumq; offendi putant si credatur tantâ illius potestatem esse. Alij contrà Dei verbū vocari in dubium affirmant, ac nominatim obseruandum locum, vbi Deus ait de Satana*, Non est potentia sua per terram quæ cum ea comparetur. Equidem nō minus argumentum laudationum Dei inesse statuo in potentia quam confert Satanæ & factis illius, quàm in viribus & facultate Soli, stellis, plantis, animalibus, herbis, metallis ab ipso attributa. Si itaq; vir bonus tonitrua, grandines, fulmina, tēpestatesque maximas, & terræmotus perceperit, hæc non dicet à Satana fieri, licet fortasse fuerit administer, sed à Deo ꝑficisci, vt canebat Dauid,

* Job. 41.

*Erumpens cælo Domini vox clara tonantis
 Personat æthereas humentia culmina nubes:
 Vires ostendat Domini vox clara tonantis,
 Spirat magnificum Domini vox clara tonantis,
 Perfringit cedros Domini vox clara tonantis,
 E Libano effringit Domini vox clara tonantis,*

Flammæ

*Flammæ diffundit Domini vox clara tonantis,
Et deserta quatit Domini vox clara tonantis.
Omnia dum passim Domini de voce fatiscunt,
Laudibus è templo findunt pia pectora cælos.*

Sic ergo ad omnia opera facturi sumus quæ Deus per Angelos bonos vel malos, per astra, per alias res naturales, vel per homines effecerit: Benedicens enim Deus gratuita sua beneficia prolixè largitur & multiplicat per ministros bonos, flagellaq; per malos: neq; minus necesse est in amplissimæ huius mundi administratione vt Deus æterna iustitia sua pœnas improbis tribuat, quàm bonis præmia. Cum itaq; ait lex, Multi non dubitant magicis artibus elementa turbare, vitam infantium labefactare, & manibus accitis audent ventilare vt quisque suos conficiat inimicos: horum omnium potestas (etsi diabolorum & spirituum aliorum sunt ministerio) est Deo assignanda, credendumque nihil siue per dæmonas siue per Magos fieri, quia iusto iudicio fiat permittentis Dei, tum ad eos qui pro meriti sunt castigandos, tum ad tentandos & confirmandos bonos. Ideoq; agens de vltionib. Dominus, nulla est, inquit, afflictio, nulla calamitas quæ à me non euenerit. Ex omnibus autem actionibus quas Magi sibi vindicant, vix insigniorem vllam inueneris quàm fulgura & tempestates prouocandi, vt eam lex pro explorata habuit⁶. Itaque in libro Inquisitorum quinq; dicitur ^{1. 4. de ma-} ann. M. CCCC. LXXXVI I I, in Constantiensi ^{lesic. C.}

D iij

diceceſi procellas, grandines, fulmina, & tempeſta-
tes exſtitiffe quæ prouentum terræ per milliaria
quatuor afflixerunt. Ruſticis autē omnibus in Ma-
gas inuehentib. comprehenſæ fuerunt duæ, Anna
de Mindelē & Agne: quæ primò inſitiatæ, cū ad
quæſtionem raperentur confeſſæ ſunt ſeorſim ſe
vno die in agrum cum paucula aqua proceſſiſſe, &
quamuis altera conſilium neſciret alterius, effodiſ-
ſe ſcrobem & ſub meridiem aquam ſcrobi iniectā
conturbaffe adhibitis quibuſdam verbis, quæ ſa-
tius fuerit ignorari, diabolum inuocantes: his ge-
ſtis, ſimulac reuertiffent domum pcellam exſtitiff-
ſe: hæ incendio perierunt viuæ. Potuit diabolus tē
peſtatem venturā ex naturæ cauſis præuidens eas
incitaſſe, vt ſibi reuerentiam & metum conciliaret:
Solet enim Satanas peſtem, ſterilitatem, luēme
præuidēs id Magis perſuadere, ex poteſtate ipſius
Magos peſtem, calamitatem, aut famem & accerſe-
re & depellere, & re vera ſæpe fit, ſed non ſemper.
Idem author aut iudicium à ſe in Sagam agri Con-
ſtantienſis latam, quæ cū videret omneis ſui pa-
gi incolas in nuptijs conuiuari & ſaltare, ægrè ſe-
rens quòd non fuiſſet eò vocata, ſe per diabolum
clara luce ſpectantibusq̄ paſtoribus curauit in col-
lem exportari propinquum pago, & quia aquam
non habebat quam in ſcrobem à ſe effoſſam iniice-
ret vt crieret tempeſtatem (nam hūc ritum falſa eſt
obſeruari) emiſit lotium, & illud in ſcrobe mouēs
ſermones quòſdam pronūtiavit: mox cœlo quod
ſudum ſerenumq̄ fuerat obſcurato, grando vehe-
mentiffi-

mentissima solūmodo in pagum & in saltantes irruit, Saga verò in pagum reuerſa est: ea itaque viſa tempeſtatem ab ipſa accitam fuiſſe crediderunt omnes, caq̃ capta Paſtores pro teſtimonio dixerūt ſe vidiffe cū in aere tranſueheretur: quod illa accuſata euictaque agnouit, & viua igni fuit tradita. Hic autem obſeruandum eſt fruges non fuiſſe tactas, prout in Fornicario legimus Magū quemdā confeſſum eſſe facile ipſis eſſe excire tempeſtatem per ſacrificium vnum diabolo oblatum quod nihil opus eſt deſcribere: verum hoc adieciſſe, non poſſe ipſos tempeſtatib. nocere ex ſententia animi fui, aut fruges vaſtare. Quāquam Sagæ, ac potiùs Satanæ ipſis poſtulantib. & Deo permittente fruges interdum perdit, ſed neq̃ omnes, neq̃ omniū, vt poſt dicturi ſumus. Exſtat enim lex in xij. tabulis: *Qui fruges excantāſſit, pœnas dato.* Lex etiam prohibet nequis fertilitatem alienæ frugis ad ſuam attrahat his verbis, *Ne alienam ſegetem pellexeris incantando,* & alibi, *Ne incantanto, ne agrum defraudanto.* Atq̃ hoc nomine Furnius à Sp. Albino fuit accuſatus, qui cū non abundaret probationib. cur ſuæ fruges tantopere alijs præſtarent ſemper (licet hæc fortalſe fuerit illuſio) boues, plauſtra, ſeruos in Senatum adduci iuſſit, & cū oſtendiſſet non alia ſibi incantamenta eſſe, teſte Liuiο, fuit abſolutus. Hoppo-nem verò & Stadlinū ſummos Germaniæ Magos gloriatos legimus apud Sprangerum ſe tertiā fructuū ex agro vno in alterū pellecturos: cū tamen ex omnibus iudicijs ſit compertiſſimum, nunquam

quam quemquam Magum fuisse arte sua locupletatum & auctum obolo, vt post demōstrabimus. Apud Pontanum etiam libro v. memorabilem historiam legimus, Gallis Sueffæ in regno Neapolitano ab Hispano obsessis, cū siccitate æstuq̄ feruerent omnia, & penuria aquæ dulcis Galli in summo discrimine essent, aliquot Sacerdotes Magos crucifixum nocte per vicos traxisse, innumeris cōuitijs & blasphemijs proscidisse, atq̄ in mare proiecisse: deinde consecratam hostiam asino tradidisse, eumq̄ viuum ad portam templi inhumasse: tum post aliquot carmina & detestandas blasphemias (quas nihil attinet cognosci) imbrem vehementissimum diluuiocq̄ pene similem accidisse, itaq̄ obsidionem ab Hispano solutam esse, & vulgo fuisse dictum.

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo.

Hic autem mos trahendi crucifixos & imagines in profluentem ad impetrādum pluuiam, apud Vascones etiam obseruatur: eumq̄ Tholosæ clara luce facientes vidi puerulos in media totius populi corona, qui istud *tiremasse* vocat, quasi trahemassam dixeris. Fuit etiam qui omneis imagines in Salini puteum iniecit anno M. D. LVI. deinde abundauit pluuiæ. Hoc verò scelus insigne est iniquè dissimulatum, ex Magorum regionis illius doctrina profectum, qui miseram plebem impietatem istam docuerunt cantionibus quibusdam enuntiatas, vt Sueffani sacerdotes illi in regno Neapolitano fecerant. Pecudes autem plerumq̄ Sagæ pulueribus

ueribus limini subiectis enecant: non quò pulue-
res illud possint (Sagas enim peccatis quæ gestant
eos enecturi essent quàm solæ ingredientia anima-
lia, maximè cum eos Sagæ ac pedem vnum sub hu-
mo cõdant) sed solus Satanus est huius rei admi-
nister. Audiui trecentas pecudes ratione ista in q̃-
dam ouili Biturigum momento vno extinctas ef-
se. Nec solùm in tempestates, grandines, fulmina,
fruges, & animalia has vires exercet Satanus, sed
etiam in homines, in improbos tamen maximè. Sa-
gas quæ Pictauij anno M. D. L X I V. crematę sunt
diximus confessas in ijs cœtibus quò ad diabolũ
figura hirci adorandum conuenerant, conclusio-
nis loco fuisse maxima voce ab hirco pronuntia-
tum, vlciscimini vos, aut moriemini: à se autē mul-
tas pecudes & homines enectos esse, causantibus
non aliam seruanda vitæ suæ rationem extitisse.
Proprium enim Satanæ à natura est perdere, de-
struere, atq; euertere, vt Deus apud Esaiam loqui-
tur⁴, Feci & formauĩ Satanam vt euertat, perdat, ^{Esai. 54.}
destruat: etsi hoc nũquam nisi ad supremam suam
iustitiam exsequendam sinit. Ex omnibus autem
animantibus sceleratissima est hominis, ex homi-
nibus pueruli innocentis cædes, & Satanæ acce-
ptissima, vt de Sagis obstetricantib. diximus, quæ
liberos oblatos diabolo interimunt antequàm si-
stantur Deo: Sagis enim persuadet Satanus certã
partem (quam nominari non est opus) inesse pue-
rulis qua illæ res mirificas se effecturas putant. Vt
itaq; impudentissimam diaboli fraudem ostenda-

mus, Niderus scribit iudiciū à se de Staldino quodam diocesis Lausanensis fuisse constitutum, qui foetus septem à se in vtero matrum fuisse occisos fatebatur, & abortum toti pecori familie illius factū: rogatum verò de modo respondisse bestiam quādam cuius nomen reticebimus à se limini subiectā esse, qua sublata desuit à tota domo abortio. Liceatne his remedijs vti dicemus postea: in præsentia satis est dixisse id à bestia quæ putris inuēta est nō fuisse præstitum, cum alij pulueres solū substernāt sibi à Satana datos. Præterea alij magi vtuntur bufonibus venenato quidem animali, sed cuius puluis vel nudo pede aut manu tactus abortum aut mortē inferre nō potest: verūm has opiniones prauas humanæ menti obtrudit diabolus, vt hominē turpissimis ac foetidissimis animantibus seruire cogat. Nam apud Magos bufones per sæpe deprehēdi est vulgatis: quos alunt & ornant colorijs: hos Valesiorum ager Mirmilotos vocat. In Montreletii historia legimus Compendiensem sagam cum duobus bufonib. à sacerdote baptizatis fuisse cōprehensam, quibus ad res magicas vtebatur: quod ridiculum existimare nisi quotidiana eiusdem rei exempla existerent. Cū dominus Ioannes Martinus vices præfecti Laodunensis gerens Sagam S. Probę condemnasset vt viua igni traderetur, qui exuebant bufones duos maximos in oculis illius inuenerunt. Dum hanc historiam scriberem, mulier bufonem ad Laodunum dicebatur peperisse: quod mirata obstetrix & quæ ipsi aderant,

rem

rem pro testimonio dixerunt, fuitque bufo alijs dissimilis, quem viderunt multi, delatus in præfecti ædes. Froissardi hostoria testis est Curionem quemdam apud Suefionas ad vlciscendum inimicum à saga consilium petiuisse: qua consulente vt bufonem baptizaret, nomen ei inderet, & consecratam hostiam edendam traderet, id à se factū & alia permulta tacenda confessus est. Quinque Magarū quæsitores narrant inter alia se quæstionem de Maga habuisse quæ fatebatur se consecratam hostiã quam oportuerat deglutiuisse, fudario exceptam in poculo vbi bufonē alebat condidisse, pulueresque sibi à diabolo datos adiecisse vt certis vocib. (quas reticere præstat) enūtiatis ad enecandas pecudes limini ouilis substerneret. Deprehensa itaq; & euicta viua concremata est. Arte n. procurat Satanus non solū vt præstinguat oculos hominib. & veri Dei notitiã adimat, sed etiam vt ex humanis mentib. euellat omnē religionē, omnem conscientiam, & quicquid à singulis Deus verus esse credit, itaq; sibi ipsi conciliet reuerentiam, aut eò saltē homines perducatur vt id adorēt q; Deū nō esse nouerūt, creatis reb. cōfidāt, eas reuereant, & ab eis earumq; etiã turpissimis medicinã aut salutē expectēt. Verū vt ampliùs constet neq; bufones, neq; hostias, neque pulueres diabolicos mortem animalibus importare, certo certius est Sagarum peritissimas flãdo in os nonnunquã enecare, quod in suo dialogo Danæus optimè obseruauit: quòd autē id veneno fieri q; in ore circumferant

idem existimat, probare nequeo. Nam ipse primū Sagæ morituræ essent, cui argumento non video quid responderi possit, & ad causam cuiusdam Itali (qui veneficorum princeps sua ætate fuit habitus) adhiberi potest: quamuis enim dicatur ille venena valentissima subministrasse multis, qui odorati ea breui occubuerint, non credo tamen, quia ipse odoramentorum artifex occubisset primus, nisi eos diabolus ipse occidisset de quib. iusta permissione Dei mandatum acceperat opera Magistri (qui veneficus dicebatur) occidendis. Et in Sagarum quoque Valerianarum in Sabaudia iudicio quod prostat excusum, legitur iactō in plantas puluere eas repentiè emori. Quamobrem non possum in loberti medici sententiam descendere, scribentis quædam venena tam subtilia esse ut qui conserdit equum moriatur si eis oblita fuerit stapia siue *αιαβολος*. His enim pharmacutis ipsos primū oporteret mori. Et stragores seu uos, etiamque eos qui propius se uenæ accesserint. Quinetiam pecudes supergræuata sint ea ubi pulueres aut serpentes Magicæ diabolice uicinas mori. Non igitur enecat pharmacum, non omnia, non pulueres, sed Sagarum precibus Saturnas, Deo permittente. Quod si amplius de demonstratione opus est, habeo penes me iudicialia adtra à generoso Domino Pipemontensi missa, de Berba Doræa, quæ ex decreto Parliamenti Januarii M. D. LXXVII. sententiam Præfati S. Clementis obiero ad Sanlissum confirmate fuit adiudicata, quæ postquam confessa est se tribus ho-

bus hominibus necem intulisse coniecto pauculo-
 puluere charta inuoluto in eum locum quæ erant
 transituri, idè cum his verbis, In nomine Dei &
 diabolorum omnium, &c. quæ hic non placet ad-
 scribere. A veneno quaecumq; sit hoc non posse
 effici nemo nescit, nedum a sicco puluere: itaq; sen-
 tentia damnatoria dicit propter sortilegia quibus
 vsa est damnatam esse. Nam etiam horrendæ fuit
 blasphemix Deum in hac imprecatione rebus
 creatis coaptari: vt eadem quoque adiecit sicui
 vellet à sortib. præcauere se tum dixisse, In nomine
 Patris & Filij & Spiritus sancti, ne illac transiens
 villo occuperis malo. Vt autem discrimen inter na-
 turaleis morbos & eos qui à sortilegijs veniunt te-
 neatur, videntur sæpe homines sortibus infesti ex
 languore mori, interdum ferramenta, pilos, pan-
 nos, vitrum contractum eijcere. Scribit Anglus
 Palatinorum Principum medicus anno M. D.
 XXXIX. Vrichij fuisse infestum sortibus agrico-
 lam Nensasseium nomine, à cuius pelle ferreus
 clauus auulsius est, & cuius interanea tantis dolo-
 ribus erodebantur vt sese desperans iugulauerit.
 Eum in cor spectu ciuium omnium fuisse dissectũ,
 & in corpore eius baculum, cultros chalybeos
 quatuor, ferramenta duo, capillorumque glomus
 comperta esse. Amplius ait Niderus qui de Sagis
 innumeris quæstionẽ habuit, vnam à se visam quæ
 vnicui solùm voce homines enecaret: alteram, quæ
 vicinæ mentum sursum deorsum vertit, horrendo
 spectaculo. Non est itaq; mirandum magnopere

si Theffala Saga Pamphila fecit vt mulieris venter sic intumesceret tanquam si tergeminos fuisset paritura, & octo menses circumferret onus. Eiusmodi fuit Martina Saga quę occidit Germanicū, non veneno (vt ait Tacitus) aut ouo galli gallinacei (qd idem autor est summo apud Gallos in pretio habitum ob eas virtutes quas de eo prædicabāt) sed vi diabolica: & illa in Constantiensi diœcesi Maga, q̄ efflādo totū hominis corpus ita affecit elephātiāli vt paulo pōst animam ageret. Hanc Sprāgerus & Quæsitores alij cremari curauerunt viuam. Idem Sprangerus narrat se autore alteram in finib. Basileæ & Alsatiaē fuisse cōbustam, quæ falsa est se conuitium à viro bono agricola obiectum ferentē indignissimè, rogatā fuisse à diabolo quid eo homine fieri vellet qui dixerat conuitiū cui cūm responddisset cupere se vt semper facies illius turgeat, non multo pōst agricolam ex insanabili elephantiāli laborasse. Hæc tñ Iudici confessa est se nō putasse id effecturum diabolum: quo argumento vincimus non à puluere, sed à diabolo hæc omnia effici, qui voluntati hominum ipso vtentiū ita se accōmodat vt si quis aduersarium suum curet per socium tolli. Verumtamen hoc agit Satanus, vt ipsum ad id efficiendum precentur serui, vt manum operi admoveant, hominem attingant, de pilo aut vnguſt. illius habeant, certo sive sumant pulueres ab ipso, includendos esse hominis, aut fornicibus subdendos aut cōpītis. Sin autē pactio cum Satana nō interuenerit, frustra omnis pulueres, characteras, &
Saga

Sagarū voces homo adhibuerit, neq; virū neq; pe-
 cūdem afficiet morte. Quamuis autē Deo permittē
 te possit diabolus morti animalia tradere, vult ta-
 men in Magorū causa vt ipsi suum consensum ad-
 iungant manumq; ad opus adhibeant. Exēpli cau-
 sa, ait Sprangerus quēstionē à se de Saga fuisse ha-
 bitam quæ tres & viginti equos mercatoris Ratis
 bonensis affecit morte: dixit illa fossam tantummo-
 dō à se factam esse, in eam pulueres à diabolo sub-
 limen ianuæ iniectos esse: sic illa manum admoue-
 rat. Similiter qui cereas inimicorū faciūt imagines
 & defigunt eas, postquàm se ipsi vouentes Satane
 Deo renuntiauerint, & horrenda quæ assolent fe-
 cerint sacrificia, itaq; si Deus siuerit inimicos affi-
 ciunt morte (etsi hoc nō sæpe accidit, nā vix è cen-
 tenis binos fortè offendas quibus ista nocuerint,
 vt ex Magorū confelsionib. est manifestum) in eis
 homicidiū est à diabolo effectū, ab ipsis exoratū.
 Sic Enguerrandi Marignij iudiciū hac potissimū
 causa niti legimus, & alterius in Alenconiorum vr-
 be tempore Francisci i. regis, cuius factum proba-
 tū in iudicio fuit, & copiosè in Nauarrenę Regine
 heptamero, neq; tanquā fabula, sed velut historia
 vera cum forensibus gestis omnib. exponitur. An-
 no M. D. L X X I V. generosus vir quidam (vt in iu-
 dicio eius qd' excusum est legimus) q̄ Lutetia fuit
 decollatus, imaginē cereā capite & corde trāsfixo
 & characteras alios habere compertus est: quæ
 fortasse non postrema causa fuerit cur addiceretur
 morti. Et quod recentius est, Septembri

men-

2

mense vltimo M. D. LXXVIII. Legatus Angliæ & Galli multi per Galliam nuntiauerunt tres imagines cereas depictas esse in fimō cum inscriptis Regiæ Angliæ & aliorum nominib. quas imagines Cuno pugi Ilminsterij ad dimidium milliare Londino disiciantur fuisse dicebatur. Sed necdum iudicium fuerit cōstitutum aut probata res, cum nuntius fuit in Galliam perlatus. Ex istis autem omnibus historicis narrationib. nulla exstat memorabilior quam illa Duffi Regis Scotiæ quæ in Scotica historia legitur¹. Huic enim morbus dicitur accidisse, quo ita premebatur vt quamuis belè ederet, biberet, ac corpore constitutus esset, tamen nocte somna non capere non posset, sed alterius doloris expertus ardesceret totamq; noctem in sudorem solutus contabesceret. Tandem verò cum rumor increbresceret Sagas ad Regem Scotiæ enecandum à Morauis conditas esse (Morauos autem Scotiæ incelas intelligo olim Scotorum hostes, & iamdū Scotiæ in se adunatos) Legati in Morauiam missi in vicum vicum, vbi ceream imaginem à Rege vocatam Sage torrebant & certo liquefacte perfundebant. Certior de hac re Douenaldus Præfectus loco à Legatis factus in re præsentē deprehendit eas, quæ rem confessæ viuæq; crematæ sunt, eodemq; momēto Rex Scotiæ restitutus valetudini, prout dies fuerat obseruatus. Sic videtur Meleager paulatim crematus esse cum Althea Saga torrem fatalem incendisset: hæc enim deliria esse viderentur, nisi iam olim istæ

imagines

¹ Boet. libz.

imagines fuissent vsurpatæ. Plato libro xi. de legibus narrationem hanc confirmat de imaginibus cæcis quas faciebant Magi. Neq; verò magnopere mirari oportet q̄ potuerint iſta innotefcere: Magi enim per conuentus ſuos rerum à ſe geſtarū rationes reddunt, vt antè oſtendimus, ac eorum etiã omnium quæ vbiuis terrarum ſiunt, vt Aurelius ex Cleryano Magorum conuētū reſectum eſt. Apud Sprāgerum quoq; legimus Pumberum quēdam Magum Lendemburgi in Germania exſtitiffe, quem docuerat Satanas Crucifixum ſagittis antepſchali die Veneris configere, qua ratione adhibitis nefandis quibuſdam verbis iaculās in aerem ternos homines quos vidiffet cognouiſſetq; poterat quotidie occidere, quamuis in arcem munitiffimam abditos, modò certum deliberatumq; conſilium occidendi eos habuiſſet. Eum verò tandem ruſtici in fruſta laniauērunt ſine iuridica cognitione vlla, poſtquàm homicidia plurima perpetrāſſet: hæc geſta ann. M. C C C C. X X. cū adhuc Germani Crucifixum colerent. Etenim æquæ propè impietatis eſt eum quem pro Deo habeas ac Deū ipſum offendere, quia ſit in contemptum Dei, qui cor animūq; tanquam actionum bonarum malarūq; (vt ait Aquinas) fundamentum introſpicit. Omnino cōſtat (vt loquamur propriè) Deum ~~offendi non poſſe, & quemadmodum qui cœlum ſputis appetunt, cœlum non conſpuūt, ſed ſeipſos reuertente ſputo inquinant, ita offenſionem quæ Deo putatur afferri in afferentis caput recidere.~~ Il-

Iuditaq; Magorū genus qui Sagittarij dicebant non ampliùs in Germania exstat, ex quo Sagittarij Crucifixum neq; Deum esse neq; diuinitatis quāquam in se habere crediderunt: quod ante religionem mutatā crediderant. Iure porrò dubitari possit cur Magi memoria nostra non possint ea παραγμήματα factaq; prestare mirifica, quæ Simō ille Magus, Apollonius Tyaneus, Circe, Medea, & alij insignes Magi præstiterunt. Sed duplex mihi quidē videtur esse ratio: vna, quam in iudicio quodam Sanlissiano legi, quòd ista geruntur pro ratione pacti cum Satana initi, puta si quis ei ministrare optimè horrendaq; malefacta velit committere: altera, quòd Deus tantas vires in populos sui cognitione præditos non tribuit Satane, quantas in Ethnicos tribuerat. Diximus libr. primo de diuinis, naturalibus, humanisq; modis, ijsq; licitis ad prænoscendas & præcipiendas res futuras: Secundo de modis illicitis & Dei lege vetitis egimus: iam dicamus quibus modis liceat magicas artes anteuertere, & mala cum sunt cognita medicari.

IOAN.

IOANNIS BODINI

DAEMONOMAN-
IAE MAGORVM

Liber tertius.

*De modis licitis ad magicas sortes praeuer-
tendas. Cap. I.*

Sortilegia novos morbos nō esse do-
cent historiae, sed vt hodie multa
sint, olim centuplo frequentiora ex-
stitisse. Etenim in lege Dei, quae an-
te ter mille centum quinquaginta an-
nos fermè fuit promulgata, Chaldaeam legimus,
Ægyptum, Palæstinam ex eo laborauisse: & mino-
rem Asiam, Græciam, Italiamq; vixdum parte di-
midia habitatas hoc modo abūdauisse ex historijs
prisicis cognoscimus. Interdicta cernimus atro-
cesq; pœnas Lege Dei in Magos imperatas, hor-
rendaq; scelera ex quib. ad exterminandos Cana-
neos exarsit Dei furor: q; nō propter idololatrias
ceterave peccata q̄ cū alijs populis tum fuerunt cō-
munia, sed propter sortilegia abomināda in Lege
disertis vci bis factū fuisse dicitur^a. Videmus ante ^{a Deut. 18.}
& post Troianum bellum (fuit autem quasi post

ducentos annos à Dei lege promulgata) crudelissima Medæ fortilegia, Circes Proteiꝫ trãsfomationes, & Necromantias Theſſalicas: etiamꝫ Romulum apud Liuium, Dionyſium Halicarnaffeũ, & Plutarchum legimus procelloſo turbine ſublattũ eſſe, & pleroſꝫ alios quos antè annotauimus. Et (quod amplius mireris) quos ſpĩritu abripiebant dæmones (vt antè diximus) aut ſpĩritu & corpore ſimul, quos diabolus obſidebat, & per quos loquebatur, ñ pro diuinis ab imperita plebe habebantur. Videmus & Hippocrates libro de morbo ſacro abominatur Magos. Platonem inter Ethnicos animaduertimus optimam legem contra Magos ferre libro xi. de legibus, cùm Magos qui carminibus, verbis, ligaturis, cereisꝫ imaginibus incantauerint ſcãcinauerint, aut homines pecudẽs uenecauerint, morte iubet affici. Ex eo tempore omnes Philoſophi vno ore damnauerũt Magiam, & cremari libros curauerunt, vt videre eſt in l. ceterã, famil. herciſcundã. ff. Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Academici, alijꝫ Ethnici philoſophi cõſentiũt Magos & malignos ſpĩritus (vt diximus) fugiendos eſſe: itaq; ſortilegi cum ſortilegĩs fuerunt damnati & iudicijs infeſti primũ Tyberio imperante, vt apud Tacitum legitur, poſt Domitiano longè actius & diligentius quãſtionem de eis habente, tum etiam Diocletiano⁴: ſed omnium ſeueriſſimè, cùm Imperatores fidei Chriſti ſeſe adiunxerunt. Tunc euerſa ſunt templa & oracula, ſacrificia gentium totaꝫ aruſpicina illicita pronuntiatã

^alib. 2. de magicis. C.

tiata & Auguralis scientia, earumq; interdictus v-
 fus, indicta in aruspices mortis pœna, deportatio-
 nis in eos qui augures & Aruspices consulere^a: ^al. nemo aru-
 et si non tanta apud Christianos censebatur Augu-
 spicē, eo. C.
 gum improbitas quanta Magorum qui malefici
 dicebantur, & viui tunc temporis ex Lege trade-
 bantur igni^b: postea verò Aruspices ad pœnam i-
 stam, Magi verò ad bestias fuerunt damnati^c. ^bl. nemo aru-
 Vi-
 demus itaq; non solum ex quo Lex Dei & religio ^cl. multi eo-
 dem. C.,
 Christiana fuerunt datæ cœpisse homines ab eo
 quod colebatur abhorre, verum etiam ante pro-
 mulgatam Legem sortes magicas & diuinationes
 horrore fuisse gentibus. Vlpianus enim, licet fuerit
 Ethnicus & insensissimus Christianorum hostis,
 qui libros septem composuit de Christianorū sup-
 plicij, magicus tamen sortes omnemq; diuinationem
 quam illicitam dicunt exhorruit, vt ipse decla-
 rat dicens^d, Si quis astrologus vel qui aliquam illi-
 citam diuinationem pollicetur consultus aliquem
 furem dixisset qui non erat, iniuriarum cum eo agi
 non potest: sed constitutiones eum tenent iam cō-
 tra diuinos factæ. Et quamuis Saga quædam no-
 mine Martha Marij temporib. certissimam in ho-
 stes victoriam ijs modis quos se tenere aiebat pol-
 liceret, eam tamen Senatus (vt in Dione legimus)
 noluit adhiberi. Persæ quoq; hac peste inquinatissi-
 mi, supplicij tandem atrocissimis vtentes in Ma-
 gos, capita eorum (vt narrat Plutarchus) inter du-
 os lapides eliserunt. Sed legis diuine promulgatio
 vires Satane plurimum eneruauit: & quicumque

^dl. itē apud
 Labeo. §. ff.
 quis astrol.
 de iniur. ff.

populi manserunt diu infideles aut adhuc permanent, si grauissimè fuerunt infestati à spiritibus malignis & adhuc dies noctesq; infestantur: vt fit in Norvugia, Finlandia, Pilapia & alijs regionibus ad Boream sitis, & in occidentalibus insulis, vt in Olai magni Indorumq; historia legitur. Inprimis verò in Bresiliæ regione & conterminis illius, vbi adhuc sacrificantur homines edunturq;, Mirũ est (inquit historia) quantum ab omni malignorũ spirituum genere infestentur. Germania quoq;, antequàm Paganismum ex ea Carolus magnus sustulisset, cir cumfluebat Magis, vt ex Salicis legibus, capitibusq; de Carolo magno, & ex Cæsaris commentarijs constat. Deniq; si quis diligenter caput XLI. Iobi expenderit & allegorias discussit earum proprietatũ quæ de Behemoth & Leuiathane prædicant (hæc enim omnes de hostib. humani generis, corporis & animi interpretati sunt) is res multas abditas cõperiet ad proprietatẽ malignorum spirituum pertinentes. Primum vires Behemoth dicuntur in lumbis ventre & cauda positæ, ad cupiditatẽ bestialemq; partem denotãdam, vt prisci Hebræi dixerunt Satanæ in voluptates brutas potestatem esse. Deinde dicitur facere vt Deus ipsum gladio suo, id est, verbo cædat: tum in palustrib. volutari, vitijs puta & impuritate in qua deliciatur Satanæ: prætereà montes ipsi suppeditare escam, quibus in Scriptura Principes arrogantes & superbi homines designantur, vt istos reuera Satanæ plerumq; aucupatur: item sub opacis arboribus

ribus & in salictis exultare : opacæ autem arbores in Scriptura hypocritas significant sola pietatis cōtentos vmbra, salices infrugiferos. Verumtamen dicitur idem visu obtuso esse, vt ostendatur non inesse Satanæ oraculis veram prophetiam: quam obrem Propheta Baleham populo Dei benedicens inquit, Beatum populum cui non sunt magi & incantatores, sed cui Deus cum opus est res abditas visionibus reuelat certissimè. Postremò bestia hæc dicitur facilè naso infibulari posse, vt discamus nihil à Satana esse metuendum. De Leuiathane verò qui non contentus corporibus animas aggreditur, An cum eo pacifceris, inquit Dominus, vt semper vtaris eo? quod quidem ad eos spectat qui familiares spiritus sibi mancipatos putant. Quod autem dicitur Príncipes superbos & elatos homines Satanæ appetere, iam olim exploratum est, & videmus memoria nostra eos Príncipes qui Deum deserunt se Magorum opera mancipandos miserè & rapiendos Satanæ exponere, ac multos quidem extare quos veterator ille deceperit, sciens quales príncipes tales ciues. Si enim Magiam prínceps coluerit, primùm deliciæ príncipis aulici, deinde verò populares eodem, ac proinde in omnem impietatem pertrahuntur. Neronem quinque annos príncipem bonum fuisse ait Sueton. itaq; dicebat Troian. procul distare omnes Príncipes à Neronis quinquēnio: sed ex quo se rebus magicis addixit, idē autor est famosiorē magū neminem

neminem exstitisse, turpissimā fuisse illius vitam, & miserioŕem finem quā vllius ea tepeŕtate Prin-
 cept. Nam Plinius res magicas permultas narrans
 & vires quæ de illis prædicantur, ait, Quæ omnia
 ætate noŕtra Princeps Nero vana falsæq; compe-
 rit: primū imperare dijs comcupiuit. Nemo vn-
 quam vlli artium validiūs fauit. Deinde, Immen-
 sum & indubitatum est exemplum falsæ artis, quā
 dereliquit Nero: & paulo pōŕt, nam homines im-
 molare etiam gratissimum illi fuit, de Magia & for-
 tiligio loquens. At nunquam Satanas suos abire
 sine merita mercede sinit, nec desinit eos in omnē
 sæuitiam, incestas libidines, & parricidia impelle-
 re, vt Nerone fecit. Hūc enim Magi & diaboli do-
 cebant multas cædes, atrocía facinora, & parrici-
 dia committere, vt securior in sua dignitate viue-
 ret: vt hodie quoq; Principibus autores sunt Magi
 vt cædes & crudelitatem curēt, & improbitati cu-
 iuis dent veniam. Verum tamē à Principibus ipso-
 rum consultorib; plerumq; castigantur Magi, siue
 metuentibus vt plus effutiant, siue explorantibus
 an veræ sint eorum diuinationes. Sic Domitianus
 cū Ascletarionem Magum, qui Imperatorē bre-
 uis occisum iri prædixerat, sciscitatus esset q̄ ipsum
 Ascletarionem maneret exitus, & is affirmauisset
 fore vt breui laceraret̄ à canibus, Imperator eum
 interfici sine mora iussit, & post funus discerperūt
 eum canes repentino casu, quo Domitianus fuit
 commotus vehementissimē. Prudentior ille Tybe-
 rijs, quem Tyberius in altum lubricumq; præcipi-
 tium

tium ducens rogauit an tempus quo ipsi moriendum erat cognosceret: ille respondit se in maiore quam vnquam antea versari discrimine: hūc enim, teste Suetonio, si secus respondisset, Tyberius instituerat dare præcipitem. Vt cunq; se res habeat, diem mortis suæ & genus à magis sæpe videmus fuisse prædictum atq; confirmatum. Extant huius rei exempla innumera: sed nullū aut recentius noui aut propinquius quam Nouiodunensis Magi, cui intercesserat cum Nouiodunensi Episcopo ex Hangestana domo familiaritas: hic quo die fore prædixerat Satanus vt occideretur, se in domū recepit Episcopi, indicans ei fore vt eodem die occidatur: cū autem prandisset ad mensam Episcopi, aliquis tandem superuenit eum conuentum cupiens: iubetur ille ascendere, ascendit, & colloquēdo inter duas ianuas occidit Magum. Hanc historiam accepi à D. Ludouico Castellano Legato Nouiodunensi, & multi alij confirmarunt. Quamobrem vt mala hæc vitari possint, legem Dei sæpe oportet prædicari, metum eius summis, medijs, infimis inculcari, & ante omnia fidem in eum imprimi: nam si Dei maximi, terribilis, & omnipotentis nomen bona fide ab homine timente Dei pronuntiatum Diabolorum & Magorum propellit turbas (vt sæpenumerò vsu venisse antè demonstraui mus) quanto magis eum spes erit procul fugiturū, si prædicari, legi, promulgari, & sermonem haberi de laudibus operibusq; Dei audiuerit? Hic ergo maximus, hic pulcherrimus, hic facillimus omni-

G

no modus efficiendi è Repub. Magos, artes magicas, maleficia, & malignos spiritus: tantisper enim dum hic blasphemia illic ^{ἀθεότως} obtinet, nulla planè spes ostenditur malignos spiritus, magos, pestem, bella, famemq; depellendi. Non quò magi omnino possint effici, quin subsidāt semper ex ijs quidā, vt bufones & angues in terra, in ædibus aranei, erucæ & muscæ in aere, quæ corruptione generatæ venenū è terra & ex aere corruptionē attrahūt: sed bene culta terra, purgatus aer, putatæ arbores non ita his malis infestæ sunt, quæ si multiplicari siueris, nō attrahūt sed gignūt corruptionē & inficiunt omnia. Sic beatus est populus cui sapientes moderatores, boni magistratus, & boni pastores præsumt, qui bene instituūt ipsum: non sunt in eo populo maligni spūs diu habituri sedē. Verū optime cauendū est qui illusionē esse prædicāt q̄quid de Magis fertur, vt doctor ille Magus prædicabat, quē antè perstriximus, put se à diabolo in hoc argumento informatū fuisse cōfessus est. Quemadmodum aut pestilentia, bella, famem, malignorū spiritū ministerio (vtq̄ executores sunt iustitiæ eius) immittit Deus: sic etiam Magorū opera vti, maxime verò cū Dei nomē dei blasphemat, vt hodie summa impunitate licētiaq; blasphemat passim, & impia blasphemandi ars ex professo ab ipsis quoque pueruli exercetur. Atqui scelera omnia, paricidia, incestus, veneficia, cædes, adulteria, neque tam magna sunt, neque tantis digna supplicijs ex constante Theologorum omnium consensu ac

fu ac sunt blasphemix. Cætera enim maleficia in
 homines primò committuntur, vt ait Samuel, bla
 sphemix verò honori Deidirectè aduersantur &
 pertinet ad contemptum eius: qua loquendi for
 mula blasphemiferè abutuntur. Cùm autè ista im
 pietas regnante Carolo nono obtinuisset vt cùm
 maximè, Rex Henricus III. adueniēs sanctissimū
 edictum contra blasphemos promulgauit: sed ne
 glecta illius executio est in maximā Dei contume
 liā, & cōtinuata blasphemis impunitas, quorū ple
 risq; nō videt̃ satis audacissimè Deū abnegasse, ni
 se se optimo animo facere adiecerint, nōnulli etiā
 inter blasphemādū poetarū numeros aucupāt, vt
 Cāpanus ille Trecēsis, cui nomē fuit Bursario. Hic
 die Veneris antepaschali an. 1569. blasphemās fuit
 cōprehensus, sentētiaq; in eū lata vt labiū eius can
 dente ferro funderet̃, honorariā pœnitentiā profite
 ret̃, & multā 500. librarū solueret, puocauit ad cu
 riā, & è vinculis euasit: verū iterū post dies 7. capt⁹
 & in vincula retractus est: Placuit Curix prius iudi
 ciū im p̃bare & in hanc formā corrigere, vt indusi
 atus honorariā p̃fiteret̃ pœnitentiā, lingua cādē
 te ferro perfoderet̃, & laqueo fineret vitā. Ex eo tē
 pore ne in decies quidē cētenis millib. suppliciu v
 nus perpeffus est: etsi lex Dei præcipit^a vt quisquis ^aLeuit. 24.
 contumeliosè Deū nominauerit lapidibus obrua
 tur, crudelissimo, (ait Moses Maymonis^b) mortis ^blib. 3. More
 genere. Hanc impietatem placuit attingere, vt que ^{nebo cim.}
 in hoc regno grassatur latissimè & impunita per
 manet. In rebus omnibus gerendis olim maio

res dixerunt, si Deo placet, confectis dixerunt, laudetur Deus : saluere aut valere iubentes, Seruet te Deus, pro eo quod $\chi\epsilon\iota\varsigma$ dixerunt Græci, id est, lætare, Hebræi verò לְבַרְכָּךָ pax tibi, quod salutationis genus apud Asiaticos & Afros obtinet, qui Turcico & Arabico sermōe ex Hebræo corruptione ducto pronuntiant *Schalama lec*. Itali & Hispani osculantur manus : sed omnium optima iudicio meo & maximi momenti est consuetudo nostra: prout tribus aut quatuor exemplis demonstraui-mus eos qui imprudentes in sabbatha ab vxorib. perducti dixerunt, Deus mi, quid hoc rei est? vniuersum malignorum spirituū magorumq; cœtum abegisse. Ante omnes autē nequissima est blasphemia cum Deus inuocatur ad sortilegiū: quod nunquam Magi faciunt, nisi aut rebus creatis adiungentes eum, aut ad scelus implorantes, aut Poetas imitati quæ in rebus turpib. pro interiectione pathetica Dei nomine abutunt̃ blasphemia in dei nomen contumeliosissima. Atq; hic vniuersè modus est præuenter d'i sortilegij: sigillatim verò cuiusq; munus est vt familiã doceat orare Deū mane & vesperi, ante cibū benedicere, à cibo gratias agere, & horam vnã aut alterã in legenda scriptura sacra die certo hebdomadis præsentē familiã totã cōsumere. Priscus erat Regū nostrorū mos quē S. Ludouicus à puero optimè obseruauit, vt Rex è lecto surgens in genua procideret veniã peccatorū postulans, Deo gratias agens de nocturna sui custodia, & orãs vt porrò in sancta hac custodia pergat:

hoc

hoc facto, ex Biblijs, dū se vestiebat Rex, legebat.
 Hac si ineat ratio, maximū certè generatim Reipu.
 & sigillatim familie cuiq; momentū est allatura. Sē
 per eīm populus sequit̄ affectionē principis, etiam
 execrāda quæq; periuria & blasphemias eius imi-
 tatur: cuiusmodi fuit Princeps, q ad iuramenta sin-
 gula nomē diaboli adhibebat. Sceleratis. multo-
 rum consuetudinē, accersi & iurari diabolū: quos
 propterea nonnuncq; diabolus adhuc vitæ plenos
 spirātesq; tollit, vt an. 1551. in Germania Vvildstu-
 diensi agro mulierē quę indefinēter iurabat diabo-
 lum toto populo spectāte sustulit^a: similiterq; ho-
 spitē crumenam hospitis qui ad se diuerterat fura-
 tum, & se in iure dedentem diabolo si res ita esset
 assumpsit diabolus, neq; ab eo tēporē visus est. De
 puero aliud narrat Fernelius^b repētē sublato cū
 diabolū accerseret. Hæc de familijs, vt non solum
 oppidorū portæ, sed ædū quoq; singularū Magis
 & fortib, eorū ocludant. Alterū quoq; remedium
 est, puta vt neq; à Satana neq; à Sagis vlla ratione
 metuat. Vix eīm expeditior modus est q se homo
 dedat potestati Satanæ q; si eū metuerit: nam etiā
 Deo fit iniuria cū diabolus metuit: ideoq; in Lege
 Dei disertis verbis cauet sepius ne à dijs gentium,
 qui neq; bono possunt neq; malo afficere, metuat
 quicquam. Itaq; non rarò cōpertum est & quoti-
 die cernimus non posse ei nocere Sagam qui accu-
 sat ipsam, aut proculcat pedibus, cū Sagam esse
 nouerit. Alium prætereā modum confitentur Sa-
 ga, cū aiunt hominem in pauperes munificum

^a vicius lib.
de prestigijs.

^b lib. de abdi-
tis rer. caus.

non posse à magicis sortib. offendi, quamuis alijs in rebus vitiosum. Scribit Vieriſ Sagaru protector libro quarto capite decimo Vvertanas moniales in Hornenſi Comitatu amplius tres annos à malignis ſpiritib. fuiſſe vexatas, atq; hãc occaſionem inter alias fuiſſe obſeruatam, quòd libram falis Sagæ cuidam vetulæ (quam Sagam nesciebant eſſe) hac lege commodauerant, vt libras tres poſt duos meſes redderet, qd effecit Saga: tum micæ falis à monialibus in monaſterio inuentas eſſe, & ipſas eodem momẽto à ſpiritib. malignis obſeſſas. Neq; tamen hęc ſola fuit occaſio, ſed cùm de vitijs permultis famoſæ eſſent, hoc præterea fuiſſe compertum eas loco erogadę eleemoſynæ ſcenus pauperibus imperaſſe. Atque hęc cauſa eſt cur Magi, quibus à Satana aut malefaciendı, occidendi, & veneno homines pecoraque tollendi impoſita eſt neceſſitas, aut dira indefinenter patiendi ſi inimicis quos vlcıſcantur caruerint, mendicant eleemoſynam, & ſiqui facultate præditus demagauerit periclitatur ab eis, ſi Magum eſſe nesciuerit. Non enim amplius Magus in quemquam poteſt, quàm in eum qui ſtipem erogat homini quem Magum eſſe nouerit. Quinetiam cauendum eſt ne ijs detur quæ vulgi ſermone Sagæ feruntur eſſe: qui autem Magos eſſe ignorans ſtipem non dederit, iſ offendi periclitabitur, vt perſæpe compertum eſt. Sic cùm in magnis conuentibus eſſem Pictauij anno M. D. L. X. V. inter vicarios Procuratoris generalis meas partes agens, accepi duos Magos ſquallidos

squallidos egentēsq; ad prædiuitem domum stipē postulauisse: ea recusata iniecerūt sortes, & domestici omnes in rabiem acti obiuerunt furiosi: non quòd hanc ob causam Deus illos potestati Satanæ Magorūmq; administratorum eius illos tradiderit, sed quia (vt erant improbi & immiseri- cordes erga egentes) Deus non ceperat de ipsis misericordiam . Scriptura enim eleemosynam appellat צדקה, id est iustitiam, & pro eo quod est date eleemosynam, ait date iustitiam, quia hæc præ cæteris ex improbo iustum facit: quòd peruenit il- lud Scripturæ, Eleemosyna liberat à morte. To- biæ xij. & alibi hilarem datorem diligit Deus, & Psalmo cxi. Disperdit, dedit in operibus, iustitia eius manet in æternum, צדקה צדקה significat eleemosynam, צדקה LXX. u. uariè sunt interpretati. hoc consilio Daniel suadebat regi Nabuchodo- nozori, vt animā suam redimeret eleemosynis, & a libi dicitur non tam citò frigida ignem extinguere quàm peccata extinguit eleemosyna: his denique documētis Scriptura plena est. Hoc igitur fortasse inter maxima & pulcherrima arcana fuerit obser- uandū quibus Satanæ Magisq; omnibus potestas nocēdi adimitur: neq; id solū à uiris bonis quo- rum certa est custodia, sed ab improbis quoque & gentibus Deū ignorantibus, vt in Actis Aposto- lorum^{Act. 10.} Cornelius fuisse dicitur. Verumtamē cer- tissimus omnium præstantissimūsq; modus est, vt fidem in Deum habeamus, & de eo uelut de celsa & inuicta arce confirmemur: hoc (inquit Philo.) maximum

maximum & acceptissimum est Deo sacrificium, ex quo Abraham tot benedictionibus fuit cumlatus, qui credidit Deo, & ad iustitiam imputatum est ei. Omnes itaq; Magi, qui curationes & exantationes pollicentur, hoc primùm ab eo quem curaturi sunt postulant vt certò credat se curaturos esse fidemq; sibi habeant. Frequentissimū hoc quidem, sed iniquissima tamen idololatria est, cum fides ad Creatorem pertinens in rem creatam habeatur. Satanas etiam sua medicamenta omnia & vires confert, vt cum qui sibi aut rebus creatis fidit restituat: Quod Galenus de medicatione Homerica, & Ogerius Ferrerius Tholosanus medicus vir doctus admirantes aiunt, quo plus fidei habetur verbis & ligaturis eo citius valetudinem instaurari. Sprangerus tamen de Sagis quæstionem habens hoc in ijs demum accepit obtinere morbis qui ex sortilegiis acciderunt, neq; Magos à naturalibus morbis posse ampliùs liberare quàm possint medici fortibus exoluere. Fuit Lutetiæ veteramentarius sutor Magus, qui solùm attingens manu febrì quartana liberabat: sed is minimè curabatur qui nolebat credere se curari posse. Alterum vidi Mirebellensem in Andino agro qui sic curabat dolorem dentium, & videns D. Carolum Carsium Lingonensem Episcopum Parem Galliæ ex quartana laborare dixit hominem sibi notū esse à quo certissimè curari posset. Postridie hominem adduxit qui manum attingens illius petiit nomen sibi indicari: cognito illius nomine dixit Episcopo, fidem

dem habeto in me te curatum esse. Eram autem in cubiculo illius. Cumq; ego & Faber medicus doctissimus audito hoc nouo sancto miraculis affluente subrisissemus, Non (inquit ille) si qui volet, spōsione cum ipso certabo hunc curatū esse. Homine profecto dixi Episcopo hanc Magorum rationem esse, vt fidem hominum pellicientes à fide in Deū auocent ipsos, ne quicquid boni aut mali sibi euenit ad laudem illius referant. Sed non destitit Episcopus totum biennium ex sua febre laborare. Ille autē videns subinde febrim accedere, dixit erubescendo se tantū fecisse causa Episcopi quantum vllius hominis: sed quid illud esset nō exponebat. Sunt qui ab omni vetustate obseruauerint malignos spiritus in maleficia certo tempore magis incumbere, maximè verò de nocte potius quàm interdiu apparere, idq; ea nocte quæ inter diem veneris & Sabbathi interuenit potius quàm vlla alia, vt ex veteribus Lauaterus libro i. cap. viij. annotauit: quod ego quidem non animaduertēram: sed postea obseruauī (vt idem autor annotat) legentes Grimorium quibus apparet Satanās, ea nocte inter veneris sabbathiq; diē legere: itemq; in libro qui cum priuilegio typis mandatus est diabolicū documentum legi ad offendendum certis carminibus (quæ hic non placet adscribere neq; autoris nomen digni incendio) aut occidendum furem: atq; hoc die Sabbathi ante ortum Solis faciendum esse dicitur. In multis quoq; iudicijs comperi plurimum die Sabbathi sortes maleficas iniectas esse.

H

^a Gen. 2.

Exod. 12.

Deut. 5.

Ezech. 22.

et 23.

Secretum
 tesseram vo-
 cat inter De-
 um et homi-
 nem.

Cuius rei perquirēs rationē, in Hebræis Abraham Aben Hesræ commentarijs in quartum caput De calogi Deum indicta capitali pœna legi mandauit se^a, vt cessatione sacra dies Sabbathi sanctificetur & benedicatur præ omnibus: deinde affirmat Deū spiritibus malignis dedisse facultatem castigandi & nocendi quarta septimaq; nocte: proinde sum-
 mopere cauendum esse ne quod opus fiat die Sab-
 bathi. Sed Astrologicam rationem plus miror ab
 eo adductam, Martem & Saturnum, quos Astro-
 logi dicunt maleficos, duobus illis diebus præua-
 lere. Quòd si ita est, tertiam & septimā potius fuis-
 set dicturus, nisi in numeris fuerit erratum: nā no-
 ctem die priorem esse omnes consentiunt (vt di-
 ctum est, Factum est vespere & mane dies vnus)
 eamq; noctem quæ inter diem Veneris & Sabba-
 thi est posita noctem esse Sabbathi, vbi Saturnus
 planeta summus imponit primæ noctis horæ &
 diei sequenti nomen, qui planetes Hebræis dicitur
 Sabthai, id est, quiescens, à Sabbathi, quietis ap-
 pellatione. Et lege Dei quoque præcipitur^b festum
 quietis diem statim ab occasu Solis celebrari. Qui-
 bus ex rebus fuit concludendum eam tertiam esse
 noctem quæ inter diem Lunæ & Martis interue-
 nit, quæ inter diem veneris sabbathique, septi-
 mam. Itaq; vidi acta forensia, in quibus dixerunt
 Magi se nocte inter diem Lunæ & Martis inter-
 cedente conuenisse. Sic fuit Logmanus Poteza-
 narum cōuentus, in quo Sagæ se cum diabolis sal-
 tantes elatis fursum scopis fatebant dixisse, har har
 Sabbath

^b Leuit. 23.

Exo. 21.

Sabbath sabbath: sic in altero cōuentu apud Biturigas. Sed an Magorum coetus die quoq; Sabbathi habeantur, nōdum didici. vt autem die potius tertio quàm quarto nocendi & castigandi improbos facultatem spiritib. malignis à Deo tribui ostendamus, in Leuitico scribitur Sacerdotes in sua consecratione purificari die tertio oportere, vt sanctificent septimo: itē Num. xix. & xxxi. qui non fuerit purificatus die tertio, eum septimo non sanctificatum iri. Adde q; planeta Martis incipit post occasum Solis hora prima à die Lunæ desinēte, vt etiam Saturnus post occasum Solis hora prima noctis Sabbathi à vespera diei Veneris desinentis. Si enim à planeta omniū dignissimo Sole principiū fiat, & prima hora instituaturs creati mūdi à die (vt appellatur) Solis, subductis horis xxij. Luna hora prima sequentis noctis die Lunæ obtinebit, & Mars nocte sequentis Martis. Ex h̄isdem commētarijs in Decalogum accepi Deum benedictiones suas eo præfertim die impertiri, quem notauit antiquitas amænum ferè ac serenum esse: vnde illud vulgo dictum, quod inter prouerbia popularia lobertus medicus retulit, nuncq; diē Sabbathi præterisse qn Sol fuerit cōspiciuus: q; ad rē ego nō adieci animū. Neq; verò sciscitari oportet curiosè cur diei 7. potius q; alijs Deus benedixerit, eūq; sanctificauerit: sed quemadmodū Iudæi feriant die Sabbathi, & Mahometistę veneris, ita nos Christ. legē & priscas Eccl. cōstitutiones sequuti sanctificamus ac potius debemus sanctificare diem Dominicū:

qui tamen omni corruptionis dementiæq̃ genere quod homines comminisci queunt inquinatur maxima in Deum contumelia, qui nihil tam seuerè imperauit quàm vt quiete sancta dies quietis celebretur, idquē indicta capitali pcena. Iam verò dicamus possintne Magi efficere (quod pleriq̃ putant) vt homines incolumes, alacres, diuites, potentes, victores, & honorati sint, suisquē voluptatibus perfruantur.

*An sit penes Magos valetudinem incolumium
hominum confirmare, & aegrotos instaurare. Cap. 11.*

NON debet cuiquam videri mirū quòd multi in orbe terrarum sunt Magi, cum eis qui se vouerint & cultui ipsius addixerint magnificè promittat Satanas se eos diuites, potentes, & honoratos effecturum, & optata omnia daturum perfruenta. Quamuis enim prudentes viri fraudem vno momento retegant, & Magorum bona pars sit egentissima, rudis, & imperita, atq̃ ab omnibus etiam contemnatur nisi bonis, honoribus, opibusq̃ affluent: sunt tamen quidam adèd miseri vt ipsi sibi certo deliberatoq̃ consilio retia Satanae induant, hi curiosa mente, alij vt magnificorum promissorum eius faciant periculum, præsumentes se inde cumprimùm volent euasuros: ex quo autem illis fuerunt implicati, vix decimus quisque fortè se potest ex

test expedire, & eorum pleriq; vbi se addixerunt Satanæ deserto Deo, exploratis fraudibus illius contemnunt quidem, sed non eo magis renuntiāt Satanæ & in gratiā Cum Deo redeunt. Quos homines lege optima tranquilleq; à Satana possideri nō est dubium, licet ab eis cerni omnino nequeat. Et quoniā secundum animam nihil est præstātius corporis valetudine, ægrotantes multi consuluerunt diabolum an possent reualefcere, vt fecit Rex Ochozias, cuius legatis Elias factus obuiam dixit, abite renuntiate Domino vestro esse in cælo Deū quem oportet consuli, & ipsum quia Bahalis oraculum consulit moriturum. Alij doloribus pressi diabolose addixerunt ad recuperandam valetudinem, vt Parisiensis quidā causidicus, à me *αἰώνιμ*, qui accusatus an. M. D. LXXI. dixit se cūm ægro- taret grauissimè, diabolo seipsum permisisse valetudinis ergo, & cautionem suo sanguine exaratam subscripsisse: quæ excusatio ad illud tempus, seu vera seu falsa fuerit, admissa est. Alij se non committunt diabolo, sed Magis se audent curandos committere, quorum vocem (ait Chrysoft. in lib. de facto cap. viij.) vt pestiferam oportet fugere. Sunt autem in Hispania Magi artem medendi profitētes, quos illi *Salutadores* vocant: & fuit apud Andes vetula quædam Itala morbos curans anno M. D. LXXIII. quæ cūm ab interdīcto Iudicis, ne morbos curaret ampliùs, Curiam Parlamenti appellasset, disertè pariter ac doctè ipsius causa à D. Ioanne Baltruo causidico Parlamenti Matrarium do-

mino collega & ciue meo fuit perorata: sed modos
 quibus curabat probatum est à natura abhorrere,
 vt felis cerebro quod venenatum est, capite corui,
 & alijs consimilibus: que res planè euincūt nō pre-
 stātis olei aut salutaris vnguēti virib. (quod multi
 viri boni & pauperū amātes faciūt) sed modis p̄ter
 naturā aut carminib. curationes fuisse factas. Scri-
 bit Iodocus Darmudanus in Praxi crim. ca. xxxvij
 Brugis in Flādria existisse Magā in opinione ma-
 xima s̄ctimonie, quòd morbos curaret innūeros:
 sed illa hoc curabat primū vt crederēt se posse sana-
 re, deinde ieiunia indicebat, mādabátq; dici aliq̄-
 ties Pater noster, aut Cōpestellas ad S. Iacobū aut
 ad S. Arnoldū iri: tandē verò multarū sortiū ma-
 gicarum euicta meritoq; supplicio affecta est. Sed
 Hebreus Philo in libro de specialibus legib. mor-
 bos sortilegijs immisos remedijs naturalibus pos-
 se curari negat, quod ex Magorum cōfessionibus
 Quæsitōr Sprangerus se ait cognouisse, & Barba-
 ra Doræa Sanlissiana agnouit, q̄ ex decreto Curie
 an. 1574. cremata est. Magos quidē posse existimo
 interdum a maleficio morbo ue soluere quē Magi
 aliī aut ipsi quoq; immiserint: sed neq; oēs, neq; sem-
 per possunt: nā etiā in iure falsi sunt ex more oport-
 ere vt in alterum traducāt sortes, alioquin nō pos-
 se ipsos effugere qn sortes illę in ipsos recidant: A
 morbis aut qui aliter q̄ sortibus accidunt, fatētur
 Magi se nemini remediū afferre posse Cognituros
 autem an sortilegiū sit Sprangerus scribit Magos
 facere periculum, indendo plumbum liquatum
 in vas

in vas aquæ plenum quod ægroto imponitur . Verumtamen idem autor est maleficia extare ab his importata, quæ illi delere nequeant, ac ne ipsi quidem maleficiorum autores: cuius rei documētum est certissimum in Ioanna Haruillera, quæ viua (vt antè diximus) fuit igni tradita. Hæc enim sortem à se iniectam confessa est, vt hominem qui filiam pulsauerat ipsius enecaret, alterum verò supergressum forti repentè in lumbis sensisse malū & toto corpore : cū autem (prout ipsa iamq̃ famosa erat istius artis nomine) homini fuisset dictū nō aliunde malum ei obuenisse, tum se promississe facturam vt reualesceret & custodiam eius recepisset: ad eum finem precibus à diabolo cōtendisse, & multis modis (quos describi nihil attinet) de curatione eius laborauisse, quam fieri non posse Satanas responderit : dicenti itaque sibi ne ergo amplius veniret ad se diabolum respōdisse non venturum esse se: paulo pōst ægrotum obiisse, & Magā se abdidisse ; sed vt abdita fuerit inuenta est. Ex his conficitur non esse in Magorū potestate vt eos semper curent qui ægrotant ex maleficijs, cū eos semper curare nequeant in quos sortem coniecerint. Secundò si hominem forti infestum Magi curauerint, teneri dicuntur sortis in alterum transferendæ : quod ex multorū Magorum confessionsibus est vulgatissimum. Sic Aruernum quemdam Magum captiuū Lutetiæ vidi an. millesimo quingentesimo septuagesimo nono eq̃s & homines interdū curantē, apud quē permagnus liber inuētus est pi-

est pilis equorum, boum, & aliarum bestiarū coloris cuiusq̃ plenus. Hic si quando sortem in equū iniecerat consulebatur, & de pilo equi illius habēs ita curabat illum vt sortem alteri traderet, sed pecuniam non accipiebat, si acciperet non curaturū esse affirmabat; itaq̃ perueterē sago ex pamunculis mille sufferto amictus ambulabat. Sed cū semel in equū nobilis cuiusdam viri coniecisset sortes, rogatus curauit traductis in seruum eiusdē viri sortibus; accidentibus iterum ad curandum seruum respondit ex nobili cognoscendum esse vtrum mallet, seruumne an equum amittere: qua in re anxio hærente nobili & ad deliberandum cunctāte interijt seruus, & fuit comprehensus Magus. Illud autem obseruandum est à diabolo semper in commutationibus captari lucrum: itaq̃ si sortem equo adimat in meliorem equum transmissurus est eam: si mulierem à morbo liberet, recidet in virū morbus; in adolescentem, si senem: Quòd si sortem aliò Magus non transferat, de vita periclitabitur: denique si diabolus corpus sanauerit, occidit animam. Huius rei duo exempla afferam. Vnū à Domino Furneriò Aureliensi consiliario audiui de Hulino Paruo Aureliēsi Materiario. Hic sorte magica affectus lethaliter, accersi curauit hominē qui omnes morbos depulsurum se pollicebatur, suspectum magicæ artis vt sanaret ipsum: is autem respondit se non posse sanitatē hominī restituere, nisi morbum filio ipsius tum adhuc lactenti transfunderet. Consensit parēs in paricidium filij, rem obseruan-

seruandam vt eo melius Satanæ malitia videatur. Nutrix re cognita aufugit cum puero, dum Magus patrem sanaturus attingebat. Sanato ex tactu patre, puerum Magus afferri postulat: quo nō inuento, repentē exclamauit, Actum est de me, puer vbinam est: & vixdum abiens pedem ianua extulerat cū eum diabolus interemit subitò, & cadauer eius tam fuit atrum quàm si quis de industria colore atro infecisset. Audiui etiam in iudicio Saggæ apud Nannetas, quæ sortilegij in vicinam iacti accusabatur, imperauisse Iudices vt mulierem sorte affectam attingeret, quod à Germaniæ Iudicib. etiam in Camera Imperiali fit sæpissime, recusauit, & se cogi videns, exclamauit, actum est de me. Simul atq; mulierem affectam sorte contigit, hæc reualuit, mortuâq; Saga corruit: cadauer igni damnatum. Historiam ab vno Iudicum accepi, qui iudicio interfuit. Tholosæ quoq; audiui Burdegalensem quendam studiosum amico suo grauissimè ex quartana laboranti dixisse vt febrim vni suorum inimicorum traderet: respondente illo sibi neminē inimicum esse, dixisse, da igitur seruo tuo: tandem cū hoc illi religio esset facere, Magum dixisse, da mihi eam, tum annuente ægroto Magum febrim oppressum obijisse, & ægrotum reuixisse. Hoc autem minimè nouum & inauditum est: nam apud Gregorium Turonensem libro vi. cap. xxxv. legimus Childeberti Regis vxorē, vt filiolum suum ex maleficio audiuit obijisse, muliebri rabie ingentem Sagarum numerum iussisse comprehēdi, cremari, &

rotis imponi: quæ Regis filium à se enectum fuisse agnouerunt vt Munnionem magnum Magistrũ feruarent incolumem. Captus itaque Mummo & equuleo impositus certas pinguedines sibi portionesq; à Sagis datas fuisse dixit ad conciliandam (vt putauit) Principum gratiam, & carnificem qui torquebat ipsum indicare iussit Regi nullum à se dolorem percipi. Tunc imperauit Rex eum distendi trochleis, stylosq; ferreos vnguibus pedum & manuum interferi: prout est in Oriente ratio torquendi, qua si membrorũ fractura dolor sit intolerabilis. Post dies aliquot ad suos Burdegalenses deportatus obiit. Hoc placuit annotare vt ostendamus Satanam lucrũ facere commutationibus, cum Sagæ Regis puerũ quem parentes adorabant pro Mummonis incolumitate à se enectum dixerint. Ferè sit autem, vt quod impensius amatur citius amittatur iusto iudicio Dei castigantis eos qui res amatas pro diis habuerint, & plus in eos Satanas quàm in alios possit. Morbum autem naturali modo, non maleficio obtingentem confirmatur non posse à Magis tolli. Exemplum Quæstor Sprangerus affert: cum de Sagis Insprugensibus in Germania cognosceret, figulum Magum exstitisse, qui pauperem vicinam suam videns affligi grauissimè vt si intestina ipsius gladiis indefinenter peterentur, experiar (inquit) an sorte affecta sis & sanabote. Tum liquatũ plumbũ disco infudit aquæ pleno & mulieri ægrotæ imposito, & certis vocibus enuntiat, quas reticere placet, in agines quasdam percipit

cepit in durato plumbo ex quib. agnouit sorte affectam esse mulierē. Hoc facto, abducit virum illius mulieris, & respicientes vterq̄ sub limē ianux̄ imaginem ceream palmarē inuenerūt, cui acus duæ ad duo latera hærebant fixæ, cū alijs pulueribus, grauis, serpentumq̄ ofsijs. quæ omnia obiecit igni: mulier verò, cū pignori dedisset animam suam Satanae & Magis quos pro incolumitate sua adiuerat, fuit restituta. Idem auctor est Magum hunc cum Saga quæ maleficium vicinæ intulerat familiaritatem supra æquum & bonū coluisse itaq̄ potuisse Magum ex ea rem totā cognoscere. Verūtamen an illius mali q̄ ex maleficio venit, aliò deriuari sortem semper oporteat, nō possum statuere: Satanā quidem ea esse malitia putovt bonum nōn patiat̄ fieri nisi grauius sit euenturū malū: puta à Mago comperto & cognito petatur incolumitas, cum precibus eius communicet, superstitio aliqua seruet̄, dicantur verba, amuleta portentur, aut committantur alia quæ sine idololatria committi nequeunt, eoq̄ spectant omnia vt homo à fide quæ in Deum solū, habenda est abducatur. Nam indubitātū mihi videtur axioma istud, nunq̄ Satanā benefacere nisi vt grauius ex eo redundet malū: adeò naturæ Dei aduersat̄, qui nullū malū permittit fieri nisi vt maius consequat̄ bonū. Scribit Hippo. lib. de morbo sacro, suo tempore fuisse Magos qui pollicebātur se ab eo morbo certis precibus & sacrificijs curaturos & sibi comparabant opinionem sanctimonij: sed eos ait detestabiles & improbos esse, Deūq̄ ab

istis blasphemari qui morbos istos à Dñs immitti-
doceant. Etsi Hippocrates apertè confiteri nolens
nonnullos homines à Dæmonibus occupari, co-
mitialem morbum esse dixit: cum posteri omnes
agnouerint epilepticorum alios esse qui remedijs
curantur naturalibus, alios verò à Dæmonib. ob-
fessos curari Magorum opera momento vno, aut
conuentione facta cum satana, aut sacrificijs gene-
ribusq; certis idololatriæ à Satana imperatis. Ma-
gos itaq; statuimus ope Satanæ nocere posse non
omnibus, sed ijs solùm quos Deus permittit secre-
to iudicio suo siue bonos siue malos, his castigandis,
illis explorandis, vt electos suos quos stabiles
constantelq; viderit augeat benedictionibus. Mō-
straturi autem Sagas maledictis suis execrationi-
bus & nefandis sacrificijs vindictæ diuinæ admini-
stras esse, cum manum suam voluntatēq; cōmo-
dauerunt Satang, historiam admirabilem quæ iam
manauit in vulgus & recentis memoriæ expone-
mus, In Ducatu Cliuēsi ad Eltanum vicum via pu-
blica verberabātur equites peditēsq; & subuerte-
bantur plaustra, nec tamen aliud præter manum
videbatur, quam vocabant *Ekerken* Tandem verò
cum Saga quædā Sibylla Dinscops nomine in il-
lo tractu habitans comprehensa & cremata fuisset
nihil percerptum est. Hoc anno M. D. XXXV. ge-
stum. Ex his ergo concludimus Sagas vtentes sua
arte plurimū mali ope Satanæ posse efficere, Deo
iustè permittente & tanquam carnifices ad suum
opus adhibente (semper enim sapientia & iusti-
tia

tia Dei bene illud facit quod homo facit malè) Verùm illud videri quoque nõ posse Magos alijs morbis liberare quàm quos maleficio suo intulerint, nec vnquam eos tollere quin lædant animam, aut aliud malum perpetrent. Postea dicemus an istos adire liceat ad consequendam valetudinem: Sed illud videamus primùm an fauorem adipisci suo facto possint, & exoptatam illam à deformibus mulierculis pulchritudinem, voluptates, honores, & diuitias, quorum causa plerique sese in miserrimos casus præcipitant.

An Magi arte sua gratiam hominum, pulchritudinem, voluptates, honores, diuitias & scientias comparare possint, & fertilitatem dare. Cap. III.

Nihil tantopere miseros in præcipitem & lubricam perditionis viam attrahit vt se voueant Satanæ quàm hæc opinio improbissima, dari à diabolo pauperibus diuitias, afflictis voluptates, infirmis vires, formam deformibus, scientiam ignorantibus, honorem abiectis & fauorem gratiamque procerum: etsi hoc contrà est compertissimum (vt supra ostendimus) homines miseros Magis, egentiores, plus exosos, imperitiores, aut plus infestos malis nusquam existere. Reginam Olympiadæ magni Alexandri matrem Plutarchus narrat de viro suo Philippo Rege Macedoniae audientem, eum

in sano amore nobilis cuiusdã adolescentulæ gra-
uissimè conflagrare, illius conspectum cupiuisse;
cũmq; mirandam illius formam, venustatē, & ele-
gantiam contemplata esset (vt erat obstupescita)
nihil mali importasse, sed in hæc verba erupisse,
~~Hæc illa est forma & gratia quæ virum meum fasci-~~
~~cinauit, & Deos quoq; fascinare posset.~~ Certè que-
cunq; pulchra conspiciuntur in toto hoc mũdo &
singulis partibus illius, documenta sunt totidē ac
velut radij diuinę pulchritudinis, nec aliũde quàm
à Deo pulchritudo obuenit. At nunquã Saga cõ-
perta est quæ carminibus aliõue pacto sic fucare
faciem suam potuerit, vt visa sit speciosior, sed cõ-
trà vulgo dici solet, deformis vt Saga: & Carda-
nus quoq; non postremus Magorum habitus nũ-
quã Sagam à se testatur fuisse visam nisi deformē:⁴
quod facillè crediderim. Nam etiã non negauit
Cardanus sibi patrem fuisse Magum, & se cùm vo-
luit agi ecstasin, qua ratione superior fuit parente
artifex: addit prætereà fætere malignos spiritus, &
locum quem frequentauerint: qua ex re factum ar-
bitror vt veteribus *fætentes*, & *Valconibus fetilleres*
Magæ dicerentur à fætore, quem illæ (opinor)
ex consortio diabolorum contrahunt, suspensio-
rum fortasse corpora aut eiusmodi alia ad Vene-
reas & corporales actiones mutuantium: Vieri-
us item *fætere dæmoniacos* annotauit: & Hippo-
crates (qui tamen dæmoniacos ex morbo sacro
putauit laborare) eos fætere dicit: quibus ex rebus
iudicari potest mulieres, quæ spirant suauius à na-
tura

⁴lib. de subti
lit. 20.

tura quàm viri, consortio Satanæ præternaturam horrêtes, tetras, deformes, putidasq; effici. De expetita autem Sagarum amatorumq; voluptate, supra demōstrauimus plerasq; captas, euictas, & cōfessas Magas dixisse satanam rem secum habuisse nec sine dolore, quia perfrigidum nescio quod semen ab eo susciperent sibi (vt aiebant) ingratum: & confessiones earum annotauimus. Sprangerus scribit quæstionem à se de Sagis quàm plurimis habitam, quæ omnes nec rogatæ fatebantur se cum Satana Venerem expertas esse. Eas, si darentur meliora, hæsuras istis amatoribus non est credibile, qui dies & noctes infestant ipsas, nisi in seruitute istius domini perstiterint. Quod ad gratiam hominum quam isti ambiunt, vitari istos & in odio capitali esse vident omnes. Triscalanum Cenomannum memini artificio suo quod præsentem Rege exercuit, animum Regis perculisse: nam orbis catenæ aureæ è longinquo eductos (vt videbatur) in manum suam acciebat, sed catena tamen postea integra comperta est: Rex itaque statim eum exire iussit, neque ex eo tempore sustinuit eum aspicere, adeò vt pro eo quod gratiam putabat promereri, iudicium fuerit constitutum, & ipse artis magicæ à Præfecto prætorio condemnatus, vt antè diximus. Honores autem & dignitates quod attinet, videmus nō alios homines contēni magis & abominatiōi esse: & apud Samuelē^a legimus (q̄ Hebræi optimè annotarunt)^b dixisse Deū, honorantē me honorabo,

^a 1. sam. 2.
^b libris 2° & 3°
 he abc. 9.

& cō 1.

& contemnentem me exponam contemptui. Nō hominis vox sed Dei est illa, omnibus mundi demonstrationibus certior. O si ambitiosi homines istud arcanum agnoscerent: quantopere efferrent gloriam Dei vt laudem æternam compararent: quantum sibi à dedecore importando in Deū metuerent, ne porrò exponerētur contemptui atque ludibrio: Neronem ait Suetonius Magorum facile principem extitisse omnis religionis contemptorem: an verò quisquam tam contemptus, tam abiectus, tam crudeliter exagitatus est? Quem Deus non solum florente ætate de honoris culmine deturbauit in quo antequam Magus fieret eum collocauerat, verumetiam fecit vt ab omnib. amicis, custodibus, & domesticis desertus ac dānatus baculis nudus ad mortem vsq; cæderetur, & ad necē tam sæuam vitādam ipse sibi violentas manus inferre cogeretur. Verūm qui cōtemptus, quod dedecus, quæ turpitude magis horrenda cogitari potest, quàm illa Magorum, qui Satanam hirci festentis specie coguntur adorare, eaq; parte osculari quæ nec scribi nec dici honestè potest? Quod mihi quidem omnino incredibile videretur, nisi id legissim in confessionibus Magorum addictorum morti, & conuictionibus innumeris. Hic verò dixerit quispiam inde à Syluestri secundo ad Gregorium septimum inclusiuè Papas omneis fuisse Magos, vt in Nauclero Platinaq; legimus. Respōdeo Benonem Cardinalem, qui Papas Magos annotauit, quinq; solum comperisse, Syluestrem secūdam bene-

Benedictum nonum, Ioannem vigesimum & vigesimum primum, Gregoriumq; septimum. Quin etiã ex istis omnibus ~~Augustinus Onophrius~~ Pape cubicularius (qui è Vaticano actusq; veteribus historiam Paparum cõposuit diligentissimè) duos refert solummodò, Syluestrem secūdum, & Benedictum nonum : quorum hic quidem sede (ad quã duorum Paparum, qui patruī erant, gratia peruenerat) postea eiectus est : ille verò (cui prius fuit Gilberto nomē) Floriacensis monachus fuit ad Ligerim, qui tam nauiter operã dedit literis, vt Roberti Regis Francorum, Lotharij Ducis, & Othonis tertij Cæsaris Pædagogus effectus sit : quorū operã, non autem Satane (quod isti miseri arbitrãtur Magi) ad fastigium Papale euectus est. Resipuit verò Syluester tandem, & decessurus de vita postulauit linguã sibi & manus abscindi, quæ diabolis sacrificauerant : se verò non antè diabolo fuisset addictum confessus est quàm Rhemorum fuisset Archiepiscopus. Quæ cum ita sint, omnem potestatem, honorem dignitatẽq; à Deo venire cõcludimus, verãmq; illam voluptatem securitatem & tranquillitatem animi quam Deus suis fidelibus tribuit : cuius voluptatis ne minimã quidẽ scintillã spiritus à Satana possessi perceperūt, adeò crudeliter assidueq; ipsorum animẽ tyrannide illius opprimūt. Quod aut diuitias attinet, omnib. notũ est atq; certissimũ magnos in terrẽ si nu thesauros esse abditos, eorūq; sedes Satane esse cognitã : sed nunquam Magus exstitit q arte ista aureum vnũ cõpa-

K

rauerit, vt fatentur omnes: Imò quicumque diuites se addicunt rebus magicis vt diuitijs augeantur, ferè in paupertatem abeunt, egentes verò tota vita paupertatem perferunt. Bona enim dicuntur in Scriptura benedictiones, quia dantur à Deo: vt Iacob munus de gregibus, quos sibi Deus iustè dederat, Esau fratri offerens, accipe, inquit, de benedictione quam mihi dedit Dominus. At cur thesauros humi conditos suis mancipijs non imperitur Satan? cur fame sinit emori? cur panem mendicari miserè? Certè nec aliter vult Deus, nec diabolus potest: qui alioqui (vt videtur) in suas partes plurimos fuisset pertracturus. Ogerius Ferrerius medicus doctissimus, cùm Tholosæ essem, elegantes ædeis & bono loco ad Bursam sitas minimo conduxit anno M. D. LVI I. quia malignus spiritus inquilinos earū infestabat: quod ipse non amplius curabat quàm Athenodorus philosophus,^a qui desertam Athenis domum incolisq; propter spiritum vacuum ausus est habitare. Sed cùm illud audiuisset quod nunquam crediderat, non posse tutò adiri cellam, nec quietem interdū capi: monitus Lusitanum quemdam studiosum in vrbe esse qui res occultas in vngue pueruli videntas exhibebat, fecit vt studiosus ille sua arte vteretur: puella verò consulta dixit mulierem à se videri ornatam accuratissimè pretiosissimis catenis & auro, quæ ad columnam quamdam manu gestabat tædam: itaque Lusitanus respondit medico vt in cella ad columnam humi curaret fodi, thesaurum ab ipso

^a Plin. iun.
in epist.

ab ipso inuentum iri. Gaudēs medicus fodi iussit: sed cum thesaurum inuentum propè cogitaret, exurgens turbo exstinxit lucē, & spiraculo cellę exiens, ad 14. pedes pinnarum fregit in propinquis ædibus, quarum pars in prothyrum corruit, pars in cellæ spiraculum, pars in mulierem ferentem aquam cuius hydria effracta est. Nihil postea à spiritu auditum vnquã. Lusitanus postridie factus de re tota certior, thesaurum dixit à spiritu exportatū esse, mirari sese q̄ medicū non offenderit, qui post biduum mihi narrauit historiam. hæc die xv. Decembris anno M. D. LVIII. gesta sunt claro & sereno cælo, vt esse solet diebus Halcyonijs: & nos eodem tempore deiectas domus propinquæ pinnas prothyrumq̄ ad tabernam fractum inuisimus. Putauerunt Hebræi prisca, qui thesauros præsertim malè partos in terra defodiunt eos damnationem iustamq̄ suæ impietatis pœnam ad suos thesauros sustinere, & carere conspectu Dei, ac propterea in Ecclesiastico maledictionem extare contra eos qui in ruina thesauros addunt. Afferit Melanchthon historiam persimilem, homines decem Magdeburgi ruina turris oppressos esse cum ad thesauros quos docuerat Satanæ, reperiendos efoderent. Georgius Agricola in libro de spiritibus subterraneis scribit Annebergæ in ea fodina quæ dicitur Corona rosæ spiritum specie equi duodecim homines occidisse, & fecisse vt fodina plena argenti cederent quam Magi ope Satanæ repererant. A' quodam Lugdunensi accepi, qui postea

K ij

in eade S. Mariæ virginis Lutetię Capellanus fuit, se cum socijs magica arte Arcoliı prope Lutetiam thesaurum retexisse: sed cū cistam in qua erat cōditus habere cogitarent, eam fuisse exportatā turbine, in ipsum verò muri labem corruisse, ex qua toto vitæ spatio claudicaturus est. Et sacerdos Noribergēsis nuper cum ope Satane thesaurū inuenisset, & iam iam scrimnium aperturus esset, ruina domus extinctus est. Non est autem nouum thesauros magicis artibus perquiri: nam etiam Lex ait^o thesauros eorum non esse qui puniendis sacrificijs aut alia quauis arte prohibita scrutantur, & ob eandem causam literas permissionemq̃ vetat à principe exorari ad effodiēdum alienū agrum. Ex Lugdunensi quoq̃ pragmatico (quem etsi magna voce in frequētia magna recitauit, nominare nolim) audiui ipsum de nocte cum socijs abiuisse, vt enuntiatas coniurationibus thesaurum peruestigarent: cumq̃ cœpissent fodere, velut hominis, qui rotā impositus in propinquo fuerat, vocem audiuisse, horribiliter inclamātem, ad fures: sic in fugam fuisse versos, malignos verò spiritus eodem momento persequentes cæcidisse ipsos ad eam vsq̃ domū vnde prodierant, & tanto strepitu eam ingressos esse vt tonare hospes cogitauerit: atq̃ ex eo tempore iurauit se thesauros nunquam peruestigaturum esse. Ita malignos spiritus videmus nolle, ac potius Deum nō ferre vt his rationibus ditescat quisquā. Hebræi dicunt eos qui suo ipsorum amore furentes de vita inuiti cedunt, infernum suum (vt ita dicamus)

^b l. vnica de
thesaur. C.

camus) in sepulchro pati cadauerumq̄ suorum am-
bitu, vt per æternam Dei iustitiam in eo ipso quo
offenderunt pœnas luant. Flatores etiam Chymici
pleriq̄ animaduertentes se ad lapidem philosopha-
lem (quem vocant) peruenire non posse, familia-
reis spiritus solent consulere. Sed ex Constantino
(qui inter peritissimos Pyrotechniæ & artis metal-
licæ in Gallia numeratur, estq̄ in toto regno cele-
berrimus) audiui socios ipsius, cum per diu flanti-
bus nulla spes speciesuë boni ostenderetur, consi-
lium à diabolo petiuisse rectè facerēt, & rem o-
ptatā cōfecturi essent: illū verò vnico verbo respō-
disse, *travaillez*; laborate: hoc exhilaratos flatores
perrexisse & flauisse ad eò strenuè vt omnia in nihi-
lum multiplicauerint, etiãq̄ porrò flaturos fuisse
nisi Constantinus dixisset ipsis hunc esse morē Sa-
tanæ vt ambigua responsa edat, illud autem verbū
laborate innuere abijciendam esse Alchymiam, &
in laborem aliquem ac honestā artem vtilis ad vi-
tam scientiæ incumbendum: hominis purè demē-
tis esse, si quis cogitauerit tam breui temporis spa-
tio aurum effingere, in quo efficiēdo natura annos
amplius mille solet consumere. Itaq̄ illis hominib.
qui scientias arte diabolica student comparare si-
militer oportet dici, *travaillez*, laborate, siue (vt ma-
iores nostri pronuntiabant) *trésueillez*, vt in versu
Lucilij. *noctes vigilate serenas*: & orandus Deus
vt labori nostro (quod rei totius est caput) suc-
cessum felicem tribuat. Quod in principio Sapien-
tiæ Salomo admonet singulos inuitās, arcanumq̄

maximum & germanū sapientiæ acquirendæ mo-
 dum explicans, nēpe vt ex animo petat à Deo, in
 ipsum habeat fides, ac non tentet Dominus^a quā-
 obrem orationem adiicit quam apud Deū habue-
 rat^b, Moses quoq; Maymonides hanc demonstra-
 tionem statuit esse certissimam, nūquam hominē
 sapientiam Dei coniunctam scientiā virtutibusq;
 moralibus (vt ait Salomo ca. viij. Sapientiæ) ade-
 pturū esse nisi se *ἀντιπαθέτω* abijciat humilietq; corā
 Deo. Nos autē supra ostendimus Magos esse om-
 nium hominū imperitissimos, q; rabie furijsq; plu-
 rimum in morte agitant, nec vllō tēpore plus men-
 te capti sunt q̄p̄ cū à Satana possidentur. Si quis
 autem cum Augustino dixerit Satanā scientissimū
 esse, eò q; vixerit diutissimè (vt certè diaboli quæ-
 cuncq; hic geruntur explorant & recognoscunt sin-
 gula, noruntq; sanctorum vitam ad minima pecca-
 ta vsq; nō solum obseruare, sed etiā calumniari) vt
 demus à diabolis teneri vires plantarū, metallorū,
 lapidum, animalij, motumq; & facultatē astrorū,
 omnino in eorū finis est & consiliū propositū vt
 homines in errore fonte malorū omnij & ignorā-
 tia summa educent: quamobrē seruos suos aut mē-
 dacij pascit semper, aut ambiguis vocib. Hic tyrā-
 norū modus, vt in summa ignorātia & cæcitate a-
 lāt populareis, ne apertis oculis rationē videāt qua
 se ipsi explicēt à dominatu eiusmodi. Quas ob res
 si hæc ita se habēt (vt profectò se habēt) si inquam
 diabolus neq; ditare pōt, neq; thesauros abditos,
 neq; hominū gratiā, neq; voluptatū fructum, neq;

scien-

scientiā p̄stare, sed vltionē solū inimicorum, nec tñ
omniū, efficere: q̄ malū, obsecro, grauius dici p̄ōs
q̄ pro tantilla remuneratiōe in hac vita incerta ho
minem sese mancipare Satanæ, & damnationē æ
ternā in vita altera cōparare? Anteq̄ finem huius
capitis facio, recentē historiā & memorabilē hoc
loco placet apponere. Fuit Blesis insignis Magus
natione Allobrox, mense Ianuar. ann. 1577. qui no
men Comit̄s sibi arrogabat, licet neq̄ seruū neq̄
ancillam haberet comitē. Hic libellum supplicem
(q̄ in priuatū consilium relatus est) exhibuit Re
gi, promittens se effecturum vt terra fructus cēte
nos ederet (cū tñ optimus ager Galliæ non plus
duodenis afferat) oblitis feminib. oleo q̄ erat de
monstraturus, hac lege vt Rex ipsi decimam trade
ret, alteram sibi haberet, quæ domanio Regis (vt
vocant) ita accenseretur vt nunquam alienari pos
set. Idem se Arithmeticā perbreui spatio docturū
pollicebat̄. Ego tum illic conuentib. maximis in
terfui. Postulatū in priuato cōsilio acceptū ad Cu
rias cū literis publicis fuit transmissum, vt res pro
mulgaretur atq̄ in acta referret̄. Exemplum Lao
dunum attuli, & exhibui multis. Curia Parisiensis
non maioris q̄ cæteræ Curie rem totā æstimauit.
At potius, iudicio meo, fuit cōprehendendus Ma
gus, & de eo ex iure cognoscendū: fuit em̄ re uera
Magus, vt Phisezius cōsiliū Regij Secretari⁹ vnus
ex delegatis aperuit, quē ille rationē cognoscendi
chartas lusorias etiā non visas docere voluerat: nā
rogatus parietē versus obuertebat se nebulo, & cū
diabolo

diabolo mulsitabat vt chartarum puncta exponeret. Non est autem omittendum istud, Satanam sua compendia quæsiuisse ex fertilitate & abundantia quæ anno M. D. LXXVIII. obtigit (nā ex toto decennio vberior annus non existit) vt fidē in Deum fertilitatis & sterilitatis autorem hominibus adimeret. Quo argumento etiam adducor vt credam diabolos ex præuisis procellis & sterilitate posse iisdem artibus persuadere Magis, procellas famemq; per ipsos aduocari. Quapropter inquit Ouidius,

*Carmina lasa Ceres sterilem vanescit in herbam,
 Illicibus glandes, cantataq; vitibus vna
 Decidit, & nullo poma mouente fluunt.*

Dixerit quispiam, at forēt diuites qui ludo primæ & fluxus (vt vocant) ludunt, si ea quæ in chartis lusorijis latent peruiderent. Respondeo, quicumque scripserunt & quæstionem de Magis habuerunt, hoc indubitatum esse axioma tradunt, non posse Magos augeri vnico aureo ex artibus, & agyrmatis omnib. quæ à Satana didicerunt: imò plerumque ex confessione ipsorum compertum esse in crumena gramen, cum plenam auri & argēti manū à Satana accepti eò intulisset. Risum quidem Magi, nec omnes tamen, commouent & spectatores efficiūt attonitos: vt Triscalanus ille Magus de Curione quodam præsentibus parochis dixit, Videte istum hypocritam, qui fingens se breuiarum ferre fert chartas lusorias. Tum Curio
 volens

volens ostendere vt ferret breuiarium , visus est sibi habere chartas lusorias, & quicunque aderant chartas sibi videre visi sunt , adeò vt Curio breuiarium suum abiecerit & pudibundus abiuerit. Superuenientes verò paulo post alij breuiarium collegerunt nudatum illa chartarum similitudine : qua ex re fuit manifestum multis in rebus Satanam illudere, nec tamen singulorum oculos præstringere. Nam qui priori actioni non inter- fuerant cum præstigias Magus adstantium oculis offudisset, merum videbant breuiarium, cum alij contrà speciem chartarum cernerent : quemadmodum etiam accidit vt viro bono timenti Dei & fidem in eum habenti Magus non possit fraudẽ in discernendis punctis facere, aut præsentis illudere. Postremò autem vt ostendamus quem exitum sperare Magi teneantur, exitum solùm Magorũ qui vnquam exstiterũt principum oportet obseruari : vt Simonis Magi, quem elatum in aere præcipitauit Satanas, Neronis & Maxentij, qui duo summi Magi inter Cæsares ille damnatus interfecit, hic demersit sese: Iezabel Regina insignis Maga à canibus vorata est, Methotis maximus sui temporis Magus in Nouergia discerptus à populo, vt scribit Olaus: Matisconensis Comes à Satana spectante populo exportatus, Raziorum Baro crematus, vt alij quoque innumeri viui perierunt igne. Ex his itaq; statuit Satanam per se nihil magnum præstare, permittente verò Domino nocere, offendere, cedere, & homines ac pecudes ene-

L

care posse: denique solam vindictam, idq̄ in certos homines, penes ipsum esse: quemadmodum supra de Pragmatico quodam (vt vocant) annotauimus, cuius vestigijs diabolus insistebat & ab omni quiete animum auertebat: eum disertè apud me fuisse confessum, neque scientiam rei vllius sibi à diabolo datam, neque aurei vnus accessionem factam, sed animum solùm ad vltionem inflammatum. Iam verò dicamus possint ne Magi omnibus promiscuè, & his amplius quàm alijs afferre damnum: nam hoc argumentum, sententia mea, nondū fuit satis illustratū ad iustā ipsius intelligētiam.

An his plus quàm illis Magi nocere possint. Cap. IIII.

MVltas quidem Theologi quæstiones necūt, sed tres ante alias extāt in Magorū causa: Prima, cur sua arte ditari non possint Magi: Secūda, cur Principes Magis q̄s habent comites non vrantur ad cædendos & fundēdos hostes: Tertia, cur iis nocere nequeant qui ipsos persequuntur. Primam proximè præcedente capite exposuimus. Secundam quod attinet, Theologi dicunt Angelos quos Deus elegit ad regum regnorumq̄ conseruationem conatus maleficorum abrumpere, & victorias per Deum esse, qui magnus Deus Sebaoth vel exercituum appellatur, non ob eam potestatē solùm qua in astra & cœlestes Angelos vtit. Hos enim

enim Scriptura vocat exercitus) sed etiam in Principum copias. Imò tantum abest ut Principes opera Magorum abutentes superiores hostibus esse possint, ut illud veteres contra pro indubitato annotauerint, Ex duobus Principibus inter se dimicantibus eum cadere qui Magos adhibet, & qui diabolum de sua suorumque dignitate consulit, eum cum suis periturum miserè, videt enim Deus & vindicaturus est. Neque dicendum ut ille interpret Psalms primi,

Cumque viri nunquam Domino sit cura scelesti,
sed ita potius sententia mea,

Cumque viro nunquam Domino sit cura scelesto,
Impia mens, gressusque, atque improba facta peribunt.
Cui translationi optimè cum Psalmo xxxiiiij. conuenit, vbi ait Psaltes,

Clara Deus semper defigit lumina cælo
In scelus, ut nomen tollat ab orbe mali.

Sexcenta quidè possemus exempla adducere, sed duo in præsentia triaue suffecerint. A Cn. Põpeio magno stabant Romanum imperium, Principes & Reges quicque potētissimi cum legionibus triginta aduersus Cæsarianas legiones quicque aut sex, eò angustia adductas ut interirent fame, & mari infesto atque oppidis circumclusæ essent quando prælium confertum est: verumtamen placuit Pompeio antè accersit Magos, & Arcas illa Erichtho peritissima illius ætatis Saga (ut apud Lucanum legimus) ad ipsum adiuncta est. Funestum verò illius qui statim obuenit exitum nemo nescit, cum idem semper

L ij

victor in Europa, Asia, Africa, & in mari præcipuè mediterraneo prius exstitisset. Ariouistus imperator Theutonum (quorum copiæ ex quadringentis fermè hominum millibus erant constitutæ, Sagas Germaniæ consuluit (nam eis semper Germania abūdauit) & à Cæsare funditus euersus est qui ridebat Sagas. Neronem, Domitianum taceo, & alios innumeros, quib. hanc ob causam exitus obuenit infelicissimus. Nequeo amplissimum seculi nostri principem silentio inuoluere, qui cùm experiuisset modis illicitis videre castra hostium, exitumq; prælii ex Mago cognoscere, anceps à Satana oraculū reportauit, quo fretus miserè fusus est. Acerto etiam homine didici, cùm paruulus eiusdē puer decūberet grauissimè, Magum de morbi euētu consultum esse: qui respōdit magistros peritiores è Germania accersendos esse vt euētus cognoscatur: nam inter diabolos & Magos alios aptiores ad eā rem esse: paulo pōst aduentasse Magos, sed vtcunq; spem boni facerēt puerū tñ obijisse. Omnes deniq; qui Magis vsi sunt, nō eo minus calamitosè periuerūt. Quòd si magis eorumq; domino facultas esset omnib. nocendi promiscuè, ludibūdi profectò Reges aut cereis imaginib. aut sagittis in aera missis, aut simplice verbo, aut vento gladij sui hostes cōficerent. Cōtrà verò oēs docti totius vetustatis experiētia vno ore tradūt nō esse penes Principē, licet ex toto terrarū orbe Magos adhibuerit, vt p̄cipes exteros aut hostes suos, siue bonos siue malos, sic afficiat morte. Amplius dicam,

cam,

cam, hominib. ipsos persequentib. nocere non possunt Magi⁴. Ita Sprangerus & Niderus, qui Sagas innumeras iusserūt cōcremari, testant̄ vno consensu Sagas nocere non posse iudicib. vel improbissimis; & interrogatas de hac re dixisse omnia quidē à se fuisse tentata vt iudicib. afferrent mortē, sed nihil effecisse. Sunt apud me quæstiones propositæ Ioannæ Heruilleriæ, vt qui iudicio illius interfuit; quarū vi. cap. fatē illa ex quo tēpore venit in manus Iudicū nihil in ipsam diabolū potuisse, neq; ad liberandū ipsam è vinculis, neq; ad vitam ipsius cōferuandam. Sprangerus tñ & Dançus scribūt diabolū in colloquio & cōmunicatione cum Magis pergere, & consilium dare vt obmutescant corā iudice, adeoq; manus & pedes numellis eximere. Quod de Apollonio Tyanæo legeram apud Philostratū principe Magorū sua ætate habito, eū Romæ in carcere spectantibus alijs captiuis cippum artubus exuisse, ac propterea mandasse Domitianū Cæsarem vt omni ex parte raderetur (vt hodie facit Germania) & in iudicium adduceretur nudus; Sed non poteram satis videre qui Magum diabolus cippo exuere posset, nec carcere posset eximere, nisi D. Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunensis agens confirmasset, dum quæstio de Saga S. Probæ (quæ viua ex iudicio illius concremata est) haberetur, quærenti sibi cur non euaderet, respondisse illam se è cippo quidem, at non è carcere exire posse: eodēque tempore, cū aliorum ipse respiceret, ipsam sibi manicas exuisse,

L iij

⁴ August. li.
10. de ciuit.
Dei. Thom.
in secūda se-
cūda. q. 95.
art. 5. & iij.
de mira.

quod nulla ars humana potuisset. Quapropter Danæus scribit in dialogo Sagam in vinculis relinqui non oportere solam, ne cum diabolo cōmunicet, aut silentij fascino accipiat à Satana, quo fascino permulti Magi homicidiorū aliorumq; criminum accusati ne quid faterentur abusi sunt. Execrandi huius fascino exemplum legi excusum typis cum priuilegio: sed hoc loco non placet apponere, ne cui occasio præberi vel minima videatur hoc argumento nostro abutendi. Mirabilis verò illud, non posse Magos, quo eunq; tandem dolore opprimantur, lachrymam vnicam oculis emittere: quo signo Germani Iudices, velut præsumptione certissima, mulierem Sagam esse arguunt. Nā procliuēs ad lachrymādum esse mulieres nemo nescit: verumtamen Sagas cōpertum est nunquā lachrymari, vtcunq; oculos sputis conentur madefacere. Ante omnia verò mirabile est q̄ Sprāgerus Quæsitōr annotauit, Sagā, licet captiuā, Iudicis animū ad misericordiā posse inflectere si prior oculos potuerit in Iudicē defigere. Idemq; autor est nihil tan topere Sagas, de quib. ipse cognoscebat, à custodibus in carcere flagitasse, q̄ vt suos iudices ante cōgressum videre possent: itaq; omnes iudices qui priores visi à Sagis fuerant, quamuis iam antè plurimas longè minorum criminum affines condemnauissent, tum repentē à condemnatione earum abhorruisse. Constantissimus autem est consensus omnium, Magos ministris iuris nocere non posse: quamquam lictores multi ponē adorsū atollunt

tollunt è terra Sagas, alijs verò intrepidè ad intimas
 vsq; ipsarum specus persequunt. Arcanum Dei mi-
 rabile, & à iudicib. optimè recolendum ipsos non
 aduersus humanas potestates solùm, sed etiam cõ-
 tra spirituũ malignorum vires à Deo protegí. Ac
 propterea in Lege dicit, Cùm iudicabitis ne metu-
 atis ab vllò; nã iudiciũ est Dei; & Iosaphat Rex Iu-
 dæ cõmendans iudicib. officium suũ², videte, ait, ^{Deut. 1.}
 quid sitis facturi, & mementote à vobis exerceri iu-
 dicium Dei. Et in Orientis partib. actores sine vi-
 atorum opera prehendentés oram vestimenti eo-
 rum quibuscum iure experturi sunt, dicere solent,
 adeamus iustitiam Dei. Hebræi veteres affir-
 mabant Angelos Dei interesse iudicjs, & Fran-
 ciscus Aluarezius scribit Iudices in Æthiopia insi-
 dètes subselljs relinquere vacuas in editiore loco
 cathedras 12. & dicere has sedes Angelorũ esse. Di-
 xerit fortasse quispiã, captiuas Sagas in ecstasin ra-
 pi (vt antè ostēdimus) exortesq; sensus fieri posse:
 ego verò nō posse cõfirmo, cū suppliciu non pos-
 sint effugere. Exēplum vnũ adhibebo: Fuit Caze-
 reis ad Tholosam Saga, quę benedicto pane altari
 oblato ad submergendũ se abiit: cumq; retracta es-
 set, benedictũ panẽ fassa est se veneno infecisse: ca-
 nibus proñcit panis, moriuntur illi. Hęc in vincu-
 lis ecstasin horas amplius sex passa est omnis sen-
 sus expers, deinde exurgens clamauit se valde de-
 fessam esse, & nuntios à multis locis retulit cum
 certis indicjs. Cùm autẽ damnata illa propè esset
 vt iudicatum fieret, diabololum aduocauit dicens
 eum

eum spondisse tam vehemētes futuros imbres
 vt non esset ignem expertura: sed ea nihilo magis
 defensa est ab ignis violentia. Itaq; non est cur me-
 tuant iudices à conficiendis liberè sagarum iudi-
 cijs: prout sunt qui fugiunt trepidi, & Magos non
 audent in os respicere. Quamquam ne decimam
 quidem eorum quos vellent morte afficiunt Ma-
 gi: vt Niderus scribit Magū quemdā in confesio-
 nibus dixisse, rogatum quidem se fuisse vt inimicū
 occideret, sed omnib. diabolicis facultatibus con-
 sumptis Satanam dixisse homini isti noceri non
 posse. Videmus itaq; ne improbos quidem à Ma-
 gis offendi posse, nisi Deus permiserit: ecqui igitur
 ei nocere possint.

²Psal. 91.

*Qui sedet in latebris & celsi numinis vmbra?
 Arx & perfugium, statuit mens conscia recti,
 Et spes certa Deus: hoc vno freta quiescit, &c.
 Nil metues vnquam, terrores nocte ruentes
 Ut frendant, stridant volitantes luce sagitta,
 Lethiferum tenebris vt pestis virus oberret,
 Ut clara de luce lues mortalia tundat
 Corpora, mille ruant dextris & mille sinistris
 Tela, nec attingent vnquam minitantiā mortem, &c.
 Cū tibi perfugium Deus est tectumq; receptus,
 Non te mica mali attinget, non vulnera tectum:
 Angelicas etenim praecepit stare cohortes,
 Sollicitaq; vix te semper mente tueri.*

Hebræorum Theologus Salomo, pro his vocib.
pestis, virus & lues, voces חַסָּד & חַסָּד interpretans, voce
 Deber

Deber tradit significari dæmonem qui offendit noctu: eum verò qui interdium potest offendere, *Cheteb*: Verumtamen dies & noctes speculatur Satanas, æquè interdium ac noctu offendit: licet eum Veteres omnes consentiant plus de nocte posse: quæadmodum in Ægypto primogenita hominum pecudumq; noctu è medio sustulit. Hoc innuit Psalmus CIIII, cum leo & agrestes feræ dicuntur nocte ad prædã ex antris procedere, & die illucescente latebras repetere: & Zoroastes prouerbio suo, Ne exito cum præterit carnifex. Non quòd ab affligendis electis suis abstinèat Deus, affligit enim sæpenumero: sed hoc fructuosum est ipsis, vtile & honorificum, prout de Iobò diximus, nec vnquam fidem in se habentes deserit: quemadmodum dicebat Iob, vt morte me afficiat Deus, semper tamen sperabo in ipso: & Salomo in libro Sapientiæ agens de improbis qui occidunt bonos vt videant sit ne eos seruaturus Deus, iustos ait paulo dolore ex hoc mundo liberatos vita æterna perfrui. Hęc annotare visum est, q̃a Moyses Maimonis^a afflictionem nisi ex peccato negat accidere, pœnamq; nisi ex culpa: quam sententiam Balad & Eliphaz in libro Iobì defenderunt, Deus improbauit iudicio & factò (qui Iobum illum quem virum rectum & integrum esse prædicauerat, affecit malis) & ipse Eliphaz in libro Iobì damnauit: q̃d probè intelligi omnino necesse est. Sunt quidem raræ afflictiones iustorum: nam quotusquisq; est Iobò similis? quis iustus possit appellari? atq;

M

hæ afflictiones amoris virgæ appellant. Nam etfi docet Ambrosius Deum peccata in hoc mūdo impunita nō planè relinquere, ne quis aut Deum nō esse aut fauere improbis putauerit, neq; omnium pœnas exigere, ne quis post hanc vitam non credat esse alteram; hæc tamen ratio Hebræis non satisfacit, qui axioma istud certissimum & indubitatum esse volunt, afflictionum quæ bonis accidūt vsū esse, vt probetur ipsorum constantia, felicitasq; geminet & benedictio, aut etiā vt in hoc mūdo purgentur ab ijs peccatis quæ vel sanctissimus quisque solet cōmittere, vt post hæc vitā felicitate perfecta frui possint: quod aut voluptates improbis & diuitias interdū largit Deus, id boni premiū esse quod in hac vita fecerint (nemo enim est tā improbus quin Deus perficiat ex ipso gloriā suā, & ipse aliquid faciat boni) vt post hanc vitā luāt pœnas meritas: atq; eo pacto & offēse puniant, & nefacta recipiant mercedē iustā; hoc illud amplissimum sacræ Scripturæ documentū esse, cū dicitur Deus iustitiā, iudiciū, & misericordiam exercere; Iustitiā, cū verā mercedē tribuit bonis operibus; Iudiciū, cū discernit pœnā ex iusto malefici merito; & misericordiā, cū premiū virtute maius aut pœnā minorē peccato infert. Bonorū igit afflictionem ipsis in bonū permagnum cedere certo certius esse statuimus, improborum verò præmia in ruinam grauissimam: quod Stoici vno verbo dixerūt, nihil boni posse improbis accidere, nihil malū bonis, Interdū em̄ ad honores im̄pbus tollitur ad

lib. Pirke
aboth.

tur ad eum duntaxat finem, vt gloriæ Dei (quod ait Salomo) in die vindictæ seruiat. Nunc postq̃ de modis licitis ad præuertendâ & impediendâ maleficia Magorum diximus, agedum videamus de modis illicitis, qui anticipandis maleficijs, aut si illata fuerint amoliendis adhibentur.

*De modis illicitis, qui ad præuertendâ maleficia adhibentur, morbôsque & fascino-
scinationes auertendas:*

CAP. V.

HÆC quæstio difficillima est omnium quæ in hanc causam afferri possunt, de qua nondum inter Theologos, Canonistas, & Iurisperitos conuenit. Horum enim est sententiâ, licere maleficia superstitiosis modis depellere: sic Canonistæ sentiunt^a, nominatim verò Hostiensis, Pa-

^a 1. cor. de malefic. C. Raymundus de villa noua scripsit remedia contra maleficia.

M ij

operam tollatur maleficio, siue is qui non est Magus superstitiosis modis eximat à maleficio & illud in alterum transferat, siue expressè aut tacitè diabolus inuocetur: omnesq; honestam mortem anteponendam sentiunt. Atque hæc quidem sanctissima opinio est, altera damnanda & Lege Dei vetita, vt postea demonstrabimus. Itaque D. Basiliius in Psalmum XLV. eos detestatur vehementissimè qui Satanā vel Magos adeunt, & istis præstigijs valetudinis ergò abutuntur: & Chrysostrmus homil. viij. in epistolam ad Colossenses, Citius, inquit, mors homini Christiano subeunda, ~~quàm vira ligaturis redimenda.~~ Sed hæc breuius fecant Theologi quàm sit opus, iudicio meo. Nam summa tantum attingunt artium magicarum capita, cum tamen omnes viæ præcludendis malis, pesti, bello, fami, morbo, calamitatibus, siue vniuersè siue ex parte coniunctæ superstitione pro illicitis habendæ sint. Superstitionem dico, quia naturales & diuini modi quos ad præuertenda pellendâq; mala nos docuit Deus, sunt fueruntq; semper concessi atque laudabiles. Quoniam verò in lobo legimus nullam esse in terris potentiam, quam formidet Satanus, superstitiosum est superliminariâ nuæ appendi squillam ad impediendum fascinum: sed res creatæ cum precibus sanctis adhiberi possunt, vt Deus qui solus est in mundo omnipotens exoretur: quemadmodum legimus Angelum hepate piscis & suffimentis vti, precibusq; malignum spiritum depellere qui septem illius puellæ viros quam

quam Thobias duxit occiderat^a. Et quãuis salem perhorrescãt diaboli velut eternitatis symbolũ, & Deus salẽ omnib. sacrificijs imperet adhiberi^b, vt ^{a Tobie. 5.} ^{b Leuit. 1.} populũ fortasse auocet ne diabolis sacrificet: quicunque tamen salem circumferunt non propterea sunt exortes insidiarum Satanæ, nisi fidem in Deũ habuerint: alioqui salem ferri aut politum dactyli nucleũ (quod est apud Plinium lib. xiiij. cap. iiij.) vt sine precibus impediuntur aut abigantur maligni spiritus, illud est idololatriæ. Latini quæ ad amoliendum & præuertendum malum pertinent, amuleta vocant: quæ ad medicandum depellendumq; remedia. Verũ & horum amuletorum & *περοβουρανίων* administrum, autorem & inuentorem Satanam esse demõstremus, itẽmq; remediorum quibus sortes & maleficia depelluntur: veteres ac Romani ipsi puerorũ collo solebãt pudendi membri speciẽ appẽdere q; appellabãt fascinũ, vt esset (prout aiebãt) præfiscine, & fortilegia auerteret, idq; ex electro maximè, qd Plinius innuit lib. xxxviij. cap. iiij. turpẽ omnino modũ & diabolicum animis ad libidinem inflammandis. Cũmq; ab Hispanis Occidentales insulæ subigerent, compertum est Pæderastiæ imaginem, Pædiconis inquam, & Cinædi, ab Insulanis suspensam collo gestari pro amuleto, turpissimò instituto. Etenim circumfluebant gentes illæ Sodomia, turpissimis & detestandis sceleribus, magicisq; artib. omnis generis: ideõq; omnes ferè sunt ab Hispano profligati, Hoc diabolicum inuentum esse nemo sanus

inficiabitur. Alia quoque amuleta exstant non æquè turpia quidem illa, sed æquè illicita, vt cum illicatę scripturę chartulęq; gestantur ^{ἐς πρὸ φάλαξας}, de quibus Augustinus libro de doctrina Christiana, Ad hoc genus, inquit, pertinent ligaturę execrabilium remediorum, siue votis siue quibusuis alijs rebus suspendendis & ligandis: quibus quãdo adhibetur fides, illicita est idololatria. Barbara Dorea (quę decreto Curię sententiam Præfati S. Christophoro ad Sanctissimum confirmante cremata fuit xix. Ianuarij M. D. LXXVII.) fatebatur se ijs quos fascinauerat medicinã fecisse diffusa columba & egroti stomacho imposita cum his verbis, In nomine Patris, filij, & Spiritus sancti, D. S. Antonij, & D. S. Michaelis Angeli curari possis ab hoc malo, & mãdauisse vt nouē dieb. missã in templo illius vici curarēt celebrari. Nemo tã catholicus est cui hæc ratio non probe summo peret: Ego verò (licet per se bona verba essent) confirmo id blasphemum esse cõtra maiestatem Dei, cum à Satana aut Mago discipulo Satane fuerit traditum: prætereà officium esse omnium vt orationes istas à Satana profectas perhorrescãt: hæc enim remedium se fatebatur à Satana didicisse, vt apparet ex quæstionibus illius quarum exemplum misit ad me generosus Dominus Pipemontensis. Similiter cum nuptę annulus accipitur ad nodationem soluendam, & per eum fit illud quod horreo dicere, res illicita est: nã in hac re vir auersus à Deo auxilium esse statuit, nec dubiũ est quin diabolus ad eam.

eam manum porrigat. Sunt etiam qui nuptias eodem ritu repetunt quo antè celebrauerant, cum alligati sunt, atq; hoc pacto exsoluuntur. In Germania quoque sunt homines qui in olla feruefaciunt lacillius vaccæ quam Saga exhauserit, & certis uerbis (quas reticere placuit) enuntiatis ollam ictibus baculi feriunt, eodemq; momento dicant diabolum Sagam dorso tot ictibus petiturum esse: & hoc illicitum. Sic enim mos consilio Satanæ geritur, qui eam quæ saga non est hac uia ad idem facinus allicit, dum rem animaduertit adeò mirabilem. De antidotis Apuleij ad speciem asini amittendam idem iudicium, recentes rosas, anisum, aut folia laurina ex aqua fontana comedi oportere, sprægerus ipse in hoc errore est, hominem in bestiam transformatum, si aqua per omni lauatur, figuram recipere. Naamanem quidem syrum Eliseus curans septies iussit in Iordane profluente lauari: ac eum non aqua purgauit, sed Dei gratia. Non dissimili remedio cognituri Germani quæ Saga impotentem equum & languentem effecerit, ad certas egedes usque trahunt alterius equi viscera, in non sanua sed cella ingressi aut specu subterranea, viscera illa consumunt igne. Tum malefica quæ commisit malum, dolorem colicum in intestinis sentiens ad egedes contendit recta ubi cremantur viscera, ut prunam candentem postulet, & dolor illius desinit: Quod si non aperiantur fores, egedes offunduntur tenebris, tonitru personant horrendo, ruinamque minantur nisi qui in eis sunt aperiant: quod sprangerus

scribit

scribit in Germania obseruatum, & à se visum. A^d D. Antonio Lonanio generali Regis legato apud Ribemontēses accepi fuisse Magū qui cribro Magum alterum pronuntiatīs quibusdā vocibus re-
 texerit. Proferebantur nomina omnium qui in sus-
 picione erant, cumq̃ viri illius nomen cui culpa
 inerat efferretur, indefinenter mouebatur cribrū,
 & Magus affinis culpæ eodem aduentabat: quod
 vbi compertum est, fuit damnatus Magus. At il-
 lius quoq̃ Κοκκιννοματίῳ constituendum erat iudi-
 cium. Hæc omnia ex arte sunt diabolica, vt quicū-
 que isthæc viderint miracula audacius ad peruesti-
 gandas omnes Magiæ artes prouehantur: nam
 Magum iam nouit Satanās esse suum, venatur a-
 lios. Memini aliquādo mihi narrare D. Bordinū
 generalem procuratorem regis, cum totum ipsius
 pecus in villa apud Meldenses moreretur, fuisse v-
 xori dictum bestiam quandam occidendam esse
 quam hic non placet exponere, eamq̃ pedibus sur-
 sumuersus sub limine stabuli suspendere oportere
 enunciando certas voces quas hic apponi nō est
 opus: hoc facto, nullam ex pecudibus suis periuis-
 se: Qua in re hoc lucrifaciebat Satanās, quod sa-
 crificium fiebat ad placandum ipsum detestanda
 idololatria. Sprangerus ait vt Sagæ templum in-
 gressæ prohibeantur egredi, moris in Germania
 esse vt puerorum aliquot calcei axungia suilla obli-
 nantur: hoc facto, dum in æde morantur pueri nō
 posse Sagas sine illorum venia excedere: idēq̃
 certis verbis quæ hic reticebo scribit præstari pos-
 se, Non

se. Nonne verò, dixerit quispiam, optimum institutum est Magos, qui pœnas luunt malefactorum, reuelari: fateor illud quidem, etiam fures latronesque reuelari optimum: sed nunquam faciendum malum (inquit Paulus) vt eueniat bonum: idq̄ in reb. magicis minimè omnium. Atqui hac in re duplex Satang fit accessio, tum quòd Sagæ ab eorum locorum accessu auertunt vbi Dei verbum audituræ essent, tum q̄ his technis iuuetus ad diabolum de rerū occultarū veritate consulendū pertrahit. Plurima antidota cuiusmodi sunt hæc ridiculæque amuleta in Plinio legimus, ^a vt nouas nuptas cum viris primùm congressuras postes lupino adipe solitas perungere, ne quid mali medicinali inferretur. Sic libro xxxvij. ca. ix. Sapphirū albam si Lunæ nomen ac solis scribatur in ijs atq̄ ita suspendantur è collo capillis cynocephali, resistere veneficis & adesse reges adituris: sed Cynocephalos, qui nusquam extāt, oportet inueniri: & cap. sequente eiusdem libri, Antipathen coctā in lacte contra effascinationes auxiliari, sed eam nigram nec translucens, in quo altera fraus est ineptissima. Antirrhinon quoque herbam ^b perunctos venustiores efficere, nec vllò malo medicamento lædi posse aut veneno qui eam in brachiali habeat: Euplea perunctos commendatioris esse famæ: Artemisiam aduersus mala medicamēta prodesse: omneis fabulas certissimas. Sed non medio critèr miratus sum qua specie Christiani Cæsares legibus promulgauerint licere istis superstitioni.

N

bus tempeftates & morbos propellere, cūm Romani eos capitali fupplicio affecerint qui furem folū magicis artibus retexerant, dum adhuc à fide Chrifti alieni effent, nec fidē iftis artib. haberi voluerint. Extat l. item apud Labeonē. §. fi quis astrologus, de iniurijs. ff. Hoc etiā in fuper addimus, nefas effe in liminibus ianuarum perquiri ad tollendum cereas imagines, femina, offāve quæ appofuerint Magi hominib. vt putant, & pecoribus enecandis (In hoc enim incumbit Satanas vt credatur has ab ipfo vires indi cere atq; pulueribus) fed Deum folū modò adiri oportere, & pro certo haberi quod in Cantico Moſi dato dicitur, ab eo folo mortem & morbos imitti, neq; malum aut afflictionem vllam niſi ab ipſo obtingere. Cum itaq; hoc malo Satanas abutatur & delectetur plurimū ſapienter eos Sorbona damnat hæreſeos qui ab iftis pulueribus venire putant maleficiū: & D. Hieronymus de vita S. Hilarionis agens narrat Sataīam in puella demoniaca quam obſidebat loquutum effe, dicendo ſe non exiturum niſi lamina ærea quam amator puellæ ſubdiderat ianux auferretur: hoc noluiſſe Hilarionem facere, & precibus apud Deū puellam liberauiſſe. Alij per flammam tranſmittunt puerulos præſeruandos à malo, & traducunt igne, quam Amorrhæorum abominationem notauit Scriptura ſacra: & huic perſimilem ſtolidioribus mulierculis imperant Saggæ, vt liberos inter duas cruces geſtent, ſic eos beatos fore: quod nos in ſupplicationib. vidimus.

Opór

Oportet igitur ad Deum solum cōfugere: ac pro-
 pterea Sorbona definiuit hæresin esse planè, si quis
 maleficia maleficijs depulerit: idq̄ in determinati-
 one facta die xix. Septembris M. CCC. XCVIII.
 vbi non illud dicitur, non posse Satanam & admi-
 nistros ipsius maleficiū maleficio pellere, sed hoc
 impietatis esse si quis remedia ista quaesierit. Nā
 si corporis malum Satanas curauerit, semper ani-
 mæ infligit vulnus. Exemplum producam, quod
 Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunensis a-
 gens mihi exposuit: non enim aliunde veritas me-
 hūs cognosci potest quàm ex Iudicibus in hac cau-
 sa versatis & frequentibus quaestionibus habitis
 certissimam adeptis exercitationem. Cum igitur
 ille de Saga S. Probæ in iure cogniturus esset (hec
 autem cæmentarium tanta affecerat inualetudine
 vt ipsius caput inter crura ferè propenderet incur-
 uo corpore, quod malum ipse à saga sibi suspica-
 batur importatū) vt consideratus iudex, sagæ re-
 nūtiari iussit ipsam non alia ratione posse vitæ suæ
 consulere q̄ si cæmētarium sanauerit. Fasciculum
 itaq̄ à filia sua domo afferri iubet, diabolum inuo-
 cat, dejecto in terram vultu carmina quædam
 coram omnibus musitat, & fasciculum tradens
 cæmentario lauari eum in balineo præcipit & il-
 lud quod fasciculo inclusum erat in balneum in-
 dere cum his verbis, abi per diabolum, hunc ait,
 non alium esse reualefcendi modum. His factis cu-
 ratus fuit cæmentarius. Verūtamen antequàm ea
 inderent balneo volētes nōnulli cognoscere qd in

fasciculo esset (quod illa fieri vetuerat) tres paruos in eo lacertos deprehēderunt: Cemētarius verò dum in balneo esset, quasi tres grandos carpiones sentiebat in eo: cū excessisset ex eo, quamuis peruestigarentur diligentissimè, nec carpio nec lacertas inuentus est. Saga viua fuit concremata & & permanfit ἀμεταμέλητϙ. Hic verò manifesta est idololatria blasphemiãq; pariter, quādo res vlla in nomine diaboli & cum inuocatione illius perficitur. Astutiores & improbiores aliꝝ, nec ita impudentes Magi, qui loquuntur sanctè & ieiunia indicunt hominibus, vt nobilis ille Nortmannus fecit anno M. D. LXXII. Aliud legimus in horto Antonij de Turquamedia, lib. iij. de Mago quodam, qui homini rustico quem videbat à cane rabido fuisse morsum dixit se esse *Saluator*, seruatore, *perro que no perdais la vita*, vt (inquit) non amittas vitam: cumq; ter illius nasum ad missionem vsq; sanguinis pupugisset, ille sanatus est. Videmus vt iste impostor se seruatorē dicat, qua blasphemia fides in Deum non min⁹ abominanda voce eripitur quàm si inuocetur Satanus. Deus autem apud Esaiam, ego sum, inquit, maximus Deus æternus immittens vitam & mortem, sanitatem & morbum: neq; alibi quàm in me vno est salus. Dum hæc à me conscriberent, Carolus Martinus Præfectus Laodunensis factus certior mulierem pauperē in valle (id suburbij Laodunensis nomen) fuisse à Saga vicina fascinatam, misertusq; illius, necem interminatus est Sagæ nisi morbum vicinæ adimeret.

Metuens

Metuens illa promiſit ſe curaturam: itaq; ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus iūgit, diabolum maximū magna voce appellat, ſubinde preces renouat voces incognitas aliquot repetens, & fruſtum panis ægrotae tradit, quæ eodē momento cœpit reualeſcere. Hoc factō Præfectus reuertens domum ſtatuebat eam comprehendere, & igni quamprimū tradere: ſed illa in his partibus ex eo tempore non fuit conſpecta. Quo in factō illud eſt euident, diabolum æquē ab ægrota atq; à ſaga inuocatum & adoratum eſſe: præſtat autē mori millies quàm deteſtandum remedium corpus ſeruans animamq; occidens experiri. Geſtum quoq; ſagæ vultum applicantis in terram animaduertimus ritum imitari prophetarum veterū, Moſis, Iofue, Elię, de ira Dei ſedanda laborātium. omnium autem ſcleratiffimę ſagæ & ſummè execrabilis in foſſulas quas fecerunt capita inferūt, vt teſtificentur ſatanam à ſe non Deum inuocari, & clara voce aduocant ſatanā. Quò ſpectat illud Apuleij de Pamphila ſaga. Lariffana in horribleis ſuas coniuurationes incumbente, cū ait, Deuotionib. in ſcrobem procuratis. Alijs neq; inuocare libet, neq; diabolicis inuocationib. intereſſe, at non dubitant adire Magos vt valetudinem cōſequantur. Exemplum recens producemus, acceptum à Præſide Vitriaci Franci honorato viro, qui ad conuentus maximos Bleſis fuerat allegatus anno milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. Cū indigeremus opera illius vt alij alios in communi

ònere iuuaremus, inſtiti acerrimè ne antè loco ex-
 cederet quàm Ordines dimiſſi eſſent: reſpondit ſi-
 bi amicum eſſe quemdam qui ad mortem decum-
 beret, ab eo ſe accerſi & hæredem inſtitutum eſſe:
 hunc inde ab annis quinçꝫ aut ſex ægrotum fuiſſe
 & membris factum: ideoçꝫ parentem admonitum
 in Flandria eſſe hominem à quo filius curari poſſit
 eò ſtatim abiuiſſe: Magum parenti morbum filij
 quem nunquam viderat explicafſe, & in Luſitaniã
 uſqꝫ ad Magum alterum (cuius indicauit nomen)
 in comitatu regio verſantem ablegafſe: Hoc feren-
 tem æquo animo patrem in Luſitaniã abiuiſſe,
 vbi Magus parèti, antequàm ſolùm hiſceret, Ami-
 ce, inquit, filius tuus breui ſanabit, abi in Galliam,
 inuenies Nouiodunum verſus ad vigefimum mil-
 liare à domo tua quemdam M. Benedictum (ſunt
 autem multi hoc nomine) hic filium tuum curatu-
 rus eſt: Miratum itaqꝫ parentem peregrinationem
 tantam ſuſceptam eſſe vt perueſtigaret procul qđ
 propè aderat, ſumpſiſſe animum, & ad M. Benedi-
 ctum iuiſſe: hunc autem parenti dixiſſe, plurimum
 laboris conſumpſiſti in Flandriã Luſitaniã
 què proficiſcens vt reſtituatur filius tuus, abi, iu-
 be ipſum venire ad me, ego is ſum qui curabo
 eum: ad hæc parentem reſpondiſſe iam ex an-
 nis amplius quinque cum lecto non exiuiſſe, ac
 ne tantillum quidem mouendi facultatem in eſſe
 ei: tandem verò maxima moleſtia ægrotum eò fu-
 iſſe perductum, & ex parte quidem fuiſſe ſuble-
 uatum, verumtamen non diu bene habuiſſe.

Non

Non debet autem videri mirum si aliquando imperiti remedia hæc conquirunt, cum publicè permiffa sint certarum legum specie & deprauatis Canonistarum opinionibus, quæ ex diametro cum lege Dei, sed non nouo instituto, pugnant. Etenim apud suidam legimus inde à Minois temporibus homines exstitisse qui verbis & sacrificijs curabant morbos, & apud Homerum à profluuiò sanguinis Autolycum liberari verbis. scribit etiam Hippocrates libro de morbo sacro, multos fuisse planos qui se pollicebantur comitiam morbum curaturos potestate (vt inquiebant) dæmonum, infodiendo humi sortem expiationis aut in mare immittendo, horum plerosque nebulones esse: tandem itaque hæc verba subiicit, sed Deus, qui sceleratissima quæque purgat, nostra est liberatio. Ethnici huius hominis (vt appellamus) verba placuit apponere, vt nos doceat quantopere teneamur hæc impietatis genera perhorrescere. Eodem argumento Iacob. Sprangerus Magorum Quæstitor scribit Episcopū à se in Germania visum quæ aduersa vtens valetudine ex saga vetula cognouit se ex maleficio ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam esse quàm vt eadem saga sortilegio pereat quæ sortem in ipsum coniecerat. Miratum Episcopum celeribus equis misisse Romam ad Nicolaum V. Papam vt veniam indulgeret huius curationis adhibendæ: Papā qui Episcopum deamabat vnice, indulgisse hac clausula dispensa-

spensationi adiecta, *vt ex duobus malis fugiatur maius*: Sagam diplomate allato dixisse, cum Pape & Episcopo placeat se illud effecturam: Sic media nocte restitutum fuisse Episcopum, Sagam verò quæ eū fascinauerat in morbū ex quo obiit incidisse. Sic à Satana videmus procuratū vt Papa, Episcopus, & Saga in eodem facto homicidæ essent, quibus simul persuasit vt sibi seruirent & obsequerentur mandatis suis. Interea verò Saga illa quæ vita defuncta est nunquam voluit resipiscere, sed ad recuperandam valetudinē se indefinenter Satanæ cōmendauit. Hic verò horrendum videre est & inuitabile iudicium Dei inimicos suos (quod ait in *Ieremia*) per inimicos vlciscētis: Magi enim plerumq; retegūt maleficia, & alij necem alijs inferūt; quandoquidem non curat Satanas quo pacto efficiat consilia sua, modò genus humanum perdat, conficiēs corpus, animamue, aut vtrumq; simul. Huius rei exemplum accidit in Piçtonū agro anno M. D. LXXI. Carolus IX. Rex à prandio Triscalanum (cui veniam indulserat vt affines criminis deferret) ad se adduci iussit. Hic apud regem & frequentem procerum coronam confessus est modum quo exportantur Magi, saltationes, sacrificia Satanæ oblata, nefarios concubitus cum diabolis virilem & muliebrem formam habentibus: addebat à singulis pulueres acceptos esse quibus homines, pecora, fructusq; enecarent. Hæc illius dicta singulis mirantibus Gaspar Collignius Gallix Amiralius (nam hic fortè intererat) dixit adolescentem

Iescentem in Pictonum agro ante aliquot menses fuisse comprehensum, de nobilibus duobus cnechtis accusatum : hūc fuisse confessum vt seruus eorum fuerit, eosq; viderit pulueribus in domos segetesque iniectis dicentes hæc verba, Maledictio in istos fructus, in domum, in regionem istam : se itaq; hos pulveres nactum cepisse & in cubile iniectis vbi duo illi nobiles recumbebant, sic vtrūque mortuum in cubili fuisse compertum, sed tumentes & atos valde. Puerum Iudices absoluerunt. Tum audiens Triscalanus istud permulta etiam narrauit eiusmodi. Credibile est autē si Rex (cuius alioqui corpus optima fuit compage & cōstitutione) hunc Magorum principem & alios assecclas iussisset concremari, Deum pro istis iudicijs fuisse ipsi diuturniorem vitam & beatiorem concessurum. Nam Dei verbum sibi semper constat, qui virum morte dignum absoluerit, hunc in se ipsum meritam illius pœnam refundere : vt Propheta regi Achabo dixit ipsum, quia gratiam viro morte digno fecerat, moriturum. Id verò inauditum est ab omni seculo, Magis gratiam indulgeri. Factum quidem dicitur istud, vt ab illo indicarentur conscj; sed omnes nihilominus effugerūt. Verum vt eò vnde discesserat reuertat oratio, Sprangerus (qui Sagas innumeras adiudicauit morti, earumq; secreta peruidit) maleficiorum scribit alia esse incurabilia, alia curari nō aliter posse quàm si in alterum fors transmittatur : alios curare in eū reiecta sorte qui prior iniecerit, alios ab vnico sa-

nare morbo, alios à plurib. alios nō curare nisi ad miliaria 2. in ambitū dom^o fug, idēq̄ hoīes certos, alios nunq̄ sortē nisi ex illi^o cōfessu q̄ imisit eximere. Ipsi aut̄ ex Magis sciscitāti causam respōdisse pratiōe cōtractus cū Sarana inīti cōventionūq̄ ab ijs expressarū q̄ sese mancipant fieri om̄ia. Atq̄ hoc in Germania tā fuit frequēs illius tēpore (vt omnib. seculis fuerat) vt idē scribat dñm vici Richtig haffen in Constātiensi agro canonē ab ijs exegisse qui effascinatiōis causa Sagā vici sui accedebāt; sic cōueniebat optimē & reciproca erat obligatio inter dñm illius vici & satanā: imperitū aut̄ vulgus deludebat̄ à diabolo, cū loco deiquē (vt magnus ille Elias aiebat Regi Ochoziē) debuerāt accedere, adirēt diabolū cōsulturi. Idē autor est multos nobiles viros nundinationē istā in Germania factitasse, cuius tñ reos fuisse Magos nō existimo. Cōstat apud oēs Rupellæ hominē lethali vulnere affectū, de cuius salute Chirurgi oēs desperabāt, Magi cuiusdā opera sic fuisse institutū vt incederet & dieb. aliq̄t loqueret̄: nēpe gestabat illū Satanas ac nō alius, vt Magis suis autoritatē cōpararet. Illud verò in primis admirandū q̄ scribit Pētrus Mamorius, ossa eq̄ fracta impedimēto esse ne tollāt sortes, nec magnam habet veritatis speciē : nec illud similiter q̄ ait Albert. magnus lib. de animal. esse volucres ad effascinandū vtiles: qua ratiōe homines ad Ethnicorū auguria facilè reuocarēt. Sed hoc totū nefas esse cōfirmo, atq̄ hoc pacto ad idololatriā & cultū lapidū hoīes adduci. Certissimus, n. est sermo Dei dicen-

dicētis nō esse potestātē in terra q̄ virib. Satang po-
 sit obsistere, vt est in Iob^o: q̄ sermone Deus pro-
 pterea vtiē vt ad ipsū solū ac nō aliū recurrat, vt c. si quis per
 res create & remedia ab ipso instituta in bonis reb. ^{10b. 4. 1. &}
 adiūctis precib. (vt fecit Tobias) ac nō aliter occu- ^{c. si quis per}
 pēt. Amplius dicit Aquinas^b, oīa remedia & ^{fortiarias.}
 λανθάνουσ medicinas q̄ verisimili ratiōe malū curare, ^{23. q. 1. &}
 depellere, aut impedire nō possunt, p̄ illicitis habē ^{26. q. 7. c. 1.}
 das esse; & August. lib. x. de ciuit. Dei contra Por- ^{admovent.}
 phyr. & Iamblich. differēs (q̄ cœlestes virtutes reb. ^{b in secunda}
 elemētariis conabāt attrahere) oīa remedia amule ^{secunda, q.}
 taq̄ aduersus diabolū p̄hibet p̄ter orationē & p̄ce ^{96. artic. 2.}
 turis, aliisq̄ reb. vanis posita Satang retia cōfirmat
 esse. Bādē q̄q̄ sententiā textus ipse canon. ostēdit, ne
 q̄s Scoti opiniōe aut Hostiēsis fallat^c, cū ait, Vana
 vanis cōtundere licet, aut ipsius glossæ *vana* inter- ^{c can. admo}
 pretātis ea q̄ nō fuerint illicita: id. n. fieri nunq̄ po- ^{neant. 26. q.}
 test. Dānandus est itaq̄, velut impietatis plenus, su- ^{7. & d. can.}
 perstitiosus ille Ethnicorū ritus, cū spūs abigerent ^{si quis per,}
 certo legumine (q̄ indicare nō placet) in os indito ^{fortiarias.}
 & retrorsum iacto, nudis pedib. certaq̄ precū for- ^{23. q. 1.}
 mula nouies repetita: sic. n. adorāt oīo Satanas,
 ne qd̄ importet mali. Id prisca latini mēse Maio p̄
 triduū faciebant placandis (vt aiebant) Lemuri-
 bus siue Remuribus: quam institutionem à cæde
 Remi dicebant ortam, quod spiritus eo mortuo
 incolas loci infestaret. Hęc aut vana esse atq̄ illicita
 demonstrāt tū ea q̄ antè diximus, tum feuerum
 illud interdictū legis, ne per ignē liberi traducant̄.

Moses Maymonis, Hebræorum Theologorū habitus præstantissimus, Amorrhæos scribit inter alia solitos per flāmam recētes ex vtero fœtus trāsmittere⁴, & credidisse liberos à calamitatib. plurimis vindicari: eandemq; superstitionem nutrices adhuc obseruantes à se in Ægypto visas. Quòd si ab hac superstitione tātopere abhorret Dominus, quanta detestatione putandum est ipsum ea carmina & remedia prosequi quæ aduersus maleficia adhibentur? De hoc argumento potest Mosē Maymonis lector consulere, qui plurimas superstitiones describit ab Amorrhæis frequentatas vt ex veteribus libris didicerat: quæ superstitiones in lege Dei nec reticentur planè, nec minutatim explicantur, ne id doceri videretur quod sepeliri opus est obliuione sempiterna. Verumtamen exēpla quædam afferemus, vt neq; improbi occasionem habeant, neq; iudices seipso excusandi ignorantiæ nomine. Fertur hæc superstitio & videtur passim, q̄ pueri imponuntur vrsis vt aduersus pauores confirmentur, q̄ arborib. alligatur stramen vt seruentur fructus, prout fit in Valesiorū agro: hæc perniciosæ superstitiōes sunt, quib. semp̄ inest auersio à Creatore, & in res creatas fides. Quāobrē Mahomed Aben Thaulon Sāgiach Ægypti nup̄ cremari iussit crocodilū plūbeū portæ cuiusdā ædis in Ægypto subditū, q̄ se hoc pacti incolæ à crocodilis tutos esse cogitabāt. Hęc de illicitis modis p̄ q̄s fortileg. occurrit: Nūc etiā videam⁹ an aliqs extet modus malignos spirit⁹ ab hoīnib. obsessis depellēdi.

De

⁴ 2. Reg. 21.
 23. 2. Pā-
 ra. 28. 33.
 lib. 3 More
 nebocim.

De ijs qui obsidentur & vim patiuntur à malignis spiritibus, & an sit modus spiritus istos depellendi. Cap. VI.

DIximus de ijs qui volūtariē tacitis aut exprefsis conuentionibus cum spiritib. malignis cōmunicā: iam dicamus de obsessis hominibus qui vim ab eis patiuntur, & an sit vllus eos depellendi modus. Hic verò non disputo an sint homines q̄s maligni spiritus obsideant, quibus plenæ sunt diuinæ atq̄ humanæ historiæ, & Euangeliorum maxime. Sic in Actis Apostolorum capite xvi. ancilla fuisse legitur adolescentula spiritum in se habens quem Scriptura vocat *εγγασπιμβουα*, res occultas euētaq̄ prædicentem multis, denaq̄ mendacia verò vni dicto connectentem (prout salutis viam à S. Petro & Paulo dixit prædicari) quæ ita lucro nō mediocri augebat herum, diabolus verò homines ita perducebat vt se autorem mendaciæ de veritate cōfulerent. Monasterij in Vvestphalia narrat Sleidanus, cūm Anabaptistæ rerum potirentur, lege de communionē bonorum promulgata, necessitatem singulis fuisse impositam vt conferrentur in commune bona: cumq̄ numos suos dissimularent & celarent multi, puellas duas exstitisse quæ reuelabant omnia. Certissimū aut eorum quos diabolus obsidet argumentū est, q̄ varijs linguis loquuntur quas nunquam didicerint. Huius generis sunt pauci in Gallia, vident tamen. Fuit ante annū puer

○ iij

nomine Samuel annos duodecim natus in pago Vuanteleti ad Laodunum, filius nobilis viri Landarum domini, qui post mensem à matris obitu occupatus à spiritu, infestatus plurimum, colaphisq̄ cæsus est: etiam in corpus illius ingrediebatur spiritus, & si quis puerum volebat subducere, ille retrahebat violētia. Eum exorcizari pater noluit religionis quam proficitur nomine: an fuerit ab eo tempore liberatus nescio. Annus quoq̄ duodecimus vel decimus tertius agitur ex quo Veruinenſis ſcœmina à maligno spiritu poſſeſſa hic Laoduni exorcizata eſt, quam hiftoriam quia excuſis com- pluribus libris fuit expoſita præteribo. his abundant Italia atque Hiſpania, quos numellis opus eſt conſtringi: atq̄ hi Græcè, Latinè, & linguis alijs quas non didicerunt vnquam, nouerunt loqui, ac potiùs ſpiritus in iſſis loquit̄: nam ſi quando Veruinenſis illa linguam valde protruderet, ſpiritus diſertè loquebat̄. Mulierē dæmoniacā Melanchthon ſcribit à ſe in Saxonia viſā, nesciētē legere aut ſcribere, q̄ Græcè tñ & Latinè loquebat̄, & ſeuū illud Saxonie bellū prædixit his verbis, *Ἰσται ἀνάμνησις τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ λάω τέταρ.* Narrat Fernelius in lib. de abditis rerū cauſis ſe puerū vidiffe dæmoniacū loquētē Græcè, cū tñ literas nesciret. Hippocrates libro de morbo ſacro comitialē morbū putauit eſſe: diſcrimen verò poſteri optimè annotauerūt etiā in Græcia, cū obſeſſi auditi ſunt varias linguas & diuinaſ natiōes proloqui, q̄d in comitialib. nō poteſt percipi. Signa em̄ atq̄ ſymptomata vident̄ differētia:
& Ma-

& Magi ipsi, cū periculū facturī sunt, in aurem hominis affecti dicunt, Exi dæmon, quia Ephimolei tibi præcipiūt: statim dæmoniacus ruit in terram quasi *ἀπεθυμῶν*, deinde post tempus aliquod resurgens nūtiōs veros & ignotos è longinquo affert, atq; hoc factō à dæmone liberat: in morbo autem comitali secus. Alij verò quorū corporib. diabolus inest, sunt Magi, quos ab eo vexari nō animaduertentis: itemq; illi qui religiōe ducti & putantes benefacere, à dæmonibus ad tempus occupāt, vt fuerūt in Græcia Pythiæ, quas possidere credebāt deus ac ppter *ἀεθροιασμός* dicebāt, cū Sibyllę aut Pythiæ, q̄ in Delphica Deliæue specu iacuerāt sic occupabant & per eas diabolus (quē vocabāt Deū Apollinem) responsa dabat, quo factō ab eis superfedebat Dæmon. Veri autem dæmoniaci nonnunquam certis superstitionibus liberabant, quarum Hippocrates in libro de morbo sacro meminit: Sed non rarò Magi (vt adhuc faciunt) dæmonas depellebāt. In primitiua Ecclesia Christiani precibus utebantur, deinde catechumenos & energumenos coniurationibus ac exorcismis obstringebāt, licet is qui se baptismi causa sistebat matura ætate sapientiā prudentiāq; instructus esset, nec vlla maligni spiritus in eo cerneretur species: qui ritus semper fuit obseruatus & adhuc obseruatur, cū infantes in ea religione quæ dicitur catholica baptizantur. Hic enim de ijs solum agitur qui Magi non sunt, & à maligno spiritu obsideñtur. Contrà autem ex infinitis iudi-

iudicijs inter Magos cōuenire cōstat, si q̄s ex professo. Magus & conuentione cum diabolo expressa obstrictos in perpetuum seruituti eius renuntiet ipsumq̄ p̄cēnuerit facti sui non inuocato Domino, eum malè multari, vexari, & cædi, nisi Deus singulari gratia ipsum conseruauerit. Hominem à nobis visum fuisse antè meminimus quem malignus spiritus ita persequēbatur ubiq̄ vt eo non posset liberari, dormientem suauissimè vellicādo nasum & aureis excitabat, & sciscitabat numquid ab ipso flagitare vellet. Sprangerus cōplureis Sargas à se condemnatas fuisse dicit quę sibiipsis gratulabantur mortem, dicentes se à diabolo cēdi nisi mores mandatis ipsius gerant, nec alia vnquam ratione quiescere. Virum quoque nobilem ad Vellerios Coteretanos fuisse notauimus, cui Hispanus miles spiritum malignum cum annulo venderat, cumq̄ ille nobili, p̄cēnt exspectauerat, non obsequeretur, annulum in ignem fuisse à nobili cōiectum, ex eo tempore à spiritu nobilem non requieuisse. Sunt etiam qui cum fuerint Magi, Deo renuntiauerint, & cum Satana in focdus iurauerint, technis eius cognitis contemnunt quidē, sed à Satana tamen minime infestantur, quia suos esse nouit eorū contentos est. Sunt etiam alij qui videntur stulti, intempestiuè ridentes & exultantes, vt ille apud Philostratum quem Apollonius Tyanæus Magorum princeps demonstrauit obfideri à maligno spiritu atque liberauit: etenim ita res habet, nisi hominis stultitia ex morbo nascatur,

scatur, indicio est eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam qui non desipiunt quidem, sed ita dormientes incedunt ac si vigilarent: sed hic lethargus est, aut aliud malum cerebri quo etiam viri sapientissimi nonnunquam opprimunt. Non tres ex isto malo & sine dolore laborantes vidimus, & se Galenus semel ex eo morbo fatei laborasse cum miliaris octauam obiret dormiens, donec in lapidem incurrens corruisset, eo que casu expergesceret. Verumtamen sunt qui sæpe clausis oculis de nocte ambulant, domos, templa, celsaque & inaccessa loca conscendunt, quò nemo peruigil, quantumuis saperet, ascensurus esset: quòd si de nomine suo vocentur, repente concidunt. Sprangerus hominem ita corruentem à se visum fuisse narrat Aurelijus. Fuit etiã vir hoc modo agitated nocte, quem socius qui cum ipso cubabat prosequens cum in profluentem ire animaduerneret non processit quidem ulterius, sed ne ille procederet nomine appellauit: sic ille repente corruit dormiens & submersus est. Hunc præsumptio est à maligno spiritu fuisse actum, verumtamen non possum confirmare: nam fieri potest ut quis audito suo nomine ex improviso excitetur eoque pacto corruat: ut verò inaccessa loca conscendat dormiens & periculosa præcipitia, & inoffenso pede per se reuertatur, non est probabile. Vt cunque sit, hominem obsessum & vexatum à maligno spiritu non abesse à salutis via credibile est, ut sancti homines putauerunt. Itaque Paulus priore epistola ad Corinthios de eo loquens

P

qui rem cum focru habuerat, Expedit, inquit, hominem illum tradi Satanæ, vt spiritus saluus sit in die iudicij; quibus verbis excōmunicationem, quæ hodie quoq; est in vsu, credibile est intelligi. Restat vt modos depellendi malignos spiritus ex hominibus, bestijs, ædibusq; videamus. Assentitur enim Thomas^a Aquinas bestiam quoq; rationis expertem cogi adiuratione posse, velut à Satana hominibus offendendis actum, ac proinde malignos spiritus abigi. Quod autem modos efficiendi dæmonas attinet, Alexander primus Papa instituit aquam benedictam, Notæ sunt coniurationes^b, Exorcizo te N. per Deum viuum, &c. tum oratio, Deus misericordiæ, &c. post execratio, Ergo maledicte diabole, &c. deinde oratio altera, postremo execratio (tres enim adiurationes adhibētur) ac tum demum quæcunq; sortes maleficive pulueres in domo viri à dæmone obsessi deprehensi fuerint tradunt igni: qd S. Hilarionis & Hieronymi iudicio (vt antè diximus) planè aduersat. Cōfessiones etiã, Sacramenta, stolas, aliaq; adiiciunt plura: etsi non sæpe maligni spiritus his omnib. procuratis & effectis exeunt. Mulieris à maligno spiritu possessæ Menilij ad Dāmartinum cōmmorantis suprà meminimus, quæ per spiritū inde à 18. ætatis anno ligabatur, nec alio afficiebat malo. Hanc Picardus Doctor & cōplures alij exorcizauerūt Lutetiæ (vt diximus) an. 1552. sed tentatum frustra. Alios verò audiui, cum Diabolū vellent exorcizare, ipsos fuisse occupatos; prout in Actis Apostolorū legi-

^a in secunda
secūda q. 90

^b lib. de cere
monijs Ecclē
sæ Rom.

legimus duos fuisse discipulos qui malignum spiritum ex humanis corporibus tentabant eijcere dicentes hæc verba, Adiuuro vos per Iesum quē Paulus prædicat, &c. respondēs autē spiritus nequam dixit eis, Iesum noui & Paulum scio: vos autē qui estis? & statim diabolus vtrumq; inuasit, eo dimisso quem antè vexabat. Similem historiam in primo Greg. dialogo legimus, Sacerdotē quendā qui mulierem à diabolo occupatam animaduertebat, statim accepisse & imposuisse mulieri, statimq; diabolus relicta muliere in Sacerdotem irruisse. Ait etiā Niderus Monachū fuisse Colonię facetū Magum quem opinio erat malignos spiritus abigere. Hic rogāti diabolo quò iturus esset, abi, inquit, in latrinas meas: quòd fecit diabolus, sed eum nocte latrinas adeuntē sic contudit plagis vt proximè à morte abfuerit. Interdum verò diaboli ex Magorū mādato abeunt, vt Apollonius Tyanæus dicitur eos abegisse, ac potius diaboli paruisse illi, vt opinio nem deitatis (quam affectabat) cōciliarent ei: quo instituto discipulos tam multos adeptus est qui portentum istud anteponebant Christo, vt Eusebius octo libros contra Philostratum Apollonij Euangelistam coactus fuerit conscribere. Idem quoque Simon Magus fecerat: nulla enim fraus tam subtilis est quam nō cōminiscatur Satanus vt detrudat homines in idololatriā: quo non euertit, sed stabilit potentia eius. Exēplum Bohemi Sacerdotis Sprangerus Quæstor narrat, Dachonis nomine, q̄ diu possessus à diabolo Rom. deductus est

dicebat autem ea sibi odio capitali esse quæ Sathanas diligit maximè. Magdeburgi quoque fuisse sacerdotem alterū quem Diabolus possedit annos septem, qui rogatus cur sacerdotem illum inde à tribus mensibus ccepisset agitare dixit se iam antè in corpore illius confedisſe: quærenti autē exorcistæ ubi lateret cūm hostiam sacram Sacerdos sumeret, suberam, ait ille, linguę: cumq̃ inueheretur in eum exorcista dicens, cur non fugis à præsentia Creatoris tui? respondit diabolus, at dum vir bonus super pontem ambulat, quid obstat quo minus sub pontem illum transeat improbus? Hæc Sprangeri Quæſitoris verba. Queritatur etiã interdum diabolus tanquã si grauissimò dolore premeretur, dicens se huius animam aut illius esse, vt in errore homines detineantur. Historiæ hoc argumento extāt quàm plurimę. Petrus Mamorius in Gallia narrat Confollenti ad Viennam fluiuiū historiam accidisse in Caplandi cuiusdam ædib. anno M. CCCC. LVIII. diabolum, qui animam defunctę se esse prædicabat, gemitibus, clamorib. & querimonijs omnia compleuisse, monētem habendas preces peregrinationesq̃ obeundas, & res veras plurimas reuelantem: sed dicente ei quodã, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum, &c. respondisse hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum ñs qui adstabāt fremebundum aufugisse. Idem Nicolææ Alberiæ Veruinenſi accidisse narrat D. Bartholomæus Fayus Consiliarius Parisiensis Curie, Satanã huic ad fossam

sam patris oranti apparuisse tanquam è sepulchro prodeuntem, qui missas plurimàs celebrari, certàs, que peregrinationes suscipi iussit, nec propterea miserã exagitare destitit: & quamuis seipsum priùs auum illius esse respondisset, tandem Beelzebum esse confessus est. Diximus sæpenumerò quòd est in lobo, non esse potestatem in terris à qua metuat Satanus. Itaq; perniciosa est Iosephi historici Hebræi sententia quam antea perstrinximus, cum ludæum è sua gēte scribit à se fuisse visum, quo annulum indēte ad nasum hominis obsessi fugiebat diabolus illicò: sic enim homines ad reuerentiam rerum creatarum, lapidis, annuli inflectuntur. Neque tamen ait adamantem in annulo fuisse, etsi fuerunt in hac sententia quidam tantas esse adamantis vires & vana somnia & malignos spiritus amoliantur (quod obscuras quidam poeta dixit,

Et noctis lemures, & somnia vana repellit)

sed non definiūt quòdnam sit illud adamantis genus. Sunt enim sex^a illius genera diuersa maximè, in quibus numeratur sextus adamas Arabicus aceruis magnis compertus in Pyrenæis montibus, sic tritus viatorum pedibus vt centum pōdo in loco tribus solùm aureis venale habeatur. Hic à natura tam bellè formatus & expolitus est vt omnia opificum mangonia & omneis artes dignitate superet, sex angulis æqualibus, duabus extremitatibus acuminatis, figura conoïde, multis etiã colore variantibus. Apud veteres credebatur gladio, rum aciem à diabolis timeri vehementissimè: Pla

^aPlin lib. 37.
cap. 4.

to enim & cōplures Academici spiritus posse diu di arbitrantur. Memini anno M. D. LVII. malignum spiritum cum fulmine irruentem Tholosæ in futoris ædes Pudoti nomine Salino adiacentes, vibrare lapides per singulas partes cubiculi, vnde tam magnus lapidū aceruus collectus est vt domina ædium ingens scrimniū quod obserabat clauē lapidibus plenum habuerit: & quāuis ianuis fenestrisq; obditis, nihilominus tamen spiritū sine cuiusquam damno alios lapides apportare. Quid rei esset inuisit Latomius tum Præses quartus: sed ille spiritus decussit pileum eius lapide, & in fugā vertit præcipitem. Iamq; dies sextus agebat, cum D. Ioannes Morquæus Præsidialis Iudicis Consiliarius monuit me vt miraculum istud inuiserem, vbi duabus tribusve horis consumptis non percepi quidquam. Me autem ingrediēte dixerat quidam, Deus sit in his ædib. deinde cognita historia indixit domino ædium vt serid ex animo oraret Deū, & gladium in cubiculi totius ambitum agitare: fecit, postero die mulier dixit nihil à se ex eo tēpore fuisse auditum, & dies septem sine quiete vlla transigisse. Horum spirituum *λιδες* plenæ sunt veteres historiae: qualem Gulielmus Pariensis scribit fuisse Pictauñ, in parochia S. Pauli an. M. CCCC. XLVII. qui cyathos & vitreamina frangebatur iniectis lapidibus, offendebat neminem. Dicitur prætereà malignos spiritus, cum eñciuntur, in certum aliquem locum ablegandos esse. Sic Christus in Euangelio dicitur ad porcorum greges diabolos transmi-

transmisisse, & in Tobia Angelus abactum malignum spiritum vinxit in superiore Ægypto: ex quibus videtur Deus non potestatem modò, sed etiã loca circūscripsisse quibus maligni spiritus includuntur. Scribit in dialogo Cæsarius Colonienſis Sacerdotis filiam ab Incubo spiritu maligno agitã ex phrenesi laborasse: monitum autem patrẽ illius effecisse vt filia trans Rhenũ deportata migraret: sic diabolus à filia discessisse, verũ parentem adedò contudisse vt post triduum vitam amitteret. Illud quoque legimus, malignos spiritus frequentiores esse in pagis quàm in oppidis, & in desertis & aquosis locis quàm in pagis, vt in lobo est XLI. capitẽ: Quapropter maligni spiritus de nocte flammantes (stultos ignes appellant nostri) secundum aquas spectantur plurimũ & ad submersionem homines prouocant. Ac isti quidẽ spiritus vt propulsent, credo res creatas cum timore & verbo Dei coniunctas posse cõducere, sed nihil planè sine timore Dei efficere. Exẽplo sit Musica, quẽ ante alia plurimũ contra spiritus malignos potest, vt à Saule infestando scribitur malignus spiritus destitisse cùm David pulsaret fides. Erat quidem tunc temporis Spiritus sanctus in Davide, verumtamen Saulis cruciatus pulsatis demum fidibus desinebat: siue eo quòd Musica res diuina quædam est, diabolus verò nihil tantopere quàm discordias diligit, siue quia harmonia cõspirans cũ anima effugiẽtẽ rationẽ ad sua principia reuocat: pro vt annotabãt veteres à Musica interuentu animæ
 sic cu-

sic curari corpus, vt interuēt u corporis curat medi-
 camentis anima. Sic in Germania quoddam homi-
 num furiosum genus instrumentis solū musicis
 curat, cū modulos suos Musicus choreę furiosum
 accōmodat, & paulatim efficit vt furiosus sese pro
 cantione Musici leniter temperet: sic tandē quiete
 allata sanatur furiosus: hunc S. Viti morbo Ger-
 mani dicūt laborare. Prophetam quoq; Michęam
 legimus ab Achabo Rege Samarię accersitum an-
 te quā prælī exitum prædiceret iussisse coram
 Rege vt instrumentum musicum pulsaretur, eoq;
 pacto occupatum à Dei spiritu prophetasse: Sa-
 muel item cōsecrato Saule, ab illo, inquit, vbi in-
 uenies Prophetarum turbam descendentium de
 monte qui pulsant instrumenta, tum Spiritus Dei
 incesset te; itaq; simulatq; ad Prophetas ludētes in-
 strumētis accessit Saul, irruit in eum Dei spiritus,
 quo se mutari sensit. Etsi credibile est Spiritum il-
 lum Dei quo plena erat Prophetarum turba non
 Saulem modò igne diuino inflammasse, sed etiam
 omni ex parte malignos spiritus depulisse. Itaque
 dum Saul à Deo & Angelo ipsius relictus, & occu-
 patus à maligno spiritu Dauidis necem quæreret,
 sicarios quidem bis in comitatum Samuelis misit
 qui illum interficerent: sed vt primū accesserant,
 occupati à spiritu Dei benedicebant & laudabant
 Deum qui Dauidem occisuri venerant: qd Saul
 audiens aduenit ipse, & in alium repentē conuer-
 sus prophetauit & laudauit Deum. Non Hebræi
 prius docuerunt, certissimamq; ἀπόδειξις & indubi-
 tatam

tatam esse statuerunt, nihil tantopere Deo acceptum esse quàm laudes ipsius integro animo atq; hilari decantatas, quod ait Pſaltes²,

² Pſal. 33.

Recti labra decet summum laudare parentem :

nec exſtare quicquã abigēdis ſpiribus malignis tam aptum, aut potens cogendis : quod tamen nō res create, ſed laus Creatoris efficit. Qui ergo dixerit quiſpiam, Apollonius Tyaneus Magus ille potuit Dæmonas eiicere? quomodo nunc etiam Magi momento poſſunt malignos ſpiritus depellere? Reſpondeo quod anno M. CCC. XC VIII. Sorbona definiuit, Hæretici ſunt qui putant dæmones maleficijs cogi poſſe, qui ſe cogi fingunt. Cùm itaque à Magis cernimus ſpiritus malignos extrudi, neq; extrudunt ipſi neque exire cogunt, ſed colludunt inter ſe: vt apud Leonem Africanum legimus à Magis (quos illi vocant Muhazimim) poſt ductos aliquot circulos & characteras in fronte dæmoniaci interrogatumq; dæmonem, dari mandatum ei vt exeat, & ſtatim exire illum (quod item ſcribit Sprangerus de Germaniæ ſortilegis) quo facto Satanas q̄ nihil niſi corpus tenebat antè violentia, in tranquillam animæ poſſeſſionem mittit. Item ſi quando ſuperſtitioſi ritus idololatriæq; adhibentur, malignus ſpiritus abſcedit & cogi ſe fingit, vt imperitos protrudat in conſtantiem & obſtinatam idololatriam. In Germania ſiquis dæmoniicus aut ſortibus affectus ſuſpicetur per Sagam aliquam malignum ſpiritum ſibi maleficiũue importatum, Iudices ipſaq; Imperii Camera coram

Q

homine affecto hæc verba à saga pronuntiari iubent. Benedico tibi in nomine Patris, & Filiij, & Spiritus sancti in tuis bonis sanguine & armento; & momento affecti homines restituantur valetudini. At hoc si vir Germaniæ optimus eadem verba pronuntiauerit non effecturus est; vnde eruitur inter diabolum & Magum optimè conuenire, qua lege olim Magi è corporibus hominum diabolos legunt exegisse dum Hippocrates viueret, vt idem in libro de morbo sacro testis est. Dæmoniaci autem inueniuntur quàm plurimi in Hispania, Italia, & Germania maximè, qui decem aut viginti annos sic à dæmonibus possidentur vt arceri nequeant. Sic Amsterodami pueri dæmoniaci triginta anno M. D. LVI. comperti sunt, à quibus nullo exorcismo dæmones potuere propulsari: id autem fortibus & maleficijs contigisse iudiciū fuit, quia ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pannos, & similia excernebant, quæ solent ex sortilegijs homines affecti ericere. Puellas dæmoniacas & mulieres lxxx. antè diximus Romæ à Benedictino monacho, quem Cardinalis Gondius Parisiensis Episcopus eò abduxerat, exorcizatus fuisse anno M. D. LIII. sed nihil opera illius totis sex mensibus fuisse confectum. Huic percontanti à Satana cur miseris istas puellas occupasset, respōdit se fuisse à Iudæis missum indignè ferentibus quod iste quarum pars maxima ad Iudæam gentem pertinebat fuerint baptizatae: quod à Satana credebatur dici, quia Theatinū Papā cogitabat procuraturum

Iudæo,

Iudæorum necem quibus erat infensissimus: sed Iesuita quidam coram Papa defendit non esse penes homines facultatem istam, ac ne penes Satanā quidem: hoc posse fieri si his aut illis Deus permiserit, consilium autem Dei à peruefligantibus non posse comprehendī. Quamquam non puto fuisse Satanam à Iudæis missum, qui homines potius religione fuisset possessurus, quàm eos qui participato baptismo legi illorum renuntiāt. In Kendorpiēsi autem monasterio ad Marchiam Germaniæ, vbi monialeis maligni spiritus anno M. D. LII. mirificis tormentis cruciarunt, interrogati Magi & moniales Sagæ responderunt fuisse istud ab Elisabetha Kama coqua monasterij procuratum, quæ Sagam se agnouit esse, Satanam rogauisse, & sortilegia ad hanc rem exercuisse. Hæc viua cum matre incendio perijt. Efferebantur autem dæmoniacæ in aerem vnoquoque die, interdum horis singulis, & sine dolore in terram recidebant, tum planta pedum titillatæ sine intermissione ridebant: aliquando etiam inter se percutiebant ictibus. Quod si quis vir bonus aderat orationem habens serioue de Deo proloquens, vexābatur illæ: sin horas Latine legerent aut ritus suos pronuntiarent, aut de ludis & ineptijs sermo haberetur, dolore carebant aut leuabantur plurimum: omnes halitu erant foetidissimo. Eodem tempore in propinquis oppidis & pagis dæmoniaci complures fuerunt deprehensi: qua ex causa plurimæ Sagæ comprehēse & supplicio vltimo affectæ sunt. Similiter

Q ij

in monasterio Nazareth Colonienſis diœceſis opera adoleſcentis cuiuſdam Saga Gertrudis nomine (quam ſingulis noctibus dæmon iniuerat ex quo nata fuerat annos xij) moniales omnes à ſpiritibus malignis fuerunt obſeſſæ. Apud Fernellium in libro de abditiſ rerũ cauſis legimus ipſum ad inuiſendum quemdam nobilem adoleſcentem dæmoniacum fuiſſe ductum qui literarum expertus Græcè loquebat̃ tamen: hunc dixiſſe patri vt torquem ordinis equeſtris collo eximeret: rogatum autem ſpiritum quiſnam eſſet, reſpondiſſe per hominem (cuius nomen nolebat exponere) fuiſſe factum vt̃ in corpus veniret pueri. Hunc hominẽ fuiſſe ſtudioſiſſimum Satanæ clientem eſt veriſſimile: quamuis nec Satanæ nec Magis omnib. hæc potestas inſit aduerſum homines, niſi prout Deus permiferit: vt̃ nuper in Flandria res admirabilis cõtigít quæ ab eo tempore toti Chriſtiano orbi innotuit. Antonio Suqueto Eq̃ti ordinis Vellerei Cõſiliario in priuato conſilio Brabantig filius erat notus, qui antequàm vxorem duceret familiaritatẽ cum altera quæ Saga credebat̃ eſſe coluerat. Hæc puellæ nobili quæ amatori nupſit inuidens, ita cũ Satana egít vt̃ mulier iuuenis inceſſeretur à maligno ſpiritu, vexaret̃ in maxima frequẽtia & quamuis obnitentibus viris in altum attolleret̃ & huc illuc proñceretur. Inſtante partu dum accerſeretur obſtetric, Saga quam metuebat oderatq̃ mulier grauiffimè ingreditur, mulier defecta animo. & ſoporata corruit, foetumq̃ paulo poſt eiectum ſentit.

Diſce

Discedit Saga, accedit obstetrix, puerperam solā offendit, partus nunquam ex eo tempore visus est. Creditum est vulgo Satanam in corpus fœminæ ab inuidēte Saga immissum esse: verum hoc nō aliter quàm secreto Dei iudicio affectum est. Persimilis huic historia dicitur in Lotharingia fuisse gesta, de muliere quam Satanas ad fœtum habendū extulit: sed patrem affirmatur fuisse Magum, & satanę vouisse fœtum. Nonnūquam verò bruta mulierum cupido efficit vt dæmon esse videatur qui in turpes actiones incumbit: quemadmodum in diœcesi Colonienſi anno M. D. L X V I. canis qui dæmon esse dicebatur, in monasterio fuit deprehensus qui monialium vestes attollebat vt abuteretur ipsis. Hic naturalis fuit (opinor) canis, nō autem dæmon. Comperta est Tholosæ mulier sic abuti cane, cui vim palam canis afferre voluit: hæc rem confessa igni fuit tradita. Alia eiusdem criminis euicta anno M. D. X L. in vincula Lutetiā abducta est. Videtur autem in Lege Deo non fuisse satis vt istud propter abominandum malum, indicta nece caueretur, nisi etiam eodem in capite mercedem meretricis offerri Deo & pretiū canis prohiberet. Illud etiam potest fieri vt Satanas mittatur à Deo, prout omnes pœnas constat ab eo siue ordinarijs modis siue præter modos ad vlciscendum hoc turpe facinus proficisci. Sic in Monasterio montis Helsi in Germania erant moniales dæmoniacæ, & super earum cubilia videbant canes tentantes impudicè eas quæ in suspitione erant i-

stius sceleris & mutum (vt vocant) peccatum cō
 miserant. Cuius rei lectorem placuit commonefa-
 cere, vt caueant omnes ne qua vis voluntati puel-
 larum quæ à castitatis voto alienæ fuerint afferat.
 Exorcismos autem à multis adhiberi mirum, qui-
 bus nunquam sancti Prophetæ vñ sunt. Etenim
 horruissent illi Satanam interrogare, aut de re vlla
 consulere, aut imperata illius facere, sed præsentem
 sancti viri ad Dei vniùs laudem malignos spiritus
 propulsabant. Itaq; in prisca Ecclesia dæmoniaci
 in cœtum adducebantur, & populus totus orabar
 Deum, vt apud Chrysostrômum^a, Clementem^b (qui
 orationem tradit elegantissimam) & Theodorum
 anagnostem legimus^c. Persarum Regem in prisca
 Ecclesia imperauisse legimus vt abigerentur dæmo-
 nes, & precibus in Ecclesia habitis demonas fuga-
 tos esse. Apameensem Episcopum in Theodoro
 to^d legimus vultu in terram demisso Deum inter-
 pellasse precib. & Dæmonem ex æde Iouis eiecisse.
 Ac propterea disertè Lex Dei imperat deleri tem-
 pla vbi Gentiles dijs suis supplicabant, ne villo pa-
 cto in eis pollueretur, contaminaretur, aut inuoca-
 retur Dei nomen^e. Augustinus^f quoque & Sozo-
 menus^g scribunt nihil aliud Dæmonibus pellendis
 olim fuisse vsurpatum quàm preces coram Deo, nullum
 familiare colloquium, nullas facetias, nullas interro-
 gationes Satanæ fuisse ppositas: prout in Germa-
 nia quibusdã accidit, quorum alij Satanæ verbis ha-
 buerunt fidem, alij mandatis paruerunt damnan-
 da impietate & detestabili, S. Dionysius in Hie-
 rarchia

^a Lib. de in-
 cōprehēssib.
 Dei natiui-
 tate

^b Lib. 8. ca.

32.

^c Lib. 2.

^d Lib. 5.

^e Deut. 12.

^f Lib. 22. de

ciuit. Dei.

^g Lib. 6. ca.

28.

rarchia, & Theo. de sacra Synaxi, testantur dæmoniacis hostiam nunquam fuisse datam. Hieronymus in vita S. Hilarionis scribit iuuenem Magum qui puellæ animum non potuerat pellicere, laminã cream ianux subdidisse insculptis in ea quibusdã notis, itaq; paulo pòst obsessam à dæmone puellam furore agere ccepisse & loqui, dæmonem dixisse à puellæ corpore se non extitutum donec lamina adempta esset: Hilarionem verò vetuisse vt adimeret, & solis precibus sine hostia, adiuratiõe, aut quæstione vlla Diabolis proposita (nam à rebus istis abhorrebat) puellam eo liberauisset. Ioannes Vierius^a narrat puellam dæmoniacam à se in Germania visam, & roganti exorcistæ satanam respondisse fore opus vt puella Marcodurum Germaniæ oppidum religionis ergò petat terno quoque passu in genua procidens, & missam in altari S. Annæ celebrari curet, sic futurum vt puella liberetur: adeo que signum liberationis sub finem Missæ venturum prædixisse. Hoc factò sub finem Missæ puella & Sacrificus albam quandam viderunt imaginem, & illa dæmone soluta est. Similiter in Loenensi pago Iuliacensis Comitatus anno M. D. LI X. die XVII. Decembris Dæmonem, à quo obsidebatur puella quædam, rogare ausus est Curio an bona esset Missa, & quare simulac datum fuerat signum puellam repentè ad missam cogeret, Satanas respondit sibi consilium de hac re capiendum esse: Ita reuocabat ille in dubium religionis suæ fundamentum, cuius Satanam consti-

^a lib. 5. ca.

14.

^a lib. 2. cap.
24.

constituebat iudicem. De his quæstionibus ait Pylocrates^a; Mali dæmones faciunt sponte quod inuiti videntur facere, & simulant se coactos vi exorcisitorum quos fingunt in nomine Trinitatis, eosque tradunt hominibus, donec eos crimine sacri legij & poena damnationis inuoluant. Extrat exemplum aliud Philippi vvosolichij Coloniensis religiosi in Kuectana Abbatia, obsessi à Dæmone anno M. D. L. quidæmon interroganti respondit se Matthiæ Durenfis Abbatis præcedentis animam esse: eum pictori, qui Mariæ virginis tam accuratam pinxerat imaginem, non soluisse mercedem, monachum verò liberationem consequi non posse nisi religiosam professionem. Treuiros & Aquisgranum versus obiuerit: dictum factum; religiosus morem gerens liberatus est. Hæc historia Coloniæ typis excusa est. D. Bartholomæus Fayus libellorum supplicum in Parlamento Præses scribit cum Nicolaa Alberia Veruinensis ad aui sui sepulchrum haberet preces, emeruisse è terra hominem inuolutum linteo, qui mulieri dixit se auum ipsius esse, atq; vt à poenis Purgatorij liber esset Missas cani plurimas, & professionem in ardē virginis Mariæ à Lætitiā dictæ suscipi oportere, tum seipsum retgens auus esse visus est: hunc ingentem mitarum numerū procurauisse, cum desinebatur ab earum celebratione mulierem exagitatā fuisse grauissimè, sed eū dixisse tandē se Beelzebubum esse. sed hæc historia cum per totā Galliam innotuerit, nihil dicam ampliùs. Ecce autem

recen-

recentiorem aliam, notam Parisiensibus necdum
 mandatam typis, quæ Lutetiæ ad insigne equi ru-
 bri in vico S. Honorati accidit. Quidam metaxa-
 rius neptim suam quã esse videbat orphanam ad
 se receperat: hæc cum propter Geruasij ad sepul-
 chrum patris haberet preces, Satanas se illi soli pro-
 ceri hominis & attri figura obtulit, eamq; prehen-
 dens manu dixit, Amica ne timeto, pater tuus &
 mater bono loco sunt, verum Misse aliquot dicen-
 dæ sunt, eundum peregrinatione suscepta ad no-
 stram dominã virtutũ, sic in Paradisum rectã ituri
 sunt: scilicet humane salutis studiosus est Satanas.
 Roganti puellæ quis esset respõdit se Satanã esse,
 & ne consternaret monuit. Puella imperatũ fecit:
 quo facto eã iussit satanas peregrinationẽ Cõpo-
 stellas a dS. Iacob. suscipere, cui illa, nõ possum ait,
 tam longinquũ iter cõficere. Ex eo tempore non
 desuit Satanas importunè vrgere illã, & vacantẽ
 operi cũ sola esset familiariter cõpellauit dicẽdo, q̃
 crudelis es? nollet ista ppter me forfices in sinum
 indere: quod illa cũ effecisset vt ei satisfaceret atq;
 ab eius importunitate expediret sese, rogabat ille
 vt sibi aliqd daret puectusq; tandẽ eò est vt de ca-
 pillis peteret illius, illa crinẽ rogãti dedit. Nonnũ-
 quam etiã tentauit psuadere vt illa se in aquã daret
 præcipitẽ, nonnunq; etiã vt se strangularet, & ipse
 indita in collũ reste eã fuit strangulaturº nisi excla-
 masset: et si auñculus aliquãdo volẽs illã defendere
 verberib. ita exceptus est, vt dies amplius xv. egro-
 tus decubuerit. Semel etiã tentauit Satanas cũ ea

R

concurrere & vim afferre illius pudicitia, illa vero fortiter obstitens ita fuit affecta plagis ut sanguis ex illius corpore manauerit. Inter eos qui viderunt puellam, quidam Episcopi Valentinus Secretarius nomine Choïnus puellam dixit modum pellendo daemone esse aptissimum ne quod responderet ad dicta illius, quamuis Deum orari preciperet: quod nunquam nisi blasphemans facit, aut ludificans nomen illius creatis rebus coaptatum. Videns itaque Satanas nihil a puella sibi responderi causaue sua fieri, prehensam prostravit in terram: ab eo tempore non est puellae oblatum visum. Huic D. Amiotus Alaisiodorensis Episcopus & Curio parochus in qua puella habitabat mederi nequiverant. Hoc remedium mihi probat valde: nam Satanas (ut habet articulo xij. determinatiōis Sorbonę contra Magos factę an. M. C C C. X C V I I.) ieiunia, preces, & orationes imperat, etiamque hostia abutitur ut imperitos decipiat. Historiam Petri Mamorij antea notauimus ex lib. de Sortilegis quę ante cxx. annos in lucem edidit, Satanam in domo cuiusdam Caplani an. M. C C C. C. L V I I. Cōsollemi ad Viennam dixisse animam defuncti se esse, ingemuisse tanquam si dolores maximos perferret, monuisse ut missę quam plurimę canerent, peregrinationesque obirentur, & non paucas res occultas ut erant reuelasse: Cum autem ei dixisset quispiam, si tibi vis haberi fidem, dic Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, renuisse illum, & fremendum indignę ferentem sibi hac ratione illud aufugisse.

IOAN-

IOANNIS BODINI
D A E M O N O M A -
N I A E M A G O R V M

Liber quartus.

De quaestione aduersus Magos. Cap. i.

Hactenus de modis abigendorum spi-
rituum malignorum diximus : sed
frustrà, si Magi reuocent cum eos
expuleris. Semper enim obseruat Sa-
tanus, vt vocatus veniat, & non vo-
catus accurrit sæpenuerò. Suaues igitur modos
medicinasq; faciles exposuimus, nempe vt popu-
lus instituat in Lege Dei, & ad cultū ipsius per-
ducatur. Quòd si neque improbi his rebus conci-
neri in timore Dei, neq; Sage à detestabili vitæ in-
stituto reuocari possunt, tum cauteria oportet ad-
hiberi candentesq; laminas, & putrefactas partes
refecari. Et si reuera quocūq; tandem animaducr-
sionis genere torreantur ad ignem lentum & cre-
mentur Magi, plurimum tamē abest hæc pœna ab
illius pœnæ grauitate quam in hoc mūdo ipsis im-
portat Satanus, vt pœnas æternas taceamus que
ipsis comparatæ sunt. Ignis em̄ ne dimidium qui-

R ij

dem horæ, nedum horam perdurat quin absumā-
 tur Magi: sed ex omnibus maleficis quibus pœ-
 næ contrahuntur, vt sunt auaritia, inuidia, ebrie-
 tas, adulterium, & si qua sunt eiusmodi, sola Magia
 virum suum vlciscitur crudelissimè & diutissimè,
 corpus & animam conficiens pœnis. Quod enim
 Mediolanensis quidam inimicum vlturus quem
 in manu habebat fecit (hic pugione faucib. admo-
 to se iugulaturum esse minatus eum nisi renuntia-
 ret Deo, ad renuntiandum compulit, nec semel fe-
 cisse contentus renuntiare iussit ex animo idemq̃
 sæpius repetere: quo facto eum, iugulauit dicens,
 Ecce vt de corpore animoq̃ vindictam sumimus)
 id igitur facit diabolus subditis. Magos docuimus
 nec opes suis artibus, nec voluptates, nec honorē,
 nec scientiam adipisci, sed modos solū faciēdi res
 turpes nefariasq̃ ad quas eos Satanas perducit, in-
 uenire: Atq̃ hanc illam mercedem esse quam re-
 portant in hoc mundo, quòd Diabolus cogit eos
 vt Deo renuntient, se adorent, & posteriora sibi fi-
 gura hirci aut turpis alterius animalis osculentur,
 & q̃ quietis loco mancipia sua exportat noctu ad
 ea scelera perpetranda q̃ antè explicauimus. Quā-
 obrem quod supplicium capitale in Magos de-
 cernitur, non eo fit quòd res grauiores in suppli-
 ciijs perferre possint quàm prius tulerint, sed vt i-
 ra Dei impendens toti populo sedetur, tum etiam
vt sanentur affecti resipiscantia, aut saltem si nolue-
 rint pœnitere vt numerus eorum minuatur, im-
 probi consternentur, & electi conseruentur. Itaq̃
 ad sa

ad salutem pertinet totius Reipub. vt diligentia maxima peruestigentur & summo iure puniantur Magi: alioqui periculū est vt Magistratus & Magi à populo lapidibus obruantur: Sic Haguenonē ad Laodunum nostrum, cū Sage duæ ante annū ex iure mortem promeritæ, fuissent damnatæ vnā vt cæderetur flagris, altera vt inter flagellandum assisteret, populus p̄hensas Sagas magistratu eiecto lapidauit. Alia famosa Saga Verignij habitās (quæ postremo Aprili vita defuncta est) obstetrix, cū fortilegiorum aliquot accusata fuisset, fuit absoluta: sed postea tam atrociter vindicauit factum, vt innumeros homines pecorāque nece affecerit, prout ex incolis audiuius. Equidem sæpe miratus sum cur à multis Principibus quæstiones institutæ & iudices extra ordinem dati delegatīq; fuerint in fures, quæstores ærarios, fceneratores, & viarum obseffores, per quos tamen turpissima & summè horrenda impiacq; Magorum facta manserunt impunita. Hoc quidem iam olim compertū est, fuisse Principum alios magos, alios abutentes Magis, per quos ex honorum fastigio semper in barathrum calamitatum & ærumnarum omnium dati fuere præcipites. Nam si Magos de victoria consulunt, Deus facit vt victi abeant: si indicari à Satana successorem petunt, hostib. successorem largitur Deus: si Magos rogent an sint reuelaturi à morbis suis, Deus ipsos enecat, vt infinitis historiarum exemplis ostendimus. Sic Deus animaduertit in Magos Principes, in quos nihil magistra

tus possunt. Aliquando etiam autor est Dominus ut in Magos Principes rebelles subditi: plerumque punit ipsorum Magorum opera, eo quod Satanas sacra sua opertanea de nocte exercet cum Magis, quorum signa in abdito latent, quorum facta digito monstrari nequeant oculis ue cerni, de quibus ardua est quæstio & probatio difficilis: hæc autem res in primis Iudices impedit quominus sententiam ferant, aut homines esse euietos putent tam horrendi sceleris quod maleficia omnia (quæcunque tandem excogitari possint) comitantur, ut supra demonstrauius. In causis igitur huiusmodi, cum tam execranda crimina sic fiunt abdite, ut per viros bonos nequeant retegri, per conscios & reos eiusdem criminis maleficos opus est reuelari, ut fit latronibus: & vnicus ad innumeros accusandos est satis. Demonstrat modò illud factum Caroli ix. Regis, cum Triscalanus conuictus ea fecisse quæ humana facultas non potest, nec speciosam vllam rerum à se gestarum rationem valens afferre, omnia ope satanæ fieri confessus est, veniamque sibi a rege dare postulauit, plurimos se indicaturum pollicens. Rex ea lege indulgit postulanti veniam, ut conscios deferret affinesque eiusdem criminis: fecit, multorumque nomina & cognomina quos nouerat protulit: quos autem in certibus visos de facie solum cognouerat, eos ut agnosceret, iubebat se in publicos conuentus duci, humerumque aut aliam corporis partem in ijs qui Magicam coluerant curabat inspici, ut deprehenderetur signum: eos verò
ex medio

ex medio oculorū interuallo noscebat quib. signū deerat, & quib. Diabolus tanq̄ fidelissimis subditis summopere cōfidebat. Verumtamē istorū hominū persecutio delatioq̄ statim suppressa est siue fauore & cōcussione, siue infano studio tegēdi certos homines affines istius criminis de quibus nulla fortē vnquam fuisset orta suspicio, siue propter immanem istorum numerū: & effugit index. Non secus etiā accidit, cum cæcus ille è trecentorū æde & alij criminis eiusdem rei fuerunt suspensi Lutetiæ, & rei centum quinquaginta fermē delati sunt: sed qui ex eis vitā laqueo finiuerunt hostiā sacram ad suas sortes conuicti sunt nō rarō adhibuisse. Ex eo tempore paulatim cceptū est ad rem hanc attēdi: maximē verò ab obitu Caroli ix. Regis nō ita hæserunt in difficultatib. Iudices, vt eo regnāte fecerant, quas difficultates Henrico ij. regnāte nō fuisse auditas cōstat: qua de re D. Bartholomæus Fayus Præses libellorū supplicū in operibus suis expoſtulat. Multæ sunt autē de Magis cognoscēdi vię, vt pœnas luāt, siue per ordinarios iudices, siue per Commissarios (vt vocant) extra ordinem datos. Etenim præter iudices ordinarios vnū duosue minimū extra ordinē dari in præfecturas singulas necesse est: et si nō p̄pterea cognoscēdi ius ordinarijs iudicib. velim adimi, siue præueniāt siue cōcurrant in eandē cognitionē, vt alij ad rē tam sanctam alijs sint adiūmēto. Olim ad Ecclesiasticos iudices, nō autē ad laicos hæc cognitio pertinebat: q̄ in sententiā p̄sequēte Episcopo Parisiensi decretū

Parla

Parlamenti factum est anno M. CC. LXXXII. Postea verò Iudicib. laicis cognitio attributa, Ecclesiasticis adempta est sancto Parlamenti eiusdē decreto, anno M. CCC. XC. Deinde Pullallerius Laodunensis Tribunus militū captis complurib. Magis cū de ijs vellet cognoscere, impeditus est decreto Curia, quo tēpore sic architectabat Sathanas vt quicquid de Magis prædicabat pro fabulis haberetur. Verū ne fortē expectēt Iudices dum fiat expositio aut instent Procuratores Regis, tenentur ex officio de suspectis inquirere: quæ ratio magis occulta est, atq; haud scio an omnium sit tutissima. Sed quoniā metuūt alijs, & eò se alijs inferre dubitant vt inquirent ipsi, Regios certē Procuratores & vicarios actionē opus est intēdere: atq; hæc secunda ratio. Horum enim propriū munus est, vt ante omnia in persecutionē malefactorum incumbant studiosissimè. Cumq; non rarò Iudicibus ipsis Regij Procuratores negligentiores sint in suo munere, expedit vnumquemq; in hoc crimine ad accusandum admitti iuncto Procuratore Regis: quòd si renuat, à priuatis tamē hominibus audiri accusationem ad publicā vindictam istius criminis, ac nō quid huius intersit obseruari, prout in hoc regno ad omneis criminales causas fieri necesse est: si modò ea quæ ex cōmuni iure solennia sunt, retineant, sicut scripta sunt l. qui accusare. de publicis iudicijs. ff. quæ tertia est nec incommoda quærendi via. Quarta ratio delationum est, cū Regij Procuratores indicum nomina nō cogunt edere,

*Bar. in l. 2.
§. si publico.
de adult. l.
nullū. de tes.
ff. l. si quis in
hoc. de Epif.
& cler. C.*

edere, nisi aut calumnia sit euidentissima, aut accusatus in totum absoluator, vt Molinnarum edicto cautum est: nam si reus conditione purgandi sui quousque reuocetur vinculis exeat, aut amplius fuerit pronuntiatum, ratio diuersa est, puta si indicia aut præsumptiones extent. Quia autem istud Magorum scelus in pagis & suburbijis frequentius est quàm in oppidis, itaq; imperitum vulgus plus sibi à Magis quàm à Deo & Magistratibus metuens neq; accusare audet neq; deferre illos, ad inquirendum tam horrendum crimen oportet laudabilem illam Scotorum consuetudinē quæ Mediolani est recepta (Indictum vocant) vsurpari: nempe cauum truncum in Ecclesia esse, quò liceat cuiq; chartulam iniicere, nomen Magi, rem gestã, locum, tempus, & testes exponentem, cumq; truncum præsentem Iudice, Procuratore Regis aut fisci (quibus singulis vna clavis trunci bina sera occlusa futura est) quindeno quoq; die referari, vt clam de ijs inquiretur quorum deprehensa fuerint nomina: atq; hæc quinta est certissimaq; agendi ratio. Sextam fieri oportet monitorijs, quæ via est pernecessaria ad cogendum eos qui accusare, deferre, aut exostulare non audent, nec volunt. Septima est vt consortes istius criminis ad accusandũ alios eiusdem reos admittantur, impunitate accusatori promissa atq; præstita, si ipsum pœnituerit & Sata næ renuntiauerit. Hæc Ioannis Durandi Iurecoss. sua ætate præstantissimi^a opinio in tit. de accusa-^a in speculo.

tis irrogandum putat : quamuis communi iure non possint consortes accusare. Nisi illud fortè legis Tulliæ de ambitu adducitur, competitoribus prærogatiuam eandem tribui, si ad honores consequendos alter corruptionis alterum euicerit, cuius rei pretium dabatur victori, impunitas, & competitoris status qui cecidisset causa. Licet autè fuerit comprehensus antequàm accusatus Magus, semper tamen & impunitas promittenda, & pœna eorum minuenda est qui sine quæstionis tormento fatebuntur & affines criminis accusabunt : quæ ratio certa & expedita est vt innotescant alijs. Nihil enim tantopere veram criminis confessionem impedit quàm metus mortis : quod in hac causa manifestò vidimus, quando Rex Carolus ix. Triscallano morti ob res magicas addicto veniam hac lege dedit, vt consortes criminis accusaret, quorum (vt antè diximus) infinitum numerum indicauit. Quòd si hæc via non successerit, Sagarum puellas opus est comprehendì. Etenim non rarò comper tum est illas à matribus informatas & in conuentus fuisse perductas : itaq; tenella adhuc ætate facile persuaderi poterunt & promissione erigi impunitatis, quam ab ætate & matrum sollicitatione ipsis iustum sit exorari : sic homines, tempus, locū frequentatum conuentibus, & res quæ illic geruntur indicabunt. Hac via Boninus Castellii rufsi præfectus resciiuit omnia quæ gesta fuerant, ex puella adolescentula quam mater seduxerat : & apud Potezanos Lognianæ Sagæ (quarum antea meminimus

nimus

ninus) puellæ operâ delatæ sunt. Quòd si rem ex veritate coram multis dubitabunt proloqui, Iudicis officium est vt duos aut tres certos homines post aulæum stare iubeat, qui dicta auribus non scripto excipiant, vt decriptæ confessions deinde mandentur scriptis. Sed quia res grauis Iudicibus illis futura est qui nunquam de Sagis cognouerint, qui eas non viderint, qui nunquam earum causam tenuerint: debet Iudex simulatque potuerit prima occasione interrogare Sagã: quod ad omnia crimina est in primis vtile, in hoc per necessarium. Hoc enim semper compertum est, sentire Sagam cum primùm prehensa fuerit se à satana desereri, vel at attonitam animo consternari, ac tum fateri vltro quod nulla vis vnquam quæstio, ue expresserit: sin autem aliquandiu in vinculis sinitur torpescere, non esse dubium quin eam Satanas informaturus sit. Quamobrem initia duci oportet à rebus leuioribus atque ridiculis, vt sunt agyrmata, idque sine actuario, & dissimulari] cautè iudicij constituendi studium (quod istis mulieribus allubescit maximè) denique sensim ad quæstionem prolabi de parentibus, an artem istam coluerint. Sic de matre Ioannæ Haruillieræ diligenter inquirendum esse iudicauimus, cuius historiam supra explicauimus: & certo homine Verberium in natalem vicum illius misso, compertum est matrem ante annos xxx. fuisse adiudicatam igni, filiam verò Ioannam adolescentulam ad flagra damnatam: Id enim est frequentissi-

mum filius à matribus seduci, & dicari Satanæ, id-
 quæ sæpe cum primùm natæ sunt. Sic Ioannæ Har-
 uilleriæ filia, quæ effugit vt matrem prehensam vi-
 dit, eiusdem criminis postea comperta est: Barba-
 ræ item Doreæ filia statim effugerunt, cum mater
 fuisset capta artium magicarum nomine, nulla ac-
 cusatione aut quæstione pressæ: Magus autem qui-
 dam familiaritatem cum Dorea colens, post in iu-
 dicio dixit totum genus teneri isto crimine. Secun-
 dum caput esto de patria Sage, & annon solū ver-
 terit. De Sagis enim ferè comperies eas de loco in
 locum, de pago in pagum migrare, nisi bona certo
 in loco remorentur ipsas: quod resectæ solent fa-
 cere metuentes ab accusatione. Cognoscenda ita-
 que est occasio cur sedem mutauerint, & oculi stu-
 diosè in vultum earum configèdi (non enim gēs
 ista homines audent in os aspicere) omnes deniq̃
 actiones, gestus, & sermones in acta diligētissimè
 inferendi. Exploratum autem illud est, nunquam
 lachrymari Sagas: præsumptio validissima, quia
 foemina tempestiuè & intempestiuè lachrymas &
 suspiria iaculatur. Paulus verò Grillādus & Spran-
 gerus Quæsitores scribunt se ne à Saga quidem v-
 nica potuisse lachrymas exprimere. Dicta quoq̃
 variatā optimè animaduerti opus est, & per inter-
 valla easdem quæstiones subinde proponi. Necessarium
 etiam videtur illud, vt de criminibus sin-
 gulis, si fieri potest, vno tenore inquiratur, ne eas
 deinde Satanæ à vero dicendo auocet. Optimè
 itaq̃ Danæus in dialogo nunquam esse ferendum
 scribit

scribit vt Saga in vinculis sit solitaria, quia sermonem habet cum diabolo, qui aut à dicēdo vero abducit eā, aut à rebus confessis iubet discedere, eamque semper non esse morituram pollicetur, vnde multa accedunt incommoda: fuerunt enim quæ putantes se in carcere (vt extra carcerem fecerant) volaturas esse, sibi ipsi ceruices diffregerunt. Ex D. Adamo Martino Procuratore Laoduni audiui Biebranam Sagam (quam adiudicauit & afflicurauit morte) sibi dixisse vt ad mortem damnata esset, & fore vt concremaretur viua: quod nemo præterquam Satanus ipsi indixerat. Hoc enim Iudices maximè sunt admirati, quòd eam strangulationi primùm, deinde igni iudicio ipsorū addictam carnifex viuam concremauit, quia sententiã ritè nō potuerat exequi. Sunt etiam quas post hanc vitam Satanus fore beatas pollicetur, itaq; efficit vt non pœniteat ipsas, sed in suo scelere obstinatæ moriantur. Sunt quæ sibi violentas manus afferunt postquam damnatæ sunt, vt persepe accidit: sunt quæ res in quæstione equuleoue confessas pernegant, suosq; Iudices in eas cogunt angustias vt probatione competente defecti cogantur carcere eas eximere. Sin autem infitietur is qui sine tormento scelera confessus est, eum nihilominus oportet dānari, si confessionem præsumptiones aliæ indiciaque adiuuerint. Sed quandoquidem aduersus inimicos scelera sua exercent Magi, diligenter peruestigandus est an is qui occisus aut falcinatus præsumitur odium contra Sagam suspectam gesserit,

S iij

fingulaq; ex Saga capita inimicitiarum inquirenda
 sedulo. Præterea vt ab accusatis aut suspectis Sagis
 exprimat veritas, Iudices oportet commiserantiũ
 speciem induere, nō ipsas dicere, sed diabolum au-
 torem esse & compulisse vt necem hominib. que-
 rerent, proinde ipsas videri innocentes. Quod si
 nihil fateantur Magi, tum mutadæ vestes & pilus
 omnis radendus est: ita ad interrogationē venien-
 dum: Sin probationis aliquid, aut violentæ præ-
 sumptiões habebunt, adhibendus equuleus. Nam
 inter omnes cōuenit Magis pharmaca taciturni-
 tatis esse: & quãuis diabolus eos cōfirmet solus &
 animos addat, isti tamen amisso pharmaco qua-
 stionem à se ferri non posse putant, qua despera-
 tione plurim m ad dicendam veritatē sine tormē-
 to adducuntur. Sic Inquisitorē Cumanum legimus
 in Varniserano agro finium Mediolanensium, v-
 nam & 40 Sagas anno M. C C C C. L X X X V. ad
 ignem damnauisse, quæ omnes sine questione fue-
 rant confessæ abrafo pilo & mutatis vestibus: qđ
 olim Domitianus Imperator Apollonio Tyaneo
 Mago fecisse apud Philostratũ Lemniũ legit, cum
 nudari planè & abradi iubens: nã inquisitor Sprã-
 gerus ait si Magus penes se silētij sortē habuerit, eũ
 ad tormēta nihil doloris experturũ, nec veritatem
 confessurũ vnquã. Huc pertinet quod Gregorius
 Turonensis scribit Mummonē magnũ præfectũ
 prætorio (de quo antè diximus) in tortura versan-
 tem iussisse nūtiari Childeberto Regi se omnis do-
 loris expertē esse: tunc mandasse Regē vt disten-
 dere-

retur trochleis, & aculeis inter vngues pedum manuūq; positis ita in diuersū traherēt vt defetiscerēt ex labore carniſices, quod genus quæſtionis omnium valentiſſimū apud Turcos obſeruat: Nō em̄ diſrumpunt mēbra, ſed nullo negotio ob dolores grauiffimos citò extorquetur veritas. Paulus Grillandus in tractatu de quæſtionib. q. 4. num. 14. & Hippolytus Marſilius ſcribūt ſæpe ſortē ſilētiij in Magorū crinib. inuentā eſſe, qui alioqui in tormētis dormire, velut expertes om̄is doloris videbāt: itaq; Paulus Grillandus, qui multos viderat, monitus eſt vt diceret, Domine labia mea aperies, &c. ſic dolores ſentiri & veritatē pronūtiari: quod ego quidem nō eſſem facturū, nec rei veritatē perquiſiturus carmine. Antequām aut̄ ad quæſtionē veniatur, ſic oportet agi tanq; ſi magnus inſtrumentorum numer⁹ & funiū præparet & tortores ſerui inſtituāt, eaq; ratiōe Magos aliquātis per terre face re. Expedi etiā ſi anteq; reus introducat̄ in torturę locū, ſubernet̄ aliq; qui horribili exclamet voce tanq; ſi in tormēto eſſet, tum reo dicat̄ hominē torqueri, & à cōſternato hac via exprimat̄ veritas. Iudicē videre memini tā atroce vtentē vultu & laqueum voce adeò terribili minitantē niſi proderet veritas, vt reos grauiffimè ita pcelleret, animoq; abiecto omnia fateri compelleret. Hæc ratio aduerſus meticuloſos, non autem præfractos vtilis futura eſt. Exploratores etiā verſutos prudētesq; ſubmitti opus eſt, qui ſe ex eadem cauſa contineri dicant carcere ex qua Magus fuit comprehenſus, vt
veri

veritatem hoc modo eruant: sin fateri abnuat, vti-
 le erit persuaderi ipsum à socijs criminis accusatū
 esse, licet nihil tale fuerit cogitatū: sic fortasse vici-
 cēdi animo par pari referet. Hęc om̄ia licēt diuino
 & humano iure: quicquid August. in lib. de men-
 dacio & Aquinas sentiant ab octo mendaciū gene-
 rib. quæ exponūt copiosè^a, abstinēdum esse. Has
 opiniones nō amplectūt Iudices^b: & Ægypti quo-
 que obstetrices meretricemq; Rachabā legimus eo
 q̄ mentitæ essent mercedē à Deo accepisse. Nā cō-
 trā quidā ob enuntiātā veritatē digni sunt laqueo,
 vt si peruestigāti & sciscitāti grassatori indicabiūt
 innocens. Quod autē Canonistę negāt Abrahamū
 vxori autorē fuisse mētiendi vt cēdem ipsius auer-
 teret, sed tantū hoc voluisse vt reticeret verum, fri-
 uolæ excusatiōis est: mentiri em̄ (vt ait Nigidius
 Figulus) est cōtra mentē ire, & q̄ quis alius dicit q̄
 cogitat hūc mentiri cōstat, q̄d fecit Abrahā, Isaac,
 Sara, & alij innumerabiles. Quas ob res fateamur
 istud necesse est, bonū esse, laudabile & necessariū,
 si ad seruandā hominis innocētis vitā mētiare, dā-
 nandū si veritatē dixeris vt gladio exponat. Itaq;
 Plato & Xenophon magistratib. permiserūt vt ad
 Reipub. administrationē sic mendacia pferant vt
 erga ægrotos & puerulos adhibentur. Sic ergo in
 iure faciendum, vt occultorū scelerum peruestigēt
 veritas. Ex om̄ibus autē scelerib. quæ in orbe ter-
 rarum extant nullū insignius esse aut detestabilius
 maleficio antè ostēdimus. Dicamus ergo de pro-
 bationibus ad euincenda hęc scelera necessarijs.

DE

^a cap. omne
 genus & ca.
 si quis ad te.
 dist. 22. q. 2.
 & c. quæri-
 tur eod.
^b Can. vti-
 lem. 22. q. 2.

*De probationibus ad euincendum crimen Ma-
giae necessarijs. Cap. II.*

PROBATIONUM ex quibus legitimum est iudicia ferri, tres necessaræ planè dici & indubitatae possunt: prima est ~~veritas notorij & permanentis facti: secunda confessio eius voluntaria qui reus~~ factus atq; peractus est: tertia certorum testium fir-
 morumq; testimonium. Nam rumores publici, vi extorta confessio, præsumptiones iuris, & si qua sunt eiusmodi, sunt quidem hæc præsumptiones alia alijs grauiores, non indubitatae probationes appellandæ. Ac veritas quidem notorij & permanentis facti omnium est euidentissima^a, Nam est quidem notitia euidens facti, est notitia iuris, est etiam præsumptionis violentæ: sed euidens notitia permanentis facti solum ac propriè omniū est valentissima, omneis totius orbis testes, & voluntarias reorum confessiones superans. Verbi gratia, si testes quinquaginta exhibeantur Iudici, qui omnes vno ore pro testimonio dicant facto illius qui accusetur homicidij Petrum mortuum & fascinatū esse, Petrus verò coram Iudice viuus & incolumis compareat; tum nullam testium testimoniorumq; habebit rationem Iudex, licet reus non infirmauerit eos, sed eorum dicto sese permiserit: nam hi ex iure infirmantur, quod ius tenetur supplere Iudicis autoritas. Similiter plus valet hæc probatio quàm voluntaria ipsa accusati hominis in iure

^aBald. in l. Deo nobis. de episc. & cler. C. coll. 3. per cap. quod aut. 27. q. 1. in no. c. proposuit. de probat.

T

confessio. Exemplum esto ex Valerij Maximi lib. viij. seruus vltro confessus hominem qui aberat a se fuisse interfectum, supplicio vltimo affectus est: ille verò postea domum redijt incolumis. Ideoque Piso Consul non leuem subiit permagnæ crudelitatis notam seueritatis militaris specie. Nam cum militem in castra sine contubernali reuertentem vt cedis illius reum adiudicauisset morti, quamuis eum sequi & mox venturum esse miles exponeret, Centurioni Proconsul mandat, vt eum damnatum necet. Cum iam propè esset vt plecteretur morte, contubernalis aduenit incolumis. Tum Certurio à sententiæ executione superledens v-

^a in lib. de ira.

^b l. si irrupti. §. ad officiu. fini. regund. ff. Bal. in l. 1. si aduers. libert. & in l. penult. fin. de peric. tut. C.

^c Bal. in l. cõtra negantem, ad l.

Aqu. C. & rub. de prob. C. Barbatia in c. euidentia, de accusat.

cxcu. & in c. 1.

de officio ordinarij, & cõs. 7.

lib. coll. 4. Alexan. in l. eũ qui

§. vlt. col. pen. de iureiur. & cõs. 116. sine li. 1. & cõs. 186. coll. 4. lib. 1. & cõs. 137. col. 4.

lib. 4. & cõs. 63. col. pen. lib. 4. Cursius Senior in repet. l. admonendi. coll. 89. de iureiurando. Carol. Ruinus cõsil. 138. lib. 5.

§. vlt. col. pen. de iureiur. & cõs. 116. sine li. 1. & cõs. 186. coll. 4. lib. 1. & cõs. 137. col. 4.

lib. 4. & cõs. 63. col. pen. lib. 4. Cursius Senior in repet. l. admonendi. coll. 89. de iureiurando. Carol. Ruinus cõsil. 138. lib. 5.

§. vlt. col. pen. de iureiur. & cõs. 116. sine li. 1. & cõs. 186. coll. 4. lib. 1. & cõs. 137. col. 4.

lib. 4. & cõs. 63. col. pen. lib. 4. Cursius Senior in repet. l. admonendi. coll. 89. de iureiurando. Carol. Ruinus cõsil. 138. lib. 5.

§. vlt. col. pen. de iureiur. & cõs. 116. sine li. 1. & cõs. 186. coll. 4. lib. 1. & cõs. 137. col. 4.

lib. 4. & cõs. 63. col. pen. lib. 4. Cursius Senior in repet. l. admonendi. coll. 89. de iureiurando. Carol. Ruinus cõsil. 138. lib. 5.

truncq; militem sistit Proconsuli: hic autem indignè ferēs quòd adeò temere hominem ad mortem damnasset, simul enecari iussit & Centurionem eò quòd non paruisset, & damnatum militem quòd esset damnatus, & militem alterum quòd neci vtriusq; causam attulisset: ita ob vnus innocentiam tres viri damnati & trucidati sunt, vt narrat Seneca^a. Standum igitur est veritati permanentis facti, quam videt, agnoscit, tãgit, aut percipit vno è sensibus Iudex^b. Etenim hæc probatio nec edictis, nec sententia, nec consuetudine excluditur^c: & quamuis nemo ad probationes afferendas admittatur postquam commissã est iudicio publico inquisitio, huic tamẽ probationi locus est quæ factio

perma

permanente nititur, vt doctores aiunt², Quòd si edicto aut consuetudine vlla cauebitur ne qua admittatur exceptio, omnino tamen accipienda ac non repudianda est euidentis facti exceptio, vt ait glossa in l. 1. §. hoc interdictum, verbo imperfectum, de tabul. exhib. ff. & Baldus in l. ex prædijs, de euictionibus C. Multo magis igitur in causis criminalibus, in quibus probationes nunquam excluduntur, semper accipietur euidentis facti probatio. Si ergo penes Sagam venena aut sortilegia fuerint deprehensa, si in conclauis aut cista illius, si limē effodiens stabuli, si venena submittēs videbit, si ea submissa, si pecudes mortuæ cōperient, factū in hac causa euidēs & permanēs dici potest: Itē si ea q̄ Saga dicit reperit instructa bufonibus, hostijs, membrīs humanis, imaginib. cereis quæ acubus transfixe sint, ea in hoc crimine facta sunt permanentia: Si deprehendat Saga suspectaue sortilegij infantē occidēs (vt quædā nō furiosa Saga die 2. Febr. M. D. LXXVII. Coparis duas puellas iugulans fuit deprehēsa) hoc factū dici potest euidens ad conuincendā Sagam cū furore vacet, quāuis non fateat (quod illa fecit) se eò furoris à diabolò perductā esse: nihil. n. Sagæ tam habent in more quàm infantū cædes. Illi fuit Catharinæ Areæ nomen. Si audiet Saga inimico incolumi minitās, si tangens animaduertet, & ille repente mortuus cōcidat, aut afficiat elephantiasis, membrorū distortionē, apoplexia, subitoue morbo, vt cōplurib. exemplis antè ostēdimus, euidēs factū est & pmanēs,

T ij

¹ Baldus in l. si quis testibus, ad fin. de testib. C. et ibidem Salicet. coll. vlt. de testib. c. Roma. in repet. l. si vero. §. de viro. solu. matr. ff. Stephanus Brandi cōst. 337. de arbitrijs col. 9. Alex. cōf. 63. l. 3. Iason. cons. 21. coll. 2. lib. 2.

quando rumor de arte illius in vulgus manauerit. Si Iudex sortē fascinumq̄ per Sagam diabolo voce clara supplicantē viderit eximi, factū euidens & notorium est: quod si Iudice præsentē gestū est, is sine alia quæstione ad condemnationē mortis tenetur procedere: sin eo absente, sed corā testibus, recognitis ille testimonijs debet cū infitiantē Saga testes cōmittere. Si instrumētū obligatiōis mutuiq̄ inter Magum & diabolū pacti ab eo subsignatum reperiat in scrimnio eius (vt antè annotauimus) factū est permanēs, cū manū suā agnoscit Magus. Hęc ergo euidētissima est firmissimāq̄ probatio, quæ veritatē *en r' alidm'* perquisitā oculis exhibet^a. Illud etiā euidētis facti exemplū afferrī potest, si cū diabolo Saga sermonē habet, & ille quāuis nō cernat respōdeat, non em̄ auditus incertior visu, sed longē certior est, ac eo quidē certior quòd minus auditus fallit, visus frequētissimè. Euidens quoq̄ factū est, si cubili domoq̄ Saga momento aberit forib. oclusis, quę vesperi incubuerat lecto suo, ac postea in idē cubile reuertat, cuius rei satis multa exempla suprā congessimus. In omnibus istis factis euidētibus & consimilibus quæ sunt Iudici exposita, Iudex pro varietate facti iudicium ferre condemnationis potest (vt postea demonstrabimus) quamuis omnia infitiantē Saga: quanto magis si cum euidente facto confessio Magi cōcurrerit: eoq̄ amplius si testimonia *à propos* *sermō* habebuntur? Euidens item certa q̄ probatio est, si Magus oculos fascinat incātat'ue carmine: q̄

lex

^a l. si irruptioe.
 §. ad officium.
 fin. regund.
 ff. Bald. in l. si
 quis testibus,
 de testib. C. &
 in l. 1. si aduer.
 lib. Azō in sum
 ma ad l. Aquil.
 C. Alex. in l. eū
 qui. §. vlt. coll.
 penult. de iure-
 iur. & consil.
 116. lib. 1. &
 cōf. 186. lib.
 2. & cons. 35. l.
 4. & cons. 39.
 lib. 9. Carolus
 Ruinus cōf. 138.
 lib. 5.

Ilex Dei verbis expressis notauit dicens^a, quæ præ-
 stigias oculis fecerit plectatur morte, & vtens pro-
 pria voce *Necasspha*. Hanc enim probationem lege
 definit Deus tanquam certissimam, qua pacti cum
 Satana expressi Magus abundè conuinci possit.
 Ac proinde si quis homines, pecora, fruges incan-
 tauerit, in aerem ascenderit, cani sermonem indide-
 rit, exectis membris sanguinem eiecerit eademq̃
 denuò adunauerit, euidens probatio est. Secun-
 dus claræ & certæ probationis modus est, si com-
 plures testes ἀξιόπιστοι res quidem αἰσθητὰς ex sensibus,
 quæ verò in sensus non cadunt ex certis argumen-
 tationibus rationibusq̃ pro testimonio dixerint.
 Notorij enim facti euidentiā oportet Iudicibus
 alijsq̃ præsentibus apparere, neq̃ Iudici aut alijs
 solum eam apparere satis est: ^b probatio autem
 ἀπαραιτίτως testium in transeuntibus actionibus,
 ex facto permanente notoria non est. Exempli cau-
 sa, si testes dixerint Sagam à se fuisse visam vnum
 plurave Necromantiæ acta committentem, aut in-
 uocantem Satanam, aut ratione occulta disceden-
 tem & redeuntem foribus obditis, hæ transeuntes
 sunt actiones quibus haud sæpe Iudices possunt
 adfistere. Eo autem firmiter probatio futura est, si
 testes actiones complures testificati, de tempore,
 loco, hominibus, & alijs circumstantijs consense-
 rint, qui Doctoribus Contestes appellantur ^c: fir-
 mior etiam, si coram iudice & alijs diabolum Sa-
 ga inuocauerit, quæ notoria est probatio facti &
 validissima vt ad condemnationem procedatur:

Exod. 22.

^b l. rescripto. §.
 si quis accusato
 re. de munerib.
 & honor. ff.

^c Bald. in l. fu-
 per. col. 5. de bo-
 no. posse. Inno.
 c. qualiter, de ac-
 cus. Decius in l.
 qua extrinsecus
 de verb. oblig.
 Alex. cons. 47.
 lib. 2. num. 6.

T iij

^a *Cornelius conf.*
 1. 4. 9. lib. 2. 2. q.
 1. c. prohiben-
 tur. cap. perue-
 nit. cap. consu-
 luit. cap. cū spe-
 ciali. de appel.
 l. qui sententiā.
 de pœnis C.

harum verò omnium probatio est certissima, si cū
 accusatæ confessione sermoni testium conuenerit^a.

Quamquam nihilominus certa est probatio hæc,
 si eas res quas antè diximus aut cōsimiles alias Sa-
 ga infitiabitur. Non enim satis futurum esset, si te-
 stes cōplures dicerent post aliquod tempus quàm
 rea inimico interminata fuerat eum morbo corre-
 ptum esse: hæc demum foret præsumptio iuuan-
 dis probatiōibus, quando quidē si quis illicò mor-
 tuus conciderit postquam à Saga minis tactūve
 exceptus est, Iudices Sagam damnare dubitant, ni
 si qua alia probatio, præsumptio, aut confessio ac-
 cesserit. Equidem in hoc casu ad alias corporales
 pœnas damnare ausim, ad mortem minimè: nam
 communi omnium populorum consensu receptū
 est prout fuerint probationes ita grauari aut leua-
 ri pœnas oportere, & antiquatam esse maiorum
 formam reum absoluentium, nisi clara planè inte-
 graque extaret probatio^b. Sed de pœnis postea
 dicturi sumus. Quod autem complures testes

^b *L. qui accusa-*
re. de accus. C.
l. si autem. de
probat. ff.
^c *L. ubi nume-*
rus. de testib. ff.

missis dixi, Lex duos minimum postulat^c. Certè in
 tam detestandis rebus, & quæ noctu in antris &
 locis abditis perpetrantur, iniquè magnum testium
 numerum desideraueris. Quid ergo si tres testes
 tria diuersa facta pro testimonio dixerint? puta si
 hic dixerit se vidisse Magum sub limen ianux aut
 in compito fodientem (nam in hæc ferè loca ia-
 ciuntur sortes) deinde homines aut pecora mo-
 riantur, alter quemdam à Mago eodem tactum su-
 bitò morte oppressum esse, tertius vicinum elan-
 guisse

guisse, ex quo idem fuerat comminatus. Ego tres istos ἀξιωματικούς testes adiuncta aliqua præsumptione alia satis esse iudico ad ferendam mortis sententiam: nec etsi horum singularia sunt de singulis factis testimonia, vniuersè tamen in sortilegij crimine consentiunt: inter Doctores autem conuenit^a probationem istam sufficere in occultis criminibus, vt sunt concussio, grassatio, fœnus, adulterium, adeoq; sortilegia, & alia crimina, quæ semper quod eius fieri potest clanculum perpetrantur. Quod si in hoc genere ad probandum fœnus, concussionem, aut adulterium tres testes dicuntur sufficere, quanto æquius est ijs haberi satis ad probandum scelus turpissimum, & omnium quæ excogitari vnquam potuerint criminum occultissimum? Neque hæc solùm probatio sufficit ex Doctorum omnium consensu, verum etiam Bartolus amplius asserit: nam in criminibus adeo abstrusis præsumptionem & coniecturalem probationem iudicat sufficere, quam in sententiã alij quoq; descenderunt. Atque hoc quidem ad iudicium mortis ferendũ non esset satis, sed ad qualibet alias pœnas excepta morte irrogandas sufficeret. In hac opinione sunt non modò iuris civilis Doctores, sed etiam Canonici, & ipse Innocentius quartus iuris inter Papas consultissimus^b. Huius autem sententiæ manifesta est ratio, quia de vniuerso capite & generali crimine inter testes omnino conuenit: quod itaque in hac causa singulare est alterum ab altero non euertitur,

nec

^a Accusf. in l. ob carmen. §. vlt. de test. Specula. de inquisitione. §. 1. iacob. Butrigarius in l. Arriani. de hære. C. Baldus in l. actor. de probat. C. & in l. 1. de testã. Doc. in l. inter pares. de re iudic. ff. Alex. lib. 7. conf. 13. num. 24. & cõs. 72. li. 19. in l. de pñillo. §. si quis ipfi. de ope. no. nun. q. 8. Alex. in d. §. si quis ipfi. n. 22. & l. 1. nu. 10. & Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. an verò. num. 3. de eden. & ibi l. 1. sub §. prætor. n. 18. Alex. cõs. 89. visa. per totũ lib. 2. Dec. conf. 577. viso. nu. 12. Soci. conf. 32. Hippol. cõs. 61. post reductũ. nu. 37.

^b Inno. in c. qualiter. de accusa. Immo. in c. cum oporteat. de accusationib.

^a Bal. rubric. de controu. inuestitura. de vsibus feud. & in athen. rogati. C. de testib. & in l. de quibus. coll. antepen. Curt. in tract. de test. conclu. 46.

nec obest alterum alteri, sed probationem adiuuat & firmiterem facit. Hoc probationis genus singularitatem adimniculatiuam vocauit Ba'dus^a, plurimum differentem à singularitate contradictoria & sibi ipsi repugnante quam obstatiuam nominat, cum videlicet testis vnus probationem euertit alterius loco, tempore, similibusve circumstantiis ab eo dissidens: tum enim probatio est insufficientis, maxime vbi vita pœnaue corporalis agit, quo in genere firmior probatio opus est quam in causis ciuilibus. Quamobrem in causis criminalibus iurandum non admittitur, quod tamen in ciuilibus suppletur probatio minoribusque litibus: & confirmiter repudiatur conuentio qua se testis vnus dicto permittit reus, quoties de honore aut vita iudicium oportet fieri, quod in ciuili tamen controuersia ex partium consensu frequentatur^b. Cum itaque imperfecta vna probatio dicitur cum altera imperfecta cõiungi non posse^c, id de probationibus, testibus, præsumptionibus, aut criminibus differentibus intelligat necesse est: veluti si testis vnus de homicidio, alter de adulterio, tertius de furto dixerit, hæc hominẽ quidem scelerosum esse probant, adulterum verò, homicidam, aut furem non ita probant vt corporalem pœnam ex eis imperes. Nam neque lex Dei testimonium vnus satis esse voluit vt iudicio condemnatur reus^d, neque ciuilia iura ex ea pecuniariam condemnationem vel minimã fieri permittunt. Hac in re Doctores omnes tam ciuilibis iuris quam Canonici consentiunt, quacunque

^b Bar. in l. Theo pompus de dote preleg. fin. Roma. & Alex. in l. 1. §. vlt. de verbo. obl. Bald. in l. iudices. de sentent. & interlo. C. Felin. in c. veniens. de testib. las. in l. iureiurandũ. princip. de iureiur. ff. ^c Panor. in c. p. mul. de prob. Alex. conf. 94. l. 7. nu. 3. Doc. in c. vlt. de success. ab intest. ^d Deut. 17.

que dignitate, sanctimonia, & existimatione testis ille fuerit. ^aEt quāuis Ioannes Andreas & Doctor Alexander putauerint bonum testem & ἀξιόπιστον factis esse vt ad quæstionem rapiatur reus ^b, nemo tamen illis suffragatus est, idē Rex Lodouicus xij. expresso edicto in hoc regno fieri vetuit. Satis quidem futurum illud est vt in omnib. alijs criminib. reo exhibeatur quæstio, aut si qua præsumptio ad testē fide dignum accesserit, vt applicetur in ijs causis quarum pcena capite aut corpore luenda est: In hoc autē horrendo & tam abstruso crimine, opinionem Alexandri & Ioānis Andreæ sequendā censeo, vt ad quæstionē rapiat reus sufficere vnus testimonium viri boni fide digni, cui nulla mali suspicio hæreat, q̄ testimonium nitat aut ratiōe certa aut sensibus. Viri boni appellatione nō eos solum accipio aduersus quos nihil adduci pōt, & qui à Doctorib. omni exceptione maiores appellantur, sed eos etiā qui nullius infamiæ fuerunt damnati: non autem eos qui ex homicidij, incestus, adulterij causa infirmati fuerint, aut aliorū criminum comperti quæ infamia ex facto appellant. Verūtamen horū testimonium alijs coniunctū non est inutile ^d, prout in hoc regno obseruat: omissa istius infamiæ ex facto ratione, itemq̄ Canonū qui hanc infirmatorum testiū viaminiri iubent ^e: q̄ certē non oportet fieri. Nā si exceptiones contra indemnatos testes à reis adductę admitterent, opus esset cognosci de singulis testib. in obiectis causis, itaq̄ improbi elaberentur, & viri boni perfæpe calumnias subituri

^a Vbi numerus de testib. Doct.

^b Ioan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de præsum. §. species. versus violenta. Alex. cons. 77. libr. 1. num. 1.

^c ex l. infamen. de publi. iudi. ff.

^d l. Lucius. de ijs qui notan. infamia. ff.

^e Glos. & Pan. in c. sup. eod. 1. de testib. Felin. ibid.

essent. Quinetiã quamuis sit cõpertus testis, conuictus & damnatus non verbalis iniuriæ q̄ ex Canonico iure^a (quod in hac causa obseruatur) non affert infamiã, sed publici criminis infamiam importantis: vt ut ex lege infamis habeat^b, damnatus tñ & infamis testis ad testimoniũ dicendum admittitur, si est prouocatio, neq̄ pendẽte iudicio (ait Lex) ac non confirmato eam ob causam refelli potest. Verũtamen reum nõ debet Iudex quæstioni subiñcere ob testimoniũ viri infamis ex facto, licet non cõdemnati in iure, nisi hic testis aut alijs testib. aut præsumptionib. violẽtis adiuuet: alioquin vltimã de teste reiecto sententiã opus est expectari^d. Qd̄ si quis dixerit à Iurecõsulto testimoniũ mulieris q̄ accusata fuerit adulteriñ quãuis absolutę, damnari: Puto notam obesse, ait Iurecos. idq̄ de mulieribus, quib. semper minus q̄p̄ viris creditur^e. Itaq̄ ex Venetiarum legib. an. 1524. latis & ex totius Orientis iure binę mulieres vnus viri, & quaternę duorũ æquant testimoniũ, & Rom. legibus ad rem testamentariã aut corporalẽ obligationem mulierẽ nõ licet adhiberi testẽ^f. Quinetiam ex iure Canonico mulieres in causis criminalib. testari non possunt, ob imbecillitatẽ & fragilitatem sexus^g. At cum Iurecoss. & Imperatores animaduertent maxima quæq̄ scelera impune abitura nisi his testimonijs dareñ locus, sapientissimẽ prospexerũt vt de crimine omnes homines testimoniũ ferre possint^h, idq̄ ratione euidentissima: nam in legitimis quidẽ actionib. quos velimus testes prõptum est adhibere,

in cri-

^a c. cũ te de senten. & re iud. ff.
^b l. 1. de ijs qui not. infam. ff.

^c l. furti. de ijs qui not. infam. ff.

^d Iacob. Butrig. Bar. & Cuneus in l. furti. de ijs qui not. infam. vult valere testimoniũ etiam si sententia confirmata sit, q̄a non debet negligentia accusantis obesse procedẽti.

^e l. palã. §. quæ. de rit. nupt. ff.

^f l. qui testamẽto. §. mulier. de testament. ff. §. c. foras. de ver. signif. & can. mulier. 32. q. 5.

^g l. ex eo. de testam. ff. Nouel. Leonis Philoso phi 48.

in criminalib. verò quoscunq; possumus. Quãobrem tũ in hoc regno, tum in optima quaq; Repub. in hoc argumento negligunt Canones, & ius civile obtinet. In hac certè causa opus est mulierib. haberi fidẽ, quamuis sint infames ex facto, vt loquuntur Doctores nostri, aut etiã ignominiose (vt Iurecos. & Latini autores aiunt^a) cuiusmodi mulier impudica est. Iurecos. n. mulierũ adhibent testimoniũ, ne impunita maneãt crimina, q̄ ratio (ait Iurecos.) maxima est & consideratione digna^b. Ex hac igitur ad eoꝝ grauiore causa hoĩes ex facto & iure infames ad testimoniũ contra Magos dicendũ oportet adhiberi, modò plures cũ indicijs concurrerint: alioquin nulla spes est execrandã istam impietatẽ pccenas luiturã vnq;. Om̄ib. aut notũ est^c & à iudicib. optimè obseruatũ, ex alijs grassationis eiusdẽ cedisve conreus probationẽ in alios peti, cũ nõ aliter põt facti inuestigari veritas: neq; solũ in alios qui grassationẽ similẽ ppetrauerint, vt Petr. Anca. definit^d, sed etiã contra reos eiusdẽ criminis cuius testis conuictus est, maximè si testis in seipsum dixerit. Ita meminimus cũ D. Geleus Quęstoris rerum capitalium vices Lutetię agens, de sententia Pręsidentialium ludicum in Castello Parisiensi (id carceri nomẽ est) tres grassatores accusatos & ex sua cõfessione deprædationũ cædiumq; multarũ cõuictos dãnauisset, quartũ ab eis accusatũ esse qui ne ad tormentũ, quidẽ voluit quicquã agnoscere, nihilominus in ob præsumptiones certas & conreorũ testimonia fuisse damnatũ, affectũ morte, & rotæ imposiit: &

^a Festus & Nonius ex Cicero. lib. 4. de Repub. l. ius. s. quæ. de ritu nupt. ff. l. cognitionum. de varijs & extra. cog. ff. ^b l. ita vulner. ad l. Aquil. ff. ^c Doct. in c. qu. de testib. Butri. Panor. Felin. ibi. Aretin. conf. 61. Glossa in l. vlt. de accus. C. ^d in consil. 24. & sequitur Gramatic. con. num. 25. & 26.

quamuis (vt pleriq; faciunt) palàm exponeret se morti immeretem tradi & blasphemò ore nomen Dei assumeret vt suum honorem apud homines tueretur, confessario tamen suo declarauisse tam reum se esse quàm alij fuerint, sed ne indicaret cuiquam rogauisse: cōfessarium verò à iudice postea accitum rem totam explicasse. Pessimus est mos ille Germaniæ, reum nisi confessum non multari

^a gl. Doct. in l. si. de accus. C. & cap. 1. de cōfess. l. quoniam à liberi. de testi. C. l. 1. § diuis. de quæst. Doct. in c. sunt. e. veniens. ca. personas. de testib. Spec. tit. de teste. §. 1. vcr. ite quod est so. Cynus, Petr Sa lic. in l. si. de accusat. Alex. cōf. 89. li. 4. & cōf. 169. libr. 2. & conf. 128. lib. 4. Marfil. in practica. crim. §. diligenter. nu. 59. in Ang. 209. De eius conf. 130. 175. 189. ^b glos. in l. si. de accus. C. & in tit. de malef. C. l. parentes. de testib. C.

morte, vt mille testibus peractus sit reus: etsi tam violentæ & sæuæ quæstioni deditur, vt membris captus langueat toto vitæ spatio. Quem admodum autem his probationibus locus est in exceptis solùm ac non alijs criminibus, vt Doctoribus placet^a (qui ne consortes quidem criminis testes cum præsumptione in alijs satis esse putant vt quæstioni dedatur reus) ita necesse est vt in exceptis criminibus (puta veneni, sortilegij, læsæ maiestatis, & grassationis^b) testimoniũ ab affinitate eiusdem criminis audiat & sufficienter probare iudicet, nisi peremptoria sit exceptio, veluti si eius quem fuisse accusat maleficij participẽ capitalis est inimicus qui dicit testimoniũ. Sed ne illud quidem animaduerti opus est, sit ne pater aut filius q pro testimonio dicit. Nam in his quidem testimoniũ alterius contra alterũ Lex iubet, excludi ad sanguinis reuerentiã^c, dum alia aguntur crimina, licet testes non extarent alij: hoc verò singulare est, itaque filiæ contra matrem est audiendum testimonium, in hoc maleficio, cum ex infinitis iudicijs omnino constet filiam à Saga matre in perditionem

tionem abripi sapissime. Boninus Præfectus Castellifursi vnam ex triennio viuam cremari iussit quæ filiã in cœtus deduxerat, cuius filię opera (vt antè diximus) omnia reiecta sunt. Lognitanæ item Sagæ in Potezanis per filiam quam mater eodem duxerat fuerunt accusatæ. Quòd si patri & filio in læsæ maiestatis crimine testari licet atq; inter se accusare^a, si præmium ei legibus decernitur qui patrem aggressum salutem patriæ occiderit (prout omnes constituisse lex ait^b) quare non admitterentur dicturi testimonium alter in alterum in læsæ maiestatis diuinæ crimine, & in eo scelere quod longo interuallo cætera omnia superat? Quapropter in tam horrendo crimine nihil necesse est religiosè hæere quemquam regulis procedendi, aut refellendorum recipiendorumve testium ordinarijs^c. Verùm vt religiosæ mentes in hoc iudiciorum genere confirmentur, in Exodo habemus insigne exemplum^d, vbi Moses aureum vitulum à populo factum videns, Qui stant à Domino, inquit, accedant ad me, deinde accedentibus Leuitis imperauit vt arma induerent, & singuli occiderent fratrem ac proximum suum qui se in idololatriam & cultum vituli abiecisset: cumque illi ad tria hominum millia occidissent, Moses dixit ipsos manum suam Deo consecrauisse vt benedictionem eius acciperent. Deus itaq; elegit eos quibus ius traderet primogenitorum, & prærogatiuam hanc, vt in perpetuũ starent coram Deo, populoq; ius dicerent. Ex quib; apparet quantopere

^a Doct. in d. l. parentes. & in l. quisquis. ad l. iul. maiest. c. ^b minime. de religio. ff.

^c l. 3. §. lege. de testib.

^d Exod. 32.

• Alex. & Iaf. in l. de pupillo. §. si quis riuos, de oper. no. nū. & ml. 1. & ibi. de ius, de offi. eius cui. ff. & cap. pro necessi. t. ue. 1. q. & ca. cū cessante. de appellat. & in l. que propter. de reg. iur. textus in l. casus. et ibi Bal. & Salicet. in 1. notabili. C. de testā. ubi propter necessitatē dispositio iuris suspenditur. l. filio. §. hi autem. de iniust. rupt. ff. Ang. in l. nemo carcerē. de exa. eto. trib. C.
^b Bar. in l. post legatum. §. his. de ijs quib. vt indig. Alex. cō. 72. l. 2. Bal. in l. 3. de testib. & in auth. si dicatur. eo. C. & ibi Salic. Innoc. in c. cū Ioannes. de re iudic. Pa. norm. & Felm. in ca. quoties. de testib.

displiceat Deo idololatria, qui ad vlciscendā iniuriam sibi factam uoluerit rationem vllam sanguinis haberi & necessitudinis: quamuis non alio consilio (sicut in textu legimus) fecisset populus quā vt Deum qui eduxerat ipsos ex Aegypto adoraret, & aureum vitulum contra interdictum eius ad honorem ei habendum conflauisset. Quanto igitur magis odit Deus diabolū adorari? Nihil ergo attinet insisti vñs ordinarijs, quæ filij in patrem testimonium, aut patris in filium audiri vetant, cū ab hoc crimine cætera omnia superentur. Ex iure aut certum est^a sicubi aut periculum instat aut vrget necessitas, aut res se offert exorbitans, tum regulis iuris constringi non oportere, sed potius legitime ex iure agi si ordo iuris omittatur, cap. tuanos, & cap. vestra, de cohabitation. clericorum. Itaq; testis qui non citatus sese obtulerit vt contra Magum dicat testimoniū audiri debet, licet alijs in causis admitti non sit legitimū. Hic verò solam objectionem semper excipimus odij capitalis, quod aliūde quā à fortilegiorū causa processerit. (Quis enim vir bonus inimicos Dei & humani generis non prosequatur odio iustissimo?) quia priuatæ & singulares inimicitie alia ex causa susceptæ hominem stimulare possent vt calumniam innocenti obtruderet. Quamuis etiā alijs in causis testis conuinci periturū eoq; refelli possit ac debeat,^b in hoc tamen crimine cum alijs dicturus admittitur, nisi odio capitali prosequatur reū. Imò cum aduocatus & Procurator ex iure nec possint nec debeant cogi vt

gi vt

gi vt in clientium suorum causa testimoniū dicāt, eos tamē in isto crimine oportet cogi^b. Hos tamē postulante aduersario cogi posse cū in ciuilib. causis tū in criminalib. vt de clientiu suoru causa testimonium dicāt, permulti sentiūt. Quinetiā licet à cōreis in criminib. alijs probatio necessaria erui non possit^c, Magi tamē conrei socios eiusdē criminis acculantes aut dicētes in eos testimoniū, maxime verò si plures fuerint, probationē satis firmā afferūt ex qua damnēt rei. Nemo. n. est qui nesciat nō alios quā Magos testari posse vt illi cetib. quos adeūt de nocte interfuerint. Itaq; Germaniæ Iudices apud Sprangerum legimus ex consortiū testimonio ad condemnationē reorū, licet obfirmatē infitientē accusati, procedere. Idem scribit Paulus Grillandus de ludicib. Italiæ: idem omni tēpore in hoc regno factitarūt nostri ad miserū illud vsq; tēpus quo data est opera ad quorundā infamia tegeretur qui huius nefarij sceleris tenebātur. Neq; obstat illud, quòd nemo ad proferendam & reuelandam suam turpitudinē admittitur^d; hoc enim de ijs oportet accipi qui emolumentū suum ex eo captāt, non autē de ijs qui contra suū emolumentū veniūt, cū aliq; ab alijs accusant. Quamcūq; facti potius est quā iuris quæstio quicquid est in causa testium vel dici de ea potest, quam fidem ipsis haberi oporteat, & quæ probationes sufficiant aut non sufficiant. Quam in sententiam notari oportet illud Callistrati^e, *Quæ argumenta probanda cuius rei sufficiant, nullo certo modo satis definiri potest*: &

^a c. testimoniū. de testib. c. si sa-
^b cras. dist. 90. Bal. & Salicet. in l. si ex falsis de transactio. ex l. manda-
^c tis. de testib. ff. c. Romana. eo. & ita indicatū aresto Paristorum. 1386.
^d Bart. in l. de-ferre. §. idē. de iur. fisci. iudicatum Gratiano- poli 1454. ca. ult. de testib. Bald. in l. qno- niam liberi. eo. C. & gl. in c. 1. in verbo ad testi- moniū. Alex. conf. 120. li. 7. nu. 3. & conf. 69. lib. 2. & cōf. 89. li. 3. nu. 10. Soc. cō. 95. coll. 1. li. 3. te- xtus l. ult. de ac- cusat. C. Bar. in l. 1. §. si seruū. de quæstio. A- lex. conf. 160. lib. 3. nu. 8.
^e l. cūm profi- tearis. de reuo- don. C. & l. si creditorib. de seruo pign. C. l. 3. §. quæ de testib. ff.

paulo

paulo pòst. *Aliàs numerus testium, aliàs dignitas & atrocitas, aliàs veluti consentiens fama confirmat rei de qua queritur fidem.* Ac propterea dicebat Adrianus Cæsar credendum esse testibus, non testimonijs: *Iudex enim exercitatus in suo munere, prudens & consideratus de testimonio iudicium faciet conspecto teste ex vultu, constitutione, & circumstantijs alijs, innumeris.* Illud verò ante omnia obseruandum, non perinde cognosci de fortilegij crimine atque de alijs, sed aliam viam extra ordinem teneri oportere ob eas causas quas modò explicauimus. Hactenus de primo & secundo probationis euidentis genere: iam de tertio, quam confessionem diximus esse, videamus.

De voluntaria & coacta Magorum confessione. Cap. III.

Persæpe Iudices in Sagarum confessionibus animi pependerunt, dubitaueruntq; iudicium facere cõmoti miraculis quæ fatentur ille: eo quòd alijs quæcunque ab ipsis dicuntur statuunt esse fabulas, alijs metuunt vt isti homines acti desperatione nihil procurent quàm mortem, vt malorum suorum exitum. Volenti autem mori, ait lex, non est habenda fides^a. Sic memini me apud Tertullianum legere, cum ostiarius quidã Proconsulis Africæ in prætorio clara voce rogauisset an illic Christiani essent quos pœnis de more afficeret, pluri-
mos il-

^a l. absentem. de pœnis l. 2. cum glos. de ijs qui ante sent. mort. sibi consci.

mos illicò sublata manu dixisse ex eo numero se esse, vt oppetentes mortem martyrium reportarent: Proconsulem verò eos ad mortem paratos animaduertentem sic loquutum esse, Ite proiicite vos in mare quod ante vos est, è montibus domibusq; vos date precipites, aut arboribus vos ipsos suspendite: quærite qui vos condemnet. Iulianū quoq; Cæsarem, cùm sceminam Christianam iuuenem videret cum puero mammæ admoto procurere ad supplicium martyrii consequendū, vetuisse ne Christiani plecterentur morte: non vt sceminam festinantem ad mactationē seruaret, sed quia illos post mortem ab alijs Christianis in Deorum numerum referri criminabatur. Sunt alijs ex Magis qui mortem expetūt non quod honorem sperent, sed quia desperant summoq; dolore cruciantur: atq; hi non sunt audiendi, vtcunq; eos excuset Lex, & Plato honestū iudicet τὸ ἐξάγει αὐτοῦ, & spiritum antequàm extrudatur emittere. Sprangerus autem Sagas se vidisse narrat quæ scelera sua confessæ vltro orabant iudices vt se morte plecterent, alioqui se sibi ipsis conscituras mortem, quia se à diabolo nisi parerent vexari confirmabant. Quæ in specie legi dicenti, in confitentem nullę sunt partes iudicantis, &c. locus esse non potest, nec tene-^{l. i. de confes-}
tur Iudex istorum hominum voluntati obsequi. Nam opinio est Sagam quam vexat diabolus resipuisse & in via salutis esse: eam itaq; oportet in carcere contineri, institui, & modicis pcenis salutaribusq; corrigi: sin percipiat nihil ad resipiscenciam,

tum de condemnatiōe agere, quāuis se Saga morte roget affici. Quæ autem confessæ resipuerunt antequàm accusarentur, de ijs Iudex non cogniturus est, nisi euidentiā sint quæ fatebitur homicidia, modò res sine fraude fiat, nec ea quam pœnitet facti accusationem à se effugi non posse prospexerit: vt Magdalena Crucia Cordubensis Abbatissa (cuius antè meminimus) cùm se infamem esse plurimumq; suspectam animaduerneret, seipsam confortij cum Satana triginta annis habitij accusauit. Est autem duplex confessio, vna voluntaria, coacta altera, siue in iure, siue extra ius facta sit. Ac confessio quidem extra ius aut coram pluribus fit, aut coram vnico, amico, necessario, inimico, aut confessario. Has circumstantias singulas oportet obseruari, non quòd plus in iudicio quàm extra iudiciũ vera sit veritas, aut plus coram populo quàm confessario: contrà enim pleriq; palàm in ijs rebus sic cum faciunt pudore aut metu quas confitentur clamculum, vt prædones sæpe videmus quod nunquam in iure dicturi fuerint, id confessarijs exponere. Verumtamē nō est tanti probatio ex confessione extra iudiciũ facta quàm ex iudiciali, neq; ex violenta quàm ex voluntaria, & inter voluntarias confessiones plus illa potest quæ antè fit quàm rogetur reus: nam interdum Iudex reum circumuenit, interdum verò instituit & adornat eum, vt cùm adolescentem accusatum parricidij Augustus interrogauit his verbis, Certè non occidisti patrem: interdum facta duo triaue confundit Iudex,

dit Iudex, è quibus vnum verum, cætera falsa sunt. Quæ in specie Iuriscoss. certant ad factane singula protendi confessio aut negatio debeat, prout quidam ex eis sentiunt^a. Certum quidem est (vt agamus Dialecticè) cum facta singula per disiunctionem, puta *aut*, &c. enuntiantur, si vna pars vera est, licet falsæ sint reliquæ, totum enuntiatum esse verum: cum verò per copulam &, ex vno falso totum falsum esse. Cum autem ij qui iuri dicundo præsumt in templo æquitatis & veritatis versentur, hominem de factis pluribus sibi cognitis interrogatum oportet alia ab alijs diuidere, & prout veritatem ipse tenuerit hæc confiteri, negare illa. Atque hæc Bartoli^b & Panormitani^c sententia Arresto Imperialis Cameræ confirmata^d contra Comitissam Orientalis Frisiæ, quod Minsingerus Senator refert^e. Prudentis verò & periti in sua functione est Iudicis, vt facta interrogando diuidat. Neque accipienda est eorum opinio^f, qui Iudicem facta ex accusatoris postulatione habentem cognita putant adijcere posse, ita confessionem exceptum iri vt si extra iudicium fieret: id enim abhorret à ratione, cum interrogationes acta sint iudiciaria^g, ideoque extet titulus de interrogationibus in iure faciendis. Ipsa etenim partis confessio sine interrogatione facta coram Iudice etsi articulis factorum non comprehenditur, validior tamen est (ait Lex^h) quàm si interrogatus respondisset: in causis verò criminalibus, ac in primis

^a ioan. An. ad Speculat. tit. de litis contestat. parte 2.

^b in l. 1. §. si stipulati. de verb. obligat. ff.

^c Panor. in c. 1. de plu. pet.

^d lib. 2. cap. 55. anno 1554.

octobris 27.

^e l. qui irasse. §. penult. de iur. reur. & ca. ad hoc. de testib.

^f Inno. in c. cõ Bert. de re iudic. Alex. in l. cui. de iurisdic. ff.

^g l. si sine. §. 1. de interroga- tor. act. ff. c. quoniam contra de probationibus.

^h l. ordo. de publ. iudic. ff.

fortilegij ordinariam accusationum teneri non oportet viam, quin potius Iudex quibuscumque modis potuerit veritatem debet exprimere. Rei autem accusati responsio aut certa, aut incerta est: quæcumque certa est ea aut affirmatur, aut negatur, aut denique accusatus quid illud rei sit se nescire dicit. Incerta responsio est^a cum per ambages dubie respondeat reus, se credere vel putare, aut per voces æquiuecas. Sin autem accusatus rem falsam affirmauerit^b aut veram negauerit^c, non equè reus est atque is qui per ambages responderit. Hic enim responsionem æquiuecam legitimum est pro confessione haberi in damnum ipsius^d, quia vnusquisque factum suum nouit, nec ineptè respondentem in hac causa prodest erroris excusatio^e. Sed difficilior est quæstio, an accusatum qui nihil respondet pro confessio haberi oporteat. Si ergo in civili causa vir talis extet, non est dubium quin illius damno pro confessis habeantur facta in rebus interrogatorij & scriptura agnoscenda^f: aut quando caput hominis agitur, nec sic quidem facta pro confessis tenenda sunt nisi testes accesserint: à quibus si probatio habebitur, accusati hominis silentium effectum confessionis sortietur, vt pro rei conditione ad condemnationem procedatur. Quod si ad probationem vnus testis siluerit, non ita futurum est, sed eum multis & carcere oportet cogi^g. In eum verò qui magicarum sortium accusatus nihil responderit, Iudex quæstionibus primùm vsurus est pro qualitate personarum, si testem vnum aut præsum-

^a vt l. *saucimus*, de iur. delib.

§. 1. & l. *ult.* de condict. indeb. c.

^b l. *si quis iure*. & l. *de etate*. de interrogator. act. ff.

^c l. *non alienū*. eod.

^d l. *de etate*.

§ *nihil eod.*

^e l. 1. §. 1. eod. cap. ab excommunicato. de rescriptis.

^f d. l. *de etate*.

§. *qui tacuit*. & l. *si defensor*. eo. ff. ca. *si testes*.

§. *item*. 4. q. 2.

& c. *l. i. de*

preson.

^g l. *unic.* *si quis*

ius dic. ff. l. 1. §.

igitur de ven-

tre. in sp. ff. d. l.

etate. §. *quæ ta-*

ciat. & c. *quo-*

niam. vt *lite cō-*

test.

præsumptiones complures habuerit: si nihil que-
 stioni ad motus dixerit, crimē dimidia ex parte cō-
 fessum est: itaq; prout probationes erunt puniet̄,
 vt dicemus postea. Similiter qui de industria respō-
 sionem obscurat pro confesso habetur^a; & quam-
 uis responsio eiusmodi non sufficiat ex interpreta-
 tione iuris ad probationem criminum corporalē
 pœnam merentium, nisi testes adsint (quod in cla-
 ra ac voluntaria confessione non est opus) tamen
 in tam occulto detestandoq; crimine præsumptio-
 nibus alijs coniuncta sufficit. Ac Doctores quidē
 inter necessarias probationes & indubitatas con-
 fessionem retulerunt, vt in ciuilibus causis verum
 est: sed insignis tamen confessionum est differen-
 tia propter locorum, temporum, personarum, cri-
 minū circumstātiās. Differunt em̄ confessio pue-
 ri, & viri ætate iusta, sapientis & stulti, maris & fœ-
 minæ, amici & inimici, in iudicio & extra iudiciū,
 iniuriæ & parricidij, in quæstione & sine quæstio-
 ne: quam varietatem sapiens & consideratus Iu-
 dex tenetur expendere. Neque verò l. i. de confes-
 sis, oportet accipi de capitalibus criminibus alijs,
 nempe confessum pro condemnato haberi^b, nisi
 de alijs præsumptionibus sufficientibus constet,
 si nulla probatio (ait lex^c) religionem indicantis
 instruat: maximè verò si fiat confessio cum reus in
 quæstionem datus aut etiam oblatus est^d, quia cō-
 fessionem ad tormētum factam Lex similem ei cō-
 firmat esse quæ fit in tormento ipso^e: quoddam
 enim tormentum est tormenti metus. In causa au

^a Accurs. in l.
 certum de reb.
 cre. ff. Bart. in
 l. i. de rela. C.
 Bal. in l. i. quo-
 mod. & quan.
 Iudex. C. Cæ-
 pola cautel.
 123.

^b l. i. de confes.
 C. nec reuocabi-
 lis est. l. si is. de
 confes. ff. sed nō
 in atrocibus. l.
 i. §. si quis vl-
 tro. de questio.
 ff.
^d l. i. §. Diuus
 Seuerus. de
 quest. ff. argu.
 l. ex incendio,
 & l. padius. de
 incendio. ff.
^b l. 3. quor. ap-
 pel. non recip.
 C. litem apud.
 §. adiciē. vrs.
 quæstionem de
 iur. ff.
^c l. metum aut.
 de eo quod
 met. ff.

tem sortilegorum qui expressa pactione cum diabolo inſta fatentur ſe conuentibus & ſcleribus alijs interſuiſſe, quæ aliunde quàm ex ipſorum aut conſortium confeſſione poſſunt innotefcere, hæc confeſſio quæ extra torturam fit vim probationiſ obtinet^a, ſi à reo præuento fiat qui in ſuſpitione iſtius criminis aut exiſtimatione fuerit, et ſi non parebit eum homini pecorive mortem intuiſſe: nam hoc ſcelus omni parricidio deteſtabilius eſt quod excogitari ab villo poſſit. Quòd ſi dicatur confeſſionem rei contra naturam (vt loquuntur quidam) excludendam eſſe^b, ergo ne impuros quidem Sodomitas peccatum contra naturam confeſſos plecti oportebit: ſin autem contra naturam eſſe accipiant *ἡ ἀδύνατος*, id planè falſum eſt: non enim quicquid à natura fieri non poſteſt, illud eſt *ἀδύνατος*. Nam eiſmodi ſunt omnes actiones intelligentiarum & Dei opera quæ extra naturæ ordinem cernuntur ſæpenumero: etiamquæ morbi omnes epidemici (vt Hippocrates annotat) à Deo procedunt adeo'que, vt idem loquitur, neſcio quid diuini habent præter curſum ordinemquæ cauſarum naturalium, ad quos cæciores talpis ſunt medici. Sophiſticum ergo illud eſt, hoc improbè factum à natura eſt impoſſibile, impoſſibile igitur: ac ſi quis de improbo dicat bonus cantor eſt, bonus igitur. Iam verò diuina & humana autoritate, vetuſtatis totius conſenſu, diuinis & humanis legibus, experientia, iudicijs, conuictionibus, commiſſis teſtibus, & confeſſio-

^a l. qui ſententiam. de præſis. C. Azo in ſumma de quæſtiõ.

^b l. confeſſion. i. ſi cuius. de interrogator. act. ff.

fessionibus Magos exportari probauimus, eorū
 quę operā sterilitatem & procellas inferri: estigi-
 tur possibile. Cū itaque lex dicit^a, vt admittat
 confessio, rem possibilem & veram ea contineri
 oportere, veram autem nequire esse si est *ἀδύνατος*,
 nihil esse ex iure possibile quin à natura idem pos-
 sit fieri^b, sophistica vtuntur fallacia qui falsam
 ex eo assumptionem astruunt. Nam maxima il-
 la & admirabilia Dei opera ex natura sunt impos-
 sibilia, re tamen vera sunt: spirituum quoque
 intelligentium facta & quęcunque sunt, *ὡς τὰ φυσικά*
 natura sunt *ἀδύνατα*, ideoque Methaphysica scitè
 distinguitur, & re uera differt à Physica natu-
 ram solum explicante. Spirituum igitur dæmo-
 numquę facta non sunt reuocanda ad natura-
 lium effectorum legem. Quamquam si ex natu-
 rali demonstratione primum mobile momen-
 to vno miliarium amplius quingenta millia di-
 citur percurrere, æquę profectò spiritus mali-
 gnus potest Sagę corpus exportare in ambitum
 terrę, quę punctum quoddam est si cum amplis-
 simo cęlo comparetur. Magorum itaque con-
 fessionem de exportatiōe possibilem esse veram
 que affirmamus, & (quod amplius est) homi-
 nes & pecora à Magis occidi malignorum spiri-
 tuum ope & inuocatione: vt in *Ægypto* sub me-
 diam noctem primogenita hominum pecorū-
 que a diabolo momento vno fuisse occisa è sacra
 scriptura didicimus. Fuit autem *Ægypti* regnum
 (vt *Strabo* & *Plinius* consentiūt) latū ducenta mil-
 liaria

^a l. inde *Nera-
tius. ad l. A-
quil. ff. c. fin. de
cōfes. li. 6. Bal-
dus in l. 1. de cō
fess. c.*

^b l. 1. de condi-
tionib. institu-
tionum. ff. &
ibi gloss.

liaria magna, longum quadringēta, omnium quæ sub cœlo fuerunt frequentissimum & opulentissimum. Deus verò, teste Scriptura, noluit vt destructor Satanas populi sui ingrederetur domos. Hoc quidē natura est ἀδύνατος atqui tam verum est quā lucere Solem constat. Etsi Auicenna putat & Algazel spirituum actiones naturales esse atq; à natura possibiles : quæ sententia ferri potest si ea potestate præditos esse spiritus intelligamus ex permissione Dei, vt ignis vrendi potestatem habet; sed illud (vt antè diximus) de causis naturalib; & ordinarijs nō potest accipi. Verū vt confessionū quas Magi faciunt probationem confirmemus, eas cū aliorum Magorum confessionibus oportet comparari. Etenim diaboli actiones semper sibi & vbiq; constant, quemadmodum simia siue tela siue purpura induatur, semper est simia. Itaq; Magorum confessiones Germanorum, Italicorum, Gallicorum, Hispanorum, veterumq; Græcorum & Latinorum similes esse animaduertimus, & Magi plurimū alij ab alijs accusantur : vt de Lochiano illo diximus, qui accusans vxorem confessus est se illius suafu conuentum Magorū adiuisse, quæ postquam omnia fuisset confessa igne viua absumpta est : cui persimile factum in Castello heraldino accidit, vbi vir & vxor à tertio quodam magicarum sortium comperto fuerunt accusati. Dicebat vir se Magorum cœtum semel tantū adiuisse, vt quoniam vxor scortatura proficisceretur posset resciscere, non iuisse illuc ab eo tempore ; fatebatur mulier se

lier se ex eorum esse numero, eodemq; iuisse virum suum. Hic verò difficilis quæstio oborta est, an viri confessionem ἀπολογία, sine diuisione ad purgationem ipsius oporteret accipi; quemadmodū per multi Doctores^a sentiunt integram confessionem sumendam esse ex qua grauetur aut leuetur confessi crimen, siue articulum vnum siue plures ea comprehenderit. Horum præcipua est ratio, quòd iurisiurandi sacramentum vnū ac indiuisum est: quæ ratio planè est friuola. Nam eodem iure quinquaginta stipulationes ad vnum contractum (quem vnus iuramenti religio confirmat) pertinentes, vnus stipulationis loco ponerentur. Id verò falsum & absurdum esse inter omneis conuenit, cūm totidem in contractu stipulationes extent quot insunt clausulæ, & vicissim tot sententiæ quot stipulationum capita: quapropter etiam in prouocationib. sic possunt diuidi, vt de vno capite reliquis integris appellari possit^b. Cōtrà verò bona pars Doctorum diuidi posse confessionem indicat: quæstionem hanc enim fuisse Iacobi Rauennatis tempore agitatam, & constitutum fuisse diuidi confessionem oportere^c. In hanc sententiā iudicia quàm plurimis arestis facta sunt^d; itaq; in causis ciuilibus & criminalibus obseruatur, adeò vt si reus fate-

^a Faber. in §. itē si quis postul. princ. de actio. & in l. vna. ver. contra. de cōfe. ex l. public. §. vlt. depositi. ff. & ex l. si filius. §. vlt. de interr. act. Cynus in l. 2. q. vlt. de don. an. nup. C. Iaco. Rauen. Petr. bel la perti. & Cy. in d. l. vna. q. 13. Alber. ibi q. 10. de cōfes. C. arg. l. etiam. §. 1. de mino. Alex. cōf. 22. ver. præterea. li. 2. de don. an. nup. text. in l. neminē. de le. g. 2. & l. Pōponius. §. 1. & ibi las. col. 2. de acquir. possess. ff. Bald. in l. 2. de transact.

^b l. in hoc iudicio. fam. hercisc. Bald. & Florent. il id. per l. Corne. de iu. patronat. Bald. in l. 2. de re iudic. C. Fel. in c. cūm inter. prima fillen. de re iudicat. ^c ex l. perfecta. de donat. C. & l. public. §. vlt. depos. & ibi Accurs. Ang. Salic. Bart. Pan. in c. bonæ memoriæ. versic. extra. de postu. præla. Capola cautel. 184. si mutuum. per l. 3. §. 1. de iureiu. Fel. in c. cūm dilecti. de accus. sine. ^d Boerius in decisionib. Burdeg. 243. num. 7.

Y

^a l. si non cōi-
tij. de iureiur. C.
et l. 1. de sic-
rijs. C.

^b l. cōf. 80. coll.
2. vers. posse. li.
7. Rota decis.
408. fuit dubi-
tatu n. in nouis.
Castrensis conf.
269. fi. lib. 2.
Str. b Bertrād.
con. 151. v. 19. li.
3. et conf. 148.
ex thesaur. m.
3. li. 4. An ha-
ran. conf. 208.
Iudex cōf. pen.
et conf. 207.
quæst. coll. 2.

bitur se quidem occidisse, verum cum prius inua-
sisset alter, prius illud confessionis caput pro ve-
ro ex indubitata probatione habebitur, posterius
verò ad purgationē confessi pertinens non existi-
mabitur probatum, sed accusatus defensiones suas
ad se purgandum probare tenebitur: si non faciet,
subibit condemnationem^a. Propriè tamē hoc pa-
cto non diuiditur confessio: si enim diuideretur &
reijceretur, omnino accusatus excluderetur à pur-
gatione sui afferenda. Vbi verò probatio deficit
& probationis consequendę ratio, exempli gra-
tia de nocturnis magorum congressibus, quæri-
tur an tota confessio tanquã vera admitti debeat,
cum in eo quod pondus tã in eo quod leuamē cau-
sæ accusati affert. Nam in hac demũ specie tota cõ-
fessio vniuersè accipienda aut repudianda est, quã
sententiã iureconsultus Alexãder defendit^b. Iudici
enim virũ interroganti cur suam vxorẽ non accu-
sauisset, respondit ille se voluisse honori suo & fa-
milię suæ consulere: vxor verò dicebat virum se-
mel tantum eò abiuisse. Verumtamen ne hoc qui-
dem responso fuit excusabilis, cum vxorem suam
tui pĩssima atq; inprimis horrenda scortatione q̃
vnquam excogitari possit contaminatam sineret
permanere, atq; (vt ita dicam) lenociniũ conuictus
esset. Etenim Sagas omneis frequentẽ habere cum
diabolo consuetudinem antè ostendimus: præte-
rea constat inter omneis eum læsæ maiestatis cõ-
uinci qui coniurationem cognitam nõ reualuerit,
dicet in coniurationem minimè omnium confen-
serit:

serit^a: quāto igit̃ magis reus futurus est q̃ p̃ spectū
 læsæ maiestatis diuinæ & humanæ crimē antē oīa
 detestandū dissimulauerit^b: An verò hic vt Mag^o
 cēseri, & qua pœna affici debeat, dicemus postea.
 Sed videamus q̃ sint iudicis partes, si primū Saga
 fateat̃, deinde inhiēt factū. In hac cauīa distingui
 oportet, atq; obseruari an prima cōfessio corā iudi
 ce cōpetente & sine q̃stione facta sit, cū p̃uēta Saga
 & accusata est: tū. n. cōfessionī primæ hærendū &
 quāuis nō alia extaret p̃batio, ad cōdemnatiōem
 p̃cedendū (nā sæpenumero fuit exploratū Sagas
 in vinculis p̃ Satanā informatas ab antegressa cō
 fessioe discessisse (& q̃a hoc crimē supra oīa turpe
 & detestandū est, volūtaria Magorū q̃ p̃uenti fue
 runt cōfessio habēda est certæ & indubitatae p̃ba
 tiōis loco. Canonicū Lauellēsem memini an. 1569.
 veneni infusi in Lauallēsis Decani calicē accusari,
 q̃ nocturnā missam faciēdo medicatā potionē hau
 sit & in terrā prostratus est, deinde verò euomuit.
 Reus ṽ iūtanē & sine q̃stione agnouit factū, con
 dēnatus Curīa Parisiēsem appellauit, interea verò
 informatus id q̃ antē fuerat cōfessus p̃negauit. Pla
 cuit t̃ Curīæ hominem igni dedi, eumq; vidi cūm
 ad supplicium raperetur: quod Curia, si confes
 sionem extorsisset quæstio, non fuisset iudicatu
 ra. Quid verò, si confessio coram incompetentē
 Iudice fuerit edita? an vim probationis obtineat?
 Statuunt plerique ne idoneam quidem p̃rsum
 ptionem esse ex qua torqueatur reus, nec iam pro
 bationem iustam^c: Quinetiam Canonistarū bona

^a Do. in l. quis
quis. ad l. iul.
maiest. C.

^b cap. vergen
tis. de hereti.

^c l. vit. de ma
lific. C.

^c ex l. diuus. de
custo. reo. vbi
Bar. & D. in c.
at si clerici. &
Felin. de iudic.
ext. Alberic. in
l. Magistratib.
de iuristi. Ang.
Aret. in §. sed
si q̃s iust. de
c. p̃r. 10. ac
c. f. C. l. 70.
l. 5. q. 425. Soc.
co. 1103. in 5.
li. 4. G. de de
c. f. Del 120.

Y ñ

* *Felin. pro regula ponit cum 9. fallē. in c. olim. de rescrip. Cornæus conf. 123. lib. 1. Bald. conf. 122. vers. nam fama. li. 1. Castren. in l. ti ansferre. ver. & licet. de trās act. C. Salic. in l. et bonæ fidei, de iureiur. C.*
 b *Immola in c. per inquisitiō. de electio. & in c. 2. de cōfes. 10. And. in c. qualiter de accusat. Ang. conf. 28. quidam. Romā. con. 28. viso. per tex. & gl. in l. 5. de adul. ff. & per l. ictus fustiū. de ijs qui not. infā. Pa-nor. in ca. de hoc. de simōia, & in c. olim. de rescrip.*

* *Ang. in l. Pa-pinianus. §. me-minisse. de inof. Bar. in l. cū facta. de iur. & fs. ign. im. & Ant.*

Butrigar. in c. si cautio. de fide instrument.

* *l. Saluius. de legatis præst. ff.*

pars putat confessionem extra iudicium factā neque confitenti neque confortibus eiusdem criminis vlla ratione damnosam esse^a: alij eam quæ coram Iudice incompetente fuerit, idem præstare quod præsumptiones & coniecturæ solent^b. Hic autem error profluxit ex dicto Ulpiani in l. certū. §. si quis absente, de confessis. ff. vbi ait si quis absente aduersario sit confessus, eum pro iudicato nō haberi; verūm ex eo minimè sequitur confessionē siue in iudicio factam siue extra iudiciū, siue apud competentem siue apud incompetentem Iudicem probationis hanc, illam minus pro rei conditione non efficere. Itaque viri forensis administrationis peritissimi^c putant confessionem absente aduersario factam nihil esse, si eum adesse postulet necessitas: Quòd si Iudex incompetens de facto cognitionaliter quæstionem habuerit & reus corā ipso fuerit confessus, etiamsi propter incompetentiam aliam^e ve nullitatis causam cognitio fiat irrita, sua vis tamen constat probationibus. Alioqui multa crimina, multi fontes impunè abirent: cui malo occurri omnino præcipit^d, & ita prospici vt ab iniquitate & absurditate vindicet^e lex^e: in primis verò ob incompetentiam Iudicis probationes intercidere foret iniquissimum in Magorum causa, vbi tam difficiles probationes & tam abdita sunt scelera, vt vix è millenis vnus supplicium perferat. Diximus de voluntaria confessione, quæ tertia es-

* *l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff.*

se pro-

se probatio necessaria dicitur: nam quod ad confessionem violentam & extra ordinem quæstione extortam, probationem aliquã efficit si reus à quæstione remotus in confessione perrexerit: si destiterit, præsumptio magis est quàm probatio necessaria. Dicamus igitur de præsumptionibus quæ contra Magos haberi possunt.

*De præsumptionibus adversus
Magos. Cap. IV.*

Cùm tres probationes evidentes illæ deficiunt, factum permanens atq; notorium sermo consentiens testiũ ἀνεπιλήπιως, & volũtaria repetitãq; confessio rei ante confessionẽ præventi, tum præsumptiones oportet expẽdi quæ ad probationem & punishmentem Magorum possunt conducere. Præsumptionem autem aliã sunt temerariã, aliã probabiles, & violentã aliã. Ex eis postrema iure potest statui, estq; aliarum probationum omnium valentissima, cuius autoritate probationes cetera excludi omnes Doctores consentiũt^a. Talis fuit præsumptio ex qua Rex Salomo litem diremit matrũ de puerulo inter se contendentiũ^b: & Imperatoris Claudij^c, qui matrem ei iubebat nubere quem filium esse negabat suum. At errare Salomo & Claudius in ista causa potuerunt. Fateor: sed in causis quoq; inculpatorum testiũ & confessionũ errari potest: quemadmodum suprà mancipium multa-

^a c. ad id. c. is
qui. de sponsal.
c. per tuas. de
cond. appo. l. si
quis adulterij.
de adulter. C.
^b in c. afferte. de
præsump.
^c Sueton. in
Claudio.

^a l. item Meli. ad l. Aquil. ff. ^b l. manifesta. de iureiur. & i-
^c l. B. et l. ff. hi q. a Iulij. ad l. 101. de ad. ft. C. l. excipitur ad f. ^d iur. ff. ^e iur. non licet de liberis prec. C. l. iura sanguinis de regu. iuris. ff. ^f Alex. cos. 158. li. 2. tit. 9. & gl. in l. si tutor. de peric. & corso. Tiraquel. in l. si unquam. de reuoc. donat. nu. 133 C. ^g Doct. in l. manifesta tin p de iureiur. ff. Pa-
^h ror. in c. affer- te. & in c. qua- to. de presu-
ⁱ p. quanto. de presump-
^j Ioan de Grisus in d. c. quanto. & Cynus in auth. sed id. eod. de donat. ant. nup. C. & §. 1. in auth. de equalitate dotis.

tuum fuisse morte ostendimus eo quòd hominem qui desyderabatur occisum à se fateretur, qui tamè postea comparuit : ideo que lex dicit non esse soli occisoris confessioni habendam fidem, nisi de oc- ciso appareat. Sed præsumptiones iuris ^b & ex iure constitutæ, rationis naturalis nituntur funda- mento ^c. Etenim præsumendum est matrem, quæ omnia tentauerit ad redhibendum filium pæopta- turam vt adiudicetur alteri quàm vt tradatur mor- ti : Similiterq; his qui factum quod negat renuit e- iurare, aut iuramentum deferre aduersario offeren- ti, se reum peragit. Alphonsum regem Neapolita- num legimus cum pater filium suum negaret esse, mandauisse vt mercatori Afro venum daretur fi- lius, tum filium à patre receptum esse : ita præsum- ptione lis fuit sublata. Verumtamen si qua proba- tio euidentis contrarij facti extabit, contra præsum- ptionem admittitur ^d : quicquid probationem mul- ti excludi contentat præsumptione iuris ^e. Nam huiusmodi acceptilationem exhibentis probatio ad- mittitur ^f, quatenus de solutiõe nec iurare ipse nec iuramentum deferre voluerit, eo quòd non satis meminisset facti, nec sciret an haberet penes se ac- ceptilationem Præstigijs autem Magorum & mi- racula contra naturam haberi in præsumptio- bus iuris est iniquissimum : nam Lex Dei hanc cer- tam & indubiam probationem statuit, mulierè præstituram emicos non sines viuere, quod il- læ tantum propiam faciunt : sic enim Lex Dei sta- tuunt, eos qui fascinant cum Satana pepigisse vt res

contra

contra naturam faciāt. Si igitur (vt ad præsumptio-
 nes cōtra Magos veniamus) liberi ad matris ma-
 num reperiantur occisi, quamuis nemo præter i-
 psam sit domi, non oportet præsumere eadem fuis-
 se ab ea perpetrata, cū aduerse iuris præsum-
 ptio^a iudicio absoluitur illa, nisi probatione eui-
 dentissima cædis conuicta sit. Sin autem Sagam
 esse rumore prædicabitur, eam suorum ipsius libe-
 rorum parricidam esse præsumitur, nisi probatio-
 nibus se in contrarium probet. Catharina Darea
 Coparis die secundo Februa. M. D. LXXVIII.
 Duas puellas iugulauit, vnā suam, alterā vicī-
 nā, cū tamen rei magicæ non fuisset infamata:
 hæc diabolum confessa est hominis proceri & per-
 nigri specie curauisse vt id faceret, postea crema-
 ta est prouocare nolens quamuis Copararum
 Præfectus licere exponeret: nam agnoscebat se
 hoc genus mortis esse promeritam. Sic conuictus
 Raziorum Baro se octo infantes confessus est oc-
 cidisse & sacrificasse diabolo, & sibi Satanam in-
 dixisse vt suum ipsius puerum adhuc sacrificaret
 auellens ab vtero matris, quæ rem subodorata
 est, itaque iudicium in eum constitutum. Ma-
 nassem Iudææ Regem, maximum sua ætate Ma-
 gum, liberos suos diabolo sacrificauisse legimus,
 qui promissis de summa amplitudine ab eo acce-
 ptis, ab hostibus comprehensus & dignitate de-
 iectus est. Magū ergo ex præsumptiōe diuini iuris
 parricidā esse præsumit^b: & siquādo Magi hoīs
 infans desyderabit, præsumendū est ab eo sacrifi-
 catum

^a l. vlt. princ. de
 cur. furio. l. pe-
 nult. §. de vno.
 de rit. nupt. l.
 creat ionibus
 de Episcop. au-
 dient. l. huma-
 nitatis. de im-
 pub. & alijs
 substitution. C.

^b Deut. 18.
 Leuit. 20.
 1. Reg. 11.

catum fuisse diabolo, nisi secus probauerit. Atque hæc iuris diuini præsumptio ratione nititur; nam qui omni pietate in Deum adiecta seipsum diabolo mancipauit, omnem humanã pietatem studiũque naturale & sc̄p̄lũ exuit. Eum ergo præsumendum est confecisse omnia quæ Magi solent; & quamuis facta errori potius quàm malitiæ æquum sit acce-

^a arg. l. quòd si nolit. §. quia as-
fidua. de ædilit.
ed. l. fin. in fine.
de fideiu. C. l. si
prius. §. certè.
de aqua pluui.
Alex. conf. 129.
li. 7. nu. 11.

^b l. quoties. §.
tantundè. de hæ
re. instit. & ibi
Bart. Bald. Ro.
Castr. con. 203.
li. 2. immola cõ.
104. Bal. conf.
144. l. 1. Cuma
nus conf. 135. &
142. Dec. in l. si
librarius. de re-
gul. Cepola cõ.
21. col. 4. Cur-
sius senior conf.
55. Alex. cõf. 53.
li. 7. nu. 16.

^c Canonistæ in
c. 1. de præsum.
^d l. palam. §. q̄
in adulterio. de
rit. nupt. ff.

pta ferri^a, nisi appareat secus^b, Magos tamen nihil errore fecisse, sed malitia & impietate semper præsumimus. Omnia improbitatis genera quæ Magi in vsu habent de mago homine præsumi necesse est; cùm tamen vir furti falsiue damnatus, alterius improbitatis nomine quàm furti aut falsi neque diffametur, neque præsumatur reus^c. Siqua itaque Saga dånata fuerit sc̄itiam inagicarum, Saga semper esse præsumetur, ac proinde omnibus impijs sceleribus inquinata de quibus notantur magi; & quamuis non processerit aduersus eam condemnatio, sufficiet tamen accusatio, rumor, & publicus sermo ad præsumptionem violentam infamiamque facti. Si enim lex mulherem accusatã adulteri, nec damnatam, nihilominus in vitam notari præcipit^d, quanto æquius ea notabitur & infamis habebitur quæ Magiæ nomine traducitur. Nam cùm mulierem Sagam esse fertur, eam Sagam esse præsumptio est vehemētissima, ex qua indicij qui busdam coniuncta iure potest ad quæstionem rapi; etsi cauet edicto Lodouici xij. Galliarum Regis ne quæstioni dedatur quisquam nisi inculpatus testis cum indicij exstiterit. Certè in alijs cri-

minibus

minibus ex iure non potest quisquam ob commu-
nem famam quæstioni subiici, vt inter omnes feriè
Doctores cōuenit^a. Quamquã ex Mantuana con-
suetudine si testes quatuor communem famam à se
auditam dixerint, in criminibus singulis capitali-
bus quæstionem legitimū est adhiberi: multo ma-
gis ad quæstionem rapietur ille de cuius arte magi-
ca communis rumor & cōstans increbruerit, cum
fama constans legitimæ probationis vim habeat
nisi contraria probatione refellatur^b. Contrà ve-
rò si mulier nunquam suspecta Magiæ mortis
in vllum illatæ accusabitur, nisi manifesta fuerit
probatio homicidij, non est in iudicio statuenda
condemnatio^c, sed amplius decernendum, & illa
interea dū cognoscitur vinculis eximenda. Verū-
tamen si sermoni communi & famæ hæredum est,
eam non ab aduersarijs sed ab hominibus fide di-
gnis oportet nasci^d. Hæc distinctio videt̃ necessa-
ria, vt præripiatur improbæ occasio appetendi bo-
nos calumnijs. Neque verò illud necesse est, quod
multis video placuisse^e, vt communis rumor à ma-
xima parte populi definiatur: in magno enim oppi-
do esse rumorem suffecerit à vicinis omnibus, quia
res propinquorum suorū propinqui melius quàm
longinqui alij cognouerunt. Itaq; viginti homines

Io. Andr. in
add. ad Specul.
tit. de probat.
§. videndum.
vers. 13. Bal. in
l. milites. de
quæst. Cynus in
l. ult. eod. C. Bu-
trig. in c. veni-
es. col. 4. de te-
stib. Alex. con-
s. coll. 2. lib. 1.
1af. l. admonē-
di. coll. 15. de in-
re iur. ff. Marst.
in l. de minore.
§. plurium. col.
5. vers. alterius.
de quæst. Felin.
in c. veniēs. 1. de
testib. coll. 5.
Marfil. in pra-
xi criminū. §. di-
ligenter. nu. 3.
^b l. si mater. ne
de stat. defun.
C. l. 2. si seruus
vel libert. C. c.
transmissa. qui
filij sint legit.
^c c. cū in iuuet.
de præsu. extr.
l. non omnes. §.
à Barbaris. de
re milit. ff. l. 4.

de spec. tut. ff. l. 1. si quis imperatori maled. l. ult. de actionib. ^d c. qualiter & quando. de
accusat. Bart. in l. de minore. §. tormenta. de quæst. Alex. ibi in addit. Salice. in l. ea quidem.
de accusat. C. Textus. in c. iuuentute. extrà de purg. Canon. Decius. cons. 37. in causa. coll. 6.
nu. 9. & 10. & cons. 133. viso processu. ^e gloss. in l. 3. §. eiusdem. de testib. Bar. in l.
de minore. §. plurium. de quæstio.

Z

(hic enim iustus duarum turbarum numerus) satis futuri sunt ad rumorem comprobandum. Si quis autem dixerit vocem populi negligendam esse, eā quæ vanā existimari^a: id quidem verū est si contrā aut sensus aut ratiocinatio iudicandū esse euicerit. Sed in Magorum causā vix fieri potest vt vox popularis erret^b, maximè si qua species adfuerit, quā Doctores legitimā famam nominant^c. Multo magis autem id oportet statui si præter communem famam indicia extiterint, verbi gratia, si saga dum comprehenditur dicat, actū est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enūtiabo: tum enim mutationem admirabilem cum animo suo sentit: vt fecit quædam Saga, cuius à Præfecto Tenalliarum fuit allatum ad me iudicium. Certissimū profectò indicium maleficij, cū quis se antè condemnat quàm accusetur (vt ille fecit, qui postquam parentem occidisset, nidum cernens hirundinum pullos occidit & attriuit pedibus, atque hoc factò crudelitatis reprehensus. Iamdiu, inquit, hoc mihi solum exprobrant me parenti meo necem intulisse, ex hoc indicio (ait Plutarchus) comprehensus patricida in quæstionem raptus est & agnouit factum, aut si curationem afflicti pollicetur Saga & re infecta fugit, vt Ioanna Heruillera (cuius antè meminimus) fecerat. Quisquis enim ab isto crimine purus est, calumnias à quibus in criminibus alijs metuit nunquā pertimescet. Verborum item cōiurationes & inuocatio Satane qua ad maleficia

^a l. d. curionū.
de pœnis.

^b Panorm. &
Felm. in c. ve-
niēs. 1. de testib.
Parisi. conf. 154.
li. 4. nu. 12. vs-
que ad 18.

^c Bald. in l. dif-
famari. de ingē.
manum. c. & in
de veritatib. de iurciur. & in l. proprietatis. si. de probationib. &

eximen

eximenda vtuntur Magi, præsumptiones sunt violentissimæ, quæ hominem Magicę artis arguunt: Etenim exorcistas quoque ipsos capitali pænæ lex subiicit, l. 2. & 3. de maleficis C. qui colebant artem eiurandi diabolos atque depellendi: hi enim fuerunt Magorum facillè principes, qui religionis prætextu (ait Hippocrates in libro de morbo sacro) adiurationes coniunctas precibus exercebant: & quamuis hominem qui hac ratione sanat affectos lex morti non adiudicet, Magum tamen lex Dei morte multari iubet. Hunc enim certum est pactio-
ne teneri cum Satana, & loco vnus quem sanat binos affligere, vt antè ostendimus: vt autem nihil interuenerit quàm quòd Deum abnegans obligauit se diabolo, hoc scelus meretur mortem omnium atrocissimam. Alia indicia sunt hæc, gestus Magi (nam ferè vultum defigit humi, nec in os audet aspicere) nutationes respondentium incertè ad interrogata^a, ante omnia verò si vno aut vtroque parente Mago natus est. Nam hoc caput si cum sermone publico coniunxeris firmissimum est argumentum: quia nullum est sacrificium quod ab istis hominibus tantopere diabolus expetat, quàm vt suos ipsorum liberos, simulac hauserunt lucem, voueant dicentq; diabolo ad cultum ipsius, vt exemplis commonstrauimus. D. Antonius Lonanensis vicarius generalis regis apud Ribemontenses nuper mihi narrauit se cognouisse in iure de

^a l. vnus. 5. tes.
tes. de quest.
c. literas de præ
script. Bar. in l.
vt. de quest.
Ancharan. cõs.
288. Alex. cõs.
77. li. 1. Socin.
cõs. 15. lib. 1.

Claudio Vvaterio quodam sortilegiorum multo-
rum reo, cuius pater Nicolaus Vvaterius eiusedē
impietatis reus in carcere vita defunctus est, & a-
uia nomine Catharina (cathonem Picardi vo-
cant) viua igni tradita. De Ioanna Heruillera idē
notauimus: matrem eius Aresto crematam fuisse
viuam, eam verò iamq; dicatam Satanæ cum pre-
hēderetur mater: Barbaram quoq; Daream (que
pariter cōbusta est) Lognianas Sagas apud Pote-
zanos, Valerianas in Sabaudia, & illā Castelli rus-
si filias suas malis artibus imbuisse; ex quibus om-
nib. confici potest regula amplissima & exceptio-
nes paucissimæ. Si enim Saga est mater, est etiā fi-
lia: quod in causa impudicitia dicitur filiā esse ma-
tri persimilem non semper verum est, de magis ve-
rò omnibus ferè certissima est regula, vt ex in-
numeris iudicijs compertum est. Alia quoq; præsum-
ptio est, si non fleuerit Saga, quam præsumptionē
Paulus Grillandus & Inquisitores illi quorū ope-
ra crematæ fuerunt innumeræ annotant esse va-
lentissimam. Regius ille vicarius apud Ribemon-
tenses, cuius modò mentionem feci, vnam Sagarum
(de quibus cognouit) in iure cōfessam narra-
bat Sagarum dexterum solummodò oculum ter-
nas lachrymas eiñcere: quod non omittendum esse
putauimus. Item si Saga in domo aut stabulo alte-
rius deprehendatur, & mors aut subitus morbus
aliquem paulo pōst opprimat, præsumptio aduer-
sus eam est, quamuis neque pulueribus comperia-
tur instructa, neque sortem visa sit iniñcere, quæ
probatio

probatio futura esset euidens. Atque hæc postrema præsumptio vires habet maximas, qua vtuntur Cornificius^a & Bartolus^b aduersus eum qui infolens in loco visus est vbi crimen fuit commissum dum cōmitteretur, aut qui in propinquo deprehensus fuit cūm perpetraretur illud^c. Extant recentes historiæ huiusmodi, vt apud Pedemontanos Carzaliij quædam nomine Androgyna videbatur cūm intraret in alienas ædes, & paulo post homines intrerant: Comprehensa itaq; Sagarum omnium consortium eiusdem maleficiij retextit coniurationem (erant autem xl. fermè) quæ exteram ianuarū manum ad enecandos homines perungebant. Id anno M. D. XXXVI. accidit. Geneuæ quoq; postea idem effectū est anno M. D. LXVII. vbi ad septennium fuit pestilentia ex qua occubuerunt multi. Non absimile est quod de centum septuaginta Sagis legimus, quæ Romæ ex eadem causa sublatae sunt Claudio Marcello & Valerio Flacco Coss. quo tēpore pro veneficis adhuc habebant. Adhæc frequens cū certis & conuictis Magis cōsuetudo, præsumptio est perualidā & obseruatione digna: similis enim simili plerumq; adhærescit. Etia hæc permagna fuerit præsumptio, si mulier suspecta soleat cōminari. Impotēs. n. natura mulierē incredibili vindictę cupiditate feruet, nec linguam à minis cōhibere potest siquam nocendi facultatē habuerit: mors itaq; si minas sequit, maximè violenta est in criminib. alijs præsumptio in hoc necessaria. Baptista Ziletus insignis Iurecos. cōsilio

^b Bar. in l. vlt. in fin. de quæst. Sa lic. l. vlt. eod. C.

Paris de Puteo in tract. Syndi.

verbo viso, ex l.

1. §. qd ergo ad Sc. Syllanian.

^c Bar. in l. furt. de furtis ff.

^d arg. l. 3. §. nullus, de excus. tu.

licem apud La

beonē. §. addu-

x se, de iniur. ff. l. rulus. §. 1.

de actio. empti.

ff. l. adiles. §. Pe-

ditus, de adilitio

editio. ff.

^e Bald. in l. pa-

cumenius, de hæ

red. in sti ff. arg.

l. si hi qui adul-

terij. de adulter.

c. l. si verò non

mandat. ff. l. 3.

de repudijs. ff. l.

famosi. ad l. inl.

mat. ff.

^f Specul. tit. de

prescript. §. spe

cies. vers. sed po

ne. All ericus in

l. metum. quod

met. cau. C. Bal.

et Im. in l. 1. de

seruis. fugit. C.

Fel. in l. cū oportet. de accusat.

Ixxix. cuiusdam Germani Antonij Zund exem-
 plum adducit, qui necis Valentino cuidam illatæ
 accusatus est eo quòd paulo ante mortem illius di-
 xisset non esse præteriturum annum quin ille tan-
 quam baculus exaresceret, itaq; ille obiisset. Fuit
 autem Magus in quæstionem raptus ob commi-
 nationem istam: hæc enim ad quæstionem suffi-
 ceret in omnib. alijs criminibus^a, in hoc verò præ-
 sumptio est violentissima. Sic confessio extra iu-
 dicium facta in alijs criminibus ad quæstionē suf-
 ficit,^b in hoc ad condemnationem: Similiter si quæ-
 do extra iudicium reus perpetrati homicidij ve-
 niam postulauerit, idemque in iudicio negauerit,
 quæstioni ex iure deditur: in hoc verò tam dete-
 stando crimine legitimè ad pœnam cõdemnatur,
 idque pro conditione personarum. Omnes enim
 Doctores rerumq; forensium periti consentiunt^c
 reum conuictum esse si criminis cuius insimulatur
 veniam in iure postulet, quamuis id deinde abne-
 get: similiterq; confessionem extra iudicium factã,
 posteaq; reuocatam, in criminib. alijs ad quæstio-
 nem sufficere^d. Eadem mendaciorum^e responsor-
 umq; variè nutantium est ratio: sunt enim violen-
 tissima indicia & præsumptiones aduersus Ma-
 gos ex quibus torqueri eos legitimum est. Huius
 autem execrãdi criminis iudicium extra ordinem
 oportet fieri diuersa à criminibus cæteris ratione:
 in quo si quis ordinem iuris forensesq; formulas
 obseruare voluerit, ius diuinum & humanum pla-
 nè peruerterit^f. Verumtamen non est temerè ad-
 uersus

^a l. de minore. §. tormenta. de quæstio. Ang. Arctimius in sua inquisitioni. in gl. super vers. cõparent.

^b l. 5. de adult. ff. gl. & Bart. c. venerabilis. de electio. &

Docto. in c. exhibita. de homicid. lo. Andr. Hostien. Butri. Cardin. Panor.

^d Bart. in d. l. 5. de adult. ff. gl. l. ictus sust. de ijs qui not. in sa. Bartol. & alij Doct. in l. quoniam. de in sa.

Alex. & Soc. in l. magist. de iurisdic.

^e l. vnus. §. testes. de quæsti.

& c. licet de presumpt. ex tra.

^f c. tua nos. c. vestra. de cohabit. cleric. c. cum dilectus. de consang. & aff. 2. q. 1. c. prohibentur. §. vlt.

uerfus Magos adhibēda quæstio. Hanc enim parui à Magis fieri Iudices annotant: itaque fieri posset vt impune abirēt Magi, propterea quod à quæstione, si præfractè infitari potuerint, plurimum soluuntur rei: quo instituto nullum grauius periculum potest accidere in quæstione istius criminis maiestatem Dei hominumq; minuētis, & crimina omnia quæ homo comminisci potest continentis. ^a Nam etsi Magum Satanus è manu Iudicum nequit eximere: tamen compertum illud est, nisi resipuerint, à Satana non relinqui Magos, sed ipsius quoque aduersarij nomen ab ipso indicari reis. Ex D. Adamo Martino Biebrano Præfecto audiui persæpe Biebranam Sagam, cum quæstio de ea haberetur, dixisse ipsi, Noui futurum vt me excipias malè, & ampliùs prædixisse ipso autore se igne perituram, cum nondum lata fuisset sententia: Etsi hoc culpa euenit carnificis, qui eam ex sententia strangulare iussus nō potuit. Contrà verò dissuadet eis Satanus ne verū enuntient, & nonnunquam etiam torturę sensum adimit ^b, vt inquisitor Sprägerus ait, qui Sagas nō temere quæstioni admouendas censet. Hæc mea tñ fuerit sententia, si puella ætate parua puërve fuerit, aut tenera mulier, aut delicis affuetus iuuenis, si præsumptiones fuerint violētæ, vt alijs cū terrore exhibeat quæstio, & subdat alijs: at Sagis vetulis minimè, quæ obfirmatiōis callū in neqtia sua obduxerint. Sed postq; ab hoīe torto veritas expressa est, eū studio se oportet asseruari ne cū eo diabolus colloquat, deinde

^a l. 3. 4. & vlt. de malefic. C. c. vergētis de hæ.

^b Paris de putco in tract. de Syndi. c. tortura. Syluest. Pricras in tract. de strigib. demōst. Mirand. li. 4. cap. 5. Paulus Grillad. intrac. de quæst. 4. q. Hippolytus. Marsil. in l. re-petit. coll. 4. de quæst. vide suprà li. 4. cap. 2.

^o ANNO M. D.
XXXV. mense
Augusto.

^b l. 1. §. D. Se-
uerus de quest.
ff. l. sicut. cod.
C.

^o Faber in l. ff
quis. ad l. lul.
maiestatis. C.

^d Accurs. in d.
l. ff quis. & ibi
Bald. & Salic.

Matthæus af-
flictus in const.
Neapolit. tit. de

ijs qui fideiusso
res. nu. 17. licet
verbal. mariti.

de question. ff
repugnare vi-
deantur.

^o Bald. in l. 3. de
episcop. aud. C.

Ang. in l. 1. de
malefic. C. &
in l. quicumque.

de seru fugit C.
Alex. lib. 3. cōf.
60. Afflictus in

cōsuetud. Nea-
pol. li. 3. de nox.
cap. 2. c. testimo-
nium. de testib.

& c. sicut no-
bis. sine. Rapha-
el Fulgo. conf.

173 & cō. 107.
& Decius cōf.
189.

deinde post horas xxiiij. eandem confessionem i-
teratò repeti, vt Rex Ludouicus xij. edicto sanxit.

Nam perseuerari in confessione opus est vt neces-
saria fiat probatio, vt edictum præcipit compluri-
bus Arcetis confirmatum^a. Alioqui si extra quæ-

stionem Saga reuocauerit confessionem suam, nō
potest hoc argumento ad mortem damnari^b aliā

ue pcena corporali affici, nisi præsumptiones aliæ
extiterint. Diximus antea Edictum Lodouici xij.

(q̄ cauet ne ad testimonium vnus inculpati testis
subijciat q̄stioni reus nisi alia indicia accesserint)

non obtinere in isto crimine, vbi difficillimum est
probationē inueniri. Etenim si ob læsæ maiestatis

humanæ crimen ex sola præsumptione legitimè in
quæstionem rapi suspectus potest^c. vt semper fuit

obseruatum: prætereà si in alijs criminibus ex con-
stantissimo Doctorum consensu^d ob sermonem

vnici inculpati testis quæstionem licet offerre reo,
& ad condemnationem mortis, si duo testes idem

pro testimonio dixerint, ex lege Dei & institutis
humanis procedere: planè iustius multò futurum

est, si reum promptè Iudices (vt Baldus & Alexan-
der loquuntur) ad quæstionem applicauerint ob

crimen tam abominandum^e si vnus testis inculpa-
tus dicat, aut violentæ vrgētesq̄ grauiter præsum-

ptiones extent. Nam vnus inculpatus testis dimi-
dium probationis efficit. Exempli causa, si testabi-
tur maritus se ab vxore in Magorum conuentus
deductum esse, & negabit illa, torturæ debet subij-
ci, nisi aut capitale odium aut periurium viri addu-
xerit.

xerit. Hęc enim duo in testibus infirmandis capita semper admitti solent; inprimis verò periuri hominis testimonium nunquam admittitur ad præsumptionem aut indicium constituendum, nisi aut testis certus aut præsumptio violentissima eum adiuuerit: verbi gratia, si comperietur signatus Magus, quo indicio Triscalanus retexit plurimos. Ego tamen cum Danæo sentio principes quosque Magos carcere signo, aut illud habere loco tam abdito, vt eos signo retegī sit difficilimum. Nam à Valesio quodam nobili viro accepi quosdam à diabolo sub palpebrarum altera, quosdam sub vno ex labijs, quosdā in podice obsignari. Triscalanus autem dicebat signatis Magis inesse quasi vestigium leporis, & quamuis ad ossa vsque indatur acus, locum tamē sensus expertem esse. Firmissima quidem præsumptio hæc, & cum indicijs alijs sufficiens vt procedatur ad condemnationem: quemadmodum etiam sermo resipiscientis Magi conscios in morte accusantis præsumptio est cōtra alios vehemētissima: hoc n. præsumi opus est^a, cum poenituerit ipsum & Deum inuocauerit, ab eo rem verè enuntiatam esse. Sed illius dicto fidem non conuenit adhiberi si mortē obstinatus oppetat, vt pleriq; faciūt ab auditione verbi Dei abhorrentes vehementissimè. Atque hæc circumpscriptio illius regulæ futura est quam veteres Doctores tradiderunt, morientem præsumi ex veritate dicere. Maiores itaq; ex sermonibus eiusmodi ad condemnationem procedebant,

^a ex l. vlt. ad l. lul. repet. & c. sancim^o. 1. q. 7. cū quis decedens. §. codicillis. de lega. 2. ff. auth. quod obtinet, vbi Bal. de prob. & in l. 2. comm. de legat. C. Doct. in cap. quāuis. de re iudic. Alex. in l. ff. de do. de col. C.

Aa

vt obseruatum est in læsæ maiestatis crimine. Sic Nero intimos & familiares quosq; curauit interfici ex sermone morientiu, q̄ tñ nihil aliud inter moriendum spectabant quàm vt de aduersarijs vltionem fumerent. Verũ ista omnia ex prudentis iudicis & considerati iudicio pendent, vt obseruet an vltionis studio loquatur moriturus,^a & diligenter quærat an vllæ inimicitia cõtra delatos præcesserint. Saga quædã Berõda nomine Malbeci ad Belomontium Lomanienſe cremata est, quæ iam iam moritura cùm interrogaret an nobilis quædã fœmina quam indicauerat fuisset in eo numero, nobilis autem fœmina cum ea cõmissa pernegaret, his verbis respondit Saga, *No sâbes tu pas qua lo darreïn cop que nos hemes lo baran a la croz deu pastis, tu portaues lo copin deus posens*: id est, an mescis cùm postremò salutationem haberemus ad crucẽ artocreatis, te portasse pharmacorum poculum: ad hæc obmutescens fœmina non respondit quicquã, ita se conuictã ostēdit. Sin autem Magus obstinatus moritur, eum certissimũ Dei hominumq; aduersarium esse præsumit, qui viuens omneis enecare cupiat: vt Nero facillè Magorũ princeps dictũ illius qui cœlũ & terram in cineres abire optans dicebat, *me moriente*, illius ergo dictũ volens corrigere dicebat *ip̄s q̄ v̄t*, me viuente. Hęc illa est species in qua præsumptionem vnã euertit altera^b. Nec tamen debet testimoniũ morientis ludex contemnerè: fieri enim potest vt ex veritate sit: vt suprã demonstrauius non rarò Magos à Magis interire, & (quod ait Ieremias

^a Bald. in tit. de pace Const. ver. vassal. in fi. Ias. in l. 1. col. 2. Oledra. cõs. 152. viffo. Hippol. Marfil. in pract. §. restit. col. 12. & in rubr. de fideius. col. 7. 8. & seq. latiff. Bart. in l. si q̄ in graui. §. 1. ad Syl. lan. ff.

^b l. diuus de integ. restit. 22. q. 2. c. 1. est & c. ne q̄s arbitret.

rémias) deum inimicos suos opera inimicorum e-
uertere. Sed si is quem obfirmatus Magus accusa-
uit dixerit ad probationē sui se ita semper vixisse
vt virum bonum decet, audiēda est illius defensio:
sin autem eum cōtrā suspectum esse pareat, aut an-
tē fuisse reum, sed neq̄ absolutum sententia neque
damnatum, eum Magū esse præsimitur. Sed etsi le-
gitur probationē contra præsumptionem iuris ad-
mitti non oportere^a, & diuino iure in Sagā est ho-
micidij & parricidij præsumptio: ferenda tñ est Sa-
ga, vt exhibeat aut viuos demonstrat eos de quo-
rum nece accusat. Hęc enim defensio coniuncta e-
uidentię permanentis facti plus potest c̄p̄ probati-
nes oēs & præsumptiones contrarię:^b quemadmo-
dum supra ostendimus veritatē permanentis facti
contra Sagam probationē esse omnium euidentis-
simam. Regula autem iuris est^c, probationem
minus legitimam in atrocibus & nocturnis maxi-
mē criminibus (quale istud est) sufficere, quo-
ties probatio certa non potest obtineri. Sapi-
ens verò Iudex ad consequendum veritatem om-
neis præsumptiones comportaturus est: modò ne
id faciat quod multi Iudices in Germania solent.
Hi enim aut magos alios conquirunt, vt per eos
ad saltum cribri resciscant an reus sortes exerceat:
aut puerulis templum adeuntibus novos calceos
axūgia suilla perūctos curāt indui, vt Magæ inde

^a Lantiquæ. ad
Vellei. C. l. vl-
tima ad Mace-
don. l. vltima. ar-
bitrium tutela.
C. l. à diuo Pio.
§. ff. pignora. de
re iudicata ff.
Alexand. in l.
inter stipulan-
tem. §. 1. de ver-
borum obligat.
et consil. 47.
et consil. 91.
coll. finali. libr.
6. Roman. con-
sil. 250. Hippo-
lyt. Marfil. in l.
1. §. ad questio-
nem. de questio-
nib. Speculat.
in tit. de præ-
sumptionib.
^b Felin. in cap.
quanto. de præ-
sumptio. Bald.
in l. contra ne-
gantē. cod. Ro-
man. conf. 350.
col. 8. Alexan-
in l. vnic. vt quæ
desunt aduoca-
tis. C. et consil.
118. col. p̄m.

^a cap. præterea. cūm glos. ext. de testib. Panor. in c. venerabilis. col. 2. cod. l. ff. ij qui adulterij. ad l. iul. de adulter. ff.

nequeant egredi, nisi eis visum fuerit qui pingues calceos ferunt; aut ambos pedes. Sagæ & manus colligantes eam imponunt aquæ leniter, eamque si saga fuerit, in fundo mergi non posse putant. Hac enim via diabolus indicia, quæ sancta oportet seruari, commutat in scholam Magiæ. Similiter ne illud faciat quod in libro Coniurationum Romæ & Auenione impresso legimus, vbi ratio exponitur faciendi caseum mulieris Sagæ nomine, ex quo accusetur. Nobis verò neque illam formam, neque alias consimiles quas legimus, placet exponere. Verùm quæstio est si neque Magi extabit confessio, neque inculpatus testis, neque permanentis facti euidencia, sed violentæ præsumptiones erunt, puta à vicinis omnibus haberi pro Mago*, aut bufones in ollis locifve abditis alentem deprehendi, quamuis nemini sit comminatus Magus, qui in hac causa statui oporteat. Ego violentā præsumptionem eiusmodi non sufficere statuo ad sententiam mortis ferendam, ad alias pœnas sufficere.

Dicamus igitur de Magorum pœnis, quas pro amplitudine probationum maleficioꝝque prudenter augeri minuiqꝝ necesse est.

Depe-

à vicinis veritas melius haberi potest. Barto. in l. dominus horreorum locati. ff. & arg. l. si ita. §. mulier. & ibi Bart. de sūd. instr. ff.

De pœnis quas merentur Magi Cap. V.

DVO sunt omnino modi quibus sua Rebus-
publ. amplitudo conseruatur, præmium &
pœna: quorū vnus ad bonos pertinet, alter ad im-
probos, & nisi iustè ex æquo & bono singulis tri-
buantur, nulla spes alia nisi ineuitabilis casus Rei-
pub. maximeq; ruine ostendit. Non quòd pœnas
de omnibus delictis sumi necessariū videatur: nam
neq; Iudices reis iudicandis sufficerēt, neq; plectē-
dis carnifices: imò vix vnū crimen è denis per Iudi-
ces castigat, sed tenuissimos solū quoq; videris
pœnas luere, qui gratia amicis aut pecunia valent
eos plerūq; manus hominū effugere: quamq; nec
amici nec facultates vllæ eos à Dei manu vindica-
turę sunt. Hi aut falluntur plurimū qui non alia de
causa pœnas institutas putāt, q̄ ad castiganda ma-
leficia: At hic minimus est me iudice fructus, q ad
Rempub. inde perueniat: Maximus .n. & summus
omniū est, q̄ sedat ira Dei, præcipuè si directè pec-
catum fuerit contra maiestatem Dei, vt in hac causa
est. Videmus itaq; cum Dei populus sese Moabi-
tis adiungens ad Bahal pehoris sacrificia declina-
set, viginti quatuor millia ex eis occubuisse, & lon-
gè plures fuisse perituros, nisi repentè Pinhas Ele-
azaris filius irā Dei cernens exardescere vnū è du-
cib. populi cum Moabitide cubantē transfixisset.
Tum mors desinit peruadere: Deus aut Mosi, Pin-
has, inquit, sedauit furorē meum ardente zelo quo
zelotypus fuit honoris mei, & obstitit ne populū

* Num. 25.

Aa iij

istum perderem: dicitō ei me fcedus cum ipso ac posteris ipsius initurum, vt sacerdotio fungantur mihi. Postea trecentos annos vixit, eiusque posterī ampliūs bis mille annos sacerdotiē honore amplissimō perfuncti sunt. Hic igitur primus punitionis improborum fructus, vt sedetur ira Dei, & vindicta eius in vniuersum populum auertatur. Ideoq; Iudicibus fuit imperatum^a, si postquam perquisiuerint autorem homicidij nō poterunt deprehendere, vt sumentes vaccā sacrificēt in loco vbi cædes cōmissa fuerit, manus abluāt vt innocentes facti, & Deū orent ne ob effusum sanguinem ira sua populum perfundat. Secundus punitionis fructus est, vt in regionē totā accersat Dei benedictio, prout in lege Dei scriptū est^b. Postquā igni & gladio tradideritis oppidū ē populo meo fratribusq; vestris qui deserentes Deū idola coluerint, & omnem animā homines & bestias occideritis, aggerē ē lapidibus trophæi locō accumulabitis: ac tum extendā amplas misericordias meas erga vos, & gratijs vos benedictionibusq; cumulabo. Tertius fructus ex improborū punitione procedens est, vt metus & terror incutiat alijs: sic enim lex Dei^c, vt alij videntes punitionem metuant peccare. Quartus fructus, vt caueat ijs quos nondum infecit & corripit improbitas, vt incolu mes pestilētia inficit atq; elephāialis^d. Quintus, vt improborū numerus minuat: qua sola ratiōe vet^e Britanniaē consuetudo sancit suspendi fures, quia nimius eorum numerus futurus esset. Atque hæc verba

^a Deut. 21.

^b Deut. 13.

^c Deut. 15. & 19

Leuit. 12. & 13.
& 14.

verba ineptæ illius consuetudinis, *cùm omnes regionis sylva non satis facturæ essent, mors autem gravior sit quidam puniendis furibus, sed furtis impediendis lenior*: verū tamen consuetudo isto solo argumento nititur. Sextus, vt boni securè vitam possint transigere. Septimus, vt puniatur improbitas^a. Hæc bona atque commoda ex improborum supplicijs proficiscentia placuit attingere. Si quis autem modus vnquam exstitit sedandi iram Dei, benedictionem eius obtinendi, alios perterrendi aliorum supplicijs, hos ab illorum corruptione conseruandi, improborum numerum minuendi, bonorum vitam confirmandi, & improbitates summè detestandas quas ingenium hominis excogitare potest puniendi, hic certè vnus est vt omni rigore castigentur Magi. Quamquam non satis respondet rigoris vocabulum, cùm nulla sit tam crudelis pœna, quæ puniendæ Magorum improbitati queat sufficere: omnia enim ipsorum scelera, blasphemix, & instituta inuehuntur in maiestatem Dei, vt mille artibus irritent & exacerbent eum. Plurimum apud veteres fuit dubitatum quod genus mortis in eum institueretur qui patrem aut matrem occidisset: vt ex lege Pompeia in parricidas constat, cuius nouum & accuratum supplicium lenius postea visum est. Quamobrem Tarqueziū maiorem, qui parentem suum Pictauiensem Electum occidi curauerat, Curia Parlamenti voluit discerpi cādente forficè, diffringi artus ad rotam, ac postremò concremari:

^aDeut. 19.

cremari: etsi ne hoc quidem pacto condignas pro merito pœnas is perferre videbatur, qui vitam ademit ei à quo acceperat. Altero quoque Arresto eiusdem Curia nobilis quædam fœmina quæ virum suum occidi curauerat, viua exusta est: q̄ illa satis patienter tulit, cruentã subuculã viri sui ante oculos habens. Quidã etiã Magos dubitant igni tradere, etiam eos qui pacto expresso se diabolo adiunxerunt. Horum enim præcipuè vindictam diligentissimè & summo iure oportet persequi, vt iram Dei amoliamur vltionemq̄ nobis superuenturam. Quoniam verò fortilegium autores nihil amplius quam hæresin esse interpretantur (quamuis hæresis vera læsæ maiestatis diuinæ crimen est igne puniendum ex cap. vergentis. de hæreticis) ideò tenenda est istius criminis à simplice hæresi differentia. Primum enan hanc professionem Magorum primam esse demonstrauimus, quòd Deũ omnemq̄ religionem abnegant. Hominem qui Deum verum deserit vt hæreat alteri Lex Dei iubet lapidibus obrui^a, quod supplicium tradunt Hebræi interpretes esse grauissimum^b. Hoc verò ante omnia oportet obseruari. Mago enim (de quo dicimus) non videtur satis si Deum abneget vt religionem alteram amplectatur, sed omni religioni veræ ac superstitosæ renuntiat qua homines in ofensæ metu contineri possunt. Secundum Magorum crimen est, quòd vbi Deo renuntiauerunt, maledicunt, blasphemant, & prouocant eum despectu maximo, & quemcunque Deum aut idolum antè

Primum Magorum crimen.

^a Deut. 13.
^b R. Maymon.
lib. 3. more habebocim.

Secundum Magorum crimen.

antè

antè metuerint. Lex autem dei, ^aLeuit. 24. "Quisquis Deum, inquit, blasphemauerit, peccatum eius manebit in eo: & quisquis maximum Dei nomen per contemptum pronuntiauerit, plectatur morte: qui locus Philonem torfit, omnesq; Hebræos Doctores mirificè. Videtur enim prius legis istius caput ad eos pertinere qui Deum suum quem pro Deo habent blasphemauerint, & hos dici reportaturos peccatum suum. Alij interpretes dicunt ei qui blasphemauerit Deum, nunquam condonari (quodcumq; tandem supplicium perferat) nisi ipsum pœnituerit: & eum qui maximum Dei nomen audacius expresserit morte affici oportere. Ipsa Legis ^bLeuit. 24. verba obseruatione dignissima afferemus, יהוה בזה יראה, יהוה בזה יראה, איש איש בי יקלל אלחיי וגשא חטאי, וגקב שם

Quamobrem Hebræi sanctissimum Dei nomen neq; scribunt vnquam, neq; pronuntiant. In priore autem legis capite videmus nō dici יהוה propriam Dei appellationem, sed אלחיי, quod nomen Dñs omnibus & Angelis tribuitur. Etenim videtur Deus innuere ab ñs blasphemari Deum qui id blasphemāt quod Deum esse opinantur. Sic Deus qui corda & voluntates hominum scrutatur, consilia ipsorum respicit: vt cū olim Magi crucifixorum, quos deos putabant esse, manus & crura confringebant, aut sumpta hostia bufones pascebant. Iam itaq; duplicem videmus & detestabilem Magorum impietatem esse, quòd Deum verū non dubitant blasphemare & quicquid diuinitate aliqua præditum esse putant, vt omnem pietatis opinionem euellant &

Bb

Tertium Magorum crimen.

offensæ metum. Tertium crimen ampliùs abominandum est, quòd dant fidem diabolo, adorant eũ atq; sacrificant: & eorum sceleratissimi facta fossa vultum humi abiiciunt orantes ex animo & adorantes diabolum. prout de Pamphila Larissana Saga in Thessalia antè notauimus ex Apuleij testimonio. Sed ne procul abeamus, fuit in Laodunen si suburbio cui nomē est à valle, Saga mense Maio M. D. LXXVIII. quæ idem fecit multis præsentibus. Istud autē abominandum scelus omnia supplicia quæ ab homine excogitari possunt grauitate superat, cum disertissimo Legis contextu præcipiat Deus^a vt qui in inclinatione solùm honorem imaginib. quæ Græci ἐδωλα vocant, habuerit plectatur morte: nam Hebræum *Tislaueb*, Chaldæum *Tisgud* nihil quàm inclinare denotat, q̄ omnes Latini interpretes dixerunt adorare. At Magi nō satis esse ducunt si adoraucrint solū aut corā Satana se inclinauerint nisi se dedāt ei, orentq; & inuocent eũ.

^a Exo. 20. et 32.

^b Deut. 13. et 27.

Num. 25.

Quartum Magorum crimen.

Quartum crimen præcedente grauius est, q̄d per multi Magi fuerūt conuicti adeoq; confessi se progeniem suā Satanae deuouisse: qua impietate Deus se in lege adduci pronuntiat^b ad ultionē in eos inflammandam qui Molocho dedicaucrint liberos, quem Iosephus Priapum interpretat, Saturnū Philo: vt ut sit, Satanae & spiritib. malignis offerebant.

^b Leuit. 21.

Deut. 18.

Quintum Magorum crimen.

Quintum prouehitur vlteriùs, Sagas ferè ex confessione ipsarum cōuictis esse quòd paruulos pueros necdum baptizatos sacrificabant diabolo tolletes in aera, deinde aciculam crassam in caput eorum

rum

rum inferentes vt eos enecarent, crimine grauissimo, Sic Sprangerus narrat vnam se autōre crematam esse, quę hoc pacto vnum & quadraginta necauerat. Sextum crimen horribilius superiore est, *Sextum Magorum crimen.* quòd Magis nō est satis suos ipsorum liberos diabolo sacrificauisse & cremauisse sacrificiorum ritu (aduersus quæ Deus lege inuehitur ^a, dicēs se populos terrę ob istam abominationem extirpasse) *Deu. 17.* sed eos inde ab vtero deuouent Satanæ. Sic Razarorum Baroni Satanæ indixerat vt filium suum adhuc in vtero versantem sacrificaret, eoq; pacto matrem cum foetu enecaret: quod ille fuerat factururus nisi anteuertisset vxor, vt idem agnouit atq; confessus est. Duplex verò parricidium turpissima coniunctum idololatria. Septimum ac frequentissimum est, quòd iurati Magi promittunt diabolo se quoscunque poterunt ad cultum ipsius perducturos: idque reipsa præstant, vt antè demonstrauimus. Lex autem Dei præcipit ^b, *b Deut. 13.* vt quisquis ita vocatur, eum lapidibus curet obrui qui animum ipsius sollicitauerit. Octauum *Octauū crimē.* crimen est, quòd honoris causā inuocatur & iuratur per nomen diaboli: nam Magi eum semper in ore habēt, & per eum duntaxat iurant, nisi cū abnegat Deus. Sic apertè veniunt contra legē Dei, quę per alium quàm per Dei nomen iurare vetat: quāobrem *1erem. 5. 12.* Scriptura dicit, da gloriā Deo, quàm formulā Iudices cū à litigantib. aut testibus iusiurandum exigerent, obseruabāt, dicentes, tribue gloriā deo. Nonū est, quòd Magi incesta colunt adulteria, & *Nonum crimē.*

eo nomine omni seculo infamati atq; cōuicti sunt: nam eos docet Satanus neminem perfectū Magū aut incantatorē esse quin sit ex patre & filia, aut ex matre & filio genitus. Quò spectat Catul. disticho,

*Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia religio.*

Epiphanius contra Gnosticos & Athenagoras in Apologia incestum Magis frequentem esse anno, ~~test.~~ Omnia hæc impia scelera directè in Deum & honorem ipsius committuntur; quæ summo iure vlcisci tenentur Iudices vt iram Dei à nobis, amoliantur. Cetera Magorū crimina. ad iniuriā hominibus factam pertinent, & quæ illi cum possunt vlciscuntur. At nihil tantopere odit Deus^a, quàm vt videat Iudices iniurias sibi aut alijs facta: vlcisci, horrendas verò blasphemias dissimulare quæ in maiestatem Dei euomuntur, quales à magis pronuntiarì antè ostendimus. Alia itaq; crimina persequamur. Decimum est Sagas homicidiorum artē exercere, adeoq; infantium cædes committere, ac postea elixare donec humorem & carnem eorum fecerint potabilem: quod Sprangerus ex ipsarum confessionib. scribit cognouisse, & Baptista Porta Neapolitanus libro de Magia. Neq; omittēdum illud est, infantes prius ab eis enecari quàm fuerint baptizati, quib. quatuor circūstantijs exaggeratur crimen homicidij. Vndecimum crimen est, quòd humanas carnes ac puerorum maximè comedunt Sage, & palàm bibunt sanguinem: quod scelus admirabatur Horatius, cum diceret,

¶ 1. Sam. 2.

Decimū crimē.

Vndecimum cri-
men.

Nen

Neu pransæ Lamia viuum puerum extrahat aluo.

Verumtamen istud est exploratissimum. Quòd si pueros habere non possunt, hominum cadauera è sepulchris effodiunt, aut suspensorum eximunt è patibulis, prout persepe compertum est. Huc pertinet quòd Lucanus olim cecinit,

—laqueum nodosq̄ nocentis

Ore suo rupit, pendentia corpora carpsit,

Abrasit cruces, percussaq̄ viscera nimbis

Uulsit, ex incoctas admissis Sole medullas.

Propterea se Apuleius narrat, cum Larissam Thefalig aduenisset, sex aureos lucratum esse ex nocturna corporis vnus custodia, eo quòd Sagæ (per quas illa regio famosa effecta est) nisi certa custodia adhiberetur, veniebant intro quacuncq̄ ferma videbatur, & ossium tenus circumrodabant corpora. Hæc verò detestabilis persuasio à diabolo mentibus humanis inditur, vt alij alios cædant vorentq̄ & euertant humanum genus. Hoc etiã ad dendum, Magos omneis plurimum esse veneficos, quo vno crimine ad mortem damnari possunt ex Cornelia lege de sicarijs, quamuis non fuerit venenum traditum. l. 1. in verbo, venenum confeceris de sicarijs. ff. Homicidium autem & lege Dei^a & humanis legibus^b capitale iudicatur: similiter qui carne humana vescuntur aut vescendam præbent, morte digni sunt. Sic Lutetiæ dulciarius pistor è suspensorum carne faciens artocreata, viuus crematus est, domus euersa, & interdictum ne ædificaretur denuò: sic locus per diu in icuncularum

^a Deut. 19.

^b toto tit. ad l.

Cornel. de sicarijs. C.

*Duodecimimum
Magorum cri-
men.*

^a *l. 1. de male-
fic. C.*

*Decimumter-
tium crimen.*

*Decimumquar-
tum crimen.*

*Decimum quin-
tum crimen.*

^b *l. unq̄ depri-
uatis delict. ff.
ex l. 3. de ter-
mino moto. ff.
l. prætor. §. si
mihi plures. de
inur. ff. l. si a-
dulterium cum
incestu. de a-
dult. ff.*

^d *l. non est no-
num. de acti.
empt. l. qui se-
pulchri. de se-
pult. viol. C.*

vico defectus transit. Duodecim crimen singula-
re est, quod venenis & sortilegijs enecant ab ho-
micidio simplice disparatis lege Cornelia de sic-
arijs & veneficis. ff. grauior enim offensa est si quem
veneno quàm si aperta vi sustuleris, & grauius adq̄
huc est necare sortilegio quàm veneno. Grauius
est, inquit Lex ^a, occidere veneno quàm gladio.

Decimum tertium Magorum crimen est frequen-
tissimum, quod ab eis pecora enecantur. Ideo Au-
gustanus quidam Magus anno M. D. L. X. I. X. for-
ficibus discerptus est, quod redempto corio peco-
rum mortem eis intulisset.

Decimum quartum est
ordinarium expressum Lege, quod fruges necant,
& famem sterilitatemq̄ inuehunt in regionem to-
tam. Decimum quintum est, quod Sagæ cum dia-
bolo rem habent, etiam dum maritis accubant, vt
omneis confiteri supra notauimus. Hæc detesta-
bilia quindecim crimina, quorum minimum mor-
te dignum est accuratissima: nō quod singuli Ma-
gi rei sint criminum istorum omnium, sed illud ta-
men compertum est Magos qui cum diabolo ex-
pressè pepigerunt, reos omnium istorum scelerū
ferè, aut certè plurimorum esse. Cùm autem mul-
ta crimina & multis actionibus ab homine com-
mittuntur, singulorum pœnas oportet repeti: ne-
que vnum impunitum relinqui ex concurrente al-
terò ^b, sed plures pœnas (vt ait Bartolus ^c) distin-
ctas imponi siue legibus & institutis, siue arbitra-
tu Iudicis ^d. Si plura crimina in facto eodem comit-
tuntur, idem iudicium est: nī i crimina sint vnus
speciei,

speciei, vt parricidium in homicidijs quidem numeratur^a, sed reus sola parricidarum pœna tenebitur. lex autem Dei pœnam capitalem sanciens nō distinguit minutatim Magorum scelera, sed Sagā viuere simpliciter vetat, *מִשְׁפַּחַת לֹא יִחְיֶה*: quem in locum Hebręus Philo his verbis, *lo techate*, significari dicit. Sagam eodem die q̄ euicta fuerit morte afficiēdam fuisse, & ita à maioribus obseruatum. Sic ergo nō solūm grauitatē criminis exponit Deus^b, sed etiam demōstrat quantopere expetat vt iustitię leges in istos homines exerceantur. Nominatim verò Lex morti Sagam adiudicat, ne pœna ob sexum minuatur: vt legitimè in omnibus alijs criminibus obseruatur. l. sacrilegij. de peculatu. ff. l. si adulterium. §. stuprū. de adulter. ff. cap. sicut. de homicidio. Plus enim est offensionis in cæde fœmings quam viri, ait Aristoteles in Problematis lib. 29. cap. 11. Itaq̄ si nihil aduersus Magum probabit̄ idololatrię, blasphemię, sacrificiorum, parricidiorum, homicidiorum, adulteriorū, scortationumcū Satana, & aliorum scelerum: cū tamen probatū fuerit Magum reum esse meret̄ mortem. Amplius Iura ciuilia^c: nam non solūm ea cui expresso pacto cum Satana conuenit afficienda est Morte, sed etiam is q̄ Sagas cōsultat: he. n. tantopere sunt abominatiōi ex Lege, vt ea modò hostes salutis communis^d; modò id facinorū magnitudinē Magos maleficos^e, modò peregrinos nature^f (hos, inqt, tanq̄ nature peregrinos feralis pestis absumat) modò hostes humani generis^g nominet. Augustinus etiā

^a l. Senatus. de accusat. ff. & ibi Bart. l. preator edixit. §. 1. de iniur. ff.

^b Exod. 22.

^c l. nemo aruspice. de malef.

^d l. vlt. eod.

^e l. nemo. eod.

^f l. multi. eod.

^g l. et si. de malef. c.

in li.

in libro de ciuitate Dei Magos appellat maleficos ob maleficiorum magnitudinem. Quod autem ad Magos aulicos, quia istud malum quam maxime potest accedit Principes, idque non nostra solam memoria sed ab omni seculo, ad Rempub. totam euerendam (nam Principes eodem pellicit à quibus populares itidem pertrahuntur) hanc ob causam ^a lex insignis extat, qua ita sancitur si quis Magus, vel magicis cantaminibus adsuetus, aut aruspex, aut ariolus, aut certe augur, vel etiam mathematicus, aut enarrandis somnijs occultas artē aliquā diuinandi, quibuscūque tandem præditus honorib. & potētia sit in comitatu Principis fuerit, vt præsidio dignitatis exut⁹ cruciatus & tormēta non fugiat. Hæc legē literis aureis in portas Principū incidī oporteret: pestē. n. capitaliorē in comitatu eorū non inueniris. Vt autē agnoscamus quantis laudibus Principes Ethnici digniores sint Christianis multis, apud quos faciunt stipendia Magi, mulierem Martham nomine, Marij temporibus in exilium à Senatu Rom. missam legimus ^b, quæ se totius prælii aduersus Cimbros euentum prædicturam confirmabat: & Claudius Cæsar in Rom. equitem agi summo iure voluit, ad eum vt morte multatus fuerit ^c & publicata bona, eo quod galli gallinacei ouum circumferret (alij serpentis dicunt) vt eo pacto religionem, falleret iudicū, litemque gratia vinceret. Fuerunt homines imperante Tyberio ex minima ^d opinione Necromantiæ ad mortem damnati. ^e Calpurnia Imperator etiam condemnauit eos qui herbas &

^b Plutarh. in Mario.
^c Tacitus. Plin. li. 29. ca. 3.

^d Tacitus.

bas & alia id genus ad curandas febres faucibus appenderant^a: quod Deus lege prohibet, cum ritus Amorrhæorum & Chananæorum abominat. Nam in eis Moses Maymonis ligaturas numerat, quas etiam Augustinus damnat, ut supra demonstrauimus. Hoc iudicium Caracallæ Cæsaris oculis eorum proponi conuenit qui lege Dei abutentes condonant execrabilia Magorū scelera, ex quibus tam multa mala perpetimur. Sed eos qui res istas præbent, non qui imprudentes accipiunt bona fide, eos inquam persequendos in iure censeo, (ista enim idololatriæ & sortilegiorum principia sunt) quo exemplo palam demonstrabit Magos qui expressæ cum Satana pactiōnis tenentur mereri mortem. Cumq; sit ante omnia detestandum crimen, eo grauior pœna conuenit maleficio: nempe aut lapidationis, ubi hoc genus pœnæ receptum est, aut ignis atq; incendij, quod supplicium ferè apud Christianos iam olim fuit obseruatū. In Belgico & multis Germaniæ partibus damnatæ mulieres immerguntur aqua: verum Sagas colligatis artubus in aquam proiectas compertum est non posse mergi, nisi admota vi in aquam inferatur caput, ut supra diximus. Quod si præter sortilegij crimen siue confessione, siue testibus, siue facti euidentiâ probetur aliquem à Saga enectum esse, infantem verò maximè, crimen est grauius. Et quamuis forte quam Saga ad inimicum tollendum iniecerit alterum comperiatur enectum esse, digna tamè est morte: aut si philtum cogitans mortem intule-

^a Spartian. in Caracalla.

^a l. si quis aliquid. §. qui ab-
eriones. de pœ-
nis. ff.

^b Bald. in l. si
de probat. C.
et in l. presby-
teri. de episc. C.

^c l. ab se nem. de
pœnis. ff. l. vlt.
de probat. C. l.
singuli. de ac-
cus. C. Gand. in

tract. malefic.
sub rubric. quã-
do puniantur
plu Ancaran.

cor. 217. Alex.
Im. conf. 15. li. 1.
et conf. 14. li.

3. Capola conf.
41. Castrenf.
conf. 192. Alex.
cõf. 81. li. 5. An-
ge^e. de malefic.

in verbo, et An-
dram. n. 22.
^d l. capitalium.

§. in feruorum.
de pœnis. ff. l.
vlti. de incen-
dio. ff.

rit, etiam quæ Saga non est ex facto meretur mor-
tem, ait lex^a. Sed huius leniorem esse pœnam con-
uenit quæ non fuerit Saga. Nihil tamen plerumq;
tam difficile est quàm probatio, & in ea maximè
Iudices occupantur. Quamobrem si neque incul-
pati testes, neq; reorum confessio, neque euiden-
tia facti habebit (quæ tria esse genera probatio-
num diximus ex quibus mortis iudicium ferri po-
test) sed præsumptiones solùm erunt, vtrum infir-
mæ sint an violentæ præsumptiones animaduer-
timus. Si præsumptiones infirmæ fuerint^b, ne-
que reum oportet vt Magum condemnari neque
absolui, sed amplius dicere ad commoditatem
quæstionis, & intereà è vinculis reum eximere.
Sin autem violentæ fuerint, an ad condemnatio-
nem mortis procedi sit opus dubitatur, propter
discrimen huius criminis ab alijs amplissimum.
In alijs enim criminibus nemo ex præsumptione
licet violentissima damnari ad mortem potest^c;
ad alias verò pœnas, puta triremes, flagra, mul-
tam honorariam aut pecuniariam pro qualitate
personarum^d & probationum grauitate dam-
nari potest. Itaque videtur in isto abominando
crimine ad iudicium mortis ex violentis præsum-
ptionibus procedi posse. Verumtamē ex violentis
præsumptionib; statuendā non cēseo mortis cõ-
demnationē, sed alias omneis pœnas excepta mor-
te. Hoc nos in pari causa docet Lex Dei dicens^e;
Si quod ex oppidis popularium tuorum audiue-
ris apud alios instare vt Deum æternum deserant
orent-

^e Deut. 13.

orentur Deos alios, veritatem rei diligenter peruestiga. Si eam certam esse cognoueris, tum incolas illius oppidi obsideto, perrumpito, igne cædibusque misceto. Veritatem igitur teneri certò opus est, vt sententia feratur mortis. Hic verò dixerit quispiam, Aut absoluere, aut damnare opus est. Si verum crimen est, mors non suffecerit; sin falsum, oportet absoluere, aut certè ampliare donec amplius quaestione habita cognoscatur, reum verò hac lege vinculis soluere vt vadimonium eodè statu obeat, &c. non supplicio corpus afficere, aut honorem cuiquam ob præsumptiones adimere, ex prisca Rom. lege^a, apud quos tres erant notæ^b: vna A. altera C. tertia N L. absoluo, condemno, non liquet. Respondemus hanc iudiciorum formam sublatam esse^c, & alteram extra ordinem inuectam, cum Romani imperium obtinerent. Nam illud dictum legis, actore non probante reus absoluitur, verum est: sed ea demum probatio est non solum quæ probat necessariò, sed etiam quæ ad indubitatam probationem accedit proximè. Inprimis verò eorum criminum quæ clam committi solent probatio ex bonis certisque rationibus petita sufficit, quod Baldus^d & Ioanes Andreas^e hoc modo dixerunt, ratione difficilis probationis sufficit probatio præsumptiua: quam ob causam probatio quoque domesticorum testiū admittit in rebus clam gestis intra priuatos parietes quam probationem alioqui fora excluderent^g, Magorum autem scelus de nocte ferè commit-

^a l. vlt. de pro
bat. l. sciant. co.
C. l. qui accusa
re. & D. ib. idè
^b Asconius in
Verrem.

^c l. ordo. de pu
blic. iudic. ff.

^d in l. quicumque
de seru. fugit.
coll. vlt. versu

& nota octauo
& in au. h. quas
actiones, circa
fin. de s. cro
sanct. C.

^e in c. cum dice
cess. glos. super
verbo, argumè
tis. & in c. illo

vos. de pignor.
& in c. ad no
stra. de emptio.

^f l. consensu. de
repud. & ibi
Bar. & in l. lex

que tutores. de
administr. tut.

& Cynus. in l.
parètes. de test.
C. Not. in c. 3.

loco. de proba.
& in c. veniēs.
2. de testib. &
in c. cū dilecti.

de electio.
^g l. omnibus, &
ibi Doct. de te
stibus. C.

titur, deserto loco & ab hominibus remoto, n̄sc̄p̄ modis quos nemo præsumere v̄el cogitare possit. Violētās igitur præsumptiones in causa tam detestabili haberi sufficit, vt supplicia corporib. quantumuis grauiā, capitali solū excepto, irrogentur, fustigationes, sectiones, notæ, perpetua vincula, multæ pecuniariæ, publicationes, & pœnæ confimiles, præterquàm exsilium, nisi in locum aliquem certum relegetur Magus. Solent enim plerumq̄ Magi solum vertere vbi relecti sunt, pestemq̄ importare aliò: sin vno in loco iubentur consistere vbi se obseruari & in suspitione esse viderint, nihil audent amplius. De perpetuo autem carcere, eisi ex communi iure prohibetur^a, melius tamē in Canonico iure prospectum est, maximè verò in præfente causa. Nihil enim tantopere formidant Magi quàm carcerem, prout carcer modus est potentissimus ad veritatem exprimendam & afferendā resipiscentiam: sed aliq̄ comites expertes rei Magicæ semper sunt adiungēdi, quia dum soli sunt eos à diabolo in sua improbitate confirmari mōstrauit experientia, aut etiam vt ipsi mortem sibi conciscant adiuuari. Si igitur Sagas bufonibus, laceratis, hostijs, ofsibus, pinguibus' ue ignotis instructa deprehenditur, & famosa est rerum magicarū nomine, p̄sumptiones sunt validissimæ: si aliquando reprehēsa in iure, nec absoluta est, vehemēs est præsumptio: si ex stabulo inimici aut ouili visa fuerit egredi, posteaq̄ pecudes moriant̄, aut si n̄ moriant̄ vel lāguescant quib. interminatæ sint Sagæ, siue v-

nus s̄.

^a l. mandatis.
de pœnis. ff.

nus siue plures, violenta est præsumptio. Ex his præsumptionibus, vt neq; vilius confessionis neq; testium extet probatio, in pœnas tamen illas condemnari debent, præterquam ad mortem. Hęc nobis regula tenenda est^a, sublata mortis pœna & rigore legum mitigata, cum præsumptionibus agitur: neq; eorum probanda sententia, qui ex præsumptionibus licet violentissimis corporalem pœnam irrogari non posse putant^b, sequuti opinionē Alberti Gandini & Pauli Castrensis. Hic enim (vt gloriatur ipse) impedimento fuit ne corporali pœna afficeretur prædo^c, qui deprehensus fuerat striçto gladio è loco exiens vbi inimicus recens occisus compertus est, & cui etiam occisori pater imperauerat ne regrederetur domum quin rem confectam rescuisset, deinde verò post rem gestam eum pater admonuit vt fuga sibi confuleret: quod in iure fuit comprobatum. Humanus spiritus, ait Paulus Castrensis, non poterat dubitare quin is qui accusabatur cædem perpetrauisset, vtcunq; infitiretur: verumtamē non fuit affectus corporali pœna. Atq; in hanc sententiam Bononienses Doctores consenserunt^d, freri quodāmodo antiqua Rom. opinione, absoluendum planè aut condemnandū

^a Ant. But. Pan. Felin. 10. Andr. in c. afferre. de præsump. text. in c. illud. de cleric. secundum Felin. in c. qualiter & quādo. ^b Gand. in tract. de malefic. tit. de præsum. col. 3. Specul. tit. de præsump. § species. versu in summa. Oldr. conf. 192. viso. Bald. in l. præstyt. col. 1. vers. & adde. de epif. C. & in l. non est verifi. quod met. ff. & in l. eius. §. 1. de testib. & in l. sciunt cuncti. de probat. C. fin. vers. 6. vbi etiā. Castrens. Bal. in l. fugitiui. col. 2. & ibi Capola vlt. charta. de ser. fugit. C. Bal. in c. 1. fin. tit. ^c Castrens. cōf. in l. §. si quis 26. coll. 7. vers. ad vnum, si cer. consil. 2. post

quib. mo. 1. feudum amit. Ancaran. in reg. semel malus. col. 10. de reg. iur.

299. visa. col. vlt. lib. 2.

^d Gand. in tract. malefic. tit. de præsump. Rom.

in villa. si. ad syllan. Franci. Arcim. in l. eius qui. §. si cui. de testam. Barbat. cō.

modo. lib. 1. & conf. 23. sapientissimus. coll. vlt. l. b. 2. Alex. in l. 1. coll. 8. versu

pet. ff. & conf. 15. viso processu coll. 2. lib. 1. & conf. 115. in causa lib. 3. &

princ. lib. 7. conf. 138. coll. vltima. lib. 7.

Cc iij

ex lege, aut amplius decernendum dimisso reo: cū tamen ex insignibus præsumptionibus omnes semper multā pecuniariam committi censeant. Quid ita multam? inquires. Etenim si præsumptiōes eas non esse iudicant ex quibus ferri sententiā possit, non debent rei ad multam condemnari, maximè cū homo damnatus criminis, si soluēdo non est, ex diuinis & humanis legibus corpore pœnas lue-

^a l. i. §. genera-
liter. de pœnis.
ff. l. si quis id
quod. de iurisdī
ctio. ff.

re teneatur^a. Sin autem reum ex violentis præsumptionibus pœna dignum iudicent, quare dubitauerint in enormi crimine ad corporalem pœnam procedere? Iudices huius regnī & fora non sequuntur Italicorum Doctorem sententiā, sed in pœnā corporalem damnant pro modo probationis, non solum in hoc, verumetiam in omnib. alijs criminibus quæ ab huius atrocitate absunt longissimè. Nobilem virum Cenomannum noui (cuius nomen propter honorem necessariorum illius reticebo) qui postquàm certo consilio inimicū suum occidisset, cum literis ad patruum fuit comprehensus, quibus orabat ad se pecuniam mitti vt veniam criminis impetraret. Interrogatus negat manum suam esse. Simo Cornutus actuarius eū iubet scribere, sed ita scriptionem suam dissimulat vt nulla similitudo huic cum illa intercederet. Bienniū fuit in carcere sine alia probatiōe, tandem verò ad annos nouem fuit ad remigium relegatus (vt ipse mihi confessus est) cū nihil nisi præsumptiones haberentur. Frequentia sunt in hoc regno iudicia eiusmodi, neglecta Doctorem Italicorū sententiā.

• In Bel

In Belgico & certis Germaniæ locis ratio diuersa est. Sunt enim (vt aiūt) consuetudines quædam & institutiones Caroli magni, quibus ex ruore & admodum infirmis præsumptionibus morte plectuntur rei : quod etiam nuper in Carinthia factum est, vbi ex præsumptione morti tradebatur homo, ac postea instituebatur capitalis quæstio. Sic improbè iustitiæ illudebatur. Sed vbi ex violentis præsumptionibus quales supra exposuimus iudicium fuit constitutum, iudicium corporalis supplicij opus est pronuntiari.

Alioqui impunita semper manebunt scelera si eadem crimina quæ in oculis, ad manum sunt commissa puniantur : quod malum Iureconsultus adduxit^a, vt eo casu ad condemnationem procedatur, quamuis ex offendentium multorum numero quis pœnæ debeat subijci dubitetur.

Nam etsi illic de damno agitur, quæ tamen est multæ pecuniariæ in causa ciuili ratio, eadem est suppliciorum corporalium in criminali causa, imprimis verò enormium criminum, cuiusmodi illud est quod agitur. Quamquam non obscure demonstrat Baldus^b ex præsumptionibus ad corporales pœnas instituendas procedendum esse, cum ait mitius agi in pœnis corporalibus quando est dolus præsumptus & non verus, & citat l. i. ad legem Corneliam. de sicarijs. ff. Præstat qui dem, fateor, absolui fontem quàm innocentem damnari : sed eum qui præsumptionibus certis conuincitur innocentem non esse contendo, vt fuit is qui

^a l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff. l. si in rixa. cod. l. uem mola. s. sed si plures.

^b in c. l. in fine. tit. quib. modis feudum amitt.

qui prope occisum solus cum gladio cruento fuit
 deprehensus, & alijs coniecturis oppressus quas
 modò annotauimus. Quamobrèm Henricus ij. in
 hoc regno edictum salutare sanxit promulgatum
 & relatum in acta anno M. D. LVI. quo mulierem
 eo loco haberi iubet ac si foetum occidisset ac mor-
 te affici, quæ grauiditatem partumq; celauerit, eū
 sine baptismo siuerit emori, neq; testimonium cu-
 iusquam adhibuerit: fidemq; haberi vetat dicenti
 mortuum foetum ex vtero prodijisse. Hoc multis
 decretis ab eo tempore fuit obseruatū. Perditæ. n.
 & deploratę mulieres necabant foetū, easq; Sagæ
 ad illud facinus instigabant. Hæc iuris p̄sumptio
 ex quo edictum latū est: edictum verò ex humana
 præsumptione natū eaq; vehementissima, sed non
 æquè valida ac præsumptiones illæ quas antè di-
 ximus: & tamē ex ea non solū ad corporale sup-
 plicium, sed etiam ad mortem proceditur. Ve-
 rum tamen fieri potest vt mulier ad integrum su-
 um honorem conseruandum, foetum suum graui-
 ditatem partumq; celet, & foetus quem studiosè
 fuisset educatura in doloribus expiret puerperij:
 sed quia hac specie nō rarò animaduersum est par-
 ricidia plurima perpetrari dum puer mortuus na-
 sci dicitur, sapienter fuit institutum præsumptio-
 nem istam sufficere, vt vindicando sanguini inno-
 xio ad capitalem pccnam procedatur. Nam ex
 vno incommodo quod rarò contingit, non est
 committendum vt bona lex & salutaris omittat^r.
 Ac propterea mulierē Mureti ad Suesiones mor-
 ti ad-

^a l. 3. & 4. de
 legib. ff. Sic Ca-
 to dicebat nul-
 lam legem om-
 nibus satis com-
 modam esse.

ti adiudicandam censui, quæ celata grauiditate & partu infantem humi in horto considerat mense Martio anno M. D. LXXVIII. Quinetiam in causa non perinde graui, si qui accusati adulterij, dein de absoluti, si ergo coniugiũ postea iniuerint, pro vt ipsis à repudio licuisset^a, eos Lex summo iure puniri præcipit velut adulteros^b: hi autẽ ad mortem damnantur lege. Item sicui ter maritus denuntiauerit ne cum vxore versetur, si eos sine crimine simul versantes offenderit, huic lege permittitur vt eos interficiat sine vlla forensis cognitionis formula^c. Et, quod grauis est, Nicolaus Palermitanus Abbas licere negat Iudicibus pœnam Legis minuere, quæ tamen præsumptionibus solũ humanis nititur. Etenim legum præsumptio nihil est aliud quàm humana eorũ præsumptio qui ob præsumptiones tulerunt legem: imò ex præsentē facto lex præsumit præteritum, atq; ex præsumptionibus procedit ad condemnationem mortis, vt antè demonstrauimus. Hoc verò accuratè opus est obseruati, i, quod ea de causa solũ fuit institutum quia difficillimè possunt adulteri in facto deprehendi. Quãto igitur magis necesse est procedi ad corporales pœnas, cum violētæ præsumptiones aduersus Magos extant: Sed si qua inest facti euidentiã, tum veniendum est ad capitalem pœnam: verbi gratia, si quis rei magicæ accusatus deprehẽdatur humana membra, maximè verò puerulorum habens, oportet liberè ad condemnationem mortis procedere. Inest enim permanētis facti euidentiã,

^a l. si qui adulte
rij. de adult. C.
^b l. quãuis eo. C.

^c auth. matri
auie. §. his quo
que. Pano. in c.
accedens. verfi.
nõ obstat. de ac
cus. Mathes. in
singul. 116.

si quis magicarū sortiū accusatus ad curandū alterū clara voce diabolū inuocauerit, aut summissa voce in terrā prostratus magistrū paruū (vt vocāt) orauerit; itaq; capitalis pœna est intrepidè decernēda. Sic M. Ioan. Martinus viuā cremari Sagam S. Probæ iussit sentētia lata, quæ structorē S. Probæ accusabat impotentē & tonicū effecisse. Hæc balneū fieri mādauerat & trib. lacertis in sudario datis iusserat eos cōuolutos in balneū à structore proijci cū his verbis, abi in nomine diaboli. Nā diaboli inuocatio est detestabilis idololatria, qua sola conuinci poterat licet nihil fateret, neq; de infirmato structore extaret, p̄batio: multi. n. fascinū morbūq; ab alijs Magis immisū eximūt. De his aut cognosci in iure opus est, si neq; à natura esse neq; conuenire remedia videbunt (vt tres illi lacerti q̄ nunq; postea in blaneo cōperti sunt, & sicut Andina Saga, cuius meminimus, ad curationes cerebro felii, veneno certissimo, corui capite, alijsq; sordib. utebat) & adhibitis alijs præsumptionib. ac quæstionib. ad corporale suppliciū pueniri. Qd' si diabolū inuocet aut appellet Saga, tū ob antegressas rationes sine cūctatiōe dānari ad mortē debet, nec mortē quidē vulgarē: sed viuā cremari hæc portēta debet, pvt cōsuetudo publica iam olim à Christianis recepta est: q̄ consuetudinē & generalē legē non pōt legitimè ludex ommittere, de ea derogare, pœnamve minuere, nisi qua grauissima ratio & maxima exstiterit. Nā perinde esse ait Lex^a si pœnā minueris aut omnino sustuleris: imò verò iudicē reū esse

^a l. seruos. ff. de vi. pub. C. l. u. cas Pen. l. 1. col. 8. verbo distulit, princ. de for. til. lib. 12. C.

esse statuit qui legitimam poenā condonat aut minuit^d: Et si Iudex inquit, non vindicat repertum, tegere vt conscius criminosa festinat: & quod amplius est, iudicem eo nomine notat infamia: Atq; hoc in iure est extra omnem cōtrouersiam^b. Quin etiam eum qui poenam legitimam remisit aut diminuerit, lex modò bonorum publicatione^e, modò exilio^d, modò alijs poenis pro ratione peccati multari iubet^e: nonnunquam etiam eousque inuehit vt iudicem eadem poena castigari velit, quā reus conuictus fuisset perpeffurus, quemadmodum his verbis innuit, *nisi ipse pati velit quod alys dissimulando concessit*^f. In hanc sententiam Andreas Iserinus narrat Carolum Francum i. eius nominis Regem Neapolitanum iussisse vt suspenderetur Iudex, qui certo occisori poenam hanc solūm indixerat vt ei præscinderetur manus. Quòd si Iudex qui supplicium maiestatis læsæ remisit aut etiam minuerit, reus est, suppliciumque læsæ maiestatis subire tenetur lege, quanto æquius est teneri iudicē qui supplicium viro dimiserit minueritve læsæ diuinæ maiestatis reo? Commodissimā iudiciū istius rationē Tullius affert his verbis. Nō istum Verrem maius in se scelus cōcepisse cū fama

^a l. 2. fin. de ob-
mero. C. & ibi
Baldus. c. sicut
inquit. cap. ue-
gligere. 2. qua-
stione 7. & ca.
error. 80. dist.
l. 1. de carcer.
priu. C.

^b d. l. seruos. Ho-
stiens. & Ioan.
Andr. in nouel.
in verbo ea-
dem. Panor. si-
ne, & Dec. col.
vlt. in c. de cau-
sis. de offic. de-
leg. Rom. sing.
77. Ioan. Plat.
in l. 1. de deser-
to C.

^c text. in d. l. 1.
de deserto. Pa-
normitan. in l.
si veri. §. de vi-
ro. 26. fall. so-
luto matrimo-
nia.

^d text. in authent. vt neque milit. neq; foedè.

^e l. 1. fin. & ibi Bald. vlt. not. de monopol. C. l. si quis sepulchrum. de sepulch. violato. C. & l. præter. §. diuus. eodem tit. & l. 1. publ. letit. C. Bartol. & Bald. in l. mancipia. de seruis fugitiuis. Cod.

^f l. nulli. sine, ne sacrum baptisma C. Andr. Iser. in cap. 1. tit. que sunt regul. Castr. in l. et si feucior. col. 1. Io. And. in c. qualiter. col. 7. de accus. Bart. in Clem. in verbo salutem, col. 13. vers. 13. l. Christianis fin. de paganis C. Faber. in d. l. nulli.

D d ñ

spoliaret, cū tot homines innocentes necaret, cū ciues Rom. morte, cruciatu, cruce afficeret, cū prædones accepta pecunia dimitteret, quàm eos qui istum tot, tantis, tam nefarijs sceleribus comperit iurati sententia sua liberarent. Idem quoque de iudicibus Sagas, licet conuictas, absoluētibus dici potest, qui se hoc solū excusant nomine se id non posse credere quod de Sagis dicit, easq; mortem promereri. Sic enim vocantur in dubium lex Dei, humanæ leges & historiæ, & executiones innumeræ & annis bis aut ter mille hac de causa factæ, & tribuitur Magis impunitas. Si quis autem in hoc regno supplicia criminum esse arbitraria dixerit, fateor illud quidem, nisi edicto aut consuetudine pcena definita sit: antiquissima autem consuetudo in tota Europa obunet, vt viui concrementur Magi. Hactenus de his præcipuè Magis diximus, qui iurati pacto & societate cum Satana cōstringuntur. Sed alij quoque sunt Magi de quibus libro secundo egimus, non perinde quidem detestandi, sed tamen actionibus diabolicis cum diabolo communicāt. Eiusmodi sunt qui nodant ligulas damnabili scelere: ex quibus etsi nonnulli sunt qui hoc sine expressa conuentione aut societate cum diabolo inita faciunt, actio nihilominus est diabolica & supplicio capitali digna^a. Nā quisquis artem istam colit, Dei legem omnino ac natura violat, impediens effectum matrimonij quem Lex Dei imperat: cū hac de causa aut matrimonia solui oporteat^b, aut sine prole conuiuere, quod planè

^a Lucas Penna ad hoc litus l. 1. de priuat. carcer. C. & l. 2. de sepul. viol. & l. vlt. ad l. Iul. de vi pub. & l. præcipit. C. de cau. larg.

^b c. vlt. de frigid. & malefic. c. si per sortitias. 33. q. 8.

planè est sacrilegum. Neque verò negari potest quin sit homicida : tam enim homicida est qui liberorum procreatiōem impedit, quàm qui alium iugulat. Tertiò mutuam matrimonij amicitiam tollit sanctissimum naturæ & societatis humanæ vinculū, odiumq̃ Vatinianum affert. Quartò eodem momento fit ista nodatio quo sanctas voces minister pronūtiat, & dum quicq̃ debet ad Deum attendere, nodator voces interferit mysteriaq̃ diabolica, impietate execrāda. Quintò causam affert scortationibus & adulterijs ex eo consequētibus : nodati enim cū simul versantur vruntur cupiditatibus & ruunt in adulteria. Sextò multæ eam ob causam committantur cædes hominum à quibus id procurari suspicio est, quamvis ne in mente quidem habuerint. Hæc igitur quinque aut sex crimina nodatores perpetrāt, quæ modò annotauimus vt iudices (quorū autoritate sæcularij, vel cruce nifecæ suspenduntur) istud capitale scelus impunè non sinant effugere : quod Iudex quidam Nior tanus fecit, qui postulato præpeditorum coniugū mulierem, cuius factio vicina nubens sic fuerat impedita à coniugali officio, egit in vincula, & nunq̃ egressuram, interminatus est nisi impedimentum eximeret. Sed cū hæc elapso triduo nouis coniugibus indixisset vt simul concumberent, soluti coniuges certiozem fecerunt iudicem, & ille impunem dimisit maleficam eo quòd plurimī etiā pueri hanc artem colerent. Cū itaque hoc crimen pullulet, atque hæc Magorum principia & fundamēta sint,

Dd iij

omnino capitali pœna in istud crimen (quod ex diametro Legi Dei & naturæ aduersatur) oportet animaduertere. Quòd si quis dum nodare capit in facto deprehendatur, aut nodationem fecisse comperiat sed eo irritam quòd timētes Dei nodari nequeant, is flagris primùm ferroque candente dignus est. Si enim is qui venenum miscuit,

^a l. 1. §. præterea. l. eiusdem. de fidei. D. in l. si quis nō dicam. de episc. C.

^b D. l. 1. codē. ^c D. l. 1. §. l. ult. de cupress. C. l. ult. de indicta viduit. C.

^d D. in l. si quis non dicam.

^e L. cogitationis. de damnis, & ibi Doctores.

^f l. 1. prin. de ex traor. crim. ff. l. quæuis, de adul. C. Bald. in l. 1. §. hæc aut. quod quisq; iur. ff. Alex. con. ponderatis l. 1. col. pen. Bal. con. 4. 4. 3. Mæchus. lib. 3. gl. in §. in summa. de iniur. instit. Florian. in l. item: si obstetrix, fin. ad l. Aquil. ff. Capo. in rept. l. fugit. col. 12. Fel. in c. ex literis. de constit. Bald. cons. 34. casus talis. lib. 1. f. ruc.

quamuis consilium non assequatur, tenetur homicidarum subire pœnas, vt lex disertè^a Doctores iudicia statuunt: si vir cum veneno deprehensus, aut illud emisse aut vendidisse compertus, in eandem pœnam condemnatur^b: si denique is qui monialis attentat pudicitiam^c, licet re infecta damnatur ad mortē, quibus tñ in rebus est crimen vnicum: certè multo æquius est nodatores istos qui facultatem suam eò contulerunt vt genituram auerterent, grauiùs quàm flagris castigari, cum maxima sit criminis atrocitas, & Doctores vno ore statuunt^d conatum licet irritum in atrocibus maleficijs capitali pœna plectendum esse: adeoque studium & voluntatem (vt ferè obseruatur) capitalem esse in læsæ maiestatis crimine^e. Nunc igitur læsæ maiestatis diuinæ crimen esse demonstrauimus, cum sacramenta aut preces sacræ criminibus diabolicis inspurcantur: licet in alijs criminibus conatum minor sit quàm effecti pœna^f.

Quod autem de nodantium conatu diximus, eadem

dem

dem ratione ad Magos pertinet qui iniecerunt sortem aut ianuas inunxerunt, quamuis nullius mors consequuta sit: maximè cum lex ei poenam homicidarum irroget qui cum veneno comprehensus fuerit, aut illud emerit, etiam nullo effectu consequuto.^a Cætera Magiæ genera quæ noscendis rebus futuris exercentur, puta Geomantia & alia eiusmodi quæ libro secundo notauimus, cum diuinationes diabolicæ sint commentaque diaboli omnia verbo Dei vetita, ea quicumque coluerint & conuicti fuerint colere primùm pecuniaria aut honoraria multa oportet affici, secundò flagris & candente ferro, tertio suspendio. Qui autem sese medicinam facturos pollicentur dempto (vt aiunt) carmine, aut diabolicis artibus procellas arcent, imbrésve & grandines auertunt, hos quidem Lex puniri non sinit^b: sed istos tñ medicos interrogandos esse & peruestigandos confirmo, vt cognoscatur an sint Magi: quòd si nulla probatio habebitur, ipsis nihilominus indicta corporali poenā interdicendum ne medicinam exercent, & studiosè quid agant obseruandum. Chiromantiam verò (qua ex lineamētis manuum ferè audent quidam futuros successus prædicere) quicumque exercuerint, ijs primū sub poena arbitraria volumus interdici illius vsu: libros verò Chiromantie & Geomantie, qui vbiq; venales pstant, cōcremari, & typographis librarijsq; interdici ne porro excudāt aut vendāt, cōstituta in eos q secus faxint, 1. pecuniaria multa, 2. honoraria. Ne quis verò

^a l. 3. de sic ar. ff.

^b l. 3. de mal.

se no-

se nomine ignorantis excusari putet, necesse fuerit autorum nomina speciatiim exprimi, & in mandatis Iudici cuiq; dare vt libros Magicos qui faciundis inuentarijs deprehensi fuerint comburati licò. Hæc enim Iudices Ethnici factitarunt, neq; in rerum diuiduarum numero censuerunt ista^a, vt Ephesi quoq; in primitiua Ecclesia fuisse legimus obieruatum^b. Sic impia ista scelera quæ Christiani dissimulant, ab antiquis capitali supplicio legimus fuisse vñdicata. Ab Apronio Romano Præ-tore Hilarium quemdam ad mortem damnatum fuisse legimus^c, conuictum Mago filium suum instituendum tradidisse, eumq; ex Ecclesia ad necem fuisse raptum: hæc enim legis verba sunt^d, culpam similem esse tam prohibita discere quàm docere. Valèntem quoq; Cæsarem^e, cum nesciuiſſet Iamblichum Alectryomantia scrutatum esse quis ab ipso Imperator futurus eſſet, foueam Iamblichò ante obitum curauisse, & omnes conficiorum suspectos enecasse supra annotauimus. Pateretà Balsiani cuiusdam bona publicata sunt, & quibus de vxore diuinos consuluiſſet^f, vtrum ea h. u. fia' nve eſſet paritura. Alius Lollianus^g nomine iuuenis admodum in exsiliū missus & bona fisco annotata sunt, quòd librum magicum exscripſiſſet: & præſtigiatori cuidam Sicitidæ adstantium oculos fascinoſi oculi ſententia lata fuerūt eruti^h. Præſtigiatores autem & fascinoſes, & quicunq; Necromantiam, Psychagogiam, Goetiam, & improbatas artes alias exercent, pactione expreſſa teneri cum Satana eſt

^a l. ceteræ. ſam. herciſc. ff.

^b in Actis Apo.

^c Ammia. Marcellin. lib. 26.

^d l. 4. de mal. C.

^e Socrat. lib. 4. ca. 29. Sozom. lib. 6. c. 5. Nicephor. lib. 11. ca. 45. Zonaras li. 3. in vita Valen.

^f Ammia. Marcellin. lib. 29.

^g Niceph. li. 10.

^h Nicetas li. 4.

est compertissimum. Naturalem verò Astrologiã & cognitionem eius quod attinet, quia per eam admirabilia Dei opera, cœlestium luminum conuersatio, anni, & tempestates noscunt, estq; ad medicinam & meteoricorum instrumentorum vsum necessaria, hanc certè cum alijs non oportet confundere: sed eorum abusum auersari qui conditionem vitamq; hominum se predicturos ex ea pollicentur, instituto diffidentia Dei & impietati maximæ coniunctissimo. Itaq; præstantissima hæc scientia fuit infesta criminationib. adeò vt his appellationibus, Astrologus, Mathematicus, Chaldaeus, in legibus sæpe intelligantur Magi^a. At nō abusus nomine decet præclaras explodi scientias: alioqui artes scientiasq; omnes & ipsam legē Dei necesse foret condemnari. Sic permagni viri cū rectum vsum Astrologiæ & abusum non separauissent, in errorem plurimos induxerunt: Ioannes Franciscus Picus Mirandulanus Princeps eã præter modum criminatus est, Philippus verò Melanchthon plus satis diuinatrici Astrologiæ tribuit. Ægyptij cū neq; abusum possent tollere neque scientiam prohibere, hominibus Astrologos diuinos consulentibus indixerunt canonem, quē Blaseunomion velut scrutinium stultorum appellabant: quemadmodum memoria nostra quidam illos fures & prædones consulunt quos vocant Ægyptios, maxima ex parte Magos, vt iudicij plerisq; compertum est. Deniq; quibuscuncq; in rebus mens humana superstitioso metu consternat

^a l. 2. de malef. & mathem. l. 1. tem apud. §. si quis astrologus. de iniur. ff. l. vl. de malef. & mathem. C. Valerianus lib. 1. c. 4. ait Chaldaeos ex Italia exire iustos intra 10. diē Coss. Popilio Lenate, & Lucio Calphurnio.

aut à fiducia in Deum vnicum reuocatur vt vanitati cuiuslibet hæreat, illis Deus offenditur, eaq̄ demum vera est idololatria: propterea pœnas grauissimas in istos homines Ethnici decreuerunt, ^a quæ admodum in constitutione M. Aurelij hæc verba legimus, ^b *Si quis aliquid fecerit quo leues animi superstitione terreatur, D. Marcus in insulam relegandum hunc rescripsit.* Accuratè igit̄ animaduertenda est sortilegiorū distinctio, vt rectè turpitudine est grauitas magicorum scelerū dñjudicari possit, tum quæ homines conuentione expressa cum Satana iuncti cõmiserint, tum quæ nodatores aliorumq̄ sortilegiorum artifices. Sunt enim quædam eiusmodi quæ à magistratu nec tolli nec puniri possunt: vt cõmunis illa multorū superstitio à qua Ethnici metuebant, in agro nendum non esse, inauspicatum esse si è sinistra nare sanguis effluerit, aut si ante prandium mulieri grauidæ occurratur. Verùm longè grauior eorum est superstitio qui chartaceos orbiculos de collo pendentes, aut consecratam hostiã in pera circumferunt (vt penes gentilem Præsidè deprehendit hostiam carnifex, qui in patibulo mōtis falconis suspendit eū) & superstitiones aliæ cõsimiles, quæ à Scriptura sacra & Rabbi Maymoni de inter vias Amorrhæorum numerantur, & seuerissimè in lege Dei ac Prophetis ob diffidentiam à Deo & insanam erga res creatas idololatriam prohibentur: quod malum non aliter potest quàm Dei verbo corrigi. Agyrtas verò & nugiueculos circumforancos Magistratus castigare tenet, & in

^a l. si quis aliqd. de pœnis ff. l. sacularij. §. sunt quædam. de extraord. crim. ff. ^b l. si quis aliquid. de pœnis. ff.

& in exsiliū relegare. Si. n. Cæsares Ethnici exsilio multauerunt eos qui exercebant ista quò leues animi superstitione terrerent^a, qd Christianos eis oportet facere: & eis pariter qui, vt Aurelijs & Bernæ, spiritus effingunt? Hos certè mortis reos esse constat, vt Bernæ effectū est, quid eis qui flentē inducūt crucifixū? qd Mureti ad Tholosam, in Picardia, & Aurelijs in eade S. Pet. puellaris factū est: sed hæc omnib. tentatis impunè abierūt. Hæc verò duplex est in sacerdotibus & pastoribus impietas: multo maioris, inquam, impietatis sacerdos tenetur aut pāstor, qui pactus cum Satana detestabile sortilegium ex sacrificio facit. Etenim omnes Theologi vno ore docent à Sacerdote non consecrari, nisi consecrandi intentionem habuerit, quāuis Sacramentalia verba pronuntiet. Itaq; Lugduni Curio S. Ioānis minoris viuus crematus est anno millesimo quingentesimo quadragesimo octauo eo quòd dixisset (prout in iure confessus est) se in missa non consecrare hostiam vt damnationi parochos suos subiiceret, quia sibi (vt aiebat) his cum ipsis erat: etsi iustam miseri popelli ignorātiā excusabat Deus. Quanto grauius igitur supplicium meretur Sacerdos Magus, qui blasphemat horribiliter consecrationis loco? Quamobrem princeps Plato in legibus b scripsit, Sacerdotem magum sine exoratione morte plectendum esse: turpitudine enim Magicarum sortium in eo qui procurat sacra est atrocissima, cum ea que sanctificare debuit polluat, inquinet, ac execrabilibus

Ed ij

blasphemus obruat. Itaque Suefionū Curio, Froisfardo teste, qui bufonem baptizauerat hostiamque sacratam ei ministrauerat, uiuus exustus est, neglecta autoritate Canonum qui Sacerdotes Magos

^a c. si quis clericus. ex concil. Aurelia. & c. aliquant. ex concil. Agathensi. et c. si quis Episc. ex concil. Tolet. 26. q. 5.

solūm excommunicari iubent^a: etsi hoc potest regeri, non preiudicare poenam Ecclesiasticam quin magistratus laici supplicia sua irrogent. Quemadmodum autem ex proportione iustitiæ harmoniciæ grauior poena, & atrocius crimen est pro personarum de quibus agitur qualitate, ut si medicus veneficio utitur, si tutor pupillæ vim facit, si Iudex iniuria afficit, si aurifex monetam adulterat, si vassallus prodit dominum, si patriam vendit ciuis, si principem suum occidit subditus, si Princeps fidē non præstat, hi grauiores merentur poenas & si o-

^b l. quis decurio. de falsis. l. quædā de poenis. ff. Thomas pri. na 2. q. 7. artic. ult. Dimus, Bal. Sal. Iacob. Arena in l. nemo. de sum. Trinit. C.

^c l. presbyt. de Episc. C. l. qui. de poenis. Rom. sing. 476. et 669. Bal. in c. si quis vero de pacituram. Fil. in e. pastores de iur.

mnino qui contra suum officium venerint^b: sic etiam Sacerdos Magiam colens non istis solūm omnibus peior est, sed etiam Magos omnes alios execratione vincit qui non funguntur sacerdotio: hic enim Deum suum deserit se expositurus diabolo^c, & res sacras prodit quas sanctas & inuiolatas debuit ante omnes conseruare. Quisquis itaque Sacerdos aut minister conuictus fuerit speculis, anulis, securibus, cribris, & rebus consimilibus quæ etiam sine expressa diaboli inuocatione adhibentur magicas fortes exercuisse, mortis supplicio dignus est, cæteri verò exilij. In criminibus alijs, præter sortilegia & sacrilegia, iniquum foret Sacerdotem puniri grauius, ob cuius dignitatem supplicia oportet minui: & qui Sacerdotes aut ministros Dei offen-

offenderit eum oportet puniri grauius quàm aliarum offensarum nomine, quia maior est ipsius dignitas propter quam ipse inuiolatus & sacer manere debet^a: Si quando verò eo dementiæ venit vt Satanæ seipsum voueat, satis magna pœna infligi non potest. Ex innumeris enim iudicijs sæpe compertum est Magos aut sacerdotes esse, aut conficijs vti Sacerdotibus, qui siue pecunia siue gratia adducti Missas pro Magis canunt, hostias subministrāt eis, puram membranam consecrant, annulos, notatas characteribus laminas, & alia eiusmodi imponunt altaribus aut subdunt linteis, prout non rarò compertum est. Sic nuper deprehensus est Curio: sed impunè abiit fretus autore optimo qui ipsi annulum dederat linteis altaris, dum caneretur missa, supponendum. Secundum Sacerdotes & administratos Dei, Magistratus iustitię custodes & depositarij sunt peruestigandi, & si qui deprehendantur summo iure puniendi. Nam si quis magistratu fungens in eo numero fuerit, præbebit efugia Magis, eoq̃ pacto regnum Satanæ promotebit. Primaria verò in Magistratum præsumptio est eum magū esse, cū ludificatur sortes: sic enim risus specie virus lethale obtegit. Vt autem Arcopagitas legum custodes mandauit Solon, si leges infregissent, auream sui ponderis statuam persolvere, Plutarchi teste;^b sic Magistratum magum qui

^a Philo in lib. de sacrificijs.
Leuitic. 2.

^b in Solone.

l. hemo aruspice. de malef. C.

tum propagaretur, cum Triscalanus Regi Carolo ix. dixerit in hoc regno esse amplius trecenta Magorum millia. Aulicos item Magos promiscuè sine conditionis discrimine, ut Lex ait, a cruciatibus exponi est æquissimū. Nec immeritò lex seuerè Magos aulicos iubet pœnas luere: vnicus enim in comitatu Magus omnibus viris sceminisq̃ principibus corrupendis sufficit qui sequuntur aulam, adeoq̃ summo principi peruertēdo: quia principes curiosè student præstigias Magorum videre & cognoscere, tanquam si hac via aliquid magni effecturi essent. Satanæ verò nihil antiquius quàm ut eo principes attrahat, quia simulac̃ immersi sunt, nihil procurant aliud quàm ut voluntati illius pareant, omnem religionem ludificentur, exemplum popularibus adulteri, incestus, parricidij, crudelitatis. exactionumq̃ præbeant, & seditiones inter subditos bellaq̃ ciuilia moueant ad spectandas cædes exhibendaq̃ diabolo sacrificia sanguinis innoxij, quæ ei sunt acceptissima: prout improborum conseruationi consulit. Hos ex ordine sequuntur matres, quæ filias suas in diabolicos cœtus deduxerint. Ac filiæ quidem, si matres suas antè indicauerint quàm in iure cognitio de eis institueretur, duobus nominibus merentur veniam, tum quia factū accusarunt, tum quia ipsas pœnitet: Sin post cognitionem susceptam, minores ætate & respiciētes virgis cædi suffecerit, deinde verò honestæ alicui matronæ instituendas cōmitti. Nā etsi in castigandis delictis ætati minorū veniā iniquum est dari

dari, aliquid tñ, ait lex^a, de rigore legū oportet referari, præsertim si reus minor fuerit ann. 18.^b Sin autem neq; expressa pacta neq; magicorū conuētū aditum fateri voluerit, sed aliorū vincat testimonij, morti adiudicandus est: sic. n. firmū statumq; consiliū cum diabolis inītū à se fuisse ostenderit. Si enim lex impubem puerum^c, qui dum occidebat herus non exclamauerit nec occisores accusauerit, addicit morti (vt puer vndecim annos natus qui puellam ictu lapidis occisam abdiderat, decreto Curix anno M. C C C. X C H I I. sirpicula ad patibulum tractus vitam finiuit laqueo) multo æquius est puerum magum qui pubertatem attigerit capitali supplicio affici, nisi diabolicos cœtus indicauerit, maximè si præoccupatus in iure & conuictus infitiabitur. Nam etsi parentes Magi liberos suos diabolis dicare solent, hi simul atque ex vtero processerunt, illi antequàm in lucem fuerint editi: tamen diabolos expressè cum pueris sibi dicatis non antè pacisci demonstrauius quàm pubertatem attigerint, vt ex interrogationibus Ioanæ Haruillerix didicimus, quæ se quidem à matre Satang fuisse dicatam exposuit, sed non antè nuptui traditam ei, neque de concubitu à Satana, & de abnegatione Dei & omnis religionis compellatam quàm duodecimum ætatis annum attigisset. Similiter Magdalena Crucia Cordubensiu in Hispania monialium Abbatissa confessa est Satanam rem non antè secum habuisse quàm duodecimum annum ageret. Sed supplicium ignis, cui

maio.

^a l. 1. si aduers. delict. c. l. auxi
liū. de minor. ff.
^b auth. si captiui, cum glos. de Episc. & cle. c. Iacob. Are. Sal. in l. si quis in tātum, vnde vi. c. Philipp. Corn. conf. 247. lib. 1. ^c l. excipiuntur. ad Syllan. ff.

& c. quod aut.
 32. q. 1. & c. ult.
 de poenis. item
 dist. 7. & c. 2. fi.
 de consecr. dist.
 4. Cald. Anto.
 Butrig. Imola,
 Fel. in c. de his.
 d. accusat. glos.
 vlt. 49. dist.
 b l. 2. §. si quis à
 pr. ne quid in lo
 co pub. ff. & c.
 super eo. de off.
 deleg. & c. ex tu
 arū. de author.
 & usu pallij.
 c. 1. de alien.
 feu. & cau. vlt.
 29. q. vltima.
 d in l. placet. de
 sacros. ecc. C.
 in c. admonere
 ver. pœni. 32. q.
 2. & glos. Inno.
 & Hostiens. in
 coll. vlt. sine. 10.
 Andr. Ant. But.
 Panorm. in c.
 gaudemus. de di
 uort. Marian. et
 Franc. in d. c. de
 his. de accusat.
 Card. in Clem. 1.
 §. sanè. de vsur.
 Lucas Penna in
 l. si apparitor. coll. penult. de cohortib. C. lib. 12. Decius in c. quæ in Ecclesiarum. coll. vlt. de
 constit. & con. 137.

maiores annis adiudicari oportet, mitigari potest.
 In hac autem causa tam execrabili supplicium ob
 imbecillitatem sexus fœminei non debet minui,
 nisi seria pœnitentia ductæ Deum ex animo inuo
 cabunt: qua in specie supplicio ignis sublato pœni
 tentem præfocari aut strangulari æquū est. Quis
 quis autem in pactione cum diabolo perstiterit
 oportet subiici, ac non pœnam (quæ ex iure & le
 ge Dei capitalis est) minui, siue baptismi nomine
 siue pœnitentiæ: quæ pœnam aliquatenus immi
 nuit^a nulla enim pœnitentia supplicium istud ab
 olere potest^b, cum Ecclesiæ potius & canonici iu
 ris consilium sit iustitiam coli^c. Quamobrem Ca
 nonistæ omnes consentiunt eum quem pœnituit
 sui criminis in foro laico accusari & puniri posse:
 nam Ecclesiæ absolutio, inquit Baldus^d, nullum
 præiudicium brachio seculari facit. Pleriq; etiam
 Doctores & ciuilibus iuris & Canonici^e pœnitentiã
 aiunt quamuis amplissimã nihil de grauitate sup
 plicij legibus imperati deminuere. In hanc senten
 tiam scribit Decius se iudiciū contra Iudæum pro
 nuntiauisse, qui ad supplicium criminis à se com
 missi minuendum Christianus esse voluerat: sed
 magistratum Paduæ de sententia doctorum om
 nium nihil de pœna derogasse. Idem quoque iudi
 cium Theologorum est^f, & lex ipsa Dei hominem
^g Alex. Ales. in 4. sentent. q. 20. mem. 1. artic. 2. Bonauent. in d. 4.
 sentent. dist. 2. artic. 1 q. item Thomas in 3. parte sum. q. 68. art. 5. Astesanus li. 4. tit. item. 4.
 artic. 1. coll. vlt. Ant. Florent. in 1. parte 3. p. princ. tit. 14. cap. 13.

qui cer

qui certo consilio alterum occiderit à sacro altari necandum iubet abripi, ne fortè religionis, libertatis, aut pœnitentiæ velo se obtegant improbi vt supplicia legibus instituta queant euadere, sed potius quocunque modo meritas pœnas luat improbitas: quem ad scopum omnes Iurecoss. animum aduerterunt maximè*. Atque hæc respõsio ad eorum dicta qui specie pœnitentiæ Magis effugia nituntur comparare. Nam si homicidam cum reſi- puerit nihilominus morte iubemur afficere, cur effugiat Magus millies scelerator? De ijs autem hæc volumus accipi quos anteuertit cognitio Iudicũ, & qui se postea ingerunt in monasteria, non alio consilio quàm vt domus dicata sanctimonix spelunca parricidarum atque Magorum sit. Non est igitur quòd eorum Magorum persecutionem Magistratus differat, qui se in monasteria iudicij præuenti conferunt, sed eorum supplicium exemplo esse alijs opus est neglecta amictus priuilegiorum quæ ratione: quibus (vtcunque alijs statuerint^b) non debet esse in hac causa locus. Nã si homicidã Lex Dei ab altari sacro rapi ad supplicium iubet, quid Magum parricidis omnibus deteriorem reclusum monasterio à iustissimis pœnis iure eripuerit? Si verò præuentus quidem, sed nõ conuictus Magus fatebitur verum & consortes criminis indicabit, non alienum à ratione fuerit, se pœnitebit eum, supplicium ignis mitigari e, cum quia minus

* Lita vulneratus. fin. ad l.

Aquil. ff. l. com ueniri, de pactis dotalib. l. si maritus. §. legis.

versu ceterum.

de adulter. ff.

^b Oldrad. conf.

4. quòd laicus.

Bar. in l. de pœnis. Bald. in l. 1.

fine. an ser. ex

fac. sup. Cæpo-

la cautela 9. l. 1.

in l. pen. princ.

ult. not. de iurif-

dict. Bar. Guil-

lelm. iacob. Bu-

trig. & Bald. in

l. ult. qui satisf.

Ioan. Andr. in

c. 1. de oblat. ad

ratio. Cynus in

auth. causa que

sit. de Episcop.

^c l. 1. ne tut. el

cur. C. auth. sed

nouo iure. C. de

pœna iud. qui

malè iud. c. ult.

& ibi glos. de

furt. & c. inter

corporalia ver

sic sanè. de tral-

episc. & c. ult.

& ibi glos. 50.

dist. & cap. si

quis omnè tin.

1. q. 7. & c. non dicatis 12. q. 1. glos. not. in l. non omne. §. ult. de re milit. Panor. in c. at si clerici, & ibid. Felinus coll. 2. l. edicto princ. de iure fisci. l. 3. §. ult. de al. in.

^a Exo. 22. ^o

Num. 5.

^b Pan. ^o Felin.

in c. at si cleri-

ci. col. 2. vers.

nota. de iud.

extr. glos. in c.

3. 50. dist. per c.

vlt. 24. dist.

^c Pan. in c. de

hoc. de simonia.

^d Bald. in l. ea

que. de cõd. in-

deb. C. q. 10. c.

vlt. de iuram.

calũ. lib. 6. Bal.

in l. contra ne-

gantem. col. 1.

de l. Aquil. C.

^e in c. vassal-

lus. ibi coll. 3. si

de feudo sue. c.

controuer. ^o

in 1. §. porro.

col. 4. tit. que

fu. prima cau.

feu. Ang. in §.

ex malef. col. 8.

Barbat. cõf. 28.

^o l. id quod ser.

§. 1. de pecul.

leg. ^o ibi Bar.

^o l. palam. §.

vlt. de rit. nupt.

ff. Bald. in l. ea

que. q. 2. de cõ-

dic. indeb. C.

Pet. Ancarã. in

c. perpetue col.

1. de elect. lib. 6.

Florian. in l. 2. ad l. Aquil. Ang. Arctim. in tract. malefic. in ver-

bo deducta 4.

reus est, tum quia cæteri hac via ad confessionem veri & resipiscentiam adducuntur. Athenis etiam, ait Plutarchus in Alcibiade, reus absoluebat qui necdum conuictus fatebatur: sed lex ista non obtinuit, quia consequebatur ex ea maleficiorum impunitas. Imò verò ex diuina lege ^a qui furtū suum sacerdoti fatebatur, furtum restituere & quintam superaddere tenebat præter oblationem peccati: multo igitur minus lenienda pœna est si confessus euinci potuerit ^b. Si quis verò neq; accusatus, neq; præuentus, neq; reus actus fatebitur qui conuinci non potuerat, & facti pœnitentia ductus conscios accusabit, hic venia dignus est: non quòd istud capitale non sit adorauisse Satanam & Deum abnegasse, sed vita huic permittenda est, cum vt sit delationis præmium, tum vt hac arte alliciantur ceteri. Alioqui confessio ^c quæ præuentionem sequuta ante probationem facta est vllam' ve probatiõis speciem, minuere quidem at non tollere supplicium potest ^d: nisi fortè edicto aut lege disertè caueatur ne iudices pœnam lege constitutam minuant: ita enim voluntaria confessio accusationem antegressa nec absolutionem nec leuamen vllum afferret supplicij. Hic enim legis interdictum plus potest, quàm Magistratum omnium autoritas. Quæstionem aliquis fortè iniecerit si princeps vassallū dominus subditum, herus seruum, pater filiū, aut mater filiam cœgerit cum Magis facere, adire cœ-

1. de elect. lib. 6. Florian. in l. 2. ad l. Aquil. Ang. Arctim. in tract. malefic. in verbo deducta 4. parte. Bald. in l. vlt. coll. 2. de exec. rei iudic. C.

tus, abnegare Dominum, an ij legalibus pœnis teneantur. Equidem quæstionem hanc nihili effe duco, cuius species nec vera est nec verisimilis, quæ plenam assensionem liberamq; hominum voluntatem Satanas postulat, prout exemplis antè demonstrauimus. Quod si quis pater aut dominus tanta improbitate esset qui filium suum eò compelleret vt abnegaret Deum, non continuo magus aut supplicij in Magos constituti reus hic dicendus esset: nam peccatum nisi voluntarium non est peccatum. Augustinus inquit. Atq; in hac quidem causa ij legibus absoluuntur, a quos necesse fuit obsequi: eorum verò qui potuerunt non obsequi, sed reuerentia aliqua ducti paruerunt, pœne summo iure non repetuntur, sed lenius cum eis agitur. Verùm hoc ad atrocìa crimina pertinere non potest, ad istud verò inprimis detestandũ minime: cum in hac causa Lex Dei occidi mandet quisquis facinus solùm suaserit tam execrabile. At puiellæ erga matrem, pueri erga patrem, seruuli erga herum obsequium pœnam mitigari flagitat, si antè confelsio & pœnitentia quàm conuictio pareat. Huc accommodari potest illud Senecæ in Thyeste, quem peccasse pœnitet pene est innocens, si vera fuerit ac non ficta pœnitentia. Et quãuis Principis aut summi Magistratus preces plus possint quàm violentia obsequium tamen in tam execrando scelere caret excusatione:

Bartol. in tract. de tyrann. q. 7. Castren. con. 70. col. 4. li. 4. Innocent. in c. de iurjur. Socin. conf. 2. 63. can. rogo. 11. q. 3.

FF ij

^a l. sed & si vi-
uus. §. si iussit
domin. de iur.
ff. & l. ult. sine
& ibi gl. de bo.
dân. & l. seruus
& ibi. de actio.
& oblig. ff. l.
liberorũ. §. ex-
cusantur. de ijs
qui not. in sa. ff.
l. liber homo. 2.
ad l. aquil. ff.
l. ad ea. de re-
gul. iur. ff. aub.
sed nouo iure,
de custo. reor.
l. si seruus, de
sepulc. viol. C.
& ibi Faber,
Gellius li. 2. c. 7.

^b Deut. 13.
^c l. seruos, & i-
bi Bal. & Sali-
cet. ad l. iul. de
vi pub. C. & in
l. 2. & ibi glos.
Faber & D. de
sepulc. viol. C. gl.
in c. dixit Do-
minus. 14. q. 5.
& in c. quod
quis. de regul.
lib. 6.

^d l. 1. quod ius-
su, & ibi glos.
petitio princii

nam neque Principi imperium est in subditum eō, tra legem Dei, neque vlla subdito ad obsequendū necessitas. Iubet tamen æquitas supplicio adhiberi modum si confessio facti pœnitentiæq; aderit: sin autem aperta vis iustusq; mortis metus presserit immorigerum (etsi mori præstat quàm obsequi) hic tamen obsequium ad cuitandam pœnam corporalem præstitum quodammodo accusatio,

** D. in. c. sacris. de ijs que vi metusce cau. & c. presbyteros. 50. dist. A. lexand. Ales in 3. parte summe. q. 41. membro 4. artic. 7. Bal. in §. in iuria. tit. de pactis iuram firmandis & retrus in l. scientiam. §. qui cū aliter. ad l. Aquil. Cynus & Faber in l. 1. vn de vi C. Bar. in l. 2. noxali. ff. l. metum autem. de eo quod met ff. l. vni. de regul. iur. ff.*

ne dignum est ^a, etiamsi Magus sortilegio quo fuit impulsus hominem enecauerit: quæ madmodum si indicta capitali pœna cogeretur hominem occidere, non esset propterea homicidarum pœnam subiturus ^b. Doli enim & fraudis non potest accusari, modò præcisa fuerit (vt dixi) indicta morte aut cruciatu impulsio ^c. Sed quid de eo dicturi sumus qui Deum & suam religionem abnegans se dedit satanæ lege mancipij, vt reualefcat à morbo, vt à metu mortis hostis' ve liberetur: quo supplicio dignus est qui seipsum vouet Satanæ, vt curretur à morbo incurabili: etsi antea ostendimus vix fieri vt vnus ex denis, idq; à sortilegijs solum reualefcat. Certè imperitus aliq; in hac causa quodammodo à supplicio capitali excusatus esset, non autem literatus quispiam: licet in isto crimine nullus sit ignorantia locus. Nemo enim ausit bona fide dicere per errorem factum vt Deo Creatori suo renuntiaret & se Satanæ permetteret: prætereà ex omnibus iudicijs constat voluntatem liberam Satanæ acceptā esse. Error verò hominū in illicitis delictum sortilegiorum formis est excusabilis, quæ nō habent

habent conuentionem cum Satana iuramento cōfirmatam, vt sunt annulorum, speculorum, cribrorum, & similibus sortes, in quibus multi (vt antè diximus) aliorum exemplum imitantur. Sed hæc tamen actione prima non oportet impunè abire, quin potius aliquo pacto multari, secunda corpore pœnas luere, tertia ad mortem damnari: cum sacularius tertiò conuictus ex generali consuetudine vltimo supplicio afficiatur plurimùm ^a. Quid autem fiet illis qui malignos spiritus inuocarunt, eisquè pœlliciendis suos ritus mysticos obseruarunt, licet non aduenerit Satanas (quamquam semper aduenit) neque responderit? Imitatur enim scorta callidissima quærogari expetunt. Horum profectò non tentamentum solum est, sed detestabile sortilegium, idq; perfectum atq; absolutum. Hic est igitur pœnæ capitali locus, neque in hac causa æquum fuerit de pœnis minui quæ in conatus irritos ac non effectos constitutæ sunt ^b: nō enim conatus simplex, sed gestum scelus atq; perfectum dicendum est ^c, cum inuocatus fuerit & oratus Satanas, quod certissima Dei renuntiatione coniūctum est. Is ergo diuinis legibus & humanis abutitur qui ea specie ignoscit pœnitenti Mago, quòd hæretico pœnitenti leges ^d & Canones ^e iubeant condonari: etsi magistratus permultis locis antehac ita prospexerint, vt quisquis die Veneris edebat carnes viuus igni traderetur, nisi hominem pœniteret (sicut apud Andes anno M. D. XXXIX, factum est) si pœnitebat, per commi-

^a Angel. de maleficijs, verbo etiã vestè. pag. cxviii. Gãdm. in tract. de malefic. rub. de furibus, & lege Friderici de pace Constantie. bl. 1. §. diuus. & ibi Bart. ad l. Corn. de sicar. ff. & in l. si in rixa col. 1. cod. Bal. in l. si quis non dicam, de episc. C. & l. is qui cū telo, & duab. seq. de scarijs. C. ^b Bal. Alex. Salicet. in limitat. l. si quis, non dicam. de epif. C. ^c l. Manichæos, de hæretic. C. ^d c. ad abolendam. §. pœnitenti. de hæretic. lib. 6.

serationem vitam finire laqueo iuebatur. Quisquis enim rem legi Dei aduersantem credit, vt sit hæreticus, tamen opinione mutata conscientia integra permanet. Qui verò Satanā adorat Deūque abnegat (quæ duo sunt coniunctissima) is rem effecit quæ non potest non esse facta: prout in iure dicitur, factum infectum esse non potest. Si qui autem Deo non renūtiauerint, sed characteras, circulos, & inuocatiōes vsurpauerint prout in libris

^a Bar. in l. si tri-
xa & l. 1. §. di-
uis. de scar. ff.
Ang. de male-
fic. verbo in
platea, nu. 31.
Doct. in l. si qd
non dicam. de
episcop. C. &
ibi Baldus.

vetitis scriptas inuenerunt, nec familiaris (vt vo-
cant) spiritus aduenerit, personarum discrimen o-
portet obseruari. Si imperitus fecerit, nesciens i-
stos spiritus è numero diabolorum esse, huic hono-
raria & pecuniaria multa imperabitur: Nam etsi
voluntas effectū carens pœnas non luit in Gallia,
est tamē aliquis effectus in hac causa, puta inuoca-
tio. Sin autem literatus vir & iudicio valens vtat
inuocatione, reus est mortis: sciens enim prudens
Satanam inuocauit, vt vident omnes. Quòd si vir
in multam honorariam damnatus maleficij istius
nomine recuset contumaciter iudicatū facere, hūc
morti adiudicari necesse est, quemadmodum ex de-

^b Bal. Satic. in
l. si quis non di-
cam. de epis. C.
& in l. cogita-
tionis. de pœ-
nis. vbi Bart. l.
is qui cum celo,
de scar. C. &
Bart. in l. gene-
raliter. §. 1. de
calumniat. ff.

creto Curia die xvij. Aprilis M. D. XXXIX. Ioan-
ne Berquino factum est, qui honorariam multam
hæreseos nomine recusans subire, damnatus est
ad ignem viuus, & statim iudicium effectum.
Quod tamen in Gallia conatus irritus pœnas di-
citur non luere, non semper verum est: cum
in atrocibus criminibus conatus effectū carens
puniatur^b, & qui venenum præbuit, re nō sequuta

quam

quamuis non æquè grauius puniatur: quod in omnibus delictis obtinet. Non est autem in potestate Principum vt crimen condonent quod lex Dei capite plecti iubet, vt est sortilegium. Principes certè Deo permagnam iniuriam faciunt, si tam horrenda maleficia directè in maiestatem ipsius commissa condonauerint, cum minimus quisque Princeps iniurias sibi factas capitali pœna vindicet. Quamobrem quicumque Magis effugia comparant, aut eos summo iure punire nolunt, ij pro certo habeant fore vt Magorum arbitrio à Deo permittantur: similiterque regionem quæ eos tolerauit, peste, fame, bellis afflictum iri: & qui vlti fuerint, eos benedictionem Dei percepturos eiusque furorem sedaturos. Atque hæc causa est cur virum magicarum sortium accusatum nunquam planè absolui conuenit, nisi accusatorem indicemve calumniatum esse luceat meridie clarius: horū enim scelerū probatio adeò abstrusa & difficilis est, vt ex centenis Magorum millibus ne vnus quidem accusaretur aut pœnas lueret si defecti probationibus aduersarij ad ordinarias iudiciorum leges cogentur: ac propterea in causis criminalibus Edicto prohibentur iudices ne id sinant fieri, nisi res comparatae sint: quamuis Lacedæmonios Plutarchus scribat de more nunquam planè secundum reos iudicasse, sed carcere solùm liberauisse ad reuocationē vsq; in omni crimine. Cùm Sibylla Dinscops Saga in Ducatu Cluēsi cremata esset, supra annotauimus

manum

manū quę viatores infectabat momento destitit
 se : cremata quoq; Biebrana ad Laodunum Saga,
 lues quę veneficijs homines & pecora infectabat
 fuit sublata. Nec illud omittendum est quod ex D.
 Adamo Martino illius iudice accepimus, cū illa
 mulieri cuidam comminata dixisset eam nunquam
 puerum lacte vberum suorū alituram, exaruisse
 vbera : & quamuis multos ex eo tempore pepererit,
 nihilominus lacte caruisse, donec Saga iudicio
 factō cremaretur viua Deo iudice iustissimo,
 contra quā Iudices (quibus strangulari eā
 placuerat) constituerāt, & cogitabat carnifex. Et
 si grauius est obrui lapidibus (quod lege Dei præ
 cipitur) quā viuū cremari, vt Moses Ramban
 annotat^a. Memini me in Malleo maleficarū lege
 re, pestem de vico Germanię in agro Constantien
 si non abiuisse, donec Sagam quamdam humo e
 ruiissent & in cinerē redegissent corpus. Sic Veri
 gnij ad Cucium fœmina quædam fuit accusata &
 traducta multorum maleficiorum nomine, qua
 liberata ex probationum defectu pecudes innume
 rę & homines enecti sunt, vt ex incolis audiuius.
 Hęc mense Aprili M. D. LXXIX. decessit de
 vita : ex eo Verigniani homines & pecudes quie
 uerunt ab hoc malo, nec amplius vt solebant mor
 tiūtur maleficijs. Ex his facile cognoscitur cessare
 effecta causis præcipuis eorum desinentibus :
 quæ tamen Deus pro voluntate sua so
 let immittere ad eos quos vi
 sum fuerit affligendos.

* lib. 3. more
 gebocim.

OPINIONVM
IOANNIS VVIERI CON-
FVTATIO.

SVB finem istius operis, cū propē
esset vt excuderetur, Typographus
cui mandaueram misit ad me nouū
Ioannis Vvieri Medici librum de
Lamijs, in quo defendit Magos &
Magas supplicijs affici non oportere: hoc impres-
sionē operis distulit. lamdiu fuerat Vvierus in hac
sententia^a: quia verò leui brachio firmamenta o-
pinionis illius attigerant quidam, nec ei valde ob-
stitierant, sic ille respondit vt si victoriam adeptus
esset. Hęc mihi data est ad respondendum occasio:
non quòd abripiar odio, sed primū ad tuendum
honorem Dei, contra quem se armavit ille: secun-
dò vt quorundam Iudicum opinionem eximam,
quorum iste mutatam sua opera sententiam fuisse
gloriat, & tantum suis libris effectum vt iam le-
ge optima è vinculis liberentur Magi, Iudices a-
lios quorum calculis damnantur illi, vocans car-
nifices. Hoc ab vllō homine dici non mediocriter
miratus sum, cū opinionē istam ab homine aut
imperitissimo aut improbissimo necesse sit profi-
cisci. Ex libris autem Ioann. Vvieri animaduerti-

^a lib. de præ-
stigijs.

Gg

lib. 3. & 4. de
prestigijs.

mus eum non imperitum, sed medicum esse. Verumtamen in libris suis mille sortilegia damnabilia edocet, etiamque voces, inuocatiōes, figuras, circulos, characteras apponit Magorum principum qui post omnem hominū memoriā extiterint, vt execrabilia mille scelera, quæ sine horrore non potui legere, perpetrent. Præterea singulos autores Magos seculorum omnium adducit & celeberrimos, vt a legentibus consulantur: & (quod grauius est) in fine libri de prestigijs excusi Basil. M. D. LXXVIII. Monarch. diabolicę indicę conscripsit, nomina & cognomina 72. principū exponens & diabolorum 7405926. saluo errore calculi. Nam diabolorum plebem in legiones refert, quibus singulis sexies millenos sexcentenos sexagenos senos attribuit, addens eorum conditiones, proprietates, & quos ad vsus inuocari possint. Postquam verò doses diabolorum docuit religiosissimè, hæc verba subiicit, sed hoc nefarium est. In l. 1. §. medicos. de varijs cognitionib. ff. dicitur eum vocari medicum non oportere qui incantauit, qui imprecatus est, qui (vt vulgari verbo impostorum vtar) exorcizauit: non sunt ista medicinæ genera. Id verò Lex Dei non imposturam simplicem, sed detestabilem impietatem esse dicit. Is igitur dici Impostor potest cui non satis est exercere, sed qui etiam libris impressis scelera docet eiusmodi, eaque vt fucet, aliquid de Deo & lege ipsius nonnunquam interferit: qua fraude Satanas & administri eius semper abutuntur, vt obducto

ducto rerum sanctarum velo impietatis genera
 quælibet venditent. Fernelius inquit ^a Magum ^{lib. 1. de abdi-}
 à se fuisse visum, qui orationes & voces sacras cum ^{its veri cœffis.}
 barbaris confusas enuntians, quicquid placue-
 rat in speculo videndum exhibebat: idem narrat
 Origenes & Græcus interpret Synesij ^b. De V. <sup>b in lib. 2. de
obscuro</sup>
 viro autem & similibus illud meritò prædica-
 ri potest, quod Dionysius ad Sosipatrum de
 Apolophane, Diuinis aduersus Deum nefariè
 vitur. Itaque fatetur Vvierus se Ioannis Tri-
 temij Steganographiam exscripsisse quam in
 musæo Magistri sui Agrippæ reppererat, librum
 orationibus dæmonumq; inuocationib. plenum,
 & supra oēs libros (vt ait Carolus Bouillus) dete-
 ctabilem. Lollianum quemdam iuuenem multatū
 exsilio, & bona eius publicata legimus ^c, q; librum ^{c Niceph. li. 10.}
 magicum descripsisset: quid igitur ille mereat qui
 defendit eā, a deoq; scriptis & sermone docet? Nō
 est igitur Vviero cum Dei meminit habēda fides,
 in cuius libris blasphemix tam horribiles offen-
 dūtur. ~~Vt enim nullum venenum tam capitale est~~
~~quàm illud quod ex saccharo aut cōdimentis sua-~~
~~tibus infunditur, quia auidius sorbetur & diffi-~~
~~cilius egeritur: sic nulla est maior impietas quàm~~
~~cui pietatis species prætextitur. Satanæ fuisse Ma-~~
~~gos omnis generis antè ostendimus. Fuerunt~~
 complures Papæ, vt Cardinālis Beno, & Naude-
 rus, & Platina scribunt, fuerunt Reges, Prin-
 cipes, Sacerd. Concionatores, Iudices, & Medici
 permultis locis, fuerunt deniq; in omnib. opificijs.

Sed gratiores certè administratos non habetis qui alios efficiunt Magos, eosquè in sua retia sermone aut scriptis pertrahunt, & qui impedimento sunt ne pcenas luant meritas. Guilhelmum Luranum Theologiæ Doctorem Concionatorem celebrè antè notauimus ob crimen Magiæ Pictauij damnatum esse anno M. CCCC. LIII. die 12. Decembris, testimonij & confessione propria conuictum (quæ adhuc in actis Pictauiensibus extât, vt ex Saluerto Pictonum Præsidente cognoui) quod mutuo obligationis instrumento cum Satana confecto (hoc autem penes eum fuit deprehensum) renuntians Deo & sacrificans diabolo promississet se prædicaturum (vt fecit) fabulas esse quicquid de Magis dicitur, crudele factum esse ad mortem damnari Magos: hoc pacto, inquit ille, Magorũ punitio cessauit, regnumq; Satanæ augescere in infinitum Magorum numero fuit confirmatum. Nondum omnes socij Concionatoris istius perierunt. Etenim nuper Sacerdos extitit Motanus nomine famosus Magus, qui agebat exorcistam: diabolus verò nullius causa se exiturum quàm istius prædicabat. Vuiерum diem scribentem legimus quod ille Diabologiæ Doctor prædicabat. Neque verò leuiter illud omittendum, quod Vuiерus confitetur^b se fuisse Agryppæ discipulum Magorum sua ætate facilè principis, nec discipulum modò sed administrum & seruum: bibisse, comedisse, & cubuisse cum eo (vt fatetur ipse) postquam Agrippa diuortium ab vxore fecerat. Quod autem

Paulus

^a Petrus Ma-
mor. in sigello
maleficor.

^b lib. 2. cap. 5.
de prestigijs.

Paulus Iouius ^a & alij scripserunt nigrum Agrippæ canem, quem vocabat Dominum, postquam ille in Xenodochio Gratianopoli vita defunctus est, se coram omnibus in fluuium dedisse præcipitem, nec fuisse visum ab eo tempore: hunc scribit Vuierus non fuisse canis specie Satanam, sed verum canem quem ipse loro post Agrippam duxerit, eumque medium inter Agrippam & ipsum cubuisse. Cum verò Magi recordatur magistri sui, ^b fidelis memoriæ Agrippa, inquit ^b, aut venerandi præceptoris mei Agrippæ: quamuis nemo sana mente præditus non confiteatur lectis Agrippæ libris eum inter Magos principatū obtinere. Manifestum illud est ex epistolis quas adiecit ad finem libri tertij de occulta philosophia, vbi ad Italum quemdam ordinis Augustiniani scribens clauem occultæ philosophiæ à se amicis solum dicit asseruari: is autem liber quartus est, discipulorum & amicorum Agrippæ opera post magistri obitum mandatus typis, qui liber tanquam clara luce detestabile Magiæ venenum reteggit, omnes dæmonū inuocationes, circulos, characteras, & sacrificia Satanæ oblata. Hactenus qui vir fuerit Agrippa placuit ostendere, ne cui videatur mirum si Vuierus tantopere ad defensionem Magorum exarserit, vt Magistratus seuos carnifices & lanios non dubitet appellare. Quinetiam legem Dei conat̄ corrumperet, ^c vbi sic dicitur, *Præstigiaticem non fines viuere*: arripiens enim Græcam interpretationem affirmat legis sensum esse vt venefici ac non Magi

^a in Elogij.^b lib. 3. cap. 35.^c Exod. 21.

tradantur morti, & fretus voce equiuoca Hebraicum texrum præterit, cuius maxima est euidencia. Atqui hæc Legis verba sunt *חִתּוּמֵי אֱלֹהִים*. Hebræum vocabulum fit à *חָשַׁב* quod est præstigias oculis offundere: vnde *חִתּוּמֵי אֱלֹהִים* dicuntur præstigiatores in Exodo ^a & alijs scripturæ locis ^b quos annotauimus, vbi vox non alios designat quàm Magos. Sed quoniam Magi hominibus mortem plurimum afferunt, & pulueribus, ossibus, ac venenatis animalibus abutuntur, eos Græci *φαρμακείας*, *φαρμακῆς*, & *φαρμακιδῶν* dixerunt, sceminas verò *φαρμακιδῶν* & *φαρμακιδῶν*, prout pars Magorum maxima Medicos solet ac Exorcistas agere. Vuerus autē fucū volens legi Dei facere verbis Hebra. scriptæ, obducta specie Græcæ interpretationis turpiter lapsus est cū ait Veneficos *φαρμακιδῶν* appellari, quod vitio typographi non accidisse accentus arguit: nam etiam itidem scriptum est in præfatione libri de præstigijs, & lib. iij. cap. xxxviij. & lib. vi. ca. xxij & lib. de Lamijs ca. iij. cū *φαρμακείας* aut per crasin *φαρμακῆς* fuisset dicturus. Sed in rebus lapsus longè est grauior. Nam Hebræus Philo & septuaginta duo interpretes commodiore Græca voce destituti sic interpretantur Mecaspha, qua significant sage. Græcū autem *φαρμακῆς* & seplasiarios seu pharmacopceos, & veneficos, & infectores, & herbarios, & Magos denotat, & eos qui olim purificabant impurata templa, & qui eijciebāt diabolos (hos lex impostores & exorcistas vocat ^c) quod Eustathius in librum vigesimum secundum

^a Exod. 7.

^b Habac 5.

Miche. 5.

2. Reg. 9.

2. Paralip. 33.

Esaï. 47.

Ierem. 27.

Dani. 2.

Nāhum. 13.

^c l. 1. §. medicos. de varijs cognitionib. ff.

dum Odissæ annotauit sub finem. A Græcis autem plerumque ac non *δμανύμοσ* Magos appellari *φαρμακός* non autem veneficos, demonstrat Dioscorides cum de Rhamno inquit. *ἀρκυρία τὰς τῆν φαρμακίας κακουργίας*, & Aristoteles agens de hippomane lib. 6. cap. xviiij. de historia animalium, Magos *αὐτὸν παρὰ τὰς φαρμακείας* vocat, cum Hippomanes tradit vsui esse Magis: quod tamen non venenum esse vsus Magorum indicat, qui ex eo conficiunt amatoria. Theocritus etiam Hippomanes herbam esse narrat in Thessalia nascentem, hoc est, Thessaliæ pharmacum. Hęc in Ecloga Sagæ (*φαρμακοντεία* nominat) quæ carminibus, votis, precibus, & inuocationibus omnibus vtitur apud astra & dæmonas, adhibita volucris quam Græci *ἰνυγᾶ*, Latini Motacillam, Galli *Μουette* nominant, non ad tollendū veneficio, sed ad pelliciendū amasium qui procul aberat: nam motacillæ non est insuavis cibus. Quamquam Seruius voce *ἰνυγᾶ* ait significari fistulā sonandis Magorum criminibus accommodam: itaque ostēdit nihil veneni esse, vtrauis significatiōe acceperis. Aristoteles etiam de Sippe volucris loquēs eodem sensu *φαρμακείαν* accipit, cuius hęc verba sunt, *Σίππην ἢ μὲν ἄθος μάχμηθ', πλὴν ἢ διαλοισακ' εἰδισος, καὶ θυθύμωσ καὶ θυθίοσ καὶ λέγεται φαρμακία εἶναι ἀλλὰ ἢ πολὺν δεισ εἶναι*. Et in Hippocrate ^b legimus *πεφαρμλνός* dici quos sortilegijs affecterunt Magi: totus enim liber de morbo sacro in Magos scriptus est (*μάγος, γόπιος, φαρμακός, ἀγύρτας* vocat) qui se gloriantur, inquit, Lunam deducere, Solē obscurare, tempestates ciere, Deos subijcere.

Nemo

^a Lib. 9. ca. 17.
de historia animalium.
^b Lib. de morbo sacro.

Nemo autem est qui nesciat Magos sine veneno enecare, seu pomum dantes, seu manu aut virga attingentes: vt Patauij Sagam à se visam Cardanus scribit, quæ puerum enecauit illicò, dum virga leniter dorsum illius contingeret. Medea Saga zelotypa quòd Glauca Regis Creontis filia Iasoni quem deperibat nuberet, coronam auream misit ei nuptiarum die, cumq; eam capiti suo imposuisset Glauca, exarsit flamma ex qua repente obiit, vt Euripides in Medea scribit *φαρμάκων τῆν σὼς* *ἔσθι*, inquit, hoc est, non venenis tuis, sed pharmacis. Medea enim suos ipsius liberos dicitur sacrificauisse, vt Glaucæ mortem inferre posset: quod è sacrificiorum genere oportet accipi l. ex senatuconsulto, de sicarijs, ff. Ex Sc. eadem legis Cornelij pœna tenetur qui mala sacrificia fecerit, habuerit, puta detestabilia Magorū sacrificia, non autem Paganorum (vt Accursius in glossa tradidit) cum autor ipse legis Paganus esset: vnde apparet Senatū ad legis contra sicarios latę interpretationem decretum addere in eos qui scelerata Magorum sacrificia fecerint, habuerint. Verū vt optimè differentia constet veneni à sortilegio (quod vtrumq; sonat *φαρμακεία*, vt Latina voce veneficij & naturale venenum & sortilegium designatur) Platonē lib. xi. de legibus oportet consulere. Alterum enim ab altero distinguens capitalem pœnam in Sacerdotes & aruspices decernit qui sacrificijs, ligaturis, incantationibus, alijsve sortilegijs (*ἢ τῆν πικρὴν φαρμακείαν ὡν τῆν ὀνομα*, inquit) hominē enecauerint. Atque

que hæc legis illius inscriptio, *λογος δε εστις ποδι
 φαρμακείας*: in qua ligaturas eiusmodi nominat ille-
 cebras & incantamenta *καὶ δεσμοί, & παγῶνες, & φάλας*. Tū
 verò alterum legis caput subiicit de eo qui venefi-
 cio *αἰθουμαντικῆς* vtitur: deinde Magos adijcit mira-
 bilibus modis operari, & qui incredibiles planè vi-
 derentur nisi obseruauissent alij, cum cereas suas i-
 magines in compitis, ad parentum sepulchra, sub
 ianuis ponerent. Ex quibus manifestū est iam Pla-
 tonis seculo & ante illud in vsu fuisse cereos typos,
 quos Magi nostri (licet Platonem non legerint)
 imitantur, & quibus ope Satanæ mortem homini-
 bus afferunt. Quamobrem Azo in hæc verba l. 1.
 de maleficis & mathematicis, plus est occidere ve-
 neno quàm gladio, addit, venenū arte magica da-
 tum: & in l. venenum. ad l. Corneliam de sicarijs, &
 l. venenum. de verb. signif. ff. vox veneni vtrumq;
 complectitur. Sed quoniam Vuerus ambigua Io-
 sephi interpretatione nititur, agedum, ne legē Dei
 ampliùs corrumpat, τὸ δριμύνημας ei detrahamus. Phi-
 lonem igitur Hebr. consulamus socium Iosephi &
 familiare: hic caput illud legis Dei Hebræis verbis
 conscriptum Grecè interpretans in libro de singu-
 laribus legibus, lex Dei, inquit, à Magis & vene-
 ficis abhorret (*μαγούσης, φαρμακωπῶς* vocat) qui mo-
 dis artibusq; damnandis mille mala perpetrant, &
 eos quo die fuerint intercepti morte multari iubet:
 quemadmodum sancit l. vltima. de malefic. C. vt
 qui magum retexerit illicò ad publicum pertrahat.
 Tum explicatis magorum & maleficorum sceleri-

*lib. περιτῶ ἀνα
 φεραμένων ἐν ἀ-
 σαύμασι.*

Hh

bus Philo naturalem Magiam, id est, Physicam ab incantatorum magorum præstigiatorumq; magia distinguit exorcismis & incantationibus ab utentium, odia capitalia amicis ingerentium, aliaq; scelerata incredibilia committentium. Et his itaq; evidens Io. Vueri calumnia tenetur manifestò, defentis legem nolle vt mulieres Magæ, sed veneficæ solùm multentur morte. In hac quæstione omnium maxima diutius hæreo, vt cognoscatur an tot innocentes, vt Vuerus loquitur, absolui oporteat, & vtrum præstet calumnijs hominis insistere quàm autoritati legis diuinæ obsequi, quæ præstigiaticem diè vnico relinqui vetat superstitem. Et quis, obsecro, Hebræam linguam & Dei legem meliùs quàm Hebræi & Prophetæ intelligat? Elias autem Leuites omne ὁμώνυμον sublaturus vocem Me-

^a in arte poetica. caspha exponit Lamiam, qua voce Horatius ^a,

Neu pransa Lamia vinum puerum extrahat alio.

^b in Odyss. 13. num. 33. vide Dion. Chrysostom. in Lyb. fabu. in vita Apollonij.

Hesychius λαμὴ δαεργωαίχης nominat: etsi Eustathius in Homerum scribit ^b voce Lamia significari demonem specie muliebri, eodemq; sensu ait Philostratus Lamiam pucros deuorantem Corintho ab Apollonio Tyaneo expulsam esse. Vuerus dicit Scripturam sacram nusquam Lamiarum meminisse: certè, nam vox Græca est, at testamentum vetus scriptum Hebraicè: Esaias verò ob sortilegia Babylonem detestatus ait non esse mansurum lapidem vnum alteri impositum, prout re uera effectum est (iamdiu enim non potuit quisquam lapidem vnicum è ruderibus ostendere illius oppidi, cu-

di, cuius ambitus fuit milliarium triginta, siue itinere tridui, vt narrat Heródotus) sed illic Satyros & Dæmonas saltaturos esse, & ibi commoraturam Lamiam. Hebraicè vocatur לילי, lxxij. interpretes ἰμπεδουλα vertunt, Latini Lamiam eodem sensu, cum autem plerumq; Demones spectentur in desertis locis, prout est maxima ex parte Africa, Lamiam in historia Africana describit Dion similem feræ habenti vultum scemine elegantissimū, mammas & pectus pelliciendis viatoribus regenti, modestis & gratis oculis: cæterum loco pedum habere serpentis caput, & squamigerum serpentem esse, qui hominem cum primū accersit vorat avidissimè: quò referri potest illud Ieremia, Lamia nudarunt vbera, Threno. 4. ideòque isti spiritus voratores appellantur siue Lamiaε παρὰ τὸ λέλαμμοι, aut à voce λαμός, id est, ingluuius, vt ait Porphyrio^a: & eodem iure piscis omnia deuorans, etiam homines integros, teste Nicandro Colophonio^b, appellatur Lamia: cumquæ Sagæ humanum sanguinem hauriant avidissimè, eas Apuleius nominat Lamias. Sic ea nominatur quæ sectis faucibus Socratis (id sodalis Apuleij nomen) accubantis ei atque dormientis sanguinem excipit vase & obduxit plagā: quòd experrectus Socrates se nō sentire dicebat ludificabaturq; & postridie tñ vita defunctus est. Huc illa pertinet salomonis allegoria, Aquilā pullos sanguine pascere, id est, Satanā isto cibo subditos suos educare: & à dæmonibus spiritibusq; malignis amari sacrificia scribit

^a in illud Horat.
neu pransæ L.
^b apud Eustath.
in Odyss. 13.

Porphyrius libro $\pi\omicron\delta\iota\ \alpha\epsilon\pi\lambda\iota\epsilon\ \tau\omicron\upsilon\ \iota\mu\pi\lambda\omicron\gamma\epsilon\alpha\varsigma$, nō indigno
 qui latinus fiat. Quamobrem Deus populū suum
 à sacrificijs demonum auocare volens, sanguinem
 super altare & ad dexteram eius effundi iubet: atq;
 vt omnes intelligant id à se iuberi vt populum suū
 ab impijs illis scelerib. abstrahat, sic ait, Nec vobis
 vnquam deinceps accidat vt euntes sacrificetis di-
 abolis & Satyris, quos sequuti commisitistis idolo-
 latriam & adulteria. Solebant enim (ait R. Mo-
 ses Maymonis^d) dæmonib. sacrificare sub arbori-
 bus & collibus, partemq; sanguinis in fossam inj-
 cere, ad cuius ambitū conuiuabant cum malignis
 spiritibus. Sic accipimus illud legis diuine caput^b,
 Ne comedatis super sanguine, & præstigiatores
 ne sitis. Hebræa verba sunt על חרם, quę interpretes
 vertunt *cum sanguine* præter naturam præpositio-
 nis על significantis super, quia videlicet morem il-
 lum non animaduenterant quæ R. Maymonides
 scribit à Chaldæis profectum esse. Itaq; Propheta
 Nahum^c scortum Babylonis metropoleos Chal-
 dæorum detestatus, dicit B hylæ nem præstigijs
 potentem esse, & omnes populos terræ præstigias
 suas docuiff: vbi Propheta vocibus iisdem vtitur
 כבשפות & מבשפים, quæ R. David Ki sli interpreta-
 tur בעביות pari Magorum significatione, & Chal-
 dæus Paraphrastes, Jonathan Viuidis filius expo-
 nit חרשיו, id est, sortilegia. Hic enim & tollit homo
 nymiam, & verum illustrat Scripturæ sensum. Id
 autem foret ineptum, si quis venena populis &
 Regib. terræ à Babylone subministrata diceret, cū
 sit v.

^a hb. 3. more ne
bocim.

^b Leuit. 19.

^c Nahum 3. 4.

fit vbique veneni copia, vt Plinius expoſtulat: Babylonios verò Magorū principes exiſtiſſe apud omneis conſtat, & inter Cræcos Latinosq; conuenit eam ob cauſam Chaldæi nomine ſortilegum ſignificari, diuinum, magū: Sic Heſychius, *χαλδαῖοι, τὸ γένος τῶν Μάγους*: ſic ſepe Tullius ^a, ſic leges noſtræ, ſic etiam Scripturæ ſacræ ^c. Nam cū in libro Regum dicitur Iezabelæ Reginæ Samariæ ſortibus inquinata fuiſſe terra, legitur vox illa *מבשמים*, quia non poſſunt venena intelligi: cū Prophetas Dei (quos odio capitali oderat) & Nabothum aperta vi, non autem venenis tolli curauerit, & ex quo Saga in Samariam inuexit Magos (vt Medea Regina in Theſſaliam) ſexcentos annos Samaria hoc modo referta manſerit, adeò vt vulgo diceretur, Samaritanus es, diabolū familiarem habes: quam calumniam aduerſarij inpegerunt Chriſto ^d. Hinc Simon ille cognomento Magus, magiſter Menandri. Vuius autem caput iſtud diuinæ legis, *Præſtigiatricem ne ſinas viuere e*, petens calumnijs, non animaduertit quid cauſæ fuerit cur lex nō dicat præſtigiatorem: quod tamen non eo conſilio dixit vt Magis, medicis, & Pharmacopœis ignoſcat ſi fuerint uenefici, quib. notiora ſunt venena quàm mulieriq; ſed eo pacto Lex Dei innuit hoc malo nō perinde inquinari viros, & pro viro vnico quinquagenas mulieres ex eo laborare: vt in prouerbio Hebræorum eſt ^f, quo plus mulierum, eo plus magorum eſt, *רב מבשמים ברב חגשים*. Quamobrē ſcribit Plinius & ſceminarum ſcientiā in veneficio præ-

^a Lib. de diuination.

^b I. nemo de malefic. & mathe.

^c Daniel. 2.

^d Eſai. 47.

^e 1. Reg. 18.

^d Ioan. 8.

^e Exod. 21.

^f Libro Pirke aboth.

^g lib. 25. ca. 21.

ualere: quod vocabulū de veneno accipi nō oportere idē autor demonstrat exēplo Circes homines in bestias transformātis, qđ omnia mūdi veneficia nō essent effectura. Quintil. etiā hāc præsumptionem affirmat esse ^a, Latrociniū in viro facilius, ait, veneficiū in foemina credā. Legant omnes eorū libri qui de Magis scripserūt, foemine quinquagenę cōperientur Sagæ aut demoniacæ vnus viri loco, vt antè diximus. Hoc autē mea sentētia nō ex sexus fragilitate accidit: nā in exsuperabilē perueiciā in plerisq; cernimus, easq; ferēdo quæstiois tormēto sæpe viros antecellere: vt cōiuratione in Neronē ^d Tacitus li. 14. fuit exploratum^b & post mortē Hippiaæ Athenarū tyrāni (cū foeminæ sibi ipsis linguas præciderēt vt omnē veritatis consequēde spē tortorib. eriperēt) & plurimarū q; foeminarū martirijs. Illud maiore veri specię habuerit, si dicamus istud vi brutæ cupiditatis effici q; eò foeminā redigit vt perfruat suis cupiditatib. aut sese vindicet: qua ex causa videtur Plato inter virū & animantē brutā, foeminā collocauisse. Etenim grandiora esse videmus foeminarū viscera quā virorū, qui nō perinde feruēt cupiditatum violētia: hominū verò capita crassiora, q; pl⁹ cerebro prudētiaq; valēt q; foemine. Hoc illud est qđ poetæ olim figurabāt, cū Palladē sapiētiae Deā è louis cerebro natā sine matre dicerēt, vt ostenderent nunquam à mulieribus manare sapiētiam, que naturam brutarū animantiū accedunt propius: nā etiam foeminam quæ seduxit virū, Satanus primū aggressus est. Præterea sic Deo visum fuisse statuo in ordi-

^a in declamatiōne.

^d Tacitus li. 14.

in ordinem cogere & debilitare Satanam, cum facultatē plerumq; ac inprimis ei concederet in creaturas indigniores, puta serpentes, muscas, & alias quæ lege Dei immūdæ dicunt esse, deinde in alias similiter expertes ratiōis potius quā in homines, tū in fœminas potius quā in viros, postremò in eos potius qui vitam more pecudū brutarum transigunt quā in ceteros. Adde quòd Satanus fœminarum opera viros & liberos eodem pertrahit. Stabit itaq; diuinę legis constitutio, prestigiatrices statim morte multari oportere: & Vuieri calumnia cōtra legem Dei & magistratus probè officio fungentes repudiabitur. Vuierus enim assentitur ^a Sagis communicatiōem cum diabolis & pactum intercedere, easq; ope diaboli nō pauca scelera committere: idē verò libro de Lamijs modò pactionē interuenire negat, modò probari non posse ait, modò Sagarum confessioni non esse habendā fidem, falli quę putant ea fieri à se quę pro confessione dicunt, eas morbo melancholico infestari. Atq; hūc prætextum imperiti & Magi adhibent, vt effugiū paribus afferant, regnumquē Satanae adaugeant. Quicumque antehac dixerunt id esse à melancholia, non esse demonas putauerunt, nec fortasse demonas Deum'ue vllum crediderunt subsistere. Vuierus autem Deum fatetur esse, fatetur etiā diaboli (vt in Scriptura legimus) & de potentia illius contremiscunt: fatetur etiam omnibus scriptis bonos & malignos spiritus existere, quibus cum hoīe societas pactumq; interuenit. Et quare Magorum

^c lib. 2. de prestig. cap. 4. [Ⓞ]
^{8.} 34. [Ⓞ] li. 4. cap. 14. [Ⓞ]
 lib. 5. cap. 9. [Ⓞ]
 sæpe alibi.

expor-

exportationes, maleficia, actionesq̄ mirabiles d̄portuūt acceptas ferre melancholiæ: quare (id q̄d est incredibilius) fœminas melancholicas efficere: nam id esse admirandum notauit antiquitas ac inauditum potiùs, cùm nunquam fœmina ex melancholia aut vir gaudio moriatur, sed contrà fœminas complures summa lætitiã enecet^a. Certè Vvierus, vt est medicus, non potest ignorare humorẽ fœminæ planè aduersari adustæ melancholiæ unde furor nascitur, siue à bile flaua adusta oriatur, siue à succo melancholico, vt inter omneis medicos conuenit: Vtrumq̄ enim procedit à calore & siccitate nimia, vt Galenus scribit libro de atra bile. At fœminæ frigide à natura & humidæ sunt, vt idem autor, omnes Græci, Latini, & Arabes vno cõsensu docent. Ideoq̄ Galenus^b scribit virum calida & sicca constitutione in regione calida & sicca per ḡstatem in melancholiæ morbum incidere: cùm tamen Olaus magnus, Gaspar Peucerus, Saxo Grammaticus, & Vvierus ipse cum Germanicis omnibus Magorum Quæstoribus assentiantur sub Arcton vbi congelascit mare, in Germania, per Alpes, & apud Allobrogas omnia Sagis circumfluere. Populos autem Borealeis constat tam abesse à melancholia, quàm absunt à pituita Afri. Illos enim albos esse videris, virentibus oculis, rufis & tenuibus capillis, rubicunda facie, hilares & loquaces: quæ omnia humori melancholico planè aduersantur. Quinetiam Hippocrates libro *ἰδιδυμῶν* primo & Galenus ibidem confirmant fœminarum in genere cer-

^a Plinius lib. 7.
Valerius Max.
Solinus.

^b lib. de atra
bile.

re certiore[m] esse quàm virorum valetudinem ob
 profluuium menstruum quo ab innumerabilibus
 morbis vindicantur. Nunquam femine, ait Hip-
 pocrates, podagra, nunquam pulmonum exulce-
 ratione, Galenus inquit^a, nunquam epilepsia, aut
 apoplexia, aut phrenesi, aut lethargo, aut conuul-
 sionibus, aut tremore infestatur dum menses pro-
 fluunt. Et quamuis dicat Hippocrates^b comitia-
 lium & dæmoniacorum morbum (quem voca-
 bant sacrum) naturalem esse, hunc tamen piit-
 tosis solùm ait accidere, biliosis nunquam: quod
 Vuierus medicus non potuit ignorare. Fœminas
 autem ferè dæmoniacas potius esse quàm viros su-
 præ demonstraui[m]us, & Sagas sæpe corpore ex-
 portari, sæpe *ἐκασμῶς* abripi modis diabolicis, ani-
 maq; à corpore separata, & corpore rigente exper-
 te sensus. Illud verò magis ridiculum, quòd Saga-
 rum morb[us] dicit[ur] à melancholia procedere, cum
morb[us] ex melancholia nati periculo semper con-
iuncti sint^c. Verumtamen videmus Sagas in arte i-
 sta quadraginta annos aut quinquaginta versatas
 inde à duodecimo ætatis anno (vt Ioanna Haruil-
 leria, quæ viua cremata est die xxix. Aprilis M. D.
 LXXVIII. & Magdalena Crucia Cordubensis
 Abbatissa in Hispania M. D. XLV.) familiaritatē
 coluisse, & consortium cum diabolo habuisse, illā
 quadraginta, hanc triginta annis. Necessè est itaq;
 Vuierus fateatur insulsum esse, indignū medico,
 & crassissimæ ignorantix vitium (etsi ignorantia
 quid dico?) si melancholici morbi fœminis tri-

^a lib. de vene
 sectione.

^b lib. de morbo
 sacro.

^c Galen. lib. de
 atra bile.

buuntur, quibus illi non magis competunt quàm laudabilia effecta temperatæ melancholiæ, quæ virum (vt prisci omnes philosophi & medici annotarunt) sapientem, modestum, & consideratum efficit^a: nam affectiones istæ non mulieri amplius quàm ignis aquæ coherere possunt.

^a Arist. in problem. sectio. 30. princip.
^b Proverb.

Salomo^b quoque ante omnes temperamenti muliebris pericissimus se vidisse ait de millenis viris sapientem vnum, sed ex omnibus fœminis ne vnam quidem. Nunc igitur lymphatorum hominum errorem omittamus, qui fœminas statuunt esse melancholicas. Etenim Vvierus ipse videns suum illud velum melancholię certissima demonstratione sublatum esse & euidentissima veritate tot diuinarum humanarumq; legum, tot gentium omnium & populorum historijs, tot confessionib. voluntarijs aut vi extortis, tot iudicijs, conuictionibus, condemnationib. executionib. ab annis ter mille toto orbe terrarum editis: alteram technam sed obefiorẽ cõmentus est, vt Magorũ supplicia impediatur: cùm Sagas dixit^c à diabolo seductas esse, eiq; persuasum esse quod ipse fecerit id ab eis effici. Itaq; in speciem se vehementissimè Satanæ aduersari simulat, re cõseruat Magos, id est (vt paucis explicemus) colludit verbis cum Satana, re ipsa verò amplitudinem & potestatem illius stabilit, cùm non ignoret magistratui neq; iuris dicendi, neq; diabolos prehẽdendi facultatẽ esse. Atqui hoc argumento absoluunt non solũ Magi, sed etiã occisores omnes, latrones, incestuosi, parricide, & qui

^c cap. 4. et ca. ult. de lamijs.

quicumque ab hoste humani generis ad maleficia committenda impelluntur. Deinde verò laudibus effert mirificè ^a multam in Papali Camera imperatam, quæ ad veniam consequendam binum ducatorum est in quamq; pœnitentem Sagam : tum dicit alibi ^b si defenderet non solum ex lege Dei non esse mortem Sagis irrogandam, sed ne vllam quidem Sagarum mentionem extare in Scriptura sacra, ipsum non facile conuictum iri, Hic ego testẽ appello Deum & legem ipsius ad istum hominem euincẽdum, appello sexcentos Bibliorum locos ^c. Imò verò vt cernamus oculis nihil esse coram Deo tam abominabile, nihil frequentius in Scriptura sacra prohiberi, Balcham à Deo inspiratus, quamuis summopere instante Balaco Moabitaram Rege ne faceret, populo Israelis benedixit, & tanquam Propheta rationem reddidit: nam neque incantator est, inquit, neque Magus in isto populo, sed Deus ipsi cùm opus est exponit voluntatem suam : Cùmque Deo placuit ostendere quantopere à magicis fortibus abhorret, inquit, Cauete vobis pro vita vestra, ne sequamini consuetudines abominandas istarum gentiũ quas excidi è terra propter sortilegia, magicas artes, & diuinationes, atq; ibidẽ nouẽ recẽset genera quib. reliqua continent^d. Sed illud in primis oportet obseruari, non homicidiũ, parricidiũ, incestus, tyrãnidis, idololatrię noĩe Deũ dicere populos illos à se exterminari, sed ob sortes magicas : & q̃niã populi suos liberos diabolo Moloch cõsecra-

^a lib. de lamis
cap. 24.

^b lib. 3. de pre-
stig. cap. 55.

^c Exod. 7. & 8.

et 9. et 22.

Leuit. 19. et 20.)

Deut. 18.

2. Reg. 9. et 21.

et 23.

2. Paralip. 33.

Esai. 8. et 34.

et 47.

Daniel. 2.

Miche. 3. et 5.

Ezech. 13.

Iere. 19. 23. 27.

et 50.

Actor. 16.

Nahum 3.

Num. 23.

^d Deut. 18.

bant ad facienda sortilegia sua, Deum præcipere
 vt quisquis rem istam abominandam commiserit
 lapidibus obruatur^a, morte omnium (vt R. May-
 monides ait^b) crudelissima: tum verò Deum adij-
 cere se furorem suum immissurum contra populū
 qui impune scelera ista abire siuerit. Itaq; volens
 Samuel grauitatem peccati regi Sauli exponere,
 peccatum, inquit, tuum æquè magnum est ac ma-
 gorum crimen: Similiter vt demonstretur quan-
 topere Manassem Regem Deus exhorruerit, scri-
 ptū est Manassem suis execrādis sceleribus prouo-
 casse Deum, atq; subiicitur eum fuisse magum, &
 conuentionem cum diabolis iniuisse: itaq; spolia-
 tum fuisse regno, & numella in carcere fuisse coer-
 citum. Et quamuis eum postea pœnituerit, eo ta-
 men extincto post annos quinquaginta Ieremiæ
 dixit Deus^c, Igne & cædibus delebo istud oppidū
 propter execrabilia scelera Manassis Regis: de lo-
 co verò Topheth vbi Satanæ sacrificauerat dici-
 tur is fore locus cædium ad vindictam iræ diuinæ
 (vt contigit) exercendam. Similiter libro IIII. Re-
 gum cap. xvij. dicuntur decem tribus exterminatæ
 & in exilium raptæ, quòd in res magicas & sorti-
 legia incumberent. Atq; hos quidem locos appri-
 mē conuenit obseruari: nititur enim hoc vno cri-
 mine decem tribuum captiuitas: de duabus autē
 reliquis tribubus, dicitur Deus (qui ad vltiones
 est tardissimus) post annos quinquaginta sorti-
 legia Manassis vindicasse, cum igne cædibusq; per-
 mista fuerunt Hierosolyma & duæ tribus depor-
 tatae.

^aLeuit. 20.

^blib. 3. more ne
 bociim.

^cIere. 19. et 15.

tate. Alibi verò dicit^a, Gladius ad diuinos, gladius ad Chaldeos: & apud Micheã^b, delebo è terra magos diuinosq;: Et cū Esaias euerfionē Babylonī minā, cædes & incēdia, om̄es hęc calamitates, inq̄t, euenient tibi propter amplitudinē scelerum tuorū execrabilium quę commisisti cum Magis tuis. Denique infinitum esset omneis sacrę Scripturę locos minutatim expendere: vt missos faciamus Doctores, Legislatores, Philosophos, Historicos exēplis circumfluēteis, ex quibus apparet magos post omnem hominum memoriam Deo & hominibus visos fuisse execrabiles. In hanc quoq; sententiam suprā annotauimus ab Augustino scribi, supplicia contra Magos ab omnibus sectis decreta esse: vt demonstrarem^{us} Vvierum quidem legisse optimē & intellexisse pœnas diuinis & humanis legibus cōstitutas, sed de industria appetiuisse cauillis atque calumnijs, cū eas non de Magis dixit, sed de veneficis solū agere. Iam igitur videamus quid Lamiarum nomine intelligat: in hoc enim vertitur tota disputatio. Hęc Vvieri definitio. Lamia est quę ob scœdus præstigiosum aut imaginarium cum dæmone initum, propriē ex suo delectu, vel maligno dæmonis instinctu impulsūve, illiusque ope qualiacūq; mala vel cogitatione, vel imprecatione, vel re ludicra atq; ad institutū opus inepta designare putatur: id est (vt paucis contraham) Saga est quę putatur scœdus habere cum dæmonibus, & id quod non facit ope eorum facere. Hic verò nemo non videt, si multum Vvierus ab arte

^a Jerem. 50.
^b Miche. 5.

^c lib. 7. de præ
stig. cap. 1. &
lib. de Famij;
cap. 5.

medica aberrauit cum de melancholia foeminarum
 ageret, eum iterum errare in ratione Dialectica & lo-
 ge grauius, cum definitionem in imaginatione po-
 nit: proprium enim definitionis munus est vt tan-
 quam digito pertingat & demonstrat oculis germa-
 nam rei naturam siue essentiam cuius est definitio. Id
 verò magis est ridiculum, quod in definitione sex dis-
 iunctiones coaceruat: cum vitiosa sit definitio, ait Arist.
quæ vel unicam disiunctionem continet, velut si di-
xeris, occisor est is qui percutere putatur, aut occi-
dere, aut ludificari alterum. Huic persimilis est V-
 vierii definitio. Atqui si ea Saga est quæ putatur esse,
 & non est Saga aut Lamia, certè nec fuerunt de La-
 mijs scribendi libri, nec peruestiganda rei quæ non
 est definitio. Primum. n. queritur vtrum id quo de-
 agitur sit in rerum natura, necne. i. an sit, tum quid sit,
 deinde quale sit, postremò cur sit. Librum igitur
 Vvierii de Lamijis deleri oportuit, non autem rei quæ
 nusquam est definitionem poni: qui lapsus in re philo-
 sophica est vitiosissimus. Vvierus tamen sortilegus,
 quem magum infamem vocat, definit eum qui co-
 natur accersere & inuocare diabolum, vt se exhi-
 beat & ad postulata respondeat. Hæc paucis pla-
 cuit annotare: nam Vvierii definitio paginam pro-
 pè continet, ac disiunctiones duodecim. Non ita
 facile conuinci Petrus de Appono potuit, qui De-
 monas existere non audebat confiteri, tum vt ele-
 uaret opinionem vulgi (nam magus habebat vul-
 go) tum vt alios eodem perduceret: at Vvierus post
 quam confessus est esse malignos spiritus, etiamque
 indicem

^alib. 6. Topic.

^blib. 2. de pra-
 sig. cap. 2.

indicē eorū conscripfit ad fin. lib. de præst. Magis præterea cōfessus est cōmunicatiōē cū Satana & fœdus intercedere, mirū est profectò q̄ idē negat Sagā cū Satana fœderatā esse, idēq; totū imaginariū asserit, cū disertè lex Dei sage cū maligno spiritu fœdere iunctę meminerit. Quia verò Inquisitores quinq; ^a, qui summam infinitum Sagarum numerum conscripserūt quę in Germania ipsi autorib. fuerūt neci tradite, cōpererunt ex confessione omnium eas cum Satana fœdus cōsertis manibus pepigisse, hic Vvierus ^b adducit fieri non posse vt cōserātur manus, quia demones, inquit, nō carnea sed spirituali cōcretione cōstāt. Atqui vox cōcretionis naturæ spiritū omnino aduersatur: nihil est, ait Tullius ^c, in animis cōcretū, nihil mistū: idēq; ex Aristotele ^d, qui intellectum vocat ἀκρόν & ἀπαθὴν. Quòd si in spiritū natura concretio admittit, id quoq; fatēdū erit eis esse corpora: vt fecit Augustinus sequutus definitionē Apuleij, qui dæmonas vocat natura corporeos, itē Philoponus Peripateticus ^e, Porphyrius, Iſablichus ^f, Plethō, Psellus, Plotinus Academici, & Gaudentius Merula hoc vno argumēto freti quòd res incorporea non pōt quicquam à corporea perpeti. Itaq; Basilii ipse æquē Angelis ac Demonib. esse constituit corpora, eademq; occasione veteres dixerūt demonib. diuisionē cōtingere. Cōmunis verò Theolog. opinio, ac nominati Ioan. Damasc. Greg. Nazian. Thom. Aquinatis ^h & Magistri sententiarū est demones & Angelos eadem natura esse, omnes formas puras

^a in malleo maledictarum.

^b lib. de Lamijs, cap. 7.

^c in Tuscul. qu. d li. 2. de anim.

^e lib. de anim. f lib. ὑπερ ἀνωχῆς τὴν ψυχῆν.
^f lib. de myste.

^h lib. 3. sentent.

& sim.

& simplices : quãuis in eam quoq̃ rem consentiūt, bonos & malignos spiritus sibi cū opus est, formare corpus aspectabile, vt id *σοματικῶς* efficiant q̃ volunt. Plena est Scriptura exemplis, vt visionis Abrahamo oblata, Iacobo, Mosi, Elię, Manohę, Abacucho, Tobiaę, alijsq̃ innumeris : pleni sunt libri Iamblichi de mysterijs Aegyptiorum, Plutarchi, Procli, Porphyrii, & Plotini, denique omnes totius antiquitatis libri ad nostrum vsq̃ seculum: vt Oalus magnus scribit frequentissimē in regionibus singulis ad Boream sitis spiritus spectari humana forma, qui tangūt hominū dexteras, posteaquē euanescent. Verūtamen ponamus nec nature concretionē in dæmonib. esse, nec eos corpus vllū assumere, sed naturas esse puras, simplices, & planē disparatas, vt de Angelis siue intelligētis loquitur Aristoteles : Vvierus tamē negare nō potest quin velit illudere, cū argumēto isto abutiūt vt p̃bet nullum pactū hominib. nullam conuentionē cū Satana intercedere. Etenim ad conuentionē simplex cōsensus sufficit, qui cōsensus sine stipulatiōe, sine verbo, sine scriptura, oculo & nutu solo, ait lex b. fieri potest. Imò Vvierus ipse annuit Magos pacisci & conuentionē inire cū Satana, & hūc eos alloqui & respōsa dare: Cur verò Magos potius quàm Magas? nam lex Dei de Magis fœceminis disertè loquitur & nos fœceminas exemplis innumeris infestiores hoc malo quàm viros esse suprā demonstrauimus. Amplius etiam Vvierus assentitur, dæmonas sibi corpora hominum bestiarumq̃ assumere: adeò

*lib. πρὸς τὴν ἐκκλησίαν
λογοποιεῖται καὶ
πρὸς τοὺς ἑταίρους*

lib. nutu. de legat. 3. ff. lib. 2. de prestig. cap. 2.

lib. de Lamijs, cap. 16. & lib. 3. de prestigijs, cap. 12. & lib. 4. cap. 14.

adeò vt ex scriptis ipsius iudicari queat contradic-
 ctio, & ἀναλόγησις conclusionum ipsius vinci. No-
 biscum enim in eo conuenit, quòd Dæmonas tra-
 dit exportare homines & in aera efferre sine corpo-
 re: cuius rei plurimas adducit historias ^a, & visas à ^a lib. 3. & 4. de
 seipso narrat. Ridet quoq; Vuerus ^b suauiter Ma-
 gorum cum Dæmonibus copulationem, quam ^b lib. de lamijs.
 omnis antiquitas omnesq; populi certissimam es-
 se duxerunt & Theologi confirmarunt: Augusti-
 nus ipse libro xv. de ciuitate Dei, magnę impudē-
 tiæ scribit esse si quis hoc negauerit. Hæc illius ver-
 ba, Dæmones creberrima fama est, quos Latini
 Incubos, Galli Dufios vocant, mulierum attempta-
 re atq; peragere concubitus: & hanc assiduè immū-
 ditiam & attemptare & efficere plures talesq; affue-
 rant, vt hoc negare impudentiæ esse videatur. Cō-
 stat apud omnes nō esse moris vt fœminæ de scor-
 tationibus suis glorientur: qui ergo faterentur ille-
 rem sibi fuisse cum diabolis, nisi ita se habuisset?
 Omnes autem Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Ita-
 liæq; Iudices monumentis literarum consignarūt,
 & nos legimus Sagas omnes iudicio ipsorū con-
 demnatas, fuisse confessas & in suis confessionsib.
 ad mortem vsq; perstitisse, complureis etiam qui-
 bus venia data est dixisse copulationem sibi fuisse
 cum dæmonibus, & frigidum illorum semen ex-
 pertas esse, vt ex libro Quæditorum quinq; ^c (per
 quos innumeri fuerunt ad mortem damnati) & ex ^c malleo male-
 Paulo Grillando ^d didicimus. Demonstrauī suprà ^d lib. de sortile.
 multis singularium iudiciorum exemplis quæ ad

me perlata sunt, id optimè cū factis ἀβουβισως confessionibus, tum conuictionibus certis comprobari: neq̄ dubium est quin scortationis corporeæ cupiditas scēminas præsertim ad spiritualem scortationem pertrahat. Huc referri potest abominanda illa & execrabilis impietas expressa Lege ^a, qua omnes qui diabolo Pehoris sese coniunxerant, miserè dicuntur perisse. Cumq̄ lex Dei ^b prohibuit ne Saga sinatur viuere, paulo post subiicit, qui animãti brutæ concubuerit plectatur morte. Verborum autem in lege Dei series obscurè perstringit turpia & incredibilia scelera. Sic vbi dicit, nō offeres Deo mercedē meretricis aut pretiū canis, scortorū coniunctio cū canib. ostendit, quā insignibus exēplis antè demonstrauimus: & Leuitici xvij. dicit, nec eūtes ampliùs sacrificabitis Satyris vestris diabolis, post quos scortati estis. Sed cū Vuierus medicus animaduerneret neq̄ oppilationē hepatis, neq̄ lienteria sanis & incolumib. scēminis adscribi posse, atque hūc morbū dormiēti solū accidere, à tota verò antiquitate nō solū dæmonū (q̄s Græci Ephialtas, Latini Incubos vocāt) cū scēminis copulationem, sed etiã virorū cū dæmonib. specie muliebri, Hyphialtas vocāt aut Succubos, eamq̄ inter vigilandū fieri, & in quibusdā 30 aut 40 an. perdurare, vr ipse Vuierus agnoscit: propterea nō dixit hunc morbū esse in Magis, sed negauit, dicēs scēminas esse melancholicas quę id se putāt facere quod nō faciūt. Atqui nunquā ex eis cremant̄ furiosæ: sed fraus in eis cernit̄, discretio, iudiciū, quo negāt constanter

^a Deut. 4.

^b Exod. 22.

^a l. diu. de offic. præsid. ff. l. pœna. §. sanè de parricid. ff.

stanter factum, vt quædam faciūt, aut excusant veniamq̃ postulant, vt aliæ, aut se abdunt & proripiunt fuga, quæ actiones furiosorū non sunt. Adde quòd conuictiones, testimonia, comparatiões testium, & cōfessiones gentium omniū ad Indos occidentales vsq̃ maximā inter se habent conuenientiam & similitudinē, item Dæmonū cum fœminis copulationes: vt in historijs Indicis legimus, & supra annotauimus. Vnū ex Vuiro libenter quæsiuerim, quisnā iste sit Sagarū morbus quo puerulos qui deprehendunt occisi putāt se occidisse, quo elixant & liquant eos vt pinguedinē ex eis habeant, vt fatentur illę & sepe compertæ sunt. Imaginant̃ (ait Vuiro^a) sed id totum effecisse, falluntur ta-

^a lib. de Lamijs
cap. 8.

men: Cui verò in tam execrando scelere fides habebitur, nisi oculis habeatur? nisi sensui? nisi tactui? nisi inculpatis testibus? nisi confessionibus voluntariè aut ad quæstionis tormenta factis? nisi denique euidenti & permanenti facto, vbi fuerint deprehensæ? Sprangerus scribit^b obstetricem v-

^b in malleo ma
lesic.

nam quæ frequēter aderat puerperijs, in Constantiensi agro fuisse morti traditam eo quòd XLII. pueros recentes ab utero necauisset, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Eadem parricidia à Medea Saga legimus fuisse perpetrata, cū modò fratrem, modò suos ipsius liberos occideret. Sortes quoque Magicas Canidiæ apud Horatium legimus^c, Erichthonis apud Lucanum, bufones, angues, ossa, quæ Sage nostræ plerumq̃ ferunt & quibus comperiuntur instructæ. Nulla fors

^c lib. Epodon.
ode 5.

magica est quam Orpheus ante annos ferè ter mille non descripserit, & Homerus ex parte, quam lex Dei ante annos ter mille quingentos non annotauerit. Suprà ex Ammiano exemplum Magi adduximus, qui mulierem grauidam execuuit vt haberet foetum, Valente imperium obtinente. Ante annos c. Raziorum Baro conuictus est quòd post multas puerorum cædes vxorem suam prægnantem conatus sit discindere, vt satanę sacrificaret filium, idq; edoctus à Satana, cui nihil gratius potest accidere: non autem vt pingue haberet ad res detestabiles consumendum. Ista Satanæ est persuasio, vt Magos adducat ad parricidia: nam pingue infantis defuncti ex natura lege ineptum esse suis rebus prædicant. Demonstrauit modò id exemplū quod adducebamus puerorū xli. quos interemit Saga, necdum baptizatos, sed Satanæ cōsecratos. Vvierus autem simulans se nihil eorum credere quæ tam bene quàm magister ipsius Agrippa nouit, ausus est scribere ac potius fingere se Baptistæ Portæ Itali opinionem sequi, eumq; summopere laudibus euehit. Scribit tamen iste Sagas sibi confesas esse vnguentum à se ex pueris elixis & liquidis fieri, & pharmaca quædam adhiberi, quæ hic dissimulari præstat: Sic re ipsa docet parricidia ista committere, idq; ex falsa diaboli persuasione, hoc vnguento fieri vt homines huc illuc transuolent. Sagæ autē Gallicæ nec agiliores nec leuiores sunt Germanicis aut Italicis: verum tamen pars earum maxima (vt in Cenomānis, Verberianis, Lognaniis a-

nis apud Potezanos quas antè obseruauimus) scopolis solum quos inter crura ponebāt & verbis quibusdam vtentes in aera subito attollebant: & Paulus quoq; Grillandus earum plurimas quas in Italia necari vidit confessas narrat hircum ipsis prae foribus adesse, quem conscendebant exportandæ sine pingui vnguento ve villo. Baptistam Italum in libro de Magia, id est, sortilegio, & Vvieronum in id videmus incumbere, vt istud vnguentum esse doceant facultate naturali & soporifera, ne quis periculum dubitet facere. Etenim herbæ soporiferae sunt mandragora, papauer, solanum mortiferum, hyoscyamus, cicuta: at nūquam medicus Græcus, Arabs, aut Latinus extitit, qui dorso, brachijs, cruribus vnguenta imposuerit quibus eo vsq; hominem soporaret vt planè careret sensu. Sin autē quid extrinsecus adhibuerit, frontale fortasse fuerit ex feminibus frigidis quæ mistionibus & infusionibus emendantur. ~~Pingue verò (vt medicorum placitis exponitur) calidum est & inflamat natura sua.~~ Quo igitur pacto afferret somnū, siue dorso siue brachijs adhibitum? ~~somnum enim faciunt venæ carotides sanguinem à corde ad cerebrum exportantes, & lenis humorum fluxus (qui vt vapores in aera, sic in cerebrum ascenderunt) suauiter in partes cordi adiunctas recidens.~~ Verum vt doceamus animam à Satana extra corpus abripi, tanquā si vitæ & sensus expers relictum esset (quemadmodum in capite de ecstasi differuimus) neq; id somno simplici adscribendū esse, omnia simplicia so-

porifera manifestum est impedire non posse quia homo, quāuis soporatus & sepultus somno, ignē cuti admotum sentiat : magos verò in ecstasim abreptos nec ignem sentire nec dolorem vllum est exploratissimum, vt suprà demonstrauimus, in locum Virgilij agentis de Saga,

—*quæ se promittit soluere mentes.*

Alio quoq; argumento quod nullę machinæ labefactare possunt, confirmamus neq; id vnguentum efficere, neq; somnū esse, sed verē animā extra corpus abripi: nempe quòd omnes qui sic rapiūt post semihoram redeūt, aut simulac videt ipsi: hoc verò homines narcoticis soporati nō possunt, sed vnum duos ve interdū dies obruti somno permanent. Vfus prætereà comprobauit homines ecstasim abreptos (vt antè ostendimus *) veritatem rerū ad centesimum milliare gestarum annotare. Illud verò notari conuenit, vnguenti illius confectio-nem quam autor Magiæ naturalis docet, non ex simplice vlllo soporifero constitutam esse, sed ex periculosis venenis compluribus. D. Augustinus de hac ecstasi (quam certam esse & indubitātā affirmat) loquens, & vires diaboli admirans, Serpit, inquit, hoc malum dæmonis per omneis aditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subiicit. Si ergo dæmones iustissimè annuente Deo animam à corpore separare possunt, ecqui non possent eos corpore exportare? Illud enim multo plus habet admirationis, si soluta anima separabitur à corpore atque eodem

* in c. de ecstasi.

eodem reuertetur, quàm si corpus animaꝝ simul à diabolo auferatur. Equidem istam ecstasin siue aphæresin secundum legis diuinæ testimonia validdissimum esse argumentum iudico, quo demonstramus animas immortales esse, & Aristoteleam illam decidamus hypothesin ^a, animam si quid potest sine corpore immortalem esse: corpus enim Magorum principes (qui id experientia, vt Orpheus, cognouerāt) carcerem dicunt animæ, Empedocles & Zoroastes nobilissimi sua ætate Magi sepulchrum vocant, Plato *σῶμα*, corpus, tanquam *σῆμα*, monumentum, appellari putat, quod Socrates animæ cauernam appellabat ^b. Ad argumenta & rationes istas, quas Vuerus non soluit, adest clarorum virorum omnium ab omni seculo autoritas Plutarchi ^c, à quo plura & numerabilia exempla afferuntur, Plotini ^d, Plinij ^e, Augustini ^f, Thomæ Aquinatis ^g, Doctoris Bonauenturæ ^h, Durandi, Theologorum deniq; omnium, item Syluestris Prieræ, Pauli Grillandi, ⁱ, & quæstorū quinq; Germaniæ ^k, qui de innumeris Sagis iudicia habuerūt, & acta earum breuiter in librum vnum retulerūt. Cum itaq; præter autoritatem hominum tam multorum, ordinaria quoq; ex infinitis iudicijs habetur experientia, in quibus extant testimonia, repetitiones, comparationes testium, conuictiones, & confessions ad mortem vsque stabiles, non isthæc pertinacia est Vueri quòd sententiam contrariam defendit, sed maxima impietas est studiū quo rapitur vt Satanæ regnum amplificet. Visa enim

^a lib. 2. de anim.^b lib. 7. de Repub. Plato.^c Plutarb. in

Romulo.

^d Plotim. lib.

de anima.

^e Plinius lib. 7^f August. li. 10.

et 21. de ci. Dei.

^g Thom. in se-

cunda secūda,

q. 95. art. 5. tit.

de superst. &

in tract. primæ

partis q. 8. &

tit. de miracul.

q. 16. art. 5. &

6. tit. de demō.

^h Bonauent. in

lib. 3. sent. dist.

19. q. 3.

ⁱ Grilland. li.

2. de fort. ca. 7.

^k in malleo

malefic.

enim est sagarum probatio, quæ cum de nocte abfuiſſent, confefſæ verum cauſam abſentiaſuæ indicarunt. Tempus quoq; viſum eſt, cum ij qui recentes in illos cœtus venerāt, ope Dei implorata aut earum rerum quas videbant metu aut horrore cōcepto ſe procul à domo abeſſe compererūt ad miliaria quinquaginta aut centum, & eò reuerti maximis itineribus vnde ipſos Satanas momento exportauerat. Exempla recentis memoriaſ notauimus, Lochianum, Lugdunenſe, Cenomānicum, Pictauienſe, Caſtello ruſſanum, Lognianum, alia, quæ innumera apud autores à nobis adductos expoſita, qui omnia ſimul Vvieri argumenta reſecāt dicentis Magos eſſe melancholicos: iſtud enim de duobus ſaltem non poteſt dicere, qui domum itineribus maximis reuenterunt. Quamquam Vvierus^a ſibi ipſi contradicens paſſim aſſentitur Simonem Magum, cui Nero honorariam ſtatuam dedicauit, in aerem volauiſſe: quod priſci etiam Doctores^b nec pauci conſignauerunt ſcriptis. Summe igitur dementiaſ iſtud eſt, Vvieriū conſiteri Simonem magum per aera volitaſſe, & nihilominus cōtrariam ſententiam aſſirmare, falli nempe Magos cæteros qui ſe per aera exportari in cœtus Magorum putent. An minus virium iam habet Satanas quàm tum habuerit? hæc enim poſt mortem Chriſti geſta ſunt. Quin etiam Vvierus ipſe^c narrat hiſtrionem magum à ſe in Germania viſum, qui ſpectante populo cœlum verſus aſcendebat clara luce, cumq; vxor pedib. eū prehenderet pariter ſublatam

^a lib. de Iamijſ, cap. 3.

^b Ambroſius in Hexamero, Irenæus, Eufebius, Clemens in itinerario, Hegeſt. lib. 3. de excid. Hieroſ. c. 2. Niceph. lib. 2. hiſt. eccl. c. 27. Fulg. lib. 8. cap. 11.
^c lib. de præſt.

latam esse, hac item comprehensa ancillam fursum abiuisse: ita multo tempore in aere versatos esse, corona populi attonita & miraculum admirante. Simile exemplum in Hugonis Floriacensis historia legimus, Matisconensem quemdam Comitem maxima voce clamantem, amici adiuuate me, abreptū in aera & delatum esse, nec deinceps visum: sicuti nec Romulus apparuit ex quo presente exercitu in aera fuit sublatus. Quamquam ex contextu Euangelij discimus Christū à Satana ad templi verticem, deinde ad cacumen montis fuisse exportatum: vnde Aquinas conficit id dubio procul esse consecrarium, nihil minus Satanam ex permissione Dei alijs quoque transferendis posse, cum certissimè apud omnes sanos constet verum hominem ac non imaginarium fuisse Christum. Ego verò satis habuero, si Vuerum ex sermonibus ipsius & scriptis vicero. Idem enim ^a qui se homines vidisse scribit à diabolis in aerē sublatos, eam què rem non esse absurdam dicit: qui rem factam ibidem scribit, quæsitum fuisse in Germania Magum qui se pollicebatur liberos Francisci t. Regis Madrico ex arce educturum & ex Hispania in Galliam per aera deuecturum esse, at nihil fuisse effectum, quòd metueretur ne hoc duce ruerent & ruentibus ceruices diffringerentur: qui amplius lib. iij. cap. xix ^b scribit diabolum caudicis specie agentem causam, cum audiret aduersarium diabolo sese dedere si ab hospite pecuniam accepisset, dimissis confestim sub sellijs periurium spectantibus

^a li. 2. de præstigijs. cap. 12. pag. 6.

^b de præstigijs.

omnibus exportasse, eamque historiam reuera in Germania confirmat accidisse: qui multis exportatorum à diabolo virorum accumulatis exemplis, id omnino certum nullaq̃ ex parte absurdum concludit esse: idem ergo nihilominus in libro de Lamijs rem planè contrariam asserit, eoq̃ pacto leuitatem sui cerebri & confusam instabilitatem omnibus vbique testatam facit. Ac multorum quidem historicorum & Theologorum repudiat fidem ^a, verumtamen Legenda quoque aurea vtitur, ex S. Germani vita producens historiam, S. Germanū ad visendam Sagarum saltationem abiuisse, inde repentè ad cubilia virorum aduenisse in quibus illæ compertæ sunt, tanquam si leuior Satana S. Germanus extitisset, ac non eadem celeritate qua deuexerat eas potuisset reuehere. Quod autem Vuierus ait non esse in propria Sagarum facultate vt tonitru immittant aut grandinem, accipio lubens: ac ne homines quidem cereis imaginibus aut vocibus enecare posse. Sed illud negari non potest, & ipse Vuierus annuit homines, bestias, fruges à Satana perdi nisi seruet Deus, idq̃ sacrificijs Magorum, votis & precibus, iustaq̃ Dei permisione inimicos suos operâ inimicorum viciscentis. Itaque Magi ante alios supplicijs mille digni sunt quòd Deo renuntiauerint & Satanam adorauerint: & quidem grauioribus digni supplicijs quàm si suis ipsorum manibus parentes occidissent & segetes incendissent. Hæ enim offensæ contra homines sunt, ait Samuel ^b, illa directè petit maie-

^a lib. 2. cap. 13.
de præstig.

^b lib. 1. cap. 2.

tit maiestatem Dei. Multo igitur magis supplicia merentur illi qui & Deum ipsum nō obscure pro-uocant offensionibus, & homines fortibus suis e-necant, & fruges perdunt: ac propterea xij. tabu-lis in eos constituebantur pœnæ qui fruges incan-tassent: quod Vuierum ludificari non miror, cū ipsam Dei legem petat calumnijs. Atqui hoc po-terest regeri, debuisse Vuierum de colore & hypo-stasi vrinæ & rebus consimilibus iudicium facere, non res sacras attingere & in diuinas humanasq; leges attētare. Etsi enim à Satana Vuierus illud fa-tetur fieri, minimè tamen negaturus est eum à Ma-gis incitari, pelli, pertrahi, adiuuari, item quē à Sa-tana Magos, vt ea quæ perpetrantur scelera per-petrent: quemadmodum id etiam dici nec iniu-ria potest, populos ardentibus Mosis, Eliæ, Sa-muelis, aliorumquē sanctorum votis seruatos es-se, cū Deus ad preces eorum inclinans manum subdlexerit & ab accensa ira conquieuerit. In eam ergo sententiam Magi dici possunt abominandis precibus & sacrificijs in causa esse cur tam multæ calamitates accidant. Fatetur Vuierus ipse^a cū famose illius Sagæ Cliuensis meminuit ad Eltanum pagum, Sibyllæ Dinscops nomine, statim vt cre-mata est illas viatorum infestationes destitisse, qui manu aspectabili (nihil enim amplius con-spicuum erat) atrocissimè cædebantur: ex quo manifestum est hanc primariam illius vexationis causam extitisse, cū effecta repente cessauerint ea causa expugnata. Hoc enim commune in

^a lib. 6. de pre-stigijs, cap. 15.

^a L. adigere. §. quamuis. de iure patronat. ff. l. conditionis. §. pupillus, prim. de cōdit. & demon. ff. l. pen. ex quib. cau. maiores. ff.

omni scientia axioma obtinet, cessante causa cessare effectum ^a: quemadmodum ex contrario dici potuisset istam non fuisse causam ^b, si infestationes illæ perstitissent. Nihilominus tamē apud omnes constat iudicium aduersus Satanam à ludicib. non fuisse latum, sed eo vim ac potentiam illius imminutam esse, quòd Sagam illam sustulerint quæ manum suam ei commodauerat, eum orauerat adoraueratq̃, eiusq̃ conatus adiuuerat. Biebranæ Saggæ suprâ meminimus, quæ ad Laodunum cremata fuit anno M. D. LVI. Hęc infirmabat homines, mirificeq̃ distortos reddebat, eosq̃, bestias, & fruges perdebat. Sed vt primùm fuit exusta, cessauerunt hæc omnia, vt ex Iudice qui de ea quæstionē habuit cognouimus. Idem mihi prætereà narrauit, cùm ista cuidam sceminæ comminata esset eam nunquam lactaturam, ita accidisse & lac eius subito exaruisse, & quamuis multos liberos pareret, tamen vbera semper aruisse: Cremata verò Saga statim copiosè lacte abundasse, quamuis non propterea Satanus viuere destitisset. Ex quodam nobili honorato viro cognoui vxori suæ ab amita impedimentum fuisse factum ne pareret (sic illa moriēs confessa est) vt successionem liberis acquireret: Illa vt mortua est, hanc breuī grauidam factam peperisse semel atq̃ iterum, cùm annos iam vndecim cōiugati vixissent. Satanus verò (quem Vuierus solum in causa fuisse dicit) non erat mortuus. Hæbrais coram Bahal pehore procumbentibus & orantibus eum, exarsit ira Dei in populum totum, & occu-

& occubuerunt breui tempore viginti quatuor hominum millia. Populum autem ad istam idololatriam à Satana fuisse prouocatum nemo negauerit: Verumtamen Pinhas Sacerdos zelo honoris Dei percitus transfixit ducem cuidam Madianiti concumbentem, quæ ad istam idololatriam eum pellexerat: itaq; repente ira Dei sedata est, qui Pinhaso benedicens amplis benedictionibus, furorem suum accensum contra populum ab eo extinctum esse pronuntiauit. At Satanus tamen non erat mortuus, quæ Vuierus, planè excusans Sagas, fuisse & esse autorem asserit istorum malorum omnium. Ex his igitur concludimus Sagas *Λωεργους* & impellentes causas esse morborum & necis hominibus pecoribusq; illata, cum illis affectis morte omnia ista desinant: atque hoc responso argumenta singula euertunt quæ adduci solent, & quæ Vuierus deprompsit è Doctorum quorūdam scriptis^a similiter vt ipse disputantiū, id est, Physicè de Metaphysicis, insigni errore innumeraq; absurda pariente. Nam si Physicè agetur ex naturæ lege, dicendū erit Sagas nec fruges nec animalia enecare posse, quia præditus esse potentia oporteret: vt autem potentiam habeant tria sunt opus, vis & facultas agentis, apta constitutio rei patientis, & conueniens quæ possit fieri commodaq; rei vnus ad alteram applicatio. At mulieri non inest facultas constituendi de elementis, nec verbis alia facultas quàm illius qui ea pronuntiauerit: si autem ne illa quidem potest, certè nec illius verba (quicquid.

^a Alex. cō. 128.
lib. 1. Alciatus.

Ioannes Picus in positionibus magicis asserat) vt supra demonstrauimus, adeò quamuis Sagæ inefset potentia, ineptus tamen modus quo vtitur, verborum pronuntiatio, eam carere potentia arguit. Hoc argumentum ratione nititur. Quòd si negabitur Saga id cum Satana non posse facere quod sola per se nō potest, vt Vvierus ait, id verò falsum est. Hoc argumentum captiosum est, & elenchus sophisticus à simplicibus ad composita. Est enim certo certius, quemadmodum nec solum corpus sine anima quicquā potest, nec sola anima corporeas actiones præstare, pura bibere, edere, dormire, digerere, & quæcuncq; naturalia sunt animæq; coniunctè & corporis communia, sed alterū cum altero suis actionib. optimè defungunt: eadē quoque ratione dici id posse fieri vt nec sola Saga, nec Satanas solus ac seorsim possit quod alter cū altero coniuncti possunt. Fundamentū rationis huius est naturalis causarū demōstratio ad vnū effectum concurrentiū & inter se adiuuantiū, vt progenies est à mare & scemina iunctis, ad quam nihil disparati possunt: & apud veterē quemdā Rabinū meminī legere corpus & animam subire pœnas, quia coniunctè peccauerint. Istorū itaq; à rebus disiunctis ad cōiunctas excusatio tam probabilis est, quā ~~illa cæci & pedibus capti quos accusabat holitor~~ ingressos fuisse hortū & fructus eius comedisse. Respondenti cæco, at nihil video, nec hortū, nec arbores, Capto pedibus dicēti, nō sunt mihi pedes quibus iuerim, Regesit holitor, cæcus captum pedibus ba

bus baiulauit, hic duxit illum : sic coniuncti fecerant quod nunquã seorsim potuissent. Quinetiam in hac causa maior est veritatis species, cum solus Satanus res admirabiles (vt antè diximus) possit efficere⁴, cædere, necare, fruges perdere, ventos a² ^{1ob 1.} gere, ignes, grandines, fulmina disijcere, vt Deo permittente castiget tanquam carnifex & summæ illius iustitiæ administer : ac proinde multo magis si iuuetur, rogetur, adoreturq; à Sagis vt id faciat, cum sine precibus earum, inuocatione & adoratione infirmentur vires illius, debilitetur potentia, & ita nocendi occasio præcidatur vt sæpe mortuis Sagis loripedes videas erigi, curari morbos, luem desinere, quod suprâ demonstrauius. Istud autem argumentum, Sagas pœna indignas esse si eis Satanus ad efficiendos conatus suos abutitur, nec posse actionem simul & perpeffionem eidem rei incidere, sophisticum & captiosum est. Nam actionem simul & perpeffionem certissimum est posse eodem tempore concurrere, sed respectu vario, vt si quis hominem deijciat in terram qui alterum sibi adstantem proffernat ruens. Alterum argumentum quo Vuierus adstruit (vt passim nititur) Sagas pœna indignas esse, quia Satanus earum opera abutitur, non modo sophisticum est, sed impietate plenissimum. Etenim si huic esset argumēto locus, maxima queque hominū impietas abiret impunita: nã etsi homines aut vindictę studio ad occidendū feriendū ve adducunt, aut bruta impotētia ad pudicitiam alte-
rius tan-

rius tentandam impelluntur, non sunt tamen ex officina hac scelera grauissima, sed commissa cædes de industria (vt sunt Magorum homicidia & veneficia) puerorum cædes, parricidia, & consimilia crimina quæ homines etiam à re magica alieni faciunt, à Satana procurantur, itaq; impunita forèt. Ne plura si Vueri & Doctorem à quibus sua tela habuit argutiæ obtinuerent, semper grassatoribus latronibusq; esset effugium vindiciæq; à diabolis, in quos nec iurisdictionem habent Iudices, nec prehensionis facultatem: itaq; omneis diuinas & humanas leges de supplicijs criminũ oporteret cæcillari. Hoc argumẽto quidã Academicus aduersus Possidonium Stoicũ vtebat̃ vt absurditatẽ illam demonstraret quã efficiebat planè fatalis necessitas Stoicorũ omnia ex necessitate fieri confirmantiũ. Iu reconconsultorum .n. axiomate^a, quod disertè in lege Dei confirmat̃, ille absoluit cui vis facta est, & qui ad faciendũ aliquid coactus est, quia necessitas (q; aiunt) non habet legẽ, nec subest discretioni legũ. Itaq; hanc absurditatem vt effugeret, à sentẽtia sua discessit Possidonius^b. At hæc nostra causa est potior: nam inter omneis Magos conuenit non cogi à Satana quemquam vt Deo renuntiet, aut se diabolo voueat, sed contrà puram liberamq; voluntatem à suis subditis exigit, & cum eis contrahit liberis conuentionibus. Fatali ergo Stoicorum necessitati non est hic locus, nec edicto Deo quod metus causa. ff. eum enim edictum restitui iubet quem metus mortis aut tormentorũ oppressit.

^a l. si supru. de adulter. ff. cum similibus.

^b Galen. lib. de placitis Hippoeratis.

prefferit; alius metus quicumque fuerit, doloris, in
 famiæ, bonorum amissionis, non excusatur lege
 sed eas actiones voluntarias lex esse iudicat. Itaque
 multo magis contractus, conventiones, sacrificia,
 adorationes, & detestabilia Magorū cum Dæmo
 nibus consortia non solum voluntaria oportet di
 ci, sed liberæ ac spontaneæ (vt philosophi nomi
 nant) voluntatis effecta, & spontè *ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ αἰσῶντος*
 facta. (vt Græci loquuntur) Illud ergo minimè
 dicendum est, quod Vvrius rationem sequutus
 Doctoris cuiusdam dixit, si Satanas Magis vt in
 strumentis vtitur, non esse plectendos Magos, quia
 ab instrumentis non astantur actiones, sed in
 quæstione de supplicijs ad finem solum attendi o
 pus est^c; quæ rationes è medio iure petita^d Do
 ctoribus istis ex diametro aduersantur. Saga enim
 malignos spiritus veluti instrumenta ad malefaci
 endum & nefarios suos conatus efficiendos adhi
 bet, cum nec pulveri, nec verbis, nec carminibus fa
 cultas vlla sit. Nam Magos communicantes cum
 Satana antè ostēdimus orare Satanam vt hunc in
 terimat, infirmet illum, prout id permissione Dei à
 diabolis præstari posse Tertullianus doctè expo
 nit in Apologetico^e, & in singulis quoque Magorū
 iudicijs videmus confessions ipsorum istis rebus
 abundare. Quamobrem longè grauiora supplicia
 promerentur Magi quàm ij qui certo condictioque
 pretio locant prædonum operam vt inimicos in
 terimant: quos sine spe veniæ iura addicunt morti^f,
 quamuis homicidium prædo non perpetraverit^g,

^a l. metū. de eo
^b quod met. cau
 sa. ff.
^{bi} mulier. c. ff.

^c l. diuus. ad l.
 Corn. de sicar.
 l. aut facta. de
 pœnis. l. verum.
 de iniur. ff.
^d arg. l. q mibi.
 de donat. ff.

^e cap. 22.

^f l. non solum.
 §. nec mandatu.
 de iniur. l. qui
 mibi bona. §.
 q u iussu. de ac
 quir. hered. ff.
 & ibi Bart.
 § l. si quis nō di
 cā resp. de episc.
 C. & ibi Bald.
 Angel. Salicet.

M m

& quotidiana iudicia condemnant. Quāto igitur est capitalior Magus, qui in reb. istis Satanā occupat: qui orat: qui adorat: Nō est igit quod Vvierus & boni eius Doctores exposulēt Magos pœnas dare de Satanæ maleficijs, aut indignè calumnientur legē Dei^a quæ hos vetat illorū pœnas luenre: nam tota scriptura Sacra documentis istis plena est, Deū à Magis summè abhorrere; eosq̄ plus quàm parricidas, incestuosos, atq̄ Sodomitas abominationi esse, imò tantopere eos detestari vt q̄ties eorum meminit toties æstum, furorē, vltionē pronuntiet: q̄ nusquam in alio scelere fit præterq̄ in causa idololatriæ^b. Eodem responso argumentum alterū refellit quod Vvierus à bonis suis Doctōrib. mutuatur, confelsionib. stari non oportere nisi veræ sint atq̄ possibles: fateor. Sed assumptio qua dicit nihil esse ex iure possibile quod à natura nō sit possibile, hæc ergo assumptio falsa est & impietatis plena: tollit enim singula Dei miracula operaq̄ contra ordinē naturæ facta, adeoq̄ ipsa religionis & pietatis omnis in Deū fundamēta: imò si huic axiomati dareſ locus, omnes articuli fidei delendi essent. Verūm vt in argumento iuris consistamus, Hermaphroditas aliq̄ monstra contra naturam esse nemo negauerit: ea verò admittit atq̄ agnoscit lex^c. Nec verò negari potest id cōtra naturam esse quod se Vvierus oculis suis vidisse narrat, cū homo feras ita sistit verbo vt tandem ad se pertrahat. Etiam contra naturam est diuinare quis furtum fecerit; capitali tamen supplicio affici-

tur

^a Ezech. 21.
I. crimen patrum.
de pœnis.
G. l. sancimus. e.

^b Exod. 15. 32.
Leuit. 20. 26.
Num. 11. 25.
Deut. 29. 33.
Iosue 7. 23.
1. Sam. 24.
2. Reg. 13.
3. Paral. 12. 28.
29. 36.

^c I. Hermaphroditus.
de stin
hon. ff.

tur^d quisquis Magos de furto consulit, & quisquis ex hac præsumptione furē in ius vocauerit. A natura fieri non potest vt homines grandinē tempestatēve cieant, frugēsve carminib. enecent: at id leges accipiunt tanquam certissimum^b, quamuis natura *ἀδύνατος*, & supplicium capitale vtentib. hac arte irrogant. Non iura solū igitur gentium, sed diuinæ leges quàm plurima agnoscūt natura quidem impossibilia, sed possibilia contra naturæ ordinem & legē: sed has leges Vvrius & consortes eius è Pandectis & Codice ipso lubentissimè eximerent; etiam Dei lege animus esset idem faciendi, dum aiunt si quarum legum causę non ampliùs comperiuntur veræ, eas leges corrigi oportere. Scilicet id pro confesso habent quod est totius disputationis caput, & principium, *ἢ ἡ ἀρχὴ* petunt, vt dicitur in re sophistica, id assumentes quod fuerat concludendum, errore in Dialectica grauissimo. Atqui tantum abest vt assumptionem istius argumentationis eis concedamus, & res post omnem hominum memoriam ab annis quater mille de Magis exploratissimas nunc demum Vviri & Doctorum eius seculo dicamus falsi compertas esse, vt contrà Augustinus ipse (quod antè diximus) annotauerit omneis philosophorum & religionum quæ vnquam extiterunt sectas Magiæ pœnas decreuisse. Plutarch. etiam in Apophthegmatis à Persis scribit supplicio omnium crudelissimo affectas fuisse Sagas, quarū caput inter duos lapides elidebant, Multos scripturæ Sacræ locos

annotauimus quibus hoc ipsum inculcatur, & gra-
 uissima mortis supplicia aduersus Magos in lege
 Dei decernuntur. Platonis quoque leges annotaui-
 mus capitali supplicio addicentis Magos. Histo-
 rias complureis adduximus (at ne centesimam qui-
 dem earum partem) iudiciorum in Magos capita-
 lium, & in eos pariter qui libris magicis utebantur.
 Erroris igitur & ignorantiae totam antiquitatem
 necesse est condemnari, deleri omnes historias, di-
 uinas & humanas leges antiquari, ut falsas ludi-
 cras & falsis nitentes principijs: atque his omnibus op-
 poni Vvieri & aliorum aliquorum Magorum senten-
 tiam, qui inter se ad stabiliendum & confirmandum
 regnum Satanæ confociati sunt. Hoc Vvieri in-
 firmiter non potest, nisi verecundiam omnem abie-
 cerit, qui in libro de præstigijs^a plus execrabilium
 magicarum fortium promulgauit quam magister i-
 psius Agrippa vnquam fecerit. Ille enim libros suos
 de occulta philosophia planè retractauit ca. xlviii.
 de vanitate scientiæ. hic verò discipulus illius comon-
 strat digito & ante oculos ponit quicquid Satanæ
 principes Magos docere possunt: sed multas Dei vo-
 ces sanctorumque Doctorum interserit, ut venenum
 cum melle infundat animis, prout hic est semperque
 fuit communis stylus Satanæ. Quamquam isti homini
 mentem sic ademit Deus, ut non amplius aquæ ad-
 uerteret ignis quam ipse sibi. Fateatur enim locis quam-
 plurimis non Sagas, sed cum qui artem magicam ex-
 ercet capitali supplicio affici oportere. Confiteor,
 ait^b, magicas artes capitales esse, sed Lamiæ non con-
 tinentur:

^a lib. 5. ca. 4. 5.
 6. 7. 8. 9. 10. 11.
 12. 14. 15. 17.
 18. 21. 25. de præ-
 stigijs.

^b lib. 6. ca. 24.
 de præstig.

tinentur: vt si quis dixerit homicidas suspendi oportere, sed grassatorib. cōdonari. Innumera sunt dicta eiusmodi. Alibi autem dicit^a non eo supplicium mereri magos q̄ cum Satana pepigerint & Deo renuntiauerint, quia decepti sunt & causam præbuit contractui dolus: ideoq̄ contractum esse irritum, & hominib. deceptis, ac non decipientib. ignoscendum. Hæc ridicula sunt Doctorum Italicorum argumēta, qui tam strenuè in ista arte prouecti sunt vt ista lues Italiam totam peruaserit & infecerit Galliam, vim facientes legib. vt istud malum induant aliqua probabilitatis specie. Nemo autem tam stupidus est aut demēs, qui insulsum istorum argumentorum non videat ^{ἄπορος}. Si enim à subdito facta conuentio suafu alterius qui eius principem odit capitaliter, sine vlla spe veniæ punitur morte, quo tandem iure cōuentio facta cum Satana excusari posset infensissimo Dei & piorū aduersario? Etenim vt nunquā Magus homines, pecudes, fruges nece maleficiōve affecerit, sed homines sortibus infestos semper sanauerit & tempestatem propulerit (vt quidā Magus Curio Sauilla ci ad Tholosam tēpestates semper à parochia sua abarcebat) cum tñ Deo renuntiauerit & cum Satana pepigerit, dignus est qui viuus pereat incendio. Nam conuentio hæc longè est capitalior quā si igne gladiōve fruges homines aut pecora enecet, quia hoc maleficium in res creatas intenditur, quibuscum iniri potest cōuentio^b: qui autem cum

^a lib. de lamijs
cap. vlt.

^b 1. Sam. 2.

contemnit eum. Itaq; lex Dei mulierem Sagam statim necari iubet, non adhibita distinctione vtrum fruges an pecudes perdiderit: quem in locum annotauimus Legem vti voce *מכשפא*, id est, præstigiatrix, oculos fascino, vt Doctor Abraham Aben Ezra, & interpretes omnes consentiunt. Atq; hoc quidem apprimè oportet obseruari (nam lex Dei ita se habet vt nulla vox emphasi sua careat) vt illud neminè fugiat, Magos nō eam ob causam præcipuè castigandos q̄ homines pecora ve necauerint, sed quòd Satanae pactum iniuerint. Vt verò noscantur ij qui cum Satana pepigerint, Lex vnam speciem oculis exhibet digito q̄ monstrat, puta illius qui sic oculos præstinguit atq; fascino vt id quod non est sæpe videndum præbeat, aut qui incantat carmine: itaq; statuit certissimā hāc & indubitata inter alias probationem esse existimandam pacti cū Satana initi, si quis oculos fascino, incantet carmine, aut alia cōmittat eiusmodi: Hæc enim Magi per sæpe faciunt, vt risum moueant, & industrij homines habeantur. Sic Vvieri & sociorum dicta radicitus exsecantur, & ludicibus materia præciditur ampliùs quærendi vtrum Magus cum Satana pepigerit necne, quid, quando, quomodo pepigerit, aut an nociturus alicui fortè vllā maleficiū ve immiserit: harū enim rerū probationes penè forent *אדוואב*, quia non nisi in tenebris & desertis locis, & modis ppè incredibilibus ijs qui factum non audiuerint, plurimū cōmittuntur. Non quod alienum sit ab æquo & bono, si de his rebus

rebus quæstio habebitur : sed Deus lege docere voluit illud sufficere si Magum probabitur carmine fuisse vsus, aut oculos fascinaſſe: quod præſente Rege Trifcalanus fecit, orbis catenæ aureæ quæ geſtabat nobilis quidam ad manum ſuam pelliciens intactos, cùm tamen integra ad collum nobilis illius catena permaneret : itemq̃ alibi Breuiariũ Sacerdotis ita diſſimulans & chartarum ludus eſſe videretur. Iſta probatio ſufficit vt ad condemnationem Magi procedatur, quia res iſtas quæ non villo diuino miraculo fiunt ſed contra naturam veniunt, à Satana præſtari conſtat certiffimè, idq̃ expreſſa conuentione cū eo facta & iuramento confirmata. Hæc eò dicimus vt ad iſtos magiſtros ſortitium artificesq̃ probè attēdatur, & tempeſtiuè ac ſeriò animaduertatur. Sic fuit Iudæus Magus nomine Sedechias qui (vt narrat Ioan. Abbas Trite-mius) emittebat hominē in aera, in membra diſcerpebat, eaq̃ recollecta adunabat, vt Simon magus Nerone præſente fecit: currū etiā onuſtū ſceno cū equis & agitatore corā toto populo abſorbebat. Vvier. ipſe non auditū à ſe in German. ſed viſum tradit fuiſſe hoīem q̃ cœlū verſus aſcēdebat, & trahebat poſt ſe vxorem atq̃ ancillam herentes pedibus hanc heræ, illam viri, cum maxima populi admiratione, vt ſuprà meminimus. Atque hoc quidem pacto & Vviero & Doctoribus illius reſpōderi poteſt, id credendum eſſe negantib. quod natura eſt impoſſibile, cū à ſe Vvier. ipſe bres eiufmo
lib. de præſtig.
lib. 1. cap. 12.
de præſtig.

vti.

vt idem se oculis suis vidisse autor est cū puella Henrietta nomine à diabolo sine quiete vlla per aerem ferebatur in arce Laldebrocensi Ducatu Gel dria: quæ historia, vt sola esset, labefactandis omnibus Vvieri sociorumque argumentis sufficeret. Quamquam totus liber eius exemplis abundat rerum quæ contra ordinem & facultatē naturæ acciderunt, & quas fateē idem spirituum malignorum opera effectas esse: vt de cultro extracto ē ventre puellæ cui nullum vlcus vestigium inerat, quod se in maxima virorum frequentia vidisse narrat, & & cultrum adhuc in rerum natura esse: similiter q̄ se vidisse ait, cū Vlrici Nussenseri fascinati corpus secaret, ex eo educi cultros quatuor, baculum crassum, clauos multos, & fili plurimū, multis medicis alijsq̄ præsentib. spectaculum illud admirantibus. Falsus igitur sermo & impietatis plenus, q̄ natura fieri non potest id credi non oportere. Verū tamen vt miraculosas istas actiones & fascinationes contra naturā venientes omittamus, id præcipuè agitur vt summo iure puniantur ij qui Deo renunciauerint & se Satanæ permiserint, quam actionem esse impossibilem Vvierus non affirmauerit. Quoniam verò difficilis est istius impietatis probatio, lex Dei multari morte fascinatores iubet oculos phantasiæq̄ præstinguētes, idq̄ cūctatione: nimirum pro certo habens fascinatorē esse magum pactiois cum Satana expressæ tacitæ' ve reū. Multò igitur magis summo iure cum eo agi opus est, si aut confesionib., aut testimonijs aut scripto pare-

* lib. 4. de præ-
fig cap. 9.

parebit conuenisse cum Satana, aut maleficia exercuisse quæ natura committi nequeunt. Illud enim notari (vt dixi) & sæpe inculcari conuenit, legem Dei, cum de Magis & pœna eorum capitali loquitur, disertè non meminisse necis pecorum hominumve aut maleficiorum fruges infestantium (nã hæc minima sunt mala quæ Magi perpetrent) sed eorum qui fascinant & carminibus oculos præstinguunt, qui mortuos consulunt, qui denique res faciunt cæteras quarum interpretationem antè attulimus. Nam quia *θαρρα του εγδι* isti contra naturam venientes ludibria persæpe exhibent, molliuntur iudicum animi & nihil eis inesse mali omnes existimant. Sic vir quidam magnus & autoritate valēs, qui post mortem inculcatus est magicarum sortiū, solebat seueritatem iudicum ad risum flectere vt Magos eriperet. Sic eleuando impietatis cumulo Satanas risus excitat : sic carminibus indulgent Sagæ, & procurāt vt denis sortilegijs vnum aliquod factum agyrticum illabatur, vt quicquid faciunt agyrticę subtilitatis & agilitatis esse videatur. Quã obrem Deus nominatim cauit vt qui oculos fascinant plectantur morte, & (quod grauius est) præcipit ne sinant viuere, vt statim eo ipso die (inquit Hebræus Philo^a) dedantur morti: quod idem autor est fuisse obseruatun. Quibus ex verbis apparet iudicia non laborauisse de inquirendis alijs magorum maleficijs, ne probationis grauitas supplicia retardaret. Vniuersus autē vt euertat leges in magos latas omneisq; historias in dubium vocet, in

^a lib. de specia-
lib. legibus.

refutanda opinione Lycanthropiæ operam con-
sumit, id tamen esse illusionem prædicans. At ne
eo quidem pacto respondet ad legē Dēi, quæ præ-
cipit vt qui sic illudunt plectantur morte: neq; hic
quæstio agitur sit ne vera mutatio corporis huma-
ni in lupum ratione integra permanente, an plena
corporis & animæ transmutatio, an verò simplex
illusio & fascinatio eorum qui spectant corpore a-
nimoq; integris. Amplius tamen Vuierus audet,
nihilq; nisi Illusionem defendit esse. Id verò nec Ma-
thematici hominis nec philosophi factū est, id te-
mere affirmare quod non intelligas: sed in hac cau-
sa ad effectum attendi necesse est, idq; obseruari qd
dicunt *ἐν τῷ*, causam verò, id est, *ἡ δὲ*, π, permitti Deo.
Omnia autem Vuieri argumēta nituntur caduco &
putri fundamento, cum de spiritibus, demonibus,
& actionibus eorum perinde disputat ac si de reb.
naturæ ageret, cælum terræ miscens, & in præfa-
tione operis demonstrauius. Historiam Iobi ve-
ram confitetur esse, à Satana excitari ventos, fulmi-
na, ignem, inimicos, quibus euertit & consumpsit
domos, liberos, familiam, pecoraq; Iobi momento
vno, hunc quoq; opera illius à vertice ad pedes i-
mos vlcere incurabili afflictum esse, quæ omnia fa-
ctu difficiliora sunt, quàm in lupum transfiguretur
homo: at permagnam istam potentiam Satanae
Deus tradidit. Nabuchodonozorem quoq; Mo-
narcham Assyriæ Vuierus non negaturus est in
bouem mutatū esse depascentē herbam annos se-
ptem, versa pelle, pilo, vnguibus, formaq; tota; dein
de figu-

^a August. li. 18.
de ciuit. Dei,
cap. 18. & li. de
spiritu & lite-
ra cap. 26.

de figuram pristinā recepisse, vt Danielis Prophe-
tæ historia docet. Quod si mutationem istā Regis
Nabuchodonozoris non fabulosam illusionē, sed
veram historiam esse cum sacra Scriptura dixerit,
fateatur ergo æquè posse fieri vt homines in lupos
aliasq; feras transfigurētur: Sin Magorum muta-
tionem in lupos & alias feras affirmet fabulas illu-
sionem esse, certè historiā quoq; sacrā fabulosam il-
lusionem esse concluderit: Nam si factū est in vno,
in alijs etiam potest, cū potentia Dei minuta nō
sit. Hoc argumēto vti, vt ostēdat re vera Magos
à Satana deportari, exēplo veri hominis Iesu Chri-
sti super templum & montem à Satana exportati.
Quod si Deus Satanæ in Iobum & Iesum Christū
hanc facultatem dedit, quis dubitet in Magos atq;
impios etiam ampliorem dari? Etenim Vuierus ^{a lib. de Lamijs.}
assentiū in libro de Lamijs, Nabuchodonozorem ^{a cap. 16. & li. 1.}
à Satana in bouem mutatum esse: Rem pudendā ^{de prestig. cap.}
planè, Vuierum in Nabuchodonozore confiteri ^{24.}
(nam infitari qui posset?) transfigurationē in be-
stiam in Satana effectā esse, negare in alijs. Nā Ca-
non Episcopi ^b & cōsimiles alijs de transformatiōe ^{b 26. q. 5.}
eos spectant solummodò qui facultatē efficiēdi res
istas Magis aut Satanæ per se inesse putāt. Illud ve-
rò dementiæ foret atq; hareseos, si quis facultatē
istā, cū videt, Satanæ dari à Deo nō putet impro-
bis castigādis: blasphemiæ, si terminos potentiae
Dei præfigeret: capitalis temeritatis, si de secretis
eius iudiciū faceret. Nam, vt apertè dicam, poten-
tia rerum creatarum est potentia Dei, nec minus

elucet Dei gloria in potentia quam tradit Satanæ, quàm in omnibus creatis quę in terra degunt, cum in Iobo dicatur non existere in terra potentiã quę cum potentia illius comparatur : quibus ex verbis cognoscimus actiones satanæ supra naturam esse, nec eas ad legem causarũ naturalium metiri oportere. Magos quoq; Regis Aegypti legimus baculos in serpentes exẽplo Mosi conuertisse: Mosem verò nequaquam illulisse certum est: fuerũt igitur serpentes veri, quod longè est difficilius quàm vt natura vnus animalis in alterum transformetur. Verum quidem illud est Deum creauisse om̃ia, nec alium creatorem esse quàm Deum solum: at illud non dicitur, nec vsquam legitur à Satana aut Magis omnibus creatam nouam speciem vnica aut formatam esse. Sed si potestatem hanc Deus Mosi contulit, eam certè potuit & adhuc potest Satanæ & Magis tradere: ea enim semper est potentia Dei, siue ordinaria, siue extra ordinẽ, siue ἀμείωτος siue per
 *lib. 1. res creatas, vt Aquinas * & Scotus consentiunt, & nos antè demõstrauimus. Sed Vvierus fallit, cum creationem pro generatione, & generationem pro transmutatione accipit. Prima est de nihilo, Creatoris propria: Secunda ex eo quod subsistit, diciturq; γενέσεως in formarum generatione: tertia non est motus, siue κίνησις, sed ἀλλοιωσις solũ & μεταβολή, mutatio & accidentalis alteratio essentiali forma remanente^b. Quod itaq; semel à Creatore creatũ est, id creature generant successione, & transformãt proprietate ac potentia quam dedit ipsis Deus. Hanc
 Aqu-

^b Aristot. lib. 3.
 εσ 5. φυσικῆς
 ἀλλοιώσεως.

Aquinas a virtutem naturalem vocat, de spiritibus ^a *dist. 7. art. 9*
 sic loquens, Omnes angeli boni & mali habent ex
 virtute naturali potestatem transmutandi corpo-
 ra nostra. Veteres autem inde ab Homeri seculo,
 & quicunq; de Magis mutationē istam expertis co ^b *lib. 3.*
 gnouerunt, consentiunt. (vt suo loco diximus b) ra-
 tionē formamq; essentialē manere immutabilē.
 Hæc ergo simplex accidentalis formę & corporis
 est alteratio, nō vera transformatio. Sed Vuerus
 Physicē de rebus metaphysicis differens, ad funda-
 menta & principia Physicę impingit passim: cūq;
 se infinito diuinarum humanarumq; historiarum
 numero de transfiguratione hominum in bestias
 oppressum videt, dicit corpora à Satana soporari.
 Atq; id quidem in horam posset diem v'e fieri: sed
 hominem incolumem amplius sex dies sine cibo à ^c *lib. 11. ca. 54.*
 natura viuere est impossibile. Id Plinius autor est ^c
 explorauisse veteres in ijs omnibus qui sententia
 lata necabantur fame, iuuenesq; magis quàm senes
 fame affici: quamobrē fame in obsessis locis prio- ^d *lib. de carnib.*
 res, teste Hippocrate ^d, moriuntur. Sed in Liuonia
 dies minimum duodecim homines in lupos versi-
 manent, alij treis menses: etiam veteres annotarūt ^e *Plinius.*
 qui decem annos transformati fuerint post quàm
 fluuium quendam traiecissent. Illud verò obserua-
 tu dignum, non extare exemplum vllum ferarum
 versarum in humana corpora, vt Peucerus scribit.
 Præterea iudicio in Parlamēto Dolensi lato xvij.
 Ianuarij. M. D. LXXIII. contra Aegidium Gar-
 nerium Lugdunensem cōtinetur ipsius confessio:

N n iij

nempe puellas duas puerumq̄ vnum ab ipso voratos esse, primam die S. Michaelis ad Serranam syluam in vico Castenoij, dimidio milliari ab oppido, eamq̄ occisam & vnguibus specie lupi fuisse laniatam, vt suprà copiosius diximus^a: quæ confessio puerorum morte, loco, tempore, forma, & testimonijs eorū qui superuenientes facti specie viderunt lupi fuit confirmata. Certè aut corpus in figuram lupi versum oportuit, aut humanā animam in corpus lupi transmeasse, vt omnia tā accuratè obseruare posset. Quamuis ex posteriore hac sententiā fatendū esset duas simul formas in vnum subiectū concurrere, quod ex diametro principijs Physicæ aduersat^b: Vuierus aut qui de rebus Metaphysicis disceptat Physicè, fatei sexcentis suorū librorū locis diabòlos (hi aut sunt intelligentes forme) ingredi corpora hominū q̄s ea de causa veteres *δαίμονες* appellabant. Quamobrē nunq̄ Aristoteles in libris Physicis de spiritib. & intelligentijs disputauit, sed reiecit in libros *ἄνω μετὰ τὰ φυσικά*, ab ijs incommodis rebusq̄ absurdis metuēs quib. se priores implicauerāt qui Mathematicas quæstiōes cū Physica confundeabāt, eoq̄ nomine reprehensionē ipsius subicrūt^c. In eundē errorē Vuierus labiit, & quicūque adharēt eius argumētis. Nā Aristoteles Physicū axioma statuit, formā physicā separatā à naturali corpore interire, in Metaphysicis verò animā humanā excipit, q̄ in libr. de partib. animantiū ait *ὅτι οὐδὲν ἐπιπέσειαι. ἰ. θεὸς οὐδὲν ἐφρανόσθαι, ὁ ἄλλοθεν*, extrinsecus ad hominem venire, & corrupto humano corpore subsiste-

^a li. 2. cap. 6.

^b Aristot. lib. de orin et interitu.

^c lib. 1. φυσικῶν ἀρχῶν.

sistere. Vuicrus etiam qui actiones spirituum Phy-
 sicæ conat̃ exponere millies in libris suis asserit dia-
 bolos migrare de loco in locum: & ita res habet,
 prout in eis ceuimus quos obsident exportant' ve
 dæmones: nihilominus si vera sunt principia Phy-
 sicæ quæ statuit Aristoteles, à natura fieri nō potest
 quin res omnes mobiles quæ locum occupant sint
 corpora: id aut̃ spirituum naturæ planè aduersat̃.
 Idē verò Aristoteles Theologicè, id est, Metaphy-
 sicè disputās ait, separatos spiritus motionis auto-
 res esse corporib. cæli, & per accidens motū quoq; <sup>lib. 8. τὸν μὲν τῶν
τῶν φυσικῶν.</sup>
 excepto primo mouente perpeti. Et Deus ipse pu-
 rissimā simplicissimāq; naturā Angelos om̃eis su-
 perans de seipso dicit, Cælum & terrā ego impleo,
 ac propterea appellatur οὐρανός id est, locus, quia mū-
 dus in ipso est, non autem ipse mundo includit̃, vt
 Hebræi Doctores in illud Esaiæ tradunt, Cælū
 mihi sedes est & terra scabellum pedum meorum.
 Quod si quis cū Augustino dixerit ex Apuleiana
 definitione dæmonū quā Academici acceperunt,
 Dæmonas esse corporeos: id verò admirabilius, &
 à conueniētia naturæ q̃ lege alienius futurū est. Nā
 corpus vnū in alterū penetrare posset: itaq; tota pe-
 nè Physica euerteret̃ hoc principio nitēs, nō posse
 in dimensiones penetrari, cū dæmones in hominū
 corpora penetrēt, quod Vuierus ipse confitẽ pas-
 sim. Ineptū igit̃ fuit fundamēta argumētōrū de Ma-
 gis & actionib. demonū ex principijs & hypothēsi-
 bus Physicis petere, ijsq; pessimè (vt dixim⁹) intel-
 lectis. Hæc ita se habere videbit manifestò quisq;
 Philo

Philosophorū libros seriò legerit & intellexerit: illis enim, in primis verò Academicis, in causa Dæmonum, bona ex parte cum Theologis conuenit. Nam cælorum motus & cælestiū luminum æquè a Scriptura sacra atq; à Philosophorum grege Angelis tribuit, vt videmus apud Ezechielem & Psalmo lxxiij. versu xviij. vbi ait Chaldæus interpres esse vicies mille luminaria, & eis mouendis Angelos totidem. Thomas item Aquinas (quem recentiores Græci pro philosopho tanto habuerunt vt librorum illius præstantissimum fecerint è Latino Græcum) singulas spirituum Magorumq; actiones veras esse putat, vt antè demonstrauius: nec mirum esse asserit^a, quòd Simon Magus dæmoniorum opera fecit vt loqueretur canis. Sic Magi quatuor qui Pictauij anno M. D. LXXII. fuerunt cremati, dicebant hircum quem adorabant de nocte secum loqui solitum: & Paulus Grillandus^b scribit Sagam à se Romæ fuisse visam cum illic esset, Franciscam Siensem nomine, quæ coram omnibus faciebat vt loqueretur canis. Atq; hæ quidem actiones omnes & similes aliæ mirificæ, quas Vvierus fatetur, cōtra naturam fiunt. Hic ergo necesse est ceruices corā Deo demittamus, & tenuitatem confitentes nostri ingenij principia naturæ rationesq; negligamus: quibus toties profectò fallimur quoties ex eis volumus spirituum actiones, dæmoniorumq; societate cum Magis expendere, eoque pacto *παρασυμογορίας* istum conficere, actiones istas veras esse non posse quia contra naturā sunt, & quic-

^a Clemens in itinerario.

^b lib. de sortilegijs, section. 7. num. 24.

& quicquid à natura fieri non potest id esse impos-
 sibile. Purū ceriè parasyllogismum & elēchum so-
 phisticū: vt si quis de scelerato homine dixerit, bo-
 nus lanīsta est, bonus igit̃: nam à coniunctis ad sim-
 plicia nō valet consequētia. Vvrius aut̃^a om̃ino
 volens quacuncq; ratione Sagis prēbere effugium,^{l. 10. de T. amys. cap. 16.}
 eas à diabolo possideri & vim pati narrat. Atq; re-
 mo tam oculis captus est qui nō videat quantū sit
 discrimen inter eas Sagas, q̃ se vouerunt, dicarunt
 addixeruntque Satanæ, & eas quas malignus spiri-
 tus obsidet: cū illas p̃stibus impurissimis, has
 pudicis virginib. vim p̃sisis cōparandas constet.
 prēterea quis Satanā erga suos fideles subditos cre-
 dat tā inconsideratē agere? Idem postea cōfirmat
 fieri nō posse à natura vt Sage tā breuī tēporis spa-
 tio in cætus suos trāsportent. Nos aut̃ ad sermonē
 istū copiosē satis respondimus. Hic verò Vvrius
 demonstrat q̃ parū sit Mathematicus, quē perpu-
 sillum Physicæ degustauisse supra ostēdimus. Nā
 8. cælū cū astris omnib. horis 24. videmus cōuer-
 ri, cuius ambitus est supra q̃ 133000000. milliariū,
 vt bis mille passus Geometricos milliari assigne-
 mus. Etenim licet Archimedes & Ptolemæus in-
 teruallū Solis à terra solūm demōstrauerint 1209.
 semidiametra terræ cū dimidio capere (est aut̃ se-
 midiametrū milliariū 1500. vt milliari. bis mil-
 le passus tribuas, ambitus aut̃ terræ semidiametro
 rū 6. cū 7. parte semidiametri, vt collectis Hippar-
 chi obseruationib. Ptolemæus demōstrauit) Ara-
 bes tñ Alphragā, Albategni, Tebit, Campan vltē

rius prouehentes scripserunt distare terram ab octauo cœlo 20081. terræ semidiametris, & minutis viginti octo, quæ efficiunt milliaria 36145800. R. Moses Ramban lib. iij. More nebocim ampliùs esse statuit, quia demonstrationes Astronomicæ ex sensu fiunt. Verumtamen vt minimum ex omnib. numerum retineamus, certa est illa Ptolemæi demonstratio, tantã esse proportionem semidiametri cum arcu quanta est 52. ad 60. ex Euclidis autẽ demonstratione in lib. 3. sex semidiametra vnus circuli præcisè faciunt hexagonum: itaq; semidiametrum à centro terræ ad cœlum octauum vsq; sexies planè comperietur in octauo cœlo. Inter sunt igit sexies 6146800. milliaria, cum dimidio circuli graduum 48. Quòd si octo gradus ad vnumquenque arcum hexagoni circuli assumpseris præter sex illa semidiametra, cõficientur mil. ampliùs 28916690. adde quæ omisimus minuta 28. milliariū 800. totus ambitus octauī cœli futurus est 245991440. milliariū quæ horis xxiiij. percurruntur. Longè ampliora sunt nonū decimūq; cœlum. Optimè enim Ptolemæus in Almagesto monstrat totam terram (cuius ambitus est 1160. milliariū) cum Solari tantū circulo comparatam qui longè octauo minor est, tam exiguum punctum, esse vt sensu ne queat percipi. Quòd si horis viginti quatuor sit octauī cœli conuersatio, certè minuto horæ (sexagena aut minuta constituūt horã) ceterū octauū cœlum 1706155. mill. motu Angeli diuinitus hac facilitate præditū, quẽ Hebræi* vocant Cherubinū versantem

* Leo Hebræus
lib. 2.

fantē rotam flāmantis gladij. i. cœlestiū luminariū:
 an igit̄ non posset Satanus, quē Deus tanta in ter-
 ram potestate instruxit, horæ spatio hominē ad cē-
 tum ducētā ve mill. transuehere? Manifestū est igit̄
 non esse hunc motū à natura & dicitur *2o*. Ioanna Har-
 uillera (q̄ viūā die April. vlt. 1578. crematā fuisse
 suprā meminimus) se postremò in lōginquissimas
 partes fuisse exportatā, multumq̄ tēporis antequā
 perueniret ad cœtū cōsumpsisse fatebat̄, reuersam
 verò defatigationis plurimū ac lassitudinis exper-
 tā esse, vt ex iudicio illius didici q̄ mihi Claudius
 Fayus Procurator Regis apud Ribemōtenses at-
 tulit. Illa verò spectata est Vvieri malitia, cū scri-
 bit cap. 8. de Lamijs cōfiteri Sagas id sibi negotij
 à Satana mandari vt dum monstrat hostia aut ter-
 rā inspuat, aut crucē terant pedib. Quā occasionē
 Vvier. arripit vt eos decipiat q̄ à missa defecerunt,
 dicens rem esse ridiculam. Sprang. etiam scribit se
 quæstionem de Sagis habentem audiuisse multos
 expresso cum Satana pacto recipere se artus diffra-
 cturos Crucifixis, idq̄ presertim die antepaschalis
 Veneris, Hoc Vvier. totum stultitiæ imputat. Hic
 verò nō placet quæstionē aggredi de religiōis me-
 rito, q̄ multi Theologi copiosè explicauerūt, neq̄
 est præsentis argumenti: sed technas Satane affir-
 mo esse incredibiles nisi optimè attendat̄, q̄ ille nō
 fecit qui puerilem admodū conscripsit librū de sa-
 tanæ stratagematis. Istud enim est consilium sata-
 næ, vt ipsius subditi ad contēptū abnegationemq̄
 Dei solū adducant̄, sed etiā oīs religiōis & earum

omniū rerū q̄ putant̄ esse Dij & metu à maleficijs
 abstertere possunt, & ad satanā omnino auertātur.
 Inter magos itaq; cōuenit, id primū Satanā à tyro-
 nib. nouitijsq; Magis exigere vt Deo & omni reli-
 gioni renuntiēt, pro certo habēs quisquis religio-
 ni cuius renūtiauerit eū ad omnē impietatē & sce-
 lus proicctū fore. Etenim Romę in nocturnis etiā
 Bacchi sacrificijs innumerī Magi cōperti sunt, qui
 mille incestos & nefarios coitus exercebant, inno-
 cētissimos quosq; maētābāt: quamobrē per totā I-
 taliā in perpetuū fuerunt vetita, & Magi quāpluri-
 mi affecti morte^a. Sic in primitiua Eccles. (vt Epi-
 phani^o testis est) insinauit Satanā damnabilē Ma-
 gorum Gnosticorū sectā, qui religionis specie sa-
 crificabant infantes ex incestis congressib. ipforū
 natos, tundebant in mortarijs cum farina & melle,
 factasq; ex eis placentas suis sectatorib. vescendas
 dabant, atq; hanc suam cenā esse prædicabant. Hi
 veri fuerūt Magi edocti à Satana, cuius hic præci-
 pius est scopus vt omnem religionē ex humanis
 mentib. eximat ad stabiliēdum potentiā suam, aut
 etiā vt superstitiosa religionis specie tegat omnia
 scelera quæ fieri possunt ad contēptū Dei vel eius
 qui putat̄ Deus. Nā quisquis aliquid cōmittit ad
 contēptum lapidis materię uē alterius q̄ habet pro-
 deo, hunc tantundē penē cōfirmo offendere, quā-
 tum is offendit qui Deum verū æternum quē no-
 uit blasphemauerit: vt olim Caligula^b Iouis assu-
 mens imaginem in aurem eius infufurrabat contu-
 melias, & statuam cōminuebat Veste que uel fa-
 les oscu-

^a Lælius.

^b Suet. in Caio.

les osculandam ei præbuerant. Non quòd à natura sit malefìcium cõminui Vestalium statuã: sed in Caligula blasphemum fuit & impium facit: us, cuius istud fuerat propositum vt eum contẽptu pro-uocaret quem habebat pro deo. Deus enim ad animum semper mentemq; hominum respicit, & gestus negligit, ideòq; scrutator cordiũ appellatur. Sciens itaq; Barue populum in Babylonia captiuũ eò impelli vt corã imaginibus è metallo, ligno, lapide procideret, scribit in hanc formam, Cũ imagines humeris portari videbitis vt reueretia ipsas habeat, dicite cũ animis vestris, ad te, ó æterne Deus, hic honos pertinet. Idem in prisca Ecclesia factitabant multi, qui vi aut metu intererant gentium sacrificijs, aut ad præuertendum scandalum ne existimarentur Athei, & quamuis in genua corã imaginibus prociderent, Deũ orabant tamen vt se ab omni pollutione & idololatria integros conseruaret, bonumq; ipsorum animum & conscientiam accipiat equo animo & probet. Ex his igit̃ concludimus cuiuscunq; actionis seu bonæ seu malæ fundamentũ esse voluntatẽ & intentionem hominis in omneis partes: adeò vt si voluntas cõtra id venerit quod bonum esse ratio iudicat: etiã decepta ratione offendaẽ deus. Hęc decisio Thomę Aquinatis in tractatu de bonitate actus interioris voluntatis, vbi sic ait, Quando ratio errans ponit aliquid vt præceptum Dei, tunc idem est contẽnere dictamen rationis & Dei præceptum: quod item August. sensit^b. Quapropter

^a in prima sectiõ
de, q. 19. ad 5.

^b Libro retrac-
tion.

videns Satanus Deū. ad intentionē attēdere, vim, metum, iustamq; ignorantia excusare, tentat non veram modò religionē euellere, sed etiā omnē diuinitatis opinionē ex humanis mentib. eximere: itaq; nullū lapidem non mouet vt qui vnicum adorat Deum plures ei adhibeat socios, tum à Creatore ad res creatas auocat, à creaturis intelligentibus ad eas quas sensus percipit, à nobilib. cœlestibusque creaturis ad elementarcis, ad immundas vsq; animantes, serpentes bufonesq;, & à creaturis Dei ad hominum opera. Est. n. abominabilius si idolis quæ fabrefecerint homines honor habeat, q̄ si ante bufones & crocodilos, quos adorauerunt Ægyptij, creaturas Dei atq; opera procidat. Quamobrem procurat Satanus vt secundum has humanis operib. honos habeatur, puta imaginib. & statuis quas Græci idola, Hebræi Pesilim appellabant: neque hoc contentus eò tandem homines perducit, vt imaginib. ipsis (quarum metu ab offensionib. quodāmodo absterrent) renuntiantes adorent ipsum: atq; vt impediatur suos ne redire in gratiā cū Deo possint, eos obstringit maleficijs insignib. & horrēdis blasphemijs ne vnq; veniā sperare audeant. Verbi gratia, autor est eis vt ad Dei contumeliā sacratas hostias præbeāt bufonib. comedendas, instituto execrabili, q̄ ab eis solū seruari iubet q̄ pro certo habent hostiā esse Deū, vt suprā docuimus: similiter vt ad despectū dei sagittis configant crucifixos, altero non minus detestando scelere, q̄ Magos Sagittarios in Germania dictos antehac

Sata-

Satana duce fecisse notauimus; iam verò desuerūt isti ex quo bona pars Germaniæ credidit nihil in crucifixis diuinū esse. Vt. n. animos scrutat Deus & consilia hominū intropicit, sic imitatus Deum Satanas se colit p Deo curat, q̄ maximi quicq; Magi faciunt eum demissa in terram facie adorātes, idēq; adhibitis etiā ceremonijs & ritib. honorificis qui Deo putant grati, vt cū oscula iungūtur reliquijs, & lucernæ accendunt. Sic cultū sibi Satanas exhiberi iubet, vt in iudicio compertum est Magorum quatuor qui apud Pictonas viui cremati sunt anno M. D. LXIIII. Hi enim dixerunt se ad crucem quamdam cum lucernis ardentib. podicem Satanæ apparentis hircina specie osculatos esse. Si Sacerdotes illi quos Monstreletus & Froissardus meminerūt cum bufonib. baptismū cōmunicauisse hostiamq; illis p̄buisse, ne quicq; diuinitatis in hostia esse putauissent, nō fuisset id officij desideraturus ab eis Satanas: neq; Neroni Magorū ab omni memoria facile principi, aut Caligule isti. patruo futurus autor vt statuas Iouis, Vestæ, aliorumq; p̄culcarēt, nisi aliq; eis diuinitatē esse putauisset. Itaq; in sortileg. omnib. & abominādis Magor. cōmunicationib. singule pp̄ voces cruce, singulæ orationes Iesu Chr. & S. Trin. noīe ac Iustrali aqua (benedictā vocāt) aspergūt; & si q; scelus cereis imaginib. opus est perpetrari, eas corporalibus, dum missa canit, Satanas subdi iubet (vt permultis iudicijs fuisse cōpertum Paul. Grillandus ^a lib. 2. de sortileg. c. 5. n. 11. narrat) baptizari in eorum nomine q̄s diris vo-

lunt

lunt defigere, & horrendas voces mysteriâque v^l furpari quæ profectò non vnquam imprimi sed in perpetuū supprimi oportuit. Illud verò ante omnia op^o est obseruari, Satanã ab omni seculo Sacrificos, Aruspices, & sacerdotes ad se pellicere, vt omne genus religiōis inquinet, eisq; plus semp̄ q̄ alijs facultatis ad nocendū cōferat. Itaq; Plato lib. de legib. xi. capitale suppliciū in Sacerdotes decernit q̄ sacrificijs & arte magica occiderint: q̄ Rom. Senatus cons. iudicatū fuisse suprã annotauim^o ad leg. Corn. interpretationē l. ex Senatuscons. desi c. ff. legis de sicarijs latae pœna dānari q̄ sacrificia ista fecerit habuerit. Et apud Sprang. Paul. Grillandū, & Pontanū legimus maximos quosq; Magos sacerdotes exstitisse, vt populū totū corrūperent; nã q̄ sanctiorē atq; integriorē ministrū Dei oportet esse vt populū sanctificet, orationē sc̄q; & laudes deo acceptas offerat, eo magis abominandum est facinus & detestabile, cū se is addicit Satanæ sacrificia q; exhibet q̄ Deo sacrificare debuerat. Ipse. n. Porph. à veterib. annotatū fuisse scribit, si q̄ sacrificia Ioui, Apollini, & alijs Dñs indignè fierent, superuenire malignos spiritus & p̄ces in execrationē verti: nō q̄ Deus idololatrias (quas indiçta capitali pœna vetat) pbauerit, sed eū pbabile est ad imperitorū mentē respexisse, & pro voluntate qua erant de eis iudicauisse. Iacob. Perusinū sacerdotē Grillandus ait^a maximū fuisse totius Italiæ Magū, q̄ cū missam canēs versus populū sese obuertisset vt diceret, *Orate pro me, &c.* die q̄dā dixit, *Orate p̄ castris Ecclesiæ, quia*

^alib. 2. de fortil.
cap. 6.

fiæ, quæ laborant in extremis; eodemque momēto cæsa fuisse castra, quæ Perusio (vbi canebat missam) viginti quinque milliaribus aberant. Similem historiam in Philippo Comminæo legimus de quodam Italo Viennensi Archiepiscopo, qui præsentate Ludouico Rege xi. die Epiphaniæ Missam celebrans in æde S. Martini Turonensis, quando pacē Regi osculandam præbuit, hæc verba pronuntiauit, Pax tibi, ó Rex, hostis tuus est mortuus; & hora eadem compertū est Carolum Ducem Burgundiæ ad Nanceum in Lotharingia occidisse. Prophetas alios sub id tempus quàm nūc afferat an pepererit Italia nescio: equidē valde metuo vt artē illā coluerit quæ ab alijs gentis istius frequentat, quibus Satanas apud Principes vtit̄ emissarijs vt ista lue inficiat eos: multa. n. de hoc bono Archiepiscopo Comminæus narrat, quæ nihil magis redolent quàm veri Magi effecta certissima. Atque hæc ad dictum Vuieri responsio, ridiculum id esse prædicantis quòd suis Satanas imperat Crucifixos effringere, in terrā despuere cum spectanda hostia proponitur, aquã lultralem vel benedictã nō attingere. Idem verò Sagã nescio quã ridet, cui Satanas mandauit vt accuratè calceos veteres asseruaret quæ pro amuleto ab alijs Magis essent. Istud consiliū Satanae esse duplex assero significatione: calcei qui semper sordibus obducunt, peccata significāt: nam edicens Deus Mosi & Iosuae, amoue calceos tuos, hic locus purus & sacer est, innuebat (inquit Hebræus Philo) animam optimè à peccatis purgan-

Pp

dam esse vt Deum contempletur & laudet. Vt autem cū Satana conuerſet̃, eam opus eſt inquinari & immergi perpetua impietate ſcleribusq̃ atrociffimis: tū bonis ſuis adminiſtris auxiliat̃ ſatanas. Quòd ſi propriū iſtius rei ſenſum præoptaueris, Satanā diximus omnem operā cōſumere vt homines à fide in Deū ad res creatas abducatur, quæ vera eſt definitio idololatriæ à Theologis tradita: ac p̃inde ſiquis crediderit ſe calceis veteribus, periaptis, alijs ve magis perlatis conſeruari à malo poſſe, hic in perpetua hæret idololatria. Aliud etiam Satanas ſpectare ſolet, vt ſuos ſubditos ad obſequium informet aſſuefaciatq̃: ſicut Satanā ſuprà oſtendimus puellam ad ſuam voluntatē pellecturum edixiſſe ei vt ſibi daret de capillitio, quod illa fecit: poſteà mandauit vt ad ædem S. Marię virtutū proficiſceret̃: hoc cū animaduerneret factū, rogauit vt peregrinationē Cōpoſtellas ad S. Iacobum ſuſciperet: id neganti poſſe, indixiſſe Satanā vt in ſinum forcipes inderet: q̃ poſtquā illa hoc cōſilio feciſſet vt à maligno ſpiritu ſeſe liberaret, eum lōgè grauius quā antè fecerat inſtituſſe. Hoc aut̃ certo certius eſt blaſphemū illud in Deū fore, ſi præciperet Satanas legē diuinā obſeruari, & illud quiſpiam ſtudio obſequēdi præſtaret. Quamobrē illud in primis cauendū eſt, ne quis vllō pacto Satanae obſequat̃. Qd̃ ad Canonē, Ep̃iſcopi, toties à Vuiero inculcatū, antea demonſtrauimus neq̃ generali Concilio, neq̃ Synodali fuiſſe factū, ſed in Cōcilio bubo: & q̃ Magorū exportationē negat id à Theologis

logis omnib. improbari^a: cūm eam cōtra affirmēt. Augustinus, Thomas Aquinas, Durādus, Bona-
 uentura, Syluester Prieras, Inquisitores 5. Paulus
 Grillādus, & aliij innumeri. Nihilominus tñ in ca-
 none, nec mirū, 6. magi, xxvi. q. v. dicunt Magi solo
 verbo fascinare & maleficiū violentū cōmittere: i-
 demq; confirmāt Hebræus Philo in libro de spe-
 cialib. legibus, Augustinus, & Tertullianus in A-
 pologetico. Id etiam Lucanus hoc versu innuit,
Mens hausti nulla sanie polluta veneni Incantata perit.
 Sprangerus scribit se in Germania vidisse Sagas,
 quę repētē verbo vnico homines enecabāt, rē mul-
 to plus miraculosam quā sit trāsuectio: nō q; istud
 efficiat verbo, sed opera Satanæ, quē adorās Saga
 de ea re exorauerit. Quamq; nō perficit cædes hu-
 iusmodi, nisi aut Deus iustè maleficiū hominis ma-
 lè meriti viciscait, aut etiā permittat, vt antè demon-
 strauimus. Postremo cap. de Lamijs Vuier. cœlū
 terrę miscet, vt effugiū magis comparandū esse do-
 ceat ridiculo quodā elēcho, nec absimili ab eo quē
 à Corace Tisiacq; prōlatū narrat Gellius. Nā sic ait
 ille, Sagis pœnitentib. oportet ignosci, vt hæreti-
 cis ignoscitur: obfirmatis verò cōdonari, nec cor-
 pus & anima perimant pariter. Sic magistro suo
 in iure dicebat Tisias, si persuasero me nihil debere
 soluere, absoluar sententia: si persuadere non po-
 tuero, ne tum quidem exoluam quicquam: nam
 effecturum se promisit Corax vt bonus orator
 fiam, id est, quicquid placuerit oratione persua-
 deam: Ad illud magister dixit, si Iudicibus poteris

Pp ij

^a August. li. 10.
 & 21. de ciuit.
 Dei. Thomas
 in secūda secun-
 de, q. 95. art. 5.
 tit. de superstit.
 & in tract. 1.
 part. q. 2. et tit.
 de miracul. q.
 18. art. 5. & tit.
 de demon. Bo-
 nauentura in 3.
 sent. dist. 19. q.
 3. Spranger. in
 malico ma.
 Paul. Grilland.
 li. 2. de fortit.

1. Cor. 13.

Exod. 34.

persuadere nihil deberi abs te, mihi tamen solutus es, quia bonus orator fueris iudicatus; Sin autem eo condemnaberis quod persuadere non poteris, etiam mihi ex sententia solues; Iudices sententiam ferent mali corui malum ouem. Ita Vuiero regeram, si predones atque sicarii, quamuis resipiscentes, diuinis humanisque legibus addicuntur morti, quia executio iuris & poena maleficiorum a culpa & poenitentia distat longissimè: omnino equius futurum est ut obfirmatus Magus omnibus praedonibus, sicariis, & parricidis peior, reusque diuinæ & humanæ maiestatis læsæ multetur morte. Poenitentia autem efficit ut condonetur culpa, quam Vuierus a poena nesciuit distinguere. Postquam Dauidi indicasset Deus culpam eius condonari, non eo minus poenas de eo visum est sumere: & quamuis Deus dixisset Mosi peccatum populi condonatum esse, seuerè tamè fuit castigatus. Quamobrem paulo post, Ego sum, inquit, Deus maximus, æternus, exercens misericordiam, condonans peccata & iniquitates, sed impunita non sinens: ut habet textus Hebræi veritas & Vatabli interpretatio. Non quod peccata omnia pro merito eorum puniat, nam humanum genus iam olim periisset: verum exercet Deus iudicium, iustitiam, & misericordiam: iudicium quidem, peccata hostium coniuuratorum ex merito eorum puniendo: iustitiam, mercedem cuique benefactorum causa tribuendo: misericordiam verò, tum amplius benefaciendo, tum lenius castigando quam promereatur quisquam. Hoc vnum est è præstantissimis sacræ scripturæ mysterijs, ac

rijs, ac fortasse minimè omnium à plerisque intellectu: Ieremias enim has proprietates cum vehementissima exclamatione assignat Deo. Quòd si Deus deliberauerat populum suū in deserto morte afficere (is autem erat animarum octies decies centies mille minimū) quòd procidissent corā imagine contra Legem veniētes, sacrificia ei obtulissent, si etiam utcunq; resipuerint, ex eis tria millia repentè enecauit: quid, obsecro, mereantur Magi, Satanā adorantes & sacrificātes ei? Ecquis igitur Vuerum non dixerit à Deo planè reiectum esse, qui rem adeò absurdam sit ausus scribere, condonari eis oportere qui blasphemant Deum peruicacissimè & bellum ἀποφθηγμῶν aduersus eū gerunt? Melius fuisset cū Vuiero actū, si apertè dixisset ut Agesilaus ^a, qui de amici cuiusdā causa ad Iudices scribebat in hanc sententiā, si ius cū eo faceret, secundū eum iudicarent: sin contra ius ageret, viderēt tñ Iudices ne litē amitteret: nam utcunq; esset, amicum in lite volebat vincere. Idem Vuierus satagit, qui Magis si resipuerint, veniā dari cupit: si peruicaces fuerint, itidem cōdonari, ne corpus & anima eorū intereāt: itaq; reus est cōmunis Magorū supplicij, prout disertè cauet lege ^b, quisq; Magū reū publicum seueritati legū subtraxerit, is vltimo cū Magis supplicio pereat. Quod autem Vuierus sub finē incalescēs & ira percitus Iudices vocat carnifices, magnū certè illud est præsumptiōis argumentū, ab eo valde metui ne q̄s Magus plus satis eloquat, eumq; puerulos imitari q̄ ex metu de nocte canūt. Res aut

^a Plutarch. in
Apophthegm.

^b l. vii. de ma-
lesic. C.

omnium absurdissîma quæ in diuinis & humanis legibus obseruari possit, per sepe à Deo in Lege & à Iurecoss. adducta, nimirum ne crimina impunè a-
 beant, res inquam ista argumētis Vvieri implicat, quando voce maxima asserit blasphemis, incestis, parricidis, aduersarijs Dei & naturæ, id est, Magis condonādum esse, licet in blasphemijs sceleribus-
 quæ horrendis perseverent. Animaduertens autem Vvierus tandem diuinas æquè ac humanas leges sibi obsistere omniumq; gentiũ consuetudinẽ, vt dicta sua circumuestiat aliqua specie, Dei legem in duob. locis sibi putauit corrupendã. Primum enim scribit^b lege Dei præcipi vt falsi testes afficiantur morte; deinde mandari vt fur occidatur qui de die domũ alterius vi perruperit. Si acta notarius, actuarius, aut ludex corruerit, dignus est suspensio. Vvierus bis duabus lineis Dei corripit legẽ.
^a *Dicit. 19.* Nam falsum testem lex Dei ^c supplicio idem addicit quod in alterum fuisset importaturus: si falsum pro testimonio dixerit ad tollendum vitam, testi vitam ademptum iri: si ad flagra incutienda, perpeffurum flagra: si ad multam vnus aurei, aureo multatum iri. Impudẽtius verò altera Lex ab eo corrupta est: Lex enim si quis interdiu furem occiderit, eum sancit reum esse sanguinis ^d contra quã Vvierus asserit. Capitalius verò falsi crimen illud est, cum legem Dei vetantem ne præstigiatrix sinatur viuere, de venefica solùm dicit accipi oportere. Nam lex Dei de ea loquitur quæ fascinat, quæ præstinguit oculos, & id quod non est videndum exhibet:

^a l. conueniri.
 de pact. dot. l. ff.
 maritus. §. le-
 gis. de adult. l.
 ita vulneratus,
 ad l. Aquil. ff.

^b ca. 24. de La
 uis, colum. 6.
 num. 10.

Exod. 22.

hibet : nempe id pro certo statuens, non posse hoc fieri nisi cum Satana foedus interuenerit. Sed vt tandem aliquando finem scribēdi faciamus, restat vt omnes videant & iudicent, potiùsne blasphemijs & falsis sermonibus Vuieri sit hærendū quā legi Dei toties in sacra Scriptura inculcatæ, qua pœnæ capitales in Magos maxima grauissimæ quæ Dei execratione infestos decernuntur : potiùsne cum tenui medico faciendum, quàm cum libris & sentētijs philosophorum omniū qui vno ore condemnauerunt Magos : potiùsne tenendæ pueriles Vuieri argutiæ, quàm Platonis leges, xij. tabulæ, prudentū responsa, Imperatorum placita, decreta populorum legislatorumq̃ Persarum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Germanorum, Gallorum, Italarum, Hispanorū, Anglorū capitales pœnas constituentiū aduersus Magos & eos qui aut receptauerint Magos, aut impunitatē eorū procurauerint : potiùsne habenda Vuiero fides quàm cōmuni populorū, Regum, Principū, Legislatorum, Magistratuū, Iurecoss. experientiæ, qui euidētissimè impia & execrabilia comperta habuerunt scelera quibus contaminant̃ Magi : potiùsne eundem in sentētiā illius hominis qui discipulis fuit Magi omnium qui suo seculo vnquam extiterint peritissimi, quàm Prophetis, Theologis, Doctoribus, Iudicibus, & Magistratibus accedendū qui veritatem explorauerunt permultis millibus violentarū præsumptionū, accusationum, testimoniorū, repetitionū, comparationū, recognitionū, resipi-

resipiscentium animorum, & confessionum sibi ad mortem vsq̃ constanrium. Habemus quoq̃ Dei
^a *Dent. 18.* ipsius iudicium^a, qui se exponit Pałestine gentes è terra extirpasse non aliam ob causam quàm propter horrenda fortilegia quibus vtebantur, qui se
^b *Leutt. 20.* non Magos solùm pronuntiauit exterminaturum, sed eos omneis etiam qui Magos sinent viuere^b,
^c *Jerem. 15.* qui Ieremiæ edixit^c quam maxima voce p̃dicaret se igne cędibusq̃ euersurũ esse Hierosolyma omneisq̃ incolas ob execranda Manassis Regis fortilegia. Hęc ergo mihi videntur ad Vvieri libros responderi posse. A te autem, vir clarissime, lectoribusq̃ omnibus veniã mihi dari postulo, si quid asperius fortè cõscripserim: etenim fieri nõ potest vt quisquis vel leuissimo honoris Dei studio afficit, tot blasphemias audiat & legat sine stomacho iustissimaq̃ indignaõtie, prout sanctissimis hominib. Prophetisq̃ accidit si quando rerũ tam abominandarum meminissent: quarum recordatione totus perhorresco & zelo accendor, quo omneis inprimis opus est inflammari, ne Dei honos sic teratur & proculcetur eorum pedibus qui scelera blasphemias impunitatemq̃ Magorum solent defendere.

FINIS.

L.

7

